

Βασιλείον τῆς Ἑλλάδος
Ἑπιτομή τῆς ἱστορίας
Ἑπιτομή τῆς γεωγραφίας

CRĒTA

ἢ ΚΑΝΔΙΑ μὲτ' αὐτῆς
Oude en Kēdendaezhe Nāmen

ΚΡΗΤΗ

ΜΕΛΕΤΗ

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ

ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ

Τόμος Β'

FRANK E. BASIL, INC. - Σύμβουλοι Μηχανικοί - Ἀθῆναι, 1964

ΚΡΗΤΗ

ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ

Τόμος Β'

FRANK E. BASIL, INC. - Σύμβουλοι Μηχανικοί
Αθήναι, Washington D.C., Beirut, Tehran, Riyadh, Jeddah

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
- ΧΑΝΙΩΝ
Αδφ. έργο: *Διφούδα*
Χρονολ. Είσευ: *8-1-78*
Είδικότης: *Οικον. Γεωγ.*
Αριθ. *3389 / BAS*

ΜΕΛΕΤΗ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΕΩΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΤΟΜΟΣ Β'

ΑΘΗΝΑΙ 1964

FRANK E. BASIL, INC
CONSULTING ENGINEERS

ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ 63, ΑΘΗΝΑΙ - ΕΛΛΑΣ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΤΟΜΟΣ Α'

Ύφισταμένη Κατάσταση

Πίναξ Περιεχομένων, Γενικός, (Όλοκλήρου τής Μελέτης)	4
ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	6
ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΓΕΝΙΚΩΝ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΩΝ	12
Πρόλογος Πρώτου Τόμου	15
Πίναξ Περιεχομένων Πρώτου Τόμου (Λεπτομερής)	16
0.00 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	20
Μέρος Πρώτον: Ανάλυσις Ύφισταμένης Καταστάσεως	
1.00 ΚΡΗΤΗ—ΓΕΝΙΚΑ	24
2.00 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	28
2.01 ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΙΣ	28
2.02 ΓΕΩΡΓΙΑ—ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ	32
2.03 ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΙ ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ	34
2.04 ΟΙΚΟΤΕΧΝΙΑ	35
2.05 ΟΡΥΚΤΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ—ΑΛΙΕΙΑ—ΝΑΥΤΙΛΙΑ	37
2.06 ΥΠΗΡΕΣΙΑΙ	37
2.07 ΕΙΣΟΔΗΜΑ—ΒΙΟΤΙΚΟΝ ΕΠΙΠΕΔΟΝ	38
2.08 ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ	39
3.00 ΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΝ ΔΥΝΑΜΙΚΟΝ	40
3.01 ΦΥΣΙΚΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ	42
3.02 ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ	77
3.03 ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ, ΕΝΕΤΙΚΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ	89
3.04 ΤΟΠΟΘΕΣΙΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ	105
3.05 ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ	106
3.06 ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ	115
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	
Α. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	Π-1
Β. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ	Π-2

ΤΟΜΟΣ Β'

Ύφισταμένη Κατάσταση (συνέχεια) και Τουριστική Ανάλυσις

Πίναξ Περιεχομένων, Γενικός, (Όλοκλήρου τής Μελέτης)	i
Πρόλογος Δευτέρου Τόμου	iii
Πίναξ Περιεχομένων, (Λεπτομερής)	iv
4.00 ΤΟ ΚΛΙΜΑ	128
4.01 ΓΕΝΙΚΑ	128
4.02 ΑΙ ΕΠΟΧΑΙ	128
4.03 ΤΑ ΚΛΙΜΑΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	130
4.04 ΣΥΝΘΗΚΑΙ ΑΝΕΣΕΩΣ	137
4.05 ΖΗΡΑΣΙΑ	137
4.06 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	142
5.00 ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ—ΥΠΟΔΟΜΗ	145
5.01 ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ—ΕΠΙΒΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ	145
5.02 ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΑΙ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ	145
5.03 ΑΚΤΟΠΛΟΪΚΑΙ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ	148
5.04 ΕΝΔΟΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ	150
5.05 ΑΕΡΟΛΙΜΕΝΕΣ	150
5.06 ΛΙΜΕΝΙΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	153
5.07 ΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΤΥΟΝ	158
5.08 ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ	160
5.09 ΘΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΙ	162
5.10 ΥΔΡΕΥΣΙΣ	162
5.11 ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΙΣ, ΑΠΟΚΟΜΙΔΗ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ	162

6.00 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ 263

6.01 ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	165
6.02 ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΚΡΗΤΗΣ	169
6.03 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ	172
6.04 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ	174
6.05 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ—ΠΡΟΒΟΛΗ	179
6.06 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ—ΜΟΥΣΕΙΑ	181
6.07 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΙΣ	182

Μέρος Δεύτερον: Τουριστική Ανάλυσις

7.00 ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΑΥΤΗΣ 189

7.01 ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ	190
7.02 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΣΟΓΕΙΟΝ	190
7.03 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ—ΠΡΟ-ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ	207
7.04 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ—ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ	210
7.05 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ—ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΝ ΔΥΝΑΜΙΚΟΝ—ΣΧΕΤΙΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	216
7.06 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ—ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΤΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ	219
7.07 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ—ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΤΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΗΜΕΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ	223
7.08 ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΣ—ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΛΙΝΩΝ	226
7.09 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΕΣΤΙΑΣΕΩΣ	235

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	Π-1
Β. ΚΛΙΜΑΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ	Π-2
Γ. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ	Π-7
Δ. ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΡΗΤΗΣ	Π-13

ΤΟΜΟΣ Γ'**Προτεινόμενον Πρόγραμμα**

Πίναξ Περιεχομένων, Γενικός, (Όλοκλήρου τής Μελέτης)	i
Πρόλογος Τρίτου Τόμου	iii
Πίναξ Περιεχομένων Τρίτου Τόμου (Λεπτομερής)	iv
Μέρος Τρίτον : Προτεινόμενον Πρόγραμμα Τουριστικής	
Αξιοποίησης Κρήτης	
8.00 Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ	237
8.01 ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	238
8.02 ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ	240
8.03 ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ	242
8.04 ΕΙΔΗ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΘΑ ΚΑΤΑΣΤΗ ΔΥΝΑΤΗ Η ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΑΥΤΩΝ	243
8.05 ΓΕΝΙΚΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	245
8.06 ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	246
9.00 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ—	
ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	
9.01 ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΣ	261
9.02 ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ, ΕΣΤΙΑΣΕΩΣ, ΨΥΧΑΓΩΓΙΑΣ ΚΑΙ ΣΠΟΡ	262
9.03 ΠΑΡΑΘΕΡΙΣΤΙΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	272
9.04 ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΑΜΜΩΔΩΝ ΠΑΡΑΛΙΩΝ	277
9.05 ΣΤΑΘΜΟΙ ΕΖΥΠΗΡΕΤΗΣΕΩΣ ΠΛΩΤΩΝ ΜΕΣΩΝ	279
9.06 ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΖΥΠΗΡΕΤΗΣΕΩΣ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΙΣΤΩΝ	281
9.07 ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ	281
9.08 ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	282
9.09 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	283
9.10 ΜΕΛΕΤΑΙ	283
10.00 ΥΠΟΔΟΜΗ—ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ—ΕΡΓΑ	
ΑΝΑΔΕΙΞΕΩΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΕΩΣ	
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΩΝ	287
10.01 ΕΡΓΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ	288
10.02 ΕΡΓΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ	298
10.03 ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ	303
10.04 ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΙΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΩΝ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ	306
10.05 ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΛΩΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΙΔΙΑΙΤΕΡΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ	310
10.06 ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΩΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ	312

11.00 ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΖΩΝΩΝ**314**

11.01 ΖΩΝΗ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	315
11.02 ΖΩΝΗ ΧΑΝΙΩΝ	318
11.03 ΖΩΝΗ ΜΙΡΑΜΠΕΛΛΟΥ	322
11.04 ΖΩΝΗ ΡΕΘΥΜΝΟΥ	326
11.05 ΖΩΝΗ ΙΕΡΑΠΕΤΡΑΣ	329
11.06 ΖΩΝΗ ΣΗΤΕΙΑΣ	332
11.07 ΖΩΝΗ ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑΣ—ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΥ	335
11.08 ΖΩΝΗ ΜΕΣΣΑΡΑΣ	338
11.09 ΖΩΝΗ ΧΩΡΑΣ ΣΦΑΚΙΩΝ—ΣΑΜΑΡΙΑΣ	342
11.10 ΖΩΝΗ ΚΙΣΣΑΜΟΥ	345
11.11 ΠΕΡΙΟΧΑΙ ΕΚΤΟΣ ΖΩΝΩΝ	347

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ (ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ)**Π 1****ΤΟΜΟΣ Δ'****Μελέτη Σκοπιμότητας**

Πρόλογος Τετάρτου Τόμου	1
Πίναξ Περιεχομένων, Γενικός	3
Πίναξ Περιεχομένων Τετάρτου Τόμου (Λεπτομερής)	7
Μέρος Τέταρτον : Κόστος Έφαρμογής Προγράμματος	
12.00 ΕΚΤΙΜΗΣΙΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΔΙΑ ΤΗΝ	
ΕΦΑΡΜΟΓΗΝ ΤΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	17
12.01 ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΣ	25
12.02 ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ, ΕΣΤΙΑΣΕΩΣ, ΨΥΧΑΓΩΓΙΑΣ	30
12.03 ΠΑΡΑΘΕΡΙΣΤΙΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	36
12.04 ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΑΜΜΩΔΩΝ ΠΑΡΑΛΙΩΝ	39
12.05 ΣΤΑΘΜΟΙ ΕΖΥΠΗΡΕΤΗΣΕΩΣ ΠΛΩΤΩΝ ΜΕΣΩΝ	43
12.06 ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΖΥΠΗΡΕΤΗΣΕΩΣ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΙΣΤΩΝ	45
12.07 ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΠΩΛΗΣΕΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ	47
12.08 ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	47
12.09 ΔΑΠΑΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	49
12.10 ΚΟΣΤΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	50
12.11 ΕΡΓΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ	52
12.12 ΕΡΓΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ	70
12.13 ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ	86
12.14 ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΙΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΘΗΣΑΥΡΩΝ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ	87
12.15 ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΛΩΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΙΔΙΑΙΤΕΡΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ	90
12.16 ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΩΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ	92
12.17 ΣΥΝΤΗΡΗΣΙΣ ΕΡΓΩΝ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	93

Μέρος Πέμπτον : Οικονομικαί Έπιπτώσεις - Χρηματοδότησις
Μέθοδοι Έφαρμογής

13.00 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	101
13.01 ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	105
13.02 ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	108
13.03 ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	125
13.04 ΣΧΕΣΙΣ ΕΣΟΔΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	126
13.05 ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΞΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΩΦΕΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΩΝ	130
13.06 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΕΩΣ	143
13.07 ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΛΑΔΩΝ	146
14.00 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	149
14.01 ΔΗΜΟΣΙΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	151
14.02 ΙΔΙΩΤΙΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ—ΕΡΓΑ ΕΖΥΠΗΡΕΤΗΣΕΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ	156
14.03 ΚΙΝΗΤΡΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΙΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΝ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ	157
15.00 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	163
15.01 ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΕΩΣ ΚΡΗΤΗΣ	165
15.02 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΚΡΗΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	168
15.03 ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΕΩΣ ΚΡΗΤΗΣ	170
15.04 ΙΔΙΩΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	175
15.05 ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΕΠΙ ΜΕΡΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΕΩΣ ΚΡΗΤΗΣ	176
15.06 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	178
15.07 ΠΡΟΒΟΛΗ	178
15.08 ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΡΓΩΝ ΥΠΟΔΟΜΗΣ	182
Μέρος Έκτον : Συμπεράσματα και Υποδείξεις	
16.00 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ	185
16.01 ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	187
16.02 ΓΕΝΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ	194
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	
A. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	209
B. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ	211

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΟΜΟΥ

Ἡ Μελέτη Σκοπιμότητας καὶ Προγραμματισμοῦ Τουριστικῆς Ἀξιοποιήσεως Κρήτης ἀποτελεῖται, ὡς ἐλέχθη, ἐκ τῶν κάτωθι ἐξ κυρίων τμημάτων:

1) **Μέρος Πρῶτον:** Κεφάλαια 1.00 ἕως 6.00, τὰ ὅποια περιλαμβάνουν πλήρη ἀνάλυσιν τῆς ὑφισταμένης καταστάσεως καὶ εἰδικώτερον τῆς γενικῆς οἰκονομίας τῆς νήσου, τῆς ὑποδομῆς καὶ τῶν συγκοινωνιῶν, ὡς καὶ τῆς ὑφισταμένης τουριστικῆς ἀξιοποιήσεως καὶ τουριστικοῦ ἐξοπλισμοῦ. Παραλλήλως τὸ μέρος τοῦτο περιέχει καὶ μίαν πλήρη διερεύνησιν καὶ ἀξιολόγησιν τοῦ τουριστικοῦ δυναμικοῦ τῆς νήσου, συμπεριλαμβανομένης καὶ μιᾶς ἐνδελεχοῦς ἀναλύσεως τοῦ κλίματος αὐτῆς.

2) **Μέρος Δεύτερον:** Κεφάλαιον 7.00. Τοῦτο περιλαμβάνει μίαν ἀνάλυσιν τῆς τουριστικῆς κινήσεως εἰς τὴν Μεσόγειον, Ἑλλάδα καὶ Κρήτην, ἐκτίμησιν τῶν προοπτικῶν ἐξελίξεως αὐτῆς καὶ προσδιορισμὸν τῶν ἀναγκῶν τῆς νήσου κατὰ τὴν ἐπομένην δεκαετίαν εἰς ἐγκαταστάσεις διανυκτερεύσεως καὶ ἐστίασεως.

3) **Μέρος Τρίτον:** Κεφάλαια 8.00 ἕως 11.00. Τὸ μέρος τοῦτο περιλαμβάνει τὴν διαμόρφωσιν τοῦ προτεινομένου προγράμματος τουριστικῆς ἀξιοποιήσεως Κρήτης.

4) **Μέρος Τέταρτον:** Κεφάλαιον 12.00. Τὸ κεφάλαιον τοῦτο περιλαμβάνει ἀναλυτικὴν ἐκτίμησιν τοῦ ὕψους τῶν ἀπαιτουμένων, διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προτεινομένου προγράμματος, ἐπενδύσεων.

5) **Μέρος Πέμπτον:** Κεφάλαια 13.00 ἕως 15.00. Τὸ μέρος τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ καθαρῶς οἰκονομολογικὸν τμήμα τῆς μελέτης καὶ περιλαμβάνει μίαν ἐκτί-

μησιν τῶν ἀναμενομένων ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ προτεινομένου προγράμματος οἰκονομικῶν ἐπιπτώσεων, τὸν τρόπον χρηματοδοτήσεως τούτου, ὡς καὶ ὑποδείξεις διὰ τὸν καλύτερον τρόπον τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ.

6) **Μέρος Ἑκτον:** Κεφάλαιον 16.00. Τὸ τμήμα τοῦτο, τὸ τελευταῖον τῆς μελέτης περιλαμβάνει γενικὰ συμπεράσματα καὶ ὑποδείξεις.

Τὰ τρία πρῶτα μέρη τῆς Μελέτης παρουσιάζονται εἰς τρεῖς τόμους, σχήματος 40 X 60 ἑκατοστῶν, περιλαμβάνουν δέ, πλὴν τῶν κειμένων, καὶ σειρὰν πινάκων, χαρτῶν καὶ διαγραμμάτων. Τὸ μέγεθος τοῦτο ὑπερορεῖται ἐκ τοῦ σχήματος τῆς νήσου καὶ ἐκ τῆς ἀδυναμίας παρουσιάσεως τῶν χαρτῶν τῆς εἰς κλίμακα μικροτέρων τοῦ 1 : 500.000 καὶ διατηρήσεως ταυτοχρόνως τῆς ἰκανότητος παρουσιάσεως τῶν πολλαπλῶν λεπτομερῶν στοιχείων τῆς μελέτης.

Τὰ τρία τελευταῖα μέρη τῆς μελέτης, τὰ ὅποια καὶ ἀποτελοῦν τὸ τμήμα «Μελέτη Σκοπιμότητος», λόγῳ ἐλλείψεως χαρτῶν, περιλαμβάνονται εἰς τὸν τέταρτον τόμον, σχήματος 21 X 28.

Ἡ ἀρίθμησις τῶν σελίδων, χαρτῶν καὶ διαγραμμάτων εἶναι συνεχῆς εἰς τοὺς τρεῖς πρώτους τόμους, αὐτοτελῆς δὲ καὶ ἀνεξάρτητος εἰς τὸν τέταρτον, μικροτέρου σχήματος, τόμον.

Ὁ δεύτερος τόμος τῆς μελέτης περιλαμβάνει τὸ δεύτερον τμήμα τοῦ πρώτου μέρους αὐτῆς (Κεφάλαια 4.00, 5.00 καὶ 6.00), ὡς καὶ δλόκληρον τὸ δεύτερον μέρος αὐτῆς (Κεφάλαιον 7.00). Συγκεκριμένως τὰ παρουσιαζόμενα εἰς τὸν παρόντα τόμον κεφάλαια εἶναι :

Κεφάλαιον 4.00 : **Τὸ Κλίμα**

Κεφάλαιον 5.00 : **Συγκοινωνία—Ὑποδομή**

Κεφάλαιον 6.00 : **Ὁ Τουρισμὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ Κρήτης**

Κεφάλαιον 7.00 : **Ἀνάλυσις Τουριστικῆς Κινήσεως καὶ Προοπτικαὶ Ἐξελίξεως Αὐτῆς.**

Πρὸς εὐχερεστέραν ἀναφορὰν παρατίθεται πέραν τοῦ λεπτομερεστάτου πίνακος περιεχομένων τοῦ τόμου τούτου καὶ γενικὸς πίναξ περιεχομένων τῶν ἄλλων τόμων τῆς μελέτης.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ τόμου παρατίθεται ἐπίσης τὸ Παράρτημα αὐτοῦ, τὸ ὅποιον περιλαμβάνει λεπτομερεῖς πίνακας κλιματικῶν καὶ διαφόρων ἄλλων στατιστικῶν στοιχείων, ὡς καὶ τὴν χρησιμοποιηθεῖσαν εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ τόμου τούτου βιβλιογραφίαν.

Ἡ ἐπεξεργασία τοῦ Κεφαλαίου 4.00, συγγραφή κειμένου καὶ ἐπιμέλεια χαρτῶν καὶ διαγραμμάτων ἐγένετο ὑπὸ τοῦ κ. Ἀρ. Σακελλαριάδη. Ἡ ἐπεξεργασία τοῦ κειμένου καὶ διαγραμμάτων τῶν κεφαλαίων 5.00, 6.00 καὶ 7.00 ἐγένετο ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Μοντιάνου, ἐν συνεργασίᾳ διὰ τὸ Κεφάλαιον 7.00, (Ἀνάλυσις τῆς Τουριστικῆς Κινήσεως καὶ προοπτικαὶ ἐξελίξεως αὐτῆς) μετὰ τοῦ συμβούλου οἰκονομολόγου τῆς ἐταιρείας κ. Α. Λάζαρη, καθηγητοῦ τῆς Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΟΜΟΥ

Πίναξ Περιεχομένων, Γενικός, (Όλοκλήρου τής Μελέτης)	i
Πρόλογος Δευτέρου Τόμου	iii
Πίναξ Περιεχομένων Δευτέρου Τόμου (Λεπτομερής)	iv
ΤΟΜΟΣ Β'	
4.00 ΤΟ ΚΛΙΜΑ	Σελίς 128
4.01 ΓΕΝΙΚΑ.....	128
4.02 ΑΙ ΕΠΟΧΑΙ.....	128
α. Χειμών.....	128
β. Άνοιξις.....	130
γ. Θέρος.....	130
δ. Φθινόπωρον.....	130

4.03 ΤΑ ΚΛΙΜΑΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	130
α. Ή Θερμοκρασία Άέρος.....	130
β. Ή Σχετική Ύγρασία.....	130
γ. Ό Ύετός.....	133
δ. Οι Άνεμοι.....	133
ε. Ό Ούρανός.....	133
4.04 ΣΥΝΘΗΚΑΙ ΑΝΕΣΣΕΩΣ.....	137
4.05 ΞΗΡΑΣΙΑ.....	137
4.06 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	142
α. Βόρειος Παράκτιος Ζώνη.....	142
β. Νότιος Άκτις.....	142
γ. Δυτική Κρήτη.....	142
δ. Άνατολική Κρήτη.....	142
ε. Περιοχή Μεσσαρά.....	142
στ. Περιοχή Ίεραπέτρας.....	142
ζ. Ύψηλαί Τοποθεσίαι.....	142
5.00 ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ—ΥΠΟΔΟΜΗ	145
5.01 ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ—ΕΠΙΒΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ.....	145
5.02 ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΑΙ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ.....	145
5.03 ΑΚΤΟΠΛΟΪΚΑΙ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ.....	148
α. Άκτοπλοϊκά Γραμμαί Έσωτερικού.....	148
β. Άκτοπλοϊκά Σκάφη.....	148
γ. Φέρρυ—Μπώτ (Πορθμεία)—Μεταφορά Αυτοκινήτων.....	148
δ. Τουριστικά Κρουαζιέραί εκ Πειραιώς.....	148
ε. Συγκοινωνία Κρήτης και Σημείων εκτός Έλλάδος.....	150

5.04 ΕΝΔΟΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ.....	150
α. Συγκοινωνιακά Μέσς.....	150
β. Λεωφορειακά Γραμμαί.....	150
γ. Μεταφοραί Έμπορευμάτων.....	150
5.05 ΑΕΡΟΛΙΜΕΝΕΣ.....	150
α. Άερολιμήν Ήρακλείου.....	150
β. Άερολιμήν Σούδας (Χανίων).....	152
5.06 ΛΙΜΕΝΙΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ.....	153
α. Λιμένες Κρήτης.....	153
β. Περιγραφή Βασικών Έγκαταστάσεων Κυριωτέρων Λιμένων Κρήτης.....	153
γ. Έγκαταστάσεις Άνεφοδιασμού Ποντοπόρων Πλοίων.....	156
5.07 ΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΤΥΟΝ.....	158
α. Έθνικόν Δίκτυον.....	158
β. Έπαρχιακή Όδοποιία.....	160
γ. Κοινοτικόν Όδικόν Δίκτυον.....	160
5.08 ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ.....	160
α. Παραγωγή.....	160
β. Διανομή.....	160
5.09 ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΙ.....	162
α. Άστική Τηλεφωνία.....	162
β. Ύπεραστικά Τηλεπικοινωνία.....	162
γ. Τηλεγραφική Έπικοινωνία.....	162
δ. Παράκτιος Ραδιοεπικοινωνία.....	162
5.10 ΥΔΡΕΥΣΙΣ.....	162
5.11 ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΙΣ, ΑΠΟΚΟΜΙΔΗ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ.....	162

¹ Ή αριθμησίς σελίδων, χαρτών και διαγραμμάτων και πινάκων εις τούς τρεις πρώτους τόμους τής Μελέτης είναι συνεχής.

6.00 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

163

6.01 ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	165
α. Ξενοδοχεία	176
β. Έστιατόρια	179
γ. Κέντρα Ψυχαγωγίας	179
δ. Κέντρα Αθλοπαιδιών-Σπόρ	179
ε. Έγκαταστάσεις Έξυπηρετήσεως Θαλαμηγών	179
στ. Μέσα Μεταφοράς και Διακινήσεως Τουριστών	179
ζ. Καταστήματα Τουριστικών Ειδών	179
6.05 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ-ΠΡΟΒΟΛΗ.....	179
α. Κρατικά ή Επίσημοι Υπηρεσία	179
β. Οργανώσεις-Σωματεία	180
γ. Τουριστικά Γραφεία	181
δ. Ξεναγοί	181
ε. Προβολή	181
6.06 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ-ΜΟΥΣΕΙΑ.....	181
α. Διαφύλαξις	182
β. Συντήρησις και Αναστήλωσις	182
γ. Μουσεία	182
6.07 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΙΣ.....	182
α. Περιοχή Πόλεως Ήρακλείου	184
β. Κοιλιάς Μεσσαρά	184
γ. Ανατολική Κρήτη	186
δ. Δυτική Κρήτη	186
ε. Συμπέρασμα	187

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

7.00 ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΑΥΤΗΣ

7.01 ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ.....	190
7.02 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΣΟΓΕΙΟΝ.....	190
α. Ξενοδοχεία	192
β. Προοπτικά Ξενοδοχείων του Μεσογειακού Τουριστικού Ρεύματος (Περίοδος 1950-1962).....	192
γ. Προοπτικά Ξενοδοχείων του Μεσογειακού Τουριστικού Ρεύματος (Περίοδος 1965-1975).....	193
δ. Κατανομή του Μεσογειακού Τουριστικού Ρεύματος κατά Χώρας Προελεύσεως.....	193
ε. Κατανομή του Μεσογειακού Τουριστικού Ρεύματος κατά Χώρας Προορισμού.....	196
στ. Συμπεράσματα εκ τής Συνδεδασμένης Κατανομής τής Τουριστικής Κινήσεως κατά Χώρας Προελεύσεως και κατά Χώρας Προορισμού.....	199
ζ. Κατανομή του Μεσογειακού Τουριστικού Ρεύματος κατά Μέσον Εισόδου εις τας Χώρας Προορισμού.....	201
η. Έποχική (κατά Μήνα) Κατανομή τής Μεσογειακής Τουριστικής Κινήσεως.....	203
θ. Ξενοδοχειακόν Δυναμικόν Μεσογειακόν Χωρών - Κατηγορία Ξενοδοχείων-Προτιμήσεις Τουριστών.....	203
ι. Η Σημασία του Τουρισμού εις την Οικονομίαν τών Μεσογειακόν Χωρών γενικώς και τής Ελλάδος ειδικώτερον. Συναλλαγματικά Εισπράξεις.....	205
7.03 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ-ΠΡΟ-Υ-ΠΟΘΕΣΙΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ.....	207
α. Τό Κόστος και ο Χρόνος Ταξιδίου.....	207
β. Αί Συγκοινωνία ως Παράγων τής Τουριστικής Αναπτύξεως τής Χώρας.....	207
γ. Η Ανάπτυξις τών Συγκοινωνιών, Βασική Προϋπόθεσις διά την Πραγματοποίησιν τών Προβλεπομένων Ξελιξέων.....	209
δ. Κόστος Τουριστικόν Άγαθών και Υπηρεσιών.....	209
7.04 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ-ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ.....	210
α. Εκτίμησις Αριθμού Αφίξεων Άλλοδαπών Τουριστών - Περίοδος 1965-1975.....	211
β. Αφίξεις Τουριστών καθ' Ομάδας Περίπλου (Κρουαζιέρα).....	211
γ. Προβλεπομένη Σύνθεσις του Τουριστικού Ρεύματος κατά Χώραν Προελεύσεως-Έτος 1975.....	212
δ. Προβλεπομένη Κατανομή του Τουριστικού Ρεύματος κατά Μέσον Εισόδου.....	213
ε. Προβλεπομένη Έποχική (κατά Μήνα) Κατανομή τών Αφίξεων-Έτος 1975.....	215
στ. Προβλεπομένη Μέση Διάρκεια Παραμονής-Έτος 1975.....	215
ζ. Μέσον Ύψος Δαπάνης εκάστου Τουρίστα-Έτος 1975.....	215
η. Προβλεπομένη Κατανομή τής Τουριστικής Κινήσεως εις Ξενοδοχεία Διαφόρων Κατηγοριών-Έτος 1975.....	215
7.05 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ - ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΝ ΔΥΝΑΜΙΚΟΝ-ΣΧΕΤΙΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ.....	216
α. Ξενοδοχεία του Ξενοδοχειακού Δυναμικού τής Ελλάδος και Σημερινή Κατάστασις.....	216
β. Γεωγραφική Κατανομή.....	216
γ. Δημόσια Έπενδύσεις εις Ξενοδοχεία και Τουριστικά Έργα - Δα-νειοδοτήσεις.....	216

7.06 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ - ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΤΗΣ ΚΙ-ΝΗΣΕΩΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ.....	219
α. Εκτίμησις Αριθμού Αφίξεων Άλλοδαπών Τουριστών-Έτος 1975.....	219
β. Προβλεπομένη Ξελιξις Αριθμού Αφίξεων Άλλοδαπών Τουριστών -Περίοδος 1965-1975.....	219
γ. Προβλεπομένη Ξελιξις Αριθμού Διανυκτερεύσεων - Περίοδος 1965-1975.....	219
δ. Προβλεπομένη Ξελιξις Αριθμού Αφίξεων Τουριστών καθ' Ομάδας Περίπλου-Περίοδος 1965-1975.....	219
ε. Προβλεπομένη Σύνθεσις του Τουριστικού Ρεύματος κατά Χώραν Προελεύσεως-Έτος 1975.....	221
στ. Προβλεπομένη Κατανομή του Τουριστικού Ρεύματος κατά Μέσον Εισόδου.....	221
ζ. Κατανομή τής Τουριστικής Κινήσεως Άλλοδαπών Τουριστών εις Ξενοδοχεία Διαφόρων Κατηγοριών-Έτος 1975.....	222
η. Προβλεπομένη Έποχική (κατά Μήνα) Κατανομή τών Αφίξεων-Έτος 1975.....	222
θ. Προοπτικά Αναπτύξεως Τουριστικής Κινήσεως κατά τούς Χειμε-ρινούς Μήνας.....	222
7.07 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ - ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΤΗΣ ΚΙ-ΝΗΣΕΩΣ ΗΜΕΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ.....	223
α. Αριθμός Αφίξεων και Διανυκτερεύσεων-Υφιστάμενη Κατάστασις.....	223
β. Προβλεπομένη Ξελιξις του Αριθμού τών Αφίξεων και τών Διανυκτερεύσεων Ημεδαπών Τουριστών εις Κρήτην και Μέση Διάρκεια Παραμονής-Περίοδος 1965-1975.....	223
γ. Προβλεπομένη Κατανομή του Αριθμού τών Αφίξεων Ημεδαπών Τουριστών κατά Μέσον Εισόδου.....	224
δ. Προβλεπομένη Έποχική (κατά Μήνα) Κατανομή τών Αφίξεων-Έτος 1975.....	224
ε. Κατανομή τής Τουριστικής Κινήσεως Ημεδαπών Τουριστών εις Ξενοδοχεία Διαφόρων Κατηγοριών-Έτος 1975.....	224
7.08 ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΣ-ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΛΙΝΩΝ.....	226
α. Προσδιορισμός Συνολικού Αριθμού Απαιτουμένων κλινών Έτη-σίως εις Κρήτην, κατά την Περίοδον 1965-1975.....	226
β. Τύποι Προβλεπομένων Έγκαταστάσεων Διανυκτερεύσεως.....	228
γ. Προσδιορισμός του Συνολικού Αριθμού τών Απαιτουμένων Κλινών αναλόγως του τύπου τών Προτεινομένων Έγκαταστάσεων.....	229
δ. Αποδοτικότητα Προγραμματιζομένων Έγκαταστάσεων Διανυ-κτερεύσεως.....	231
7.09 ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΣΤΙΑΣΕΩΣ-ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ.....	235
α. Προσδιορισμός Απαιτουμένων Έγκαταστάσεων Έστιασεως.....	235
β. Αποδοτικότης Έγκαταστάσεων Έστιασεως.....	236

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΟΜΟΥ

A. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	Π - 1
B. ΚΛΙΜΑΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ	Π - 2
Γ. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ 5.00, 6.00 και 7.00	Π - 7
Δ. ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΡΗΤΗΣ (Ανάλυσις Υπολογισμών Κεφαλαίου 7.06α).	Π - 13

ΧΑΡΤΑΙ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Αριθμός	ΤΙΤΛΟΣ	Σελίς	Αριθμός	ΤΙΤΛΟΣ	Σελίς	Αριθμός	ΤΙΤΛΟΣ	Σελίς
20.	Έποχαί	129	45.	Κίνησις Ξενοδοχείων Κρήτης 1962	175	68.	Εκτίμησις Έξελίξεως Έξωτερικού Έλληνικού Τουρισμού, 1963-1975	212
21A.	Θερμοκρασία-Άέρος-Σχετική-Υγρασία	131	46.	Ξενοδοχειακόν Δυναμικόν Κρήτης 1963	176	69.	Προβλεπόμενα Χαρακτηριστικά Στοιχεία Έλληνικής Τουριστικής Κινήσεως τὸ 1975	214
21B.	Θερμοκρασία-Άέρος-Σχετική-Υγρασία	132	47.	Έγκαταστάσεις Διαμονῆς 1964	178	70.	Έξελίξις τοῦ Ξενοδοχειακοῦ Δυναμικοῦ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν Περίοδον 1955-1963	216
21Γ.	Βροχόπτωσης	134	48.	Όργανώσεις Τουριστικῶν Ὑπηρεσιῶν 1964	180	71.	Ἑλλάς-Ξενοδοχειακά Ἐγκαταστάσεις 1962	217
21Δ.	Κρήτη-Άνεμολογία	135	49.	Ὑφισταμένη Τουριστική Ἀξιοποίησις	183	72.	Δημόσιαι Ἐπενδύσεις διὰ Τουριστικά Ἔργα ἐν Ἑλλάδι 1955-1963	218
21E.	Άνεμοι	136	50.	Κρήτη-Κυκλοφορία Τουριστῶν 1962	185	73.	Προβλεπόμενη Ἐξελίξις Ἐξωτερικοῦ Τουρισμοῦ Κρήτης 1965-1975	220
22.	Μεσόγειος Θάλασσα - Θερμοκρασία Ἐπιφανείας Θαλάσσης	138	51.	Εὐρωπαϊοὶ Τουρίσται-Χαρακτηριστικά Στοιχεία	191	74.	Προβλεπόμενα Χαρακτηριστικά Στοιχεία Ἐξωτερικοῦ Τουρισμοῦ Κρήτης τὸ 1975	222
23A.	Συγκριτικά Κλιματικά Διαγράμματα-Α	139	52.	Προοπτικαὶ Ἐξελίξεως Μεσογειακοῦ Τουρισμοῦ	192	75.	Προβλεπόμενη Ἐξελίξις Ἡμεδαποῦ Τουρισμοῦ Κρήτης 1965-1975, καὶ Προβλεπόμενα Χαρακτηριστικά Στοιχεία Τουριστικοῦ Ρεύματος 1975	225
23B.	Συγκριτικά Κλιματικά Διαγράμματα-Β	140	53.	Προοπτική Ἐξελίξεως Ἀφίξεων Ξένων Τουριστῶν εἰς τὴν Περιοχὴν Μεσογείου ἀπὸ 1961 ἕως 1975	193	76.	Ἐκτίμησις Ἀπαιτουμένου Ἀριθμοῦ Κλινῶν Ξενοδοχείων Κρήτης-Περίοδος 1965-1975	227
23Γ.	Ἑλλάς-Σύγκρισις Κλίματος	141	54.	Κατανομὴ Τουριστικῆς Κινήσεως Μεσογείου 1950 κατὰ Χώρας Προελεύσεως	194	77.	Ἐγκαταστάσεις Διανυκτερεύσεως	230
24.	Ὑγροθερμικά Διαγράμματα	143	55.	Ποσοστὸν τῶν πρὸς τὴν Μεσόγειον Τουριστῶν ὡς πρὸς τὸ Σύνολον τοῦ Πληθυσμοῦ τῆς Χώρας Προελεύσεως Αὐτῶν	195	78.	Προβλεπόμενη Μέση Ἡμερησία Ζήτησις Κλινῶν καὶ Προτεινόμενον Πρόγραμμα Λειτουργίας Ξενοδοχείων	234
25.	Ὁμβροθερμικά Διαγράμματα	144	56.	Τουριστικὴ κίνησις Διαφόρων Εὐρωπαϊκῶν Χωρῶν κατὰ τὸ 1962	196			
26.	Κρήτη-Ἐπιβατική Κίνησις-Ἀφίξεις 1962	146	57.	Δαπάναι Τουριστῶν	197			
27.	Ἑλλάς-Κρήτη-Ἀεροπορικαὶ Συγκοινωνίαι	147	58.	Κατανομὴ Τουριστικῆς Κινήσεως Μεσογείου 1950 καὶ 1961 κατὰ Χώρας Προορισμοῦ	198			
28.	Ἑλλάς, -Κρήτη-Θαλάσσιαι Συγκοινωνίαι	149	59.	Σχέσις μεταξύ Ἐτησίων Ἀφίξεων Τουριστῶν καὶ Πυκνότητος Πληθυσμοῦ Ἐπισκεπτομένων Χωρῶν	199			
29.	Ἀεροδρόμια-Λιμένες	151	60.	Ἀφίξεις Τουριστῶν εἰς τὴν Μεσόγειον τὸ 1961. Κατανομὴ κατὰ Χώρας Προελεύσεως-Κατανομὴ κατὰ Χώρας Προορισμοῦ	200			
30.	Τύποι ἀεροσκαφῶν Δυναμένων νὰ Προσγειωθοῦν καὶ Ἀπογειωθοῦν ἐκ τῶν Ἀεροδρομίων Κρήτης	152	61.	Συνολικὸς Ἀριθμὸς Ἀφίξεων Τουριστῶν εἰς Ἴσπανίαν, Ἑλλάδα καὶ Ἰταλίαν τὸ 1962 καὶ κατανομὴ κατὰ Μέσα Μεταφορᾶς	201			
31.	Κύριοι Λιμένες Δυτικῆς Κρήτης	154	62.	Ἐποχικὴ Κατανομὴ Ἀφίξεων Τουριστῶν εἰς Διαφόρους Χώρας τῆς Μεσογείου	202			
32.	Λιμὴν Ρεθύμνου	156	63.	Ποσοστιαία Κατανομὴ Διανυκτερεύσεων Τουριστῶν Μεσογείου	204			
33.	Λιμὴν Ἡρακλείου	156	64.	Συναλλαγματικαὶ Τουριστικαὶ Εἰσπράξεις διαφόρων Εὐρωπαϊκῶν Χωρῶν	205			
34.	Κύριοι Λιμένες Ἀνατολικῆς Κρήτης	147	65.	Εἰσοδηματικαὶ καὶ Δημοσιονομικαὶ Ἐπιπτώσεις ἐκ τῆς Προσπαθείας Τουριστικῆς Ἀναπτύξεως τῆς Ἑλλάδος 1953-1963	206			
35.	Ὀδικὸν Δίκτυον	159	66.	Χιλιμετρικαὶ ἀποστάσεις καὶ Κόστος μεταβάσεως καὶ ἐπιστροφῆς ἐκ τῶν κυριωτέρων εὐρωπαϊκῶν πόλεων καὶ ἐκ Νέας Ὑόρκης εἰς Τουριστικὰ Κέντρα Ἑλλάδος, Ἰταλίας καὶ Ἰσπανίας	208			
36.	Σύστημα Ἡλεκτρικῆς Ἐνεργείας	161	67.	Μέσον Ἡμερησίον Συνολικόν Κόστος Διαμονῆς Τουριστῶν εἰς Διαφόρους Χώρας	209			
37.	Ἀφίξεις-Χρόνος Παραμονῆς-Διανυκτερεύσεις Τουριστῶν Ἑλλάδος	164						
38.	Σημεῖα Εἰσόδου - Μέσα ἀφίξεως καὶ χῶραι προελεύσεως τουριστῶν Ἑλλάδος 1962	166						
39.	Μηνιαία Κατανομὴ Ἀφίξεων Τουριστῶν Ἑλλάδος	167						
40.	Ἑλλάς-Εἰσαγωγὴ Ταξιδιωτικοῦ Συναλλάγματος	168						
41.	Ἀφίξεις-Χρόνος Παραμονῆς-Διανυκτερεύσεως Τουριστῶν Κρήτης	170						
42.	Χῶραι Προελεύσεως Τουριστῶν Κρήτης 1962	171						
43.	Κίνησις Ἀλλοδαπῶν Τουριστῶν εἰς Ἑλλάδα - Κρήτην καὶ Ρόδον-1962	172						
44.	Μηνιαία Κατανομὴ Ἀφίξεων Τουριστῶν Κρήτης	173						

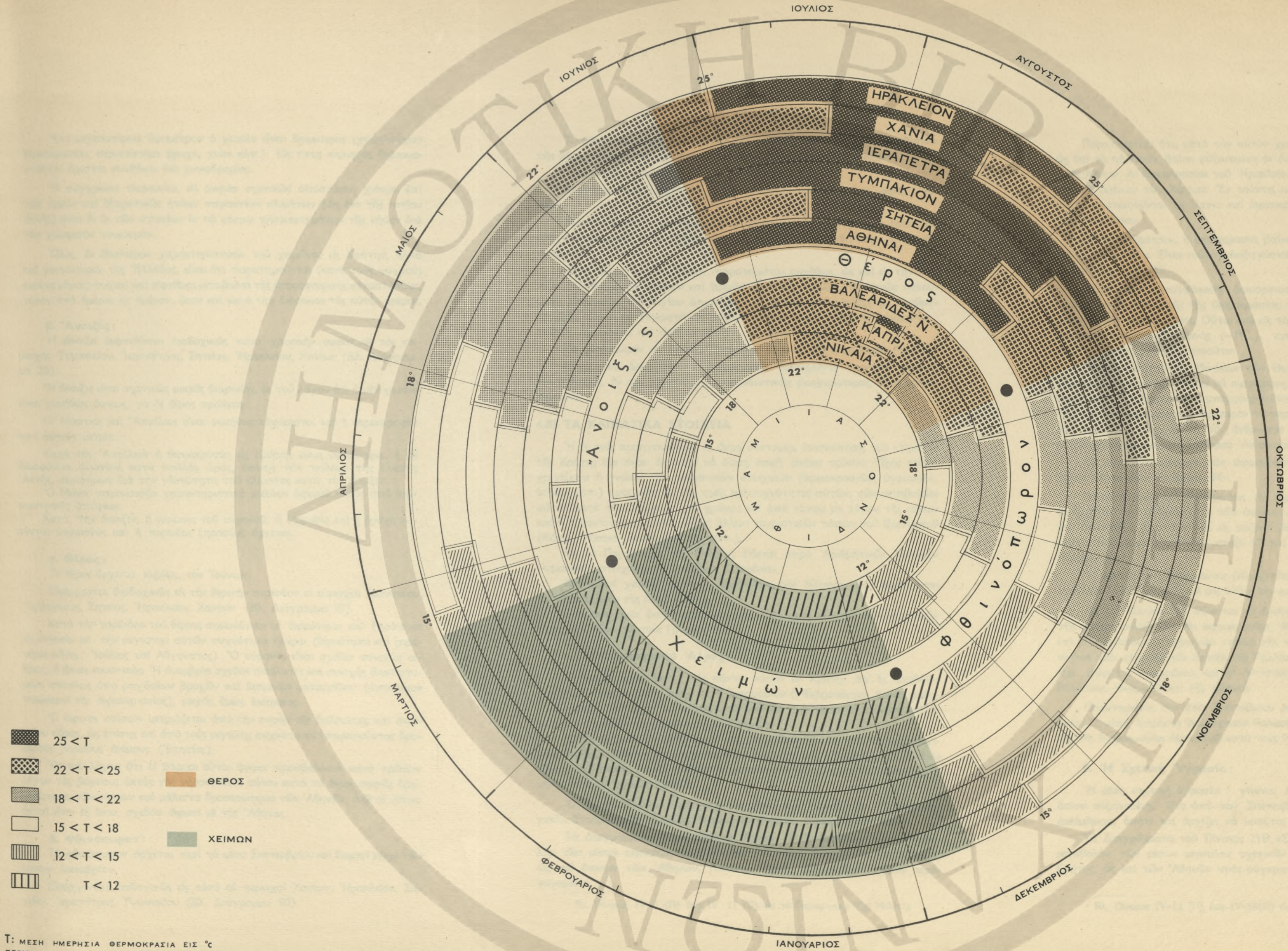
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΟΜΟΥ

	Σελίς
1. Ξενία Ἡρακλείου	174
2. Ἅγιος Νικόλαος - Μίνος Beach	174
3. Χανιά - Ξενία	174
4. Τὰ Δελφίνια - Τοιχογραφία Ἀνακτόρων Κνωσοῦ ¹	182
5. Κεφαλή Ταύρου - Κνωσός ¹	182
6. Γόρτυς - Ὁδεῖον	184
7. Γόρτυς - Ἅγιος Τίτος - Βασιλική	184
8. Γουρνιά - Μινωϊκὸς Οἰκισμὸς	186
9. Μουρνιές - Οἰκία Βενιζέλου ¹	186

¹ Φωτογραφία εὐγενῶς προσφερθεῖσα ὑπὸ τοῦ περιοδικοῦ ΗΩΣ

ΠΙΝΑΚΕΣ

Αριθμός	ΤΙΤΛΟΣ	Σελίς	Αριθμός	ΤΙΤΛΟΣ	Σελίς	Αριθμός	ΤΙΤΛΟΣ	Σελίς
5- 1	Τιμή Είσιτηρίου Απλής Μεταβάσεως (εις δραχμάς)	148	7- 9	Εκτίμησις Έλληνικού Έξωτερικού Τουρισμού, Περιόδου 1965-1975 (Βάσει Υποθέσεως ότι ή Συμμετοχή τής Ελλάδος εις τόν Μεσογειακόν Τουρισμόν θα αύξάνη κατά 0,3 % Έτησίως)	211	7-25	Κατανομή του Υπολογιζομένου δια τὸ Έτος 1975 Αριθμοῦ Διανυκτερεύσεων Ἡμεδαπῶν ἐν Κρήτῃ κατὰ Κατηγορίας Ξενοδοχείων	224
5- 2	Ἐπιβατικὴ Κίνησις Λιμένων Κρήτης	148	7-10	Προβλεπομένη Κατανομή Ἐξωτερικοῦ Τουρισμοῦ Ἑλλάδος Ἔτους 1975 κατὰ Χώρας Προελεύσεως Τουριστῶν	212	7-26	Προβλεπομένη Ἐποχικὴ Κατανομή Ἀφίξεων καὶ Διανυκτερεύσεων Ἄλλοδαπῶν καὶ Ἡμεδαπῶν Τουριστῶν	226
5- 3	Κυκλοφοροῦντα Ὀχήματα εις Κρήτην κατὰ τὸ 1963	150	7-11	Ἐκτίμησις Προβλεπομένων Ἀεροπορικῶν Ἀφίξεων Τουριστῶν εις Ἑλλάδα-Ἔτος 1975	213	7-27	Προβλεπομένη Ἐποχικὴ Κατανομή Διανυκτερεύσεων Ἐκάστης Κατηγορίας Τουριστῶν	226
5- 4	Τιμὴ Είσιτηρίου Απλής Μεταβάσεως Λεωφορείων Κρήτης (εις δραχμάς)	150	7-12	Κατανομή τοῦ Προβλεπομένου Ἑλληνικοῦ Ἐξωτερικοῦ Τουρισμοῦ κατὰ μέσον Εἰσόδου, Ἔτη 1969 καὶ 1975	214	7-28	Ἐκτίμησις Ἀπαιτουμένου Αριθμοῦ Κλινῶν Ἐτησίως εις Ξενοδοχειακὰς Ἐγκαταστάσεις ὄλων τῶν Κατηγοριῶν, δια τὴν Ἐξυτηρέτησιν τοῦ προβλεπομένου κατὰ τὴν Περίοδον 1965-1975 Τουριστικοῦ Ρεύματος	228
5- 5	Κίνησις Λιμένων Κρήτης, 1962	153	7-13	Ἐποχικὴ Κατανομή Ἐξωτερικοῦ Τουριστικοῦ Ρεύματος Ἑλλάδος κατὰ τὰ Ἔτη 1960, 1961 καὶ 1962 καὶ Προβλεπομένη Ἐποχικὴ Κατανομή δια τὸ 1975 (Εἰς ποσοστὸν τοῦ συνόλου τῶν ἐτησίων ἀφίξεων)	215	7-29	Προτίμησις Τουριστῶν δια Ξενοδοχεῖα Διαφόρων Κατηγοριῶν ὡς Ποσοστὸν τοῦ Συνόλου τῶν Πραγματοποιηθησομένων Διανυκτερεύσεων	228
5- 6	Βασικὸν ὁδικὸν Δίκτυον Κρήτης (Μήκη εις χιλιόμετρα)	168	7-14	Υπολογιζομένη Ἐξέλιξις Ἐξωτερικοῦ Τουρισμοῦ Κρήτης κατὰ τὴν Περίοδον 1962-1975 (Εἰς χιλιάδας ἀφίξεων)	219	7-30	Κατανομή Ἀπαιτουμένου Αριθμοῦ Κλινῶν Ἐτησίως κατὰ τὴν Περίοδον 1965-1975 εις Ξενοδοχεῖα Διαφόρων Κατηγοριῶν	228
5- 7	Ἐπαρχιακὸν Δίκτυον Ὀδοποιίας ἀνά Νομόν καὶ Κατάστασιν Ἐπιφανείας Κυκλοφορίας (Μήκη εις χιλιόμετρα)	160	7-15	Προβλεπομένη Ἐξέλιξις Διανυκτερεύσεων Ξένων Τουριστῶν εις Κρήτην κατὰ τὴν Περίοδον 1964-1975 (εις χιλιάδας)	219	7-31	Προβλεπόμενος Αριθμὸς Ἀπαιτουμένων Κλινῶν εις Ἐγκαταστάσεις Διανυκτερεύσεως εις Κρήτην - Περίοδος 1965-1975. Κατανομή κατὰ Τύπον καὶ Κατηγορίαν Ἐγκαταστάσεων	229
5- 8	Κατάστασις Βατότητος Κοινοτικοῦ Ὀδικοῦ Δικτύου Νήσου Κρήτης (Μήκη εις χιλιόμετρα)	160	7-16	Υπολογιζομένη Ἐξέλιξις τοῦ Ἐξωτερικοῦ Τουρισμοῦ καθ' ὁμάδας Περιήλου δια τὴν Περίοδον 1964-1975	221	7-32	Προβλεπόμενος Αριθμὸς Ἀπαιτουμένων Κλινῶν Μηνιαίως κατὰ τὸ Τέλος τῆς Τρίτης Φάσεως (1975) τοῦ Προτεινομένου Προγράμματος - Κατανομή εις Βασικοὺς Τύπους Ἐγκαταστάσεων	231
6- 1	Διανυκτερεύσεις Ἄλλοδαπῶν Τουριστῶν κατὰ τὰ Ἔτη 1954 καὶ 1962, εις Ἑλλάδα, Κρήτην καὶ Ρόδον	171	7-17	Προσδιορισμὸς Ποσοστοῦ Ἑλληνικοῦ Τουρισμοῦ ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηρίζεται ὁ Παράγωγος Ἐξωτερικὸς Τουρισμὸς τῆς Κρήτης	221	7-33	Προτεινομένη Κατανομή Περιόδων Ἐτησίας Λειτουργίας Ἐγκαταστάσεων Διανυκτερεύσεως Ἀστικῶν Τουριστικῶν Κέντρων	231
6- 2	Μέσος Ἐτήσιος Ρυθμὸς Αὐξήσεως Αριθμοῦ Ἀφίξεων Ἄλλοδαπῶν Τουριστῶν, Περίοδος 1954-1962	171	7-18	Κατανομή Προβλεπομένων Ἀφίξεων Ἄλλοδαπῶν Τουριστῶν εις Κρήτην κατὰ Περιοχὰς Προελεύσεως Αὐτῶν	221	7-34	Προβλεπόμενος Μέσος Αριθμὸς Χρησιμοποιουμένων Κλινῶν Ἡμερησίως καθ' ἕκαστον μῆνα ὑπὸ τῶν Διαφόρων Ὁμάδων Ξενοδοχειακῶν Ἐγκαταστάσεων Ἀστικῶν Κέντρων	232
6- 3	Υφιστάμενον Ξενοδοχειακὸν Δυναμικὸν Ἡρακλείου	176	7-19	Κατανομή τοῦ Προβλεπομένου Ἐξωτερικοῦ Τουρισμοῦ Κρήτης κατὰ μέσον Εἰσόδου-Ἔτη 1969 καὶ 1975	221	7-35	Προτεινομένη Κατανομή Περιόδων Ἐτησίας Λειτουργίας Αὐτονόμων Τουριστικῶν Συγκροτημάτων	233
6- 4	Κατάταξις Ξενοδοχείων Ἡρακλείου εις Πραγματικὰς Κατηγορίας	177	7-20	Ἐποχικὴ Κατανομή Ἐξωτερικοῦ Τουριστικοῦ Ρεύματος Ἑλλάδος (1960-1962) καὶ Υπολογιζομένη τοιαύτη Ἑλλάδος καὶ Κρήτης δια τὴν Περίοδον 1965-1975 (εις ποσοστὸν τοῦ συνόλου τῶν ἐτησίων ἀφίξεων)	222	7-36	Προβλεπόμενος Μέσος Αριθμὸς Χρησιμοποιουμένων Κλινῶν Ἡμερησίως καθ' ἕκαστον μῆνα ὑπὸ τῶν Διαφόρων Ὁμάδων Ξενοδοχειακῶν Ἐγκαταστάσεων Αὐτονόμων Τουριστικῶν Συγκροτημάτων	233
6- 5	Υφιστάμενον καὶ ὑπὸ Κατασκευὴν Ξενοδοχειακὸν Δυναμικὸν Νήσου Κρήτης. Κατανομή Κλινῶν ἀνά Πραγματικὴν Κατηγορίαν (Κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τῆς παρούσης Μελέτης)	177	7-21	Προβλεπομένη Ἐξέλιξις Ἀφίξεων Ἡμεδαπῶν Τουριστῶν εις Κρήτην κατὰ τὴν Περίοδον 1965-1975 καὶ προβλεπόμενος Μέσος Χρόνος παραμονῆς Αὐτῶν	223	7-37	Συνοπτικὸς Πίναξ Προβλεπομένης Τουριστικῆς Κινήσεως τῆς Κρήτης κατὰ τὸ 1975	235
7- 1	Ἐξωτερικὴ Τουριστικὴ Κίνησις Περιοχῆς Μεσογείου κατὰ τὴν Περίοδον 1950-1961	192	7-22	Προβλεπόμενος Αριθμὸς Διανυκτερεύσεων Ἡμεδαπῶν Τουριστῶν εις Κρήτην κατὰ τὴν Περίοδον 1965-1975 καὶ προβλεπομένη Αὐξήσις (%) Ἐναντι τοῦ προηγουμένου Ἔτους	223	7-38	Υπολογισμὸς Ἀπαιτουμένης Δυναμικότητος Ἐγκαταστάσεων Ἐστίασεως	235
7- 2	Μέση Περίοδος Διακοπῶν Εὐρωπαϊῶν Ἐργαζομένων	192	7-23	Κατανομή Ἡμεδαποῦ Τουριστικοῦ Ρεύματος εις Κρήτην κατὰ Μέσον Ἀφίξεως-Ἔτους 1975	224	7-39	Προσδιορισμὸς Αριθμοῦ Καταναλισκομένων Γευμάτων Ἐτησίως ὑπὸ τῶν Διαφόρων Ὁμάδων Τουριστῶν Ἀναλόγως τῆς Κατηγορίας τῶν Ἐγκαταστάσεων Ἐστίασεως	236
7- 3	Ἐκτίμησις Ἐξελίξεως Αριθμοῦ Ἀφίξεων Τουριστῶν Ἐξωτερικοῦ εις Μεσόγειον κατὰ τὴν Περίοδον 1965-1975	193	7-24	Ἐποχικὴ Κατανομή τοῦ Υπολογισθέντος δια τὸ 1975 Αριθμοῦ Διανυκτερεύσεων Ἡμεδαπῶν εις Ξενοδοχεῖα καὶ Ἐνοικιαζόμενα Δωμάτια ἐν Κρήτῃ	224	7-40	Προσδιορισμὸς Ἀπαιτουμένης Δυναμικότητος Ἐστιατορίων Κρήτης, Διαφόρων Κατηγοριῶν δια τὸ 1975	236
7- 4	Διανυκτερεύσεις Ξένων Τουριστῶν εις Μεσογειακὰς Χώρας κατὰ τὸ Ἔτος 1962	197						
7- 5	Ποσοστιαία Κατανομή τῶν Ἀφίξεων Ξένων Τουριστῶν Ἔτους 1962 βάσει Ἐκάστου Μέσου Μεταφορᾶς καὶ κατὰ Χώρας Προορισμοῦ	201						
7- 6	Εἰσπραθὲν Συνάλλαγμα - Συνολικῶς ἀνά Τουρίσταν καὶ ἀνά Κάτοικον εις Διαφόρους Χώρας τῆς Μεσογείου (Ἔτος 1962)	205						
7- 7	Σύγκρισις Κόστους εις Διαφόρους Τουριστικὰς Πόλεις καὶ Πρωτεύουσας δια Ξενοδοχείον, Ἐστιατόριον καὶ Ψυχαγωγίαν εις Ἐγκαταστάσεις Πολυτελείας (εις Δολλάρια Ἡμερησίως)	210						
7- 8	Ἐκτίμησις Ἑλληνικοῦ Ἐξωτερικοῦ Τουρισμοῦ, Περιόδου 1965-1975 (Βάσει τῆς Υποθέσεως ὅτι ή Συμμετοχὴ τῆς Ἑλλάδος εις τὸν Μεσογειακὸν Τουρισμόν θα αύξάνη κατὰ 0,2 % Ἐτησίως)	211						

T: ΜΕΣΗ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΕΙΣ °C
 ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ 1932-1939

Ἐπί μεγαλύτερων ὑψομέτρων ὁ χειμὼν εἶναι δριμύτερος (χαμηλότεραι θερμοκρασίαι, περισσότερα βροχή, χιῶν κλπ.). Εἰς τινὰς περιοχὰς δημιουργοῦνται ἄρισται συνθήκαι διὰ χιονοδρομίας.

Ἡ σύγχρονος παρουσία, εἰς μικρὰν σχετικῶς ἀπόστασιν, χιόνων ἐπὶ τῶν ὄρεων καὶ ἐξαιρετικῶς ἠπιῶν παρακτίων κλιμάτων (ὡς ἐπὶ τῆς νοτίου ἀκτῆς) εἶναι ἕν ἐκ τῶν σπανίων ἐν τῷ κόσμῳ πλεονεκτημάτων τῆς νήσου διὰ τὸν χειμερινὸν τουρισμὸν.

Τέλος, ἐν ἰδιαιτέρον χαρακτηριστικὸν τοῦ χειμῶνος εἰς Κρήτην, ἀλλὰ καὶ γενικώτερον τῆς Ἑλλάδος, εἶναι ὅτι παρατηροῦνται (κατὰ τοὺς ψυχροὺς κυρίως μῆνας) συχναὶ καὶ αἰφνίδια μεταβολαὶ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς καταστάσεως, τόσοσ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ὅσον καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας.

β. Ἄνοιξις :

Ἡ ἀνοιξις ἐμφανίζεται διαδοχικῶς κατὰ χρονικὴν σειρὰν εἰς τὰς περιοχὰς Τυμπακίου, Ἱεραπέτρας, Σητείας, Ἡρακλείου, Χανίων (βλ. Διάγραμμα 20).

Ἡ ἀνοιξις εἶναι σχετικῶς μικρὰς διαρκείας, ἐκ τοῦ λόγου ὅτι ὁ μὲν χειμὼν εἶναι συνήθως ὄψιμος, τὸ δὲ θέρος πρόϊμον.

Οἱ Μάρτιος καὶ Ἀπρίλιος εἶναι συνήθως εὐχάριστοι καὶ ἡ θερμοκρασία κατ' αὐτοὺς μετρία.

Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον ἡ θερμοκρασία εἰς Κρήτην εἶναι ὑψηλότερα, ἡ δὲ ἠλιοφάνεια ἀνωτέρα, κατὰ πολλὰς ὥρας, ἐκείνης τῶν πόλεων τῆς Κυανῆς Ἀκτῆς, περιφίμων διὰ τὴν γλυκύτητα τοῦ κλίματος κατὰ τὴν ἀνοιξιν.

Ὁ Μάϊος παρουσιάζει χαρακτηριστικὰ μᾶλλον θερινοῦ μηνὸς ἀπὸ θερμομετρικῆς ἀπόψεως.

Κατὰ τὴν ἀνοιξιν, ἡ νέφωσις τοῦ οὐρανοῦ, ἡ ὑγρασία καὶ ἡ βροχὴ μειοῦνται βαθμιαίως καὶ ἡ περίοδος ξηρασίας ἀρχεται.

γ. Θέρος :

Τὸ θέρος ἀρχεται, κυρίως, τὸν Ἰούνιον.

Εἰσέρχονται διαδοχικῶς εἰς τὴν θερινὴν περίοδον αἱ περιοχαὶ Τυμπακίου, Ἱεραπέτρας, Σητείας, Ἡρακλείου, Χανίων (βλ. Διάγραμμα 20).

Κατὰ τὴν περίοδον τοῦ θέρους σημειοῦνται αἱ θερμότεραι καὶ ξηρότεραι εἰς ἔντασιν μὲ τὴν μεγίστην αὐτῶν συχνότητα ἡμέραι (θερμότεροι καὶ ξηρότεροι μῆνες : Ἰούλιος καὶ Αὐγουστος). Ὁ οὐρανὸς εἶναι σχεδὸν συνεχῶς αἴθριος, ὁ ἥλιος καυστικός. Ἡ ἀνομβρία σχεδὸν ἀπόλυτος καὶ συνεχῆς διακοπτομένη σπανίως ὑπὸ ραγδαίων βροχῶν καὶ θερμικῶν καταιγίδων (ἀποτόμων πτώσεων τῆς θερμοκρασίας), μικρὰς ὅμως διαρκείας.

Ὁ θερινὸς καύσων μετριάζεται ἀπὸ τὴν πνοὴν τῆς θαλασσίας καὶ ἀπὸ τοῦ αἴθριου αἴθρας, ὡς ἐπίσης καὶ ἀπὸ τοὺς μεγάλης συχνότητος ἐπικρατοῦντας δροσεροὺς βορείους ἀνέμους (Ἐτησίας).

Ἐκ τοῦ λόγου ὅτι οἱ βορειοὶ οὔτοι ἀνεμοὶ προσβάλλουν κατὰ πρῶτον λόγον τὰς βορείους ἀκτὰς τῆς νήσου, εἶναι αὐταὶ κατὰ τὸ θέρος σαφῶς δροσερώτεραι τῶν νοτίων καὶ μάλιστα δροσερώτεραι τῶν Ἀθηνῶν, ἐνῶ αἱ νότιοι ἀκτὰὶ εἶναι ἐξ ἴσου, σχεδόν, θερμαὶ μὲ τὰς Ἀθήνας.

δ. Φθινόπωρον :

Τὸ φθινόπωρον ἀρχεται περὶ τὰ μέσα Σεπτεμβρίου καὶ διαρκεῖ μέχρι τῶν μέσων Δεκεμβρίου.

Εἰσέρχονται διαδοχικῶς εἰς αὐτὸ αἱ περιοχαὶ Χανίων, Ἡρακλείου, Σητείας, Ἱεραπέτρας, Τυμπακίου (βλ. Διάγραμμα 20).

Τὸ φθινόπωρον τῆς Κρήτης, συγκρινόμενον μὲ ἐκεῖνο ἄλλων τοποθεσιῶν τῆς Εὐρώπης, καὶ τῆς Μεσογείου ἰδιαιτέρως, εἶναι μακρὸν καὶ θερμὸν.

Ἐὰν ἐπέλθῃ ψῦχος, τοῦτο δὲν εἶναι δριμύ.

Αἱ βροχαὶ (πρωτοβρόχια), συνήθως καταρρακτώδεις, εἶναι μικρὰς διαρκείας.

Διὰ τὴν Κρήτην, τὸ φθινόπωρον δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἡ καλύτερα ἐποχὴ παραμονῆς, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα ὅπου ἡ ἀνοιξις πλεονεκεῖ.

Κατὰ τὸν μῆνα Ὀκτώβριον, παρατηρεῖται συνήθως, ὡς καὶ εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα, σειρὰ ὡραίων καὶ θερμῶν σχετικῶς ἡμερῶν, τὸ κοινῶς καλούμενον Καλοκαίρι τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. Ἡ θερμοκρασία ἀνέρχεται, ὁ οὐρανὸς εἶναι αἴθριος καὶ ἐπικρατεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νημεῖα. Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου προκύπτει καὶ ἀναζωογόνησις τῆς βλαστήσεως.

Τὸ φθινόπωρον εἰς Κρήτην ὑπερτερεῖ ἐκείνου τῆς περιφίμου Ριβιέρας.

Μέχρι τοῦ Δεκεμβρίου ἡ θερμοκρασία διατηρεῖται γενικῶς γλυκεῖα καὶ ὁ καιρὸς, ἂν καὶ καθιστάμενος προοδευτικῶς βροχερώτερος, εἶναι φθινοπωρινός.

4.03 ΤΑ ΚΛΙΜΑΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ἡ ἐν τοῖς προηγουμένοις, ἐν ἄκρᾳ συντομίᾳ, ἐπισκόπησις τοῦ κλίματος τῆς Κρήτης δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δώσῃ σαφῆ εἰκόνα τούτου. Πρὸς τοῦτο χρειάζεται ἡ γνώσις τῶν κλιματικῶν στοιχείων (θερμοκρασιῶν, ὑγρασιῶν, ὑετῶν, κλπ.) πρὸς μελέτην τῆς τιμῆς καὶ συχνότητος αὐτῶν, τῶν μεταβολῶν αὐτῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ χρόνου καὶ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον τῆς νήσου καὶ ἡ σύγκρισις μὲ ὁμοειδῆ μεγέθη ἄλλων τουριστικῶν τόπων τοῦ ἐξωτερικοῦ (Κάπρι, Νίκαια, Βαλεαρίδες Ν., κλπ.).

Εἰς τὸ Παράρτημα τῆς Μελέτης δίδεται σειρὰ Ἀριθμητικῶν Πινάκων κλιματικῶν στοιχείων ἐξ ἐπιστήμων δεδομένων.

Κλιματικοὶ χάρται ἰσοϋψῶν καμπυλῶν δὲν δίδονται ὡς ἐκφεύγοντες τοῦ ἀντικειμένου τῆς ὅλης μελέτης.

Δίδονται ὅμως βοθητικὰ Διαγράμματα, πρὸς ἔξαρσιν ἐνδιαφερουσῶν παρατηρήσεων, εἰς τοὺς Πίνακας 20–25.

α. Ἡ Θερμοκρασία Ἀέρος :

Ἡ θερμοκρασία ἀέρος¹, εἰς πάντα τόπον ἐν Κρήτῃ, ἀφ' ἧς λαμβάνει τὴν χαμηλότεραν αὐτῆς τιμὴν κατὰ Ἰανουάριον ἢ Φεβρουάριον, βαίνει αὐξανόμενη μέχρι τοῦ μεγίστου αὐτῆς κατὰ Ἰούλιον ἢ Αὐγουστον καὶ εἶτα πάλιν μειοῦται σταθερῶς μέχρι τῶν ψυχρῶν μηνῶν.

Ὁ Πίναξ 21Α δίδει Χάρτην μὲ τὰς μέσας ἀναγνώσεις τῶν Μετεωρολογικῶν Σταθμῶν Κρήτης θερμοκρασίας ἀέρος καὶ σχετικῆς ὑγρασίας. Εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ Πίνακος τούτου δίδεται παραστατικὸν Διάγραμμα τοῦ μέσου κατὰ μῆνα ἀριθμοῦ θερμῶν ἡμερῶν.

Ὁ Πίναξ 23Γ δίδει Χάρτην μὲ τὰς μέσας ἀναγνώσεις τῶν Μετεωρολογικῶν Σταθμῶν τῆς Ἑλλάδος, θερμοκρασίας ἀέρος, νεφώσεως καὶ ὑετοῦ.

Τὰ Διαγράμματα «Θερμοκρασία Ἀέρος» (21B) δεικνύουν τὴν μεταβολὴν τῶν μέσων μηνιαίων θερμοκρασιῶν διαφόρων τοποθεσιῶν τῆς Κρήτης, ὡς καὶ ἐκείνων τῶν Ἀθηνῶν, Νικαίας, Κάπρι, Βαλεαρίδων Νήσων πρὸς σύγκρισιν.

¹ βλ. Πίνακας IV-1 (Π) ἕως IV-11 (Π) εἰς τὸ Παράρτημα τῆς Μελέτης

Παρατηρεῖται ὅτι, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, ἡ θερμοκρασία εἰς Κρήτην, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, βαίνει αὐξανόμενη ἐκ Δυσμῶν πρὸς Ἀνατολὰς, ἐκ Βορρᾶ πρὸς Νότον. Αἱ θερμοκρασίαι τοῦ Ἡρακλείου εἶναι κατὰ κανόνα ὀλίγον ὑψηλότεραι ἐκείνων τῶν Χανίων. Ἐν τούτοις κατὰ τοὺς μῆνας Ἰούλιον καὶ Αὐγουστον σημειοῦνται εἰς Χανιά καὶ θερμοκρασίαι κατὰ τι ἀνωτέρας ἐκείνων τοῦ Ἡρακλείου.

Μὲ τὸ ὑψόμετρον, ἡ θερμοκρασία βαίνει μειουμένη καὶ δὴ περίπου 0,6–0,8°C., ἀνὰ 100 μ. Εἶναι τοῦτο ἕνδειξις εὐσταθείας καιροῦ τῆς μειώσεως οὔσης μικρωτέρας τοῦ 1°C.

Λόγω τῆς τοπογραφικῆς διαμορφώσεως παρατηροῦνται ἀνωμαλῖαι γεωγραφικῆς κατανομῆς τῆς θερμοκρασίας κυρίως αἰσθηταὶ κατὰ τοὺς ψυχροὺς μῆνας τοῦ Χειμῶνος. Οὕτω ἐνῶ εἰς τὴν ΒΔ Κρήτην παρατηροῦνται θερμοκρασίαι κάτω τοῦ μηδενός (–1°C.), πρὸς ἀνατολὰς οὐδέποτε, ὡς ἤδη ἐλέχθη, παρετηρήθησαν τοιαῦται.

Ἐκ τῆς μελέτης τῶν Πινάκων τῶν Θερμοκρασιῶν Ἀέρος εἰς τὸ Παράρτημα τῆς Μελέτης δὲν πρέπει νὰ συμπεράνη τις ὅτι ἡ νῆσος εἶναι ἐξαιρετικῶς θερμὴ κατὰ τὸ θέρος. Οἱ συμπαρομαρτοῦντες Ἐτησίαι (Μελτέμια) ὡς καὶ ἡ Θαλασσία Αὔρα καθιστοῦν δροσερὸν τὸ περιβάλλον καὶ ἐξασφαλίζουν, συνήθως, σχετικῶς χαμηλὰς διὰ τὸν ἀνθρώπου θερμοκρασίας, ὡς ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τῶν Διαγραμμάτων «Συνθήκαι Ἀνέσεως» (Πίναξ 24).

Εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῶν θερμοκρασιῶν τῆς νήσου παίζουν μεγάλον ρόλον οἱ γνωστοὶ ὡς ἀνεμοὶ Φέν.

Ἡ μέση ἡμερησία διακύμανσις τῆς θερμοκρασίας εἶναι μικρὰ λόγω τῆς ἐπιδράσεως τῆς θαλάσσης καὶ τῶν ἀνέμων, μετὰ τινων ἐξαιρέσεων ὅπως ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου Λασηθίου καὶ εἰς μείζονα βαθμὸν εἰς τὴν Πεδιάδα Μεσσαρᾶ. Εἰς τὸ Ἡράκλειον κυμαίνεται μεταξὺ 6,8 καὶ 9,0°C. (Ἴδε Διάγραμμα ἀριστερᾶ Πίνακος 24).

Ἡ μέση ἔτησία διακύμανσις (εὖρος) εἶναι καθ' ἅπασαν τὴν νῆσον κατωτέρα τῶν 16°C. Τοῦτο δηλοῖ καὶ πάλιν τὴν καταφανῆ ἐπίδρασιν τῆς θαλάσσης.

Εἰς τὸν Πίνακα 23Α δίδονται τὰ Διαγράμματα τῆς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας μεταβολῆς τῆς θερμοκρασίας ἀέρος κατὰ τοὺς διαφόρους μῆνας, ἐπὶ τῶν θαλασσίων περιοχῶν νοτιῶς τῆς νοτίου ἀκτῆς τῆς Κρήτης, ὡς καὶ νοτιῶς τῶν μεσημβρινῶν ἀκτῶν τῆς Γαλλίας πρὸς μελέτην καὶ ἀντιπαραβολὴν. Δίδονται συγχρόνως καὶ αἱ ἀντίστοιχοι μεταβολαὶ τῆς θερμοκρασίας θαλάσσης, ἀκόμη δὲ καὶ τῆς πίεσεως.

Παρατηρεῖται ὅτι ἀπὸ Σεπτεμβρίου μέχρι Φεβρουαρίου, περιλαμβανομένου, ἡ μέση ἡμερησία θερμοκρασία θαλάσσης ἐν Κρήτῃ εἶναι ἀνωτέρα ἐκείνης τῆς θερμοκρασίας ἀέρος, ἐνῶ κατὰ τοὺς ὑπολοίπους μῆνας εἶναι κατωτέρα.

β. Ἡ Σχετικὴ Ὑγρασία :

Ἡ μέση σχετικὴ ὑγρασία¹ γίνεται ἐλαχίστη κατὰ Ἰούλιον. Ἐφεξῆς βαίνει αὐξανόμενη, ἰδίᾳ ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου, καὶ γίνεται μεγίστη κατὰ Δεκέμβριον, ὁπότε καὶ ἀρχίζει νὰ μειοῦται μέχρι τοῦ Ἰουλίου.

Τὰ Διαγράμματα τοῦ Πίνακος 21B «Σχετικὴ Ὑγρασία» δεικνύουν τὴν μεταβολὴν τῶν μέσων μηνιαίων σχετικῶν ὑγρασιῶν διὰ τοποθεσίας τῆς Κρήτης, ὡς καὶ τῶν Ἀθηνῶν πρὸς σύγκρισιν.

¹ βλ. Πίνακας IV-12 (Π) ἕως IV-18(Π) εἰς τὸ Παράρτημα τῆς Μελέτης

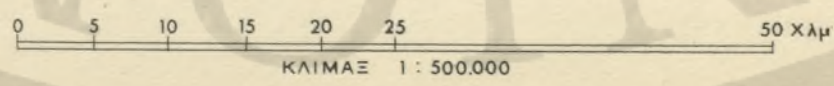
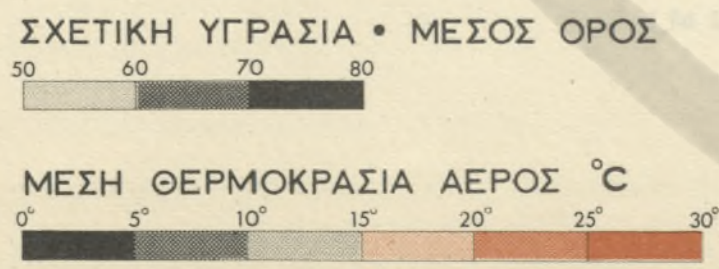
	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΪΟΣ	ΙΟΥΝ	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕΜ	ΔΕΚ
ΧΑΝΙΑ												
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ												
ΣΗΤΕΙΑ												
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ												

ΘΕΡΜΑΙ ΗΜΕΡΑΙ
ΜΕΣΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

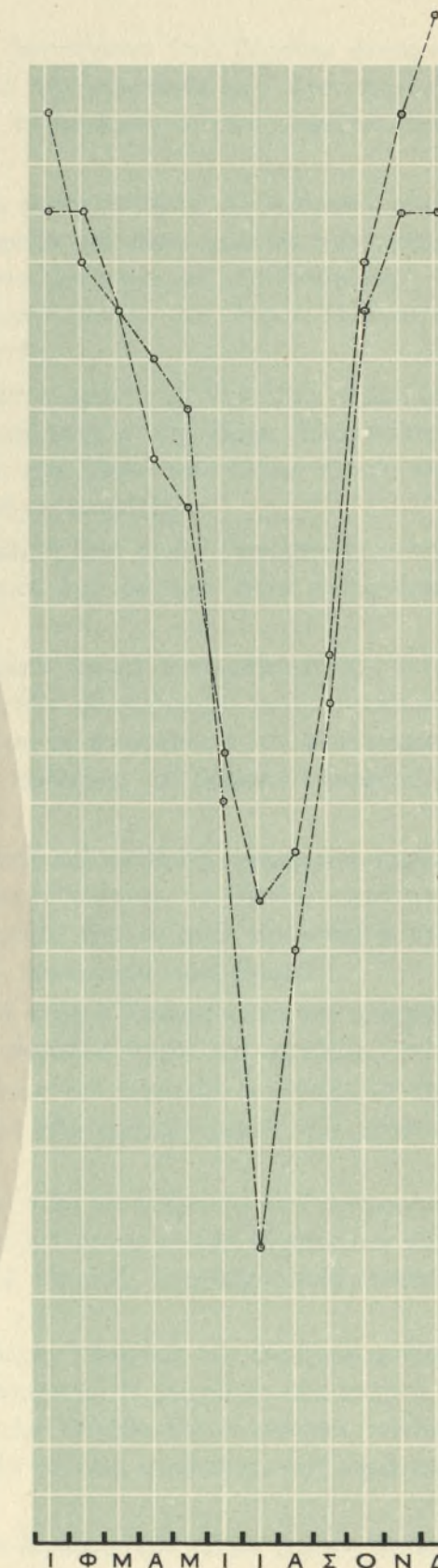
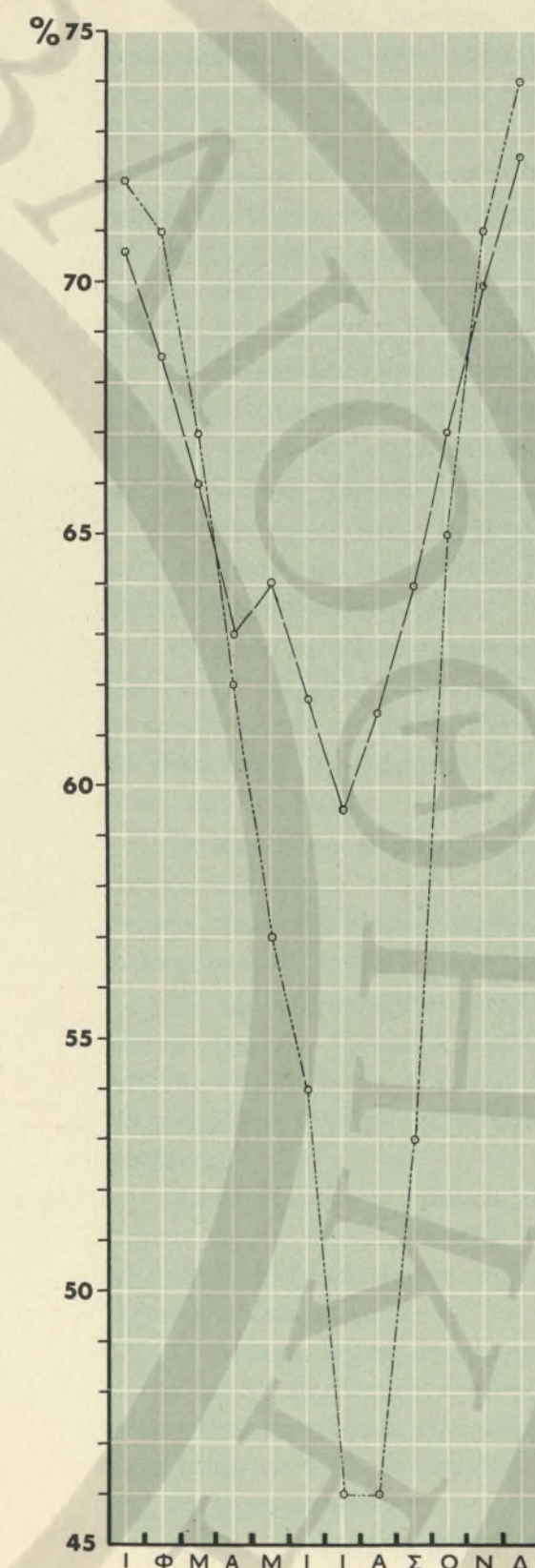
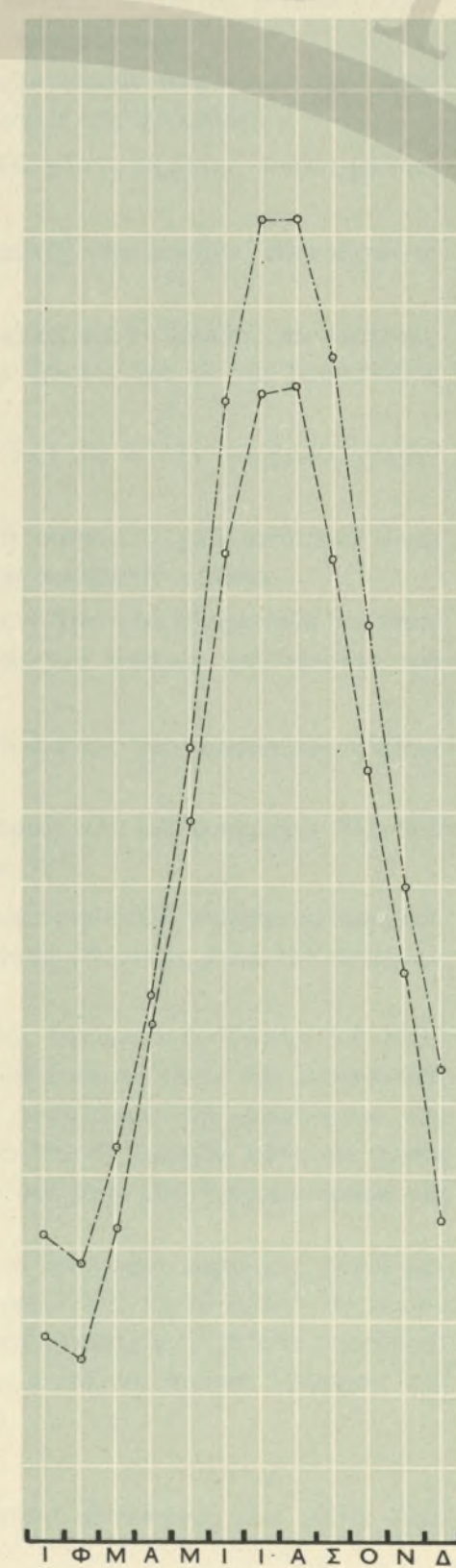
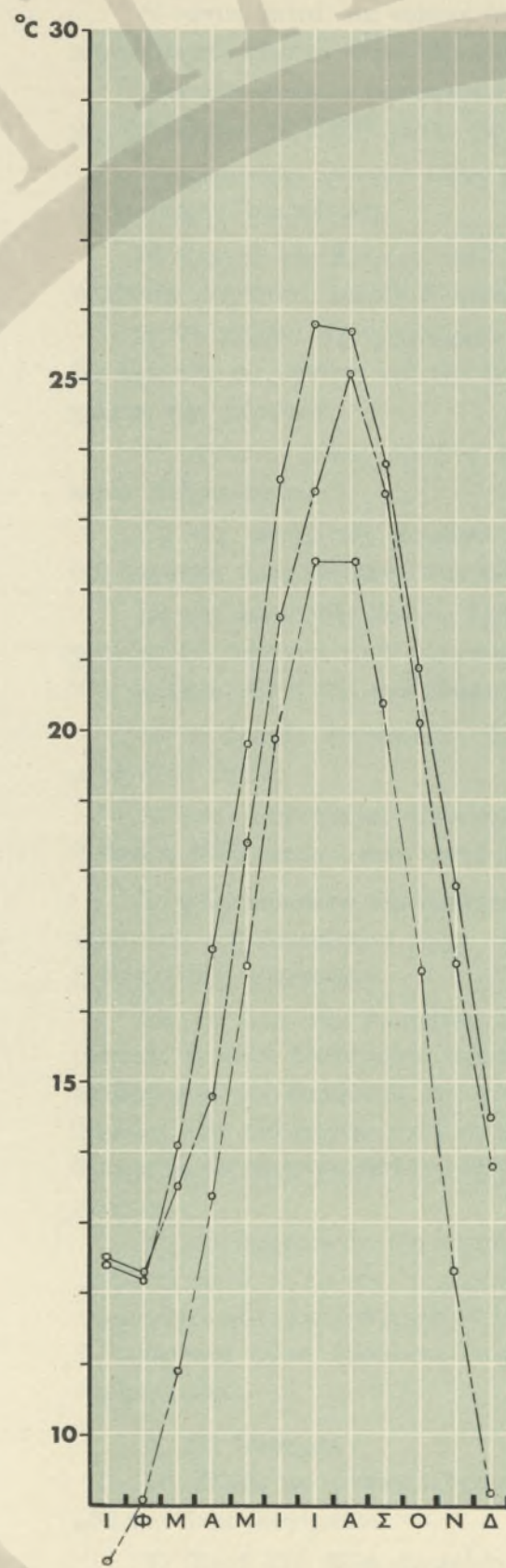
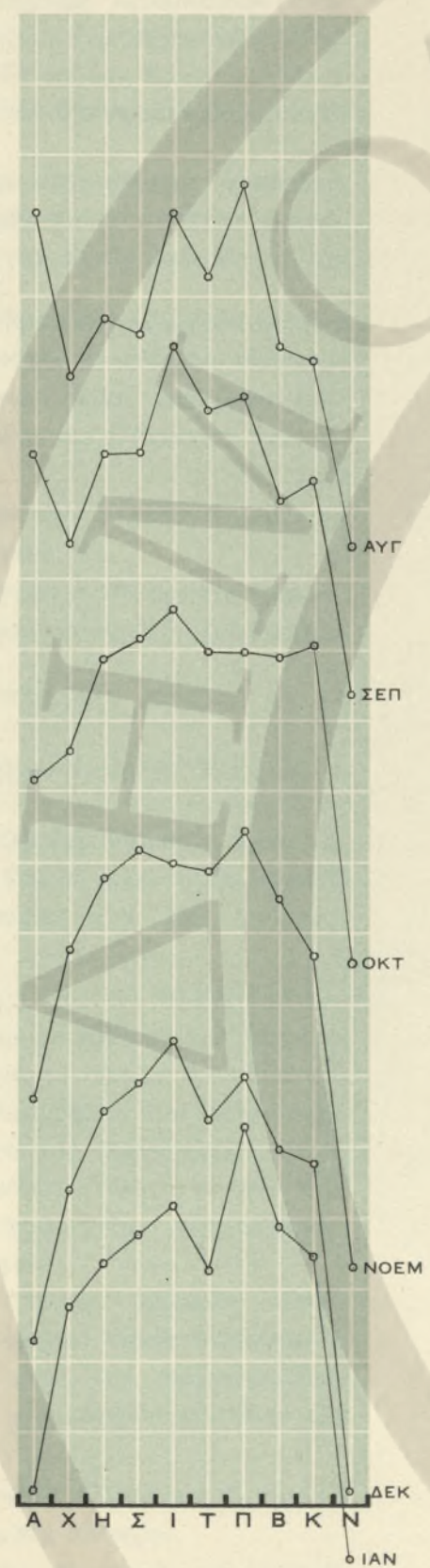
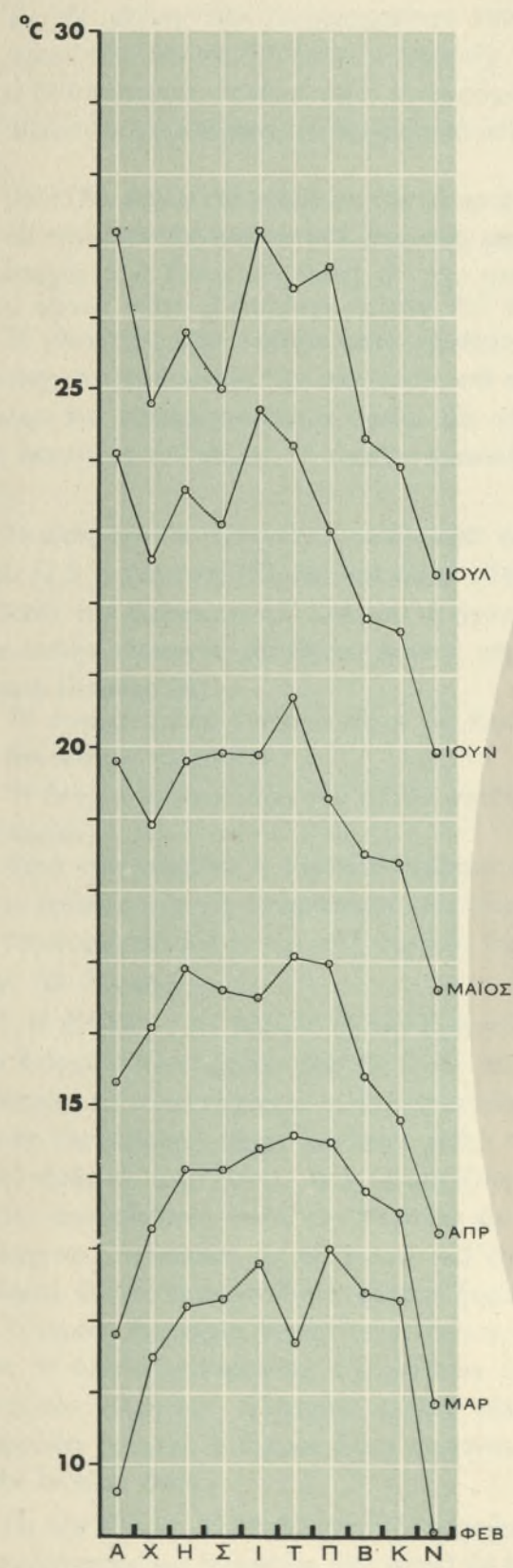
ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΜΕΓΙΣΤΗ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ $\geq 30^{\circ}\text{C}$
 $25^{\circ}\text{C} \leq$ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΜΕΓΙΣΤΗ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ $< 30^{\circ}\text{C}$
 ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ $\geq 20^{\circ}\text{C}$
1 ΧΛΣΤΜ = 1 ΗΜΕΡΑ

12.2 ΜΕΣΗ ΜΗΝΙΑΙΑ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ (Μ.Μ.Θ.Η.).
 +6 ΕΠΙ ΠΛΕΟΝ ΔΙΑΦΟΡΑ ΜΕΣΗΣ ΜΗΝΙΑΙΑΣ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑΣ ΑΠΟ Μ.Μ.Θ.Η ΕΙΣ ΔΕΚΑΤΑ $^{\circ}\text{C}$.
 71 ΜΕΣΗ ΜΗΝΙΑΙΑ ΣΧΕΤΙΚΗ ΥΓΡΑΣΙΑ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ (Μ.Μ.Σ.Υ.Η.).
 +6 ΕΠΙ ΠΛΕΟΝ ΔΙΑΦΟΡΑ ΜΕΣΗΣ ΜΗΝΙΑΙΑΣ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΥΓΡΑΣΙΑΣ ΑΠΟ Μ.Μ.Σ.Υ.Η. ΕΣΤΡΟΓΓΥΛΕΥΜΕΝΗ.

ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΑΕΡΟΣ
ΣΧΕΤΙΚΗ ΥΓΡΑΣΙΑ

Α : ΑΘΗΝΑΙ
 Χ : ΧΑΝΙΑ
 Η : ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ
 Σ : ΣΗΤΕΙΑ
 Ι : ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ
 Τ : ΤΥΜΠΑΚΙΟΝ
 Π : ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ
 Β : ΒΑΛΕΑΡΙΔΕΣ Ν.
 Κ : ΚΑΠΡΙ
 Ν : ΝΙΚΑΙΑ

— ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ
 - - - ΚΑΠΡΙ
 - · - ΝΙΚΑΙΑ

— ΧΑΝΙΑ
 - - - ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ

— ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ
 - - - ΑΘΗΝΑΙ

— ΧΑΝΙΑ
 - - - ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ

Θ Ε Ρ Μ Ο Κ Ρ Α Σ Ι Α Α Ε Ρ Ο Σ
 (ΜΕΣΗ ΜΗΝΙΑΙΑ)

Σ Χ Ε Τ Ι Κ Η Υ Γ Ρ Α Σ Ι Α
 (ΜΕΣΗ ΜΗΝΙΑΙΑ)

ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΑΕΡΟΣ
 ΣΧΕΤΙΚΗ ΥΓΡΑΣΙΑ

Ἐκ τῆς μελέτης τῶν Διαγραμμάτων τούτων καὶ τῶν Ἀριθμητικῶν Πινάκων¹ προκύπτει ὅτι τὸ Ἡράκλειον ἐμφανίζεται ὀλίγον ξηρότερον τῶν Ἀθηνῶν, οἱ δὲ ὑπόλοιποι σταθμοὶ κατὰ τι ὑγρότεροι. Ἐν τούτοις ὁμοίως αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ Κρήτη συγκρινόμεναι μὲ τουριστικὰ κέντρα τοῦ ἐξωτερικοῦ εἶναι τόποι ξηροί.

Τοῦτο δὲν ὀφείλεται τόσο ἐν τὴν μέσῃ ἐτησίᾳ αὐτῆς σχετικὴν ὑγρασίαν, ὅσον ἐν τὴν λιαν ἀνώμαλον καὶ ἀσυνήθη κατανομήν αὐτῆς κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἔτους καὶ ἰδίως ἐν τὴν κατωτάτῃ αὐτῆς βαθμίδα ἐν τὴν ὁποίᾳ φθάνει αὕτη ὠρισμένης ἡμέρας τοῦ θέρους.

Ἡ γλυκύτης τῶν νυκτῶν κατὰ τὸ θῆρος ὀφείλεται ἐν τὴν μικρὰν ταύτην ὑγρασίαν, ἐπιτρέπουσαν τὴν ἀκίνδυνον καὶ εὐχάριστον ἐν ὑπαίθρῳ παραμονὴν μέχρι καὶ μεταμεσονυκτίων ὥρων. Εἰς τὴν αὐτὴν αἰτίαν ὀφείλονται ἐπίσης ἡ λεπτότης τοῦ ἀέρος, τὸ ὠραῖον κυανοῦν χρῶμα καὶ ἡ διαύγεια τοῦ οὐρανοῦ.

Ἡ μέση ἐτησίᾳ σχετικὴ ὑγρασία καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα, κυμαίνεται μεταξὺ 72,5 % (Δυτικὴ Ἑλλάς) καὶ 65 % (Ἡράκλειον).

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 24ώρου, ἡ σχετικὴ ὑγρασία τῆς Κρήτης παρουσιάζει ἀπλὴν κύμανσιν ἀντίθετον ἐκείνης τῆς θερμοκρασίας (βλ. Διάγραμμα ἀριστερᾶ Πίνακος 24).

Τὸ ὑγρομετρικὸν ἐτήσιον εὖρος ἐν τὴν Κρήτην πλησιάζει μᾶλλον πρὸς τὸ τῶν θαλασσίων κλιμάτων.

Ἡ ἀνοιξις παρουσιάζει τὸν αὐτὸν σχεδὸν βαθμὸν ὑγρασίας ὅπως καὶ τὸ φθινόπωρον.

Κατὰ τὸν χειμῶνα ἡ σχετικὴ ὑγρασία εἶναι ὑψηλὴ. Μειοῦται ὁμοίως καὶ γίνεται ἀσθενὴς σὺν τῇ ἐπικρατήσῃ τῶν βορείων ξηρῶν ἀνέμων, ἔτι δὲ μᾶλλον, συμπαρομαρτούσης καὶ τῆς ὑψηλῆς θερμοκρασίας ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου.

γ. Ὁ Ἔτος

Ι. Η ΒΡΟΧΗ : Αἱ βροχαὶ ἐν τὴν Κρήτην¹ ἀρχοῦν ἀπὸ τῆς Σεπτεμβρίου ἢ ἀρχῶν Ὀκτωβρίου (καὶ δὴ ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν τόπων) καὶ βαίνουν ἀξονόμεναι ἐν ποσότητι καὶ συχνότητι (ἀπότομοι μεταβολαὶ ἀπὸ Σεπτεμβρίου εἰς Ὀκτώβριον) μέχρι μεγίστου κατὰ τὸν Δεκέμβριον. Τὸν Ἰανουάριον γίνεται αἰσθητὴ ἐλάττωσις, ἥτις συνεχίζεται κατὰ τὸν Φεβρουάριον, καθισταμένη λιαν αἰσθητὴ κατὰ τὸν Μάρτιον καὶ Ἀπρίλιον. Τέλος ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου ἀρχεται ἀνομβρία, ὡς ἐξ ἄλλου καὶ ἀπανταχοῦ σχεδὸν τῆς Ἑλλάδος. Οἱ βόρειοι ἀνεμοὶ ἐπικρατοῦντες φέρουν ξηρὸν καιρὸν.

Ἡ θερινὴ ἀνομβρία διακόπτεται ἐνίστε ὑπὸ τοπικῶν θερμικῶν καταγίδων, αἱ ὁποῖαι προκαλοῦν τὴν πτώσιν ἐντὸς ὀλίγων ὥρων σημαντικῶν ποσοτήτων ὀμβρίων ὑδάτων. Εὐθὺς ἀμέσως, μετὰ τὴν προκαλουμένην χειμαρρῶδη βροχὴν, ὁ θερμὸς ἥλιος ξηραίνει τὴν γῆν καὶ δίδει ἐν αὐτῇ τὴν θερινὴν ἐκ νέου ὄψιν.

Εἰς τὸν Πίνακα 23Α δίδονται διαγράμματα πρὸς μελέτην καὶ σύγκρισιν τῆς συχνότητος καὶ διάρκειας τοῦ ὕετοῦ ἐν Κρήτη καὶ ἄλλαχοῦ.

Ἡ βροχὴ τῆς Κρήτης, συγκρινομένη μὲ ἐκείνην τῶν ἀκτῶν τῆς Κυανῆς Ἀκτῆς, εἶναι μεγαλυτέρας διάρκειας κατὰ τὸν χειμῶνα, ἀπεναντίας δὲ πολὺ μικροτέρας κατὰ τὸ θῆρος.

Πρὸς ἔξαρσιν τοῦ γεγονότος τούτου, συνετάχθη τὸ συγκριτικὸν παραστατικὸν Διάγραμμα, τὸ δεξιᾶ τοῦ Πίνακος 23Β, τὸ ὁποῖον δίδει τὰς μέσας μηνιαίας διάρκειας βροχῆς δι' ἀναγνώσεως ἀπὸ τοῦ κέντρου.

Μελετώντας τὸ ὕψος καὶ τὴν συχνότητα τῆς βροχῆς ἀνὰ τὴν νῆσον (βλ. Πίνακα 21Γ) παρατηροῦμεν ὅτι ἐλαττοῦται αὕτη (ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὑψομετρικῆς ζώνης) ἀπὸ Δυτῶν πρὸς Ἀνατολὰς καὶ ἀπὸ τῶν ὀρεινῶν ὄγκων τοῦ ἐσωτερικοῦ πρὸς τὰς ἀκτὰς.

¹ βλ. Πίνακος IV-19 (Π) ἕως IV-25(Π) εἰς τὸ Παράρτημα τῆς Μελέτης

Αἱ νότιοι ἀκταί, καὶ κυρίως ἐκεῖναι τοῦ δυτικοῦ τμήματος, παρουσιάζουν μεγαλύτερον ἐτήσιον ὕψος βροχῆς ἐκείνου τῶν βορείων.

Ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ὑψομέτρων τῶν Λευκῶν Ὀρέων τὸ ἐτήσιον ὕψος βροχῆς ὑπερβαίνει τὰ 2.000 χλστ. (ἐκ τῶν μεγίστων τῆς Ἑλλάδος).

Τὸ μικρότερον ἐτήσιον ὕψος βροχῆς, 300 χλστ. περίπου, παρατηρεῖται ἐν τὴν περιοχὴν Ἱεραπέτρας.

Αἱ βροχαὶ τῆς Κρήτης, καθ' ἅπασαν αὐτῆς τὴν ἑκτασιν, εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ραγδαῖαι, μικρᾶς διάρκειας.

2. Ἡ ΧΙΟΝ : Τὸ φαινόμενον τῆς χιόνος, ὡς καὶ ἐν Ἑλλάδι γενικώτερον, δὲν ἔχει τὴν συχνότητα καὶ τὴν ἔντασιν, τὴν ὁποῖαν ἔχει ἐν τὰς βορειότερας χώρας τῆς Εὐρώπης.

Ὁ μέγιστος μέσος ἀριθμὸς ἡμερῶν χιόνος ἐν αὐτῇ λαμβάνει χώραν κατὰ Φεβρουάριον.

Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βορείου Κρήτης, ἡ συχνότης χιονοπτώσεως εἶναι ἴση περίπου πρὸς τὸ ἡμισυ τῆς τῶν Ἀθηνῶν, τούτέστιν σπανία.

Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Νοτίου Κρήτης, ἡ χιὼν ἀποτελεῖ ἐξαιρετικῶς σπάνιον φαινόμενον, πάντοτε ὑπὸ θερμοκρασίαν ἄνω τοῦ μηδενὸς καὶ τήκεται πρὸς τῆς ἀφίξεως αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

Εἰς τὸ ὄρειον ἐσωτερικὸν τῆς νήσου, ἡ ἔντασις τοῦ φαινομένου αὐξάνει μετὰ τοῦ ὕψους.

Αἱ κατ' ἔτος ἡμέραι χιονοσκεποῦς ἐδάφους καὶ διὰ ὑψόμετρα 700-900 ἢ ἀκόμη 1000 μέτρων εἶναι κατὰ μέσον ὄρον 30.

Ἡ χιὼν καλύπτει τὴν Κρήτην ἀπὸ ὑψομέτρου 1300 περίπου μέτρων καὶ ἄνω ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου μέχρι τέλους περίπου Μαρτίου, ἥτοι ἐπὶ τρίμηνον ἢ ἐνίστε ἐπὶ τετράμηνον.

Εἰς τὰ ὄρη τῆς ἐπαρχίας Σητείας, ἐπὶ ὑψομετρικῆς ζώνης 700-1000 μέτρων, ἡ χιὼν διατηρεῖται μόνον ἐπὶ 5-10 ἡμέρας, λόγω τῆς εὐεργετικῆς ἐπιδράσεως τῆς θαλάσσης ἐπὶ τοῦ εἰδικοῦ ἀναγλύφου τῆς χερσονήσου τῆς Σητείας. Ἐκ τοῦ λόγου τούτου, χρησιμοποιεῖται ἡ ἐπαρχία αὕτη ὡς τόπος διαχειμᾶσεως αἰγοπροβάτων, ὀδηγουμένων ἐκεῖ ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων τῆς Κρήτης.

Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς νήσου γενικῶς ἡ τελευταία ἐμφάνισις χιόνος σημειοῦται κατὰ τὸ τρίτον 10ήμερον τοῦ Μαρτίου, ἐνῶ ἐν τὰ ὄρεῖνα τῆς νήσου σημειοῦται αὕτη κατὰ τὸ τρίτον 10ήμερον τοῦ Ἀπριλίου. Ἐπὶ τῶν παραλίων, ἡ τελευταία αὕτη ἐμφάνισις παρατηρεῖται κατὰ τὸ τρίτον 10ήμερον τοῦ Φεβρουαρίου.

δ. Οἱ Ἄνεμοι :

Ἡ Ἑλλάς γενικώτερον ἔχει φήμην τόπου μὲ ἀνέμους. Καὶ τοῦτο εἶναι μᾶλλον δικαιολογημένον.

Ὁ Πίναξ 21Δ δίδει ἀνεμολογία ἐπὶ τῆς θαλάσσης περὶ τὴν Κρήτην, ἐνῶ ὁ Πίναξ 21Ε συγκεντρώνει διάφορα Διαγράμματα μεταβολῆς τῶν ἀνεμολογικῶν στοιχείων ἐπὶ ταύτης¹.

Οἱ πνέοντες ἀνεμοὶ εἶναι ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκεῖνοι τῶν βορείων τεταρτημορίων καὶ κατὰ δεύτερον λόγον ἐκεῖνοι τῶν νοτιῶν. Ἐκ τῶν ἀνέμων τούτων τινὲς παρουσιάζουν ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά.

Εἶναι δύσκολος ἡ περιγραφή δι' ὀλίγων τῆς κατανομῆς τῶν ἀνέμων ἐν Κρήτη, διότι αὕτη ὑφίσταται ἐν ὑψηλὸν βαθμὸν τὰς τοπικὰς ἐπιδράσεις τῆς γεωμορφολογίας τῆς νήσου.

¹ βλ. ἐπίσης καὶ τοὺς Πίνακας IV-26(Π) ἕως IV-35(Π) εἰς τὸ Παράρτημα τῆς Μελέτης

Κατὰ τὸ θῆρος, συνήθως, ἡ Κρήτη διατρέχεται ὑπὸ βορείων ἀνέμων, τοὺς ὁποίους οἱ ἀρχαῖοι ὠνόμαζον, λόγω τῆς κανονικῆς κατ' ἔτος ἐμφανισέως τῶν, Ἐτησίας (σήμερον Μελέτεια). Ἡ διεύθυνσις αὐτῶν ποικίλλει ἀπὸ ΒΔ εἰς Β, καὶ ΒΑ.

Οἱ ἀνεμοὶ οὗτοι πνέουν τακτικώτατα κατὰ τὸ θῆρος, ἀλλὰ ὁσάκις σταματοῦν ἐξ αἰτίας τῆς Δυναμικῆς, παραχωροῦν τὴν θέσιν τῶν εἰς τοὺς τοπικούς ἀνέμους καὶ τὰς αὔρας : τὴν θαλασσίαν (μπάτην) καὶ τὴν ἀπόγειον.

Αἱ αὔραι πνέουν κυρίως κατὰ τὴν θερινὴν ἐποχὴν καὶ ἔχουν διεύθυνσιν κάθετον ἐπὶ τῆς μέσης διεύθυνσεως τῆς ἀκτῆς.

Ἡ Θαλασσία Αὔρα ἀρχεται κατὰ μέσον ὄρον περὶ τὴν 10ην πρωϊνὴν καὶ αὐξάνεται κατὰ τὴν ταχύτητα μέχρι τῆς 14ης ἢ 15ης ὥρας. Ἐλαττοῦται κατόπιν βαθμῶν μέχρι κοπιάσεως κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Κατὰ τὴν ψυχρὴν ἐποχὴν ἀρχεται ἀργότερον καὶ λήγει ἐνωρίτερον.

Ἡ Ἀπόγειος Αὔρα ἀρχεται μετὰ μιᾶς ἢ δύο ὥρων νηνεμίαν ἀπὸ τῆς καταπαύσεως τῆς Θαλασσίας. Ἡ Ἀπόγειος ἔχει δύναμιν πολὺ μικροτέραν ἐκείνης τῆς Θαλασσίας Αὔρας.

Οἱ κατὰ τὸ θῆρος ἐπικρατοῦντες βόρειοι ἀνεμοὶ ἀντικαθίστανται, γενικῶς, κατὰ τὸ φθινόπωρον ὑπὸ ἀνέμων τῶν μεσημβρινῶν τεταρτημορίων, λόγω κυρίως τῆς μεταβολῆς τῆς θερμοκρασίας, μὲ ἀποτέλεσμα τὸ φθινόπωρον νὰ εἶναι ἐποχὴ εὐχάριστος. Ἐν τούτοις, πολλάκις, οἱ βόρειοι ἐπικρατοῦν, ἔστω καὶ δι' ὀλίγον.

Οἱ ἴδιοι οὗτοι βόρειοι ἀνεμοὶ ἐπικρατοῦν καὶ κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καὶ ὀφείλονται εἴτε ἐν τὸ ἀντικυκλωνικὸν κέντρον, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὑπάρχει ἄνωθεν τῆς Σιβηρίας, εἴτε ἐν μίαν προέκτασιν τοῦ ἀντικυκλωνικοῦ κέντρου τοῦ Ἀτλαντικοῦ, κινουμένου πρὸς βορρᾶν.

Ἐν τούτοις, συμβαίνει πολὺ συχνὰ νὰ πνέῃ ὁ Σιρόκος κατὰ τὴν ψυχρὰν ταύτην ἐποχὴν. Ὁ θερμὸς οὗτος ἀνεμος, συνήθως ὑγρὸς καὶ σφοδρὸς, πνέει ἐπὶ τῆς Μεσογείου ἐκ Ν ἢ ΝΔ κατευθύνσεως καὶ ἐμφανίζεται γενικῶς ἐν τὴν Μεσημβρινὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν περίοδον τῶν ὑφέσεων μετὰ τῶν ὁποίων συνδέεται.

Κατὰ τὴν ἀνοιξιν ἀνεμοὶ πνέοντες ἐκ τῶν μεσημβρινῶν τεταρτημορίων παρουσιάζουν ἀρκετὰ ὑψηλὴν συχνότητα καὶ δημιουργοῦν εὐχάριστον καιρὸν μὲ ἡλιοφειγῆς ἡμέρας. Διὰ τοῦτο, οἱ Ἀρχαῖοι ὠνόμαζον τοὺς ἀνέμους τούτους «Λευκοτόνους».

Οἱ βόρειοι ἀνεμοὶ, οἵτινες κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον τῆς ἀνοίξεως πνέουν μὲ τὴν αὐτὴν συχνότητα, ὠνομάζοντο «Ὀρνιθία». Ἡ ψυχρότης αὐτῶν εἶναι ἡ αἰτία τῆς ἐπιμηκύνσεως τῶν χειμῶνων εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οὔτοι συνήθως πνέουν κατὰ Μάρτιον ἢ καὶ ὀλίγον ἀργότερον. Ἐν τούτοις, συμβαίνει, καθ' ὠρισμένα ἔτη, νὰ λείπουν τελείως.

Αἱ ὄρεογραφικαὶ συνθήκαι τῆς νήσου δημιουργοῦν ἐνίστε ἀνεμον διαφορετικῶν κατευθύνσεων, καλούμενον λίβαν, πνέοντα εἰς διαφόρους τοποθεσίας, θερμὸν καὶ ξηρὸν. Οὗτος ἔχει τὰ αὐτὰ χαρακτηριστικά μὲ τοὺς ἀνέμους Φὲν καὶ ὀφείλεται εἰς ἀναλόγους αἰτίας. Ὁ λίβας γίνεται ἰδίως αἰσθητὸς βορείως καὶ νοτίως τῶν Λευκῶν Ὀρέων.

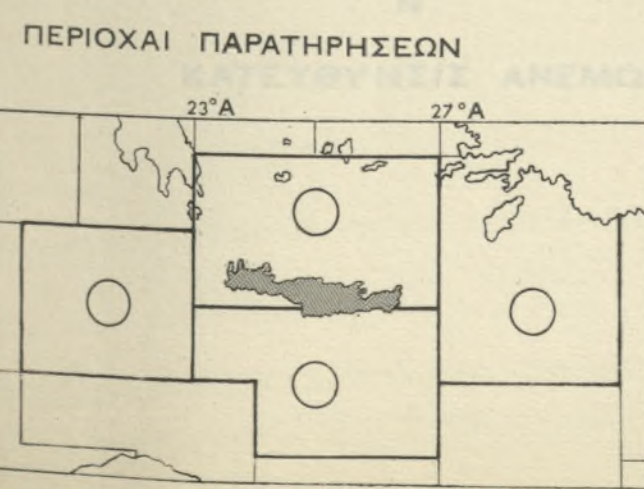
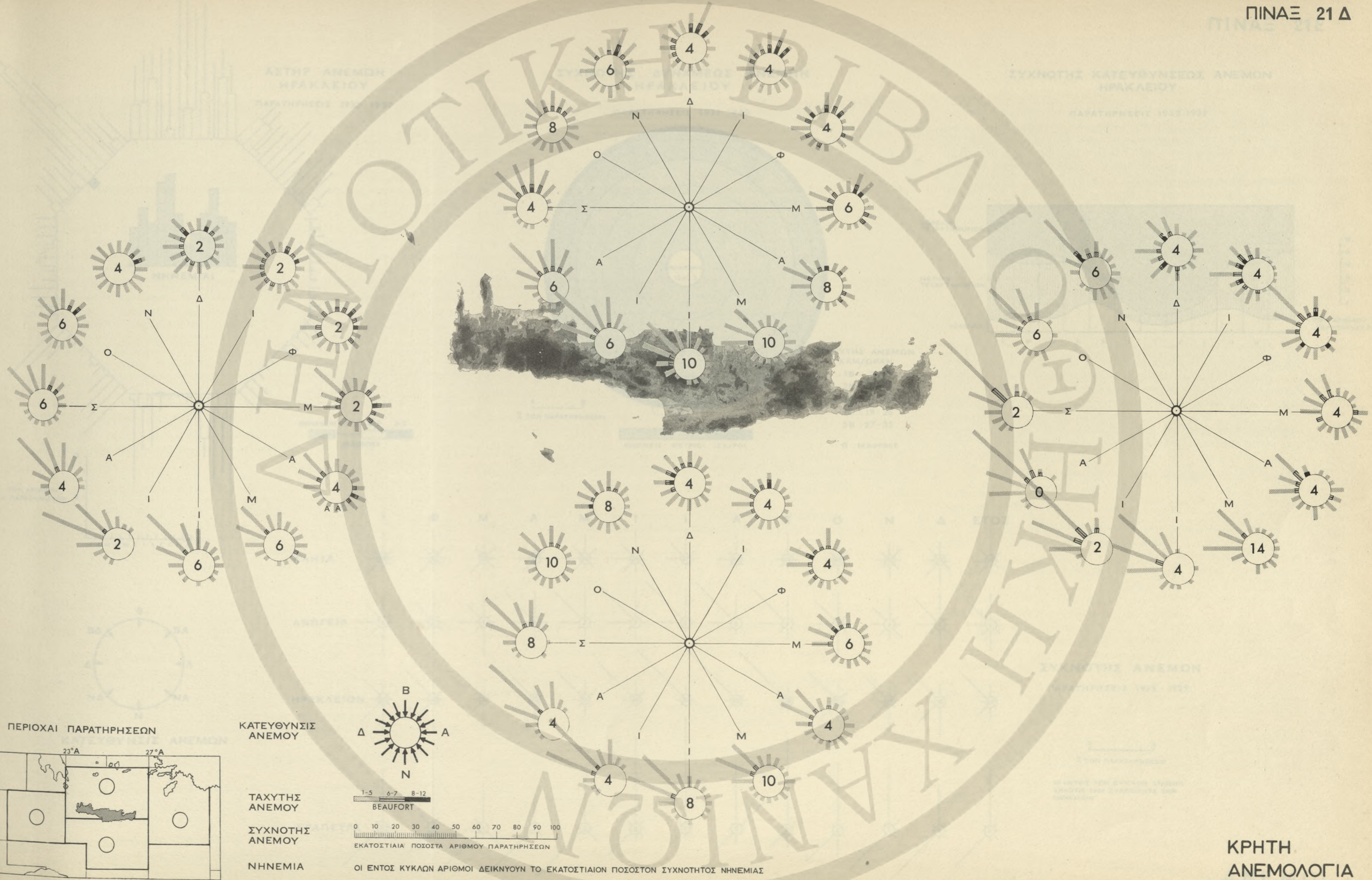
ε. Ὁ Οὐρανός :

Ι. Η ΝΕΦΩΣΙΣ

Ἡ Ἑλλάς, συγκρινομένη μὲ ἄλλα τουριστικὰ κέντρα τῆς Εὐρώπης, ἔχει μικρὰν νέφωσιν, ἐξ οὗ καὶ ἡ ἀνωτερότης τοῦ Ἑλληνικοῦ οὐρανοῦ καὶ ἡ φήμη τούτου. Ἡ ἐτησίᾳ πορεία τῆς νεφώσεως ἀκολουθεῖ ἐκείνην τῆς βροχῆς. Ὡς ἐκ τούτου, ἡ νέφωσις καθίσταται μεγίστη κατὰ τὸν χειμῶνα (Ἰανουάριος) καὶ ἐλαχίστη κατὰ τὸ θῆρος (Ἰούλιος).

ΑΣΤΗΡ ΑΝΕΜΩΝ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ 1942-1951

ΣΥΧΝΟΤΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΣ ΑΝΕΜΩΝ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ 1942-1951

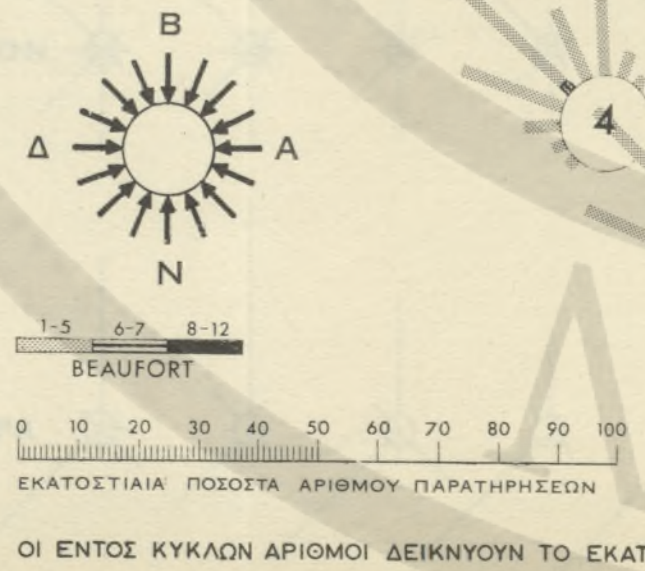

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΙΣ ΑΝΕΜΟΥ

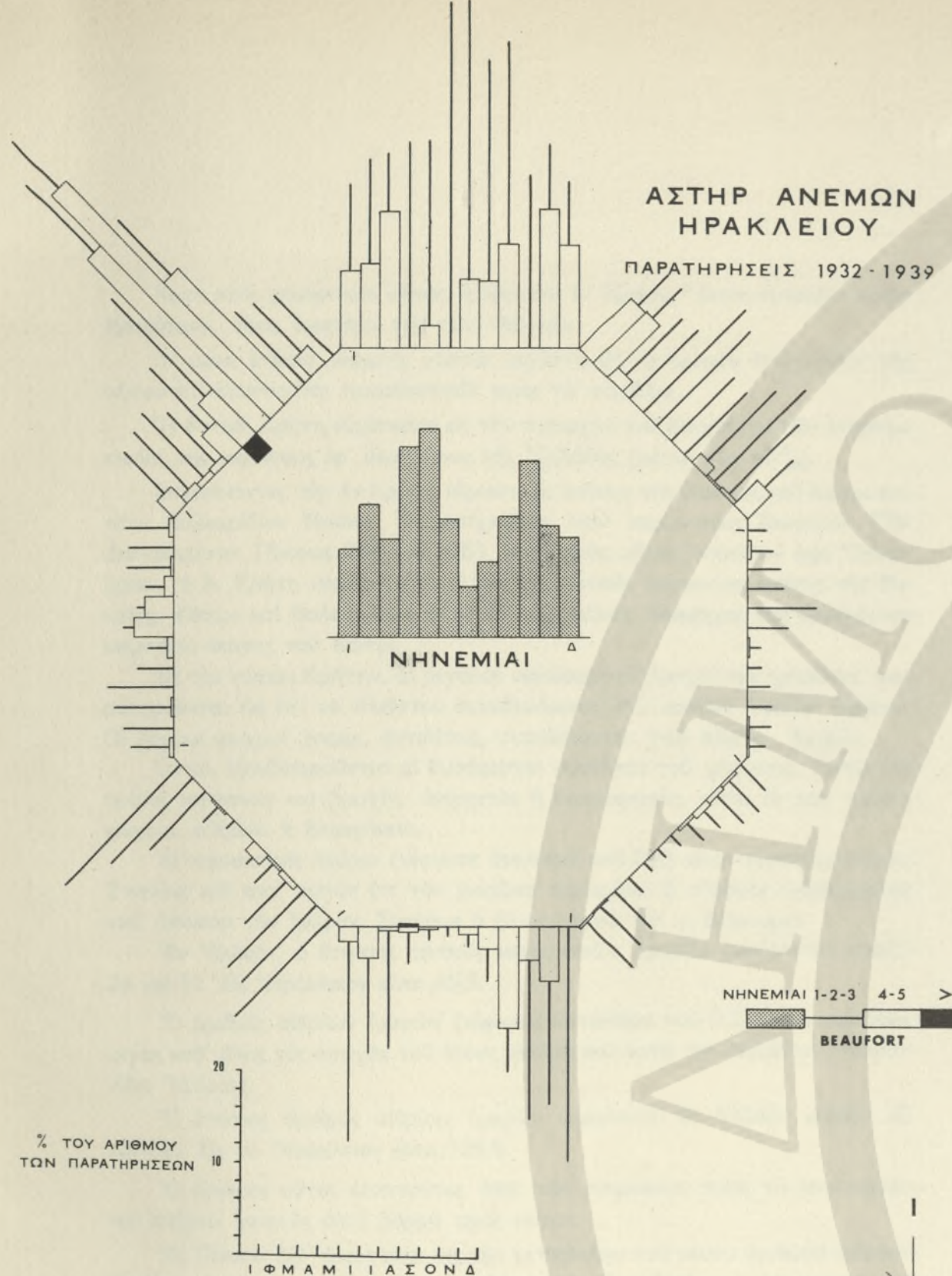
ΤΑΧΥΤΗΣ ΑΝΕΜΟΥ

ΣΥΧΝΟΤΗΣ ΑΝΕΜΟΥ

ΝΗΝΕΜΙΑ

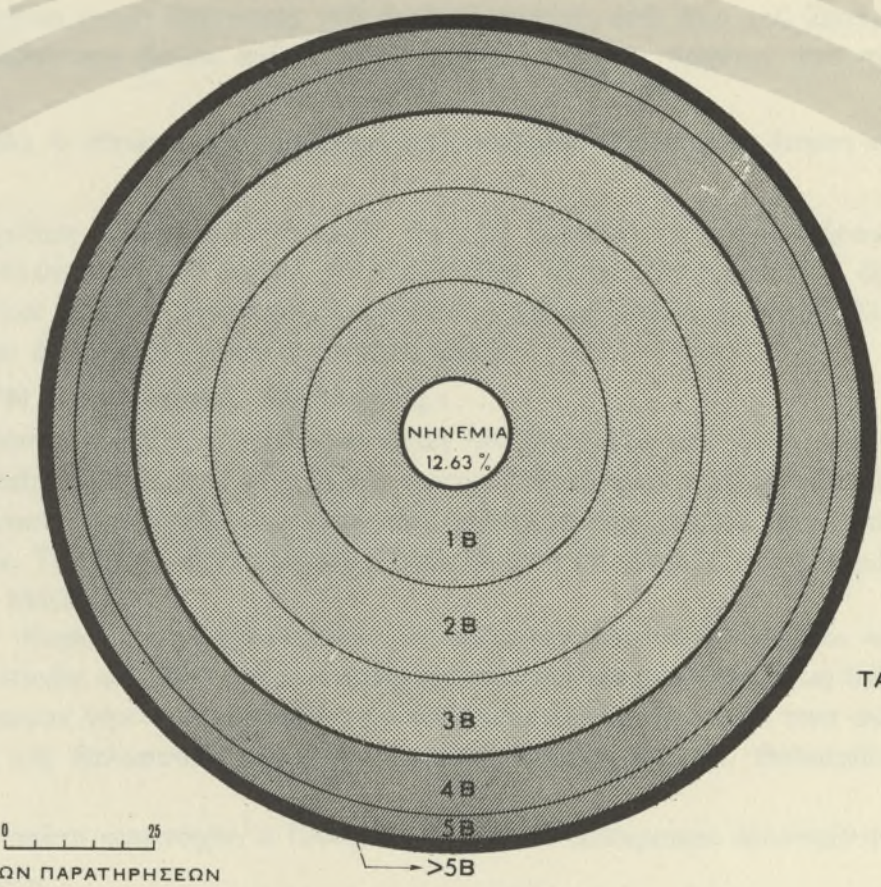

ΚΡΗΤΗ
ΑΝΕΜΟΛΟΓΙΑ

ΣΥΧΝΟΤΗΣ ΔΥΝΑΜΕΩΣ ΑΝΕΜΩΝ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

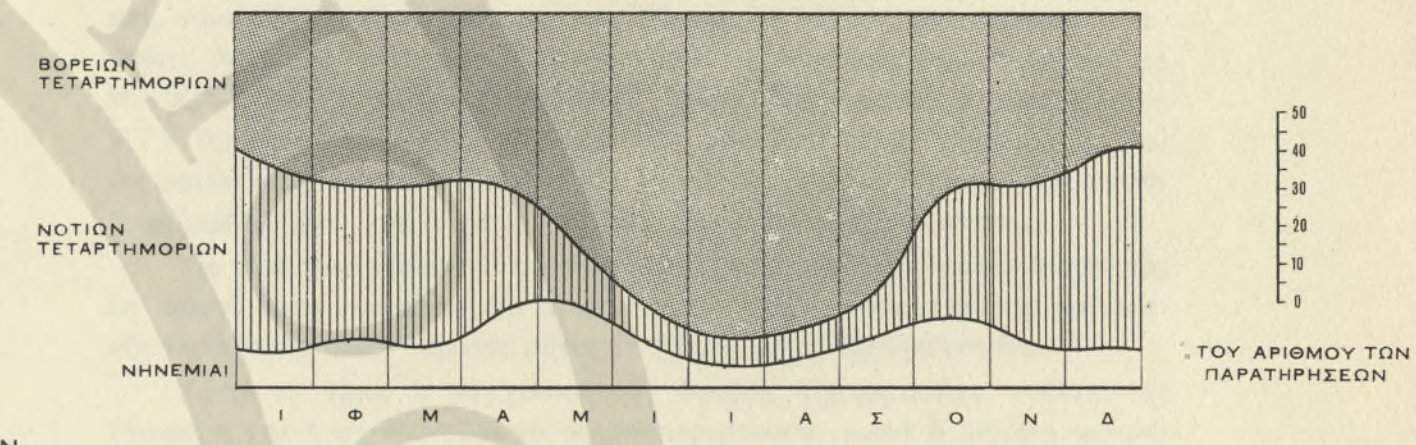
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ 1932-1940

ΤΑΧΥΤΗΣ ΑΝΕΜΩΝ ΧΛΜ/ΩΡΑΝ
1B : 2 - 6
2B : 7 - 12
3B : 13 - 18
4B : 19 - 26
5B : 27 - 35
B : BEAUFORT

ΣΥΧΝΟΤΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΣ ΑΝΕΜΩΝ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ 1932-1939

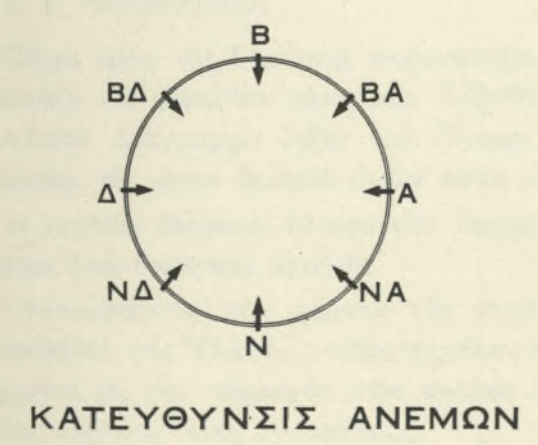
	Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ	ΕΤΟΣ
ΧΑΝΙΑ	38	32	38	37	36	36	37	46	48	45	40	32	39
ΑΝΩΓΕΙΑ	2	3	4	5	7	9	5	6	9	8	4	5	5
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	20	20	28	33	35	36	26	25	28	30	23	18	27
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	0	0	1	1	0	0	0	0	0	8	1	3	1

ΣΥΧΝΟΤΗΣ ΑΝΕΜΩΝ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ 1915-1929

0 50
% ΤΩΝ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ

ΟΙ ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΚΥΚΛΩΝ ΑΡΙΘΜΟΙ ΔΗΛΟΥΝ ΤΗΝ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΝΗΝΕΜΙΩΝ

Κατά τους χειμερινούς μήνες, η νέφωση εν Κρήτη¹ εκτός τοπικών τινών εξαιρέσεων, είναι ανωτέρα τής των Ἀθηνῶν.

Ἡ μέση ἐτήσια νέφωση γίνεται μεγίστη εἰς τὸ ὀρεινὸν ἐσωτερικὸν τῆς νήσου καὶ ἐλαττοῦται προοδευτικῶς πρὸς τὰ παράλια.

Ἡ δυτικὴ Κρήτη εὐρίσκεται εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἐλαχίστου τῶν ἐτησίων τιμῶν τῆς νεφώσεως ἐφ' ὅλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος (κάτω τῶν 40 %).

Συγκρίνοντας τὴν ἐν Κρήτῃ νέφωσιν μετ' ἐκείνην τῆς Νικαίας, τοῦ Κάπρι καὶ τῶν Βαλεαρίδων Νήσων, παρατηροῦμεν λίαν σημαντικὰς διαφορὰς (Ἴδε Διαγράμματα Πίνακος 23Α καὶ 23Β). Κατὰ τοὺς μήνας Ἀπρίλιον ἕως Ὀκτώβριον, ἡ ἐν Κρήτῃ νέφωση εἶναι λίαν σημαντικῶς μικροτέρα ἐκείνης τῆς Νικαίας, Κάπρι καὶ Βαλεαρίδων, κατὰ δὲ τοὺς μήνας Νοέμβριον καὶ Δεκέμβριον μικροτέρα ἐκείνης τοῦ Κάπρι.

Εἰς τὴν νότιον Κρήτην, αἱ μεγάλαι νεφώσεις καὶ βροχαὶ τοῦ χειμῶνος παρατηροῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συνοδευόμεναι ὑπὸ νοτίων θερμῶν ἀνέμων. Οἱ βόρειοι ψυχροὶ ἀνεμοὶ, ἀντιθέτως, συνοδεύονται ὑπὸ αἰθρίων ἡμερῶν.

Οὕτω, ἐξουδετεροῦνται αἱ δυσάρεστοι συνθήκαι τοῦ χειμῶνος. Κατὰ τὰς ἡμέρας νεφώσεως καὶ βροχῆς, ἀνέρχεται ἡ θερμοκρασία, κατὰ δὲ τὰς ἡμέρας ψύχους, αὐξάνει ἡ ἡλιοφάνεια.

Αἱ νεφοσκεπεῖς ἡμέραι (νέφωση ἀνωτέρα τοῦ 0,8) εἶναι σχετικῶς ὀλίγα. Σπανίως καὶ κατ' αὐτὸν ἔτι τὸν χειμῶνα παραμένει ὁ οὐρανὸς κεκαλυμμένος καθ' ἄπασαν τὴν ἡμέραν. Συνήθως ὁ ἥλιος λάμπει ἐπὶ τι διάστημα.

Ἐν Ἑλλάδι, ὁ ἐτήσιος ἀριθμὸς νεφοσκεπῶν ἡμερῶν κυμαίνεται μεταξὺ 24 καὶ 91. Εἰς Ἡράκλειον εἶναι 65,9.

Ὁ ἀριθμὸς αἰθρίων ἡμερῶν (νέφωση κατωτέρα τοῦ 0,2) εἶναι σχετικῶς μέγας καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους, ἀκόμη καὶ κατὰ τὸν Χειμῶνα (Ἀλκυονίδες Ἡμέραι).

Ὁ ἐτήσιος ἀριθμὸς αἰθρίων ἡμερῶν κυμαίνεται ἐν Ἑλλάδι μεταξὺ 82 καὶ 165. Εἰς τὸ Ἡράκλειον εἶναι 128,8.

Ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἐλαττοῦται ἀπὸ τῶν παραλίων πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ αὐξάνει γενικῶς ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον.

Εἰς Πίνακα 21Γ ἀνευρίσκει τις τὴν μεταβολὴν τοῦ μέσου ἀριθμοῦ αἰθρίων ἡμερῶν μετὰ κάλυψιν οὐρανοῦ μικροτέραν τῶν δύο δεκάτων, νεφοσκεπῶν μετὰ κάλυψιν μεγαλυτέραν τῶν ὀκτῶ δεκάτων, ὡς καὶ ἡμερῶν μετὰ ἐνδιάμεσον κάλυψιν.

2. Η ΗΛΙΟΦΑΝΕΙΑ

Ὀλίγα μέρη τῆς Εὐρώπης παρουσιάζουν τὴν ἡλιοφάνειαν², τὴν ὁποίαν παρουσιάζει τὸ μέγιστον μέρος τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐν προκειμένῳ ἡ Κρήτη. Τὸ κυκλικὸν Διάγραμμα δεξιᾶ τοῦ Πίνακος 21Γ δίδει τὴν μεταβολὴν τῆς ἡλιοφανείας, εἰς μέσον ἀριθμὸν ὥρων κατὰ μῆνα, διὰ τὰ Χανιά.

Ἡ μεγάλη διάρκεια ἡλιοφανείας δημιουργεῖ τὸ ἐξαιρετικῶς πλεονεκτικὸν κλίμα ἀπὸ ἀπόψεως ὑγιεινῆς.

Ἐπισκοποῦντες τὸν χάρτην τῆς ἐτησίας κατανομῆς τῆς ἡλιοφανείας ἐφ' ὅλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος, παρατηροῦμεν ὅτι αἱ ἀκταὶ τῆς Δυτικῆς Κρήτης εἰσέρχονται εἰς τὴν περιοχὴν τῶν κυρίων μεγίστων ἀνερχομένων εἰς τρεῖς χιλιάδας περίπου ὥρας ἡλιοφανείας.

Ἡ ἐτήσια ἡλιοφάνεια ἐν Ἑλλάδι κυμαίνεται μεταξὺ 2300 καὶ 3100 περίπου ὥρων.

Ὁ μέγιστος ἀριθμὸς ὥρων ἡλιοφανείας ἐν Ἡρακλείῳ παρατηρεῖται

¹ Βλ. Πίνακος IV-36(Π) ἕως IV-41(Π) εἰς τὸ Παράρτημα τῆς Μελέτης

² Βλ. Πίνακος IV-37(Π) εἰς τὸ Παράρτημα τῆς Μελέτης

κατὰ τὸν μῆνα Ἰούλιον, ὁ δὲ ἐλάχιστος κατὰ Ἰανουάριον. Κατὰ τὸν Αὐγουστον ἐπέρχεται μικρὰ ἐλάττωσις τοῦ ἀριθμοῦ τούτου, ἐνῶ ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου ἡ ἐλάττωσις βαίνει αὐξανόμενη. Αἰσθητὴ αὐξησης ἀρχεται ἀπὸ τοῦ Μαρτίου.

Γενικῶς, ἡ νότιος Κρήτη ὑπερέχει ἀπὸ ἀπόψεως ἡλιοφανείας ἔναντι τῆς βορείου.

Ὁ ἀριθμὸς ἡλιοφεγγῶν ἡμερῶν, δηλαδὴ ἡμερῶν καθ' ἃς ὁ οὐρανὸς οὐδόλως καλύπτεται ὑπὸ νεφῶν, εἶναι σχετικῶς μέγας. Ἀπεναντίας, ὁ ἀριθμὸς ἀηλίων ἡμερῶν, δηλαδὴ ἡμερῶν καθ' ἃς ὁ ἥλιος καλύπτεται καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ὑπὸ νεφῶν, εἶναι σχετικῶς μικρός.

στ. Ἡ Θερμοκρασία Θαλάσσης :

Μετρήσεις παρὰ τὰς ἀκτὰς δυστυχῶς δὲν ὑπάρχουν καὶ ὡς ἐκ τούτου περιοριζόμεθα εἰς δεδομένα ἐκ παρατηρήσεων ἐπὶ πλοίων, πολλῶν καὶ διαφόρων ἐθνικότητων, ἐντὸς τετραγωνικῶν γεωγραφικῶν μοιρῶν ἀπτομένων τῶν ἀκτῶν. Ταῦτα συνεκεντρώσαμεν εἰς τὸν Πίνακα IV-42 (Π) εἰς τὸ Παράρτημα τῆς Μελέτης.

Εἶναι ἀληθές ὅτι αἱ θερμοκρασίαι εἰς τὰς ἀκτὰς ἐξαρτῶνται ἐκ τῶν καιρικῶν συνθηκῶν καὶ εἶναι κατὰ τι διάφοροι. Τὰ συγκεντρωθέντα ὁμοῦ δεδομένα ἐπέτρεψαν τὴν κατὰ προσέγγισιν ἐκτίμησιν καὶ ἀκόμη ποιᾶν τινα συγκρίσιν μετὰ θαλασσίας περιοχὰς Ἀθηνῶν, Νικαίας, Κάπρι, Βαλεαρίδων Νήσων.

Πρὸς τοῦτο συνετάχθη ὁ Πίναξ 22 ὡς καὶ τὸ Διάγραμμα ἀριστερᾶ τοῦ Πίνακος 23Α.

Ἐκ τούτου συνάγεται ἡ σημαντικὴ πλεονεκτικὴ διαφορὰ θερμοκρασίας θαλάσσης ὑπὲρ τῆς Κρήτης.

Συγκρινομένη πρὸς ἐκείνην τῶν ἀκτῶν τῆς Νικαίας, ἡ θάλασσα εἰς τὴν Κρήτην εἶναι κατὰ τὸ θέρος θερμότερα κατὰ 2^ο ἕως 2,5^οC, κατὰ τὸν χειμῶνα 3^ο ἕως 4^ο C, κατὰ τὸ φθινόπωρον 3^ο ἕως 3,5^ο C, καὶ κατὰ τὴν ἀνοιξιν 2,5^ο ἕως 3,0^οC.

Προσθέτομεν ὅτι κατὰ τὸν χειμῶνα αἱ περὶ τὴν Κρήτην θερμοκρασίαι θαλάσσης εἶναι ἀνωτέρα ἐκείνων τῶν περὶ τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀγγλίας, κατὰ τὸ θέρος.

Αἱ παράτηρήσεις αὗται δεικνύουν ὅτι αἱ θερμοκρασίαι θαλάσσης κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ πολὺ περισσότερον κατὰ τὴν ἀνοιξιν καὶ τὸ φθινόπωρον εἶναι ἀρκετὰ ὑψηλαί, ὥστε νὰ ἐπιτρέπουν θαλάσσια λουτρά εἰς τοὺς κατοίκους τῶν βορείων κυρίως χωρῶν, τῆς Εὐρώπης.

4.04 ΣΥΝΘΗΚΑΙ ΑΝΕΣΕΩΣ

Ἡ σύγχρονος ἐπίδρασις τῆς θερμοκρασίας, τῆς ὑγρασίας καὶ τῆς μετακινήσεως τοῦ ἀέρος ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα ἄλλοτε μὲν νὰ αἰσθάνεται οὗτος ἀνετα (ΣΥΝΘΗΚΑΙ ΑΝΕΣΕΩΣ), ἄλλοτε δὲ νὰ αἰσθάνεται δυσφορίαν.

Τὸ ἐνδιαφέρον ἡμᾶς ἐρώτημα εἶναι ποία ἡ θέσις τοῦ κλίματος τῆς Κρήτης ὡς πρὸς τὰς συνθήκας ταύτας ἀνεσεως.

Πρὸς μελέτην τῆς συγχρόνου ταύτης ἐπιδράσεως χρησιμοποιεῖται ὁ λεγόμενος «Δείκτης Ἐνεργοῦ Θερμοκρασίας» «Ε.Τ.Ι.» (Effective Temperature Index).

Ὁ Δείκτης οὗτος ὀρίζεται ὡς συνάρτησις τῆς Θερμοκρασίας, Ὑγρασίας καὶ Μετακινήσεως τοῦ ἀέρος, ἔχει δὲ μελετηθῆ ὑπὸ τῆς Α.Σ.Η.Α.Ε., διὰ πολλῶν πειραμάτων καὶ στατιστικῶν μελετῶν, ἡ εἰς αὐτὴν ἀντίδρασις τοῦ ἀνθρώπου ὁργανισμοῦ.

Πλήρης μελέτη τῆς ἀντιδράσεως ταύτης δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δοθῆ ἐντὸς τῶν περιορισμένων ὁρίων τῆς παρουσίης μελέτης.

Σημειοῦμεν μόνον ὅτι ἡ ἀντίδρασις αὕτη ἐξαρτᾶται ἀπὸ πολλοὺς παράγοντας: τὸ γεωγραφικὸν πλάτος τοῦ τόπου προελεύσεως τοῦ ἀνθρώπου, τὴν ἡλικίαν, τὸ γένος, τὸ ἔνδυμα, τὰς συνθήκας ἐνεργείας του κλπ. κλπ. Δι' ἕκαστον δὲ τῶν παραγόντων τούτων ἔχουν προσδιορισθῆ πειραματικὰ καμπύλαι, δίδουσαι τὸ ποσοστὸν τῶν αἰσθανομένων ἀνετα ἢ ὄχι.

Θελήσαντες νὰ ἐφαρμόσωμεν τὰ συμπεράσματα τῆς ἀνωτέρω μελέτης, τὰ ὁποία εὐρύτατα ἐφαρμόζονται σήμερον εἰς τὰς κλιματιστικὰς ἐγκαταστάσεις, συνετάξαμεν τὸ Διάγραμμα τοῦ Πίνακος 24 διὰ τὰς περιπτώσεις Ἡρακλείου, Χανίων, Ἱεραπέτρας, Ἀθηνῶν ὑπὸ τὰς συνθήκας τὰς ἀναφερομένας ἐπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ Διαγράμματος¹. Τοῦτο δίδει τοὺς κατὰ μῆνα Δείκτας Ε.Τ.Ι. ὑπολογιζομένους ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μέσων μηνιαίων θερμοκρασιῶν καὶ ὑγρασιῶν καὶ τοποθετεῖ τούτους, ὡς πρὸς τὴν Ζώνην Ἀνεσεως, τὴν προσδιοριζομένην ὑπὸ τῆς ἀντιστοίχου πειραματικῆς καμπύλης ἀνεσεως.

Ἐκ τοῦ Διαγράμματος τούτου ἐμφαίνεται, ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις τὰς ἐπ' αὐτοῦ ἀναγραφόμενας, ὅτι αἱ κατὰ μέσον ὄρον συνθήκαι ἀνετου παραμονῆς κατὰ τοὺς πλεόν θερμοὺς μῆνας ἐν Κρήτῃ, εἶναι ἐξησφαλισμένα.

Κατὰ τὸ θέρος ἡ σύγχρονος τῆς ὑψηλῆς θερμοκρασίας, πτώσις τῆς ὑγρασίας καὶ ἡ σχεδὸν πάντοτε συμπαρομαρτοῦσα μικρὰ ἢ μεγάλη μετακίνησις τοῦ ἀέρος καταβιβάζουν τὸν μέσον Δείκτην Ἐνεργοῦ Θερμοκρασίας Ε.Τ.Ι. καὶ τοποθετοῦν τοῦτον ἐντὸς τῆς Ζώνης Ἀνεσεως Α.Σ.Η.Α.Ε.

Παραπλεύρως τοῦ ὡς ἄνω διαγράμματος, πρὸς ἀντιπαραβολὴν, ἐτοποθετήθη ἀντίστοιχον διάγραμμα μεταβολῆς τοῦ συντελεστοῦ Τ.Η.Ι. (Temperature Humidity Index), ὅστις ὀρίζεται ὡς ἴσος πρὸς τὸ ἄθροισμα τῶν ἐνδείξεων ὑγροῦ καὶ ξηροῦ θερμομέτρου πολλαπλασιασμένον ἐπὶ 0,4 σὺν 15 εἰς ^οF. Ὁ συντελεστής οὗτος εἶναι παραπλήσιος τοῦ προηγουμένου καὶ ὑπηρετεῖ τὸν αὐτὸν σκοπὸν.

Τὰ αὐτὰ συμπεράσματα διὰ τὸ κλίμα τῆς Κρήτης προκύπτουν καὶ ἐκ τοῦ δευτέρου τούτου διαγράμματος.

4.05 ΞΗΡΑΣΙΑ

Ἡ ξηρασία κατὰ τὸ θέρος εἶναι χαρακτηριστικὸν τοῦ Μεσογειακοῦ κλίματος καὶ παίζει πρωτεύοντα ρόλον εἰς αὐτό.

Ὁφειλομεν εὐθύς ἀμέσως νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ ὅτι ἡ ἔννοια τῆς ξηρασίας (Drough), εἶναι διάφορος ἐκείνης τῆς ξηρότητας (Dryness) τοῦ κλίματος. Ἐνῶ ἡ ξηρασία δηλοῖ τὴν ἔλλειψιν βροχῆς συνοδευομένην ὑπὸ ὑψηλῆς θερμοκρασίας, ἡ ξηρότης δηλοῖ, ὡς γνωστὸν, τὴν χαμηλὴν σχετικὴν ὑγρασίαν τῆς ἀτμοσφαιράς.

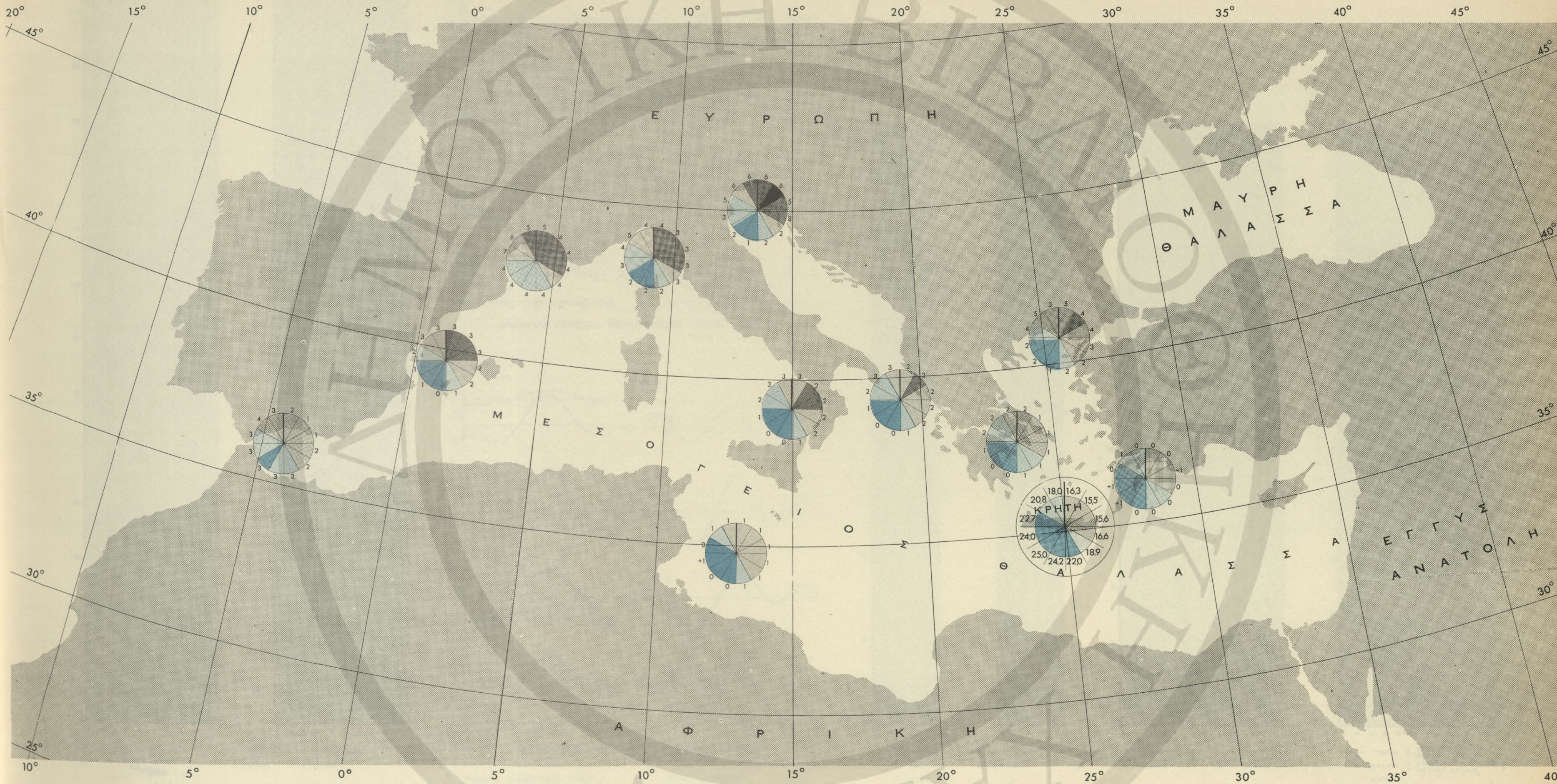
Ἡ ξηρασία ἐπιδρᾶ ἀμεσώτερον ἐπὶ τῆς βλαστήσεως, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ὄντων τοῦ ζωικοῦ βασιλείου συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ἀνθρώπου.

Αἱ διάφοροι περὶ τὴν Μεσόγειον τοποθεσίαι ἔχουν διάφορον διάρκειαν καὶ διάφορον δριμύτητα ξηρασίας.

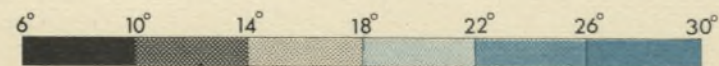
Προσφάτως, τὸ 1963, ἐξεδόθη μελέτη τῆς UNESCO-FAO (Arid Zone Research-XII, «Ὀικολογικὴ Μελέτη τῆς Μεσογείου Ζώνης») ἐκ τῆς ὁποίας μεταφέρομεν, ἐν ἄκρᾳ συντομίᾳ, ἐνδιαφερούσας πληροφορίας, περὶ τῶν ἐν Κρήτῃ βιοκλιμάτων, ὡς ἀποκαλοῦνται.

Ἐκαστος τόπος χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἐν λεγόμενον ΟΜΒΡΟΘΕΡΜΙΚΟΝ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ (Βλ. Πίνακος 25) ἀποτελούμενον ἀπὸ δύο καμπύλας: τὴν θερμικὴν καμπύλην τὴν δίδουσαν τὴν μεταβολὴν τῆς μέσης μηνιαίας θερμοκρασίας T, καὶ τὴν ὀμβρογραφικὴν καμπύλην τὴν δίδουσαν τὴν μεταβολὴν τῆς μηνιαίας βροχοπτώσεως P.

¹ Βλ. ἐπίσης καὶ Πίνακος IV-43 (Π) ἕως IV-48 (Π) εἰς τὸ Παράρτημα τῆς Μελέτης.

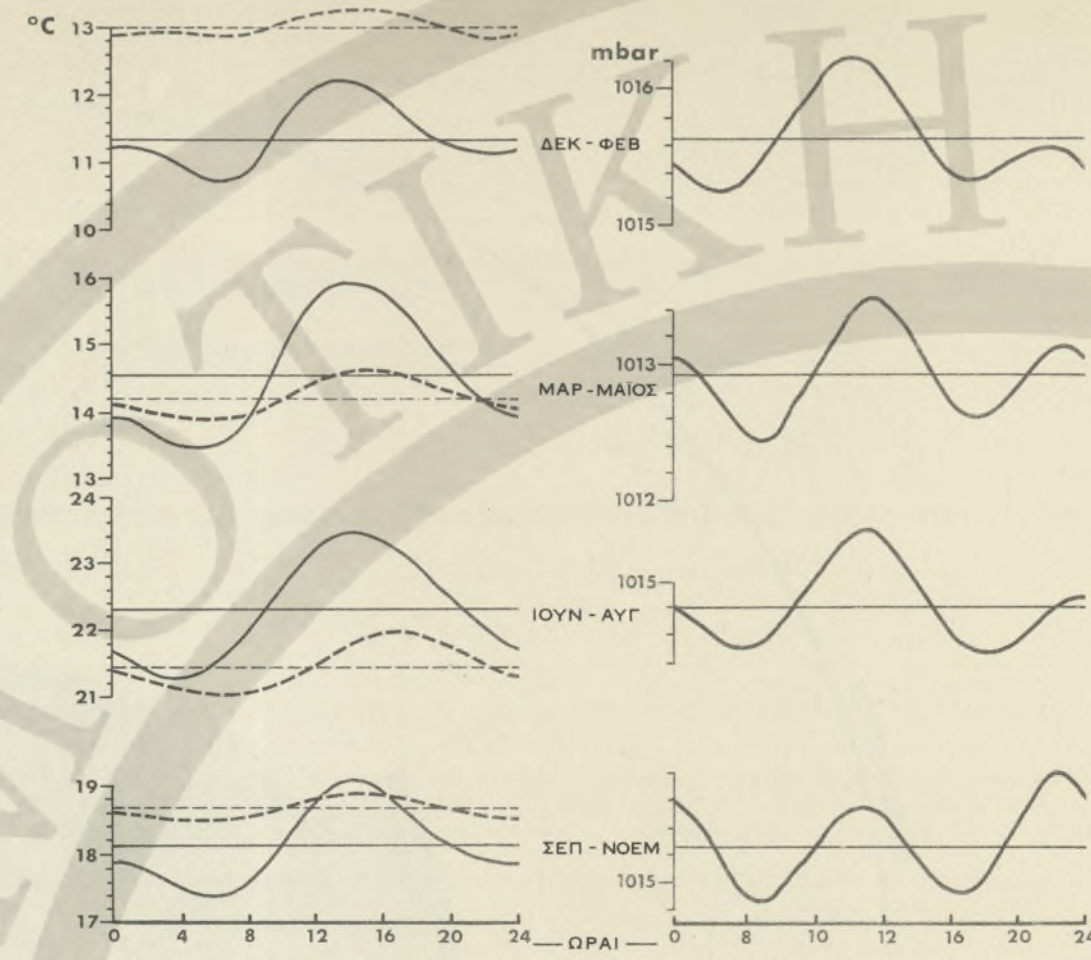
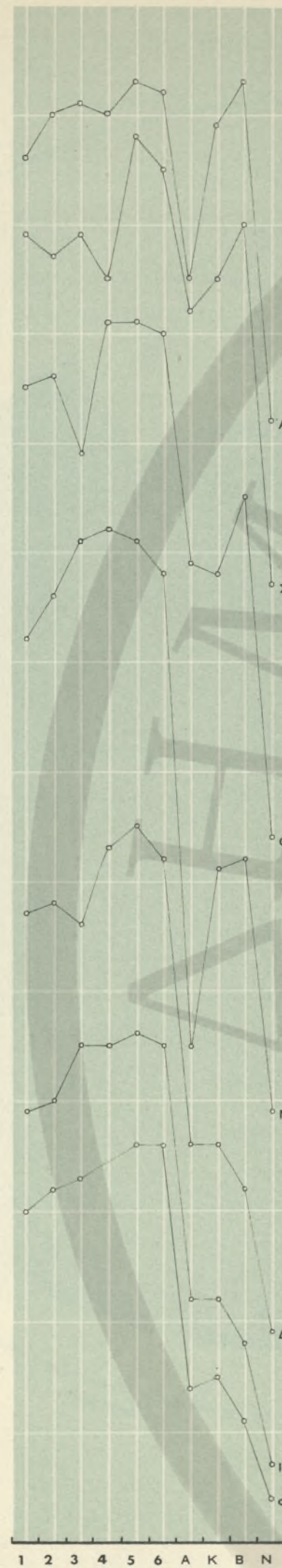
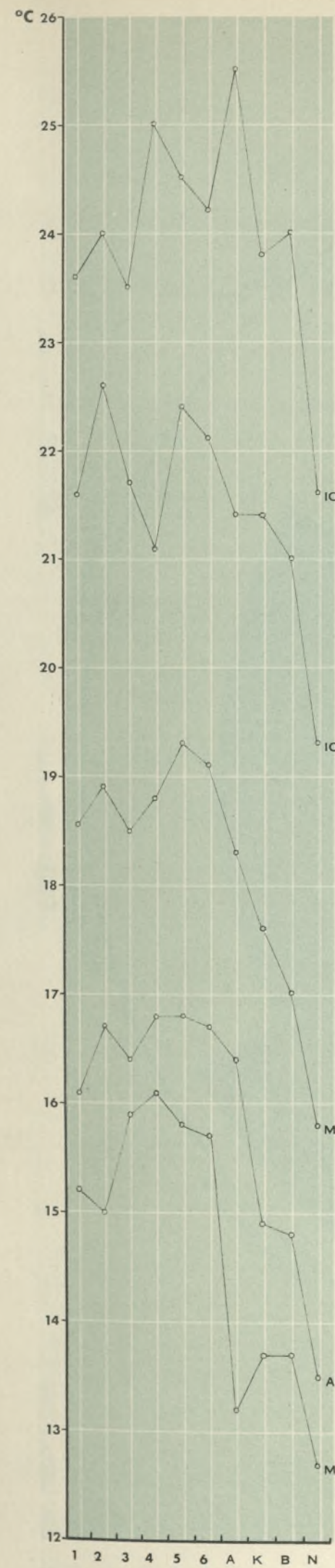
ΜΕΣΗ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ ΕΙΣ °C

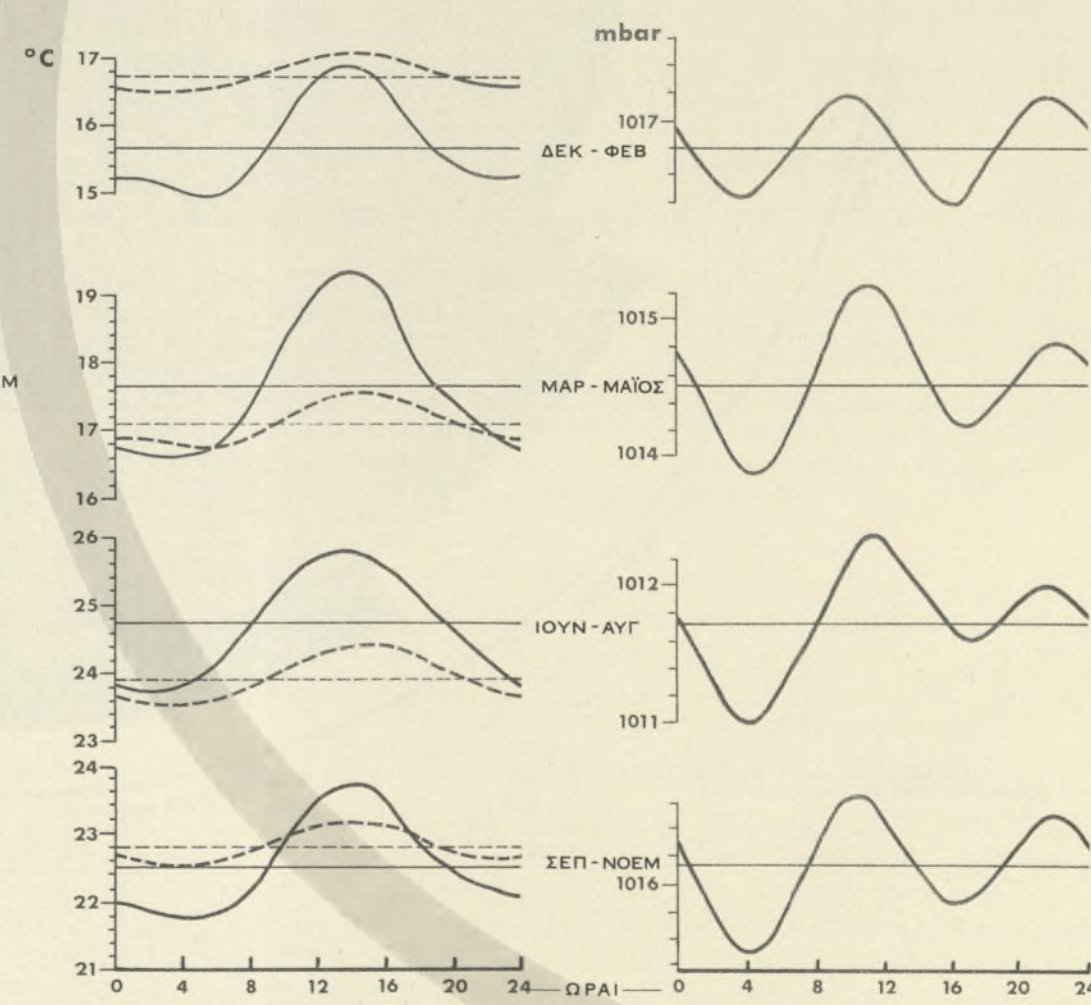
16,3 ΜΕΣΗ ΜΗΝΙΑΙΑ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ (Μ.Μ.Θ.Ε.Θ.)

2 ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΠΙ ΤΟ ΨΥΧΡΟΤΕΡΟΝ, ΕΙΣΤΡΟΓΓΥΛΕΥΜΕΝΗ, Μ.Μ.Θ.Ε.Θ., ΑΠΟ ΤΗΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟΥ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΘΑΛΑΣΣΑ
ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ

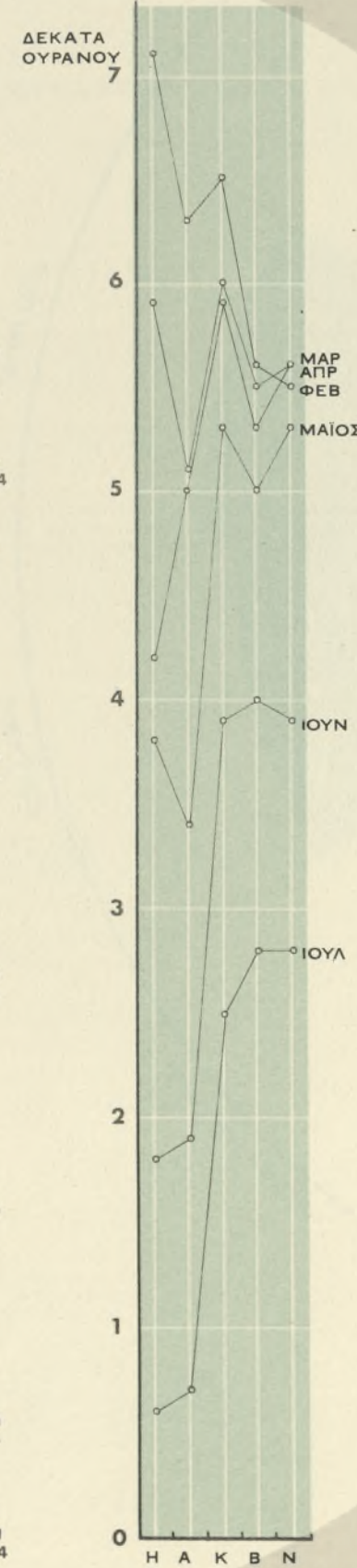

ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΑΚΤΩΝ ΓΑΛΛΙΑΣ

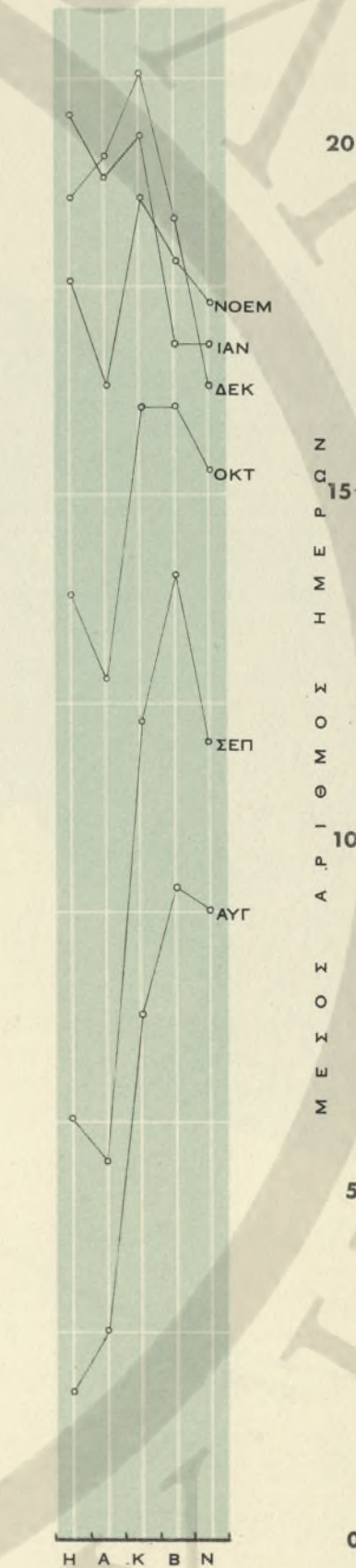

ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΝΟΤΙΩΝ ΑΚΤΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

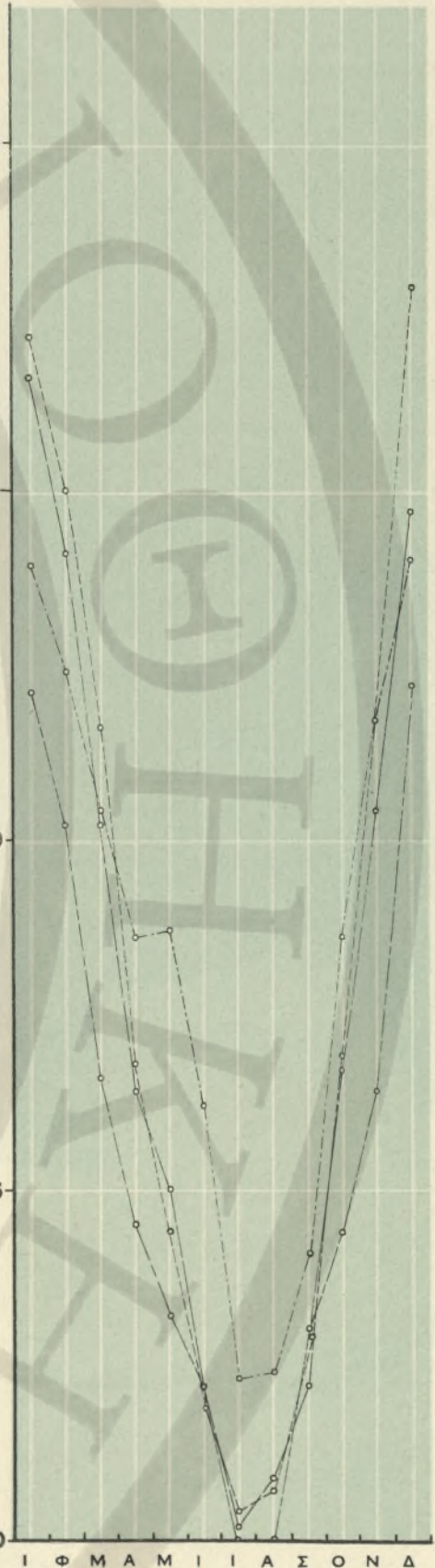
~~~~~ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΑΕΡΟΣ
 ~~~~~ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΘΑΛΑΣΣΗΣ
 ~~~~~ ΜΕΣΗ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΤΙΜΗ
 ~~~~~ ΠΙΕΣΙΣ
 ~~~~~ ΜΕΣΗ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΤΙΜΗ

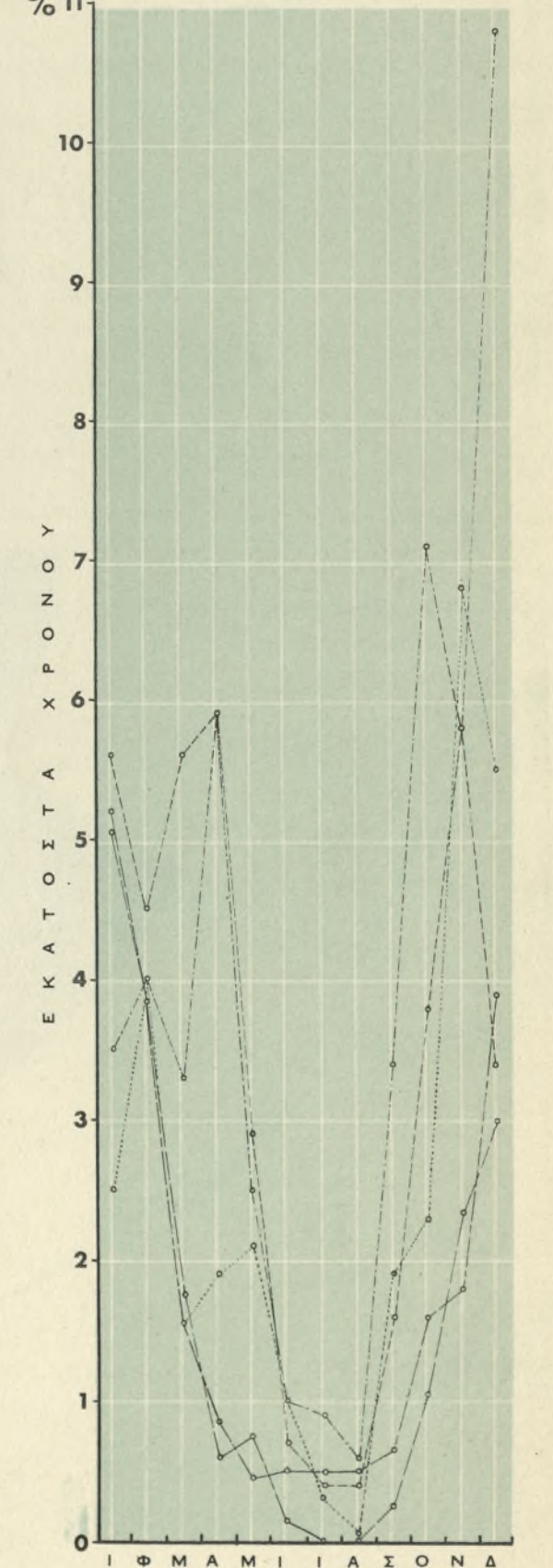
Η : ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ
 Α : ΑΘΗΝΑΙ
 Κ : ΚΑΠΡΙ

Β : ΒΑΛΕΑΡΙΔΕΣ Ν.
 Ν : ΝΙΚΑΙΑ

——— ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ
 ——— ΧΑΝΙΑ
 ——— ΑΘΗΝΑΙ

——— ΚΡΗΤΗ (ΔΥΤΙΚΟΝ ΤΜΗΜΑ)
 ——— ΚΡΗΤΗ (ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΝ ΤΜΗΜΑ)
 ——— ΚΑΠΡΙ
 ——— ΒΑΛΕΑΡΙΔΕΣ Ν.
 ——— ΝΙΚΑΙΑ

Α : ΑΘΗΝΑΙ
 Κ : ΚΑΠΡΙ
 Β : ΒΑΛΕΑΡΙΔΕΣ Ν.
 Ν : ΝΙΚΑΙΑ

ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΘΑΛΑΣΣΗΣ

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑΣ

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΠΙΕΣΕΩΣ

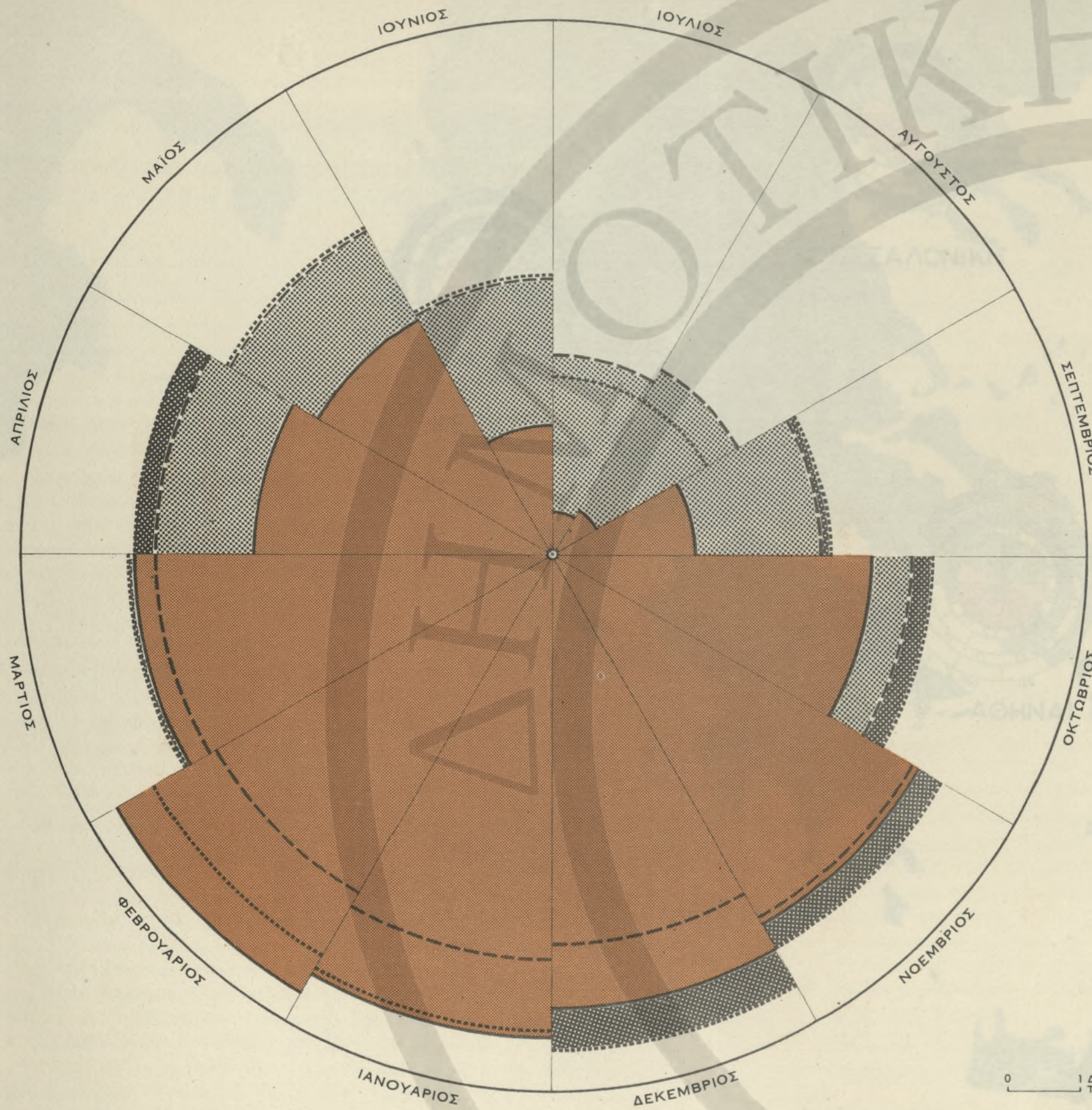
ΝΕΦΩΣΙΣ

ΥΕΤΟΣ - ΣΥΧΝΟΤΗΣ

ΥΕΤΟΣ - ΔΙΑΡΚΕΙΑ

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΚΛΙΜΑΤΙΚΑ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ - Α

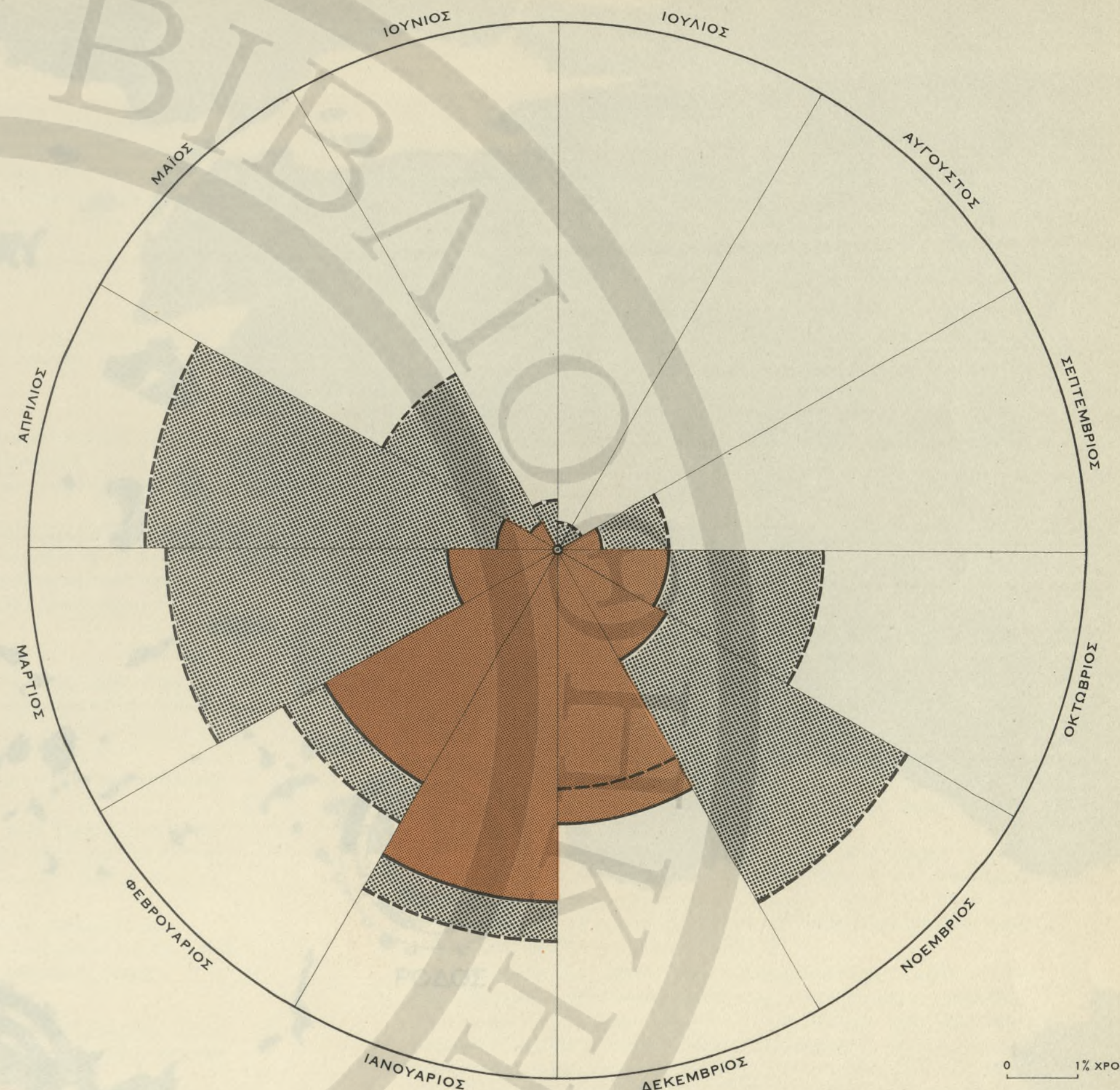

— ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ   - - - ΝΙΚΑΙΑ   ..... ΚΑΠΡΙ

Ν Ε Φ Ω Σ Ι Σ
(ΜΕΣΗ ΜΗΝΙΑΙΑ)

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ: ΤΑ ΜΕΓΕΘΗ ΜΕΤΡΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΩΝ ΚΥΚΛΩΝ

— ΔΥΤΙΚΗ ΚΡΗΤΗ·ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΚΤΗ   - - - ΝΙΚΑΙΑ

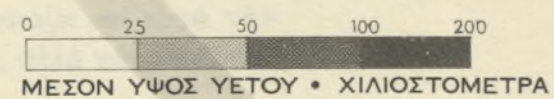
Β Ρ Ο Χ Η · Δ Ι Α Ρ Κ Ε Ι Α
(ΜΕΣΗ ΜΗΝΙΑΙΑ)

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΚΛΙΜΑΤΙΚΑ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ_B

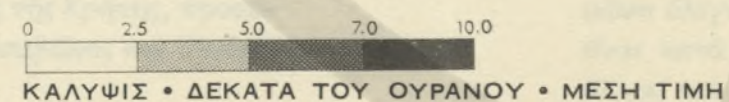

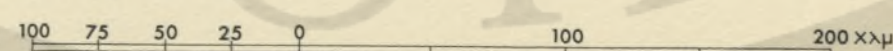
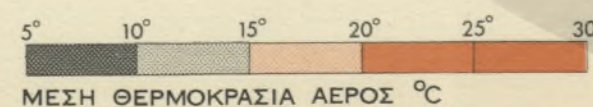
ΥΕΤΟΣ

ΝΕΦΩΣΙΣ

ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ

ΚΡΗΤΗ
(ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ)

ΕΛΛΑΣ
ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ ΚΛΙΜΑΤΟΣ

Αί τετμημένα διδουν τούς μήνας, αί άριστερᾶ τεταγμένα τās θερμοκρασίας T, εἰς βαθμούς Κελσίου, αἱ δεξιᾶ τεταγμένα τās βροχοπτώσεις P, εἰς χιλιοστὰ τοῦ μέτρου, ὑπὸ κλίμακα ἡμίσειαν ἐκείνης τῶν άριστερᾶ.

Ὅρίζεται ὡς βιολογικῶς ΞΗΡΟΣ ΜΗΝ μὲν ἐκεῖνος δι' ὃν

$$P = 2T$$

ὡς βιολογικῶς ΞΗΡΑ ΕΠΟΧΗ δὲ σειρά διαδοχικῶν ξηρῶν μηνῶν.

Αὕτη ἡ καθαρῶς μνημοτεχνικὴ σχέσις προέκυψε ἀπὸ τὴν προσεκτικὴν μελέτην ἐργασιῶν πολλῶν αὐθεντιῶν ἐπὶ τῆς οἰκολογίας τῶν φυτῶν εἰς διάφορα μέρη τοῦ κόσμου ὅπου ὑπάρχει ἀξιόλογος ξηρὰ ἐποχὴ καὶ χρησιμοποιεῖται μὲ μεγάλην ἐπιτυχίαν εἰς κλίματα λεγόμενα Μεσογείου Περιοχῆς.

Τὰ εἰς τὰ Ὅμβροθερμικὰ Διαγράμματα σημεῖα τομῆς τῶν δύο καμπυλῶν προσδιορίζουν σημεῖα ὅπου $P = 2T$, ἤτοι τὰ ὀριακὰ σημεῖα ξηρᾶς ἐποχῆς. Ὁ χῶρος ὁ περικλειόμενος ὑπὸ τῶν δύο καμπυλῶν δεικνύει τὴν διάρκειαν καὶ δριμύτητα τῆς ξηρᾶς ἐποχῆς.

Ἐν τούτοις ἡ ἔντασις τῶν συνθηκῶν ξηρασίας δὲν παραμένει ἀναγκαστικῶς σταθερὰ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ξηρῶν μηνῶν. Κατὰ πρῶτον μὲν λόγον αἱ ἀσθενεῖς βροχοπτώσεις μεταβάλλονται ἀπὸ μηνὸς εἰς μῆνα, ὡς ἐπίσης μεταβάλλεται καὶ ὁ χαρακτήρ τῆς βροχῆς ἀπὸ θέσεως εἰς θέσιν. Κατὰ δεύτερον δέ, ἐν ἀπουσίᾳ βροχῆς, ἡ ἀτμοσφαιρικὴ ὑγρασία εἶναι ἄκρως σοβαρὰ. Αἱ θεωρήσεις αὗται ὑπηγόρευσαν τὸν ὀρισμὸν ΞΗΡΟΘΕΡΜΙΚΟΥ ΔΕΙΚΤΟΥ (δηλαδὴ δείκτου ξηρασίας θερμοῦ καιροῦ) ἐν τῇ προσπαθείᾳ συνυπολογισμοῦ ὅλων τῶν ἀνωτέρω παραγόντων.

Ὁ ΜΗΝΙΑΙΟΣ ΞΗΡΟΘΕΡΜΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ὀρίζεται ὡς ἴσος πρὸς τὸ πλῆθος ξηρῶν ἡμερῶν ἐνὸς μηνός, ὑπολογιζομένων μόνον τῶν ἡμερῶν ἀνευ βροχῆς, καὶ ἀκόμη τῶν ἡμερῶν μεθ' ὀμίχλης καὶ δρόσου μόνον εἰς τὸ ἡμισυ, καὶ ἐπὶ πλέον ἐφαρμοζομένων συντελεστῶν 0,9 0,8 0,7 0,6 0,5 εἰς μήνας μὲ μέσην σχετικὴν ὑγρασίαν 40 60 80 90 100 ἀντιστοίχως.

Ὁ ΞΗΡΟΘΕΡΜΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΞΗΡΑΣ ΕΠΟΧΗΣ (X) εἶναι ἄθροισμα τῶν ὑπολογιζομένων οὕτω μηνιαίων ξηροθερμικῶν δεικτῶν καὶ συνεπῶς δίδεται ὡς τὸ πλῆθος βιολογικῶς ξηρῶν ἡμερῶν τῆς ξηρᾶς ἐποχῆς, τὸ ὑπολογιζόμενον κατὰ τὴν ὡς ἀμέσως ἀνωτέρω μέθοδον. Οἱ ξηροθερμικοὶ δεικταὶ ἐπιτρέπουσιν τὸν ὀρισμὸν καὶ κατὰταξιν τῶν βιοκλιμάτων.

Οὕτω εἰς τὴν Κρήτην ἡ βόρειος παράκτιος ζώνη ἔχει κλίμα χαρακτηριζόμενον ὡς Ἔντονον Θερμομεσογειακόν (125 (X (150), ἡ πρὸς δυσμὰς περιοχὴ ὡς Ἐξησθενημένον Θερμομεσογειακόν (100 (X (125), ἡ νότιος ἀκτὴ ὡς Ἐντονον Μεσομεσογειακόν (75 (X (100) καὶ αἱ νότιοι ὑψηλαὶ τοποθεσίαι τοῦ ἑσωτερικοῦ ὡς Ἐξησθενημένον Μεσομεσογειακόν (40 (X (75) μὲ ὀλίγας «νήσους» εἰς πολὺ μεγάλα ὑψόμετρα μὲ κλίμα ὑπό-μεσογειακόν (0 (X (40).

Ἀντιδιαστέλλονται οὕτω ἐπὶ τῆς Κρήτης γεωγραφικαὶ ζῶναι διάφοροι ἀπὸ βιοκλιματικῆς ἀπόψεως, μὲ ἄμεσον ἀντανάκλασιν ἐπὶ τῆς βλαστῆσεως. (Εἰς τὴν νότιον ἀκτὴν ἡ βλάστησις προηγεῖται κατὰ 20 καὶ πλέον ἡμέρας ἐκείνης τῆς βορείου ἀκτῆς).

Εἰς τὸν Πίνακα 25 δίδονται τὰ Ὅμβροθερμικὰ Διαγράμματα Βηρυττοῦ, Σεβίλλης, Λαρίσης, Ρώμης, Τουλούζης, ἀνάλογα καὶ παραπλήσια τῶν ὁποίων εἶναι τὰ τῆς Κρήτης. Τὸ τῶν Χανίων πράγματι προσομοιάζει καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ξηρασίας, καὶ κατὰ τὴν δριμύτητα αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ξηροθερμικὸν δείκτην μὲ ἐκεῖνον τῆς Βηρυττοῦ.

Ἐπίσης δίδεται καὶ τὸ ὀμβροθερμικὸν διάγραμμα τῶν Ἀθηνῶν.

Τὸ τῆς Λαρίσης, παρόμοιον ἐκείνου τῆς νοτίου ἀκτῆς τῆς Κρήτης, προσομοιάζει καθ' ἅπαντα τὰ στοιχεῖα αὐτοῦ μὲ ἐκεῖνα τῆς Λισσαβῶνος καὶ Μαδρίτης κ.ο.κ.

Ἄλλ' ἐπίσης βλέπομεν ὅτι πρὸς δυσμὰς τῆς Κρήτης ἡ ξηρὰ ἐποχὴ εἶναι σημαντικῶς βραχυτέρα ἐκείνης τῆς ἐν γένει βορείου παρακτίου ζώνης (περίπου ἓνα καὶ ἡμισυ μῆνα), ἐπιμηκεστέρα δὲ ἐκείνης τῆς ἐν γένει νοτίου ἀκτῆς (περίπου ἓνα καὶ πλέον μῆνα). Ἡ βόρειος παράκτιος ζώνη διαφέρει σημαντικῶς καθ' ἅπαντα τὰ στοιχεῖα τῆς ξηρασίας (διάρκεια, δριμύτης, πλῆθος ξηρῶν ἡμερῶν) ἐκείνης τῆς νοτίου ἀκτῆς (διαφορὰ διαρκείας περίπου δύο καὶ ἡμίσεος μηνῶν, δριμύτης καὶ πλῆθος ξηρῶν ἡμερῶν σημαντικῶς διάφοροι κ.ο.κ.)

4.06 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ἐπισκοποῦντες τὴν ὅλην νῆσον καὶ ἀνακεφαλαιοῦντες τὰ ὅσα ἐν τοῖς προηγούμενοις ἐξετέθησαν, ἀπὸ τουριστικῆς σκοπιᾶς, δυνάμεθα νὰ διατυπώσωμεν ἐν εἴδει συμπερασμάτων τὰ ἀκόλουθα :

α. Βόρειος Παράκτιος Ζώνη :

Κατὰ τὸ θέρος ἡ βόρειος παράκτιος ζώνη πλεονεκτεῖ ἐναντι τῆς νοτίου ἀκτῆς. Προσβάλλεται ἀμέσως ἀπὸ τοὺς βορείους δροσερούς, ξηροὺς ἀνέμους, εἶναι δροσερωτέρα, ξηροτέρα. Ὑποφέρει ὀλιγώτερον ἀπὸ τὰ ἐνοχλητικὰ χαρακτηριστικὰ τῶν ἀνέμων.

Τὸ δυτικὸν ἡμισυ αὐτῆς εἶναι κατὰ τι δροσερώτερον, ὑγρότερον καὶ ἡ θερμὴ περίοδος διαρκεῖ ὀλιγώτερον κατὰ τι ἐν συγκρίσει μὲ τὸ ἀνατολικὸν τοιοῦτον. Ἡ περίοδος ξηρασίας εἶναι σημαντικῶς μακροτέρα καὶ δριμυτέρα. Ἡ διαμόρφωσις τῆς βορείου ἀκτῆς ἐπιφέρει εὐκολωτέραν ἀνεύρεσιν ὑψηλῶν τοποθεσιῶν.

β. Νότιος Ἀκτὴ :

Κατὰ τὸν χειμῶνα, ἡ νότιος ἀκτὴ πλεονεκτεῖ ἐναντι τῆς βορείου παρακτίου ζώνης. Προσβάλλεται ἀμέσως ἀπὸ τοὺς νοτίους ὑγροὺς θερμότερους ἀνέμους, ἀποτέλεσμα τοῦ ὁποίου εἶναι κλίμα ἡπιώτερον καὶ γλυκύτερον ἐκείνου τῆς βορείου παρακτίου ζώνης, ὅπου τὸ ψῦχος δριμύτερον κατὰ τι.

Ὑποφέρει ὁμως αὕτη γενικῶς περισσότερον ἐκ τῶν ἐνοχλήσεων τῶν βορείων ἀνέμων λόγῳ τοῦ φαινομένου Φέν.

Ἡ ἔλλειψις ἐπαρκοῦς ἀριθμοῦ μετεωρολογικῶν σταθμῶν παρατηρήσεως δὲν ἐπιτρέπει ἐπαρκῆ ἐκτίμησιν τοῦ κλίματος. Πλὴν ὁμως δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι βρέχει περισσότερον ἢ εἰς τὴν βόρειον καὶ αἱ θερμοκρασίαι γενικῶς εἶναι ἀνώτερα ἐκείνης.

Τὸ ἀνατολικὸν ἡμισυ ἐνδείκνυται διὰ χειμερινόν, μᾶλλον, τουρισμὸν.

Ἡ γειτονία τῶν ὀρέων προσφέρει ἐξαιρετον συνδυασμὸν διὰ τὴν κατὰ τὸν χειμῶνα σύγχρονον ἐκμετάλλευσιν θαλάσσης καὶ ὄρους (χιόνους).

γ. Δυτικὴ Κρήτη :

Ἡ Δυτικὴ Κρήτη ἔχει, ἀνὰ πάντα χρόνον, γενικῶς θερμοκρασίας ὀλίγον κατωτέρας ἐκείνων τῆς Ἀνατολικῆς. Εἶναι ὀλίγον ὑγροτέρα. Βρέχει περισσότερον.

Αἱ δυτικαὶ ἀκταὶ αὐτῆς ἐκτεθειμένα εἰς τοὺς ἐπικρατοῦντας ΒΔ ἀνέμους ὑποφέρουν περισσότερον ἐκ τῶν ἀνέμων.

Αἱ νότιοι ἀκταὶ αὐτῆς ὑποφέρουν περισσότερον ἐκ τῶν βορείων ἀνέμων ἢ αἱ βόρειαι, λόγῳ τοῦ φαινομένου Φέν.

Ἡ περίοδος ξηρασίας εἶναι βραχυτέρα ἐκείνης τῆς βορείου Ο.Κ. ἐν γένει καὶ ἐπιμηκεστέρα ἐκείνης τῆς νοτίου ἀκτῆς.

δ. Ἀνατολικὴ Κρήτη :

Ἡ ἀνατολικὴ Κρήτη καὶ μάλιστα τὰ παράλια τῆς Σητείας ἔχουν χειμῶνα ὀλιγώτερον δριμύ ἀπὸ ἐκεῖνον τῆς δυτικῆς Κρήτης. Ἀντιθέτως, τὸ θέρος εἶναι κατὰ τι θερμότερον καὶ ἡ θερμὴ περίοδος διαρκεῖ περισσότερον, ὡς ἐξ ἄλλου καὶ τὸ φθινόπωρον.

Ἡ περὶ τὴν Ἀνατολικὴν Κρήτην θάλασσα ταρασσεται συχνότερον ἐκείνης περὶ τὴν Δυτικὴν.

ε. Περιοχὴ Μεσσαρᾶ :

Ἡ περιοχὴ τῆς πεδιάδος Μεσσαρᾶ ἔχει κλίμα περισσότερον ἡπειρωτικὸν ἐκείνου τῆς ὑπολοίπου Κρήτης. Παρατηροῦνται τοὔτέστιν μεγαλύτεραι διαφοραὶ θερμοκρασίας μεταξὺ θέρους καὶ χειμῶνος.

Οἱ πνέοντες ἀνεμοὶ ἔχουν ἐλευθέραν διόδον μόνον πρὸς δυσμὰς, τὸν κόλπον τῆς Μεσσαρᾶς.

στ. Περιοχὴ Ἱεραπέτρας :

Ἡ περιοχὴ τῆς Ἱεραπέτρας ὠφείλει, λόγῳ γειτονίας καὶ γεωγραφικοῦ πλάτους, νὰ συμμετέχη τοῦ κλίματος τῆς νοτίου ἀκτῆς. Πλὴν ὁμως ἡ ἀπρόσκοπτος πνοὴ τῶν ἀνέμων διὰ μέσου τῆς κοιλάδος τῆς Ἱεραπέτρας τροποποιεῖ οὐσιαστικῶς τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ κλίματος αὐτῆς. Ἡ θερμὴ περίοδος εἶναι σημαντικῶς μεγαλύτερα (6 μῆνες) ἐκείνης τοῦ Ἡρακλείου (4 μῆνες περίπου), ἀλλὰ καὶ μὲ μέσην σχετικὴν ὑγρασίαν μεγαλύτεραν.

Βρέχει ὀλιγώτερον. Ὀλιγώτερον ἀπὸ κάθε ἄλλο μέρος ἐν Ἑλλάδι γενικῶς.

Ἐπίσης ὑποφέρει περισσότερον τῶν ἄλλων παρακτίων περιοχῶν τῆς Κρήτης ὑπὸ τῶν ἀνέμων.

ζ. Ὑψηλαὶ Τοποθεσίαι :

Ἡ θερμοκρασία κατέρχεται μετὰ τοῦ ὕψους κατὰ 0,6-0,8°C, κατὰ μέσον ὄρον, ἀνὰ 100 μέτρα. Τὸ ὕψος καὶ ἡ διάρκεια βροχῆς ἀνέρχονται εἰς τὰς κορυφὰς τῶν Λευκῶν Ὄρέων. Ἐκεῖ τὸ ὕψος ὑετοῦ ὑπερβαίνει τὰ 2000 χιλισμ. (μέγιστον τῆς νήσου, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν μεγίστων τῆς Ἑλλάδος).

Τοποθεσίαι εἰς ὑψόμετρα ἀνω τῶν 1300 μέτρων καλύπτονται ὑπὸ χιόνους ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου μέχρι τέλους περίπου Μαρτίου.

Ἡ περίοδος ξηρασίας ἐλαττοῦται μετὰ τοῦ ὕψους μέχρι καὶ τοῦ ἐνὸς μηνός περίπου εἰς ὑψηλὰς «νησίδας». Δυστυχῶς, δὲν ὑπάρχουν ἐπαρκῆ δεδομένα κλιματικῶν στοιχείων πρὸς ἀκριβεστέραν ἀξιολόγησιν τοῦ κλίματος εἰς τὰς ὑψηλὰς τοποθεσίας.

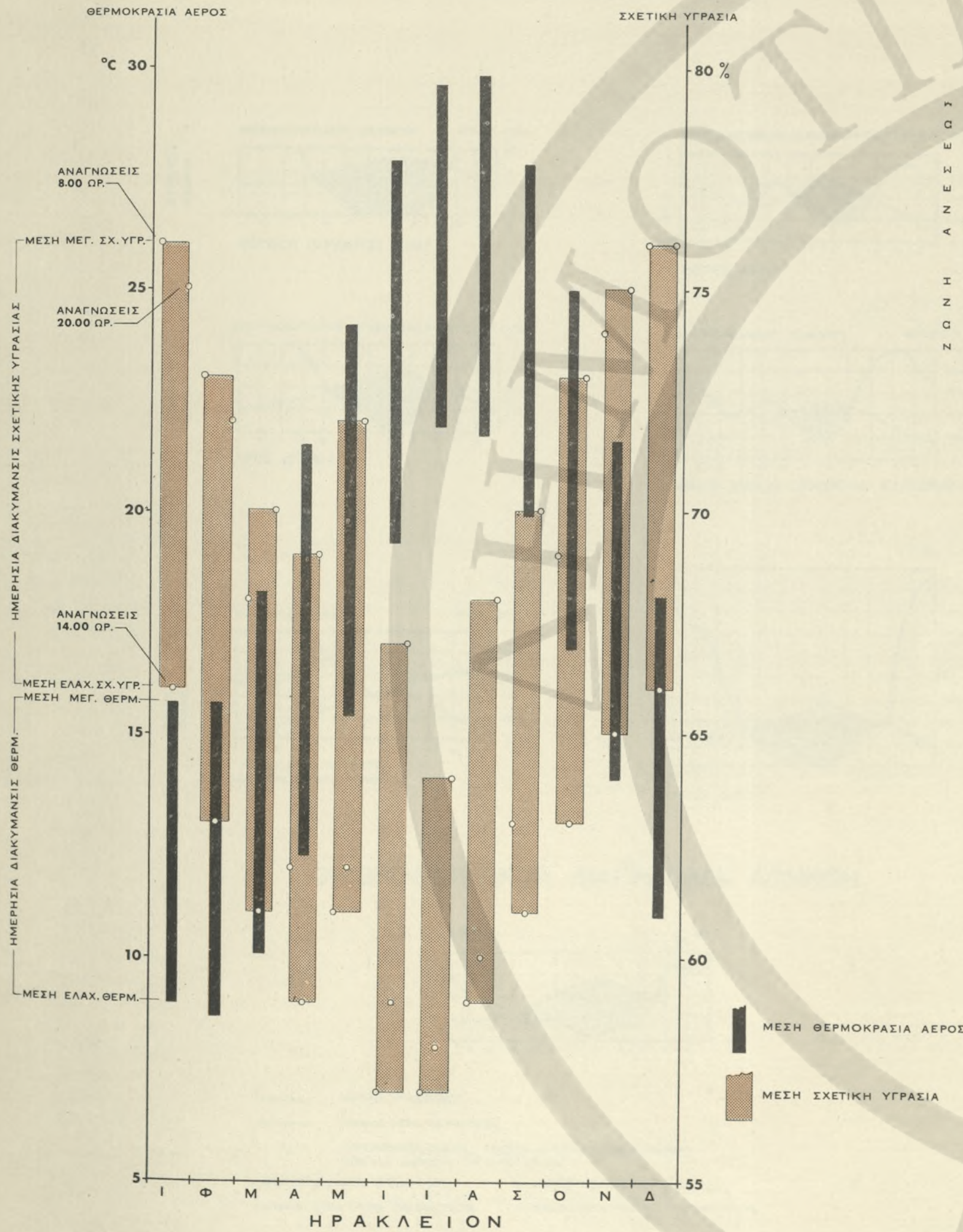
ΓΕΝΙΚΩΣ ΟΜΙΛΟΥΝΤΕΣ, τὸ Κλίμα τῆς Κρήτης συγκρινόμενον μὲ ἐκεῖνο γενικῶς τῶν μεγάλων τουριστικῶν κέντρων τῆς Εὐρώπης εἶναι θερμότερον, πλέον θαλάσσιον, ξηρότερον καὶ κατὰ τοὺς θερινοὺς μήνας ὀλιγώτερον βροχερόν καὶ μὲ σημαντικῶς μικροτέραν νέφωσιν. Ἡ ἔτησίαι ἡλιοφάνεια εἶναι κατὰ πολλὰς ὥρας μεγαλύτερα ἐκείνης τῆς Ριβιέρας.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ Κρήτη, ὅπως ἐξ ἄλλου καὶ ἀπασαί αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου, ὑφίσταται τὴν ἐπίδρασιν συχνῶν ἀνέμων, ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁμως ἀσθενῶν ἢ μετρίων. Πλὴν ὁμως οἱ βόρειοι, ψυχροὶ καὶ ξηροί, εἶναι εὐεργητικοί. Ἐπικρατοῦντες κατὰ τὸ θέρος δροσίζουσι τὴν ἀτμόσφαιραν. Ἐπίσης οἱ νότιοι, ὑγροὶ καὶ θερμότεροι, ἀπαλύνουν καὶ γλυκαίνουν τὴν δριμύτητα τοῦ χειμῶνος. Ἀναφερόμενοι εἰς τὸ ὑγιεινὸν τοῦ κλίματος σημειοῦμεν ὅτι κατὰ τὴν ἀρχαιότητα (καὶ ἔκτοτε δὲν ἤλλαξε τὸ κλίμα) ἡ Κρήτη συνεκέντρωνε κέντρα ἀναρρώσεως ἀσθενῶν.

Κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους πολλοὶ μετεωρολόγοι, διεθνῶς γνωστοί, ἐξῆρον τὸ ὑγιεινὸν καὶ εὐάρεστον τοῦ κλίματος τῆς Κρήτης, ὡς ἡπιωτέρον καὶ ἄλλον θαλασσίον ἐξ ὅλων τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου περιωνύμου διὰ τὴν γλυκύτητα τοῦ χειμῶνος του, μὲ μακρὰν ἡλιοφάνειαν, σπάνιν χιόνων καὶ παγίως γλυκεῖαν θερμοκρασίαν, μὲ ἀνοιξιν οὐχὶ χειμερινωτέραν ἐκείνης τῆς Ριβιέρας. Ἐξαιροῦν τὴν ξηρότητα τοῦ ἀέρος τῆς, τὸ κυανοῦν χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ τῆς, τὴν διαύγειαν τῆς ἀτμοσφαιρας.

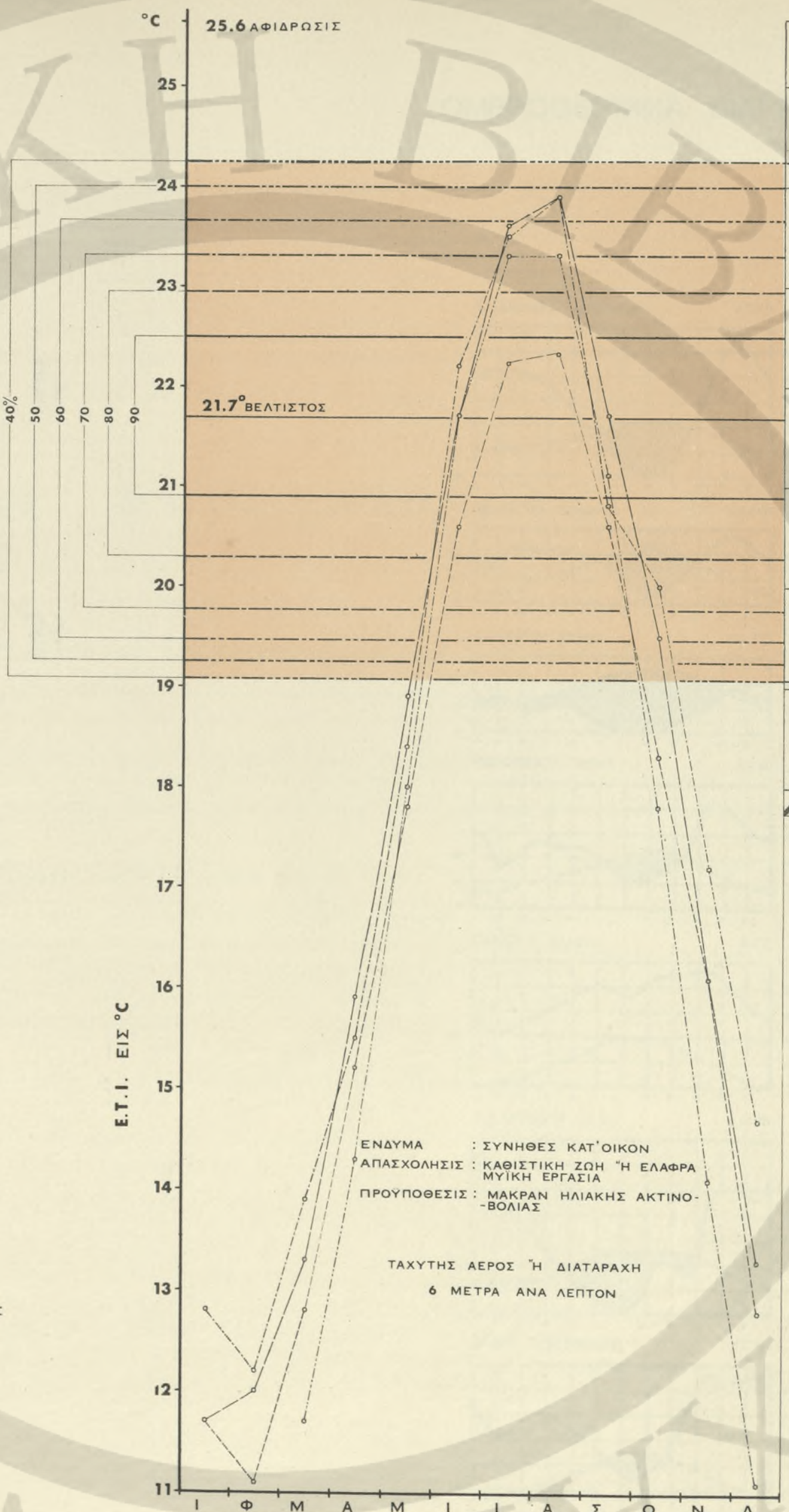
Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων γίνεται ἐμφανὲς ὅτι τὸ κλίμα ἐν Κρήτη παρουσιάζει λίαν ἀξιόλογα πλεονεκτήματα μεγάλης τουριστικῆς ἀξίας.

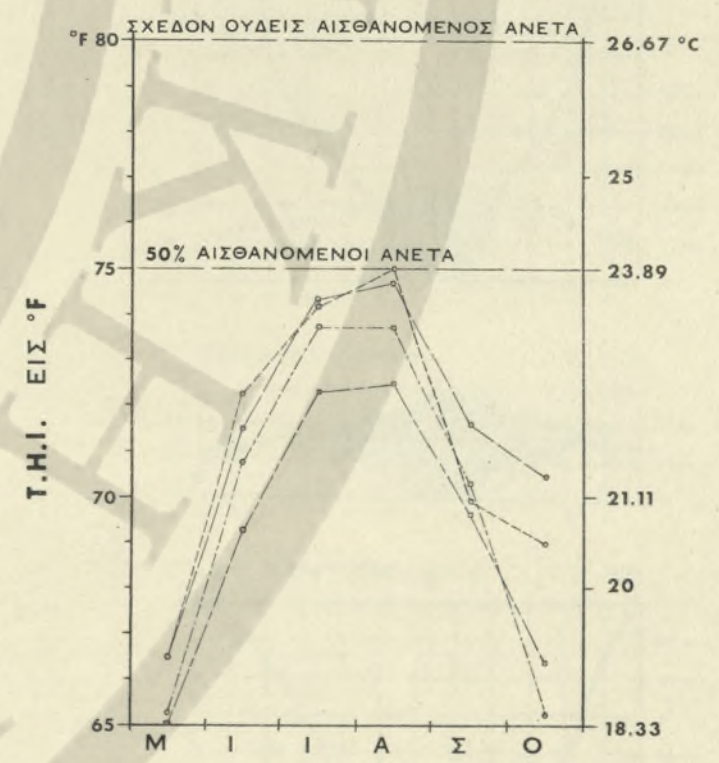
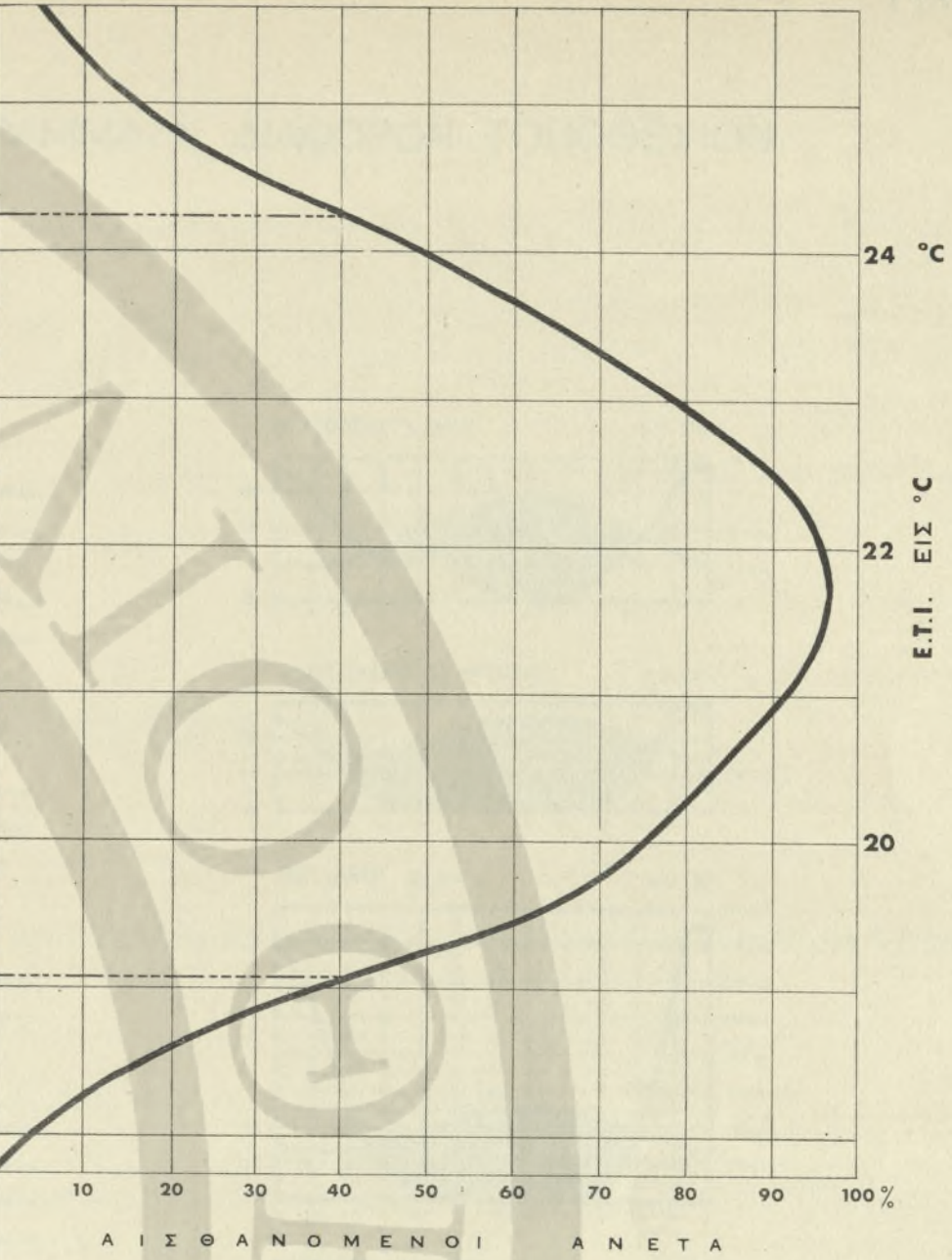

ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑΙ : ΜΕΣΑΙ ΤΙΜΑΙ 48 ΕΤΩΝ
 ΣΧΕΤ. ΥΓΡΑΣΙΑΙ : ΜΕΣΑΙ ΤΙΜΑΙ 38 ΕΤΩΝ

ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΑΕΡΟΣ - ΣΧΕΤΙΚΗ ΥΓΡΑΣΙΑ

ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΝΕΡΓΟΥ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑΣ «Ε.Τ.Ι.»
 ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ
 ΧΑΝΙΑ
 ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ
 ΑΘΗΝΑΙ

ΔΕΙΚΤΗΣ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑΣ-ΥΓΡΑΣΙΑΣ «Τ.Η.Ι.»
 ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ
 ΧΑΝΙΑ
 ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ
 ΑΘΗΝΑΙ

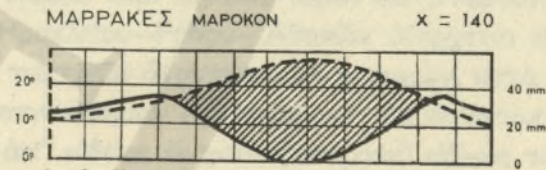
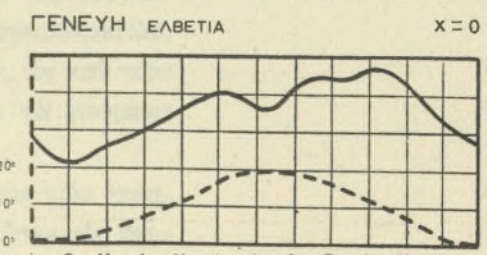
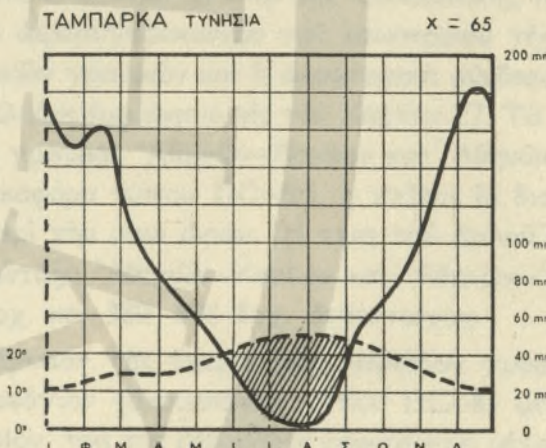
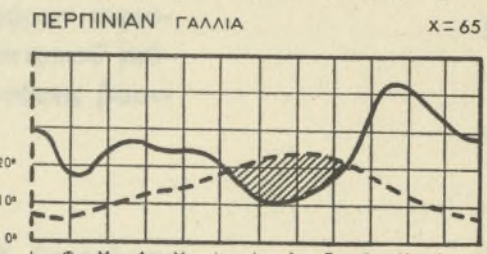
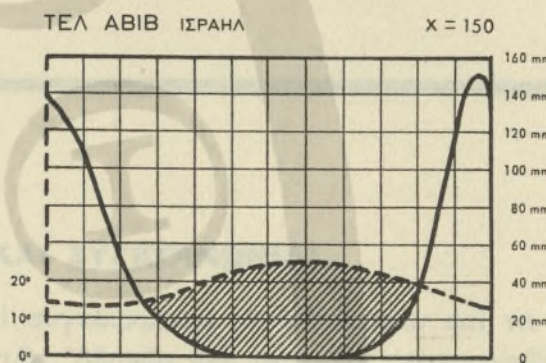
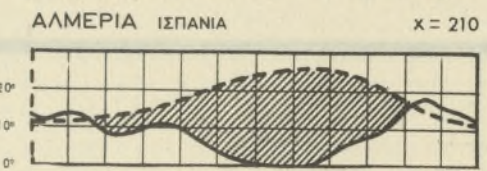
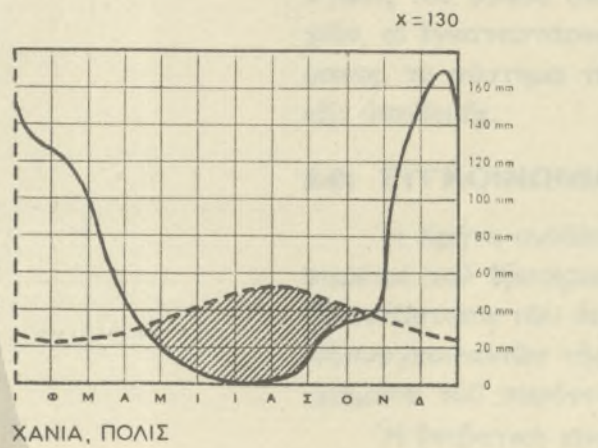
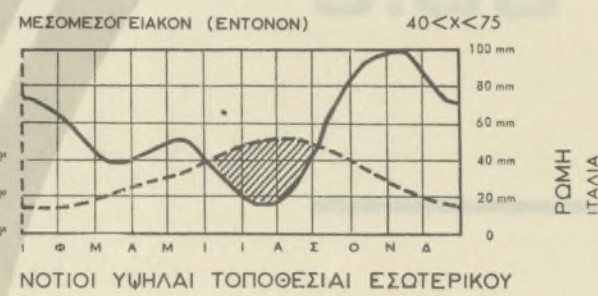
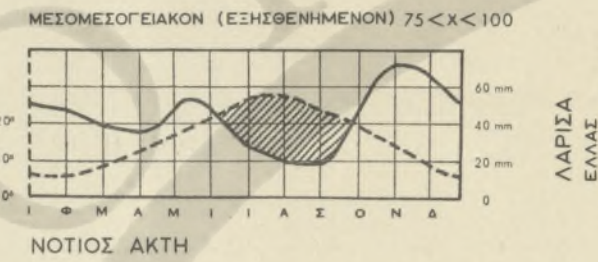
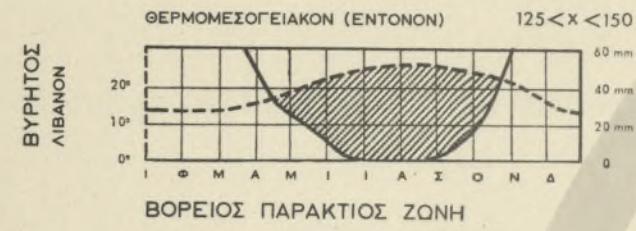
ΣΥΝΘΗΚΑΙ ΑΝΕΣΕΩΣ

ΥΓΡΟΘΕΡΜΙΚΑ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΟΜΒΡΟΘΕΡΜΙΚΑ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΒΙΟΚΛΙΜΑΤΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΟΜΒΡΟΘΕΡΜΙΚΑ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΤΟΠΟΘΕΣΙΩΝ

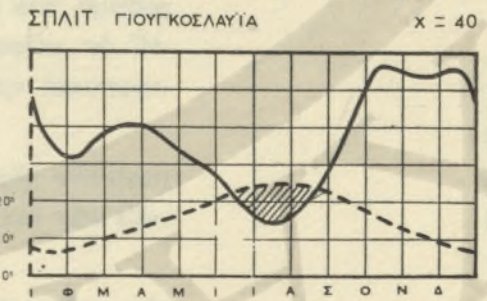
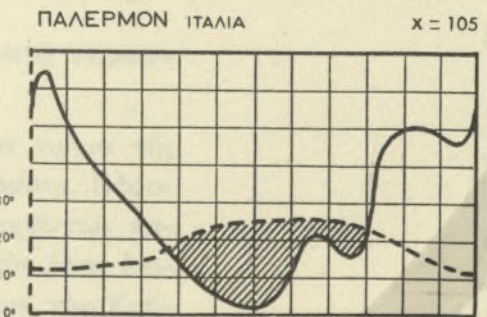

ΟΜΒΡΟΘΕΡΜΙΚΟΝ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΑΘΗΝΩΝ

— ΜΗΝΙΑΙΑ ΒΡΟΧΟΠΤΩΣΙΣ
 - - - - ΜΗΝΙΑΙΑ ΜΕΣΗ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ
 X ΣΗΡΟΘΕΡΜΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ = ΑΡΙΘΜΟΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΣ ΣΗΡΩΝ ΗΜΕΡΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΡΚΕΙΑΝ ΤΗΣ ΣΗΡΑΣ ΕΠΟΧΗΣ

ΘΕΡΜΟΣΟΓΕΙΑΚΟΝ: $100 < x < 150$ ΜΕΣΟΣΟΓΕΙΑΚΟΝ: $40 < x < 100$
 ΕΝΤΟΝΟΝ: ΣΗΡΑ ΕΠΟΧΗ ΕΠΙΜΗΚΕΣΤΕΡΑ,   ΕΞΗΣΘΕΝΗΜΕΝΟΝ: ΣΗΡΑ ΕΠΟΧΗ ΒΡΑΧΥΤΕΡΑ

5.00 ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ - ΥΠΟΔΟΜΗ

Η σύνδεσις τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ὑπολοίπου κόσμου, τὸ συγκοινωνιακὸν σύστημα τῆς νήσου, ὡς καὶ ὄλαι αἱ ἐν γένει ἐγκαταστάσεις αἱ ὁποῖαι ἀπαρτίζουν τὴν βασικὴν ὑποδομὴν τῆς, συνθέτουν σειρὰν παραγόντων δυναμένων νὰ ἐπηρεάσουν ἀποφασιστικῶς τὴν μελετωμένην τουριστικὴν ἀνάπτυξιν τῆς νήσου.

Ἐχει ἀποδειχθῆ ὅτι κάθε προσπάθεια τουριστικῆς ἀναπτύξεως ἐνὸς τόπου εἶναι καταδικασμένη εἰς ἀποτυχίαν ἐφ' ὅσον λείπει ἢ κατάλληλος ὑποδομὴ.

Ἡ ταχεῖα καὶ ἄνετος προσπέλασις τῶν τουριστῶν πρὸς τὴν Κρήτην, ἢ διακίνησις αὐτῶν ἀνά τὴν νῆσον ὡς καὶ ἡ εὐκόλος προσπέλασις πρὸς τὰ σημεῖα τουριστικοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ πρὸς τοὺς χώρους τῶν τουριστικῶν ἐγκαταστάσεων ἀποτελοῦν μίαν ἐκ τῶν πλέον ἀπαραιτήτων προϋποθέσεων, ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ στηριχθῆ οἰαδήποτε προσπάθεια ἀναπτύξεως τοῦ τουριστικοῦ δυναμικοῦ τῆς Κρήτης. Ἡ ἱκανοποιητικὴ δὲ λειτουργία τῶν πάσης φύσεως ἀναγκαίων ἐγκαταστάσεων ἐξυπηρετήσεως τῶν τουριστῶν ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τὴν κατάστασιν τῶν δικτύων ἠλεκτροφωτισμοῦ, ὑδρεύσεως, τηλεπικοινωνιῶν, ἀποχετεύσεως κ.λ.π.

Ἐκ τῆς ἀναλύσεως τῆς καταστάσεως τῶν ὑφισταμένων συγκοινωνιακῶν μέσων καὶ τῆς ἐν γένει ὑποδομῆς προκύπτει ὅτι χρῆζονται γενικῆς ἀναδιαρθρώσεως καὶ ἀνακαινίσεως. Αἱ περισσότεραι ἐγκαταστάσεις εἶναι ἀπρηχαιωμένοι, ἢ δὲ κατάστασις τῶν ὑφισταμένων δικτύων ἠλεκτροφωτισμοῦ, ὑδρεύσεως κ.λ.π. εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον κακῆ. Δίκτυα ἀποχετεύσεως καὶ ἐγκαταστάσεις βιολογικοῦ καθαρισμοῦ οὐδαμοῦ ὑπάρχουν. Ἡ κατάστασις τῶν ὁδῶν τῆς Κρήτης εἶναι, ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, κακῆ, ἢ δὲ συντήρησις αὐτῶν πλημμελῆς λόγῳ ἐλλείψεως τῆς καταλλήλου ὀργανώσεως καὶ τῶν ἀπαιτουμένων πιστώσεων.

Εἰς τὰ ἐπόμενα τμήματα τοῦ παρόντος κεφαλαίου, ὡς καὶ εἰς τοὺς συνοδεύοντας αὐτὸ χάρτας καὶ διαγράμματα, περιγράφεται ἡ ὑφισταμένη κατάστασις τῶν συγκοινωνιῶν μετὰ τὴν Κρήτης καὶ ἄλλων σημείων, τὸ σύστημα τῶν ἐσωτερικῶν συγκοινωνιῶν τῆς νήσου, τὰ διαθέσιμα καὶ τὰ χρησιμοποιούμενα μέσα μεταφορᾶς. Ἐπίσης, περιγράφεται ἡ κατάστασις τῶν λιμενικῶν ἐγκαταστάσεων καὶ ἀερολιμένων, ἢ παρατηρουμένη κίνησις αὐτῶν, ἢ κατά-

στασις τοῦ ὁδικοῦ δικτύου, αἱ δυνατότητες ὑδρεύσεως τῶν διαφόρων περιοχῶν, αἱ ἐγκαταστάσεις παραγωγῆς καὶ τὸ δίκτυον διανομῆς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος, τὸ σύστημα τηλεπικοινωνιῶν καὶ αἱ ὑπόλοιποι ἐγκαταστάσεις βασικῆς ὑποδομῆς.

5.01 ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ — ΕΠΙΒΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ἡ Κρήτη συνδέεται μετὰ τῆς ὑπολοίπου Ἑλλάδος (καὶ μεθ' ὠρισμένων σημείων τοῦ ἐξωτερικοῦ) δι' ἀεροπορικῶν καὶ ἀκτοπλοϊκῶν συγκοινωνιῶν. Ἡ κατάστασις τῶν ἀεροπορικῶν καὶ ἀκτοπλοϊκῶν συγκοινωνιῶν, ὡς καὶ τῶν ἐνδοσυγκοινωνιῶν τῆς νήσου, περιγράφονται ἐν λεπτομερείᾳ εἰς τὰ ἐπόμενα τμήματα τοῦ παρόντος κεφαλαίου.

Ἡ ἐπιβατικὴ κίνησις τῆς Κρήτης εἶναι σημαντικῆ. Τὸ σύνολον τῶν πραγματοποιηθεισῶν κατὰ τὸ 1962 ἀφίξεων, ἀνῆλθεν εἰς 238.455, ἤτοι εἰς ἀριθμὸν ἴσον πρὸς τὸ ἡμισυ περίπου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς νήσου.

Ἡ κατανομὴ τῶν ἀφίξεων κατὰ μεταφορικὸν μέσον καὶ κατὰ σημεῖον εἰσόδου εἰς τὴν νῆσον παρουσιάζεται εἰς τὸν Χάρτην 26.

Ὡς ἐμφαίνεται καὶ εἰς τὸν ὡς ἄνω χάρτην, τὸ μεγαλύτερον τμήμα τῆς ἐπιβατικῆς κινήσεως (78,3 %) ἀφικνεῖται εἰς τὴν νῆσον διὰ θαλάσσης. Ποσοστὸν 30,9 % τῶν ἀκτοπλοϊκῶν καὶ 60 % τῶν ἀεροπορικῶν ἀφίχθέντων κατηυθύνθη εἰς Ἡράκλειον, τὸ ὁποῖον ἐδέχθη συνολικῶς 61,5 % τῆς ὅλης ἐπιβατικῆς κινήσεως, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν Κρήτην ἐπιβατῶν καθ' ὁμάδας περίπλου. Ἐὰν ἐξαιρεθοῦν οἱ ἐπιβάται καθ' ὁμάδας περίπλου, ὡς καὶ οἱ ἐπιβάται τῶν ἐδικῶν ναυλουμένων ἀεροσκαφῶν, τὸ Ἡράκλειον δέχεται πλέον τοῦ ἡμίσεος τῶν ἀφικνουμένων εἰς Κρήτην ἀεροπορικῶς καὶ ἀκτοπλοϊκῶς ἐπιβατῶν.

Τὰ Χανιά (Σούδα) δέχονται 31,3 % τῆς συνολικῆς ἐπιβατικῆς κινήσεως ἢ 38 % αὐτῆς, ἐφ' ὅσον ἐξαιρεθοῦν οἱ ἐπιβάται τῶν κρουαζιερών καὶ τῶν ἐδικῶν ναυλουμένων ἀεροσκαφῶν.

Τὸ Ρέθυμνον, ἡ Σητεία καὶ ὁ Ἅγιος Νικόλαος, αἱ ὑπόλοιποι πόλεις τῆς νήσου αἱ ὁποῖαι συνδέονται ἀπ' εὐθείας μετὰ τοῦ Πειραιῶς, ἀκολουθοῦν με 5,3 %, 1,0 % καὶ 0,9 % τῆς συνολικῆς κινήσεως ἀντιστοίχως.

5.02 ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΑΙ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ

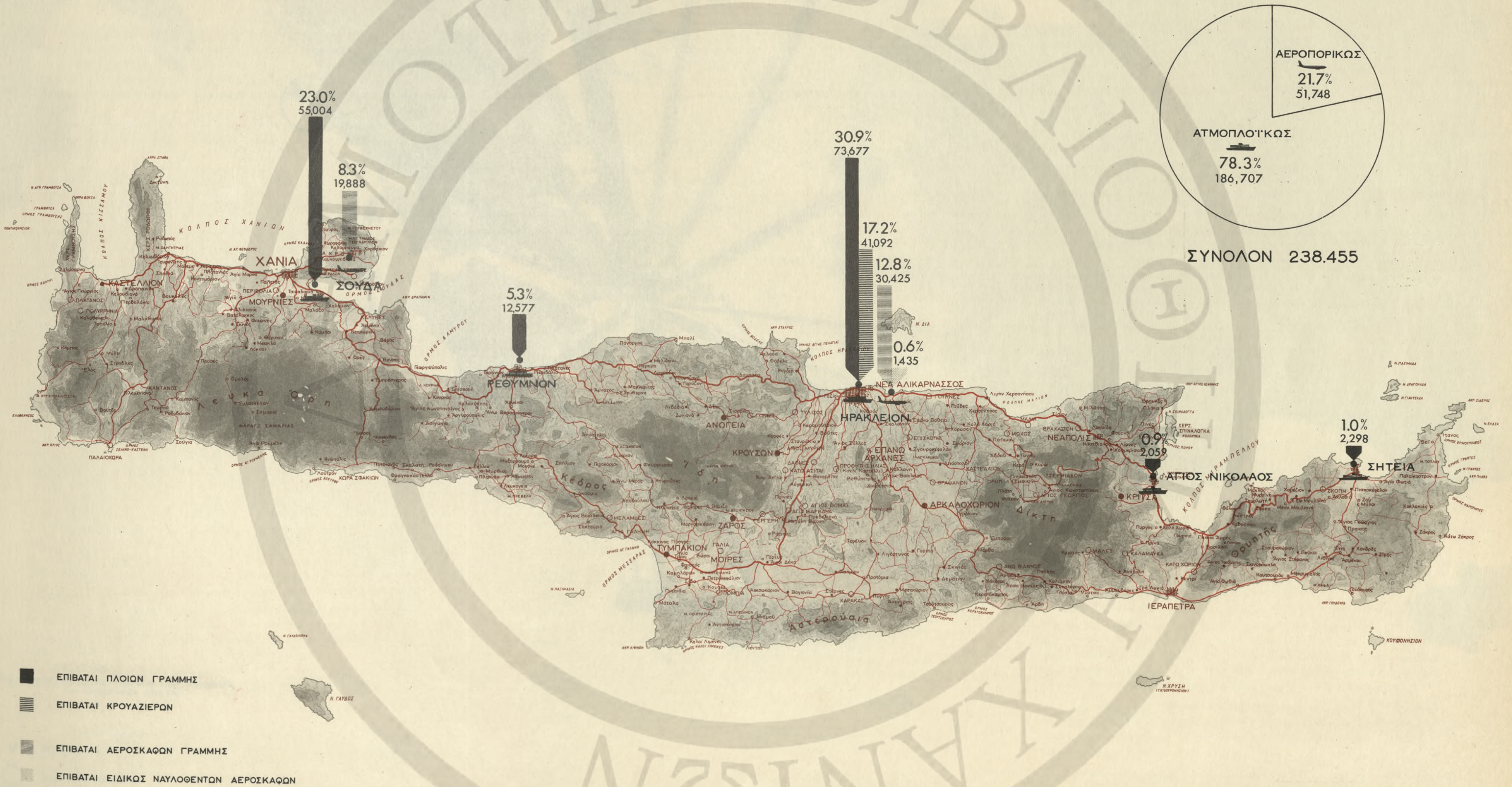
Ἡ Κρήτη καὶ συγκεκριμένως τὸ Ἡράκλειον καὶ τὰ Χανιά συνδέονται καθημερινῶς μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ τακτικῶν ἀεροπορικῶν δρομολογίων εἰς Ἡράκλειον καὶ Χανιά ἐκτελουμένων ὑπὸ τῆς Ὀλυμπιακῆς, ἢ ὁποῖα καὶ κατέχει τὸ προνόμιον τῶν ἀεροσυγκοινωνιῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἑλλάδος. Τὸ δίκτυον τῶν ἐσωτερικῶν γραμμῶν καὶ ἡ ἀεροπορικὴ σύνδεσις τῆς Κρήτης μετὰ τῆς ὑπολοίπου Ἑλλάδος ἐμφαίνεται εἰς τὸν Χάρτην 27. Τὰ χρησιμοποιούμενα ἀεροσκάφη εἰς τὰς γραμμὰς Ἀθηνῶν—Χανίων καὶ Ἀθηνῶν—Ἡρακλείου εἶναι τετρακινητήρια ἐλικοφόρα τύπου DC-6B, ἢ πτησις δὲ διαρκεῖ εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις περὶ τὴν μίαν ὥραν. Ἡ τιμὴ τοῦ ἀπλοῦ εἰσιτηρίου καὶ τοῦ μετ' ἐπιστροφῆς, μετὰ τῶν Ἀθηνῶν—Χανίων καὶ Ἀθηνῶν—Ἡρακλείου ἀνέρχεται εἰς 322—580 δρχ. καὶ 380—684 δρχ. ἀντιστοίχως.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς τουριστικῆς περιόδου προστίθεται ἡμερησίως ἐν ἑκτακτῶν δρομολόγιον (ἀεροσκάφος τύπου DC-4) μετὰ τῶν Ἀθηνῶν καὶ Ἡρακλείου, τὸ ὁποῖον τρίς τῆς ἐβδομάδος ἐπεκτείνεται μέχρι Ρόδου. Ἡ πτήσις Ἡρακλείου—Ρόδου διαρκεῖ περὶ τὴν μίαν ὥραν καὶ τέταρτον, ἢ δὲ τιμὴ τοῦ εἰσιτηρίου Ἀθηνῶν—Ἡρακλείου—Ρόδου—Ἀθηνῶν ἀνέρχεται εἰς 1.161 δρχ. Ἐπὶ πλέον τῶν ὡς ἄνω τακτικῶν ἀεροπορικῶν γραμμῶν, κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον τοῦ 1962, προσεγγιώθησαν εἰς Ἡράκλειον 96 ἐκτάκτως ναυλωθέντα ἀεροσκάφη ἐκτελοῦντα ἀπ' εὐθείας ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐιδικῆς τουριστικῆς πτήσεις (Chartered Flights) ¹.

Οἱ ἀεροπορικῶς ἀφίχθέντες εἰς Κρήτην ἐπιβάται κατὰ τὸ 1962 (βλ. Χάρτην 26) ἀνῆλθον εἰς 51.748 (21,7 % τοῦ συνόλου τῶν διὰ παντὸς μέσου ἀφίχθέντων). Ἐξ αὐτῶν ἀφίχθησαν εἰς Χανιά ἐξ Ἀθηνῶν 19.888 ἐπιβάται, εἰς δὲ τὸ Ἡράκλειον 31.860 (28.837 ἐξ Ἀθηνῶν, 1.588 ἐκ Ρόδου καὶ 1.435 ἀπ' εὐθείας ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ). Ἐκ τοῦ συνόλου τῶν ἐπιβατῶν ὑπολογίζεται ὅτι 13.000 ἦσαν ἀλλοδαποὶ τουρίσται, ἤτοι 65 % τοῦ συνόλου τῶν ἀφίχθέντων εἰς Κρήτην ἀλλοδαπῶν τουριστῶν.

¹ Εἰς τὸν ἀερολιμένα τῆς Ρόδου προσεγγιώθησαν, κατὰ τὸ 1962, 262 ἀεροσκάφη ἐκτάκτων πτήσεων (Charters) τὰ ὁποῖα μετέφερον 6.950 τουρίστας.

- ΕΠΙΒΑΤΑ ΠΛΟΙΩΝ ΓΡΑΜΜΗΣ
- ▨ ΕΠΙΒΑΤΑ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΩΝ
- ΕΠΙΒΑΤΑ ΑΕΡΟΣΚΑΦΩΝ ΓΡΑΜΜΗΣ
- ΕΠΙΒΑΤΑ ΕΙΔΙΚΩΣ ΝΑΥΛΟΘΕΤΩΝ ΑΕΡΟΣΚΑΦΩΝ

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ: ΤΑ ΑΝΩΤΕΡΩ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟΝ ΤΩΝ ΑΦΙΞΕΩΝ ΕΠΙΒΑΤΩΝ ΕΙΣ ΚΡΗΤΗΝ. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΙΑ ΤΩΝ ΑΚΡΙΒΗ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΗΣΟΝ ΕΛΛΕΠΟΥΝ.

0 5 10 15 20 25 50 Χλμ
ΚΛΙΜΑΞ 1 : 500.000

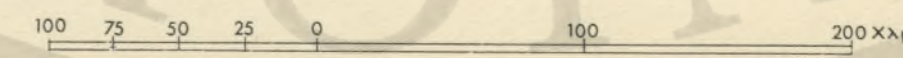
ΚΡΗΤΗ
ΕΠΙΒΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ
ΑΦΙΞΕΙΣ 1962

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ: ΤΟ ΠΑΧΟΣ ΓΡΑΜΜΗΣ ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΛΟΓΟΝ ΤΗΣ ΣΥΧΝΟΤΗΤΟΣ ΠΤΗΣΕΩΝ

- ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΝ
- ΔΙΕΘΝΕΣ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΝ
- ▬ ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ ΚΑΘ' ΑΠΑΝ ΤΟ ΕΤΟΣ
- ▭ ΘΕΡΙΝΑ ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ (ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ)

ΕΛΛΑΣ - ΚΡΗΤΗ
ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΑΙ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ

Ἡ λειτουργία τῶν ἀεροπορικῶν συγκοινωνιῶν θεωρεῖται ἱκανοποιητική. Αἱ ἐγκαταστάσεις ἐδάφους ὁμοῦ, ὡς ἀναφέρεται καὶ κατωτέρω, χρῆζουν περαιτέρω βελτιώσεων καὶ ἐπεκτάσεως.

Ἐπίσης ἐπὶ πλέον ἀνάγκη καλυτέρας ὁργανώσεως τῆς διακινήσεως τῶν ἐπιβατῶν, κυρίως εἰς Ἡράκλειον, ὅπου κατὰ τὴν ἐπιβίβασιν ἐπικρατεῖ μεγάλη ἀκαταστασία.

Ἐπίσης λόγω τῆς κακῆς διαρρυθμίσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ χώρου τοῦ κτιρίου τοῦ ἀερολιμένος Ἡρακλείου, δημιουργεῖται συνωστισμὸς εἰς τὴν εἴσοδον αὐτοῦ.

5.03 ΑΚΤΟΠΛΟΪΚΑΙ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ

Ἡ ἀκτοπλοϊκὴ συγκοινωνία ἀποτελεῖ τὸν κυριώτερον καὶ εὐθηνότερον, ἐὰν ὄχι τὸν ταχύτερον, τρόπον μεταβάσεως εἰς Κρήτην. Ὡς ἐλέχθη καὶ προηγουμένως, 78,3% τῆς συνολικῆς ἐπιβατικῆς κινήσεως ἀφικνεῖται εἰς Κρήτην ἀκτοπλοϊκῶς. Δυστυχῶς, ἐκτὸς τῶν πλοίων τὰ ὅποια ἐκτελοῦν κρουαζιέρας, ἡ κατάσταση καὶ ποιότης τῶν ἐκτελούντων τὴν γραμμὴν Πειραιῶς - Κρήτης σκαφῶν, ἢ ταχύτης αὐτῶν καὶ αἱ παρεχόμεναι ἀνέσεις δὲν εἶναι ἱκανοποιητικαί. Γενικῶς, οἰαδήποτε προσπάθεια τουριστικῆς ἀξιοποιήσεως τῆς νήσου προϋποθέτει τὴν ὑπαρξίν ἀρτίως ὁργανώσεως τῶν ἀκτοπλοϊκῶν συγκοινωνιῶν καὶ τὴν δρομολόγησιν σκαφῶν νέων, ταχέων καὶ παρεχόντων τὰς ἀπαιτούμεναις σήμερον ἀνέσεις.

α. Ἀκτοπλοϊκαὶ Γραμμαὶ Ἐσωτερικοῦ:

Αἱ τακτικαὶ ἀκτοπλοϊκαὶ γραμμαὶ, αἱ ὅποια συνδέουν τὴν Κρήτην μετὰ τῆς ὑπολοίπου Ἑλλάδος δεικνύονται εἰς τὸν Χάρτην 28.

Τὸ μήκος τῶν ἀκτῶν τῆς Κρήτης ὑπερβαίνει τὰ χίλια χιλιόμετρα. Τὰ περισσότερα τῶν μεγάλων ἀστικῶν κέντρων τῆς νήσου εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς βορείας ἀκτῆς αὐτῆς. Ποσοστὸν 30% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς νήσου κατοικεῖ εἰς τὰ πέντε μεγάλα ἀστικά κέντρα τῆς νήσου, τὰ ὅποια καὶ ἐπικοινωνοῦν κατ' εὐθείαν μετὰ τοῦ Πειραιῶς. Αἱ πέντε αὗται πόλεις, ἦτοι τὰ Χανιά, Ρέθυμνον, Ἡράκλειον, Ἁγ. Νικόλαος καὶ Σητεία, διαθέτουν λιμενικὰς ἐγκαταστάσεις, αἱ ὅποια καὶ περιγράφονται κατωτέρω. Ἐξ αὐτῶν, αἱ τρεῖς πρώται πόλεις ἐπικοινωνοῦν διὰ τακτικῶν ἀκτοπλοϊκῶν γραμμῶν¹ καθημερινῶς (ἐκτὸς τῆς Κυριακῆς) μετὰ τοῦ Πειραιῶς, τὸ δὲ Ἡράκλειον συνδέεται καὶ ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος μετὰ τῆς Ρόδου, ὡς ἐμφαίνεται εἰς τὸν Χάρτην 28. Ἡ διάρκεια τοῦ ταξιδίου Πειραιῶς - Κρήτης κυμαίνεται ἀναλόγως τῆς ταχύτητος τοῦ σκάφους ἀπὸ 12 ἕως 19 ὥρας. Ὁ Ἁγίος Νικόλαος καὶ ἡ Σητεία συνδέονται μετὰ τοῦ Πειραιῶς καὶ τῆς Ρόδου ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος διὰ τῆς ἀγόνου γραμμῆς Πειραιῶς - Ἁγ. Νικόλαου - Σητείας - Κασσίου - Καρπάθου - Ρόδου καὶ ἐπιστροφῆς διὰ τῶν αὐτῶν λιμένων. Ἡ διάρκεια τῆς διαδρομῆς Πειραιῶς - Ἁγίου Νικολάου καὶ Πειραιῶς - Σητείας ἀνέρχεται εἰς 17 καὶ 20 ὥρας ἀντιστοίχως.

Αἱ τιμαὶ τῶν εἰσιτηρίων ἀπλῆς μεταβάσεως ἀπὸ Πειραιᾶ εἰς τοὺς διαφόρους λιμένας τῆς Κρήτης ἐμφαίνονται κατωτέρω εἰς τὸν Πίνακα Ἄρ. 5-1.

¹ Τὰ διάφορα δρομολόγια ποικίλλουν, ἀλλὰ ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ πλοῖα μετὰ τὸν ἀπόπλου των ἐκ Πειραιῶς, προσεγγίζουν καὶ εἰς τοὺς ὡς ἄνω τρεῖς λιμένας τῆς Κρήτης. Τὰ τέσσαρα τυπικὰ δρομολόγια εἶναι τὰ ἑξῆς 1) Π-Χ-Ρ-Η-Π, 2) Π-Η-Ρ-Χ-Π-Π, 3) Π-Η-Ρ-Χ-Ρ-Η-Π καὶ 4) Π-Χ-Ρ-Η-Ρ-Χ-Π-Π.

Π=Πειραιεύς, Χ=Χανιά, Ρ=Ρέθυμνον καὶ Η=Ἡράκλειον.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 5-1. ΤΙΜΗ ΕΙΣΙΤΗΡΙΟΥ ΑΠΛΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΕΩΣ (ΕΙΣ ΔΡΧ.).

Ἐκ Πειραιῶς πρὸς:	Α' Θέσις	Β' Θέσις	Γ' Θέσις	Κατάστρωμα
Χανιά ..... Ρέθυμνον ..... Ἡράκλειον	308	210	155	90
Ἁγίου Νικολάου	360	263	198	120
Σητεία	410	275	206	125

Ἡ ἐπιβατικὴ κίνησις (ἀφίξεις) τῶν λιμένων τῆς Κρήτης διὰ τὸ 1962 παρουσιάζεται εἰς τὸν Χάρτην 26. Ἡ ἀκτοπλοϊκὴ δὲ κίνησις γενικῶς διὰ τὰ ἔτη 1961 καὶ 1962 παρουσιάζει τὰ κάτωθι χαρακτηριστικά, ὡς ἐμφαίνονται κατωτέρω εἰς τὸν Πίνακα Ἄρ. 5-2.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 5-2 ΕΠΙΒΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΛΙΜΕΝΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΛΙΜΕΝ	ΑΦΙΞΕΙΣ ΕΠΙΒΑΤΙΚΩΝ ΠΛΟΙΩΝ		ΕΠΙΒΙΒΑΣΘΕΝΤΕΣ ΕΠΙΒΑΤΑΙ		ΑΠΟΒΙΒΑΣΘΕΝΤΕΣ ΕΠΙΒΑΤΑΙ	
	1961	1962	1961	1962	1961	1962
Χανιά (Σούδας) ..	—	487	48.359	51.932	50.544	55.004
Ρεθύμνου	238	280	13.386	15.011	11.744	12.577
Ἡρακλείου ¹	388	368	66.098	70.828	69.579	73.677
Ἁγ. Νικολάου	109	106	1.281	1.955	1.132	2.059
Σητείας	79	79	1.635	3.074	1.367	2.298
Σύνολον Κρήτης ..	814	1.320	130.759	142.800	134.366	145.615
Ρόδος	—	—	62.024	65.801	67.095	72.166

Πηγή: Δελτίον Στατιστικῆς Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας. Ε.Σ.Υ.Ε. 1963

Πρὸ ἀρκετῶν ἐτῶν, ὅλοι σχεδὸν οἱ λιμένες καὶ λιμενίσκοι τῆς νήσου συνεδέοντο μετὰ τῶν δι' ἀγόνου γραμμῆς, ἥτις μετὰ τὴν στοιχειώδη κατασκευὴν τοῦ ὀδικοῦ δικτύου ἔπαυσε λειτουργοῦσα. Ἐπομένως, οὐδεμία τακτικὴ ἀκτοπλοϊκὴ γραμμὴ ἐξυπηρετεῖ ἐπὶ τοῦ παρόντος τοὺς ὑπολοίπους διαφόρους λιμένας ἢ λιμενίσκους τῆς νήσου, πλὴν τῶν προαναφερθεῖσων πέντε πόλεων.

β. Ἀκτοπλοϊκὰ Σκάφη:

Τὰ ἐκτελοῦντα σήμερον τὰ τακτικὰ δρομολόγια μετὰ τῆς Κρήτης καὶ Πειραιῶς σκάφη εἶναι σχεδὸν ὅλα παλαιὰ καὶ βραδυκίνητα. Αἱ προσφερόμεναι ἀνέσεις ὑποτυπώδεις, ἢ δὲ ὁργανώσις ἀνύπαρκτος. Ἡ μέση ταχύτης τῶν σκαφῶν τούτων οὐδέποτε ὑπερβαίνει τοὺς 12 κόμβους, ἀπαιτοῦνται δὲ δώδεκα ἕως δεκατέσσαρες ὥραι διὰ τὴν διαδρομὴν Πειραιῶς - Χανίων ἢ Πειραιῶς - Ἡρακλείου καὶ δεκαεπτὰ ἕως εἴκοσι ὥραι διὰ τὴν διαδρομὴν Πειραιῶς - Ἁγ. Νικόλαου καὶ Πειραιῶς - Σητείας.

Εἰς τοὺς περισσότερους λιμένας τῆς νήσου τόσον ἐπὶ τῶν βορείων ὅσον καὶ ἐπὶ τῶν νοτίων ἀκτῶν ὑπάρχουν διάφορα μικρὰ πλωτὰ μέσα, ὡς καΐκια, βενζινοπλοῖα, καὶ μικρὰ ἀλιευτικὰ σκάφη, διὰ τῶν ὁποίων εἶναι δυνατὴ ἡ μεταβάσις ἐξ ἐνὸς σημείου εἰς ἕτερον. Τακτικὴ ὁμοῦς συγκοινωνία δὲν ὑφίσταται. Ἡ ἐπικοινωνία μὲ τὰς νησίδας τῆς Κρήτης (Γαῦδος, Χρύση κλπ.) καὶ μὲ τὰ διάφορα ἀπροσπέλαστα σημεία τῆς νήσου (Ἁγία Ρουμὲλη, Λουτρό κλπ.), ἐπιτυγχάνεται διὰ τῶν ὡς ἄνω μικρῶν πλοιαρίων ἢ καΐκιων.

¹ Εἰς τὰ ὡς ἄνω στοιχεῖα δὲν συμπεριλαμβάνονται αἱ ἀφίξεις σκαφῶν ἐκτελούντων κρουαζιέρας, τὰ ὅποια κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 1962, ἀνήλθον εἰς 298, οἱ δὲ παρ' αὐτῶν μεταφερθέντες ἐπιβάται - ἐπισκέπται εἰς 41.092.

γ. Φέρρυ—Μπώτ (Πορθμεῖα)—Μεταφορὰ Αὐτοκινήτων:

Εἰς τὸ πρόσφατον παρελθὸν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, κατόπιν εἰσηγήσεως διαφόρων ὁργανώσεων, ὠρίσεν ἐπιτροπὴν μελέτης τῆς δυνατότητος συνδέσεως, διὰ πορθμεῖου, τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Νοτίου Πελοποννήσου. Τὸ πρόγραμμα τῆς ἐπιτροπῆς - ἡ ὁποία καὶ ἠρέυνησε τὸ θέμα ἐξονυχιστικῶς - ἦτο ἀρνητικόν. Μία τοιαύτη σύνδεσις ἀπεδείχθη ἀντιοικονομικὴ καὶ ἀσύμφορος, δεδομένου ὅτι μετὰ τῆς Κρήτης καὶ Πελοποννήσου λείπουν αἱ ἀναγκαῖαι προϋποθέσεις ἀνταλλαγῆς προϊόντων καὶ ἐπιβατικῆς κινήσεως, τὰ δὲ ἀναγκαῖα ἔργα ὑποδομῆς ἀπαιτοῦν δαπάναις πολλῶν ἑκατομμυρίων δραχμῶν. Ἀντιθέτως ἡ ἐπιτροπὴ ἐπρότεινε τὴν ναυπήγησιν νέων ἀκτοπλοϊκῶν - ὀχηματογωγῶν σκαφῶν, καὶ τὴν δρομολόγησιν των, εἰς ἀπ' εὐθείας γραμμὰς μετὰ τῆς Πειραιῶς καὶ Σούδας καὶ Πειραιῶς - Ἡρακλείου ἀφ' ἐνός, ὡς καὶ μιᾶς κυκλικῆς γραμμῆς συνδεούσης τὸν Πειραιᾶ - Χανιά - Ρέθυμνον - Ἡράκλειον - Ἁγ. Νικόλαον - Ρόδον - Κῶ καὶ Κάλυμνον ἀφ' ἑτέρου, μὲ πιθανὴν προσέγγισιν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς θερινῆς περιόδου εἰς λιμένας τῆς νοτίου Πελοποννήσου.

Ἐν συνεχείᾳ τῆς ὡς ἄνω εἰσηγήσεως, ὁ Ἑλληνικὸς Ὄργανισμὸς Τουρισμοῦ ἐπρογραμματίσεν τὴν δρομολόγησιν τριῶν ἀκτοπλοϊκῶν σκαφῶν - πορθμεῖων. Τὰ ὡς ἄνω σκάφη - τὸ πρῶτον τῶν ὁποίων ὑπολογίζεται ὅτι θὰ τεθῆ ἐν ὑπηρεσίᾳ τὸ θέρος τοῦ 1965 - εἶναι 4300 τόννων, δυναμικότητος 500 ἐπιβατῶν καὶ 40 αὐτοκινήτων, δύναται δὲ νὰ ἀναπτύξουν ταχύτητα 16 κόμβων. Τὰ ὡς ἄνω σκάφη ναυπηγοῦνται ἐν Ἰταλίᾳ, βάσει τοῦ προγράμματος πολεμικῶν ἐπανορθώσεων, θὰ δρομολογηθοῦν δὲ εἰς τὴν γραμμὴν Πειραιῶς - Δωδεκανήσου, Πειραιῶς - Κρήτης καὶ Πειραιῶς - Σάμου - Χίου - Μυτιλήνης.

Κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1964 ἐδρομολογήθη ὑπὸ ἰδιώτου ἐφοπλιστοῦ ὀχηματογωγὸν μετὰ τῆς Πειραιῶς καὶ Σούδας. Τὸ σκάφος, ἐν τῶν μεγαλύτερων τοῦ εἶδους του (19.000 τόννων), ἐκτελεῖ τέσσαρα δρομολόγια ἑβδομαδιαίως. Τοῦτο ἔχει χωρητικότητα 85 μεγάλων¹ (φορτηγῶν ἢ λεωφορείων) καὶ 80 μικρῶν ὀχημάτων. Ἡ δαπάνη μεταφορᾶς ἐνὸς ἰδιωτικοῦ αὐτοκινήτου κυμαίνεται ἀπὸ 300 ἕως 350 δρχ. δι' ἀπλήν μετάβασιν καὶ 500 - 600 δρχ. μετ' ἐπιστροφῆς. Τὰ εἰσιτήρια ἐπιβατῶν εὐρίσκονται εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον πρὸς τὰ ἄλλα ἀκτοπλοϊκὰ σκάφη, αἱ παρεχόμεναι ὁμοῦς ἀνέσεις εἶναι ἀνώτεροι.

Μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Ἡρακλείου ἐδρομολογήθησαν ἐπίσης δύο νέα ἀκτοπλοϊκὰ σκάφη τὰ ὅποια δύναται νὰ μεταφέρουν αὐτοκίνητα. Ἀμφότερα παρέχουν τὴν δυνατότητα ὀδηγήσεως τοῦ αὐτοκινήτου εἰς τὸν εἰδικὸν πρὸς τοῦτο χῶρον.

δ. Τουριστικὰ Κρουαζιέρα ἐκ Πειραιῶς:

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς τουριστικῆς περιόδου (μέσα Μαρτίου - μέσα Νοεμβρίου) διάφορα πολυτελῆ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σκάφη, ἐκτελοῦν, μὲ ἀφετηρίαν καὶ τέρμα τὸν Πειραιᾶ, τακτικὰς κρουαζιέρας ἀνά τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου μὲ πρῶτον συνῆθος σταθμὸν τὸ Ἡράκλειον, ὅπου τὸ πλοῖον παραμένει ἀπὸ τέσσαρας ἕως ὀκτῶ ὥρας, ἀναλόγως τῶν προγραμματισθεῖσων ἐκδρομῶν (Κνωσὸν - Μουσεῖον Ἡρακλείου καὶ ἐνίστη Φαιστῶν - Γόρτυνα ἢ Μάλια).

Ἐπὶ πλέον τῶν τακτικῶν κρουαζιερῶν, προσεγγίζουν εἰς Ἡράκλειον ἰδιωτικὰ γιῶτ ὡς καὶ μεγαλύτερα πλοῖα καὶ ὑπερκεκλιὰ ἐκτελοῦντα κρουαζιέρας ἀνά τὴν Μεσόγειον. Ὁ ἀριθμὸς ὁμοῦς καὶ ἡ συχνότης αὐτῶν εἶναι ἀπρόσδιόριστος.

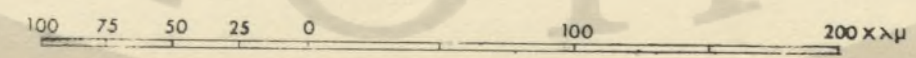
¹ Βασικὸς ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τοῦ σκάφους τούτου εἶναι ἡ ἐξυπηρέτησις τῶν φορτηγῶν αὐτοκινήτων καὶ ἡ δημιουργία προϋποθέσεων ταχύτερας καὶ εὐθηνότερας μεταφορᾶς Κρητικῶν προϊόντων εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Ἀθηνῶν.

ΠΡΟΣΤΙΧΕΣ	ΑΘΗΝΑ	ΝΑΥΠΑΛΙΟΝ	ΔΡΑΦΑ	ΜΗΛΟΣ	ΘΗΡΑ	ΡΟΔΟΣ	ΚΑΡΠΑΘΟΣ	ΚΑΣΟΣ	ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΣΗΤΕΙΑ	ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	ΡΕΘΥΜΝΟΝ	ΧΑΝΙΑ
ΑΘΗΝΑ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ΝΑΥΠΑΛΙΟΝ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ΔΡΑΦΑ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ΜΗΛΟΣ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ΘΗΡΑ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ΡΟΔΟΣ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ΚΑΡΠΑΘΟΣ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ΚΑΣΟΣ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ΣΗΤΕΙΑ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ΡΕΘΥΜΝΟΝ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ΧΑΝΙΑ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

- ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ ΚΑΘ' ΑΠΑΝ ΤΟ ΕΤΟΣ
- .....** ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑ ΜΟΝΟΝ ΘΕΡΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
- ⑤** ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΩΝ ΑΝΑ ΕΒΔΟΜΑΔΑ
- - - - -** ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ ΠΟΡΘΕΜΙΟΥ
- - - - -** ΓΡΑΜΜΗ ΠΟΡΘΕΜΙΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΕΝΗ ΔΙΑ ΤΟ ΕΓΓΥΣ ΜΕΛΛΟΝ

ΕΛΛΑΣ • ΚΡΗΤΗ
ΘΑΛΑΣΣΙΑΙ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ

ε. Συγκοινωνία Κρήτης και Σημείων εκτός Ελλάδος :

Η Κρήτη, και ιδιαίτερος ο λιμνή Ηρακλείου, συνδέεται μετά διαφόρων λιμένων της Μεσογείου και Ιδίας της Αδριατικής, δι' ελληνικών, Ιταλικών και γιουγκοσλαβικών αεροπλοϊκών γραμμών.

Συγκεκριμένως, εν Ιταλικόν πολυτελές ατμόπλοιοι εν γιουγκοσλαβικών επίβατικών - φορτηγών εκτελούν έκαστον ανά δεκαπενθήμερον την γραμμήν Τεργέστης - Δαλματικών Ακτών - Κερκύρας - Πειραιώς - Ηρακλείου. Επί πλέον, τρία Ιταλικά σκάφη εκτελούν εβδομαδιαίαν γραμμήν με άφρητιαν έναλλάξ την Μασσαλίαν - Γένοβαν η την Βενετίαν - Τεργέστην και προορισμόν λιμένας της Ανατολικής Μεσογείου και με ένδιαμέσους σταθμούς τόν Πειραιά, Ηράκλειον και Ρόδον.

Ωρισμένα ελληνικά πλοία επίσης, εκτελούντα τόν δρομολόγιον Πειραιώς - Λιμένων Κρήτης άπας της εβδομάδος, εκτελούν επίσης δρομολόγιον μεταξύ Βρινδισίου (Ιταλίας) και Πειραιώς, και είναι έπομένως δυνατή η μετάβασις εκ Βρινδισίου εις Κρήτην διά του αυτού ατμοπλοίου με σταθμόν μιās ημέρας εις Πειραιά.

Η δαπάνη μεταφοράς ενός κανονικού όχηματος μεταξύ Αγκώνος και Ηρακλείου ανέρχεται εις \$ 50. (Μεταφορά επίβατων και όχημάτων μεταξύ ελληνικών λιμένων δεν είναι δυνατή).

5.04 ΕΝΔΟΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ

α. Συγκοινωνιακά Μέσα :

Σιδηρόδρομος εις την Κρήτην δεν ύφίσταται. Αί έσωτερικά συγκοινωνία της νήσου διενεργούνται σχεδόν αποκλειστικώς δι' αυτοκινήτου.

Ο συνολικός αριθμός τών αυτοκινήτων εις Κρήτην, μη συμπεριλαμβανόμενων τών μοτοποδηλάτων, ανέρχεται εις 3916. Ο κατωτέρω πίναξ δεικνύει άφ' ενός μεν τόν ύφιστάμενον εις αυτοκίνητα δυναμικόν της νήσου κατά νομόν και άφ' έτέρου τά αναλογούντα ανά 1000 κατοίκους όχηματα εις Κρήτην εν συγκρίσει πρός τά κυκλοφορούντα εις όλόκληρον την χώραν.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 5-3 ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝΤΑ ΟΧΗΜΑΤΑ ΕΙΣ ΚΡΗΤΗΝ ΚΑΤΑ ΤΟ 1963

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΕΠΙΒΑΤΙΚΑ	ΛΕΩΦΟΡΕΙΑ	ΦΟΡΤΗΓΑ	ΜΟΤΟΠΟ-ΔΗΛΑΤΑ	ΣΥΝΟΛΟΝ	ΕΠΙ 1000 ΚΑΤΟΙΚΩΝ
Νομός Χανίων ...	436	168	657	1.100	2.361	18,7
Νομός Ρεθύμνης ...	88	41	205	261	595	8,5
Νομός Ηρακλείου..	446	170	1.298	1.043	2.957	14,2
Νομός Λασηθίου...	83	48	276	192	599	8,1
ΚΡΗΤΗ, Σύνολον..	1.053	427	2.436	2.596	6.512	13,5
ΕΛΛΑΣ, Σύνολον .	61.513	7.645	46.491	39.653	155.302	18,6
% ΚΡΗΤΗΣ.....	1.71%	5,6%	5,25%	6,55%	4,2%	—
ΚΡΗΤΗ (Έπί 1000 κατοίκων) ...	2,2	0,9	5,1	5,4	13,5	—
ΕΛΛΑΣ (Έπί 1000 κατοίκων) ...	7,4	0,9	5,6	4,8	18,6	—

Πηγή : Δελτίον Στατιστικής Συγκοινωνιών και Έπικοινωνιών Ε.Σ.Υ.Ε., 1964

Έκ του άνωτέρω πίνακος καθίσταται φανερόν ότι, συγκρινόμενα μετά της ύπολοίπου Ελλάδος, τά κυκλοφορούντα εις Κρήτην όχηματα και ειδικώς

τά επίβατικά αυτοκίνητα είναι, εν αναλογία πρός τόν πληθυσμόν της νήσου, πολύ όλιγώτερα. Αντιθέτως, η αναλογία λεωφορείων και φορτηγών είναι της αυτής τάξεως μεγέθους μετά της ύπολοίπου Ελλάδος, τά δε αναλογούντα μοτοποδήλατα είναι περισσότερα.

Παρ' όλην την σχετικώς κακήν κατάστασιν του όδικου δικτύου, λεωφορειακά γραμμάι συνδέουν τούς περισσότερους οικισμούς με τά μεγάλα άστικά κέντρα της νήσου. Τά δρομολόγια τών λεωφορείων όμως έχουν, ως φυσικόν, καθορισθή διά την εξυπηρέτησιν τών κατοίκων της νήσου, και δεν ανταποκρίνονται εις τās έκτάκτους ανάγκας διακινήσεως τών τουριστών.

Διά την διακίνησιν τών τουριστών, προκειμένου δι' ώργανωμένας έκδρομας η διά πολυανθρώπους ομάδας, τά ταξιδιωτικά γραφεία χρησιμοποιούν περί τά 25 λεωφορεία τύπου Πούλμαν, έξ ών τά 20 εύρίσκονται εις Ηράκλειον. Διά την διακίνησιν μικρών ομάδων τουριστών, γίνεται πολλάκις χρήσις ταξί, του οποίου η δαπάνη κινήσεως - συμπεριλαμβανομένων τών καυσίμων, οδηγού κλπ. - στοιχίζει μεταξύ 3 και 3.25 δραχ. ανά χιλιόμετρον.

Η ένοικίασις αυτοκινήτων είναι επίσης δυνατή. Γραφεία ένοικίασεως υπάρχουν εις τόν Ηράκλειον (6 γραφεία - 15 εν συνόλω όχηματα) και τά Χανιά (2 γραφεία - 5 αυτοκίνητα). Η ένοικίασις ενός ευρωπαϊκού αυτοκινήτου εις καλήν κατάστασιν στοιχίζει 75 έως 150 δραχ. ήμερησίως διά 100 χιλιόμετρα πορείας και 2 έως 3 δρχ. ανά επί πλέον διανυόμενον χιλιόμετρον, εις την ως άνω δε τιμήν συμπεριλαμβάνονται καύσιμα, ασφάλεια κλπ.

β. Λεωφορειακά Γραμμάι :

Αί άστικά και ύπεραστικά λεωφορειακά γραμμάι είναι ώργανωμένα εις ΚΤΕΛ, εκτός ώρισμένων άπομεμακρυσμένων περιοχών, τών οποίων τά λεωφορεία (πεπαλαιωμένα όχηματα ως επί τόν πλείστον) είναι ιδιωτικά και λειτουργούν ανεξαρτήτως τών ΚΤΕΛ. Πλέον τών τριών τετάρτων τών λεωφορείων της Κρήτης είναι κατασκευής πρό του 1955, τόν δε ήμισυ αυτών (περίπου τόν εν τρίτον του συνόλου) είναι παλαιότερα τών δέκα έτων, και, λόγω της καταστάσεως τών οδών, εύρίσκονται εις κακήν ως επί τόν πλείστον κατάστασιν.

Κατά μέσον όρον διακινούνται έτησίως, διά τών ύπεραστικών ΚΤΕΛ, 2.700.000 επίβάται, ήτοι έξ φορές ό συνολικός πληθυσμός της νήσου. Η μέση διακίνησις έκαστου επίβάτου ανέρχεται εις 33 χιλιόμετρα έτησίως.

Η δαπάνη διακινήσεως διά τών ύπεραστικών λεωφορείων είναι μάλλον εύθνητή ανερχόμενη εις 0.40 έως 0.45 δρχ. ανά χιλιόμετρον. Ο Πίναξ 5-4 δεικνύει την τιμήν άπλου έισιτηρίου μεταξύ τών διαφόρων σημαντικών πόλεων της νήσου.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 5-4 ΤΙΜΗ ΕΙΣΙΤΗΡΙΟΥ ΑΠΛΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΕΩΣ ΛΕΩΦΟΡΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ (Είς Δραχμάς)

ΑΠΟ ΕΙΣ	ΧΑΝΙΑ	ΡΕΘΥ- ΜΝΟΝ	ΗΡΑ- ΚΛΕΙΟΝ	ΑΓ. ΝΙΚΟ- ΛΑΟΝ	ΙΕΡΑΠΕ- ΤΡΑΝ	ΣΗΤΕΙΑΝ	ΤΥΜΠΑ- ΚΙΟΝ
ΧΑΝΙΑ	—	30	62,5	91	106	121	—
ΡΕΘΥΜΝΟΝ ...	30	—	32,5	61	76	92	—
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ ...	62,5	32,5	—	28,5	44	60	28
ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΝ...	91	61	28,5	—	15	30,5	55
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑΝ ...	106	76	44	15	—	29,5	70
ΣΗΤΕΙΑΝ ...	121	92	60	30,5	29,5	—	85
ΤΥΜΠΑΚΙΟΝ ...	—	—	28	55	70	85	—

Πηγή : Κ.Τ.Ε.Λ. Κρήτης.

Έκτός τών λεωφορείων, σημαντικόν μέρος της συγκοινωνίας εκτελείται διά ταξί, κυρίως προκειμένου περί μικρών χωρίων, τά όποια δεν εξυπηρετούνται υπό λεωφορείων. Είναι σύνηθες δι' έκαστον χωρίον να διαθέτη εν η δύο παλαιά - ως επί τόν πλείστον - ταξί τά όποια εξυπηρετούν τās ανάγκας της περιοχής.

Η Κρήτη διαθέτει περί τά 230 ταξί (δημοσίας χρήσεως), τά περισσότερα τών οποίων εύρίσκονται εις Ηράκλειον και Χανιά. Αντιθέτως πρός τά λεωφορεία, τά ταξί, και κυρίως αυτά τών πόλεων, είναι καινούργη. Πλέον του 60 % αυτών είναι κατασκευής νεωτέρας του έτους 1957. Τά περισσότερα δε έξ αυτών, είναι πέντε έως έξ θέσεων, άμερικανικής κατασκευής και χρησιμοποιούν κυρίως διά την διακίνησιν τών τουριστών, ένοικιαζόμενα πολλάκις και υπό τών ταξιδιωτικών γραφείων.

Είς άρίστην κατάστασιν εύρίσκονται τά λεωφορεία τύπου Πούλμαν διά τών οποίων, ως έλέχθη, γίνεται κυρίως η διακίνησις τών μεγαλύτερων ομάδων τουριστών.

Είς τά νότια παράλια της νήσου, όπου τόν όδικόν δίκτυον είναι εις χειρότεραν κατάστασιν η και άνύπαρκτον, αί διακινήσεις άτόμων εκτελούνται η διά μικρών βενζινοπλοίων, η διά ζώων και ειδικώτερον ήμίονων. Ημίονοι, επίσης, χρησιμοποιούνται πολλάκις υπό τουριστών διά την άνάβασιν εις τόν όρος Ίδη, ως και διά την διέλευσιν της Φάραγγος της Σαμαριάς.

γ. Μεταφοράι Έμπορευμάτων :

Αί μεταφοράι έμπορευμάτων μεταξύ τών Κρητικών πόλεων εκτελούνται διά φορτηγών αυτοκινήτων. Η Κρήτη διαθέτει εν συνόλω 2.500 φορτηγά (μέσου ώφελίμου φορτίου 2 τόννων ανά όχημα), τόν ήμισυ τών οποίων εύρίσκεται εις Ηράκλειον. Τόν κόστος μεταφοράς έμπορευμάτων ανέρχεται εις 1,20 έως 1,60 δρχ. ανά χιλιμετρικόν τόννον, αναλόγως του όγκου αυτών. Αί μεταφοράι διά πλοίου, μεταξύ λιμένων της Κρήτης, είναι άσύμφοροι λόγω του μεγάλου κόστους τών φορτοεκφορτώσεων.

Τά εισαγόμενα εις Κρήτην έμπορεύματα ως και τά έξαγόμενα προϊόντα αυτής, μεταφέρονται κατά κανόνα ατμοπλοϊκώς. Η δαπάνη μεταφοράς από Κρήτην εις Αθήνας - Πειραιά ανέρχεται εις 300 έως 350 δρχ. ανά τόννον προκειμένου περί βαρέων φορτίων και από 400 έως 500 δρχ. δι' έλαφρά και όγκώδη φορτία. Προκειμένου περί μεταφοράς δι' αεροπλάνου, η δαπάνη ανέρχεται εις 3 δρχ. ανά χιλιόγραμμα (άπό πρακτορείου εις πρακτορείον).

5.05 ΑΕΡΟΛΙΜΕΝΕΣ

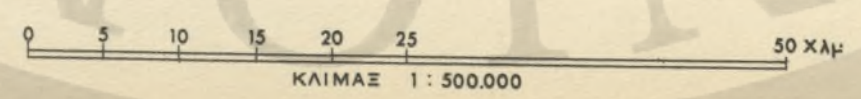
Η Κρήτη διαθέτει πέντε εν συνόλω αερολιμένας μόνον τρεις τών οποίων εύρίσκονται σήμερον εν χρήσει (Βλ. Χάρτην 29). Έξ αυτών, μόνον ό του Ηρακλείου τελεί υπό τόν έλεγχον της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας του Υπουργείου Συγκοινωνιών και δύναται να θεωρηθῆ ως μονάς του δικτύου τών πολιτικών αερολιμένων της χώρας. Οί αερολιμένες Σούδας και Τυμπακίου (ως και οί τών Μάλεμε και Καστελλίου) ανήκουν εις τόν Υπουργείον Έθνικής Αμύνης και τελούν υπό τόν έλεγχον της Έλληνικής Βασιλικής Αεροπορίας. Έξ αυτών, ό αερολιμήν της Σούδας χρησιμοποιείται, κατόπιν ειδικής άδείας, υπό τών αεροσκαφών της Ολυμπιακής εις την γραμμήν Αθηνών - Χανίων. Ο αερολιμήν Μάλεμε, ό όποιος και εξυπηρετεί την πόλιν τών Χανίων εις τόν παρελθόν, είναι άχρηστος λόγω όλοσχερούς καταστροφής του διαδρόμου. Τόν αεροδρόμιον Καστελλίου επίσης δεν χρησιμοποιείται.

- ▲ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΕΩΣ ΘΑΛΑΜΗΓΩΝ:
ΔΥΝΑΤΟΤΗΣ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ ΕΙΣ ΚΑΥΣΙΜΑ, ΥΔΡΟ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΑ • ΕΥΚΟΛΙΑΙ ΠΡΟΣΔΕΣΕΩΣ • ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ
- ▲ ΔΥΝΑΤΟΤΗΣ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ ΕΙΣ ΚΑΥΣΙΜΑ ΥΔΡΟ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΑ
- ▲ ΔΥΝΑΤΟΤΗΣ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ ΕΙΣ ΥΔΡΟ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΑ

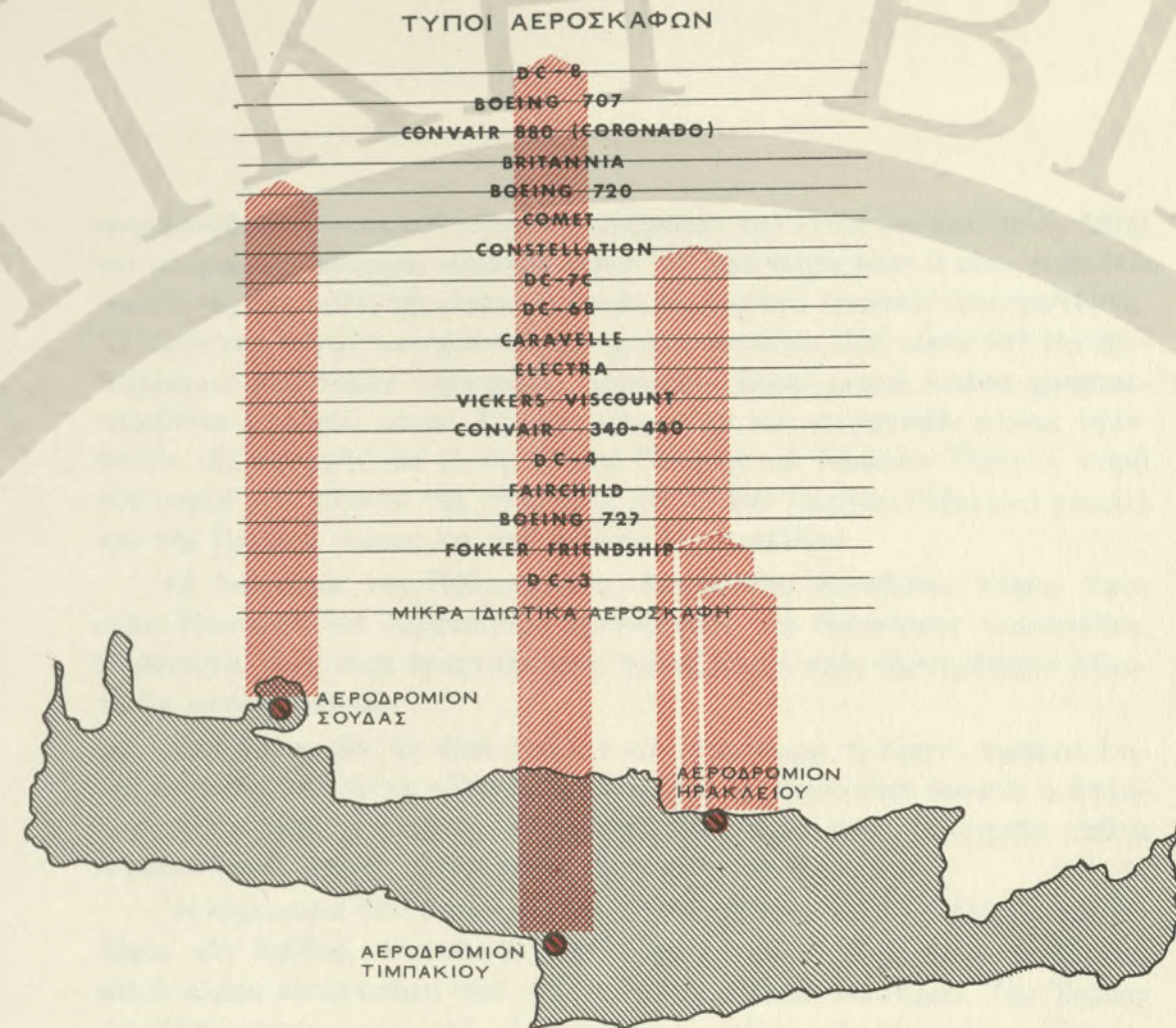
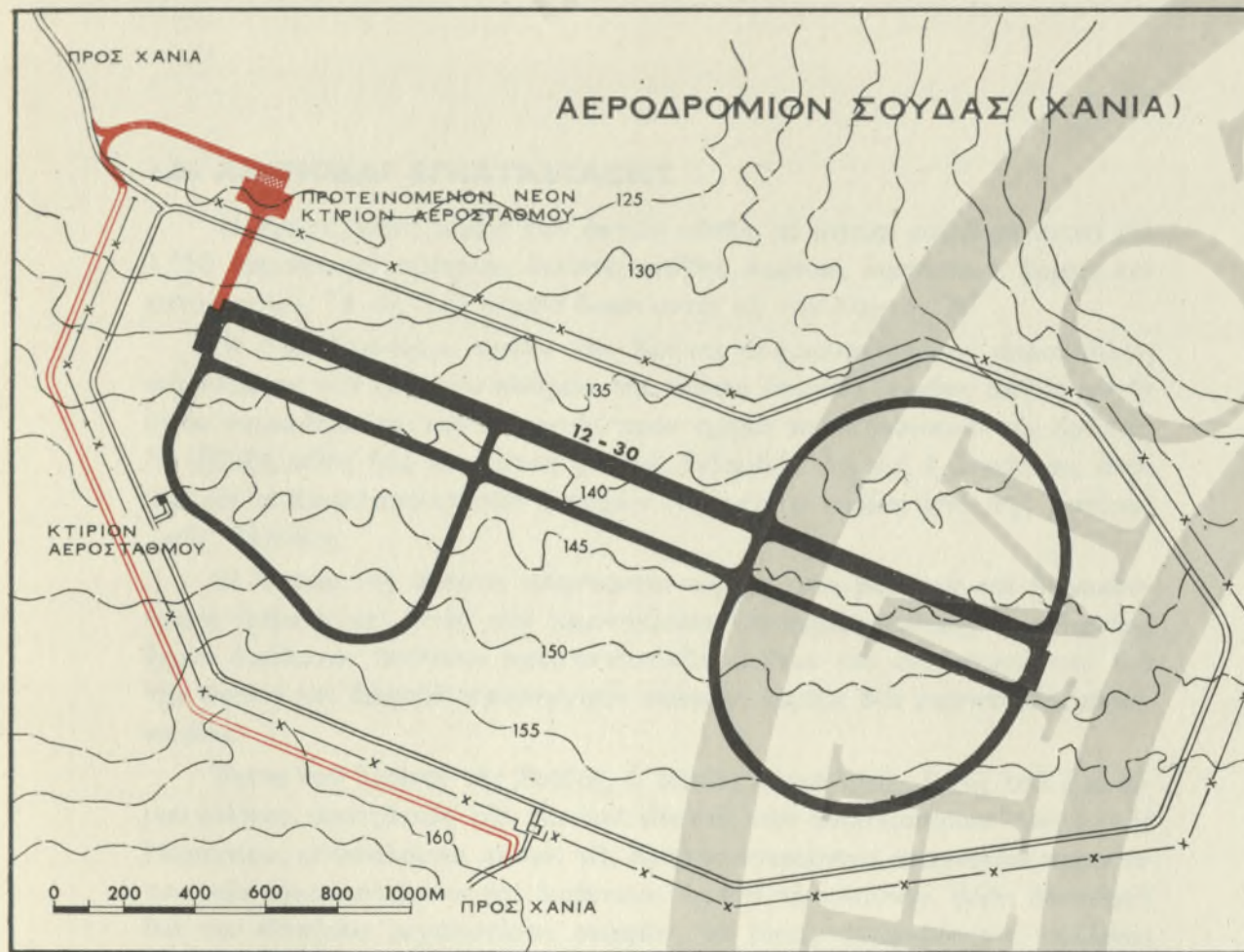
- ✈ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΝ ΕΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ
- ✈ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΝ ΣΥΝΤΗΡΟΥΜΕΝΟΝ ΑΛΛ' ΟΥΧΙ ΕΝ ΧΡΗΣΕΙ
- ΚΥΡΙΟΣ ΛΙΜΗΝ: ΚΡΗΠΙΔΩΜΑΤΑ ΔΙΑ ΤΡΙΑ ΕΩΣ ΤΕΣΣΕΡΑ ΜΙΚΡΑ ΟΚΕΑΝΟΠΟΡΑ ΣΚΑΦΗ ΚΑΙ ΤΕΣΣΕΡΑ ΕΩΣ ΠΕΝΤΕ ΑΚΤΟΠΛΟΪΚΑ • ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΚΡΗΠΙΔΩΜΑΤΑ ΔΙΑ ΜΙΚΡΑ ΣΚΑΦΗ ΚΑΙ ΚΑΪΚΙΑ • ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΕΩΣ ΕΠΑΡΚΕΙΣ
- ΔΕΥΤΕΡΕΥΩΝ ΛΙΜΗΝ: ΚΡΗΠΙΔΩΜΑΤΑ ΔΙΑ ΣΚΑΦΗ ΑΚΤΟΠΛΟΪΑΣ, ΕΜΠΟΡΙΚΑ ΠΛΟΙΑ ΚΑΙ ΚΑΪΚΙΑ • ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΕΩΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΕΙΣ Ή ΜΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΙ
- ΜΙΚΡΟΣ ΛΙΜΗΝ: ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΕΙΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑ ΜΙΚΡΑ ΣΚΑΦΗ
- ΛΙΜΗΝ ΑΛΙΕΙΑΣ
- ⊕ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΜΕΝΟΝ ΑΓΚΥΡΟΒΟΛΙΟΝ Ή ΚΑΤΑΦΥΓΙΟΝ

ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ • ΛΙΜΕΝΕΣ

ΤΥΠΟΙ ΑΕΡΟΣΚΑΦΩΝ ΔΥΝΑΜΕΝΩΝ ΝΑ ΠΡΟΣΓΕΙΩΘΟΥΝ ΚΑΙ ΑΠΟΓΕΙΩΘΟΥΝ ΕΚ ΤΩΝ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

Ο αερολιμήν Τιμπακίου, ο μόνος εύρισκόμενος εις τὸ νότιον τμήμα τῆς νήσου (καὶ ὁ νοτιώτερος τῆς χώρας) εὐρίσκειται ὑπὸ τὸν ἀποκλειστικὸν ἔλεγχον τῆς Στρατιωτικῆς Ἀεροπορίας, ἢ δὲ προσγειώσεις εἰς αὐτὸν πολιτικῶν ἀεροσκαφῶν, ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἀπαγορεύεται. Ὁ διάδρομος ὁμοῦ τοῦ αερολιμένου, ἐκ τῶν μεγαλύτερων τῆς Ἑλλάδος, ἐπιτρέπει τὴν προσγειώσιν οἰουδήποτε τύπου ἀεροσκάφους συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν μεγάλων ἀεριωθουμένων DC-8 καὶ BOEING 707 (βλ. Διάγραμμα 30).

Οἱ δύο μόνον ἐπομένως αερολιμένες τῆς νήσου εἰς τοὺς ὁποίους εἶναι σήμερον δυνατὴ ἡ προσγειώσεις πολιτικῶν ἀεροσκαφῶν, εἶναι οἱ τοῦ Ἡρακλείου καὶ Χανίων (Σούδας), οἱ ὁποῖοι καὶ διαθέτουν τὰς κατωτέρω, ἐν λεπτομερείᾳ ἀναφερομένας, βασικὰς ἐγκαταστάσεις. Ἡ δυνατότης χρησιμοποίησεως τῶν δύο αὐτῶν αερολιμένων, ὡς καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ ἀεροδρομίου Τιμπακίου ὑπὸ διαφόρων τύπων ἀεροσκαφῶν καὶ ἡ δυναμικότης ἐκάστου ἐμφαίνονται εἰς τὸ Διάγραμμα 30.

α. Ἀερολιμήν Ἡρακλείου :

Ὁ σημαντικώτερος τῆς νήσου καὶ τέταρτος ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ ἀπόψεως κινήσεως ἐπιβατῶν καὶ ἀεροσκαφῶν. Αἱ κύρια ἐγκαταστάσεις τοῦ αερολιμένου Ἡρακλείου ἐμφαίνονται εἰς τὸν ἕνα ἐκ τῶν Χαρτῶν τοῦ Πίνακος 30. Ὁ αερολιμήν εὐρίσκειται πέντε χιλιόμετρα ἀνατολικῶς τῆς πόλεως τοῦ Ἡρακλείου μεταξὺ τῆς θαλάσσης καὶ τῆς Ἐθνικῆς Ὁδοῦ (E-90) Ἡρακλείου - Ἀγ. Νικολάου. Ἐχει ὑψόμετρον 34 μ. καὶ διαθέτει τρεῖς ἐν συνόλῳ διαδρόμους, ὁ κυριώτερος τῶν ὁποίων (09-27) ἔχει μῆκος 2.000 μέτρων, προβλέπεται δὲ ἡ ἐπέκτασις του εἰς 2.400 μέτρα, ὥστε νὰ καταστῇ δυνατὴ καὶ ἡ προσγειώσεις ἀεριω-

θουμένων τύπου COMET, CARAVELLE καὶ BOEING 727. Ἐκ τῶν ἐτέρων δύο διαδρόμων ὁ εἰς (12-30) ἔχει μῆκος 1.570 μέτρων καὶ χρησιμοποιεῖται ὅταν ὁ ἄνεμος δὲν ἐπιτρέπει τὴν χρῆσιν τοῦ μεγάλου διαδρόμου. Ὁ ἄλλος διάδρομος (18-36) ἔχει μῆκος 780 μέτρων, προβλέπεται δὲ ἡ ἐπέκτασις του εἰς 980 μ. ὥστε νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ χρησιμοποίησις του ὑπὸ ἰδιωτικῶν ἀεροσκαφῶν καὶ ἀεροπλάνων τύπου DACOTA (DC-3).

Ἡ κατάστασις καὶ τῶν τριῶν διαδρόμων εἶναι ἀρίστη. Ὁ αερολιμήν διαθέτει φωτισμὸν εἰς τοὺς δύο μεγάλους διαδρόμους, καὶ ἐπομένως εἶναι δυνατὴ ἡ πραγματοποίησις νυκτερινῶν πτήσεων.

Ὁ αερολιμήν εἶναι ἀνοικτὸς καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους. Χιῶν καὶ παγετὸς οὐδέποτε παρατηροῦνται, ἡ δὲ ὁρατότης οὐδέποτε εἶναι κατωτέρα τῶν 10.000 μ.

Αἱ ἐγκαταστάσεις ἐξυπηρέτησεως ἐπιβατῶν ἀποτελοῦνται ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀπὸ ἕν σύγχρονον μικρὸν κτίριον (μὲ αἴθουσαν ἀναμονῆς κ.λ.π.), τὸ ὁποῖον σήμερον ἐξυπηρετεῖ τὴν ὑφισταμένην κίνησιν, παρ' ὅλην τὴν κακὴν διαρρύθμισιν τῶν χώρων του. Τὸ βασικὸν ὁμοῦ μειονέκτημα τοῦ ὡς ἄνω κτιρίου συνίσταται εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Ἐθνικὴ ὁδὸς Ἡρακλείου-Ἀγ. Νικολάου διέρχεται μεταξὺ ἀεροδρομίου καὶ κτιρίου ἐπιβατῶν, ὅπερ καὶ ἐπικίνδυνον διὰ τοὺς ἀναμένοντας ἐπιβάτας εἶναι, καὶ τὴν ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Ὁδοῦ κυκλοφορίαν δυσχεραίνει. Κατασκευὴ παραλλαγῆς, τμημάτων τῆς Ἐθνικῆς Ὁδοῦ, μήκους ἐνὸς περίπου χιλιομέτρου, νοτιῶς τῶν ὑφισταμένων ἐγκαταστάσεων, εἶναι δυνατὴ καὶ θὰ λύσῃ τὸ ὡς ἄνω πρόβλημα.

β. Ἀερολιμήν Σούδας (Χανίων) :

Ὁ αερολιμήν Χανίων εὐρίσκειται ἐντὸς τῆς στρατιωτικῆς βάσεως τῆς Σούδας, εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ἀκρωτηρίου, δέκα πέντε περίπου χιλιόμετρα βορειοανατολικῶς τῶν Χανίων. Ὁ αερολιμήν, ὡς ἐλέχθη, εὐρίσκειται ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς Ἑλληνικῆς Βασιλικῆς Ἀεροπορίας, γεγονός τὸ ὁποῖον δυσχεραίνει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐπιβατικῆς κινήσεως. Μόνον τακτικὰ δρομολόγια τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἀεροπορίας δύναται νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸν αερολιμένα, ἢ δὲ προσγειώσεις ἐκτάκτων καὶ ἐιδικῶν πτήσεων (Chartered Flights) ἀπαγορεύεται. Ὁ αερολιμήν Σούδας εἶναι ὁ 5ος ἐν Ἑλλάδι εἰς ἐπιβατικὴν κίνησιν. Ὁ διάδρομος προσγειώσεως (12-30) ἔχει μῆκος 2.400 μέτρων, εὐρίσκειται δὲ εἰς ἐξαιρετικὴν κατάστασιν. Ὁ αερολιμήν διαθέτει πλῆρες σύστημα φωτισμοῦ καὶ βοηθήματα ἀεροναυτιλίας, συμπεριλαμβανομένου καὶ συστήματος ILS. Αἱ βασικὰ ἐγκαταστάσεις τοῦ αερολιμένου δεικνύονται εἰς τὸν ἕτερον τῶν Χαρτῶν τοῦ Πίνακος 30.

Αἱ ἐγκαταστάσεις ἐξυπηρέτησεως ἐπιβατῶν ἀποτελοῦνται ἀπὸ οἰκίσκου καὶ ἐλάχιστον χώρον σταθμεύσεως αὐτοκινήτων, ἢ εἰσοδος τῶν ὁποίων ἀπαγορεύεται εἰς τὸν χώρον τοῦ αερολιμένου. Οἱ ταξιθεύοντες ἐπιβάται διακινουῦνται μόνον μὲ ἐιδικὸν λεωφορεῖον, εἰς περίπτωσιν δὲ ἀνάγκης, ἢ μεταβάσει εἰς τὸ ἀεροδρόμιον δι' ἰδιωτικοῦ αὐτοκινήτου ἢ ταξὶ εἶναι, λόγω ἀπαγορεύσεως εἰσοδου εἰς αὐτὸ, σχεδὸν ἀδύνατος.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν, ἄλλως τε, ἐπρωγραμματίσθη καὶ ἡ κατασκευὴ τοῦ νέου κτιρίου τοῦ ἀεροσταθμοῦ καὶ τοῦ δαπέδου σταθμεύσεως ἐκτὸς τῆς βάσεως. Ἡ μελέτη τῶν ἐν λόγω νέων ἐγκαταστάσεων ἔχει ἀνατεθῆ, προβλέπεται δὲ καὶ ἡ σύντομος ἔναρξις τῆς κατασκευῆς τῶν ἔργων.

5.06 ΛΙΜΕΝΙΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Ἡ Κρήτη, κατὰ μήκος τῶν ἀκτῶν αὐτῆς, αἱ ὁποῖαι καὶ ἐκτείνονται ἐπὶ 1.050 περίπου χιλιομέτρων, διαθέτει πλῆθος λιμένων, λιμενίσκων, ὄρμων καὶ καταφυγίων. Τὰ ὡς ἄνω σημεία δεικνύονται εἰς τὸν Χάρτην 29.

Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τῆς Κρήτης ἐδημιουργήθησαν παραλλήλως καὶ πλησίον τῶν ἀστικῶν κέντρων τῆς νήσου, ἐπὶ τῶν βορείων ἀκτῶν αὐτῆς ὅπου συγκεντροῦται καὶ τὸ μεγαλύτερον τμήμα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Κρήτης. Ἡ ἐξέλιξις αὐτῆ ἦτο ἀπολύτως φυσική, δεδομένου ὅτι καὶ ἡ διακίνησις ἀτόμων καὶ τὸ διαμετακομιστικὸν ἐμπόριον διεξάγονται κυρίως μετὰ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος.

Οἱ λιμένες τῆς Κρήτης πλήττονται κυρίως ἀπὸ βορείους καὶ βορειοδυτικούς ἀνέμους καὶ ἐκτὸς τῶν περιπτώσεων ὑπάρξεν φυσικῆς προστασίας, ἔχουν ἀπόλυτον ἀνάγκην προστατευτικῶν μῶλων καὶ ἐγκαταστάσεων διὰ τὴν ἀνετον καὶ ἀσφαλῆ προσέγγισιν σκαφῶν, κυρίως διὰ περιπτώσεις κακοκαιρίας.

Ἐκτὸς τοῦ λιμένος τῆς Σούδας, ὁ ὁποῖος εὐρισκόμενος ἐντὸς τοῦ ὁμωνύμου κόλπου, ἀνατολικῶς τῶν Χανίων, εἶναι εἰς τῶν ἀσφαλεστέρων λιμένων τῆς Μεσογείου, οἱ ὑπόλοιποι λιμένες τῆς Κρήτης στεροῦνται ἀναγκαίων προστατευτικῶν ἐγκαταστάσεων καὶ διαθέτουν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, βάθη ἀνεπαρκῆ διὰ τὸν εἰσπλουν μεγαλύτερων σκαφῶν, τὰ ὁποῖα ἀναγκάζονται πολλὰκις νὰ παραμείνουν εἰς τὰ ἀνοικτὰ, ἐκτιθέμενα οὕτω εἰς τὴν κακοκαιρίαν.

α. Λιμένες Κρήτης :

Οἱ λιμένες καὶ λιμενίσκοι τῆς Κρήτης, ὡς καὶ τὰ προστατευμένα ἀγκυροβόλια καὶ καταφύγια, δεικνύονται εἰς τὸν Χάρτην 29. Εἰς δὲ τοὺς Χάρτας 31, 32, 33 καὶ 34 παρουσιάζονται κατόψεις τῶν κυριωτέρων λιμένων τῆς νήσου, εἰς τὰς ὁποίας δεικνύονται καὶ αἱ κύρια ἐγκαταστάσεις αὐτῶν.

Ἡ κίνησις ἐπιβατῶν καὶ ἐμπορευμάτων τῶν κυριωτέρων λιμένων τῆς Κρήτης ἐμφαίνεται συνοπτικῶς κατωτέρω εἰς τὸν Πίνακα 5.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 5—5 ΚΙΝΗΣΙΣ ΛΙΜΕΝΩΝ ΚΡΗΤΗΣ, 1962

ΛΙΜΗΝ	ΚΑΤΑΤΑΙΟ ΠΛΟΙΩΝ	ΚΙΝΗΣΙΣ ΕΠΙΒΑΤΩΝ		ΚΙΝΗΣΙΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ (Εἰς Χιλιάδας Τόννων)					
		ΑΦΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ	%	ΦΟΡΤΩΘΕΝΤΑ		ΕΚΦΟΡΤΩΘΕΝΤΑ		ΣΥΝΟΛΟΝ	
				Ἐσωτ.	Ἐξωτ.	Ἐσωτ.	Ἐξωτ.	Ἐσωτ.	Ἐξωτ.
Ἡρακλείου	1958	144505	50,0	36,4	78,3	168,5	39,9	323,1	39,9
Σούδας	1030	106936	37,2	38,1	16,2	72,7	65,1	192,1	23,7
Χανίων	465	—	—	16,8	—	41,0	—	57,8	7,3
Ρεθύμνου	738	27588	9,6	10,7	2,6	22,5	—	35,8	4,4
Ἁγ. Νικόλαος	330	4014	1,4	5,7	4,7	24,9	86,9	131,8	16,2
Σητείας	326	4372	1,8	56,7	2,9	10,5	—	70,1	8,5
ΣΥΝΟΛΟΝ	4847	287415	100,0	164,4	104,7	350,1	191,9	810,7	100,0
%	—	—	—	20,3	12,9	43,2	23,6	100,0	—

Πηγή: Δελτίον Στατιστικῆς Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας, Ε.Σ.Υ.Ε. 1963 καὶ ἀντίστοιχα Λιμενικὰ Ταμεία.

Οἱ εἰς τὸν ἀνωτέρω πίνακα ἀναφερόμενοι λιμένες, οἱ μόνοι οἱ ὁποῖοι ἐξυπηρετοῦνται ὑπὸ τακτικῶν ἐπιβατικῶν ἀκτοπλοϊκῶν καὶ ἐμπορικῶν γραμμῶν,

παρουσιάζουν κίνησιν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους καὶ διαθέτουν, ἔστω καὶ πλημμελεῖς, λιμενικὰς ἐγκαταστάσεις. Ἡ Ἱεράπετρα εἶναι ἡ μόνη παραθαλάσσια μεγάλη πόλις τῆς νήσου, ἡ ὁποία δὲν διαθέτει λιμενικὰς ἐγκαταστάσεις. Ὁ λιμὴν τῆς, λόγῳ προσχώσεων, δὲν χρησιμοποιεῖται εἰμὴ μόνον διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν ἀλιευτικῶν πλοιαρίων. Ὁρισμένοι ἄλλοι μικροὶ λιμένες χρησιμοποιοῦνται ἐποχικῶς μόνον, διὰ τὴν ἐξαγωγήν τῶν ἀγροτικῶν κυρίως προϊόντων τῆς περιοχῆς, ὡς οἱ τῆς Ἁγίας Γαλήνης καὶ Κόκκινου Πύργου, παρὰ τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου τῆς Μεσσαράς καὶ οἱ τοῦ Μόχλου (Ἐξαγωγή γύψου) καὶ τῆς Παχείας Ἄμμου ἐπὶ τοῦ κόλπου Μιραμπέλλου.

Οἱ λιμενίσκοι τῆς Παλαιοχώρας, Καστελλίου Κισσάμου, Χώρας Σφακίων, Ματάλων καὶ Χερσονήσου ἐξυπηρετοῦν τὰς ὁμωνύμους κωμοπόλεις, διαθέτοντες ἐλαχίστας ἐγκαταστάσεις ἱκανὰς μόνον πρὸς ἐξυπηρέτησιν ἀλιευτικῶν κυρίως σκαφῶν.

Ἐπὶ πλεόν τῶν ὡς ἄνω λιμένων καὶ λιμενίσκων, ἡ Κρήτη διαθέτει ἐπίσης ἀρκετοὺς ὑπηνέμους κόλπους καὶ τοποθεσίας, ὅπου εἶναι δυνατὴ ἡ ἀσφαλὴς ἀγκυροβόλησις σκαφῶν ἐν περιπτώσει κακοκαιρίας. Τὰ σημεία ταῦτα ἐμφαίνονται ἐπίσης εἰς τὸν Χάρτην εἰς τὸν Πίνακα 29.

Ἡ κυριώτερα τῶν ὑπηνέμων τούτων τοποθεσιῶν εἶναι ὁ ἥδη ἀναφερθεὶς ὄρμος τῆς Σούδας, ἀνατολικῶς τῆς πόλεως τῶν Χανίων, ὅπου εὐρίσκεται καὶ ὁ κύριος Ναύσταθμος τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ. Τὴν Σούδαν συχνάκις ἐπισκέπτονται καὶ οἱ συμμαχικοὶ στόλοι τῆς Μεσογείου. Ἐπίσης, ἀσφαλῆς εἶναι αἱ περιοχαὶ Γεωργιουπόλεως (ἀνατολικῶς τῶν Χανίων) καὶ Ἁγίας Πελαγίας (δυτικῶς τοῦ Ἡρακλείου). Ὁ ὄρμος τῆς Σπιναλόγγας, βορείως τοῦ Ἁγίου Νικολάου, εἶναι ἡ πλεόν προστατευμένη θαλασσία περιοχὴ τῆς νήσου, λόγῳ ὅμως τοῦ ἀβαθοῦς αὐτῆς εἶναι ἀδύνατος ἡ προσόρμισις σκαφῶν. Νοτίως αὐτοῦ, ὁ Πόρος Ἐλοῦντος προσφέρει σημαντικὴν προστασίαν. Ἐπὶ τῶν νοτίων ἀκτῶν, αἱ κυριώτεροι ὑπηνέμοι τοποθεσίαι εὐρίσκονται εἰς τὸ Λουτρὸν Σφακίων, εἰς Καλοὺς Λιμένας ἢ Λιμιώνας καὶ εἰς τὰ ἀνατολικά παράλια τῆς νήσου εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Παλαικάστρου Σητείας.

β. Περιγραφή Βασικῶν Ἐγκαταστάσεων Κυριωτέρων Λιμένων Κρήτης :

Αἱ βασικαὶ ἐγκαταστάσεις τῶν κυριωτέρων λιμένων τῆς Κρήτης περιγράφονται κατωτέρω. Κατόψεις¹ αὐτῶν παρουσιάζονται εἰς τοὺς παρατιθέμενους Χάρτας 31, 32, 33 καὶ 34.

Οἱ κυριώτεροι λιμένες τῆς δυτικῆς Κρήτης, οἱ τῆς Σούδας καὶ Χανίων εὐρίσκονται ἐπὶ τῶν βορείων ἀκτῶν τῆς νήσου. Ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἀκτῶν εὐρίσκεται καὶ ὁ λιμενίσκος Καστελλίου, ὁ ὁποῖος, παρ' ὅλην τὴν ἑλλειψιν βασικῶν ἐγκαταστάσεων καὶ τὴν ἐλαχίστην κίνησιν τὴν ὁποῖαν παρουσιάζει, ἔχει ἀξιόλογον δυνατότητα μελλοντικῆς ἀναπτύξεως, ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι εἶναι ὁ πλησιέστερος πρὸς τὴν Πελοπόννησον λιμὴν τῆς Κρήτης. Εἰς τὸ δυτικὸν τμήμα τῶν νοτίων παραλίων τῆς νήσου μεταξὺ Παλαιοχώρας καὶ κόλπου Μεσσαράς οὐδεὶς ἀξιόλογος λιμὴν ὑφίσταται, ἐκτὸς τοῦ λιμενίσκου τῆς Ἁγίας Γαλήνης, ὁ ὁποῖος διαθέτει μικρὸν προστατευτικὸν λιμενοβραχίονα.

Αἱ κατόψεις τῶν ὡς ἄνω λιμένων δεικνύονται εἰς τοὺς Χάρτας τοῦ Πίνακος 31, καὶ ἔχουν ὡς κάτωθι :

1. ΛΙΜΗΝ ΣΟΥΔΑΣ : Ὁ λιμὴν τῆς Σούδας εὐρίσκεται ἐντὸς ὁμωνύμου κόλπου, εἰς τὴν νοτιοδυτικὴν ἀκτὴν τοῦ μυχοῦ αὐτοῦ. Ἐντὸς τοῦ κόλπου

¹ Ἐκ τῶν χαρτῶν Ὑδρογραφικῆς Ὑπηρεσίας Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ, Ἄριθ. 67, 095, 096, 097, 107, 115.

δύναται νὰ εἰσπλεύσουν καὶ νὰ ἀγκυροβολήσουν πλοῖα παντὸς βυθίσματος καὶ καθ' οἵανδήποτε ἐποχὴν τοῦ ἔτους.

Ὁ λιμὴν τῆς Σούδας, εὐρισκόμενος 6,5 χλμ. ἀνατολικῶς τῆς πόλεως τῶν Χανίων, ἐξυπηρετεῖ ὅλην τὴν ἐπιβατικὴν κίνησιν τοῦ νομοῦ Χανίων. Ἐπίσης εἰς τὴν Σούδαν προσεγγίζονται τὰ μεγαλύτερα τῶν 300 ἢ 400 τόννων ἐμπορικὰ σκάφη τῶν ὁποίων ὁ ἐλλιμενισμὸς εἰς τὸν λιμένα Χανίων εἶναι ἀδύνατος λόγῳ τοῦ μικροῦ βάθους του.

Αἱ λιμενικαὶ ἐγκαταστάσεις τοῦ λιμένος τῆς Σούδας συνίστανται εἰς :

1. Προβλήτα, μήκους 325 μέτρων καὶ πλάτους 40 μ. Τὰ βυθίσματα παρὰ τὸ κρηπίδωμα τῆς προβλήτος κυμαίνονται ἀπὸ 3,5 ἕως 8,5 μέτρα καὶ εἶναι δυνατὴ ἡ ταυτόχρονος πλεύρισις α) δύο σκαφῶν μὲ βύθισμα ἕως 8,5 μέτρων, β) δύο σκαφῶν μὲ βύθισμα ἕως 5 μέτρων καὶ γ) τεσσάρων σκαφῶν μὲ βύθισμα ἕως 3,65 μέτρων.

2. Σιλό, ἰδιοκτησίας Κυλινδρομύλων Κρήτης.

3. Τρεῖς ἀποθήκας, ἐξ ὧν μία παρὰ τὴν προβλήτα.

4. Τελωνεῖον καὶ Λιμεναρχεῖον.

Εἰς τὸν λιμένα Σούδας προβλέπεται ἡ ἐκβάθυνσις τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς προβλήτος καὶ ἡ διευθέτησις τῶν κρηπιδωμάτων καὶ τοῦ καταστρώματος τῆς προβλήτος. Ἀνατολικῶς τοῦ ἐμπορικοῦ λιμένος εὐρίσκεται ὁ ἀναφερθεὶς Ναύσταθμος τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ.

2. ΛΙΜΗΝ ΧΑΝΙΩΝ : Ἡ πόλις τῶν Χανίων, ὡς ἀνεφέρθη καὶ ἀνωτέρω, ἐξυπηρετεῖται κυρίως ὑπὸ τοῦ λιμένος τῆς Σούδας. Ὁ λιμὴν Χανίων ἔχει μικρὰ βυθίσματα, στερεῖται ἐγκαταστάσεων καὶ δὲν προστατεύεται ἐκ τῶν βορείων ἀνέμων.

Οὗτος ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς λεκάνας ἐκ τῶν ὁποίων μόνον ἡ κεντρικὴ χρησιμοποιεῖται πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς ἐμπορευματικῆς κινήσεως. Ἡ κεντρικὴ λεκάνη ἔχει βάθος 4,6 μέτρων καὶ δύναται νὰ ἐξυπηρετήσῃ ταυτοχρόνως ἕως τέσσαρα σκάφη (μότορσιπς) 300 ἢ 400 τόννων, βυθίσματος μικροτέρου τῶν 4 μέτρων.

Ἡ ἀνατολικὴ λεκάνη χρησιμοποιεῖται, λόγῳ τοῦ μικροῦ βάθους αὐτῆς (0,50 ἕως 2 μέτρα), διὰ λέμβους καὶ βενζινακάτους, μικρὸν δὲ τμήμα αὐτῆς χρησιμοποιεῖται διὰ τὸν ἐλλιμενισμὸν ἀλιευτικῶν. Εἰς τὰ νότια κρηπιδώματα τῆς ἀνατολικῆς λεκάνης ὑπάρχει καὶ ὁ σταθμὸς ἀνεφοδιασμοῦ θαλαμηγῶν τοῦ Ε.Ο.Τ., ὁ ὁποῖος καὶ παρέχει ὕδωρ, τροφίμα καὶ καύσιμα.

Ἡ δυτικὴ λεκάνη, ἐλλείπει βαθῶν καὶ προστασίας ἐκ τῶν βορείων ἀνέμων, ἐπὶ τοῦ παρόντος οὐδόλως χρησιμοποιεῖται.

Ὁ λιμὴν Χανίων διαθέτει ἐν συνόλῳ ἑννέα ἀποθήκας, Τελωνεῖον καὶ Λιμεναρχεῖον.

Διάφοροι μελέται ἔχουν ἐκπονηθῆ μετρί τοῦδε διὰ τὴν ἐπέκτασιν καὶ ἐκβάθυνσιν τοῦ λιμένος τῶν Χανίων. Λόγῳ τῆς μικρᾶς ἀποστάσεως ὅμως τῶν Χανίων ἐκ τῆς Σούδας, δὲν θεωρεῖται οἰκονομικὴ ἡ ἐπένδυσιν μεγάλων κεφαλαίων. Μία μελέτη, προϋπολογισμοῦ 9 ἑκατομμυρίων δραχμ., ἔχει ἤδη ἐγκριθῆ ὑπὸ τοῦ λιμενικοῦ ταμείου, ἡ ὁποία προβλέπει τὴν ἐκβάθυνσιν ἀπασῶν τῶν λεκανῶν εἰς βάθος ἕξ μέτρων ὡς καὶ τὴν διαμόρφωσιν τῶν κρηπιδωμάτων. Ἐτέρα δὲ μελέτη, ὕψους προϋπολογισμοῦ 15 ἑκατομμυρίων, προβλέπει τὴν πλήρη ἀξιοποίησιν τῆς δυτικῆς λεκάνης, ἵνα καταστή δυνατὸς ὁ ἐλλιμενισμὸς πλοίων ὑπὸ οἰασθήποτε καιρικῆς συνθήκας. Ἡ ἐκτέλεσις τῶν ὡς ἄνω ἔργων θὰ τριπλασιάσῃ τὴν δυναμικότητα τοῦ λιμένος, θὰ ἡδύνατο δὲ νὰ ἐξυπηρετήσῃ καὶ τὴν ἐπιβατικὴν κίνησιν.

3. **ΛΙΜΕΝΙΣΚΟΣ ΚΑΣΤΕΛΛΙΟΥ**: Ξυπηρετεί την ομώνυμον κομόπολιν, είναι δὲ ὁ ἐγγύτερος πρὸς ἠπειρωτικὴν Ἑλλάδα ἐκ τῶν λιμένων τῆς Κρήτης (120 χλμ.). Χρησιμοποιεῖται κυρίως διὰ τὴν ἐξαγωγήν τῶν προϊόντων τῆς περιοχῆς (σταφυλαί, οἶνος, ἔλαιον). Αἱ λιμενικαὶ ἐγκαταστάσεις εἶναι ὑποτυπῶδεις, ὅταν δὲ πνέουν βόρειοι ἄνεμοι δὲν παρουσιάζει ἀσφάλειαν. Εἰς περίπτωσιν μελλοντικῆς συνδέσεως τῆς Κρήτης καὶ τῆς Πελοποννήσου ὁ λιμενίσκος οὗτος θὰ ἀναπτυχθῆ σημαντικῶς.

4. **ΛΙΜΕΝΙΣΚΟΣ ΑΓΙΑΣ ΓΑΛΗΝΗΣ**: Ὁ λιμενίσκος Ἁγίας Γαλήνης εὐρίσκεται εἰς τὸν βόρειον μυχὸν τοῦ ὄρμου τοῦ Μεσσαρά, εἰς τὰ σύνορα τῶν νομῶν Ρεθύμνου καὶ Ἡρακλείου. Διαθέτει κυματοθραύστην, ὁ ὁποῖος καὶ προφυλάσσει τὸν λιμένα ἀπὸ τοὺς δυτικούς ἀνέμους, ὡς καὶ προβλήτα διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν μικρῶν ἐμπορικῶν καὶ ἀλιευτικῶν σκαφῶν.

Εἰς τὸ κεντρικὸν τμήμα τῶν βορείων παραλίων τῆς νήσου εὐρίσκονται ἐπίσης οἱ λιμένες Ρεθύμνου καὶ Ἡρακλείου, ἐκ τῶν κυριωτέρων τῆς Κρήτης, κατόψεις τῶν ὁποίων δεικνύονται εἰς τοὺς Χάρτας 32 καὶ 33 ἀντιστοίχως.

5. **ΛΙΜΗΝ ΡΕΘΥΜΝΟΥ**: Ὁ λιμὴν Ρεθύμνου, κάτοψις τοῦ ὁποίου παρατίθεται εἰς τὸν Χάρτην 32, ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν παλαιὸν Ἑνετικὸν λιμένα, τὸν ἐπινομαζόμενον Μανδράκι καὶ εὐρίσκεται εἰς τὸ ἀνατολικὸν τμήμα τῆς πόλεως. Σχηματίζεται ἀπὸ δύο μικροὺς λιμενοβραχίονας, ἡ δὲ εἰσοδὸς τοῦ ἔχει ἄνοιγμα 30 μέτρων. Τὸ βάθος τοῦ κυμαίνεται ἀπὸ 4 ἕως 6 μέτρα, δύνανται δὲ νὰ εἰσέλθουν εἰς αὐτὸν σκάφη ἕως 250 τόννων.

Ὁ νέος λιμὴν κατασκευάζεται βορειοδυτικῶς τοῦ παλαιοῦ τοιοῦτου. Συγκεκριμένως κατασκευάζεται νέος λιμενοβραχίων, ὡς προέκτασις τοῦ παλαιοῦ μώλου, μήκους 200 περίπου μέτρων, ὁ ὁποῖος καὶ θὰ προστατεύῃ τὸν λιμένα ἀπὸ τὸν βορείου καὶ βορειοδυτικούς ἀνέμους. Ἐπὶ πλέον, κατασκευάζεται καὶ νέον κρηπίδωμα μήκους 90 μέτρων.

Ὁ νέος μῶλος θὰ δύνανται νὰ ἐξυπηρετῇ πλοῖα 500 τόννων καὶ ἕν ἀτμόπλοιον 4.000 τόννων.

Βασικαὶ ἐγκαταστάσεις ἐξυπηρέτησεως ἐπιβατῶν καὶ διὰ τὴν φορτοεκφόρτωσιν ἐμπορευμάτων εἰς τὸν νέον λιμένα δὲν ὑφίστανται. Εἰς τὸν παλαιὸν λιμένα ὑπάρχουν τελωνεῖον, λιμεναρχεῖον, ἀποθήκαι κλπ.

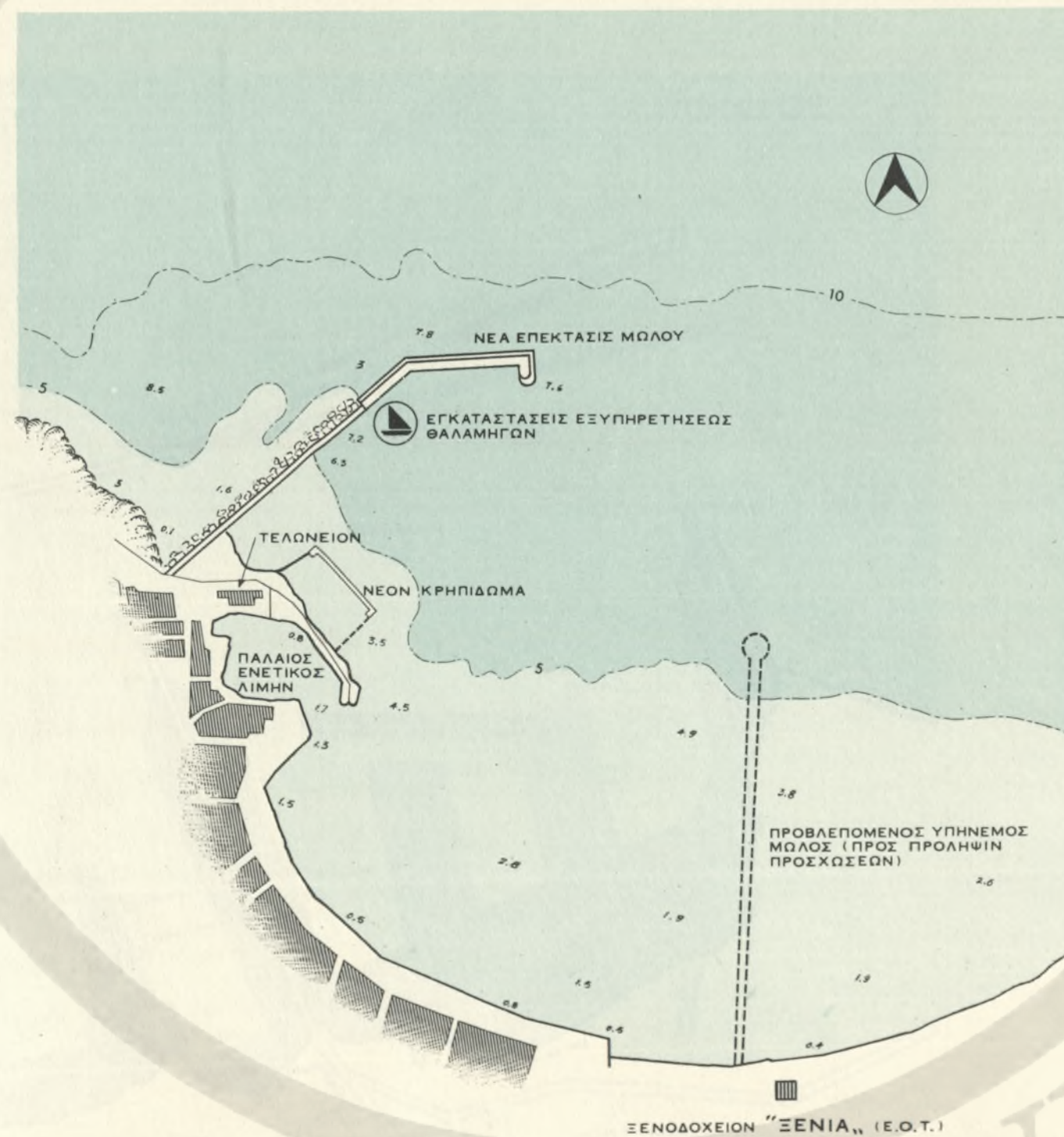
Ὁ ὑφιστάμενος σταθμὸς ἐξυπηρέτησεως θαλαμηγῶν τοῦ Ε.Ο.Τ. παρέχει ὕδωρ καὶ τρῶφιμα.

Προβλέπεται ἐπίσης ἡ κατασκευὴ ἑνὸς προσθέτου ἀντιβραχίονος, εἰς τὸ ἀνατολικὸν τμήμα τοῦ λιμένος, μήκους 400 περίπου μέτρων, καὶ ὕψους δαπάνης 2 (δύο) περίπου ἑκατομμυρίων δραχμῶν. Ὁ ὡς ἄνω ἀντιβραχίων ἔχει ὡς σκοπὸν νὰ ἐμποδίσῃ τὴν πρόσχωσιν τοῦ λιμένος, δεδομένου ὅτι τὰ θαλάσσια ρεύματα μεταφέρουν τὴν ἄμμον ἐξ ἀνατολῶν. Ἡ ἐπιλεγείσα ὁμοῦ θέσις διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ δεξιοῦ μώλου δὲν εἶναι κατάλληλος ἢ ἀρχὴ τοῦ λιμενοβραχίονος ὀφείλει νὰ μεταθεθῇ περὶ τὰ 150 ἕως 200 μέτρα πρὸς δυσμάς, ἵνα μὴ εὐρεθῆ ἢ πλάξ τοῦ νέου τουριστικοῦ ξενοδοχείου ἐντὸς τοῦ λιμένος, Μετατόπισις τοῦ βραχίονος πρὸς δυσμάς, διὰ καταλλήλου κατασκευῆς αὐτοῦ, θὰ διαμορφώσῃ ὠραιότατην πλάξ καὶ ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ νέου μώλου.

6. **ΛΙΜΗΝ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ**: Ὁ λιμὴν Ἡρακλείου, κάτοψις τοῦ ὁποίου παρουσιάζεται εἰς τὸν Χάρτην 33, εἶναι ὁ σημαντικώτερος τῆς Κρήτης καὶ ἐκ τῶν κυριωτέρων τῆς χώρας.

Ὁ παλαιὸς λιμὴν (Ἑνετικὸς) ἔχει προκυμαίαν μήκους 750 μ., τὸ δὲ βάθος αὐτοῦ κυμαίνεται ἀπὸ 2 ἕως 4 μ. καὶ χρησιμοποιεῖται κυρίως ὑπὸ ἀλιευτικῶν, πετρελαιοκινήτων καὶ μικρῶν θαλαμηγῶν.

ΠΙΝΑΞ 32

ΛΙΜΗΝ ΡΕΘΥΜΝΟΥ

ΚΛΙΜΑΞ 1:6.000

Ὁ νέος λιμὴν διαθέτει δύο προβλήτας, ἐξ ὧν ἡ μία ἔχει μήκος 570 μέτρων καὶ βάθος 10 μ. καὶ ἡ ἑτέρα μήκος 422 μ. καὶ βάθος 7 μ. Ὁ λιμενοβραχίων, μήκους 800 μ. καὶ βάθους 8 μ., χρησιμοποιεῖται κατὰ τὴν τουριστικὴν περίοδο, κυρίως διὰ τὸν ἐλλιμενισμόν τῶν τουριστικῶν σκαφῶν ἐκτελούντων κρουαζιέρας.

Ὁ λιμὴν διαθέτει ἱκανὸν ἀριθμὸν ἀποθηκῶν, (ἐπιφάνεια 1500 μ²) ψυκτικῆς ἐγκαταστάσεις (ἐπιφάνεια 6.500 μ²) καὶ ἀκαλύπτους χώρους (30.000 μ²).

Αἱ ἐγκαταστάσεις περιλαμβάνουν ἕνα πλωτὸν γερανὸν (60 τόννων) καὶ πολλοὺς αὐτομάτους ἐρπυστριοφόρους ἢ τροχοφόρους (2,5 ἕως 6,5 τόννων). Ὡσαύτως ὁ λιμὴν διαθέτει ρυμουλκὰ καὶ φορτηγίδας.

Τὸ λιμενικὸν ταμεῖον προβλέπει τὴν κατασκευὴν νέων ἀποβαθρῶν εἰς τὸν νέον λιμένα, τὴν προέκτασιν τοῦ σημερινοῦ λιμενοβραχίονος καὶ τὴν κατασκευὴν νέων ἀποβαθρῶν διὰ τὴν αὐξησιν τῆς ἱκανότητος τοῦ λιμένος. Τὰ ὡς ἄνω ἔργα εὐρίσκονται εἰς τὸ στάδιον τῆς μελέτης, ἡ δὲ ἐκτέλεσις τῶν θὰ ἀπαιτήσῃ τὴν δαπάνην πολλῶν ἑκατομμυρίων, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ πραγματοποίησις εἶναι ἀβεβαία.

Ὁ λιμὴν Ἡρακλείου διαθέτει ἐπίσης σταθμὸν ἐξυπηρέτησεως θαλαμηγῶν τοῦ Ε.Ο.Τ., ὁ ὁποῖος ἐκτὸς τῆς παροχῆς ὕδατος, τροφίμων καὶ καυσίμων, διαθέτει ἐγκαταστάσεις ἐλλιμενισμοῦ θαλαμηγῶν, ἠλεκτρικὴν καὶ τηλεφωνικὴν σύνδεσιν, ὡς καὶ δυνατότητα μικροεπισκευῶν καὶ διαχειμασμοῦ.

Ὁ λιμὴν Ἡρακλείου, λόγῳ τῆς θέσεώς του, προσβάλλεται ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν βορείων ἀνέμων καὶ εἰς ὠρισμένας ἐποχὰς τοῦ ἔτους ὁ ἀσφαλὴς εἰσπλοὺς εἰς τὸν λιμένα δὲν εἶναι δυνατός. Λόγῳ δὲ τοῦ μικροῦ σχετικῶς βάθους αὐτοῦ, ἤτοι 10 μέτρα κατὰ μέγιστον ὄριον, εἶναι ἀδύνατος ὁ ἐλλιμενισμὸς μεγάλων πλοίων καὶ ἡ ἀποβίβασις ἐκτελεῖται διὰ λέμβων. Εἰς περιπτώσιν κακοκαιρίας ἡ προσέγγισις ματαιοῦται.

Εἰς τὴν ἀνατολικὴν Κρήτην, οἱ κυριώτεροι λιμένες εἶναι οἱ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, Σητείας καὶ Παχείας Ἄμμου ἐπὶ τῶν βορείων ἀκτῶν, καὶ ὁ λιμενίσκος τῆς Ἱεραπέτρας ἐπὶ τῶν νοτίων. Κατόψεις τῶν ὡς ἄνω τεσσάρων λιμένων δεικνύονται εἰς τοὺς Χάρτας τοῦ Πίνακος 34.

7. **ΛΙΜΗΝ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ**: Ὁ λιμὴν Ἁγ. Νικολάου, εἶναι μικρὸς καὶ δὲν δύνανται νὰ ἐξυπηρετῆσῃ εἰμὴ μικρὰ ἀλιευτικὰ σκάφη, καὶ θαλαμηγούς.

Τὰ ἀφικνούμενα ἐπιβατικά πλοῖα ἀγκυροβολοῦν ἔξωθι τοῦ λιμένος, ἡ δὲ ἐπιβίβασις-ἀποβίβασις ἐκτελεῖται διὰ τῆς χρήσεως λέμβων.

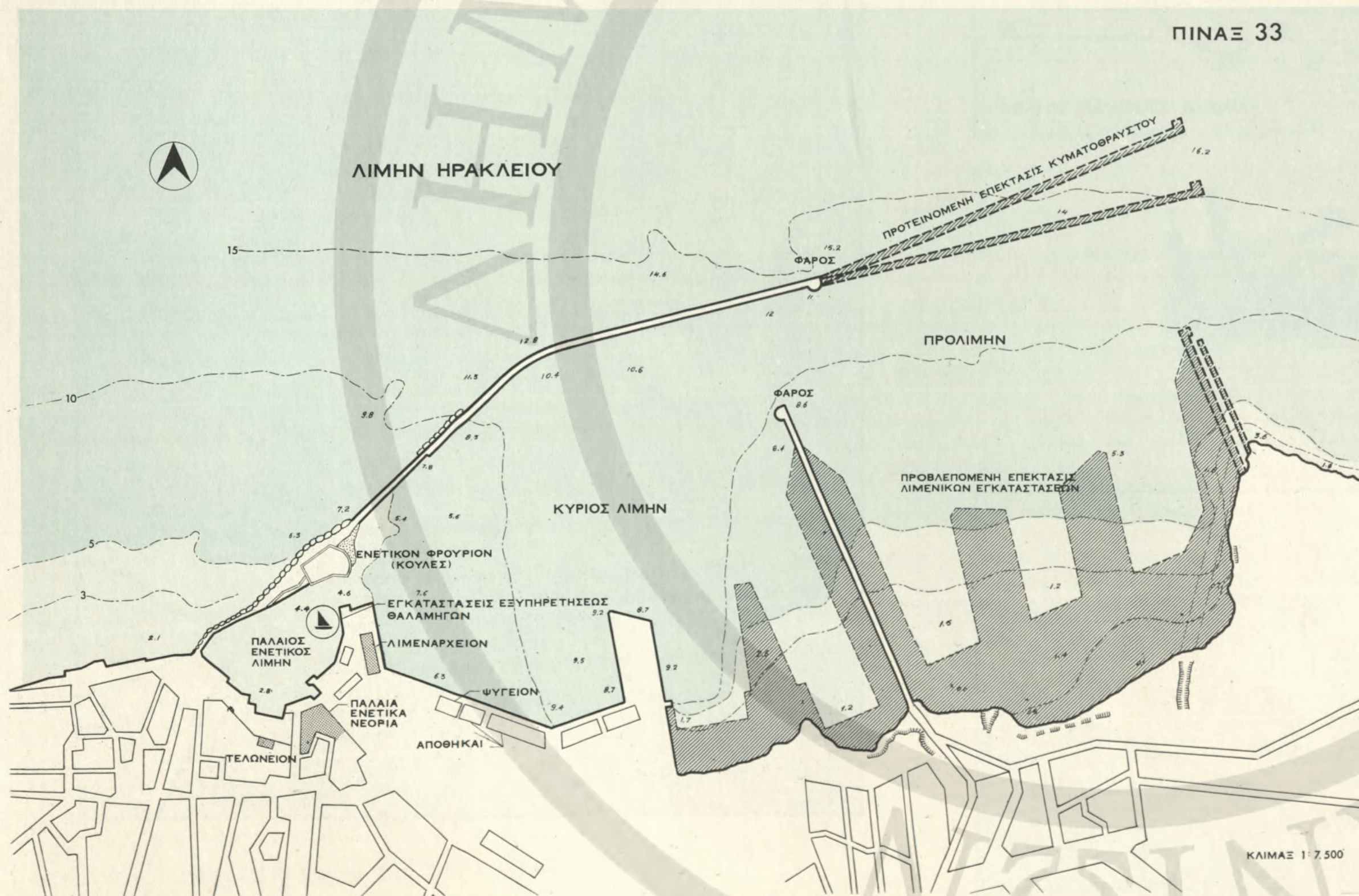
Εἰς τὴν βορειοδυτικὴν εἰσοδὸν τοῦ λιμένος εὐρίσκεται ὁ σταθμὸς ἀνεφοδιασμοῦ θαλαμηγῶν τοῦ Ε.Ο.Τ., ὁ ὁποῖος καὶ παρέχει ὕδωρ, τρῶφιμα καὶ καύσιμα ὡς καὶ τὴν δυνατότητα συνδέσεως μετὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ καὶ τηλεφωνικοῦ δικτύου τῆς νήσου. Βορείως τοῦ λιμένος, εἰς ἀπόστασιν δύο χιλιομέτρων, ὁ Ε.Ο.Τ. κατασκευάζει ἐντὸς προφυλαγμένου κολπίσκου σταθμὸν διαχειμάσεως καὶ μικροεπισκευῶν θαλαμηγῶν.

Ἡ περιοχή τοῦ Ἁγίου Νικολάου προσφέρεται εἰς τὴν δημιουργίαν ἑνὸς μεγάλου καὶ ἀσφαλοῦς λιμένος, πλὴν ὁμοῦ ἢ ἐκ 40.000.000 δραχμῶν προβλεπομένη δαπάνη δὲν δικαιολογεῖται ἐκ τῶν σημερινῶν ἀναγκῶν.

Βορείως τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἰδιωτικὴ ἐταιρία ἔχει ἐγκαταστήσει σταθμὸν ἀνεφοδιασμοῦ καυσίμων, ὁ ὁποῖος καὶ ἐξυπηρετῇ τὰ ἐκ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς πρὸς λιμένας τοῦ Βορρά κινούμενα ποντοπόρα πλοῖα.

8. **ΛΙΜΗΝ ΣΗΤΕΙΑΣ**: Ὁ λιμὴν Σητείας εἶναι ὁ ἀνατολικώτερος λιμὴν τῆς Κρήτης, ἐξυπηρετῇ δὲ τὴν ἐπιβατικὴν καὶ ἐμπορευματικὴν κίνησιν ὁλοκλήρου τῆς ἐπαρχίας Σητείας.

ΠΙΝΑΞ 33

Ἡ πόλις εὐρίσκεται εἰς τὸ δυτικὸν τμήμα τοῦ κόλπου τῆς Σητείας καὶ ὁ λιμὴν προφυλάσσεται ἀπὸ τοὺς δυτικούς καὶ βορείους ἀνέμους. Εἰς τὸν λιμένα ὑπάρχει προβλήτης μήκους 120 μέτρων καὶ πλάτους 20 μέτρων, τὸ δὲ βάθος αὐτῆς κυμαίνεται ἀπὸ 4,5 μέτρα (εἰς τὸ ἔμπροσθεν μέρος τῆς προβλήτης) ἕως 1,5 μέτρα (εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς.). Ἡ προσόρμις εἰς τὸ βόρειον μέρος τῆς προβλήτης πλοίων με βύθισμα μεγαλύτερον τῶν 3 μέτρων εἶναι ἀδύνατος, ἔνεκα τῶν ὀγκολίθων.

Ἐκτὸς τῆς προβλήτης, ὁ λιμὴν διαθέτει Τελωνεῖον, δύο ἀποθήκας καὶ ἐγκατάστασιν ὑδρεύσεως καὶ ἠλεκτροφωτισμοῦ. Ἐπίσης ὑφίστανται ἐγκαταστάσεις ἐξυπηρέτησεως θαλαμηγῶν τοῦ Ε.Ο.Τ., με δυνατότητα παροχῆς ὕδατος καὶ τροφίμων.

9. ΛΙΜΕΝΙΣΚΟΣ ΠΑΧΕΙΑΣ ΑΜΜΟΥ: Εὐρίσκεται ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς ὁδοῦ Ἁγίου Νικολάου-Σητείας, εἰς τὸ σημεῖον ἀφετηρίας τῆς ὁδοῦ πρὸς Ἱεράπετραν. Χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν ἐξαγωγὴν τῶν προϊόντων τῆς περιοχῆς, ἥτοι τομάτας, ἐλαιολάδου καὶ χαρουπιῶν. Εἶναι δυνατὸς ἔλλιμενισμὸς πλοίων χωρητικότητος μικροτέρας τῶν 250 τόννων. Κατὰ τὴν περίοδον διακινήσεως τῆς τομάτας (15 Μαρτίου ἕως 15 Ἰουνίου) ὑπάρχει δις τῆς ἑβδομάδος τακτικὴ σύνδεσις μετὰ τοῦ Πειραιῶς. Ὁ λιμὴν διαθέτει μῶλον μήκους 80 μέτρων, τὸ δὲ βάθος ποικίλλει ἀπὸ 2,3 ἕως 4,0 μ.

10. ΛΙΜΗΝ ΙΕΡΑΠΕΤΡΑΣ: Ὁ λιμὴν τῆς Ἱεραπέτρας εὐρίσκεται οὐσιαστικῶς ἐν ἀχρηστία. Ὁ ὑπάρχων μῶλος, μήκους 60 μ., εἶναι ἀχρησιμοποίητος, συνεπεία προσχώσεως, ἐπὶ πλέον δὲ ὄλον σχεδὸν τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ κόλπου τῆς Ἱεραπέτρας εἶναι πλήρες συντριμμάτων τοῦ ἀρχαίου ρωμαϊκοῦ λιμένος τῆς περιοχῆς. Πλεύρισμα πλοίων εἶναι ἀδύνατον.

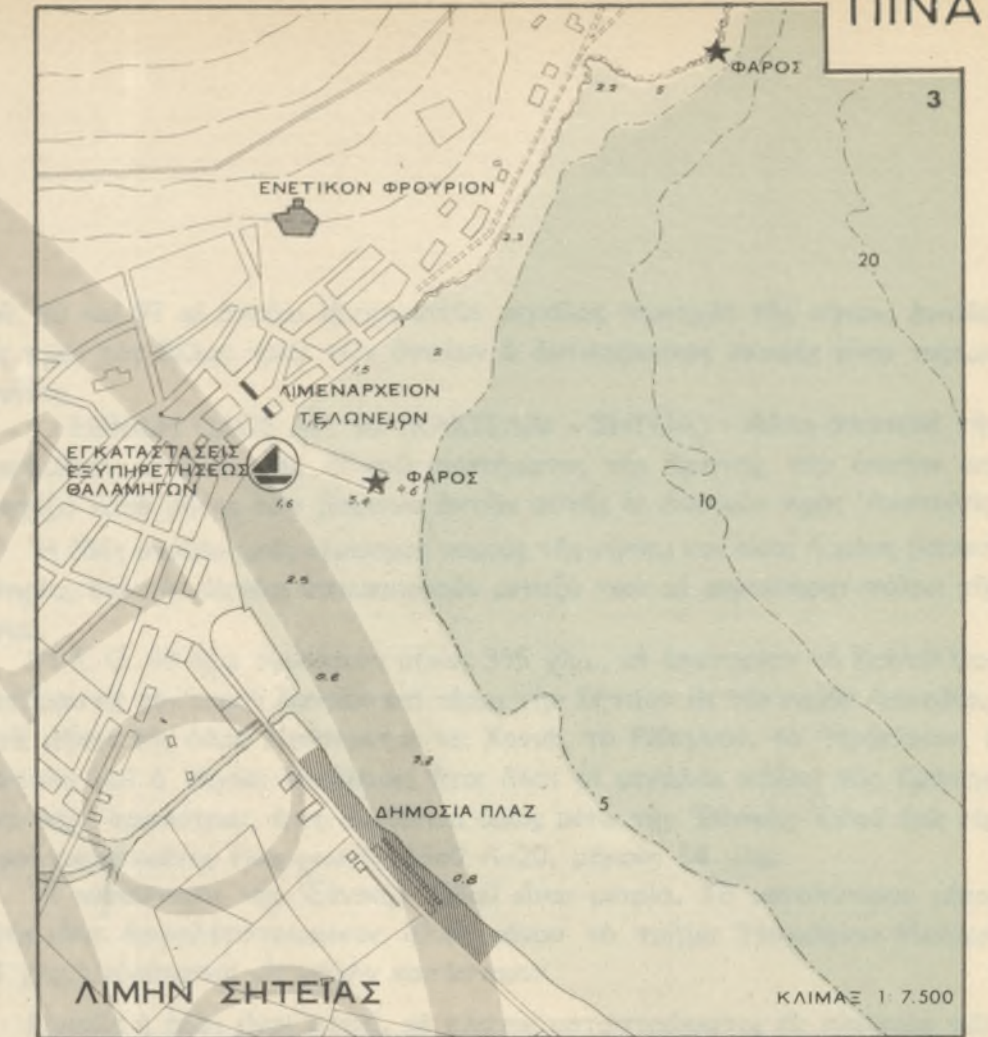
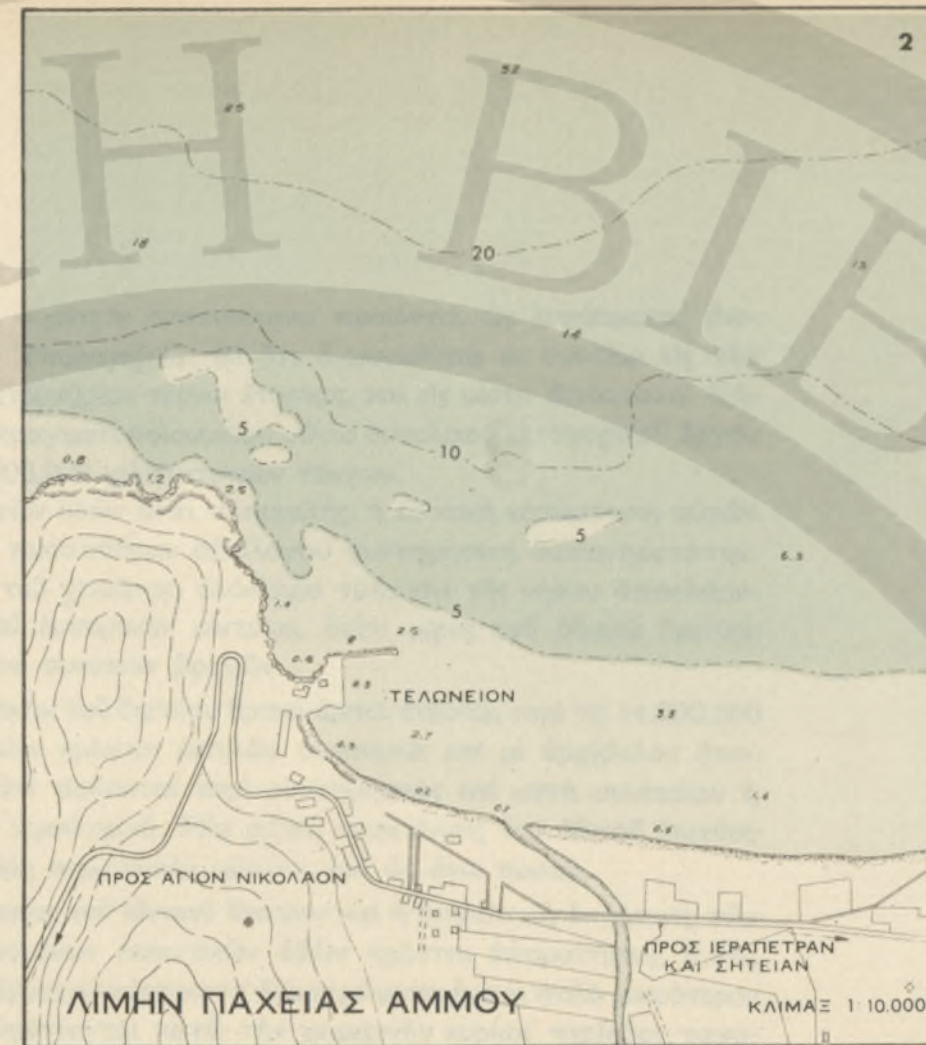
γ. Ἐγκαταστάσεις Ἀνεφοδιασμῶν Ποντοπόρων Πλοίων:

Κατόπιν ἐιδικῆς ἀδείας ἐπετράπη ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν ἡ ἐγκατάστασις σταθμῶν ἀνεφοδιασμῶν ποντοπόρων πλοίων δι' ὑγρῶν καυσίμων. Δύο τοιοῦτοι σταθμοὶ λειτουργοῦν ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς Κρήτην. Ὁ πρῶτος ἐξ αὐτῶν εὐρίσκεται ὀλίγα χιλιόμετρα βορείως τοῦ Ἁγίου Νικολάου ἐπὶ τοῦ κόλπου τοῦ Μιραμπέλλου, ὁ δὲ δεύτερος εἰς τὰ νότια παράλια τοῦ νομοῦ Ἁρακλείου παρὰ τοὺς Καλοὺς Λιμένας (ἢ Λιμνιῶνας). Ἐκκρεμεῖ δὲ αἴτησις διὰ λειτουργίαν τρίτου τοιοῦτου σταθμοῦ, ἐπὶ τοῦ κόλπου Μιραμπέλλου, βορείως τοῦ ἤδη λειτουργοῦντος.

Αἱ ἐπιπτώσεις ἐκ τῆς λειτουργίας τῶν ὡς ἄνω σταθμῶν ἀνεφοδιασμῶν δύνανται νὰ ἀποβῶν καταστρεπτικαὶ διὰ τὴν τουριστικὴν ἀξιοποίησιν τῆς Κρήτης. Αἱ ἐγκαταστάσεις αὐταί, ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι ἀντιαισθητικά, εἶναι καὶ ἐπικίνδυνοι διότι τὰ ἀνεφοδιαζόμενα πλοία ρυπαίνουσι διὰ τοῦ περιεχομένου τῶν δεξαμενῶν τῶν τὴν θάλασσαν με ἀποτέλεσμα τὴν πιθανὴν καταστροφὴν τῶν ἀκτῶν, ἐπὶ μεγάλου μήκους. Ἐπὶ πλέον αἱ ἐγκαταστάσεις αὐταὶ καταλαμβάνουσι χώρον τουριστικῶς ἀξιοποιήσιμον, ὡς π.χ. τὴν ἀκτὴν τῶν Καλῶν Λιμένων, ἡ ὁποία ἐκτὸς τῆς φυσικῆς τῆς ὠραιότητος οὐδέποτε προσβάλλεται ὑπὸ τῶν ἀνέμων καὶ ἔχει ἐπίσης σημαντικὴν ἱστορικὴν ἀξίαν¹, θὰ ἦτο δὲ δυνατὴ εἰς αὐτὴν ἡ λειτουργία τουριστικοῦ συγκροτήματος καθ' ὄλην σχεδὸν τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους.

¹ Σημαντικὸν σημεῖον τῆς Χριστιανικῆς Ἱστορίας περὶ τοῦ ὁποίου ὀμιλεῖ ἡ Ἁγία Γραφή. (βλ. Κεφ. 3.00).

ΚΥΡΙΟΙ ΛΙΜΕΝΕΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

5.07 ΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΤΥΟΝ

Το βασικόν οδικόν δίκτυον τῆς Κρήτης, ὡς ἐμφαίνεται καὶ εἰς τὸν παρατιθέμενον Χάρτην 35, εἶναι πυκνότερον, συνολικοῦ μήκους 4.637 χιλιομέτρων, διαχωρίζεται δὲ εἰς Ἐθνικὸν (Κεντρικὰ Ἀρτηρία συνδέουσαι τὰ μεγάλα ἀστικά κέντρα), Ἐπαρχιακὸν (ὁδοὶ συνδέουσαι τὰς διαφόρους ἐπαρχίας μετὰ τῶν κέντρων τῶν νομῶν) καὶ Κοινοτικὸν (ὁδοὶ συνδέουσαι τοὺς διαφόρους μικροὺς οἰκισμοὺς). Ὁ Χάρτης 35 δεῖκνυει τὸ ἔθνικόν καὶ ἐπαρχιακὸν οδικὸν δίκτυον τῆς νήσου, ὡς καὶ τὴν ὑφισταμένην κατάστασιν αὐτοῦ ἀπὸ ἀπόψεως βατότητος καὶ ποιότητος ἐπιφανείας τοῦ ὁδοστρώματος.

Ἐκ τοῦ συνόλου τοῦ δικτύου, μόνον 723 χιλιόμετρα διαθέτουν ἀσφαλτικὸν ὁδοστρώμα, ἐκ δὲ τῶν 3.914 ὑπολοίπων, πλέον τῶν 1.750 χιλιομέτρων ἀποτελοῦνται ἀπὸ δρόμους χωματίνους, δυσβάτους κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον.

Γενικῶς, ἡ κατάστασις τοῦ οδικοῦ δικτύου τῆς Κρήτης, ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, εἶναι, ὡς ἐλέχθη, κακή. Ὅλοι σχεδὸν αἱ ὁδοὶ τῆς νήσου ἐχαράχθησαν καὶ κατασκευάσθησαν πρὸ πολλῶν δεκαετιῶν, εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ οἰκονομικὴ διάρθρωσις τῆς νήσου καὶ αἱ κυκλοφοριακαὶ ἀνάγκαι ἦσαν τελείως διαφορετικαί. Ἐκτοτε ἐλάχισται σημαντικαὶ ἀλλαγαὶ ἔχουν πραγματοποιηθῆ, ἐκτὸς ὠρισμένων τοπικῶν βελτιώσεων, διανοίξεων ἢ καὶ ἀσφαλτοστρώσεων. Ἡ κατάστασις αὕτη τοῦ οδικοῦ δικτύου ἐπιφέρει σημαντικὴν καθυστέρησιν εἰς τὴν διακίνησιν προϊόντων καὶ ἀτόμων. Προξενεῖ σημαντικὴν φθορὰν εἰς τὰ μεταφορικά μέσα καὶ ἐπιβαρύνει τὸ κόστος διακινήσεως καί, ὡς ἐκ τούτου, τὸ κόστος τῶν παραγομένων καὶ ἐξαγομένων ἀγαθῶν.

Ὁ Πίναξ 5-6 δεῖκνυει, ἀνά νομὸν καὶ κατηγορίαν ὁδῶν, τὸ μήκος τοῦ βατοῦ οδικοῦ δικτύου τῆς νήσου.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 5—6 ΒΑΣΙΚΟΝ ΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΤΥΟΝ ΚΡΗΤΗΣ (¹)
(Μήκη εἰς χιλιόμετρα).

ΝΟΜΟΣ	ΕΘΝΙΚΟΝ	ΕΠΑΡΧΙΑΚΟΝ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΝ	ΣΥΝΟΛΟΝ
Χανίων	105	741	413	1.259
Ρεθύμνης	86	448	571	1.105
Ἡρακλείου	152	841	440	1.433
Λασηθίου	103	647	90	840
ΣΥΝΟΛΟΝ	446	2.677	1.514	4.637

Πηγή: Ὑπουργεῖον Δημοσίων Ἔργων, Ὑ.Π.Α.Κ., Γραφεῖα Νομομηχανικῶν

Ὁ ἀριθμὸς τῶν κυκλοφορούντων ὀχημάτων εἰς τὴν νήσον δὲν εἶναι πολὺ μεγάλος, ὥστε νὰ προκαλοῦνται καθυστερήσεις λόγῳ συνωστισμοῦ ὀχημάτων. Ἡ κυκλοφοριακὴ ἱκανότης τῶν ὁδῶν δὲν ἔχει εἰσέτι κορεσθῆ, ἀλλὰ ἡ κατάστασις αὐτῶν, τόσον ἀπὸ πλευρᾶς χαράξεως ὅσον καὶ ἀπὸ πλευρᾶς ποιότητος τοῦ ὁδοστρώματος, εἶναι τοιαύτη ὥστε σπανίως ἐπιτρέπει τὴν ἀνάπτυξιν ἱκανοποιητικῶν ταχυτήτων.

Αἱ ὑπάρχουσαι λεωφορειακαὶ γραμμαὶ καλύπτουν ὅλους σχεδὸν τοὺς οἰκισμοὺς τῆς νήσου, παρ' ὅλην τὴν κακὴν κατάστασιν τοῦ δικτύου. Ἐντὸς τοῦ 1962 περὶ τὰ τρία ἑκατομύρια ἄτομα ἐχρησιμοποίησαν τὰ ὑπεραστικά αὐτοκίνητα τῶν ΚΤΕΛ, τὰ ὁποῖα καὶ διεκίνησαν ἐν συνόλῳ πλέον τῶν ἑκατὸ ἑκατομμυρίων χιλιομετρικῶν ἐπιβατῶν.

Κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα, ἡ ἀγροτικὴ παραγωγή τῆς νήσου ἀνήλθεν εἰς 600.000 τόννους εἰς τοὺς ὁποίους θὰ ἔδει νὰ προστεθοῦν καὶ τὰ

¹. Πλήρης κατάλογος τῶν Ἐθνικῶν καὶ Ἐπαρχιακῶν ὁδῶν τῆς Κρήτης μετὰ τῆς ἐπίσημοι ἀριθμώσεως τῶν ἐμφαίνεται εἰς τὸν Πίνακα V-1 (Π) εἰς τὸ Παράρτημα τῆς Μελέτης.

πρὸς τὰς ἀγροτικὰς περιοχὰς διακινούμενα προϊόντα, ὡς λιπάσματα, βιομηχανικὰ εἶδη κλπ. Ὑπολογίζεται δὲ ὅτι διακινούνται ἐν συνόλῳ εἰς τὴν νήσον περὶ τὸ ἕν ἑκατομύριον τόννοι ἐτησίως, καὶ εἰς μέσην ἀπόστασιν ἐξήκοντα χιλιομέτρων, πραγματοποιουμένου οὕτω συνολικοῦ μεταφορικοῦ ἔργου τῆς τάξεως τῶν 60.000.000 χιλιομετρικῶν τόννων.

Ἡ συντήρησις τῶν ὁδῶν εἶναι πλημμελής, ἢ δὲ κακὴ κατάστασις αὐτῶν καθιστᾷ οἰανδήποτε προσπάθειαν ἀξιολόγου συντηρήσεως δαπανηροτάτην. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ χειμῶνος, ὀλόκληρα τμήματα τῆς νήσου ἀποκλείονται τῶν ἀστικῶν καὶ ἐμπορικῶν κέντρων, διότι μέρος τοῦ οδικοῦ δικτύου καθίσταται ἀδιάβατον συνεπεῖα βροχῶν.

Διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ δικτύου δαπανῶνται ἐτησίως περὶ τὰ 14.000.000 δρχ., ποσὸν τὸ ὁποῖον κρίνεται ἐντελῶς ἀνεπαρκές καὶ μὲ ἀμφίβολον ἀποτέλεσμα, δεδομένου ὅτι πρόκειται περὶ συντηρήσεως καὶ κατὰ συνέπειαν ἢ ἐπισκευὴ εἶναι μόνον προσωρινή. Μία ριζικὴ ἀνακαίνισις τοῦ οδικοῦ δικτύου θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρει σημαντικὴν μείωσιν τοῦ ὡς ἄνω ποσοῦ.

Ἡ ἀσφαλτοστρώσις τοῦ ἔθνικοῦ δικτύου καὶ ἡ ἀσφαλτικὴ ἐπάλειψις τῶν ἐπαρχιακῶν καὶ ὠρισμένων κοινοτικῶν ὁδῶν κρίνεται ἀπαραίτητος, διότι, παρ' ὅλον ὅτι τὰ ἀμμοχαλικόστρωτα ὁδοστρώματα ἔχουν πολὺ μικρότερον κόστος κατασκευῆς, ὑφίστανται κατὰ τὴν χειμερινὴν κυρίως περίοδον ταχυτάτην φθορὰν.

Ἐκτὸς ὁμοῦ τοῦ θέματος τῆς ἀσφαλτοστρώσεως καὶ συντηρήσεως τῶν ὁδοστρωμάτων, ὑφίσταται καὶ πρόβλημα ἱκανοποιητικῆς χαράξεως. Διὰ τῶν ὄρειων ὄγκων, οἱ ὁποῖοι δεσπόζουν ἐπὶ τῆς νήσου, δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ χάραξις τεταμένων καὶ πεδινῶν ὁδῶν. Εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἐφηρμόσθη χάραξις πτυχωμένη, ἀκολουθοῦσα παλαιὰς ἡμιονικὰς ἀτραπούς μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀδικαιολόγητον καὶ σημαντικὴν ἐπιμήκυσιν τῆς ἀποστάσεως μετὰ ἀφετηρίας καὶ τέρματος τῆς ὁδοῦ.

Εἰς πλείστα σημεῖα νέα χάραξις εἶναι ἀπαραίτητος, εἰς ἄλλα δὲ εἶναι ἀναγκαῖα αἰσθητὴ βελτίωσις τῆς ὑφισταμένης καταστάσεως, διὰ τῆς ἀναθεωρήσεως τῶν γεωμετρικῶν στοιχείων καὶ τῆς ἐκτελέσεως διαπλατύνσεων καὶ εὐθυγραμμίσεων.

Τὸ πρόβλημα τῆς ὁδοποιίας τῆς Κρήτης παρουσιάζεται ὀξύτερον καὶ δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς εἰς τῶν κυριωτέρων ἀνασταλτικῶν παραγόντων εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς οἰκονομίας τῆς νήσου. Ἡ ἐπιβαλλομένη ἐκ τῆς καταστάσεως τοῦ δικτύου μικρὰ ταχύτης καὶ ἡ φθορὰ τῶν μεταφορικῶν μέσων ἐπιβαρύνουν τὸ κόστος παραγωγῆς. Τὸ ὑφιστάμενον δίκτυον, ὡς ἐλέχθη καὶ ἀνωτέρω, εἶναι πυκνότερον, καὶ δὲν ὑφίσταται ἐπομένως οὐσιαστικὴ ἀνάγκη δημιουργίας νέων ὁδικῶν συνδέσεων ἐκτὸς τῶν προσπελάσεων πρὸς τὰ σημεῖα τουριστικοῦ ἐνδιαφέροντος. Ἡ κακὴ ὁμοῦ κατάστασις τοῦ δικτύου καθιστᾷ οἰανδήποτε προσπάθειαν τουριστικῆς ἀξιοποιήσεως ματαίαν καὶ συντελεῖ εἰς τὴν συγκέντρωσιν τοῦ τουριστικοῦ ρεύματος εἰς περιορισμένης περιοχᾶς πλησίον τῶν μεγάλων ἀστικῶν κέντρων καὶ τῶν σημείων εἰσόδου τῶν τουριστῶν εἰς τὴν νήσον.

Ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ προβλήματος τῆς ὁδοποιίας τῆς Κρήτης ὀφείλει νὰ εἶναι γενικὴ. Οἰαδήποτε προσπάθεια ἐπιλύσεως τοῦ θέματος διὰ τῆς διαθέσεως μικρῶν κονδυλίων πρὸς ἐπισκευὴν ὠρισμένων τμημάτων, χωρὶς ταῦτα νὰ ἔχουν ἐνταχθῆ εἰς ἕν γενικὸν πρόγραμμα τοῦ ὁποῖου θὰ ἀποτελοῦν τμηματικὴν ἐφαρμογὴν, ἀποτελεῖ τὴν πλέον δαπανηρὰν μέθοδον καὶ τὴν ὀλιγώτερον ἀποτελεσματικὴν.

α. Ἐθνικὸν Δίκτυον:

Τὸ Δίκτυον Ἐθνικῶν Ὀδῶν εἰς Κρήτην ἀποτελεῖται ἀπὸ πέντε ὁδούς, τὰς ὑπ' ἀριθ. 90, 92, 94, 97 καὶ 99, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ κυριώτεραι εἶναι αἱ ὑπ'

ἀριθ. 90 καὶ 97 αἱ ὁποῖαι ἐξυπηρετοῦν μεγάλας περιοχὰς τῆς νήσου, ἀντιθέτως πρὸς τὰς ἄλλας τρεῖς τῶν ὁποίων ὁ ἀντικειμενικὸς σκοπὸς εἶναι περιωρισμένος.

1. ΕΘΝΙΚΗ ΟΔΟΣ ΑΡ. 90 (ΚΑΣΤΕΛΛΙ - ΣΗΤΕΙΑ) : Αὕτη ἀποτελεῖ τὴν σπονδυλικὴν στήλην τοῦ οδικοῦ συστήματος τῆς Κρήτης, τὴν ὁποῖαν καὶ διασχίζει κατὰ μήκος τῶν βορείων ἀκτῶν αὐτῆς ἐκ Δυσμῶν πρὸς Ἀνατολὰς.

Ἡ ὁδὸς συνδέει τοὺς τέσσαρας νομοὺς τῆς νήσου καὶ εἶναι ἡ μόνη βασικὴ ἀρτηρία, διὰ τῆς ὁποίας ἐπικοινωνοῦν μετὰ τῶν αἰ κυριώτεροι πόλεις τῆς νήσου.

Ἡ Ε. Ο. 90 ἔχει συνολικὸν μήκος 355 χλμ., μὲ ἀφετηρίαν τὸ Καστέλλιον Κισσάμου εἰς τὸν νομὸν Χανίων καὶ τέρμα τὴν Σητεῖαν εἰς τὸν νομὸν Λασηθίου. Κατὰ μήκος τῆς ὁδοῦ εὐρίσκονται τὰ Χανιά, τὸ Ρέθυμνον, τὸ Ἡράκλειον, ἡ Νεάπολις καὶ ὁ Ἅγιος Νικόλαος, ἥτις ὄλαι αἱ μεγάλα πόλεις τῆς Κρήτης, πλην τῆς Ἱεραπέτρας, ἥτις συνδέεται ὁμοῦ μετὰ τῆς Ἐθνικῆς Ὀδοῦ διὰ τῆς ἀσφαλτοστρωμένης ἐπαρχιακῆς ὁδοῦ Λ-20, μήκους 14 χλμ.

Ἡ κατάστασις τῆς Ἐθνικῆς Ὀδοῦ εἶναι μετρία. Τὸ μεγαλύτερον μέρος αὐτῆς εἶναι ἀσφαλτοστρωμένον, ἀλλὰ μόνον τὸ τμήμα Ἡρακλείου-Μαλίω (34 χλμ.) εὐρίσκεται εἰς καλὴν κατάστασιν.

Γενικῶς ἡ ὁδὸς εἶναι στενὴ, μὲ πλάτος καταστρώματος εἰς πλείστας τῶν περιπτώσεων μὴ ὑπερβαῖνον τὰ 5,5 μέτρα, διαθέτει δὲ πολὺν περιωρισμένης ἀκτίνης. Τὸ μεγαλύτερον μέρος στερεῖται ἐρεισμάτων, ἢ δὲ συντήρησις τῆς ὁδοῦ εἶναι πλημμελής καὶ εἰς πολλὰ σημεῖα τὸ ὁδοστρώμα εἶναι κατεστραμμένον.

Ἡ δυνατότης ἀναπτύξεως ἱκανοποιητικῆς ταχύτητος εἶναι περιωρισμένη. Ἡ ὀρατότης τῆς ὁδοῦ εἶναι ἐξαιρετικὰ χαμηλὴ, εἰς πολλὰ δὲ σημεῖα εἰς βαθμὸν ἐπικίνδυνον. Τὸ προσπέρασμα εἶναι δύσκολον καὶ πολλακίς, εἰς τὰ ὄρεϊνὰ κυρίως σημεῖα, εἶναι ἀπαραίτητος ἡ στάθμευσις τοῦ ἐνὸς ὀχήματος, διὰ νὰ γίνῃ δυνατὴ ἡ διέλευσις τοῦ ἐκ τῆς ἀντιθέτου κατευθύνσεως ἐρχομένου. Ἡ κατασκευὴ τοῦ τμήματος Ἁγίου Νικολάου-Παχείας Ἄμμου μολὶς ἀπεπερατώθη, προσφάτως δὲ ἤρχισεν ἡ κατασκευὴ μέρους τοῦ τμήματος Παχείας Ἄμμου-Σητείας τοῦ εἰς τὴν χειροτέραν κατάστασιν εὐρισκομένου. Τὸ ἀνατολικώτερον τοῦτο τμήμα τῆς Ἐθνικῆς Ὀδοῦ διαθέτει ἀμμοχαλικόστρωτον ὁδοστρώμα, τὸ ὁποῖον χρῆζει ἐτησίως γενικῆς ἐπισκευῆς. Τμήμα δὲ αὐτῆς διέρχεται διὰ θεαματικωτάτης διαδρομῆς, εὐρισκομένης ἐπὶ τοῦ ὄρειου ὄγκου ἐκ τοῦ ὁποῖου φαίνεται ὀλόκληρος ὁ κόλπος τοῦ Μιραμπελλοῦ.

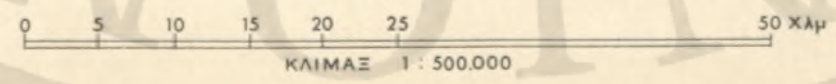
Γενικῶς, ἡ Ἐθνικὴ Ὀδὸς Ἀρ. 90 τῆς ὁποίας ἀνετέθη προσφάτως ἡ ἀναγνωριστικὴ μελέτη εἰς ἀριθμὸν μελετητῶν, ἀποτελεῖ τὴν κυριώτεραν συγκοινωνιακὴν ἀρτηρίαν τῆς νήσου. Ἡ τελικὴ δὲ μελέτη ὀφείλει νὰ ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον ἰδιαίτερας προσοχῆς καὶ νὰ δοθῇ προτεραιότης οὐχὶ εἰς τὴν διαπλατύνσιν μικρῶν τμημάτων, ἀλλὰ εἰς τὴν ἀναμόρφωσιν ὀλοκλήρου τῆς χαράξεώς της καὶ τὴν βελτίωσιν τῶν γεωμετρικῶν της στοιχείων, εἰς τρόπον ὥστε νὰ δυναθῆ ἡ σημαντικὴ διὰ τὴν οἰκονομίαν τῆς νήσου καὶ διὰ τὴν τουριστικὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς ὁδικὴ ἀρτηρία νὰ λάβῃ χαρακτηρισμὸν ὁδοῦ Β ἢ τοῦλάχιστον Γ κατηγορίας.

2. ΕΘΝΙΚΗ ΟΔΟΣ 97 (ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ-ΤΥΜΠΑΚΙΟΥ) : Ἡ Ε. Ο. 97 εἶναι ἡ δευτέρα εἰς σπουδαιότητα ὁδικὴ ἀρτηρία τῆς νήσου, συνολικοῦ μήκους 65 χλμ. Εὐρίσκεται ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὸν νομὸν Ἡρακλείου καὶ διασχίζει τὴν νήσον ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον συνδέουσα τὸ Ἡράκλειον, ἀφ' ἐνὸς μὲν μετὰ τὴν πεδιάδα τῆς Μεσσαρᾶς, τὴν εὐφορωτέραν περιοχὴν τῆς νήσου, ἐκτάσεως 200.000 στρεμμάτων καὶ ἀφ' ἑτέρου μετὰ τὴν τουριστικὴν περιοχὴν τῆς Φαιστοῦ-Ἁγ. Τριάδος-Γόρτυνος, μιᾶς τῶν σπουδαιωτέρων ἀπὸ ἀρχαιολογικῆς ἀπόψεως περιοχῶν τῆς Κρήτης.

- ΑΣΦΑΛΤΟΣΤΡΩΜΕΝΗ ΟΔΟΣ ΕΙΣ ΚΑΛΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΝ
- ====** ΣΚΥΡΟΣΤΡΩΤΟΣ ΟΔΟΣ ΕΙΣ ΚΑΛΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΝ
- ΧΩΜΑΤΟΔΡΟΜΟΣ ΕΙΣ ΚΑΛΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΝ
- ΑΣΦΑΛΤΟΣΤΡΩΜΕΝΗ ΟΔΟΣ ΕΙΣ ΚΑΚΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΝ
- ΣΚΥΡΟΣΤΡΩΤΟΣ ΟΔΟΣ ΕΙΣ ΚΑΚΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΝ
- ΧΩΜΑΤΟΔΡΟΜΟΣ ΕΙΣ ΚΑΚΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΝ

ΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΤΥΟΝ

Η Ε. Ο. 97 είναι ίσως η καλύτερα οδική αρτηρία της νήσου. Η ανακατασκευή του μεγαλύτερου τμήματός της έπερατώθη υπό των ΜΟΜΑ το 1963, παραμένει δε προς κατασκευήν το τμήμα Τυμπάκιον-Άγια Γαλήνη, μήκους 10 χιλιομέτρων.

Εκτός των δύο, ως άνω, μεγάλων αρτηριών, υπάρχουν αί ακόλουθοι τρεις επί πλέον Έθνικαί Όδοι αί όποιαί εξυπηρετούν περιορισμένον σκοπόν.

3. ΕΘΝΙΚΗ ΟΔΟΣ 99 (ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΝΩΣΟΥ) ΜΗΚΟΥΣ 5 ΧΛΜ. : Η δδός αυτή έχει μήκος πέντε μόνον χιλιομέτρων και συνδέει τὸ Ἡράκλειον μετὰ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ χώρου τῆς Κνωσοῦ. Οὐσιαστικῶς ἡ Ε. Ο. 99 ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον μέρος τῶν ἐπαρχιακῶν δδῶν Η-30 καὶ Η-33, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τὸ Ἡράκλειον ἀφ' ἑνὸς μὲ τὸ ἀνατολικὸν τμήμα τῆς πεδιάδος τῆς Μεσσαράς καὶ ἀφ' ἑτέρου μὲ τὴν Ἱεράπετραν διὰ μέσου τῆς Ἄνω Βιάννου.

4. ΕΘΝΙΚΗ ΟΔΟΣ 94 (ΧΑΝΙΩΝ - ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ ΣΟΥΔΑΣ) : Η δδός αὕτη, μήκους 13 χιλιομέτρων, συνδέει τὸ ἀεροδρόμιον τῆς Σούδας μετὰ τῆς πόλεως τῶν Χανίων. Η δδός εὐρίσκεται εἰς καλὴν κατάστασιν, χρήζει ὁμως διαπλατυνσεως. Εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποῖαν θὰ μετατοπισθῆ πρὸς βορρᾶν τὸ σημεῖον ἀφίξεως πολιτικῶν ἀεροσκαφῶν, ἡ δδός αὕτη θὰ ἐγκαταλειφθῆ ἀντικαθισταμένη ὑπὸ τῆς ἐπαρχιακῆς σήμερον Χ-38.

5. ΕΘΝΙΚΗ ΟΔΟΣ 92 (ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ ΚΑΣΤΕΛΛΙΟΥ - Ε. Ο. 90) : Αὕτη συνδέει τὴν Ἐθνικὴν Ὁδὸν Ε-90, ἐκ σημείου κειμένου 25 χιλιομέτρα ἀνατολικῶς τοῦ Ἡρακλείου, μετὰ τοῦ στρατιωτικοῦ ἀεροδρομίου Καστελλίου.

β. Ἐπαρχιακὴ Ὁδοποιία :

Ἀντιθέτως πρὸς τὰς Ἐθνικὰς Ὁδοὺς αἱ ὁποῖαι συνδέουν τὰ μεγάλα ἀστικά κέντρα μετὰ τῶν ἢ μετὰ τῶν κυρίων ἀρχαιολογικῶν χώρων, ἀεροδρομίων, λιμένων ἢ ἄλλων σημαντικῶν περιοχῶν, τὸ μὲν ἐπαρχιακὸν ὀδικὸν δίκτυον συνδέει τὰς διαφόρους κοινότητας μετὰ τῶν καὶ μετὰ τῶν μεγάλων κέντρων ἐκάστου νομοῦ, τὸ δὲ κοινοτικὸν ὀδικὸν δίκτυον συνδέει μετὰ τῶν τούς διαφόρους οἰκισμοὺς οἱ ὁποῖοι ἀπαρτίζουν τὴν κοινότητα.

Ἀπὸ τουριστικῆς ἀπόψεως τόσον τὸ ἐπαρχιακὸν ὅσον καὶ τὸ κοινοτικὸν δίκτυον εἶναι σημαντικώτατα, δεδομένου ὅτι τὰ περισσότερα τῶν σημείων τουριστικοῦ ἐνδιαφέροντος εὐρίσκονται διεσπαρμένα εἰς ὅλοκληρον τὴν νήσον, ἡ δὲ προσπέλασις εἰς αὐτὰ εἶναι ἐφικτὴ διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τόσον τῶν ἔθνικῶν, ὅσον καὶ τῶν ἐπαρχιακῶν καὶ κοινοτικῶν δδῶν.

Ἡ κατάσταση τοῦ Ἐπαρχιακοῦ δικτύου εἶναι κακὴ. Ὁ κατωτέρω πίναξ δεικνύει, ἀνὰ νομόν, τὸ μήκος εἰς χιλιομέτρα ὡς καὶ τὴν κατάστασιν τοῦ ὀδοστρώματος τοῦ ἐπαρχιακοῦ δικτύου ὀδοποιίας.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 5—7 ΕΠΑΡΧΙΑΚΟΝ ΔΙΚΤΥΟΝ ΟΔΟΠΟΙΙΑΣ ΑΝΑ ΝΟΜΟΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΝ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ (Μήκη εἰς χιλιομέτρα .)

ΕΙΔΟΣ ΟΔΟΣΤΡΩΜΑΤΟΣ	ΝΟΜΟΣ				ΣΥΝΟΛΟΝ	%
	Χανίων	Ρεθύμνης	Ἡρακλείου	Λασηθίου		
Ἀσφαλτικὸς Τάπηξ ἢ Ἀσφαλτικὴ ἐπάλειψις	157	89	39	56	341	12,7
Σκυρωτὸν	107	45	8	24	184	6,8
Ἀμμοχαλικόστρωτον	147	55	376	57	635	23,7
Ἄνευ ὀδοστρώματος	330	259	418	510	1.517	56,8
ΣΥΝΟΛΟΝ	741	448	841	647	2.677	100, %

Πηγή : Γραφεῖα Νομομηχανικῶν Χανίων, Ρεθύμνης, Ἡρακλείου καὶ Λασηθίου.

Ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ ἀνωτέρω πίνακος, 57% τοῦ ἐπαρχιακοῦ δικτύου στερεῖται ὀδοστρώματος, 24%, τὸ ὁποῖον καὶ διαθέτει ἀμμοχαλικόστρωτον ὀδόστρωμα, ἀπαιτεῖ συνεχῆ συντήρησιν καὶ ἐπισκευήν. Μόνον 13% τοῦ δικτύου διαθέτει ἀσφαλτικὴν ἐπιφάνειαν κυλίσεως, ἡ ὁποῖα ὁμως παρουσιάζει εἰς πολλὰς περιπτώσεις σημαντικὰς φθοράς.

Ἡ Κρήτη διασχίζεται ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς ἀπὸ μεγάλους ὄρεινους ὄγκους, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἔχει γίνεῖ ἡ ὀδικὴ σύνδεσις τῶν διαφόρων θέσεων τῆς νήσου. Διὰ τῶν καταλλήλων αὐχένων καὶ διὰ μέσου πεδινῶν περιοχῶν διέρχονται ὠρισμένα ἐπαρχιακὰ ὀδοί, αἱ ὁποῖαι εἰς τὴν πραγματικότητα συνθέτουν μετὰ τῶν Ἐθνικῶν Ὁδῶν 90 καὶ 97 τὸ βασικὸν ὀδικὸν δίκτυον τῆς νήσου, διὰ τοῦ ὁποῖου συνδέονται μετὰ τῶν ὄλων αἱ κύρια, αἱ τουριστικὰ καὶ αἱ πλουτοπαραγωγικὰ περιοχὰ τῆς νήσου, καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων διακινεῖται τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ἐμπορευμάτων καὶ τῶν ἐπιβατῶν τῆς Κρήτης.

Αἱ βασικαὶ αὗται ἐπαρχιακὰ ὀδοί, συνολικοῦ μήκους 1000 περίπου χιλιομέτρων, μετὰ τῆς ἐπίσημου ἀριθμώσεως των ἀναφέρονται λεπτομερῶς εἰς τὸν Πίνακα V—1 (Π) εἰς τὸ Παράρτημα τῆς Μελέτης.

γ. Κοινοτικὸν Ὁδικὸν Δίκτυον :

Αἱ πλείστα τῶν κοινοτήτων τῆς νήσου ἀποτελοῦνται ἀπὸ πολλοῦς οἰκισμοὺς, συνδεομένους μετὰ τῶν διὰ τῶν κοινοτικῶν δδῶν.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 5—8 ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΒΑΤΟΤΗΤΟΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΝΗΣΟΥ ΚΡΗΤΗΣ (Μήκη εἰς χιλιομέτρα).

ΤΥΠΟΣ ΟΔΟΣΤΡΩΜΑΤΟΣ	Ν Ο Μ Ο Σ				ΣΥΝΟΛΟΝ	%
	Χανίων	Ρεθύμνης	Ἡρακλείου	Λασηθίου		
Ἀσφαλτικὴ ἐπάλ.	55	3	3	1	62	5
Σκυρωτὸν	13	35	25	—	73	6
Ἀμμοχαλ/στρωτον	28	15	412	—	455	36
Ἄνευ ὀδ/ματος	317	22	—	89	428	34
Σύνολον (Κυκλοφοροῦμένων εἰς πᾶσαν ἐποχὴν)	413	75	440	90	1018	81
Λίαν δυσχεροῦς διαβάσεως, (Κυκλοφοροῦμεναι μόνον τὸ θέρος)	29	29	50	131	239	19
ΓΕΝ. ΣΥΝΟΛΟΝ	442	104	490	221	1257	100

Πηγή : Γραφεῖα Νομομηχανικῶν—Υ.Π.Α.Κ.

Ἡ σημασία τοῦ κοινοτικοῦ δικτύου εἰς τὴν τουριστικὴν ἀνάπτυξιν τῆς νήσου ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι αἱ ὀδοὶ αὗται ἀποτελοῦν πολλὰκις τὸν μόνον τρόπον προσπέλασεως πρὸς διαφόρους ἀξιοσημειώτους τοποθεσίας, ὡς Μονὰς, Ἐκκλησίας μετὰ Βυζαντινῶν τοιχογραφιῶν, Σπήλαια κ.λ.π.

Ἡ κατάσταση τοῦ Κοινοτικοῦ Δικτύου εἶναι ἔτι χειροτέρα τῆς τοῦ Ἐπαρχιακοῦ.

Ὁ Πίναξ 5-8 δεικνύει, κατὰ Νομόν, τὸ μήκος καὶ τὴν παρῶσαν κατάσταση τοῦ Κοινοτικοῦ Δικτύου ὀδοποιίας.

Ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ ἀνωτέρω πίνακος, πλέον τοῦ ἡμίσεος τῶν Κοινοτικῶν Ὁδῶν (53%) στερεῖται ὀδοστρώματος, μέγα μέρος δὲ αὐτῶν εἶναι λίαν δυσχεροῦς διαβάσεως.

5.08 ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ

Ὁ ἐξηλεκτρισμὸς τῆς Κρήτης εὐρίσκεται εἰσέτι εἰς τὸ πρῶτον στάδιον τῆς ἀναπτύξεώς του. Πλὴν τῶν μεγάλων ἀστικῶν καὶ ἡμιαστικῶν κέντρων, ἡ ὑπόλοιπος νήσος στερεῖται τῆς δυνατοῦτος ἠλεκτροφωτισμοῦ ἢ τῆς χρησιμοποίησεως ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας διὰ βιομηχανικοῦ σκοποῦς. Βασικὸν μειονέκτημα διὰ τὸν ἐξηλεκτρισμὸν τῆς νήσου ἀποτελεῖ ἡ ἀδυναμία τῆς διασυνδέσεως τοῦ δικτύου τῆς Κρήτης μετὰ τοῦ Ἐθνικοῦ τοιοῦτου.

Ἡ μέση ἔτησίᾳ κατανάλωσις ἠλεκτρισμοῦ εἰς Κρήτην ἀνῆλθε κατὰ τὸ 1961 εἰς 49 Kwh κατ' ἄτομον, ἐναντι 226 Kwh κατ' ἄτομον δι' ὅλοκληρον τὴν Ἑλλάδα.

Παρ' ὄλας τὰς προσπάθειάς καὶ τὴν ἐπέκτασιν τοῦ δικτύου κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ὀλιγώτερον τοῦ ἡμίσεος τοῦ πληθυσμοῦ ἠλεκτροδοτεῖται. Βασικὴ δυσκολία εἰς τὴν ἐπέκτασιν τοῦ δικτύου ἀποτελεῖ τόσον ἡ μεγάλη διασπορὰ μεγάλου ἀριθμοῦ οἰκισμῶν μὲ πολὺ μικρὸν ἀριθμὸν κατοίκων ἐκάστου, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐπαυξάνει τὸ κόστος ἐγκαταστάσεων διανομῆς, ὅσον καὶ τὸ ὑψηλὸν κόστος παραγωγῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας ἐν Κρήτη, ἐνῶ ἰσχύει τὸ ἐνιαῖον δι' ὅλοκληρον τὴν χώραν τιμολόγιον τῆς ΔΕΗ. Ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἐπὶ συνόλου 1.439 οἰκισμῶν ἠλεκτροδοτοῦνται μόνον 98, περιλαμβάνοντες περίπου 225.000 ἄτομα, ἥτοι 45% τοῦ συνόλου τῶν κατοίκων τῆς Κρήτης. Ὁ ὑπόλοιπος πληθυσμὸς εὐρίσκεται διεσπαρμένος εἰς 1.341 οἰκισμοὺς, ἀρκετοὶ τῶν ὁποίων περιλαμβάνουν ὀλιγωτέρους τῶν 50 κατοίκων.

α. Παραγωγή :

Ἡ Κρήτη ἠλεκτροδοτεῖται ὑπὸ τεσσάρων¹ σταθμῶν παραγωγῆς συνολικῆς ἰσχύος 13.500 Kw, οἱ ὁποῖοι συνδέονται διὰ γραμμῆς ὑψηλῆς τάσεως 15/66 KVA (βλ. Χάρτην 36).

Μέχρι τέλους τοῦ 1965 προβλέπεται ἡ ἐπέκτασις τοῦ ὡς ἄνω δικτύου διὰ τῆς προσθήκης μονάδων παραγωγῆς ἰσχύος 15.500 ἐπὶ πλέον Kw².

β. Διανομή :

Τὸ δίκτυον διανομῆς, ὡς ἐμφαίνεται καὶ εἰς τὸν Χάρτην 36, ἐξυπηρετεῖ ἐπὶ τοῦ παρόντος ὄλας τὰς μεγάλας πόλεις τῆς νήσου (Ἡράκλειον, Χανιά, Ρεθύμνον, Νεάπολιν, Ἅγιον Νικόλαον καὶ Ἱεράπετραν) πλὴν τῆς Σητείας ὡς καὶ 7 ἡμιαστικοῦς οἰκισμοὺς μὲ πληθυσμὸν ἄνω τῶν 2000 κατοίκων, καὶ 68 ἀγροτικοῦς οἰκισμοὺς τοῦ συνόλου τῶν ἐξυπηρετουμένων κατοίκων ἀνερχομένου εἰς 200.000, ἥτοι εἰς 40% τοῦ συνολικοῦ πληθυσμοῦ τῆς νήσου. Ἡ ἐπέκτασις τοῦ δικτύου ἕως τὴν Σητεῖαν προβλέπεται νὰ γίνῃ εἰς τὸ ἄμεσον μέλλον.

Πέραν τοῦ ὡς ἄνω βασικοῦ δικτύου, λειτουργοῦν καὶ 17 τοπικοὶ σταθμοὶ συνολικῆς ἰκανότητος 1.750 περίπου Kw, οἱ ὁποῖοι ἠλεκτροδοτοῦν 5 ἡμιαστικοὺς καὶ 12 ἀγροτικοὺς οἰκισμοὺς μὲ σύνολον 25.000 κατοίκους, ἥτοι 5,2% τοῦ ὄλου πληθυσμοῦ τῆς νήσου.

Τὸ δίκτυον διανομῆς Κρήτης εἶναι, ἐπὶ τοῦ παρόντος, τάσεως 15 KV. Ἡ ὑπάρχουσα ὁμως γραμμὴ μετὰ Χανίων καὶ Ἡρακλείου δύναται νὰ δεχθῆ 66 KV (χρησιμοποιεῖται σήμερον ὁμως διὰ 15 KV), προβλέπεται δὲ ἐνδεχομένως καὶ ἡ ἐπέκτασις τῆς ὡς γραμμῆς 66 KV, μέχρι καὶ τῆς Παχείας Ἄμμου.

Δίκτυον 10 KV συνδέει τὴν περιοχὴν Βατολάκκου—Φουρνῶν μετὰ τῶν Χανίων, ἕτεραι δὲ γραμμαὶ 15 KV συνδέουν τμήματα τῶν ἐπαρχιῶν Τεμένους καὶ Πεδιάδος μετὰ τοῦ Ἡρακλείου.

1. Ἡρακλείου — DIESEL 7500 Kw, Χανίων—DIESEL 4.200 Kw, Ἅγιοῦς—Υδροηλεκτρικὸς 770 Kw, Ἅγιον Νικόλαον— DIESEL 850 Kw.

2. Χανιά—DIESEL 2000 Kw καὶ Ἡρακλείου—DIESEL 6000 Kw καὶ Ἀτμοστρόβιλοι TURBINES 7500 Kw.

5.09 ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΙ

Το τηλεπικοινωνιακόν δίκτυον τῆς Κρήτης εἶναι ἀνεπτυγμένον. Οὐσιαστικῶς τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν τῶν οἰκισμῶν τῆς νήσου (1014 ἐπὶ συνόλου 1440) διαθέτουν τηλεφῶνον, εἶναι δὲ δυνατὴ καὶ ἡ ἐπικοινωνία των μετὰ τῆς ὑπολοίπου Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ἐπὶ τοῦ παρόντος ὑπάρχουν 21 τηλεπικοινωνιακὰ κέντρα ἐπὶ νηδρωμένα με προσωπικόν τοῦ Ο.Τ.Ε., 38 ταχυδρομικὰ γραφεῖα, 6 πρακτορεῖα Ο.Τ.Ε. καὶ πλεόν τῶν 1000 Κοινοτικῶν τηλεφωνείων, τὰ ὁποῖα λειτουργοῦν ὠρισμένας μόνον ὥρας.

Μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 1965 προβλέπεται ἡ ὑπὸ τοῦ Ὁργανισμοῦ Τηλεπικοινωνιῶν Ἑλλάδος ἐγκατάστασις τηλεφῶνον εἰς ὄλους τοὺς ἀπομένοντας οἰκισμοὺς με πληθυσμὸν ἄνω τῶν 100 κατοίκων (40 περίπου), ὡς καὶ ἡ αὐτοματοποίησης τῶν τηλεφωνικῶν κέντρων τῶν πλησίον τῶν μεγαλύτερων πόλεων εὐρισκομένων ἀγροτικῶν συνοικισμῶν, ὑπολογιζομένων εἰς 176.

α. Ἀστικὴ Τηλεφωνία :

Τὸ Ἡράκλειον, τὰ Χανιά, τὸ Ρέθυμνον καὶ ἡ Σούδα διαθέτουν αὐτόματα τηλεφωνικὰ κέντρα με δυναμικότητα ἀντιστοίχως 1900, 1300, 700 καὶ 100 συνδέσεων. Εἰς τὰ ὑπόλοιπα κέντρα, εἶναι συνδεδεμένοι 600 περίπου συνδρομηταὶ με χειροκινήτους μεταλλάκτας, οἱ δὲ συνδρομηταὶ διαθέτουν χειροκινήτους συσκευάς.

Τὸ πρόγραμμα ἐπεκτάσεως τοῦ ἀστικοῦ δικτύου τοῦ Ο.Τ.Ε. προβλέπει, μέχρι τέλους τοῦ 1965, τὴν αὐξησιν τῆς δυναμικότητος τῶν κέντρων Ἡρακλείου, Χανίων, Ρεθύμνου καὶ Σούδας εἰς 4500, 2600, 1000 καὶ 200 συνδέσεις ἀντιστοίχως, τὴν ἔναρξιν λειτουργίας αὐτομάτων κέντρων εἰς Ἅγιον Νικόλαον (300 παροχῶν), Ἱεράπετραν (300) καὶ Σητεῖαν (400), ὡς καὶ τὴν ἐγκατάστασιν αὐτομάτου κέντρου εἰς Ἀρχάνας (50) συνδρομητῶν αὐτομάτου συνδέσεως μετὰ τοῦ κέντρου Ἡρακλείου.

β. Ὑπεραστικὰ Τηλεπικοινωνια :

Τὸ ὑπεραστικόν τηλεφωνικόν δίκτυον τῆς νήσου ἀποτελεῖται ἐξ ὁλοκλήρου ἀπὸ ἑναερίου γραμμῶν δι' ὧν συνδέονται ὄλα τὰ Κέντρα, τὰ Ταχυδρομικὰ Γραφεῖα, τὰ Πρακτορεῖα καὶ τὰ Κοινοτικὰ Τηλεφωνεῖα, ὡς καὶ ἀπὸ φερέσυχνα κυκλώματα συνδέοντα τὸ Ἡράκλειον μετὰ τῶν Χανίων (12 κυκλώματα), Ρεθύμνον (3), Ἅγιον Νικόλαον (3), Ἱεράπετραν (3) καὶ Σητεῖαν (1).

Τὸ ὑπεραστικόν δίκτυον τῆς νήσου συζεύγνυται με τὸ Ἐθνικόν δίκτυον τῆς χώρας δι' ἔρτζιανῶν ζεύξεων Ἀθηνῶν-Ἡρακλείου (24 κυκλωμάτων) καὶ Ἀθηνῶν-Χανίων (9 κυκλωμάτων), προβλέπεται δὲ ἡ αὐξησις αὐτῶν εἰς 48 μέχρι τέλους τοῦ 1965. Ἡ ὑπεραστικὴ τηλεφωνικὴ κίνησις, τόσον ἡ ἐντὸς τῆς Κρήτης ὅσον καὶ ἡ μετὰ τὴν Κρήτην καὶ ὑπολοίπου Ἑλλάδος καὶ ἐξωτερικοῦ διεξάγεται ὑπὸ καλῆς συνθήκας, με ἐλαχίστην περίοδον ἀναμονῆς.

Μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Ἡρακλείου λειτουργεῖ κέντρον ἡμιαυτόματου, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ τηλεφωνήτρια τῆς μιᾶς πόλεως ἐπιλέγει ἀπ' εὐθείας τὸν καλούμενον ἀριθμὸν τῆς ἑτέρας, ἄνευ παρεμβολῆς δευτέρας τηλεφωνητρίδας.

Μέχρι τέλους τοῦ 1965 προβλέπεται ὑπὸ τοῦ Ο.Τ.Ε. ἡ ἐπέκτασις τοῦ δικτύου διὰ τῆς κατασκευῆς 300 χιλιομέτρων ἑναερίων γραμμῶν, διὰ τῆς ἀναρτήσεως 600 χιλιομέτρων κυκλωμάτων, διὰ τῆς ἐγκαταστάσεως 20 ἐπὶ πλεόν τηλεφωνικῶν φερέσυχνων συστημάτων μετὰ τῶν διαφόρων κυριωτέρων ἀστικῶν κέντρων τῆς νήσου, ὡς π.χ. μετὰ τῆς Σητείας καὶ Ἅγιου Νικολάου, Ἱεραπέτρας καὶ Ἡρακλείου, Σπηλίου καὶ Ρεθύμνου, Κοζαρέ καὶ Ἀκουμίων, Ἅγιου Νικολάου καὶ Ἱεραπέτρας, Χανίων καὶ Ἀκουμίων, Ἅγιου Νικολάου καὶ Ἱεραπέτρας, Χανίων καὶ Καστελλίου, Βάμου καὶ Καντάνου, Ἡρακλείου καὶ Μοιρῶν καὶ μετὰ τῶν διαφόρων ἄλλων οἰκισμῶν.

Ἐπίσης, προβλέπεται ἡ ἐγκατάστασις νέων ὑπεραστικῶν τηλεφωνικῶν κέντρων εἰς Ρεθύμνον καὶ Χανιά, καὶ ἡ ἐγκατάστασις εἰς Ἡράκλειον καὶ Χανιά ὑπεραυτομάτων κέντρων διὰ τῆς ἀπ' εὐθείας ὑπεραστικῆς συνδέσεως με συνδρομητὰς 15 ἐτέρων πόλεων τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν ὁποίων αἱ Ἀθῆναι, Θεσσαλονίκη, Πάτραι, Χαλκίς, Λάρισα, Βόλος, Λαμία, Λουτράκι, Κόρινθος κ.α.

γ. Τηλεγραφικὴ Ἐπικοινωνία :

Ἡ τηλεγραφικὴ ἐπικοινωνία μετὰ τῶν κέντρων τῆς νήσου διεξάγεται διὰ τηλετύπου Μόρς καὶ διὰ τηλεφῶνον, ἡ δὲ κίνησις πρὸς τὰς λοιπὰς χώρας συγκεντρῶνται εἰς τὰ τηλεγραφεῖα Ἡρακλείου, Χανίων καὶ Ρεθύμνου καὶ διαβιβάζεται διὰ τηλετύπων ἀφ' ἑνὸς καὶ διὰ τοῦ ὑποβρυχίου καλωδίου Κρήτης-Ἀθηνῶν ἀφ' ἑτέρου, κυρίως κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός.

Εἰς τὸ Ἡράκλειον λειτουργεῖ ἐπὶ τοῦ παρόντος χειροκίνητος, τηλετυπικός μεταλλάκτης δυναμικότητος 30 γραμμῶν, συνδεδεμένος με ἰδιώτας συνδρομητὰς, προβλέπεται δὲ ὑπὸ τοῦ Ο.Τ.Ε., μέχρι τέλους τοῦ 1965, ἡ ἐγκατάστασις αὐτομάτου τηλετυπικοῦ κέντρου 100 συνδρομητῶν, με δυνατότητα ἀμέσου συνδέσεως με τὸ Ἐθνικόν καὶ Διεθνὲς τηλετυπικόν δίκτυον.

Ὁσαύτως προβλέπεται ἡ ἐγκατάστασις χειροκινήτων τηλετυπικῶν κέντρων (λειτουργούντων διὰ τῆς παρεμβάσεως ὑπαλλήλων) εἰς Χανιά καὶ εἰς Ἅγιον Νικόλαον. Μέχρι δὲ τοῦ 1969 προβλέπεται ὑπὸ τοῦ Ο.Τ.Ε. ἡ ἐγκατάστασις αὐτομάτου τηλετυπικοῦ κέντρου εἰς Χανιά καὶ χειροκινήτου εἰς Ρεθύμνον Ἱεράπετραν καὶ Σητεῖαν.

δ. Παράκτιος Ραδιοεπικοινωνία :

Εἰς τὸ Ἡράκλειον λειτουργεῖ παράκτιος σταθμὸς Ἀσύρματου διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν πλοίων.

5.10 ὙΔΡΕΥΣΙΣ

Τὸ πρόβλημα τῆς ὑδρεύσεως, τῶν ἀστικῶν κυρίως κέντρων τῆς νήσου, εἶναι σοβαρώτατον. Ἡ πόλις τοῦ Ἡρακλείου μόλις προσφάτως ἀπέκτησεν ἐπάρκειαν ὕδατος διὰ τῆς κατασκευῆς ὁλοκλήρου συστήματος ἀντλήσεως καὶ μεταφορᾶς ἐκ πηγῶν κειμένων εἰς ἀπόστασιν 34 χιλιομέτρων ἀνατολικῶς τῆς πόλεως.

Ἡ περιοχὴ τῆς πόλεως τῶν Χανίων εἶναι ἡ μόνη, ἣτις διαθέτει πλήρη ἐπάρκειαν ὕδατος ἐνῶ ἀντιθέτως εἰς τὸ Ρέθυμνον παρουσιάζεται σημαντικὴ ἔλλειψις, κυρίως κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς θερινῆς περιόδου.

Τὸ πρόβλημα παρουσιάζεται ὀξύτερον εἰς τὸν Ἅγιον Νικόλαον. Γενικῶς, ὅλη ἡ περιοχὴ τοῦ κόλπου Μιραμπέλλου ἀπὸ Σπιναλόγγας μέχρι Καλοῦ Χωρίου στερεῖται ἐπαρκῶν γνωστῶν πηγῶν ποσίου ὕδατος. Λόγω τοῦ θερμοσηρικοῦ κλίματος, τὸ ὕψος τῶν βροχοπτώσεων εἶναι χαμηλόν, ἡ ἐξάτμισις ὑψηλὴ καὶ ὡς ἐκ τούτου οἱ ὑδροφόροι ὀρίζοντες παρουσιάζουν μικρὰν ἀπόδοσιν. Ἐπανειλημμένοι γεωτρήσεις ἀπέβησαν ἄκαρποι. Ὀλίγα χιλιόμετρα νοτιῶς τοῦ Ἅγιου Νικολάου ὑφίστανται πηγαὶ με μεγάλην παροχὴν, αἱ ὁποῖαι ἐκβάλλουν εἰς τὴν θάλασσαν, πλην ὁμοῦ τὸ ὕδωρ αὐτῶν εἶναι ἄλμυρόν καὶ ἐπομένως ἀκατάλληλον. Αἱ μόναι πηγαὶ ποσίου ὕδατος τοῦ Μιραμπέλλου με δυνατότητα ἀφθόνου παροχῆς, εὐρίσκονται πλησίον τοῦ Καλοῦ Χωρίου, 12 περίπου χιλιόμετρα νοτιῶς τοῦ Ἅγιου Νικολάου.

Ἡ Νεάπολις ἐπίσης ὑδρεύεται πλημμελῶς, λόγω ἀνεπαρκῶν πηγῶν. Ἡ Ἱεράπετρα ἀντιθέτως ἔχει ἐπάρκειαν ὕδατος, ὑδρευομένη ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ Ἅγιου Ἰωάννου, εὐρισκομένων εἰκοσι περίπου χιλιομέτρα βορειοανατολικῶς καὶ δυναμένων νὰ τροφοδοτήσουν με ὕδωρ ἕνδεχομένης τουριστικῆς ἐγκαταστάσεως ἐφ' ὅλης τῆς ἀνατολικῶς τῆς Ἱεραπέτρας καὶ μέχρι Μακρύγαλου, ἀκτῆς.

Διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος ὑδρεύσεως τῶν ἀγροτικῶν περιοχῶν τῆς νήσου, εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἐκτέλεσις ἔργων εἰς 500 περίπου οἰκισμοὺς, στερουμένους οἰουδήποτε τεχνικοῦ ἔργου ὑδρεύσεως, ἐξωτερικοῦ

δικτύου ἢ πλημμελῶς ὑδρευομένους λόγω ἐλλείψεως ἐπαρκῶν ποσοτήτων ὕδατος. Τὸ σύνολον τῶν κατοίκων τῶν ὡς ἄνω περιοχῶν ἀνέρχεται εἰς 110.000 περίπου, ἡ δὲ συνολικὴ δαπάνη διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὡς ἄνω ἔργων ἐκτιμᾶται ὅτι θὰ εἶναι τῆς τάξεως τῶν 75.000.000 δρχ.

Ἡ Κρήτη διαθέτει τὸ ἀναγκαῖον διὰ τὴν οἰκονομικὴν τῆς ἀνάπτυξιν ὕδωρ, εὐρεῖα ὁμοῦ περιοχῶν τῆς νήσου εἰς τὰς ὁποίας κατοικεῖ τὸ ἐν τέταρτον τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς στεροῦνται ἐπαρκῶν ποσοτήτων ὕδατος, εἴτε διότι τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων, δὲν ἔχουν ἐξερευνηθῆ ἐπαρκῶς αἱ ὑπόγειοι πηγαὶ ὕδατος καὶ δὲν ἔχει μελετηθῆ ἡ ἀξιοποίησις αὐτῶν. Πηγαὶ με μεγάλας παροχὰς ὑφαλμύρου ὕδατος, ὡς αἱ τοῦ Ἄλμουρου Ἡρακλείου καὶ Ἅγιου Νικολάου, δὲν δύνανται, ἐπὶ τοῦ παρόντος, νὰ χρησιμοποιηθοῦν.

Πιστεύεται ὁμοῦ ὅτι ἡ μελέτη παρ' εἰδικῶν τοῦ ὄλου θέματος τῆς ἀξιοποίησεως τῶν ὡς ἄνω πηγῶν, ἐν ὅψει μάλιστα τῶν τελευταίων ἐπιστημονικῶν ἐξελίξεων, θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποδώσῃ θετικὰ ἀποτελέσματα.

Ἡ ἐκπόνησις ἄλλωστε μιᾶς ὁλοκληρωμένης ὑδρογεωλογικῆς μελέτης, καλυπτούσης ὁλόκληρον τὴν Κρήτην, εἶναι ἐκ τῶν πλεόν ἀπαραιτήτων μελετῶν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς νήσου καὶ ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος ὑδρεύσεως καὶ ἀρδεύσεως τῶν διαφόρων περιοχῶν τῆς Κρήτης. Ἐπίσης, ἀναγκαῖος εἶναι ὁ συντονισμένος προγραμματισμὸς τῶν διαφόρων ἐπὶ μέρους ἔργων, διὰ τὰ ὁποῖα εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ἐκπονοῦνται πλήρεις μελέται πρὸ τῆς κατασκευῆς των.

Γενικῶς, εἰς τὴν ἐπιλογὴν τῶν πρὸς τουριστικὴν ἀξιοποίησιν περιοχῶν, ἢ ὑπαρξίς ὕδατος ἀποτελεῖ μίαν τῶν πλεόν σημαντικῶν προϋποθέσεων.

Ἀνεξαρτήτως ἄλλων πλεονεκτημάτων, αἱ κατωτέρω ἀναφερόμεναι παραθαλάσσιαι περιοχαί, διαθέτουν πλησίον αὐτῶν-ἦτοι εἰς ἀπόστασιν οὐχὶ μεγαλύτεραν τῶν 15 χιλιομέτρων—ἐπαρκεῖς πηγὰς ποσίου ὕδατος. Αἱ περιοχαὶ αὗται εἶναι :

Εἰς τὸν νομὸν Χανίων τὰ Φαλάσαρνα, ἡ Παλαιοχώρα καὶ ἡ Γεωργιούπολις. Εἰς τὸν νομὸν Ρεθύμνης, ὁ Πλακιάς καὶ ἡ Ἅγία Γαλήνη. Εἰς τὸν νομὸν Ἡρακλείου, ἡ Ἅγία Πελαγία, τὸ Φόδελε, ὁλόκληρος ὁ κόλπος Μαλίων καὶ τὰ Μάταλα. Εἰς δὲ τὸν νομὸν Λασηθίου, ἡ περιοχὴ Καλοῦ Χωριοῦ, ἡ Ἐρμούπολις-Βαί καὶ ὁλόκληρος ἡ πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ἱεραπέτρας κατὰ μῆκος τῆς ἀκτῆς, μέχρι Μακρυγιάλου, περιοχὴ.

5.11 ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΙΣ, ΑΠΟΚΟΜΙΔΗ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ

Ὅλα αἱ πόλεις τῆς νήσου στεροῦνται ἱκανοποιητικῶν δικτύων ἀποχετεύσεως καὶ ἐγκαταστάσεων βιολογικοῦ καθαρισμοῦ τῶν ἀπορριμμάτων. Τὸ πρόβλημα παρουσιάζεται ἰδιαίτερος ὀξὺ διὰ τὴν πόλιν τοῦ Ἡρακλείου διὰ τὴν ὁποῖαν προβλέπεται καὶ ἡ δημιουργία βιομηχανικῆς ζώνης. Τόσον τὸ Ἡράκλειον, ὅσον καὶ τὰ Χανιά ἔχουν ἀπαραίτητον ἀνάγκην κατασκευῆς δικτύων ἀποχετεύσεως καὶ ἐγκαταστάσεων βιολογικῆς ἐπεξεργασίας λυμάτων. Ἡ ἔλλειψις αὐτῶν, ἐκτὸς τῶν ἀνθυγιεινῶν συνθηκῶν καὶ τῶν ἐστιῶν μολύνσεως, αἱ ὁποῖαι δημιουργοῦνται, δύναται νὰ ἐξῆ ὡς ἀποτέλεσμα τὴν καταστροφὴν καὶ ἀχρήστευσιν τῶν παρακτίων περιοχῶν ἐκ τῆς μολύνσεως τῶν ὑδάτων αὐτῶν, ἰδίως πλησίον τῶν σημείων ἐκβολῆς τῶν διαφόρων ὀχετῶν.

Αἱ ἐγκαταστάσεις ἀνεφοδιασμοῦ δι' ὑγρῶν καυσίμων τοῦ Ἅγιου Νικολάου καὶ τῶν Καλῶν Λιμένων, ἀποτελοῦν ἐπίσης σημαντικὸν κίνδυνον, ὡς ἤδη ἐλέχθη διὰ τὰς παρακτίους περιοχὰς, κυρίως διὰ τῆς ρυπάνσεως αὐτῶν διὰ πίσεως καὶ ἄλλων καταλοίπων πετρελαίου.

Ἐκ παραλλήλου καὶ διὰ τὰς μεγάλας πόλεις τοῦλάχιστον, ὑφίσταται καὶ θέμα ἀποκομιδῆς τῶν ἀπορριμμάτων, τὰ ὁποῖα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συγκεντρῶνται σήμερον εἰς σημεία πλησίον τῶν πόλεων καὶ δημιουργοῦν ἐπίσης ἐστίας μολύνσεως καὶ συνθήκας γενικῶς ἀνθυγιεινῆς.

6.00 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ἡ Ἑλλάς, κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον, καὶ ἰδιαιτέρως μετὰ τὸ 1950, ἐπετέλεσε σημαντικὴν πρόοδον εἰς τὸν τομέα τοῦ τουρισμοῦ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀφίξεων ἀπὸ 33.000 τὸ 1950, ἀνήλθεν τὸ 1963 εἰς 673.000. Παραλλήλως ηὔξηθησαν καὶ αἱ ἐκ τοῦ τουρισμοῦ εἰσπράξεις εἰς ξένον συνάλλαγμα, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸ 1963 ἀνήλθον εἰς 95 ἑκατομμύρια δολλάρια, ἔναντι μόνις 5 ἑκατομμυρίων κατὰ τὸ 1950.

Παρ' ὄλην ὅμως τὴν ἐντυπωσιακὴν αὐτὴν ἐξέλιξιν τῆς τουριστικῆς κινήσεως, ἡ Ἑλλάς ὑστερεῖ κατὰ πολὺ τῆς Ἰταλίας καὶ Ἰσπανίας (αἱ ὁποῖαι προσελκύουσιν περίπου τὸ 80 % τῆς πρὸς τὴν Μεσόγειον τουριστικῆς κινήσεως), ἀλλὰ καὶ τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ τῆς Μεσογειακῆς Γαλλίας (αἱ ὁποῖαι δέχονται ἀντιστοίχως 6,6 % καὶ 4,5 % τοῦ πρὸς τὴν Μεσόγειον διακινουμένου τουριστικοῦ ρεύματος) προσελκύουσα μόνις 3 % τοῦ Μεσογειακοῦ τουρισμοῦ. Τὸ ποσοστὸν ὅμως συμμετοχῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν τουριστικὴν κίνησιν τῆς Μεσογείου ηὔξηθη κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν περίπου κατὰ 330 % (ἀπὸ 0,7 % τὸ 1951 εἰς 3,0 % τὸ 1963).

Λεπτομερὴς ἀνάλυσις τοῦ ἀνὰ τὴν Μεσόγειον διακινουμένου τουριστικοῦ ρεύματος καὶ τῆς κατανομῆς αὐτοῦ κατὰ χώρας διαλαμβάνεται εἰς τὸ ἐπόμενον κεφάλαιον ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἐκτίμησιν διὰ τὴν προσεχῆ δεκαετίαν τοῦ ἀριθμοῦ τουριστῶν, οἱ ὁποῖοι προβλέπεται ὅτι θὰ ἐπισκεφθοῦν τὴν Ἑλλάδα γενικῶς καὶ τὴν Κρήτην εἰδικώτερον.

Εἰς τὸ παρὸν κεφάλαιον ἐξετάζεται ἡ σημερινὴ τουριστικὴ κίνησις, ὁ ὑφιστάμενος τουριστικὸς ἐξοπλισμὸς, καὶ ὁ βαθμὸς τῆς ἐπιτευχθείσης ἤδη τουριστικῆς ἀξιοποιήσεως τῆς νήσου.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπισκεπτομένων σήμερον τὴν Κρήτην τουριστῶν καὶ τῶν ὑπ' αὐτῶν πραγματοποιουμένων διανυκτερεύσεων εἶναι ἐλάχιστος ἐν συγκρίσει πρὸς ἄλλας τουριστικὰς περιοχὰς τῆς Μεσογείου, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Κρήτη συμμετέχει εἰς τὸν Ἑλληνικὸν τουρισμὸν διὰ ποσοστοῦ μόνις 3,5 %. Ἐπομένως ἡ συμμετοχὴ τῆς νήσου εἰς τὴν ὄλην τουριστικὴν κίνησιν τῆς Μεσογείου ἀνέρχεται εἰς 0,1 %, ἀριθμὸς ἀμελητέος συγκρινόμενος π.χ. πρὸς τὰς Βαλεαρίδας νήσους τῆς Ἰσπανίας, αἱ ὁποῖαι χωρὶς νὰ διαθέτουν τὸ πλουσιώτατον τουριστικὸν δυναμικὸν τῆς Κρήτης, χάρις εἰς τὸν ἄριστον τουριστικὸν τῶν ἐξοπλισμὸν, τὴν τουριστικὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν κατάλληλον

προβολήν, προσελκύουσιν πέραν τοῦ ἑνὸς ἑκατομμυρίου τουριστῶν ἐτησίως, ἔναντι μόνις 20.000 διὰ τὴν Κρήτην (καὶ 700.000 περίπου δι' ὅλοκληρον τὴν Ἑλλάδα).

Ἡ Κρήτη διαθέτει, ὡς ἀνεφέρθη ἤδη προηγουμένως (Κεφ. 3.00) τεράστιον καὶ πλουσιώτατον, ἀλλ' ἀναξιοποίητον, τουριστικὸν δυναμικόν. Συγκεντρώνει φυσικὰς καλλονὰς, ἀρχαιότητας, μνημεῖα καὶ λαογραφικὰ ἐνδιαφέροντα ἐκ τῶν καλυτέρων τῆς Μεσογείου. Πλήν ὅμως, λόγῳ τῆς ἐλλείψεως τῆς καταλλήλου τεχνικῆς ὑποδομῆς (Κεφ. 5.00) καὶ τοῦ ἀπαιτουμένου τουριστικοῦ ἐξοπλισμοῦ, ἐλαχίστη οὐσιαστικὴ πρόοδος συνετελέσθη κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν εἰς τὴν τουριστικὴν ἀξιοποίησιν τῆς νήσου.

Ὡς ἀναφέρεται ἐν λεπτομερεῖα κατωτέρω, ὅλοι σχεδὸν οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὴν Κρήτην τουρίσται εἶναι περιηγηταί, ἐνδιαφερόμενοι μόνον διὰ τὴν ἐπίσκεψιν τῶν, παρὰ τὸ Ἡράκλειον, Μινωικῶν ἀρχαιοτήτων, μετὰ τὸ πέρασ δὲ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἡρακλείου καὶ τῆς Κνωσοῦ, ἐνίστε καὶ τῆς Φαιστοῦ, ἀναχωροῦν πρὸς ἐπίσκεψιν ἄλλων τόπων. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι τὰ 2/3 τῶν ἀφικνουμένων εἰς Κρήτην ἐπισκεπτῶν παραμένουν εἰς τὴν νήσον ὀλιγώτερον τῆς μιᾶς ἡμέρας, καὶ τὸ δαπανώμενον ὑπ' αὐτῶν συνάλλαγμα εἶναι ἐλάχιστον.

Γενικῶς, ὁ ὑφιστάμενος τουριστικὸς ἐξοπλισμὸς τῆς νήσου, πλήν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, εἶναι ἀνεπαρκὴς καὶ ἀπρηχαιώμενος. Ἡ τουριστικὴ ἀξιοποίησις περιορίζεται εἰς τὴν προβολήν τῶν γνωστοτέρων ἀρχαιολογικῶν χώρων καὶ ἰδίως τῶν εὑρισκομένων πλησίον τῶν μεγάλων ἀστικῶν κέντρων καὶ συγκοινωνιακῶν κόμβων.

Τὰ περισσότερα τῶν ξενοδοχείων τῆς Κρήτης ἄλλως τε εὑρίσκονται εἰς τὰς μεγάλας πόλεις καὶ εἰδικώτερον εἰς Ἡράκλειον. Λόγῳ δὲ τῆς μὴ ἀξιοποιήσεως τῶν ἀκτῶν τῆς νήσου, τῶν φυσικῶν καλλονῶν καὶ τῶν ἄλλων στοιχείων ἔλξεως τουριστῶν, δὲν ἔχει ἀναπτυχθῆ, παρὰ εἰς πολὺ μικρὰν κλίμακα, μαζικὸς καὶ παραθεριστικὸς τουρισμὸς.

Ἡ τουριστικὴ κίνησις τῆς Κρήτης καὶ ἡ ἐν γένει τουριστικὴ ἀξιοποίησις τῆς δὲν ἐξελίχθη παραλλήλως πρὸς τὴν τουριστικὴν ἀνάπτυξιν ὀλοκληροῦ τῆς Ἑλλάδος, καὶ εἰδικῶς πρὸς διαφόρους περιοχὰς αὐτῆς ὡς π.χ. τῆς Ρόδου ἢ τῆς Κερκύρας, αἱ ὁποῖαι ἤδη ἔχουν καταστῆ διεθνῆ τουριστικὰ κέντρα.

ΑΦΙΞΕΙΣ ΕΠΙΒΑΤΑΙ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΑΙ*

ΧΡΟΝΟΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ · ΗΜΕΡΑΙ

ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ .....

ΑΦΙΞΕΙΣ ΧΡΟΝΟΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

* = ΕΛΛΕΙΠΟΥΝ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
 * : ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΑΙ ΟΜΑΔΕΣ ΤΑΞΙΔΕΥΟΝΤΩΝ ΔΙΑ ΠΛΟΙΩΝ ΒΑΣΕΙ ΠΡΟΚΑΘΩΡΙΣΜΕΝΟΥ ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΥ, ΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΥΠΝΟΣ ΣΥΝΗΘΩΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΛΟΙΟΥ

Η κατάσταση του τουρισμού σήμερα εις την Κρήτην, τὰ χαρακτηριστικά στοιχεία του τουριστικού ρεύματος πρὸς αὐτήν, ἡ κατάσταση τοῦ τουριστικοῦ ἐξοπλισμοῦ, ἡ ὀργάνωσις τῶν τουριστικῶν ὑπηρεσιῶν, ἡ προβολὴ καὶ ἡ ὑφισταμένη τουριστικὴ ἀξιοποίησις, ἀποτελοῦν τὸ ἀντικείμενον ἐρεύνης τοῦ παρόντος κεφαλαίου. Δεδομένου δὲ ὅτι ἡ τουριστικὴ κίνησις τῆς Κρήτης ἀποτελεῖ τμῆμα τῆς τουριστικῆς κινήσεως ὁλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος, θεωρεῖται ἀναγκαία ἡ κατ' ἀρχὴν ἐπισκόπησις τῆς τουριστικῆς κινήσεως ὁλοκλήρου τῆς χώρας καὶ ἡ πραγματοποιηθεῖσα ἐξέλιξις τῆς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, εις τρόπον ὥστε νὰ χρησιμεύσῃ ἡ ἐπισκόπησις αὕτη, ὡς βᾶσις ἀναφορᾶς διὰ τὴν περαιτέρω ἀνάλυσιν τῆς τουριστικῆς κινήσεως τῆς Κρήτης.

6.01 ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

α. Ἐξέλιξις τῆς Τουριστικῆς Κινήσεως :

Ὁ τουρισμὸς τῆς Κρήτης, ὡς ἐλέχθη καὶ ἀνωτέρω, ἀποτελεῖ τμῆμα τῆς ἑλληνικῆς τουριστικῆς κινήσεως. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν Κρήτην ἀλλοδαπῶν τουριστῶν διοχετεύεται εις τὴν νῆσον ἐξ ἄλλων περιοχῶν τῆς χώρας. Κατὰ τὸ πλεῖστον, πρόκειται περὶ τουριστῶν οἱ ὅποιοι, κατὰ τὴν διάρκειαν ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ταξιδίου, ἐπισκέπτονται ἀριθμὸν σημείων τουριστικοῦ ἐνδιαφέροντος κατεσπαρμένων εις διαφόρους περιοχὰς τῆς χώρας. Ἐπίσης, ἡ κίνησις ἡμεδαπῶν τουριστῶν εις τὴν Κρήτην προέρχεται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν ἄλλων περιοχῶν τῆς χώρας καὶ πρωτίστως ἐκ τῆς περιοχῆς πρωτευούσης. Κατ' ἀκολουθίαν, ἡ ἐξέτασις τῆς τουριστικῆς κινήσεως τῆς Κρήτης—ἡμεδαπῶν καὶ ἀλλοδαπῶν—εἶναι δυνατὴ μόνον ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ τουρισμοῦ ἐν τῷ συνόλῳ.

Τὸ Διάγραμμα 37 δεικνύει τὴν ἐξέλιξιν τῆς τουριστικῆς κινήσεως ἀλλοδαπῶν εις τὴν χώραν κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον. Οὕτω, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπισκεφθέντων τὴν Ἑλλάδα ἀλλοδαπῶν τουριστῶν (μὴ περιλαμβανομένων τῶν ἐπισκεφθέντων τὴν χώραν καθ' ὁμάδας περίπλου) ηὔξηθη ἀπὸ 33.000 κατὰ τὸ ἔτος 1950 εἰς 673.000 κατὰ τὸ ἔτος 1963, ἤτοι ὑπερικοσάπλασιάζθη ἐντὸς διαστήματος 13 ἐτῶν. Ἡ αὔξησις αὕτη ἀντιστοιχεῖ εις μέσον ἐτήσιον ποσοστὸν αὐξήσεως 26,2 %. Τὸ ὑψηλὸν τοῦτο ποσοστὸν αὐξήσεως δὲν εἶναι βεβαίως ἐνδεικτικὸν τῆς πραγματικῆς ἀνοδικῆς τάσεως τοῦ τουριστικοῦ ρεύματος, δεδομένου ὅτι ἡ τουριστικὴ κίνησις τῆς χώρας εὐρίσκειτο εἰς ἐξαιρετικῶς χαμηλὸν ἐπίπεδον κατὰ τὸ ἔτος βᾶσεως. Πλὴν ὁμοίως, εἶναι γεγονός ὅτι ὁ ἐτήσιος ρυθμὸς αὐξήσεως τῆς τουριστικῆς κινήσεως διετηρήθη ὑψηλὸς καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ἐξεταζομένης περιόδου (17,4 % κατὰ τὴν 5ετίαν 1959–1963).

Ὁ ἐτήσιος ρυθμὸς αὐξήσεως τῆς κινήσεως ἀλλοδαπῶν τουριστῶν (βάσει ἀφίξεων) εις τὴν Μεσόγειον ὑπῆρξε βραδύτερος κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον (10,4 % κατὰ τὴν 11ετίαν 1951–1961). Κατ' ἀκολουθίαν, τὸ ποσοστὸν συμμετοχῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν μεσογειακὸν τουρισμὸν ηὔξηθη ἀπὸ 0,7 % κατὰ τὸ ἔτος 1950 εἰς 2,7 % κατὰ τὸ 1961 (βλ. σχετικῶς Κεφάλαιον 7.00 καὶ διαγράμματα : 54 καὶ 58). Ἡ συμμετοχὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν Μεσογειακὸν τουρισμὸν, ἐπὶ τῇ βᾶσει ἀριθμοῦ διανυκτερεύσεων τῶν τουριστῶν, εἶναι ἐτι ὑψηλότερα δεδομένου ὅτι ἡ μέση διάρκεια παραμονῆς ἀνὰ τουρίσταν εἶναι μακροτέρα ἐν Ἑλλάδι, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς λοιπὰς μεσογειακὰς Εὐρωπαϊκὰς χώρας. Πράγματι, ἐπὶ τῇ βᾶσει τοῦ ἀριθμοῦ διανυκτερεύσεων—ὄπερ δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι ἀποτελεῖ καὶ τὸ ἀσφαλέστερον μέτρον τῆς τουριστικῆς κινήσεως μιᾶς περιοχῆς—ἡ συμμετοχὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν μεσογειακὴν τουριστικὴν κίνησιν ὑπολογίζεται ὅτι ἀνῆλθεν εἰς 5,4 %.

Ἡ μέση διάρκεια παραμονῆς ἀνὰ τουρίσταν ὑπολογίζεται, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, εἰς 9 ἡμέρας περίπου.

Οἱ ἀνωτέρω ἀναφερθέντες ἀριθμοὶ δὲν περιλαμβάνουν τοὺς ἐπισκεφθέντας τὴν Ἑλλάδα ἀλλοδαποὺς καθ' ὁμάδας περίπλου. Ἡ κατηγορία αὕτη τουρισμοῦ παρουσιάζει ἐπίσης ἀξιόλογον ἐξέλιξιν κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον (ἀπὸ 4.000 κατὰ τὸ 1959 ἀνῆλθον εἰς 68.000 κατὰ τὸ 1963). Πλὴν ὁμοίως, ἀπὸ ἀπόψεως ἀμέσων οἰκονομικῶν καὶ συναλλαγματικῶν ὀφελειῶν ἡ σημασία τῆς κατηγορίας ταύτης τουρισμοῦ εἶναι περιορισμένη.

β. Κατανομὴ τοῦ Ἐξωτερικοῦ Τουρισμοῦ τῆς Ἑλλάδος κατὰ Χώρας Προελεύσεως Τουριστῶν καὶ κατὰ Μέσα Εἰσόδου :

Τὸ Διάγραμμα 38 δεικνύει ἀφ' ἑνὸς μὲν τὰς χώρας προελεύσεως τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν Ἑλλάδα ἀλλοδαπῶν τουριστῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου τὰ σημεῖα εἰσόδου καὶ τὸ μεταφορικὸν μέσον ἀφίξεώς των εἰς τὴν χώραν.

Ἐκ τῶν δεδομένων τοῦ διαγράμματος τούτου προκύπτει ὅτι ὁ κύριος ὄγκος τοῦ τουριστικοῦ ρεύματος πρὸς τὴν Ἑλλάδα προέρχεται ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Τοῦτο ὑπαγορεύουν κατὰ βάσιν γεωγραφικοὶ λόγοι. Ἀπὸ μιᾶς ἀπόψεως, αἱ χώραι τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἀποτελοῦν τὴν ἐνδοχώραν διὰ τὸν Ἑλληνικὸν τουρισμὸν. Περαιτέρω, εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι τὸ ποσοστὸν συμμετοχῆς εἰς τὸν Ἑλληνικὸν τουρισμὸν τῶν, ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης προερχομένων τουριστῶν, παρουσιάζει σταθερὰν ἀνοδὸν (βλ. σχετικῶς Κεφάλαιον 7.00. Διάγραμμα 54). Τοῦτο ὑπῆρξε συνέπεια τῆς ταχυστάτης ἀναπτύξεως μεταπολεμικῶς τοῦ ἐνδοευρωπαϊκοῦ τουρισμοῦ, ὀφειλομένης εἰς τὴν ταχεῖαν βελτίωσιν τῶν βιοτικῶν συνθηκῶν εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην καὶ τὴν ἄρσιν βαθμιαίως συναλλαγματικῶν ἐλέγχων καὶ περιορισμῶν, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἀναπόφευκτοι κατὰ τὴν πρώτην μεταπολεμικὴν περίοδον πρὸς ἀντιμετώπισιν συναλλαγματικῶν δυσχερειῶν.

Κατὰ τὸ ἔτος 1962 τὴν πρώτην θέσιν τῆς πρὸς τὴν Ἑλλάδα τουριστικῆς κινήσεως ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης κατέχει ἡ Δυτικὴ Γερμανία, ἐκ τῆς ὁποίας προῆλθε ποσοστὸν 12,9 % τοῦ συνόλου τῶν ἐπισκεφθέντων τὴν Ἑλλάδα, κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ἀλλοδαπῶν τουριστῶν. Κατὰ τὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ ἔτη τὸ ποσοστὸν τῶν ἐκ Γερμανίας προερχομένων τουριστῶν ἦτο λίαν χαμηλὸν (1,4 % τοῦ συνόλου κατὰ τὸ ἔτος 1950), δεδομένου ὅτι δὲν εἶχον ἀποκατασταθῆ αἱ ζημίαι ἐκ τῶν καταστροφῶν τοῦ πολέμου, τὸ δὲ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα ἦτο χαμηλόν. Ἡ ἐκ Δυτικῆς Γερμανίας τουριστικὴ κίνησις πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν—κατὰ συνέπειαν δὲ καὶ πρὸς τὴν Ἑλλάδα—ἤρχισε νὰ ἀνέρχεται μὲ ταχύν ρυθμὸν κυρίως ἀπὸ τὸ 1955. Ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως τῶν ταξιδευόντων εἰς τὴν Ἑλλάδα Γερμανῶν τουριστῶν εἶναι ταχύτερος, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν ρυθμὸν αὐξήσεως τῶν τουριστῶν ἐξ οἰασδήποτε ἄλλης Εὐρωπαϊκῆς χώρας.

Ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, τὴν δευτέραν θέσιν κατέχει ἡ Μεγάλη Βρετανία. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν Ἑλλάδα Ἀγγλῶν τουριστῶν ἐσημείωσε ταχεῖαν μὲν αὔξησιν κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον, πλὴν ὁμοίως κατωτέρα τῆς ἀντιστοίχου ποσοστιαίας αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τουριστῶν ἐξ ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Συνέπεια τούτου ἦτο ἡ σημαντικὴ μείωσις τῆς ἀναλογίας αὐτῶν εἰς τὸ σύνολον ἀπὸ 20,1 % κατὰ τὸ ἔτος 1950 εἰς 10,7 % κατὰ τὸ 1962.

Ἡ Γαλλία κατέχει τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν τουρισμὸν μεταξύ τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, ὡς καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν Γερμανῶν τουριστῶν, ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως

ὑπῆρξε οὐσιωδῶς ταχύτερος τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν Ἑλλάδα τουριστῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Τὴν ἐπομένην θέσιν κατέχουν κατὰ σειρὰν αἱ Σκανδιναυικαὶ Χῶραι καὶ ἡ Ἰταλία. Τηρουμένων τῶν ἀναλογιῶν ἀπὸ ἀπόψεως μεγέθους πληθυσμοῦ, σημαντικὴ εἶναι ἐπίσης ἡ συμβολὴ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν τουρισμὸν τῶν χωρῶν τῆς Μπενελούξ, τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Ἑλβετίας.

Τὴν πρώτην ἐν τούτοις θέσιν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν τουρισμὸν ἐξακολουθεῖ νὰ κατέχει ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ (Η.Π.Α.—Καναδάς). Ἐκ τῆς περιοχῆς ταύτης κατὰ τὸ ἔτος 1962 προῆλθε ποσοστὸν 21,3 % τοῦ συνόλου τῶν ἐπισκεφθέντων τὴν Ἑλλάδα τουριστῶν, ἐναντι ποσοστοῦ 43,6 % κατὰ τὸ 1950.

Καὶ ἐν προκειμένῳ ἡ πτώσις τοῦ ποσοστοῦ ὑποδηλοῖ βραδύτερον ρυθμὸν αὐξήσεως τῆς τουριστικῆς κινήσεως ἐκ τῆς ἐν λόγω περιοχῆς ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν ρυθμὸν αὐξήσεως τῆς συνολικῆς τουριστικῆς κινήσεως ἐν Ἑλλάδι. Τοῦτο ὑπῆρξε φυσικὴ συνέπεια τῆς ἀναπτύξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ τουρισμοῦ ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ζημιῶν τοῦ τελευταίου πολέμου καὶ τὴν ἐπίτευξιν ὑψηλοῦ ἐπιπέδου διαβιώσεως.

Ἐκ τῶν λοιπῶν χωρῶν καὶ ἐξ Ἑλλήνων τοῦ ἐξωτερικοῦ προῆλθε ποσοστὸν 23,2 % τῆς συνολικῆς τουριστικῆς κινήσεως ἐν Ἑλλάδι.

γ. Κατανομὴ Τουριστῶν κατὰ Μέσον Ταξιδίου καὶ Σταθμὸν Εἰσόδου :

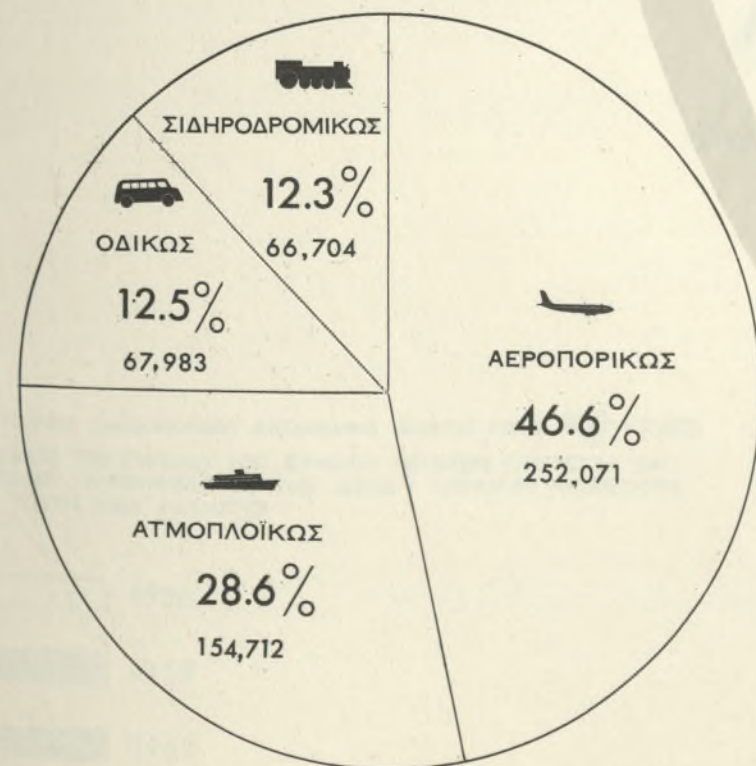
Ἡ κατανομὴ τοῦ ἑλληνικοῦ τουρισμοῦ κατὰ μέσον ἀφίξεως εἶναι ἐπίσης χαρακτηριστικὴ. Τὸ ἡμισυ σχεδὸν τῶν ἐπισκεπτομένων σήμερα τὴν Ἑλλάδα τουριστῶν ἀφικνύται ἀεροπορικῶς καὶ δὴ διὰ τῶν τακτικῶν ἀεροπορικῶν γραμμῶν. Τὸ αὐτοκίνητον χρησιμοποιεῖται ἀπὸ ἐλάχιστον μόνον ποσοστὸν (12,5%), ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλλας μεσογειακὰς χώρας εἰς τὰς ὁποίας ἀποτελεῖ τὸ κυριώτερον μέσον ἀφίξεως τουριστῶν εἰς αὐτάς (Ἰσπανία : 69%, Ἰταλία 71%, κλπ.). Μεταξὺ τῶν ἀφικθέντων ἀτμοπλοϊκῶς περιλαμβάνονται καὶ οἱ χρησιμοποιούντες τὸ πορθμειὸν Βρινδισίου—Κερκύρας—Πατρῶν καὶ ἐπομένως εἰς τὴν πραγματικότητα τὸ ποσοστὸν τῶν χρησιμοποιούντων αὐτοκίνητον ὡς μέσον ἀφίξεως εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἶναι ἀνώτερον τοῦ ἐμφαινόμενου (12,5%), τὸ δὲ ποσοστὸν τῶν δι' ἀτμοπλοίου ἀφικνουμένων εἶναι ἀντιστοίχως κατώτερον.

Ἡ εἰς σχετικῶς περιορισμένην ἔκτασιν χρησιμοποίησις τοῦ αὐτοκινήτου ὑπὸ τῶν εἰσερχομένων εἰς τὴν Ἑλλάδα τουριστῶν ὀφείλεται, ἀφ' ἑνὸς εἰς τὴν συγκριτικῶς μεγαλύτεραν ἀπόστασιν μεταξύ τῶν κέντρων προελεύσεως τοῦ μεγαλύτερου ὄγκου τουριστῶν ἐκ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν χώραν καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς φυσικὰς καὶ τεχνητὰς δυσχερείας προσπελάσεως δι' αὐτοκινήτου εἰς ταύτην. Εἶναι πάντως ἀξιοσημείωτον ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, καὶ κυρίως μετὰ τὴν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Ἰταλίας διὰ Φέρρου Μπῶτ, τὸ ἰδιωτικὸν αὐτοκίνητον ἤρχισε νὰ χρησιμοποιηθῆ εἰς συνεχῶς αὐξανόμενην ἔκτασιν διὰ ταξίδια πρὸς αὐτήν. Ἀνάλογοι δυσχερεῖαι ἰσχύουν διὰ τὸ ταξίδιον εἰς τὴν Ἑλλάδα σιδηροδρομικῶς, γεγονός τὸ ὅποιον ἐξηγεῖ ἐπίσης τὸ σχετικῶς χαμηλὸν ποσοστὸν τῶν χρησιμοποιούντων τὸν σιδηροδρομὸν διὰ νὰ ταξιδεύσουν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

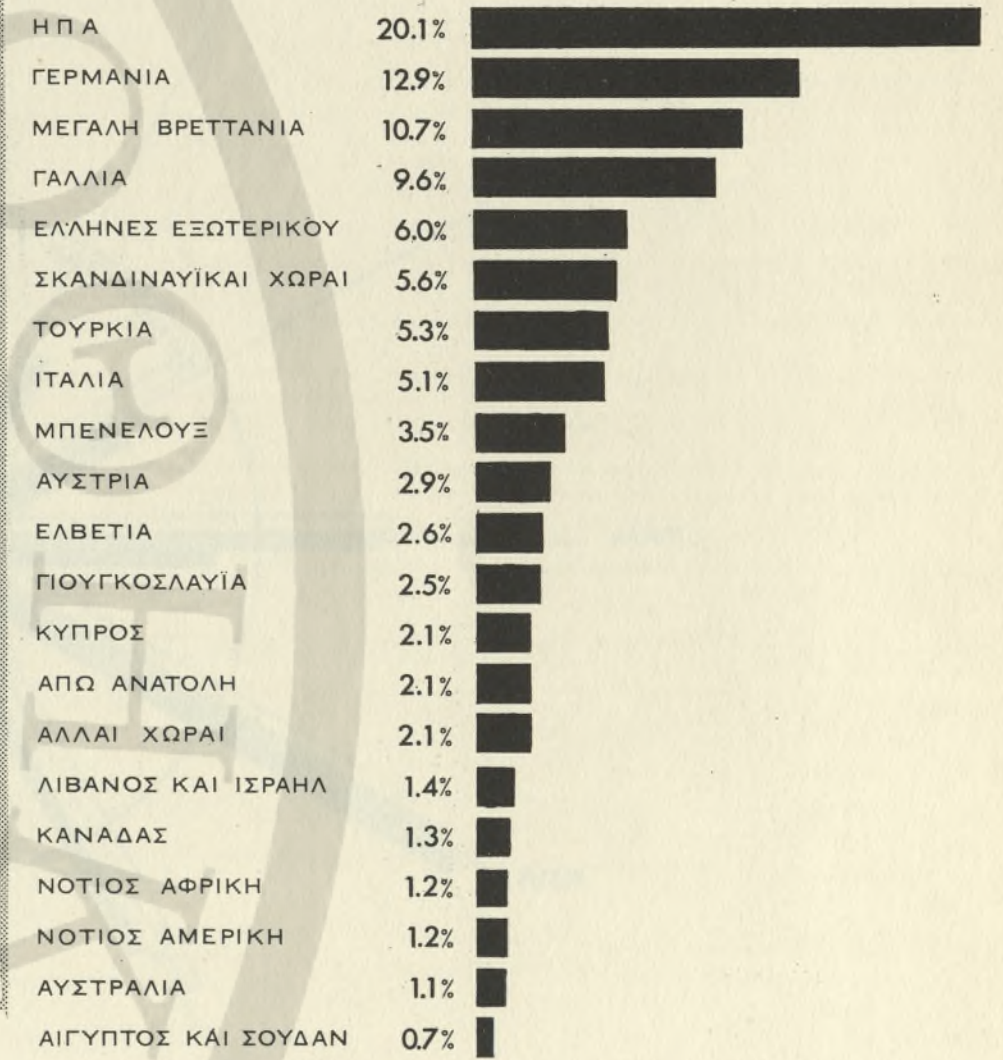
Ὡς ἐλέχθη καὶ ἀνωτέρω, οἱ ἀεροπορικῶς ἀφικνούμενοι εἰς Ἑλλάδα τουρίσται χρησιμοποιοῦν κυρίως τακτικὰς ἀεροπορικὰς γραμμάς, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Ἰσπανίαν, ὅπου πλέον τοῦ ἡμίσεος τῶν ἀεροπορικῶν ἀφίξεων πραγματοποιεῖται ὑπὸ εἰδικῶς ναυλωμένων ἀεροσκαφῶν (Charters).

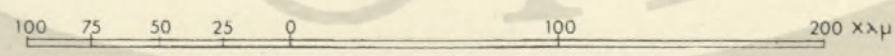
ΣΥΝΟΛΟΝ ΑΦΙΞΕΩΝ 541.470

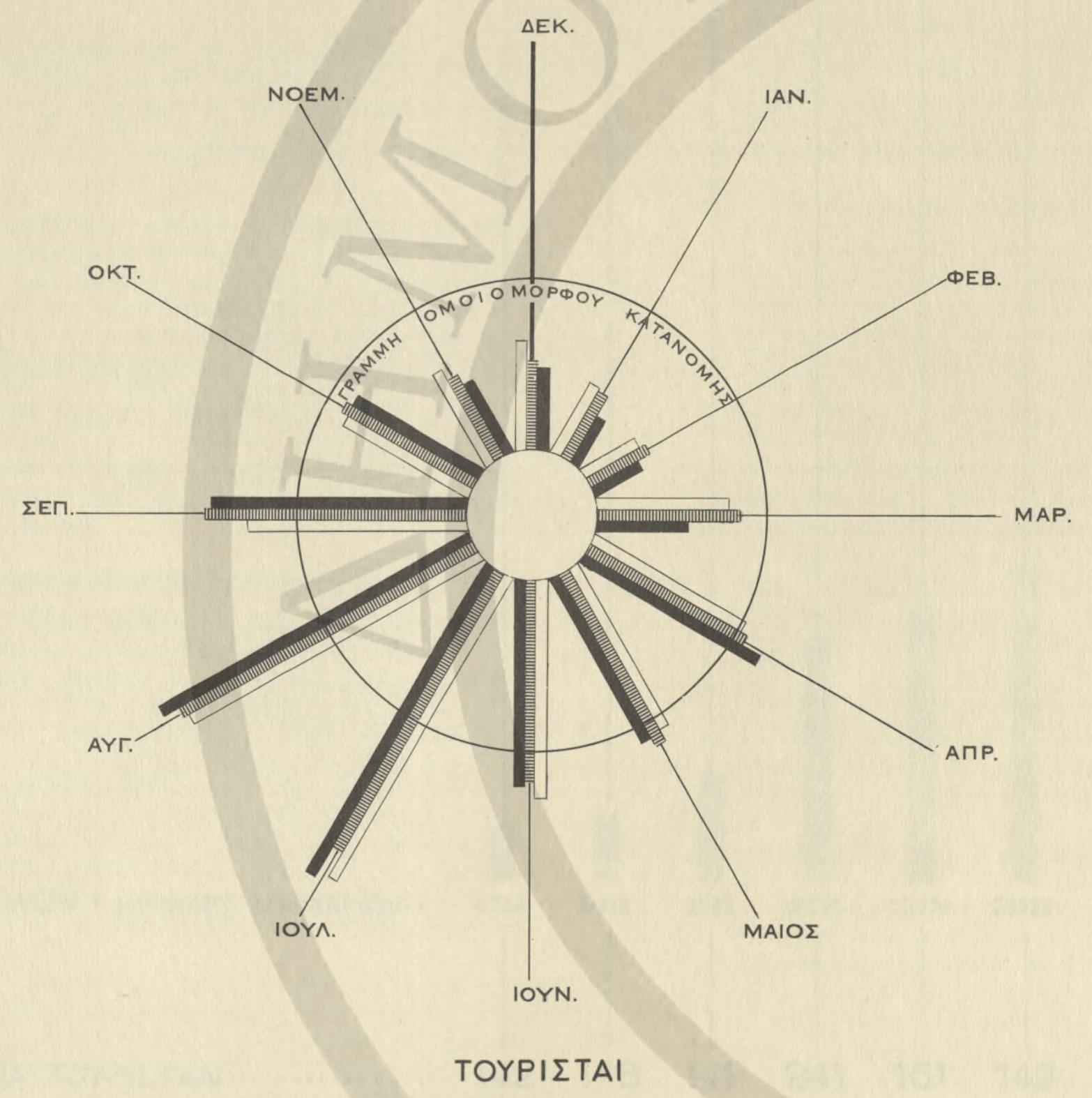
ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ ΕΙΣ ΤΑ ΕΜΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΕΚΑΤΟΣΤΙΑΙΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΔΕΝ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ 56.454 ΕΠΙΒΑΤΑ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΩΝ

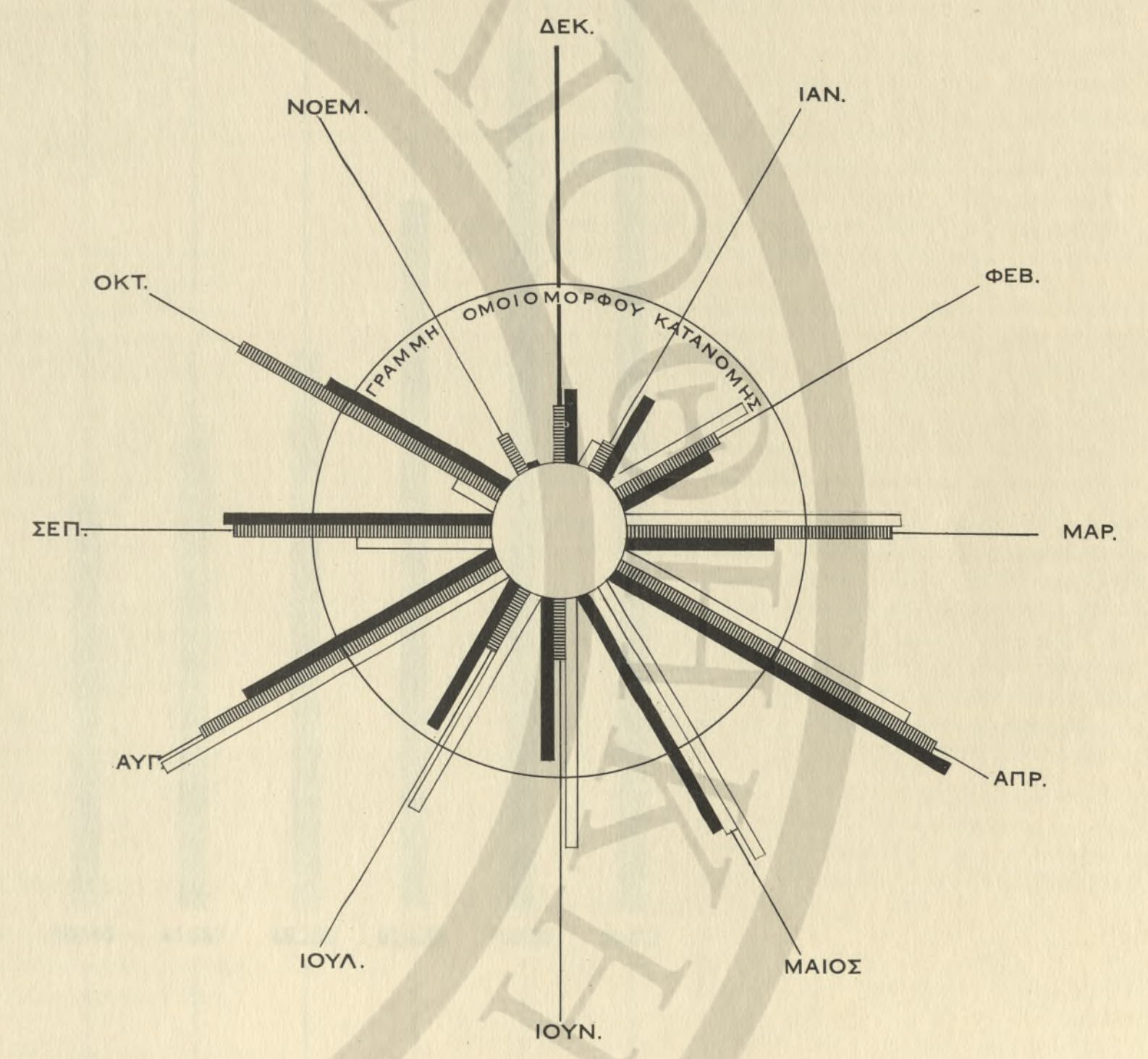
ΣΗΜΕΙΑ ΕΙΣΟΔΟΥ ΜΕΣΑ ΑΦΙΞΕΩΣ ΚΑΙ ΧΩΡΑΙ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ 1962

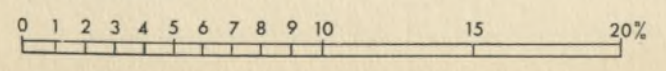
ΤΟΥΡΙΣΤΑΙ

ΕΠΙΒΑΤΑΙ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΩΝ

Η ΓΡΑΜΜΗ ΟΜΟΙΟΜΟΡΦΟΥ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΙΣΟΥΤΑΙ ΠΡΟΣ $\frac{100\%}{12} = 8.33\%$
 ΜΗΝΙΑΙΩΣ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΩΝ ΕΤΗΣΙΩΝ ΑΦΙΞΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΚΑΙ
 ΔΕΙΚΝΥΕΙ ΤΑΥΤΟΧΡΩΝΩΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΔΕΩΔΗ ΕΠΟΧΙΚΗΝ ΚΑΤΑΝΟΜΗΝ
 ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ

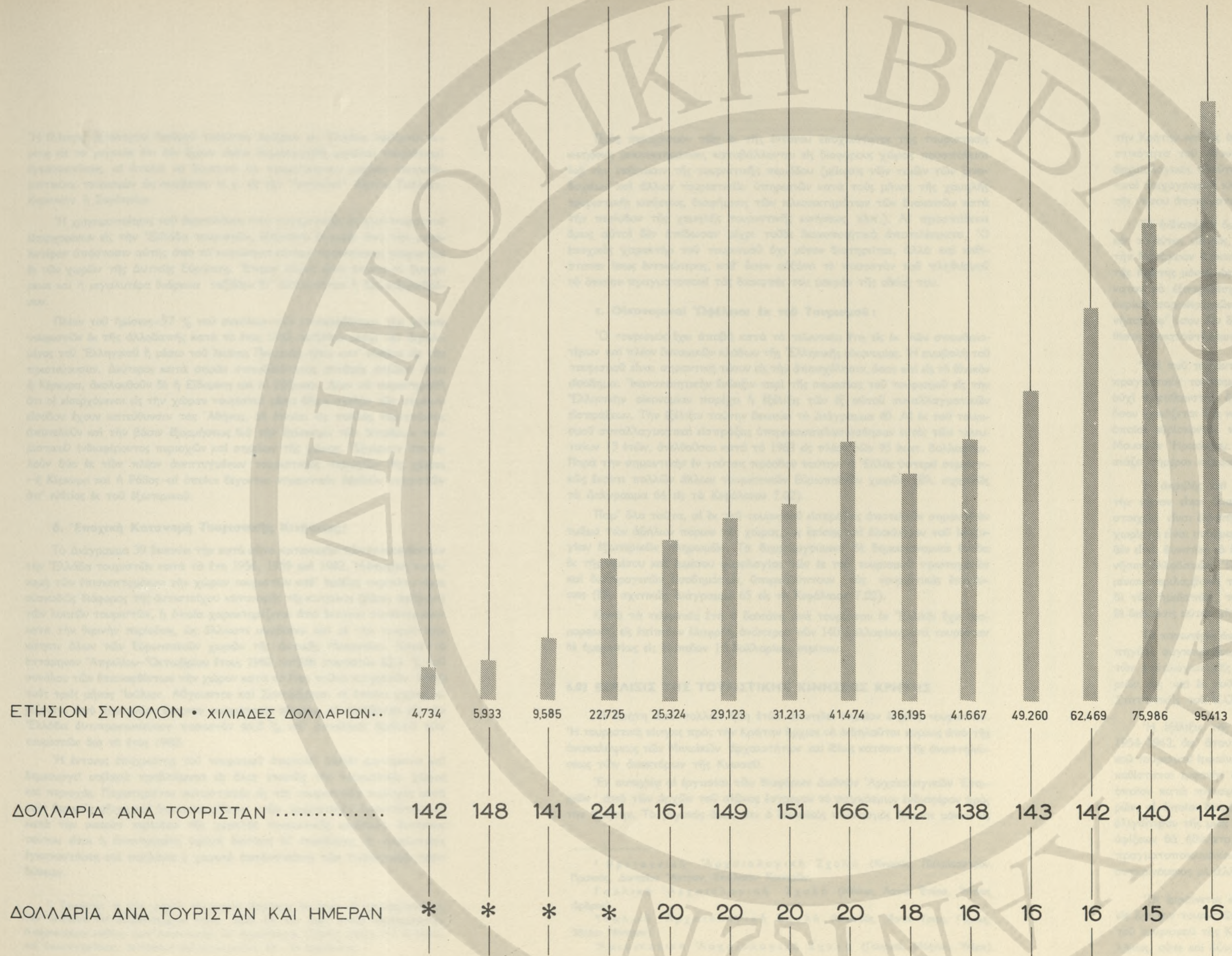
- 1956
- ▨ 1959
- 1962

ΕΚΑΤΟΣΤΑΙΑ ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΑΝΑ ΜΗΝΑ
 ΕΤΗΣΙΩΝ ΣΥΝΟΛΩΝ = 100

ΜΗΝΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΦΙΞΕΩΝ
 ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

* = ΕΛΛΕΙΠΟΥΝ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΕΛΛΑΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ
ΤΑΞΕΙΔΙΩΤΙΚΟΥ
ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ

‘Η έλλειψις αξιολόγου αριθμού τοιούτων άφίξεων εις ‘Ελλάδα όφείλεται κυρίως εις τόν γεγονός ότι δέν έχουν εισέτι δημιουργηθή μεγάλαι τουριστικά έγκαταστάσεις, αί όποιαί νά δύνανται νά προσελκύσουν μαζικόν «παραθεριστικόν» τουρισμόν ώς συμβαίνει π. χ. εις τήν ‘Ισπανίαν¹ Νότιον Γαλλίαν, Κορσικήν ή Σαρδηνίαν.

‘Η χρησιμοποίησις του άεροπλάνου υπό συγκριτικώς ύψηλού ποσοστού εισερχομένων εις τήν ‘Ελλάδα τουριστών, εξηγείται έν μέρει άπό τήν μεγαλύτεραν άπόστασιν αυτής άπό τά κυριώτερα κέντρα προελεύσεως τουριστών εκ των χωρών τής Δυτικής Εύρώπης. ‘Ετερος λόγος είναι επίσης αί δυσχέρεια και ή μεγαλύτερα διάρκεια ταξιδίου δι’ αυτοκινήτου ή διά σιδηροδρόμου.

Πλέον του ήμίσεος—57 % του συνόλου—τών επισκεφθέντων τήν χώραν τουριστών εκ τής άλλοδαπής κατά τόν έτος 1962 εισήλθον μέσω του άερολιμένος του ‘Ελληνικού ή μέσω του λιμένος Πειραιώς—ήτοι κατ’ ευθείαν εις τήν πρωτεύουσαν. Δεύτερος κατά σειράν σπουδαιότητος σταθμός εισόδου είναι ή Κέρκυρα, άκολουθούν δέ ή Είδομένη και οι Εύζωνοι. Δέον νά παρατηρηθή ότι οι εισερχόμενοι εις τήν χώραν τουρίσται μέσω όλων σχεδόν των σημείων εισόδου έχουν κατευθυνσιν τάς ‘Αθήνας, αί όποιαί εις πολλές περιπτώσεις άποτελούν και τήν βάση εξορμήσεως διά τήν επίσκεψιν των διαφόρων τουριστικού ενδιαφέροντος περιοχών και σημείων τής χώρας. ‘Εξάρσεις άποτελούν δύο εκ των πλέον άνεπτυγμένων τουριστικώς περιοχών τής χώρας—ή Κέρκυρα και ή Ρόδος—αί όποιαί δέχονται σημαντικόν αριθμόν τουριστών άπ’ ευθείας εκ του έξωτερικού.

δ. ‘Εποχική Κατανομή Τουριστικής Κινήσεως :

Τό Διάγραμμα 39 δεικνύει τήν κατά μήνα κατανομήν των επισκεφθέντων τήν ‘Ελλάδα τουριστών κατά τά έτη 1956, 1959 και 1962. ‘Η έποχική κατανομή των επισκεπτομένων τήν χώραν τουριστών καθ’ ομάδας περίπλου¹ είναι ούσιωδώς διάφορος τής αντίστοιχου κατανομής τής κινήσεως (βάσει άφίξεων) των λοιπών τουριστών, ή όποια χαρακτηρίζεται άπό έντονον συγκέντρωσιν κατά τήν θερινήν περίοδον, ώς άλλωστε συμβαίνει και με τήν τουριστικήν κίνησιν όλων των Ευρωπαϊκών χωρών τής Δυτικής Μεσογείου. Κατά τόν έπτάμηνον ‘Απριλίου—‘Οκτωβρίου έτους 1962 εισήλθε ποσοστόν 82,4 % του συνόλου των επισκεφθέντων τήν χώραν κατά τόν έτος τούτου τουριστών. Κατά τους τρεις μήνας ‘Ιούλιον, Αύγουστον και Σεπτέμβριον, οι όποιοι χαρακτηρίζονται άπό τήν πλέον έντονον τουριστικήν κίνησιν, οι εισελθόντες εις τήν ‘Ελλάδα άντιπροσωπεύουν ποσοστόν 46,8 % του συνολικού αριθμού των τουριστών διά τόν έτος 1962.

‘Η έντονος έποχικότης του τουρισμού άποτελεί διεθνές φαινόμενον και δημιουργεί σοβαρά προβλήματα εις όλας γενικώς τάς τουριστικάς χώρας και περιοχάς. Παρατηρείται συνωστισμός εις τάς τουριστικάς περιοχάς κατά τους θερινούς μήνας και ύποαπασχόλησις των τουριστικών έγκαταστάσεων κατά τήν μακράν περίοδον τής χαμηλής τουριστικής κινήσεως. Συνέπεια τούτου είναι ή άπαιτουμένη ύψηλή δαπάνη δι’ έπενδύσεις εις τουριστικάς έγκαταστάσεις και πολλάκις ή χαμηλή άποδοτικότης των τουριστικών έπενδύσεων.

¹ Τουρίσται εκ των χωρών τής βορείου Εύρώπης δύνανται νά παραθερίσουν εις τήν ‘Ισπανίαν επί δεκαπενθήμερον έναντι \$200. Εις τήν τιμήν αυτήν περιλαμβάνεται ό άεροπορικός ναύλος (μετ’ έπιστροφής) δι’ άεροσκάφους Charter (§65), και αί δαπάναι διανυκτερεύσεως, έστίασεως και ψυχαγωγίας \$8—\$9 ήμερησίως).

Πρός περιορισμόν των εκ τής έντόνου έποχικότητος τής τουριστικής κινήσεως μειονεκτημάτων, καταβάλλονται εις διαφόρους χώρας προσπάθειαι διά τήν επέκτασιν τής τουριστικής περιόδου (μείωσις των τιμών των ξενοδοχείων και άλλων τουριστικών ύπηρεσιών κατά τους μήνας τής χαμηλής τουριστικής κινήσεως, διαφήμισις των πλεονεκτημάτων των διακοπών κατά τήν περίοδον τής χαμηλής τουριστικής κινήσεως, κλπ.). Αί προσπάθειαι όμως αύται δέν απέδωσαν μέχρι τούδε ίκανοποιητικά άποτελέσματα. ‘Ο έποχικός χαρακτήρ του τουρισμού όχι μόνον διατηρείται, αλλά και καθίσταται ίσως έντονώτερος, καθ’ όσον αύξάνει τόν ποσοστόν του πληθυσμού τόν όποιον πραγματοποιεί τάς διακοπάς του μακράν τής οίκιας του.

ε. Οικονομική ‘Οφέλεια εκ του Τουρισμού :

‘Ο τουρισμός έχει άποβή κατά τά τελευταία έτη εις εκ των σπουδαιότερων και πλέον δυναμικών κλάδων τής ‘Ελληνικής οικονομίας. ‘Η συμβολή του τουρισμού είναι σημαντική τόσο εις τήν άπασχόλησιν, όσον και εις τόν έθνικόν εισόδημα. ‘Ικανοποιητική ένδειξις περι τής σημασίας του τουρισμού εις τήν ‘Ελληνικήν οικονομίαν παρέχει ή εξέλιξις των εξ αυτού συναλλαγματικών εισπράξεων. Τήν εξέλιξιν ταύτην δεικνύει τόν Διάγραμμα 40. Αί εκ του τουρισμού συναλλαγματικά εισπράξεις ύπερικοσαπλασιάσθησαν έντός των τελευταίων 13 έτών, άνελθούσαι κατά τόν 1963 εις πλέον των 95 εκατ. δολλαρίων. Παρά τήν σημαντικήν έν τούτοις πρόοδον ταύτην, ή ‘Ελλάς ύστερεί σημαντικώς έναντι πολλών άλλων τουριστικών Ευρωπαϊκών χωρών (Βλ. σχετικώς τόν Διάγραμμα 64 εις τόν Κεφάλαιον 7.02).

Παρ’ όλα ταύτα, αί εκ του τουρισμού εισπράξεις άποτελούν σημαντικόν τμήμα των άδήλων πόρων τής χώρας, ώς επίσης και όλοκλήρου του ίσοζυγίου έξωτερικών πληρωμών. Τά δημιουργούμενα δέ δημοσιονομικά έσοδα εκ τής άμέσου και έμμέσου φορολογίας των εκ του τουρισμού πρωτογενών και δευτερογενών εισοδημάτων, ύπερκαλύπτουν τάς τουριστικάς έπενδύσεις (Βλ. σχετικώς Διάγραμμα 65 εις τόν Κεφάλαιον 7.02).

Κατά τά τελευταία έτη ή δαπάνη ανά τουρίσταν έν ‘Ελλάδι έχει διαμορφωθή εις επίπεδον έλαφρώς ανώτερον των 140 δολλαρίων, ανά τουρίσταν δέ ήμερησίως εις επίπεδον 16 δολλαρίων περίπου.

6.02 ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΚΡΗΤΗΣ

‘Η Κρήτη άπό πολλών ήδη έτών άποτελεί σημείον έλξεως τουριστών. ‘Η τουριστική κίνησις προς τήν Κρήτην ήρχισε νά εκδηλουται κυρίως άπό τής άνακαλύψεως των Μινωϊκών άρχαιοτήτων και ιδίως κατόπιν τής άναστηλώσεως των άνακτόρων τής Κνωσού.

‘Εν συνεχείαι αί έργασίαι των διαφόρων Διεθνών ‘Αρχαιολογικών ‘Εταιριών¹ άπό των άρχών του αιώνος έστρεψαν τόν παγκόσμιον ενδιαφέρον προς τήν Κρήτην. Τόν γεγονός όμως ότι ό Μινωϊκός πολιτισμός ήκμασε μόνον εις

¹ Βρεταννική ‘Αρχαιολογική Σχολή (Κνωσός, Παλαίκαστρον, Πραισός, Δικταϊον ‘Αντρον, Σπήλαιον Καμαρών.

Γαλλική ‘Αρχαιολογική Σχολή (Μάλια, Λατώ ‘Ετέρα, ‘Ιτανος, Δρήρος).

‘Ιταλική ‘Αρχαιολογική Σχολή (Φαιστός, ‘Αγία Τριάς, Γόρτυς, ‘Ιδαϊον ‘Αντρον).

‘Αμερικανική ‘Αρχαιολογική Σχολή (Γουρνιά, Μόχλος, Ψείρα).

τήν Κρήτην και ώς εκ τούτου, ή νήσος διατηρεί μίαν τρόπον τινά άποκλειστικότητα του είδους, είχαν ώς άποτέλεσμα νά παραβλεφθή ό ύπόλοιπος άρχαιολογικός πλούτος τής νήσου, (ώς π.χ. τά ‘Ενετικά μνημεία, αί Βυζαντινά τοιχογραφία κλπ.) και νά συγκεντρωθή τόν ενδιαφέρον και ή προβολή τής νήσου άποκλειστικώς και μόνον εις τάς Μινωϊκάς άρχαιότητας.

Τόν ενδιαφέρον όμως διά τάς άρχαιότητας γενικώς και διά τάς Μινωϊκάς τοιαύτας ειδικώς, είναι περιωρισμένον εις μικρόν μόνον τμήμα του ανά τήν Μεσόγειον διακινουμένου τουριστικού ρεύματος. ‘Η διεθνής δέ προβολή τής Κρήτης μόνον ώς χώρας, με «μοναδικάς» έστω άρχαιότητας, είναι άδύνατον νά εξασφαλίση τήν προσέλκυσιν μεγάλου αριθμού τουριστών, και κυρίως παραθεριστών, και τήν μακράς διαρκείας παραμονήν αυτών εις τήν νήσον, έφ’ όσον δέν διαμορφωθούν και αί αντίστοιχοι άπαραίτητοι προϋποθέσεις έγκαταστάσεων, διανυκτερεύσεως, έστίασεως και ψυχαγωγίας.

‘Επί του παρόντος δέν είναι δυνατόν νά θεωρηθή ότι έχει άναπτυχθή πραγματικός τουρισμός προς Κρήτην. Οι επισκέπται είναι περιηγητάι και ούχι παραθεριστάι, διαμένουν εις τήν νήσον έλάχιστον χρονικόν διάστημα, όσον χρειάζεται διά νά επισκεφθούν τάς διαφόρους γνωστάς άρχαιότητας, αί όποια εύρίσκονται πλησίον του ‘Ηρακλείου, ώς και τόν ‘Αρχαιολογικόν Μουσείον ‘Ηρακλείου. Διά τόν λόγον τούτον ή μόνη πόλις ή όποια παρουσιάζει σήμεραν κάποιαν αξίαν λόγου κίνησιν είναι τόν ‘Ηράκλειον.

‘Η άκριβής και λεπτομερής άνάλυσις τής τουριστικής κινήσεως προς τήν νήσον είναι δυσκολωτάτη, δεδομένου ότι τά άναφερόμενα εις αυτήν στοιχεία είναι έλλιπή. ‘Η νήσος άποτελεί τμήμα τής ‘Ελληνικής έπικρατείας, χωρίς νά είναι συνάμα και σταθμός εισόδου (ώς ή Κέρκυρα π. χ.) και έπομένως δέν είναι δυνατόν νά εξακριβωθή ό άκριβής αριθμός των επισκεπτομένων τήν νήσον άλλοδαπών. ‘Ωσαύτως ό αριθμός των δι’ άέρος και θαλάσσης άφικνουμένων περιλαμβάνει τόσον άλλοδαπούς όσον και ήμεδαπούς, οι περισσότεροι δέ των ήμεδαπών ταξιδεύουν διά προσωπικούς και έμπορικούς λόγους, ή δέ διάκρισις αυτών εις τουρίστας και μη είναι δύσκολος, άν όχι αδύνατος.

Τά κατωτέρω άναφερόμενα στατιστικά στοιχεία έλήφθησαν εκ διαφόρων πηγών, συγκεκριμένως εκ των καρτελών διανυκτερεύσεως των ξενοδοχείων, των καταλόγων τής ‘Ολυμπιακής ‘Αεροπορίας, των ‘Αεροπολικών ‘Εταιριών, ώς και εκ του Γραφείου Τουρισμού ‘Ηρακλείου και εκ του Τμήματος Στατιστικής του Ε.Ο.Τ.

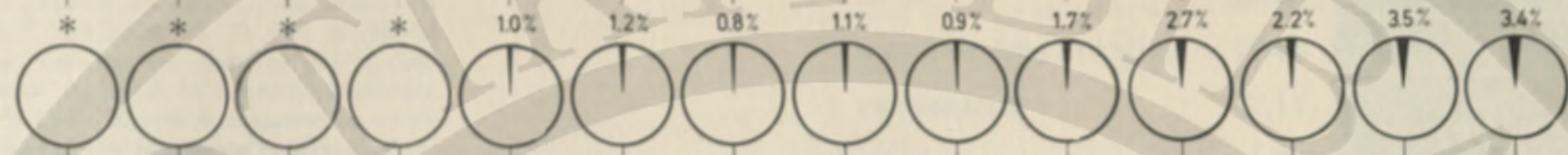
‘Η εξέλιξις τής τουριστικής κινήσεως τής Κρήτης διά τήν περίοδον 1954—1962, άφ’ ότου δηλαδή ήρχισεν ή ούσιαστική άνάπτυξις του ‘Ελληνικού τουρισμού έμφαίνεται εις τόν Διάγραμμα 41. ‘Εκ του διαγράμματος τούτου καθίσταται έμφανής ό χαρακτήρ του τουριστικού ρεύματος τής νήσου, τόν όποιον κατά πλειοψηφίαν άποτελείται άπό τουρίστας—επιβάτας κρουαζιερώων, οι όποιοι διαμένουν εις τήν νήσον (συγκεκριμένως εις τόν ‘Ηράκλειον) όλιγώτερον τής μιās ήμέρας. ‘Εκ του γεγονότος τούτου, ένώ ό αριθμός των άφίξεων θά ήδύνατο νά θεωρηθή ίσως ώς ίκανοποιητικός, ό αριθμός των πραγματοποιούμενων εις τήν νήσον διανυκτερεύσεων είναι λίαν χαμηλός. συγκρινόμενος με άλλα τουριστικά κέντρα τής Μεσογείου και τής ‘Ελλάδος

‘Ως έμφαίνεται εις τόν ώς άνω διάγραμμα, ό αριθμός των άφικνουμένων εις Κρήτην τουριστών αύξάνει συνεχώς, τόν ποσοστόν όμως τής συμμετοχής του τουρισμού τής Κρήτης εις τόν ‘Ελληνικόν τουρισμόν δέν αύξάνει παραληλώς, ούτε και δύνανται νά χαρακτηρισθή ώς ίκανοποιητικός.

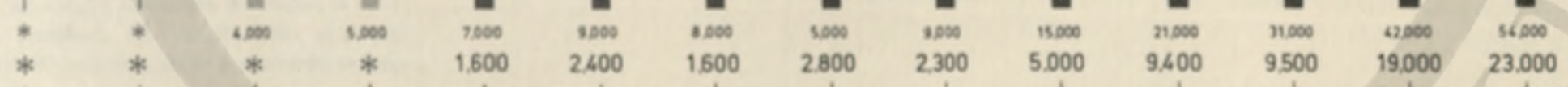

1950 1951 1952 1953 1954 1955 1956 1957 1958 1959 1960 1961 1962 1963

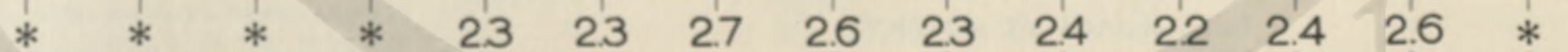
ΤΟΥΡΙΣΤΑΙ ΚΡΗΤΗΣ / ΕΛΛΑΔΟΣ

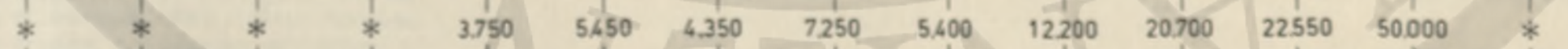
ΑΦΙΞΕΙΣ ΕΠΙΒΑΤΑΙ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΩΝ
ΤΟΥΡΙΣΤΑΙ *

ΧΡΟΝΟΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ · ΗΜΕΡΑΙ

ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ·····

* = ΕΛΛΕΙΠΟΥΝ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
 * ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΑΙ ΟΜΑΔΕΣ ΤΑΞΙΔΕΥΟΝΤΩΝ ΔΙΑ ΠΛΟΙΩΝ ΒΑΣΕΙ ΠΡΟΚΑΘΟΡΙΣΜΕΝΟΥ ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΥ, ΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΥΠΝΟΣ ΣΥΝΗΘΟΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΛΟΙΟΥ.

ΑΦΙΞΕΙΣ
ΧΡΟΝΟΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ
ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ
ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

Η σύνθεσις του τουριστικού ρεύματος της Κρήτης, όσον αφορά την προέλευσιν αὐτῶν, ἐμφαίνεται εἰς τὸ Διάγραμμα 42. Ἐκ τῶν ἀφίχθέντων εἰς τὴν Κρήτην τὸ 1962 τουριστῶν τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν, 47,6 %, ἀποτελεῖται ἐξ ἀγγλοφώνων (Ἀμερικανῶν, Βρετανῶν καὶ Καναδῶν) τουριστῶν. Οἱ ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς προερχόμενοι τουρίσται ἀνέρχονται εἰς 35,9 %, ἐνῶ τὸ σύνολον τῶν Εὐρωπαίων (συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν Βρετανῶν) ἀνέρχεται εἰς 65,5 %.

Εἰς τὸ Διάγραμμα 43 ἐμφαίνεται ἡ κίνησις ἀλλοδαπῶν τουριστῶν κατὰ τὸ 1962 εἰς Κρήτην, καὶ Ρόδον¹, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν τουριστικὴν κίνησιν ὁλοκλήρου τῆς χώρας.

Κατὰ τὴν περίοδον 1954-1962, αἱ πραγματοποιηθεῖσαι εἰς Ἑλλάδα, Κρήτην καὶ Ρόδον διανυκτερεύσεις ἀλλοδαπῶν παρουσιάζουν τὴν ἀκόλουθον ἐξέλιξιν.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 6-1. ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1954 ΚΑΙ 1962, ΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑ, ΚΡΗΤΗΝ ΚΑΙ ΡΟΔΟΝ.

ΕΤΟΣ	ΕΛΛΑΣ	ΚΡΗΤΗ	ΡΟΔΟΣ
1954	1.273.105	3.767	29.623
1962	4.921.803	50.000	350.000

Πηγή: Ε.Ο.Τ.

Ὁ κατωτέρω πίναξ 6-2 δεικνύει τὸν μέσον ἐτήσιον ρυθμὸν αὐξήσεως διὰ τὴν αὐτὴν περίοδον διὰ τὴν Ἑλλάδα, Ρόδον καὶ Κρήτην, τόσον ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀλλοδαπῶν ἐπισκεπτῶν ὅσον καὶ τὰς διανυκτερεύσεις αὐτῶν εἰς ξενοδοχεῖα διαφόρων τάξεων.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 6-2 ΜΕΣΟΣ ΕΤΗΣΙΟΣ ΡΥΘΜΟΣ ΑΥΞΗΣΕΩΣ ΑΡΙΘΜΟΥ ΑΦΙΞΕΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ, ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1954-1962

	ΕΛΛΑΣ	ΚΡΗΤΗ	ΡΟΔΟΣ
Ἀφίξεων.....	21,4%	31,7%	32,0%
Διανυκτερεύσεων ..	18,6	38,0%	36,2%

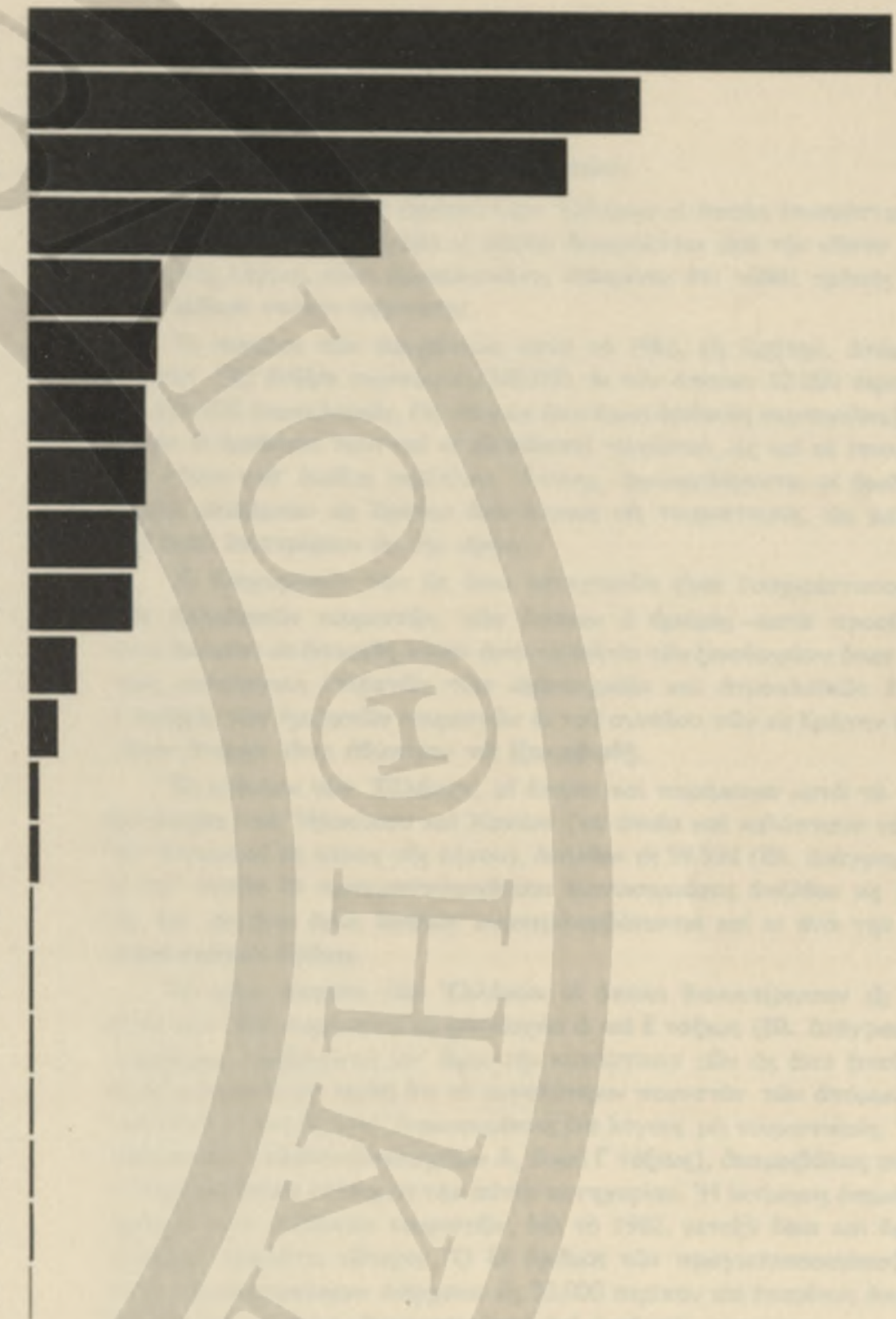
Ἐκ τῶν ὡς ἄνω ἀριθμῶν ἐμφαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως ὅτι ἡ Κρήτη παρουσιάζει μίαν ἀνοδὸν ἄκρως ἱκανοποιητικὴν, ἐὰν ὡς βᾶσις συγκρίσεως ληφθοῦν τὰ ἐπιτευχθέντα ποσοστὰ αὐξήσεως. Ὡς ἐλέγθη ὁμως καὶ ἀνωτέρω, οἱ ἀπόλυτοι ἀριθμοὶ εἶναι λίαν χαμηλοὶ καὶ ἐπομένως θὰ ἦτο δυνατόν μὲ μικρὰν μόνον ἀριθμητικὴν αὐξήσιν τοῦ τουριστικοῦ ρεύματος νὰ παρουσιασθῇ σημαντικὴ τοιαύτη εἰς ποσοστὸν αὐξήσεως.

Πάντως, ἐνῶ αἱ πραγματοποιηθεῖσαι κατὰ τὸ 1954 εἰς Κρήτην καὶ Ρόδον διανυκτερεύσεις ἀλλοδαπῶν ἀνῆλθον ἀντιστοίχως μόλις εἰς 0,269 % καὶ 2,32 % τοῦ συνόλου τῶν ἐν Ἑλλάδι πραγματοποιηθεισῶν τοιούτων, τὰ ἀντίστοιχα ποσοστὰ διὰ τὸ 1962 ἦσαν 1,02 % καὶ 7,0 %. Ἐπομένως, δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι τόσον ἡ Κρήτη ὅσον καὶ ἡ Ρόδος ἠύξησαν ἐντὸς ὀκτώ ἐτῶν τὸ μεριδίον τῶν ἐπὶ τῆς συνολικῆς τουριστικῆς κινήσεως τῆς Ἑλλάδος, ἀντιστοίχως, κατὰ 3,4 καὶ 3,0 φορές.

¹ Ἡ Ρόδος ἐπελέγη ὡς μέτρον συγκρίσεως δεδομένου ὅτι παρουσιάζει πλεῖστα κοινὰ σημεῖα μὲ τὴν Κρήτην. Εὐρίσκονται ἀμφότεραι εἰς τὴν αὐτὴν ἀπόστασιν, ἀπὸ τὰς ἀφετηρίας τοῦ τουριστικοῦ ρεύματος, ἔχουν τὸ αὐτὸ σχεδὸν κλίμα, διαθέτουν ἀμφότεραι ἀρχαιότητος καὶ σημεῖα ἐνδιαφέροντος καὶ ἐπομένως, ὑπὸ ἄριστὰς προϋποθέσεις, ἡ Ρόδος δύναται νὰ χρησιμεύσῃ καὶ ὡς πρότυπον διὰ τὴν περαιτέρω τουριστικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Κρήτης.

Η.Π.Α.	27.3%
ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ	19.4%
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	17.1%
ΓΑΛΛΙΑ	11.2%
ΜΠΕΝΕΛΟΥΞ	4.2%
ΕΛΒΕΤΙΑ	4.1%
✱ ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΪΚΑΙ ΧΩΡΑΙ	3.7%
ΑΛΛΑΙ ΧΩΡΑΙ	3.7%
ΙΤΑΛΙΑ	3.4%
ΑΥΣΤΡΙΑ	2.3%
ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	1.5%
ΚΑΝΑΔΑΣ	0.9%
ΛΙΒΑΝΟΣ ΚΑΙ ΙΣΡΑΗΛ	0.3%
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	0.3%
ΝΟΤΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ	0.1%
ΤΟΥΡΚΙΑ	0.1%
ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΥΪΑ	0.1%
ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ	0.1%
ΑΠΩ ΑΝΑΤΟΛΗ	0.1%
ΑΙΓΥΠΤΟΣ ΚΑΙ ΣΟΥΔΑΝ	0.1%
ΚΥΠΡΟΣ	0.0%

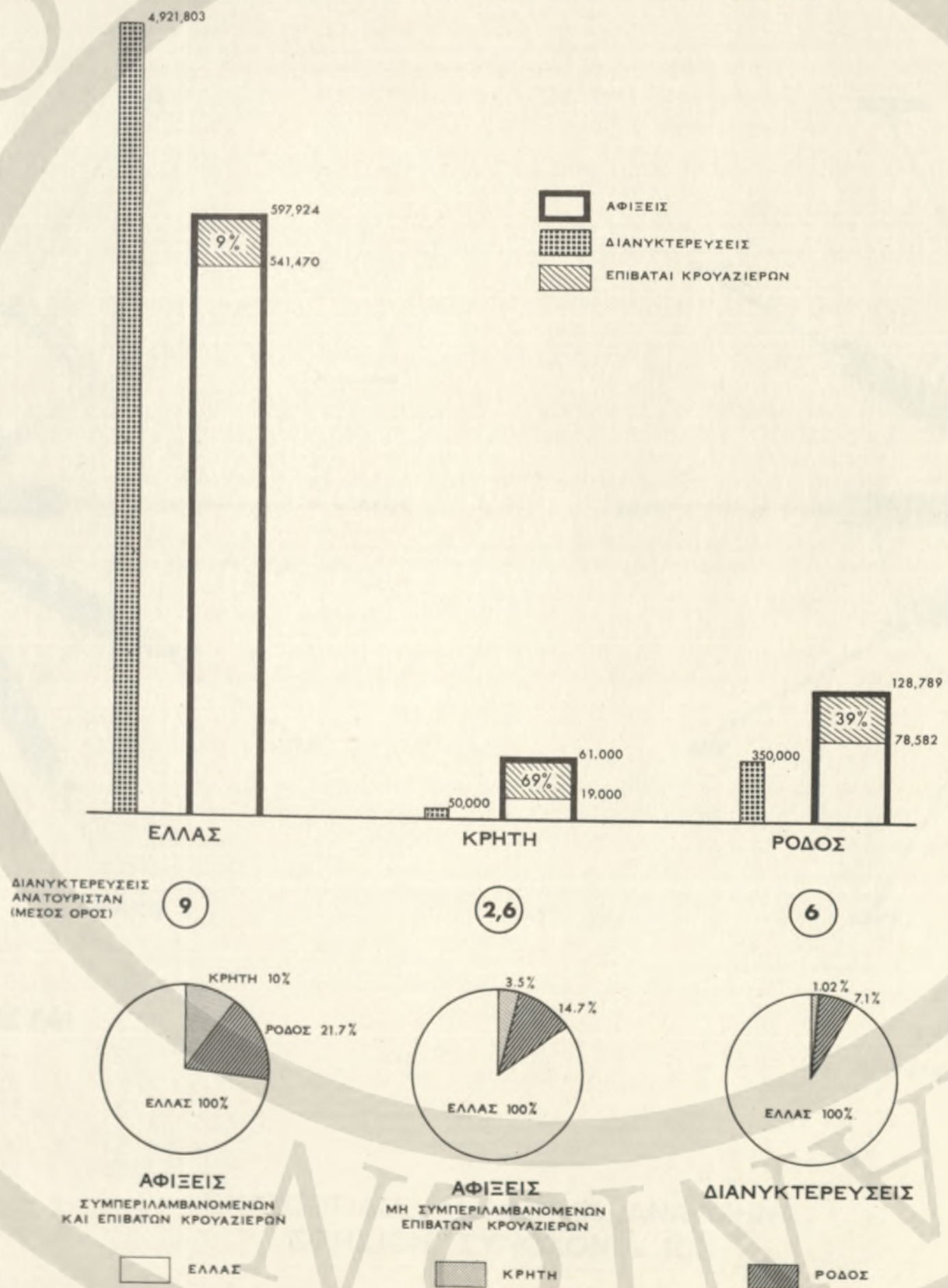
ΑΦΙΞΕΙΣ
ΕΤΗΣΙΟΝ ΣΥΝΟΛΟΝ = 100
✱ ΣΟΥΗΔΙΑ, ΝΟΡΒΗΓΙΑ, ΔΑΝΙΑ, ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ

ΚΙΝΗΣΙΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ
ΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑ, ΚΡΗΤΗΝ ΚΑΙ ΡΟΔΟΝ, 1962

ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΦΙΞΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ

6.03 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ο συνολικός αριθμός των επισκεπτομένων σήμερα την Κρήτην άλλοδαπών τουριστών και των πραγματοποιουμένων παρ' αυτών διανυκτερεύσεων είναι, ως ανέφερθη και ανωτέρω, ελάχιστος συγκρινόμενος με την δλην προς την Μεσογειακήν λεκάνην, παρατηρουμένην τουριστικήν κίνησιν.

Κατωτέρω επιχειρείται ανάλυσις τής υφισταμένης σήμερα εις την Κρήτην τουριστικής κινήσεως. Είναι απαραίτητον όμως να τονισθῆ ὅτι ἡ ἐξαγωγή συμπερασμάτων ως πρὸς τὴν μελλοντικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Κρητικοῦ τουρισμοῦ, ἐπὶ τῆ βάσει τῶν διαθεσίμων διὰ τὸ πρόσφατον παρελθὸν στατιστικῶν δεδομένων, εἶναι δυσχερὴς καὶ δύναται νὰ ὀδηγήσῃ εἰς ἐσφαλμένην ἐκτίμησιν τῆς καταστάσεως, δεδομένου ὅτι, λόγω ἀκριβῶς τοῦ μικροῦ ἀριθμοῦ τῶν διακινουμένων τουριστῶν, μικρὰ ἔστω αὐξήσις εἰς ἀπολύτους ἀριθμούς ἀντιστοιχεῖ εἰς μεγάλας ποσοστιαίας μεταβολάς, ὡς ανέφερθη ἤδη ανωτέρω. Οἱ ἀναφερόμενοι κατωτέρω ἀριθμοὶ ἀτόμων καὶ διανυκτερεύσεων ἔχουν στρογγυλευθῆ, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι πολλάκις λείπουν ἀκριβῆ στοιχεῖα, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ὁ σκοπὸς τῆς διερευνήσεως εἶναι ἡ ἐξακρίβωσις τῆς τάξεως μεγέθους τοῦ υφισταμένου τουριστικοῦ ρεύματος.

α. Κίνησις Ἀλλοδαπῶν Τουριστῶν:

Εἰς τὸ Διάγραμμα 43 ἐμφαίνεται ἡ συνολικὴ κίνησις ἀλλοδαπῶν τουριστῶν κατὰ τὸ 1962 εἰς Ἑλλάδα, Κρήτην καὶ Ρόδον καθὼς καὶ αἱ πραγματοποιηθεῖσαι ὑπ' αὐτῶν διανυκτερεύσεις. Ἐπίσης ἀναφέρεται καὶ ὁ ἀριθμὸς, ὡς καὶ τὸ ποσοστὸν ἐπὶ τῆς συνολικῆς κινήσεως τῶν ἐπισκεπτομένων τὰς ὡς ἄνω περιοχὰς καθ' ὁμάδας περίπλου (κρουαζιέραι). Ἐκ τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸ ὡς ἄνω διάγραμμα στοιχείων, καθίσταται σαφές ὅτι ἡ Κρήτη προσελκύει, ἐκ τοῦ συνόλου τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν Ἑλλάδα, ποσοστὸν μικρότερον τοῦ 4% (ἐναντι 11% τῆς Ρόδου), οἱ ὅποιοι καὶ πραγματοποιοῦν μόνον 1% τοῦ συνόλου τῶν πραγματοποιουμένων ἐν Ἑλλάδι διανυκτερεύσεων (ἐναντι 7,1% διὰ τὴν Ρόδον). Ἀναλογοῦν εἰς τὴν Κρήτην 2,5 διανυκτερεύσεις ἀνὰ ἐπισκέπτην (ἐναντι 9 καὶ 6 ἀντιστοίχως διὰ τὸ σύνολον τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν Ρόδον). Ἡ μικρὰ τουριστικὴ κίνησις τῆς Κρήτης ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός ὅτι τὰ 2/3 αὐτῆς ἀπαρτίζονται ἀπὸ τουρίστας, οἱ ὅποιοι ἐπισκέπτονται τὴν νῆσον καὶ εἰδικῶς τὸ Ἡράκλειον καθ' ὁμάδας περίπλου. Οἱ ἐπισκέπται οὗτοι, μετὰ παραμονὴν ὀλίγων μόνων ὡρῶν, κατὰ τὸ διάστημα τῶν ὁποίων ἐπισκέπτονται τὸ Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον καὶ τὴν Κνωσσόν, σπανίως δὲ τὰ Μάλια ἢ τὴν Φαιστόν, ἀναχωροῦν διὰ τὸν ἐπόμενον σταθμὸν τοῦ περίπλου (συνήθως τὴν Ρόδον), κατὰ τὸ διάστημα δὲ τῆς παραμονῆς των εἰς Κρήτην τὸ δαπανώμενον ὑπ' αὐτῶν ποσὸν ἀνέρχεται κατὰ μέσον ὄρον εἰς ἓν δολλάριον κατ' ἄτομον.

Τὸ μόνον καὶ ἔμμεσον ὄφελος ἐκ τῆς ἐπισκέψεως τῶν πολυαριθμῶν ὁμάδων τουριστῶν καθ' ὁμάδας περίπλου, εὐρίσκειται εἰς τὴν δημιουργουμένην προβολὴν τῆς νήσου καὶ τοῦ δυναμικοῦ τῆς, ἡ ὁποία καταλλήλως ἀξιοποιομένη—πράγμα τὸ ὅποιον δὲν συμβαίνει σήμερον—δύναται νὰ προκαλέσῃ εἰς τοὺς ἐπισκέπτας τῆς μιᾶς ἡμέρας τὴν ἐπιθυμίαν διὰ μίαν ἀλλὴν μεγαλύτερας διάρκειας ἐπίσκεψιν εἰς τὴν Κρήτην.

Εἶναι προφανές ὅτι ἡ ἀνεπάρκεια ξενοδοχείων, ἡ ἔλλειψις ἐστιατορίων, κέντρων ψυχαγωγίας καὶ γενικῶς ἐγκαταστάσεων ἐξυπηρετήσεως τουριστῶν, ὡς καὶ ἡ κακὴ κατάστασις τοῦ ὁδικοῦ δικτύου ἐπενεργοῦν ὡς ἀνασταλτικοὶ παράγοντες οἰασθήποτε προσπάθειας δημιουργίας παραθεριστικοῦ τουρισμοῦ, ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ὁποίου ἐξασφαλίζει καὶ τὸν μεγαλύτερον ἀριθμὸν διανυκτερεύσεων, ὅπερ ἀποτελεῖ ἐν τελικῇ ἀναλύσει καὶ τὸ πραγματικὸν μέτρον τῆς τουριστικῆς ἀξιοποιήσεως μιᾶς περιοχῆς.

β. Κίνησις Ἡμεδαπῶν Τουριστῶν:

Ἡ ἐξακρίβωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Ἑλλήνων οἱ ὅποιοι ἐπισκέπτονται τὴν Κρήτην, ὡς καὶ τῶν Κρητῶν οἱ ὅποιοι διακινουῦνται ἀνά τὴν νῆσον διὰ τουριστικούς λόγους, εἶναι δυσκολωτάτη, δεδομένου ὅτι οὐδεὶς τρόπος ἐλέγχου τοῦ ἀριθμοῦ τούτου ὑφίσταται.

Τὸ σύνολον τῶν ἀφιχθέντων κατὰ τὸ 1962, εἰς Κρήτην, ἀτόμων (βλ. Χάρτην 26) ἀνῆλθε περίπου εἰς 240.000, ἐκ τῶν ὁποίων 52.000 ἀεροπορικῶς καὶ 186.000 ἀτμοπλοικῶς. Εἰς τοὺς ὡς ἄνω ὁμοῦ ἀριθμούς συμπεριλαμβάνονται τὸσον οἱ ἡμεδαποὶ ὅσον καὶ οἱ ἀλλοδαποὶ τουρίσται, ὡς καὶ οἱ ἐπισκεφθέντες τὴν νῆσον καθ' ὁμάδας περίπλου. Ἐπίσης, περιλαμβάνονται οἱ ἡμεδαποὶ, οἱ ὅποιοι μετέβησαν εἰς Κρήτην διὰ λόγους μὴ τουριστικούς, ὡς καὶ Κρητῆς οἱ ὅποιοι ἐπιστρέφουν εἰς τὴν νῆσον.

Ὁ διαχωρισμὸς τῶν ὡς ἄνω κατηγοριῶν εἶναι δυσχερέστατος. Ἐκτὸς τῶν ἀλλοδαπῶν τουριστῶν, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς—κατὰ προσέγγισιν—εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτιμηθῆ τὸσον ἀπὸ τὰ δελτία τῶν ξενοδοχείων ὅσον καὶ ἀπὸ τοὺς καταλόγους ἐπιβατῶν τῶν ἀεροπορικῶν καὶ ἀτμοπλοικῶν ἐταιριῶν, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἡμεδαπῶν τουριστῶν ἐκ τοῦ συνόλου τῶν εἰς Κρήτην ἀφικνουμένων ἀτόμων εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐξακριβωθῆ.

Τὸ σύνολον τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι καὶ παρέμειναν κατὰ τὸ 1962 εἰς ξενοδοχεῖα τοῦ Ἡρακλείου καὶ Χανίων (τὰ ὅποια καὶ καλύπτουν τὰ 62,0% τοῦ δυναμικοῦ εἰς κλίνας τῆς νήσου), ἀνῆλθον εἰς 59.924 (βλ. Διάγραμμα 45), αἱ ὑπ' αὐτῶν δὲ πραγματοποιηθεῖσαι διανυκτερεύσεις ἀνῆλθον εἰς 103.218. Εἰς τὸν ὡς ἄνω ὁμοῦ ἀριθμὸν συμπεριλαμβάνονται καὶ οἱ ἀνά τὴν Κρήτην μετακινούμενοι Κρητῆς.

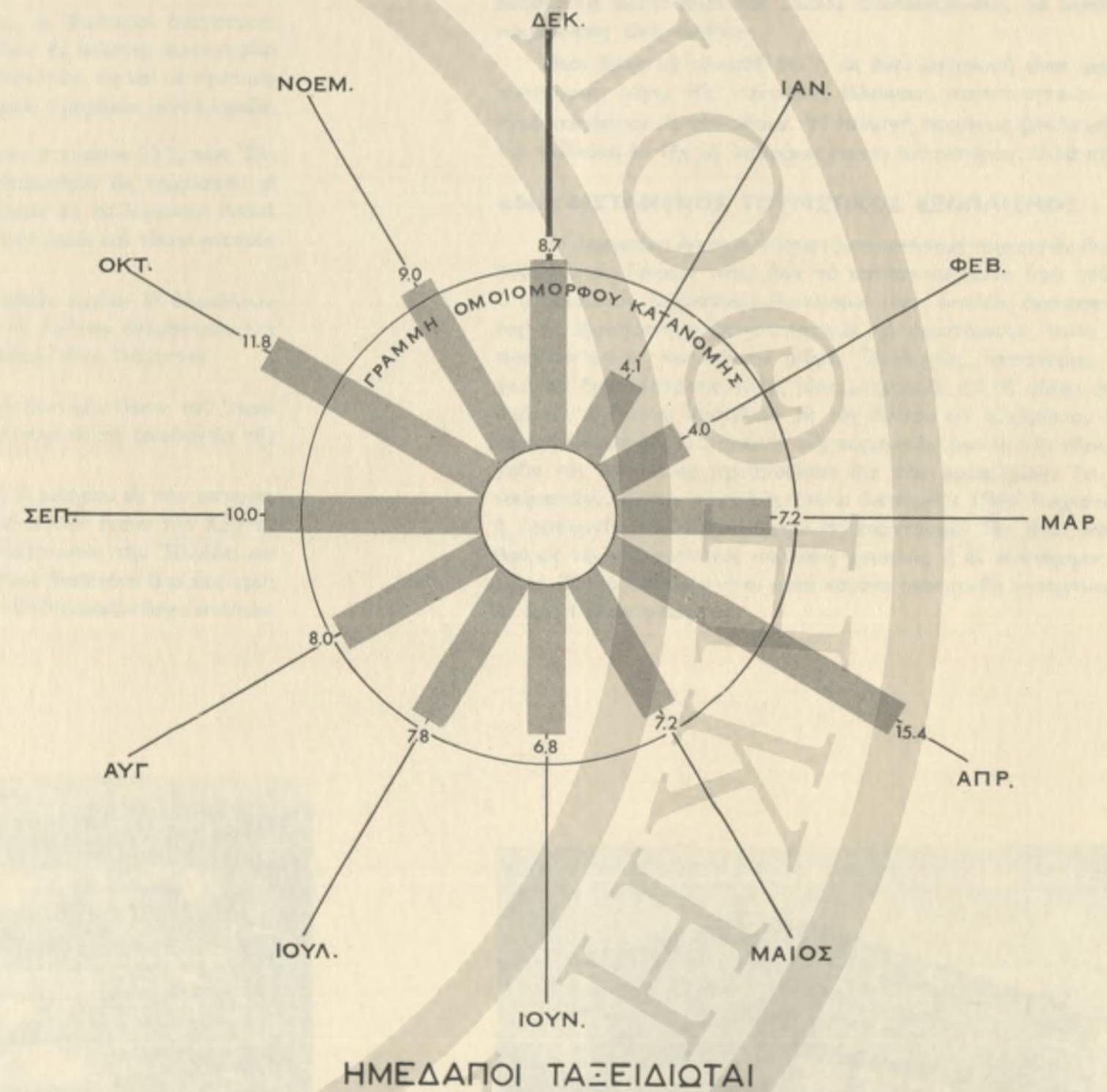
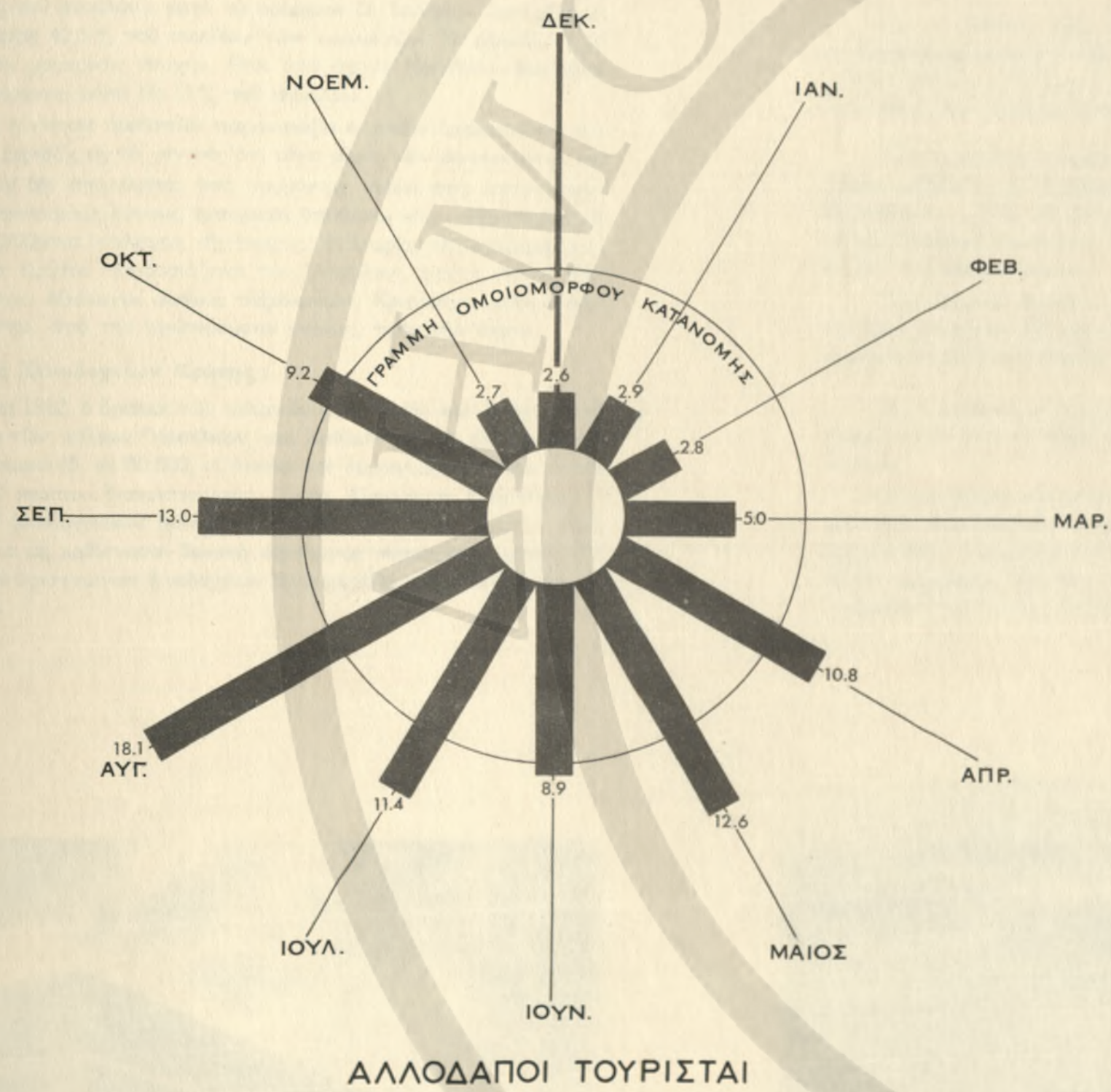
Τὰ τρία τέταρτα τῶν Ἑλλήνων οἱ ὅποιοι διενυκτέρευσαν εἰς Κρήτην ἐντὸς τοῦ 1962 παρέμειναν εἰς ξενοδοχεῖα Δ καὶ Ε τάξεως (βλ. Διάγραμμα 45). Ἐπομένως, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὴν κατάστασιν τῶν ὡς ἄνω ξενοδοχείων, θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ λεχθῆ ὅτι τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν τῶν ἀτόμων αὐτῶν ἀποτελεῖται ἀπὸ Κρητῆς διακινουμένους διὰ λόγους μὴ τουριστικούς. Ἐκ τῶν ὑπολοίπων (πελάται ξενοδοχείων Α, Β καὶ Γ τάξεως), ἀναμφιβόλως ποσοστὸν τι ἐτησίως ἀνήκει ἐπίσης εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν. Ἡ ἐκτίμησις ἐπομένως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἡμεδαπῶν τουριστῶν, διὰ τὸ 1962, μεταξύ δέκα καὶ δεκαπέντε χιλιάδων θεωρεῖται εὐλογος. Ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν πραγματοποιηθεισῶν παρ' αὐτῶν διανυκτερεύσεων ἀνέρχεται εἰς 30.000 περίπου καὶ ἐπομένως ἀναλογοῦν δύο ἕως ἓνα καὶ ἡμισυ διανυκτερεύσεις ἀνὰ ἡμεδαπὸν τουρίστην.

Γενικῶς ἡ τουριστικὴ κίνησις ἡμεδαπῶν ἀπὸ τὴν ἠπειρωτικὴν Ἑλλάδα πρὸς τὴν Κρήτην εἶναι ἀσήμαντος, συνισταμένη ἀπὸ κατοίκους τῆς περιοχῆς Πρωτευούσης, Κρητικῆς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καταγωγῆς, ὡς καὶ ἐξ ὀργανουμένων ὑπὸ διαφόρων συλλόγων καὶ σχολείων ἐκδρομῶν. Ἡ Κρήτη δὲν ἔχει ἀναπτυχθῆ εἰς τόπον παραθερισμοῦ Ἑλλήνων, ὡς ἡ Ρόδος, ἡ Κέρκυρα, ἡ Μύκονος, αἱ Νῆσοι τοῦ Σαρωνικοῦ κ.λ.π. Τὸ 1963 ἐσημειώθη, τὸ πρῶτον, «κοσμικὴ» παραθεριστικὴ κίνησις πρὸς Ἅγιον Νικόλαον, κατόπιν τῆς λειτουργίας πολυτελοῦς συγκροτήματος «Bungalows».

Προσέτι λόγω τῆς ἐλλείψεως πορθμείων¹ καὶ ἰκανοποιητικοῦ ὁδικοῦ δικτύου, ελάχιστοι Ἑλληνες τουρίσται ἐπισκέπτονται τὴν νῆσον μετὰ αὐτοκίνητῶν (δεδομένου ὅτι τὸσον ἡ μεταφορὰ ὅσον καὶ ἡ ἐκφόρτωσις ὀχημάτων εἶναι δαπανηρὰ καὶ δύσκολος).

¹ Κατὰ τὰ μέσα τοῦ 1964, ὡς ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον, ἐλειτούργησε πορθμεῖον μεταξύ Πειραιῶς καὶ Σούδας με ἰκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα.

ΕΚΑΤΟΣΤΑΙΑΙΑ ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΑΝΑ ΜΗΝΑ
ΕΤΗΣΙΟΝ ΣΥΝΟΛΟΝ = 100

ΜΗΝΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΦΙΞΕΩΝ
ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

Η ΓΡΑΜΜΗ ΟΜΟΙΟΜΟΡΦΟΥ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΙΣΟΥΤΑΙ ΠΡΟΣ $\frac{100\%}{12} = 8.33\%$
ΜΗΝΙΑΙΩΣ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΩΝ ΕΤΗΣΙΩΝ ΑΦΙΞΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΚΑΙ
ΔΕΙΚΝΥΕΙ ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΩΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΔΕΩΔΗ ΕΠΟΧΙΚΗΝ ΚΑΤΑΝΟΜΗΝ
ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ

γ. Έποχική Κατανομή των Αφίξεων:

Η έποχική κατανομή των αφίξεων των άλλοδαπών τουριστών και των Ελλήνων ταξιδιωτών παρουσιάζεται εις τόν Πίνακα 44. 'Επί του παρόντος ή μεγαλύτερα κινήσις άλλοδαπών τουριστών παρουσιάζεται κατά τόν Αύγουστον (18,1 % του συνόλου), κατά τὸ τρίμηνον δὲ 'Ιουλίου - Σεπτεμβρίου παρατηρεῖται ἀφίξις 42,5 % τοῦ συνόλου τῶν τουριστῶν. Τὸ σύνολον τῶν αφίξεων κατά τὴν χειμερινήν ἐποχήν, ἤτοι ἀπὸ ἀρχῆς Νοεμβρίου ἕως τέλη Φεβρουαρίου, ἀνέρχεται μόλις εἰς 11 % τοῦ συνόλου.

Ἀντιθέτως, ἡ κίνησις ἡμεδαπῶν παρουσιάζεται πλέον ὁμοιόμορφος, καὶ τοῦτο ὀφείλεται ἀκριβῶς εἰς τὸ γεγονός ὅτι μέγα μέρος τῶν ἀφικνουμένων εἰς Κρήτην Ἑλλήνων δὲν ἀποτελεῖται ἀπὸ τουρίστας, ἀλλὰ ἀπὸ ἄτομα ταξιδεύοντα δι' οἰκογενειακοὺς λόγους, ἐμπορικὰς ὑποθέσεις κλπ., τῶν ὁποίων ἡ κίνησις δὲν μεταβάλλεται ἀναλόγως τῆς ἐποχῆς. Ἡ ἔναρξις τῆς κινήσεως ἡμεδαπῶν πρὸς τὴν Κρήτην παρουσιάζεται τὸν Ἀπρίλιον, ὁπότε, λόγω τῶν ἑορτῶν τοῦ Πάσχα, ἀξιόλογος ἀριθμὸς ταξιδιωτῶν, Κρητικῆς κυρίως καταγωγῆς, μετακινεῖται, ἀπὸ τὴν πρωτεύουσαν κυρίως, πρὸς τὴν νῆσον.

δ. Κινήσις Ξενοδοχείων Κρήτης:

Κατὰ τὸ ἔτος 1962, ὁ ἀριθμὸς τῶν πελατῶν (ἡμεδαπῶν καὶ άλλοδαπῶν) τῶν ξενοδοχείων τῶν πόλεων Ἡρακλείου καὶ Χανίων ἀνῆλθε, ὡς ἐμφαίνεται καὶ εἰς τὸ Διάγραμμα 45, εἰς 80.000, οἱ ὅποιοι καὶ ἐπραγματοποίησαν ἐν τῷ συνόλῳ 150.000 περίπου διανυκτερεύσεις. Ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, ἡ κατάστασις τοῦ ξενοδοχειακοῦ δυναμικοῦ εἰς τὴν ὑπόλοιπον Κρήτην εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ μὴ καθίσταται δυνατὴ ἀξιόλογος τουριστικὴ κίνησις. Τὰ περισσότερα τῶν ὑφισταμένων ξενοδοχείων ἐξυπηρετοῦν τὴν τοπικὴν καὶ ἐμπορικὴν κίνησιν.

Τὸ Διάγραμμα 45 ὡς καὶ ὁ παρατιθέμενος εἰς τὸ Παράρτημα τῆς Μελέτης Πίναξ VI-1 (II) δεικνύουν τὴν κίνησιν άλλοδαπῶν καὶ Ἑλλήνων πελατῶν τῶν ξενοδοχείων Ἡρακλείου καὶ Χανίων κατὰ τὸ 1962, ὡς καὶ τὰς πραγματοποιηθείσας ὑπ' αὐτῶν διανυκτερεύσεις.

Εἰς τὸν Πίνακα Ἀριθ. 45 δεικνύεται ἐπίσης, εἰς ἰδιαίτερον διάγραμμα, ἡ ποσοστιαία κατανομή τῶν πελατῶν ξενοδοχείων εἰς ἐκάστην κατηγορίαν αὐτῶν ἀναλόγως τῆς χώρας προελεύσεως τῶν τουριστῶν, ὡς καὶ αἱ προτιμήσεις τουριστῶν ἐκάστης ἐθνικότητος εἰς ξενοδοχεῖα διαφόρων κατηγοριῶν.

Ἐκ τῶν ὡς ἄνω στοιχείων καθίσταται φανερόν ὅτι μόνον 25 % τῶν Ἑλλήνων πελατῶν τῶν ξενοδοχείων δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὡς τουρίσται, οἱ δὲ ὑπόλοιποι (ἤτοι τὰ 3/4 τοῦ συνόλου) καταλύουσιν εἰς τὰ λεγόμενα Λαϊκὰ (Δ καὶ Ε τάξεως) ξενοδοχεῖα, καὶ ταξιδεύουσιν δι' ἐμπορικοὺς καὶ οἰκογενειακοὺς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον λόγους.

Οἱ άλλοδαποὶ ἀντιθέτως δύνανται νὰ θεωρηθοῦν σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου ὅτι εἶναι τουρίσται. Αἱ περιπτώσεις μεταβάσεως εἰς Κρήτην άλλοδαπῶν διὰ σκοποὺς μὴ ἔχοντας οὐδεμίαν σχέσιν μὲ τὸν τουρισμὸν εἶναι ἐλάχισται.

Οἱ Ἀμερικανοὶ, οἱ ἔχοντες σχέσιν μὲ τὴν στρατιωτικὴν βάσιν τοῦ Ἡρακλείου, καταλύουσιν συνήθως ἐντὸς τῆς βάσεως καὶ οὐχὶ εἰς τὰ ξενοδοχεῖα τῆς πόλεως.

Οἱ άλλοδαποὶ τουρίσται ἀνήκουν σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν διακινουμένων τουριστῶν. Ἐλάχιστοι ἐξ αὐτῶν ἔχουν τὴν Κρήτην ὡς μοναδικὸν προορισμὸν. Οἱ περισσότεροι ἐπισκέπτονται τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὸ πρόγραμμα τῶν ἀνά τὴν χώραν περιηγήσεων διαθέτουν δύο ἕως τρεῖς ἡμέρας διὰ τὴν Κρήτην, διὰ τὴν ἐπίσκεψιν κυρίως τῶν Μινωικῶν ἀρχαιοτήτων.

Ἡ λειτουργία—κατὰ τὸ 1963—συγκροτήματος παραθεριστικοῦ τουρισμοῦ παρὰ τὸν Ἅγιον Νικόλαον, ἐδημιούργησε διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν Κρήτην ρεῦμα άλλοδαπῶν καὶ Ἑλλήνων τουριστῶν—παραθεριστῶν. Κατὰ τοὺς ὀκτώ μῆνας τῆς λειτουργίας τῆς ὡς ἄνω ἐγκαταστάσεως ἐπραγματοποιήθησαν εἰς αὐτὴν περὶ τὰς 15.000 διανυκτερεύσεις, μὲ μέσον ὄρον 6 διανυκτερεύσεις ἀνά πελάτην.

Δέον ὁμῶς νὰ τονισθῇ ὅτι ἡ ὡς ἄνω κατανομή εἶναι μερικῶς ἀντιπροσωπευτικὴ, λόγω τῆς παντελοῦς ἐλλείψεως ἱκανοποιητικῶν ξενοδοχειακῶν ἐγκαταστάσεων εἰς τὴν νῆσον. Ἡ ἐπιλογή ἐπομένως ξενοδοχείου ὑπαγορεύεται πολλακίς ἐκ τῆς μὴ ὑπάρξεως ἑτέρου εὐθηνότερου, ἀλλὰ εὐπρεποῦς.

6.04 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

Αἱ ἀναγκαῖαι ἐγκαταστάσεις ἐξυπηρετήσεως τουριστῶν εἶναι κατ' οὐσίαν ἀνύπαρκτοι. Γενικῶς παρ' ὅλα τὰ κατασκευαζόμενα ὑπὸ τοῦ Ε.Ο.Τ. ἔργα, ὁ ὑφιστάμενος τουριστικὸς ἐξοπλισμὸς εἶναι ἐντελῶς ἀνεπαρκής, μὴ δυνάμενος νὰ ἐξυπηρετήσῃ ἱκανοποιητικῶς τὸ ὑφιστάμενον, πολὺ δὲ μᾶλλον τὸ προβλεπόμενον τουριστικὸν ρεῦμα. Ξενοδοχεῖα, ἐστιατόρια, κέντρα ψυχαγωγίας, ἐγκαταστάσεις σπῶρ, μέσα μεταφορᾶς καὶ αἱ πάσης φύσεως ἐγκαταστάσεις, αἱ ὅποια συντελοῦν εἰς τὴν ἀνετον καὶ εὐχάριστον διαβίωσιν τῶν τουριστῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παραμονῆς των εἰς τὴν νῆσον καὶ δημιουργοῦν τὰς ἀναγκαῖας προϋποθέσεις διὰ τὴν προσέλκυσιν ἔτι περισσοτέρων τουριστῶν, λείπουν παντελῶς ἢ εἶναι ἀνεπαρκεῖς. Πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, ἡ λειτουργία τῶν ὑφισταμένων ἐγκαταστάσεων δὲν εἶναι ἱκανοποιητικὴ, ὁ βαθμὸς τῆς καθαριότητος πολλακίς χαμηλός, ἡ δὲ συντήρησις αὐτῶν πλημμελής. Τὸ προσωπικὸν εἶναι κατὰ κανόνα ἀνεπαρκῶς κατρητισμένον, σπανίως δὲ ὁμιλεῖ ξένας γλώσσας.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ - ΞΕΝΙΑ

ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ - ΜΙΝΟΣ BEACH

ΧΑΝΙΑ - ΞΕΝΙΑ

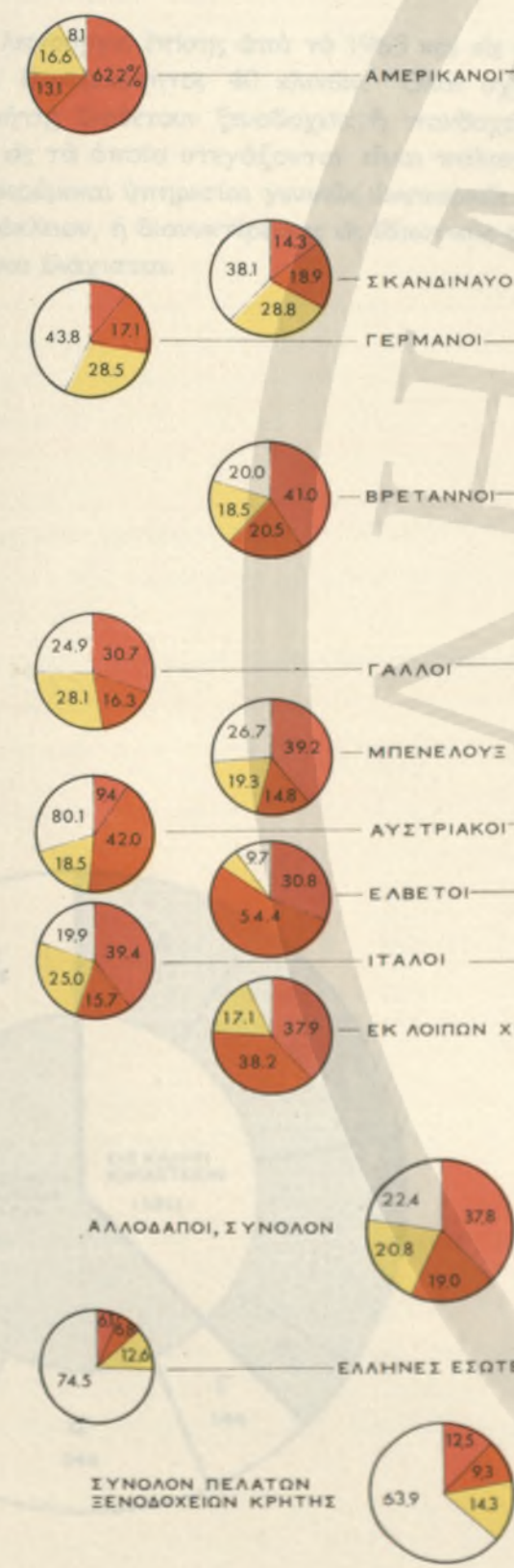

ΚΙΝΗΣΙΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ 1962

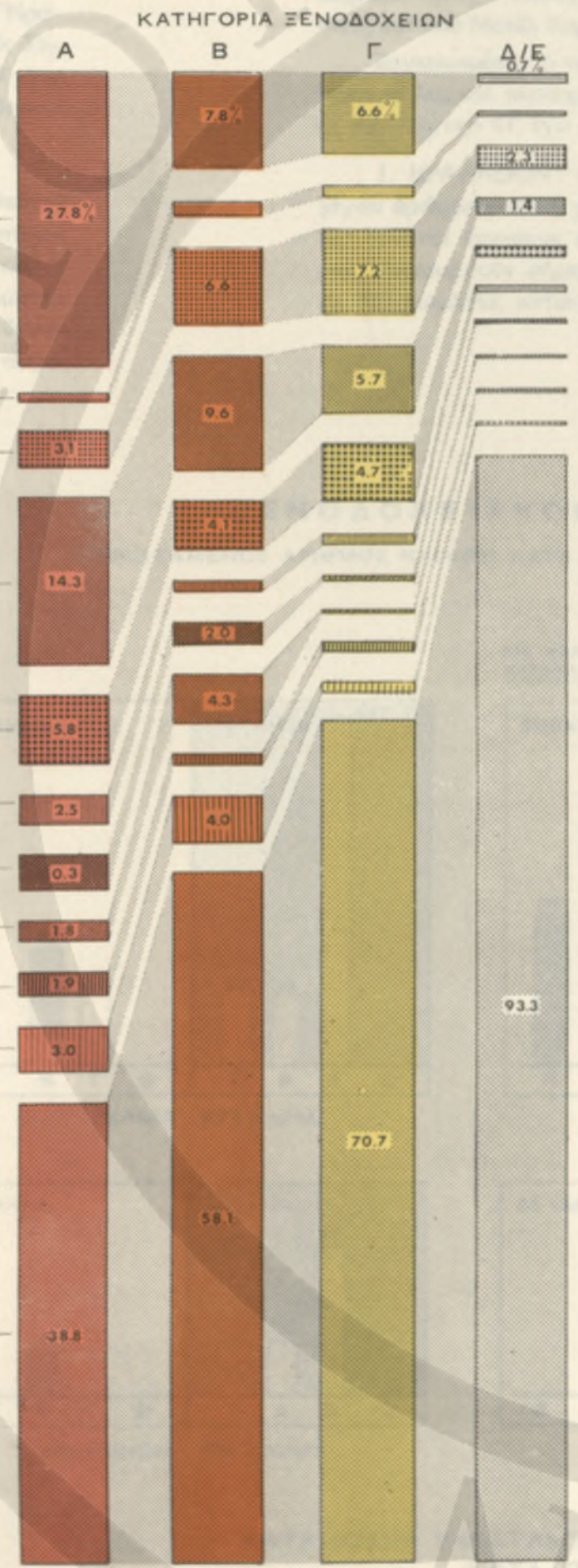
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΕΞ ΕΚΑΣΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ

ΕΘΝΙΚΟΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

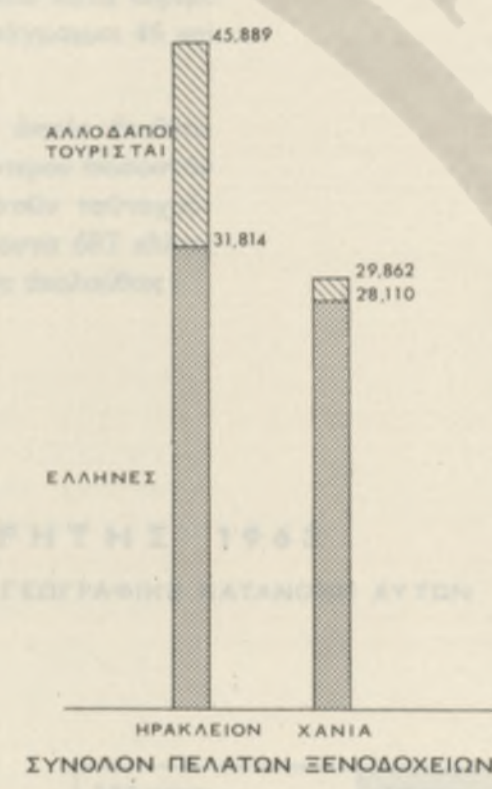

ΕΙΣ ΕΚΑΣΤΗΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ ΚΑΤΑ ΧΩΡΑΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

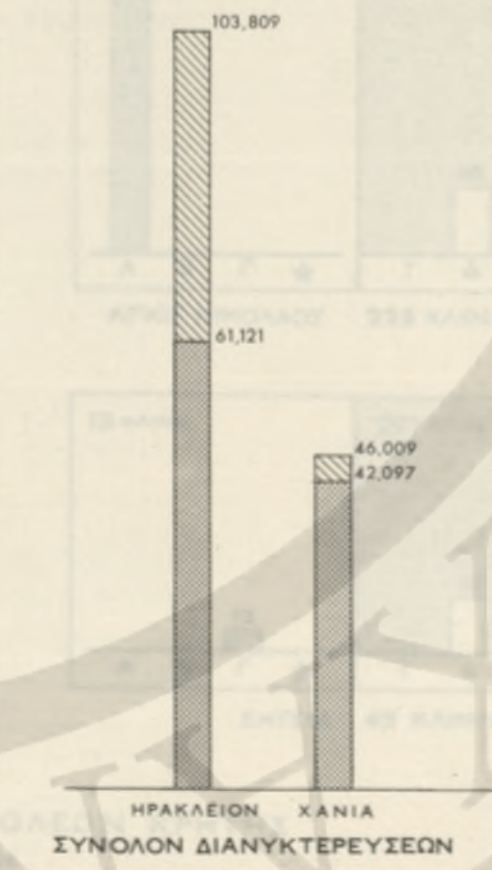

ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΕΛΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ & ΧΑΝΙΩΝ

ΠΕΛΑΤΑΙ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ

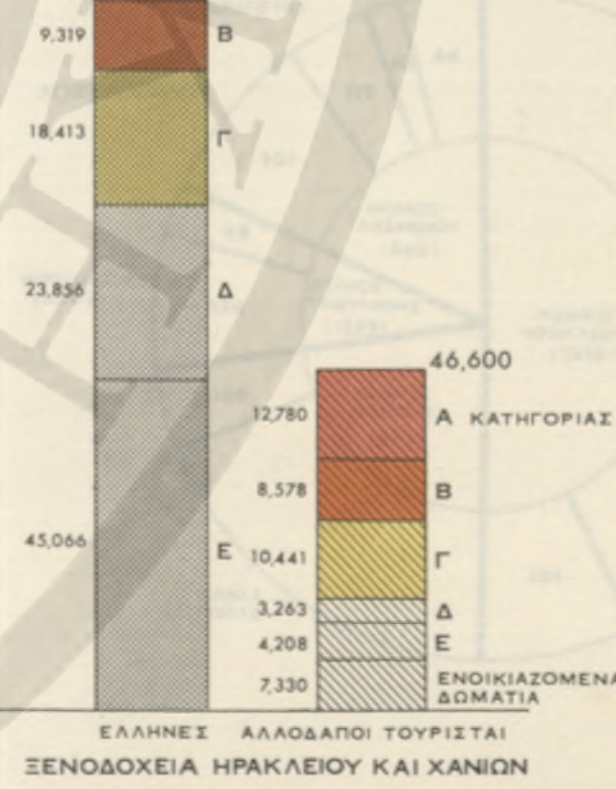
ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ

α. Ξενοδοχεία :

Το ξενοδοχειακόν δυναμικόν τής νήσου, ως εμφαίνεται καί εις τὸ Διάγραμμα 46, εἶναι ἐντελῶς ἀνεπαρκές. Ξενοδοχεῖα δυνάμενα νὰ ἐξυπηρετήσουν τουρίστας ὑπάρχουν κατὰ κύριον λόγον μόνον εἰς Ἡράκλειον καί Ἁγίου Νικόλαου, ἐξ αὐτῶν δὲ μόνον τὸ συγκρότημα Bungalows τοῦ Ἁγίου Νικόλαου δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἰκανοποιητικόν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως. Μεταξὺ τοῦ 1959 καί τοῦ 1964 ἐτέθησαν ἐν λειτουργίᾳ δύο μόνον νέαι ξενοδοχειακαὶ μονάδες εἰς Ἡράκλειον (92 ἐν συνόλῳ κλῖναι), μία εἰς Ἱεράπετραν (42 κλῖναι) καί μία εἰς Σητεῖαν (13 κλῖναι), ὡς καί ἡ ἀναφερθεῖσα ἐγκατάστασις Bungalows τοῦ Ἁγίου Νικόλαου (ἀρχικῆς δυναμικότητος 100 κλινῶν, εἰς τὰς ὁποίας προσετέθησαν τὸ 1964 καί ἕτεραι 56).

Εἰς τὸ Ἡράκλειον λειτουργεῖ ἐπίσης ἀπὸ τὸ 1963 καί εἰς «Ἐενῶν Νεότητος» (Youth Hostel) δυναμικότητος 40 κλινῶν. Ὅλοι σχεδὸν αἱ πόλεις καί κωμοπόλεις τής Κρήτης διαθέτουν ξενοδοχεῖα ἢ πανδοχεῖα Γ, Δ καί Ε κατηγορίας. Τὰ κτίρια εἰς τὰ ὁποία στεγάζονται εἶναι παλαιά, τὰ δωμάτια πολὺκλινα, αἱ δὲ προσφερόμεναι ὑπηρεσίαι γενικῶς ἀνεπαρκεῖς. Ἐπίσης δυνατὴ εἶναι, κυρίως εἰς Ἡράκλειον, ἡ διανυκτέρευσις εἰς ἰδιωτικὰς οἰκίας, αἱ παρεχόμεναι δὲ ἀνάσεις εἶναι ἐλάχισται.

Ὁ Ε.Ο.Τ. διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τής ἐλλείψεως ξενοδοχείων, κατασκευάζει τρεῖς ξενοδοχειακὰς μονάδας τύπου ΞΕΝΙΑ (Β' κατηγορίας) ἀνὰ μίαν εἰς Ἡράκλειον (100 κλῖναι), Χανιά (78 κλῖναι) καί Ρέθυμνον (30 κλῖναι), ἐπὶ πλεόν δὲ εἰς τὴν ἀκτὴν Καρτεροῦ (8 χιλιόμετρα ἀνατολικῶς τοῦ Ἡρακλείου) ἐγκατάστασιν πλάζ με δυνατότητα ταυτοχρόνου ἐξυπηρετήσεως 500 ἀτόμων καί Μοτέλ πολυτελείας δυναμικότητος 100 κλινῶν. Ἡ λειτουργία τῶν ξενοδοχείων τούτων ὑπολογίζεται ὅτι θὰ ἀρχίσῃ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1965, ἐνῶ τῆς πλάζ καί τοῦ Μοτέλ Καρτεροῦ τὸ τέλος τοῦ 1965.

Συγκεκριμένως ἡ κατάστασις τοῦ ξενοδοχειακοῦ δυναμικοῦ κατὰ κυριώτερας πόλεις καί περιοχὰς τής νήσου, ὡς εμφαίνεται εἰς τὸ Διάγραμμα 46 καί εἰς τὸν Χάρτην 47, ἔχει ὡς κάτωθι :

1. ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ : Εἶναι ἡ μόνη πόλις τής Κρήτης ἡ ὁποία διαθέτει μέγαν ἀριθμὸν κλινῶν, χαμηλῆς ἔστω τάξεως κατὰ τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν καί δύναται ἐπομένως νὰ φιλοξενήσῃ ἰκανὸν ἀριθμὸν τουριστῶν ταυτοχρόνως. Λειτουργοῦν σήμερον 23 ἐν συνόλῳ ξενοδοχεῖα, διαθέτοντα 687 κλῖνας εἰς 357 δωμάτια, κατανεμόμενα ἐπισημῶς ἀνὰ κατηγορίαν ὡς ἀκολουθῶς :

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 6-3.-ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΝ ΔΥΝΑΜΙΚΟΝ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

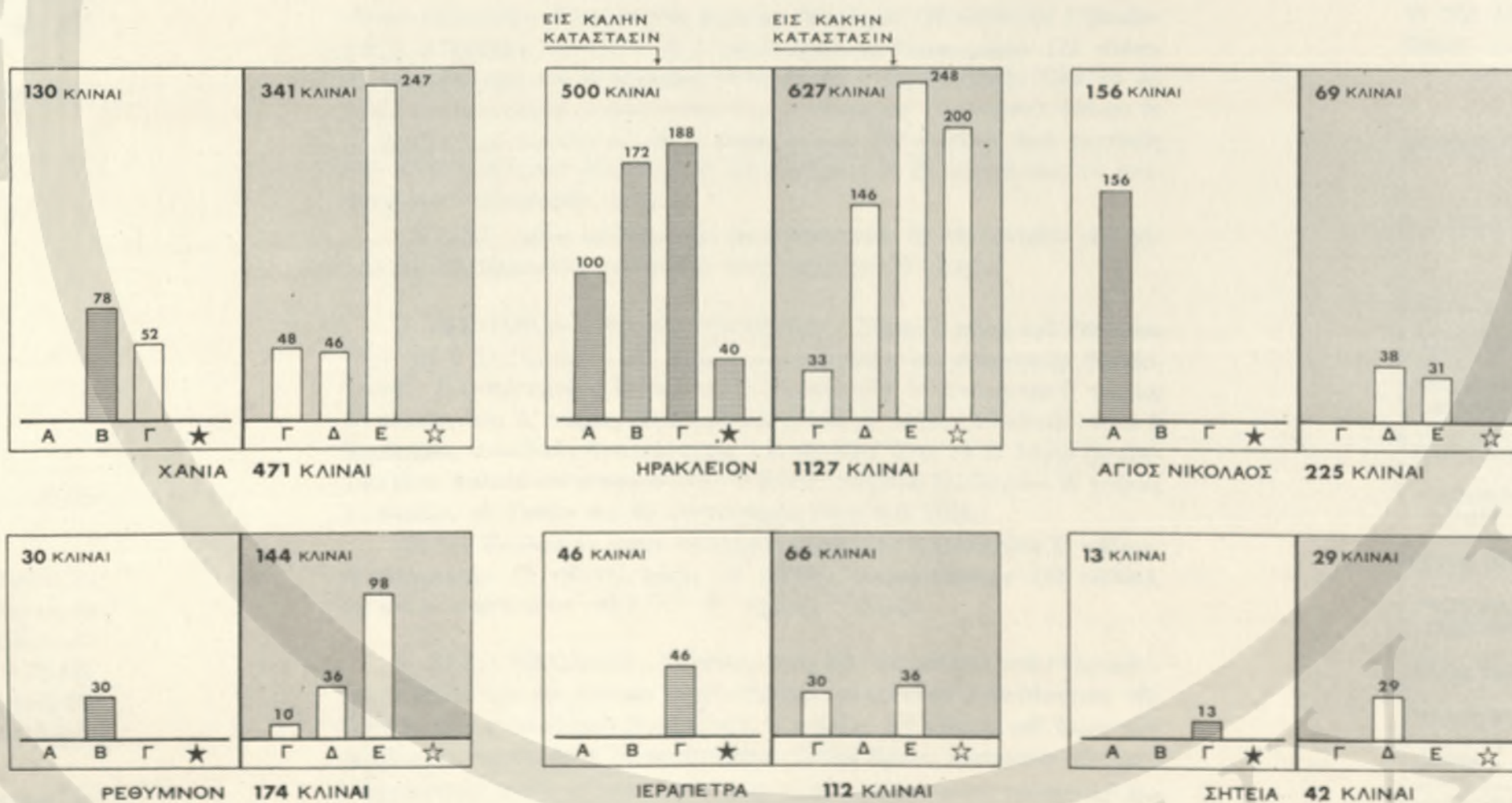
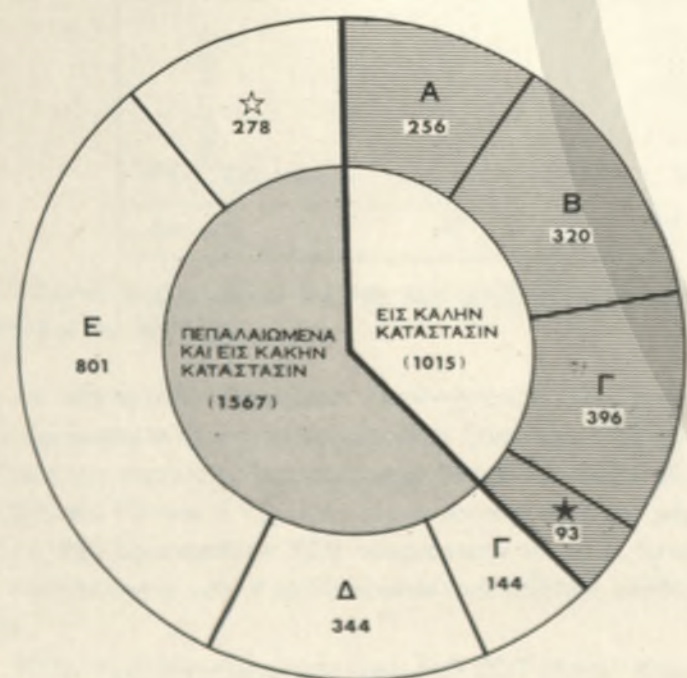
Ἐπισημῶς Κατηγορία	Ἀριθμὸς Ξενοδοχείων	Ἀριθμὸς Δωματίων	Ἀριθμὸς Κλινῶν
Α	1	40	72
Β	3	84	137
Γ	4	84	140
Δ	4	62	124
Ε	11	87	214
Σύνολον	23	357	687

Ἐκ τῶν κλινῶν τούτων, 394 κλῖναι ἀνήκουν εἰς πετταλαιωμένα ξενοδοχεῖα, μὴ θεωρούμενα κατάλληλα νὰ φιλοξενήσουν ἡμεδαποῦς καί ἀλλοδαποῦς τουρίστας. Αἱ ὑπόλοιποι 293 κλῖναι κατανεμόνται εἰς ἐν ξενοδοχεῖον Α' κατηγορίας, εἰς δύο Β' καί εἰς τρία Γ' κατηγορίας.

Α' : Ἀστήρ, Β' : Ἀριάν, Κάντια, Κοσμολίτ, Γ' : Πάρκ, Κνωσός, Παλλάδιον, Ἑλλάς, Δ' : Βενετία, Ρίξ, Φαιστός, Φλόριντα.

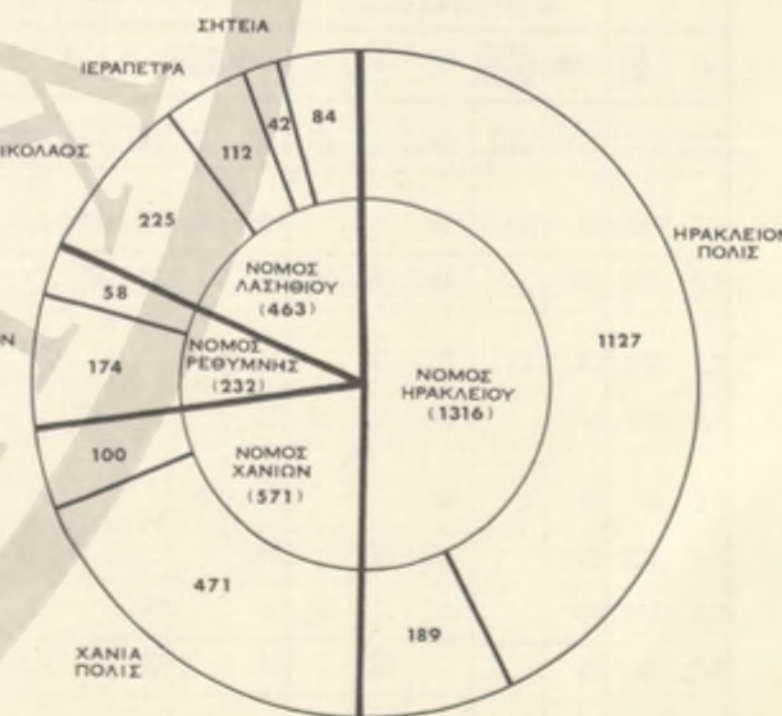
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΝ ΔΥΝΑΜΙΚΟΝ ΚΡΗΤΗΣ 1963

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΙ ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΛΙΝΩΝ ΚΑΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΝ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΥΤΩΝ

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΚΛΙΝΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΝ

★ : ΞΕΝΟΝΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ ☆ : ΠΑΝΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΛΙΝΩΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΙΝΑΞ 46

Πέραν τών ως άνω κλινών, υπάρχουν 200 περίπου κλίνας εις ένοικιαζόμενα, υπό τόν έλεγχον του ΕΟΤ, δωμάτια ως και 40 κλίνας εις τόν Ξενώνα Νεότητος (της Όμοσπονδίας Ξενώνων Νεότητος Έλλάδος). Έπομένως, τό έν λειτουργία διαθέσιμον δυναμικόν κλινών εις τόν νομόν Ήρακλείου ανέρχεται έν συνόλω εις 927 κλίνας.

Έπί πλέον του άνωτέρω δυναμικού εις κλίνας, ύφίστανται έτεραι 100 κλίνας εις τό άποπερατωθέν έσχάτως υπό του ΕΟΤ ξενοδοχείον «ΞΕΝΙΑ» Ήρακλείου (Β΄ τάξεως), και τό όποιον θα τεθή έν λειτουργία τήν άνοιξιν του 1965, ως και έτεραι 100 εις τό πολυτελές Μοτέλ Ήρακλείου (Καρτερού), τό όποιον έλπίζεται ότι θα λειτουργήσιν τήν άνοιξιν του 1966.

Έκ τών ύφισταμένων ξενοδοχείων, πλήν έλαχίστων τά όποια λειτουργούν άρτίως και συμπώς προς τήν κατηγορίαν εις τήν όποιαν έχουν καταταγή, τά υπόλοιπα — έκτός εάν προβούν εις ριζικά ανακαινίσεις — θα ήτο σκόπιμον να ύποβιβασθούν κατά μίαν τούλάχιστον κατηγορίαν.

Γενικώς, εις τόν χαρακτηρισμόν της τάξεως τών διαφόρων ξενοδοχείων πρέπει να ληφθή ως βάσις ό «Κανονισμός Ξενοδοχείων» του ΕΟΤ, εις τρόπον ώστε ξενοδοχεία χαρακτηρισθέντα ως της αύτης κατηγορίας να προσφέρουν τάς αύτάς ύπηρεσίας και άνέσεις εις τήν αύτην τιμήν. Διότι εις αντίθετον περίπτωσιν δημιουργείται άθέμιτος άνταγωνισμός εις βάρος τών νέων ξενοδοχείων και δυσφημούνται τά ξενοδοχεία της νήσου ως παρέχοντα ύπηρεσίας κατωτέρας τών διαφημιζομένων.

Έπομένως, μέ γνώμονα τόν «Κανονισμόν» του ΕΟΤ, ή πραγματική κατάταξις τών ξενοδοχείων του Ήρακλείου (βλ. και Διάγραμμα 46) ανά κατηγορίαν έχει ως άκολούθως :

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 6-4. ΚΑΤΑΤΑΞΙΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ ΉΡΑΚΛΕΙΟΥ ΕΙΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ

Πραγματική Κατηγορία	Άριθμός Ξενοδοχείων	Άριθμός Κλινών
Α΄	(1)	(100)
Β΄	2	172
Γ΄	4	188
Δ΄	6	179
Ε΄	12	248
Ξενών Νεότητος	1	40
Σύνολον	26	927

΄. Συμπεριλαμβανομένων και τών δύο ξενοδοχειακών μονάδων του Ε.Ο.Τ. (Μοτέλ Πολυτελείας και ΞΕΝΙΑΣ).

Τό ούσιαστικόν έπομένως ξενοδοχειακόν δυναμικόν του Ήρακλείου, έφ΄ όσον αφαιρεθούν αι εις πεπαλαιωμένα ξενοδοχεία υπάρχουσαι κλίνας και τά εις ιδιωτικές κατοικίας ένοικιαζόμενα δωμάτια, ανέρχεται εις 500 περίπου κλίνας (βλ. και Πίνακα 6-5), ήτοι εις συνολικόν άριθμόν μη δυνάμενον να έξυπηρετήσιν τήν ύφισταμένην ήδη τουριστικήν κίνησιν, έντελώς δέ άνεπαρκή διά τήν ικανοποίησιν του προβλεπομένου να αύξηθή αισθητώς τουριστικού ρεύματος.

Πλήν του άνεγειρομένου υπό του ΕΟΤ Μοτέλ Καρτερού, κατασκευάζονται υπό ιδιωτών εις τό κέντρον της πόλεως δύο ξενοδοχεία, έν Γ΄ τάξεως (30 δωματίων και 51 κλινών) και έν έτερον Β΄ τάξεως 200 περίπου κλινών, προβλέπεται δέ ή κατασκευή και μιās μεγάλης ύπερπολυτελοϋς ξενοδοχειακής μονάδος.

2. ΝΟΜΟΣ ΉΡΑΚΛΕΙΟΥ : Τά υπάρχοντα άξιόλογα ξενοδοχεία έκτός της πόλεως του Ήρακλείου, είναι έν Β΄ τάξεως εις **Μάλια** 40 κλινών, έν Γ΄ τάξεως εις **Άρχάνες** 47 κλινών, έν περίπτερον του Ε.Ο.Τ. εις **Φαιστόν** 16 κλινών και έν Κοινοτικόν περίπτερον εις **Μάταλα** 6 κλινών. Πανδοχεία και ξενοδοχεία Ε΄ τάξεως υπάρχουν εις **Άρκαλοχώρι** (9 κλινών), **Μοίρες** (12 κλινών) και **Καστέλλι Πεδιάδος** (8 κλινών).

Τό ξενοδοχείον Μαλιών, έπεκταθέν έσχάτως ώστε να διαθέτη σήμεραν 40 κλίνας, λειτουργεί επί σειράν έτών και έξυπηρετεί κυρίως παραθεριστικόν τουρισμόν, δύναται δέ να θεωρηθή ως ή πρώτη εις τήν Κρήτην έγκατάστασις, ή όποια και λειτουργεί άποκλειστικώς διά παραθεριστάς.

Έπίσης εις Χερσονήσον υπάρχουν 44 κλίνας εις 20 δωμάτια εις διαφόρους οικίας αι όποια λειτουργούν ως «Σπίτια του Χωριού» υπό τήν έπίβλεψιν της Όμοσπονδίας Έκδρομικών Σωματείων Έλλάδος.

3. ΧΑΝΙΑ : Ούδέν σύγχρονον ξενοδοχείον ύπάρχει. Τό μόνον σχετικώς μεγάλον ξενοδοχείον (52 κλινών) λειτουργούν ως Α΄ τάξεως είναι πεπαλαιωμένον και θα έπρεπε να ύποβιβασθή εις κατωτέραν κλάσιν. Πεπαλαιωμένα είναι και τά λοιπά λειτουργούντα ξενοδοχεία, τρία Γ΄ τάξεως συνολικής δυναμικότητος 48 κλινών, τρία Δ΄ τάξεως 46 κλινών και δώδεκα έτερα ξενοδοχεία δυναμικότητος 247 κλινών, τά όποια δέν δύναται να συμπεριληφθούν εις τό δυνάμενον να χρησιμοποιηθή ύφιστάμενον ξενοδοχειακόν δυναμικόν.

4. ΝΟΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ : Εις τόν υπόλοιπον Νομόν Χανίων, ξενοδοχειακά έγκαταστάσεις υπάρχουν εις **Καστέλλι Κισσάμου** (36 κλίνας εις 3 ξενοδοχεία), εις **Σοόδαν** (29 κλίνας εις 2 ξενοδοχεία), εις **Παλαιοχώραν** (22 κλίνας εις 2 ξενοδοχεία) και εις **Καλύβες** (5 κλίνας εις έν ξενοδοχείον). Όλα τά ως άνω ξενοδοχεία είναι λαϊκού τύπου (Δ, Ε τάξεως και Πανδοχεία). Μόνον έν εις **Σοόδαν** (12 κλινών) και έν εις **Παλαιοχώραν** (14 κλινών) είναι σχετικώς νέα, τά δέ υπόλοιπα είναι παλαιά, μη δυνάμενα να έξυπηρετήσουν τό αναμενόμενον τουριστικόν ρεύμα.

Ό Ε.Ο.Τ. τέλος κατασκευάζει εις Ξυλόσκαλον, εις τήν είσοδον της φάρμαγγος της Σαμαριάς, περίπτερον δυναμικότητος 16 κλινών.

5. ΡΕΘΥΜΝΟΝ — ΝΟΜΟΣ ΡΕΘΥΜΝΟΥ : Τόσον ή πόλις του Ρεθύμνου όσον και ό υπόλοιπος νομός στερούνται παντελώς ικανοποιητικόν ξενοδοχειακόν έγκαταστάσεων. Εις τήν πόλιν λειτουργούν έν ξενοδοχείον Γ΄ τάξεως 10 κλινών, δύο Δ΄ τάξεως 36 κλινών και πέντε Ε΄ τάξεως 98 κλινών, ήτοι 8 ξενοδοχεία, συνολικής δυναμικότητος 144 κλινών. Όλα τά έν λόγω ξενοδοχεία είναι παλαιά και άνοργάνωτα. Ό Ε.Ο.Τ. άνεγείρει ξενοδοχείον Β΄ τάξεως 30 κλινών, τό όποιον και θα λειτουργήσιν έντός του 1964.

Εις τόν υπόλοιπον νομόν υπάρχουν πανδοχεία ή ξενοδοχεία Ε΄ τάξεως, εις **Έπισκοπήν** (5 κλίνας), **Σπήλι** (21 κλίνας), **Άγιαν Γαλήνην** (12 κλίνας), ως και έν περίπτερον του Ε.Ο.Τ. εις **Άρκάδι**, 5 κλινών.

6. ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ : Ή πόλις αύτη επί του κόλπου του Μιραμπέλλου διαθέτει τήν άρτιωτέραν μέχρι σήμεραν τουριστικήν έγκατάστασιν της Κρήτης, ήτοι συγκρότημα Bungalows, Α΄ τάξεως, 156 κλινών, μεθ΄ όλων τών αναγκαίων παρεμφερών έγκαταστάσεων (εστιατόριον, νυκτερινόν κέντρον, έγκαταστάσεις σπόρ, πλάζ κλπ.) λειτουργεί δέ κατά πρότυπον τρόπον και έξυπηρετεί κυρίως παραθεριστικόν τουρισμόν. Ό Άγιος Νικόλαος διαθέτει επίσης έν παλαιόν ξενοδοχείον 38 κλινών λειτουργούν ως Β΄ τάξεως, ή κανονική κατηγορία του όποίου θα ήτο Δ΄ ή Ε΄ τάξεως, ως και δύο έτερα παλαιά ξενοδοχεία Ε΄ τάξεως συνολικής δυναμικότητος 31 κλινών.

7. ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ : Ύφίστανται δύο ξενοδοχεία Γ΄ τάξεως (76 κλινών) και τρία Ε΄ τάξεως (36 κλινών). Πλήν ενός Γ΄ τάξεως 46 κλινών, τό όποιον έλειτούργησε τό 1960, τά λοιπά είναι παλαιά και μη δυνάμενα να έξυπηρετήσουν ικανοποιητικώς ικανόν άριθμόν τουριστών.

8. ΣΗΤΕΙΑ : Ή Σητεία διαθέτει τρία ξενοδοχεία, έν Γ΄ τάξεως (7 δωμάτια, 13 κλίνας) και δύο Δ΄ τάξεως (15 δωμάτια, 29 κλίνας). Παρ΄ όλον ότι τά ξενοδοχεία αύτά είναι μικρά, εύρίσκονται εις καλήν σχετικώς κατάστασιν και νεωτέρας σχετικώς κατασκευής.

9. ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΗΘΙΟΥ : Εις τόν υπόλοιπον νομόν Λασηθίου αι ύφιστάμεναι έλάχισται έγκαταστάσεις είναι αι κάτωθι : **Νεάπολις** έν ξενοδοχείον Γ΄ τάξεως, 23 κλινών, **Έλοϋντα** δύο ξενοδοχεία Ε΄ τάξεως 23 κλινών συνολικώς, **Παχεία Άμμος** έν πανδοχείον 8 κλινών, **Ζάκρος** έν ξενοδοχείον Ε΄ τάξεως 8 κλινών, **Ψυχρόν** έν ξενοδοχείον Ε΄ τάξεως 8 κλινών και **Σταυροχώριον** έν πανδοχείον 8 κλινών, ήτοι έν συνόλω 70 κλίνας, εις πεπαλαιωμένως ως επί τό πλείστον έγκαταστάσεις.

Έκ τών άνωτέρω στοιχείων καθίσταται προφανές ότι ή Κρήτη πάσχει από έλλειψιν ξενοδοχείων δυνάμενων να προσφέρουν, στοιχειώδεις έστω, άνέσεις εις τούς αναμενόμενους τουρίστας. Συγκεκριμένως, εις τόν κατωτέρω Πίνακα αρ. 6-5 έμφαίνεται συνοπτικώς τό ύφιστάμενον και τό προβλεπόμενον να λειτουργήσιν κατά τό άμεσον μέλλον ξενοδοχειακόν δυναμικόν της Κρήτης. Ό διαχωρισμός τών διαθέσιμων κλινών έβασίσθη εις τήν πραγματικήν κατηγορίαν εις τήν όποιαν θα έδει να ύπαχθούν τά διάφορα ξενοδοχεία και ουχι εις τήν ύφισταμένην σήμεραν πλασματικήν κατάταξιν

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 6-5 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΥΠΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΝ ΔΥΝΑΜΙΚΟΝ ΝΗΣΟΥ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΛΙΝΩΝ ΑΝΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΝ (ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΤΙΜΗΣΙΝ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ)

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ (ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ) ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ											
	ΕΙΣ ΚΑΛΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΝ					ΠΕΠΑΛΑΙΩΜΕΝΑ ΚΑΙ ΕΙΣ ΚΑΚΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΝ						
	Α	Β	Γ	ΠΕΡΙΠΤ. ΞΕΝΟΝ.	ΣΥΝΟΛ.	Γ	Δ	Ε	ΠΑΝΔΟΧΕΙΑ ΔΩΜΑΤΙΑ	ΣΥΝΟΛ.	ΓΕΝ. ΣΥΝ.	%
ΠΟΛΙΣ ΉΡΑΚΛΕΙΟΥ	100	172	188	40	500	33	146	248	200*	627	1127	43,7
ΥΠΟΛΟΙΠΟΣ ΝΟΜΟΣ ΉΡΑΚΛΕΙΟΥ		40	47	22	109			36	44	80	189	7,3
ΠΟΛΙΣ ΧΑΝΙΩΝ		78	52		130	48	46	247		341	471	18,3
ΥΠΟΛΟΙΠΟΣ ΝΟΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ				16	16		43	28	13	84	100	3,9
ΠΟΛΙΣ ΡΕΘΥΜΝΟΥ		30			30	10	36	98		144	174	6,7
ΥΠΟΛΟΙΠΟΣ ΝΟΜΟΣ ΡΕΘΥΜΝΗΣ				15	15			38	5	43	58	2,2
ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	156				156	38	31			69	225	8,7
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ			46		46	30		36		66	112	4,3
ΣΗΤΕΙΑ			13		13		29			29	42	1,6
ΥΠΟΛΟΙΠΟΣ ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΗΘΙΟΥ						23	6	39	16	84	84	3,3
ΣΥΝΟΛΟΝ ΚΡΗΤΗΣ	256	320	396	93	1015	144	344	801	278	1567	2582	100,0

* Ένοικιαζόμενα δωμάτια εις Ίδιωτικόν Οίκιας

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΛΙΝΑΙ
ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	69
ΑΡΧΑΝΕΣ	47
ΕΛΟΥΝΤΑ	23
ΕΠΙΣΚΟΠΗ	5
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	112
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	787
ΚΑΣΤΕΛΛΙΟΝ	36
ΧΑΝΙΑ	471
ΜΑΛΙΑ	40
ΝΕΑΠΟΛΙΣ	23
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ	22
ΡΕΘΥΜΝΟΝ	174
ΣΗΤΕΙΑ	42
ΣΟΥΔΑ	29
ΖΑΚΡΟΣ	8
ΨΥΧΡΟΝ	8

ΜΟΤΕΛ

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΛΙΝΑΙ
ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	156
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	100 ☆

ΠΑΝΔΟΧΕΙΑ

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΛΙΝΑΙ
ΑΓΙΑ ΓΑΛΗΝΗ	12
ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙΟΝ	9
ΚΑΛΥΒΕΣ	5
ΚΑΣΤΕΛΛΙ ΠΕΔΙΑΔΟΣ	8
ΜΟΙΡΕΣ	12
ΣΠΗΛΙ	21
ΣΤΑΥΡΟΧΩΡΙ	8
ΤΖΕΡΜΙΑΔΕΣ	6
ΠΑΧΕΙΑ ΑΜΜΟΣ	8

ΔΩΜΑΤΙΑ

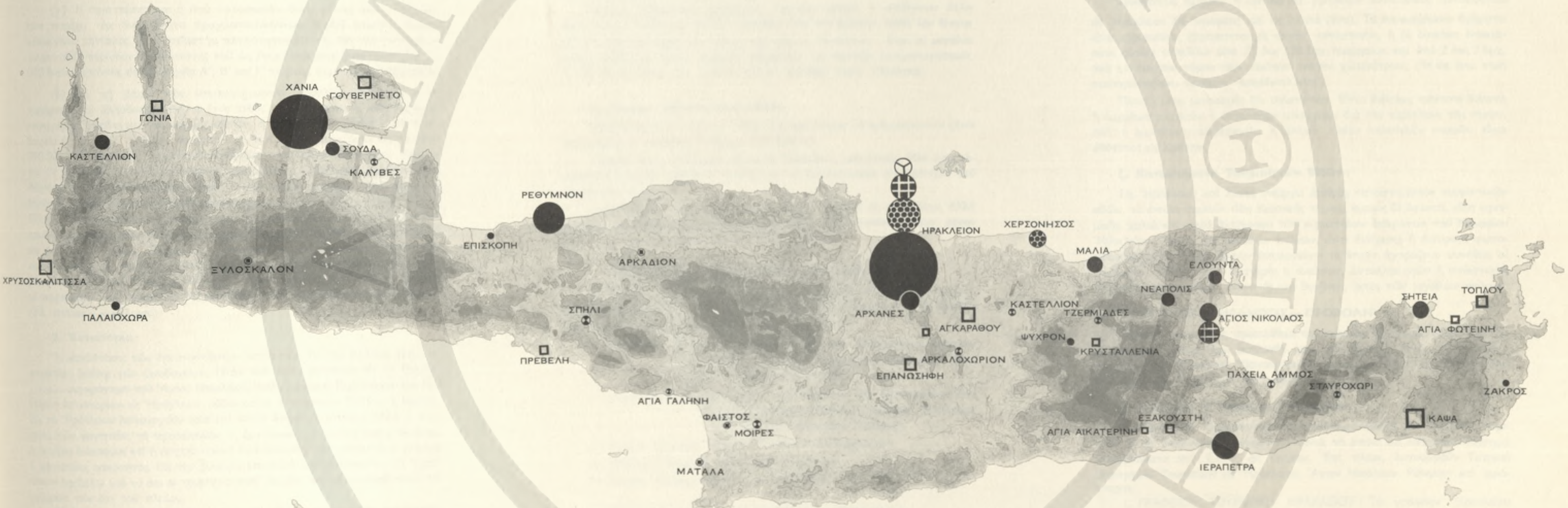
ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΛΙΝΑΙ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	200
ΧΕΡΣΙΟΝΗΣΟΣ	44

ΞΕΝΟΝ ΝΕΟΤΗΤΟΣ

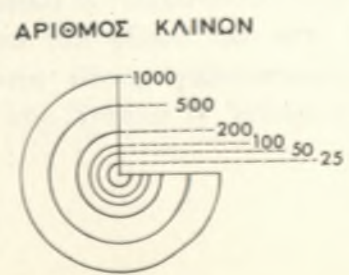
ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΛΙΝΑΙ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	40

ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ

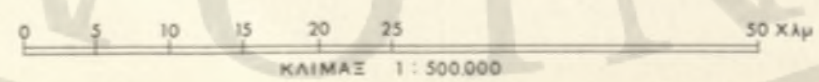
ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΛΙΝΑΙ
ΑΡΚΑΔΙΟΝ	5
ΜΑΤΑΛΑ	6
ΦΑΙΣΤΟΣ	16
ΕΥΛΟΣΚΑΛΟΝ	16 ☆

- ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ
- ⊕ ΜΟΤΕΛ
- ⊗ ΠΑΝΔΟΧΕΙΟΝ
- ⊙ ΔΩΜΑΤΙΑ
- ⊖ ΞΕΝΟΝ ΝΕΟΤΗΤΟΣ
- ΜΟΝΗ ΜΕΤΑ ΞΕΝΩΝΟΣ
- ΠΕΡΙΠΤΕΡΟΝ

☆ ΥΠΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΝ.

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ
ΔΙΑΜΟΝΗΣ
1964

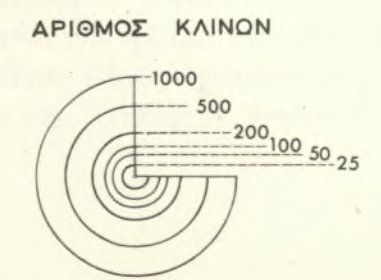
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ		ΜΟΤΕΛ		ΠΑΝΔΟΧΕΙΑ		ΔΩΜΑΤΙΑ		ΞΕΝΩΝ ΝΕΟΤΗΤΟΣ	
	ΚΛΙΝΑΙ		ΚΛΙΝΑΙ		ΚΛΙΝΑΙ		ΚΛΙΝΑΙ		ΚΛΙΝΑΙ
ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	69	ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	156	ΑΓΙΑ ΓΑΛΗΝΗ	12	ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	200	ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	40
ΑΡΧΑΝΕΣ	47	ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	100 ☆	ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙΟΝ	9	ΧΕΡΣΙΟΝΗΣΟΣ	44		
ΕΛΟΥΝΤΑ	23			ΚΑΛΥΒΕΣ	5				
ΕΠΙΣΚΟΠΗ	5			ΚΑΣΤΕΛΛΙ ΠΕΔΙΑΔΟΣ	8				
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	112			ΜΟΙΡΕΣ	12				
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	787			ΣΠΗΛΙ	21				
ΚΑΣΤΕΛΛΙΟΝ	36			ΣΤΑΥΡΟΧΩΡΙ	8				
ΧΑΝΙΑ	471			ΤΖΕΡΜΙΑΔΕΣ	6				
ΜΑΛΙΑ	40			ΠΑΧΕΙΑ ΑΜΜΟΣ	8				
ΝΕΑΠΟΛΙΣ	23								
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ	22								
ΡΕΘΥΜΝΟΝ	174								
ΣΗΤΕΙΑ	42								
ΣΟΥΔΑ	29								
ΖΑΚΡΟΣ	8								
ΨΥΧΡΟΝ	8								

ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ

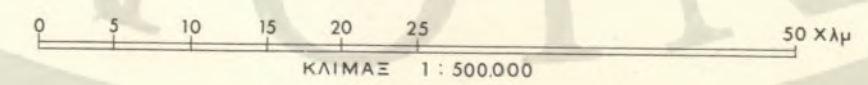
ΑΡΚΑΔΙΟΝ	5
ΜΑΤΑΛΑ	6
ΦΑΙΣΤΟΣ	16
ΕΥΛΟΣ ΚΑΛΟ	16 ☆

- ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ
- ⊕ ΜΟΤΕΛ
- ⊗ ΠΑΝΔΟΧΕΙΟΝ
- ⦿ ΔΩΜΑΤΙΑ
- ⊕ ΞΕΝΩΝ ΝΕΟΤΗΤΟΣ
- ΜΟΝΗ ΜΕΤΑ ΞΕΝΩΝΟΣ
- ΠΕΡΙΠΤΕΡΟΝ

☆ ΥΠΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΝ.

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ
ΔΙΑΜΟΝΗΣ
1964

Ἐκ τῆς ἐξετάσεως τῶν στοιχείων τοῦ Πίνακος 6—5 προκύπτει περαιτέρω ὅτι :

(α) Τὸ ἡμισυ σχεδὸν τῶν ὑφισταμένων καὶ ὑπὸ κατασκευὴν ξενοδοχειακῶν ἐγκαταστάσεων εὐρίσκεται εἰς τὸ Ἡράκλειον.

(β) Ἐκ τοῦ συνόλου τῶν ὑφισταμένων καὶ ὑπὸ κατασκευὴν διαθεσίμων κλινῶν, ἀνερχομένων εἰς 2.582, μόνον αἱ 1015—ἥτοι ποσοστὸν 39,2 % τοῦ συνόλου—δύνανται νὰ ἐξυπηρετήσουν τὸ ἀναμενόμενον τουριστικὸν ρεῦμα.

(γ) Ἡ ὑφισταμένη καὶ ἡ ὑπὸ κατασκευὴν δυναμικότης τῶν 1015 κλινῶν παρέχει τὴν δυνατότητα πραγματοποίησεως 30.000 περίπου διανυκτερεύσεων μηνιαίως, μὲ συντελεστὴν πληρότητος 100 %. Εἰς τὴν ἐπιτάμηνον τουριστικὴν περίοδον, ἡ δυνατότης τοῦ ὡς ἄνω δυναμικοῦ ἀνέρχεται εἰς 210.000 διανυκτερεύσεις εἰς ξενοδοχεῖα Α', Β' καὶ Γ' τάξεως, περίπτερα καὶ ξενῶνας.

(δ) Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπολογιζομένων 360.000 διανυκτερεύσεων ἡμεδαπῶν καὶ ἀλλοδαπῶν διὰ τὸ ἔτος 1965, τῆς ἐποχικῆς ὡς καὶ τῆς κατὰ κατηγορίας ξενοδοχείων κατανομῆς αὐτῶν, ἡ ἀναμενόμενη ζήτησις διὰ ξενοδοχεῖα Α', Β' καὶ Γ' τάξεως, περίπτερα καὶ ξενῶνας ὑπολογίζεται εἰς περίπου 290.000. Ἡ αἰχμὴ τῆς τουριστικῆς κινήσεως κατὰ μῆνα Αὐγουστον ἀνέρχεται εἰς τὸ 20 % τῆς ἐτησίως κινήσεως. Ἐπομένως, ἡ ζήτησις κατὰ τὸν μῆνα Αὐγουστον διὰ ξενοδοχειακὰς κλινὰς Α', Β' καὶ Γ' τάξεως, περίπτερα καὶ ξενῶνας ὑπολογίζεται εἰς 58.000 διανυκτερεύσεις ἢ εἰς 1.900 περίπου κλινὰς. Οὕτω, τὸ ὑπολογιζόμενον ξενοδοχειακὸν δυναμικὸν διὰ τὸ 1965, περιλαμβανομένων καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Ε.Ο.Τ. ἀνεγειρομένων ξενοδοχείων, παρουσιάζεται ὡς ἐντελῶς ἀνεπαρκές. Ἐπομένως, ἡ μὴ ὑπαρξίς τῶν ἀναγκαίων προϋποθέσεων δύναται νὰ ἐπηρέασῃ ἀνασταλτικῶς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ προβλεπόμενου ἀριθμοῦ διανυκτερεύσεων, ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ὁποίου ἐγένετο μὲ παραδοχὴν τοῦ γεγονότος τῆς ὑπάρξεως τῶν ἀναγκαίων ἐγκαταστάσεων (βλ. ἐπόμενον κεφάλαιον).

β. Ἐστιατόρια :

Ἡ κατάστασις τῶν ἐγκαταστάσεων ἐστίασεως εἰς τὴν Κρήτην εἶναι ἔτι χειρότερα ἐκείνης τῶν ξενοδοχείων. Πλὴν τοῦ λειτουργούντος εἰς τὸ ξενοδοχειακὸν συγκρότημα τοῦ Ἁγίου Νικολάου, τοῦ Λιμενικοῦ Περιπτέρου καὶ δύο ἑτέρων ἐστιατορίων εἰς Ἡράκλειον, οὐδὲν καλὸν ἐστιατόριον διαστέλλει ἡ Κρήτη. Εἰς τὸ Ἡράκλειον λειτουργοῦν τρία ἐπὶ πλέον ἑτερα ἐστιατόρια, ἀλλὰ ἡ ποιικιλία τῶν φαγητῶν, τὸ προσωπικόν, ἡ ὀργάνωσις, ὁ βαθμὸς καθαριότητος, ὁ ἐν γένει διάκοσμος καὶ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ διαμόρφωσις τοῦ χώρου εἶναι μετρίως ἢ κατωτέρας ποιότητος. Εἰς τὴν ἔλλειψιν καταλλήλων ἐστιατορίων εἰς Ἡράκλειον ὀφείλεται καὶ τὸ ὅτι οἱ τουρίσται καθ' ὁμάδας περίπλου λαμβάνουν τὰ γεύματά των ἐπὶ τοῦ πλοίου.

Εἰς διάφορα σημεῖα τῆς νήσου, λειτουργοῦν ἢ πρόκειται νὰ λειτουργήσουν περίπτερα τοῦ Ε.Ο.Τ. ἢ Κοινοτικά. Τοιαῦτα περίπτερα λειτουργοῦν σήμερον εἰς Φαιστόν, Ἁγιον Νικόλαον, Νεάπολιν, Σητεῖαν, Τεμένια, καὶ Μάταλα, πρόκειται δὲ νὰ λειτουργήσουν εἰς Χανιά, Ὀροπέδιον Ὀμαλοῦ, Ἰδαῖον Ἄντρον, Δικταῖον Ἄντρον, Ἁγίαν Ρουμέλιν καὶ Ξυλόσκαλον.

Ἐπίσης γενικὴ εἶναι ἡ ἔλλειψις εἰς τὴν Κρήτην καὶ δὴ εἰς τὰς μεγάλας πόλεις ὠραίων—ὑπαιθρίων καὶ μὴ—καφενείων ἢ ζαχαροπλαστείων, εἰς τὰ ὁποῖα θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀναπαυθοῦν οἱ τουρίσται δι' ὀλίγας ὥρας, νὰ εὔρουν ἀναψυκτικά, νὰ συναντηθοῦν μετὰ τῶν φίλων των κλπ. Εἰς οὐδεμίαν πόλιν τῆς νήσου ὑφίσταται μία τοιοῦτου εἶδους ἐγκατάστασις, ἥτις συναντᾶται εἰς ὅλας τὰς τουριστικὰς πόλεις τῆς Ἰταλίας ἢ Ἰσπανίας π. χ.

γ. Κέντρα Ψυχαγωγίας :

Ἡ Κρήτη στερεῖται παντελῶς κέντρων ψυχαγωγίας δυναμένων νὰ προσελκύσουν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν τουριστῶν. Εἰς οὐδεμίαν πόλιν τῆς νήσου λειτουργοῦν ἀξιόλογα νυκτερινὰ κέντρα, μπάρ ἢ κέντρα ψυχαγωγίας.

Εἰς ὠρισμένας ἐκ τῶν πόλεων ὑπάρχουν λαϊκὰ ταβέρνα μετὰ συγκροτημάτων λαϊκῆς μουσικῆς. Αὐταὶ δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὡς «σημεῖα ἐνδιαφέροντος» ἄξια πρὸς ἐπίσκεψιν, ἀλλὰ οὐχὶ ὡς ἐπιλύοντα τὸ πρόβλημα ἐστίασεως καὶ ψυχαγωγίας τῶν τουριστῶν.

Θέατρα, Συμφωνικὴ Ὀρχήστρα, Ἀρχαῖον Δρᾶμα, ἢ οἰαδήποτε ἄλλη καλλιτεχνικὴ ἐκδήλωσις λείπουν ἐντελῶς ἀπὸ τὴν Κρήτην, ἐκτὸς ἐὰν θιάσος ἐξ Ἀθηνῶν ἐπισκεφθῇ τὰς πόλεις τῆς νήσου. Ἀντιθέτως, ὅλαι αἱ μεγάλαι πόλεις διαθέτουν ἰκανὸν ἀριθμὸν χειμερινῶν καὶ θερινῶν κινηματογράφων, ἢ πλειονότης ὁμοῦ τῶν ὁποίων παίζει, συνήθως, ἔργα Ἑλληνικά.

δ. Κέντρα Ἀθλοπαιδιῶν—Σπόρ :

Ἐλάχισται ἐγκαταστάσεις σπόρ διὰ τὰς ὁποίας νὰ ἐνδιαφέρωνται ξένοι καὶ ἡμεδαποὶ τουρίσται ὑπάρχουν εἰς Κρήτην.

Γήπεδα τένις ὑπάρχουν μόνον εἰς Ἡράκλειον καὶ Χανιά. Μία ἐγκατάστασις μινιγκόλφ ὑφίσταται ἐπίσης εἰς τὸ ξενοδοχειακὸν συγκρότημα τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

Χιονοδρομιαὶ εἶναι δυναταὶ εἰς τὰ Λευκὰ Ὀρη καὶ εἰς τὴν Ἰθην, ἀλλὰ λείπουν αἱ ἀπαραίτητοι ἐγκαταστάσεις. Ἐπὶ τῶν Λευκῶν Ὀρέων μόνον ὑφίσταται μικρὸν καταφύγιον διὰ τοὺς ὀρειβάτας.

ε. Ἐγκαταστάσεις Ἐξυπηρετήσεως Θαλαμηγῶν :

Ὁ Ε.Ο.Τ. εἰς τὸ πλαίσιον τοῦ γενικοῦ προγράμματός του κατεσκεύασε καὶ ἔχει ὑπὸ ἐκμετάλλευσιν (βλ. Χάρτην 29 ὡς καὶ Χάρτην 48) εἰς Κρήτην τὰς ἐξῆς ἐγκαταστάσεις ἐξυπηρετήσεως θαλαμηγῶν :

1. Ἡρακλείου (Δυνατότης μικροεπισκευῶν καὶ διαχειμάσεως θαλαμηγῶν, παροχαὶ ὕδατος, Τροφίμων, Καυσίμων, Ἠλεκτρικὴ καὶ Τηλεφωνικὴ Σύνδεσις).
2. Ἀγίου Νικολάου (Δυνατότης μικροεπισκευῶν καὶ διαχειμάσεως θαλαμηγῶν, παροχαὶ ὕδατος, Τροφίμων, Καυσίμων, Ἠλεκτρικὴ καὶ Τηλεφωνικὴ Σύνδεσις).
3. Χανίων (Παροχὴ ὕδατος, Τροφίμων καὶ Καυσίμων).
4. Ρεθύμνου (Παροχὴ ὕδατος καὶ Τροφίμων).
5. Σητείας (Παροχὴ ὕδατος καὶ Τροφίμων).

στ. Μέσα Μεταφορᾶς καὶ Διακινήσεως Τουριστῶν :

Οἱ τουρίσται διακινοῦνται σήμερον ἀνὰ τὴν νήσον εἴτε διὰ λεωφορείων τύπου Πούλμαν, εἴτε δι' αὐτοκινήτων ταξί.

Εἰς ὄλην τὴν νήσον ὑπάρχουν 25 λεωφορεῖα Πούλμαν, ἐκ τῶν ὁποίων 20 περίπου εἰς Ἡράκλειον. Ταῦτα ἀνήκουν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἰς ἰδιωτικὰ γραφεῖα, τὰ ὁποῖα καὶ τὰ ἐνοικιάζουν εἰς τὰ ταξιδιωτικὰ γραφεῖα καὶ τὰς ἀτμοπλοϊκὰς ἐταιρίας τὰς ἐκτελούσας τὰς κρουαζιέρας, διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν τουριστῶν εἰς τοὺς ἀρχαιολογικοὺς χώρους.

Οἱ περισσότεροι τῶν τουριστῶν, κυρίως οἱ ταξιδεύοντες εἰς μικρὰς ὁμάδας, χρησιμοποιοῦν μεγάλα—ἀμερικανικοῦ τύπου—αὐτοκίνητα ταξί, τῶν

ὁποίων ἡ κίνησις (συμπεριλαμβανομένου τοῦ ὀδηγοῦ καὶ καυσίμων) στοιχίζει περίπου 3 δρχ. ἀνὰ χιλιόμετρον.

Τὰ ὑπάρχοντα εἰς τὴν νήσον αὐτοκίνητα ταξί, ἀνέρχονται εἰς 225 ἐκ τῶν ὁποίων 75 εἰς Ἡράκλειον, 85 εἰς Χανιά, 45 εἰς Ἁγιον Νικόλαον—Νεάπολιν—Ἱεράπετραν—Σητεῖαν, καὶ 20 εἰς Ρέθυμνον. Πλέον δὲ τοῦ 60 % τῶν ὡς ἄνω αὐτοκινήτων εἶναι κατασκευῆς νεωτέρας τοῦ 1956. Ἐξ αὐτῶν κυρίως τὰ τοῦ Ἡρακλείου καὶ μερικὰ ἐκ τῶν λειτουργούντων εἰς Χανιά χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν διακίνησιν τουριστῶν.

Προσφάτως ἤρχισεν ἡ λειτουργία γραφείων ἐνοικίασεως αὐτοκινήτων εἰς Ἡράκλειον (ἐξ γραφεῖα) καὶ εἰς Χανιά (δύο). Τὰ ἐνοικιαζόμενα ὀχήματα εἶναι εὐρωπαϊκὰ, εὐρίσκονται εἰς καλὴν κατάστασιν, ἡ δὲ δαπάνη ἐνοικίασεως αὐτῶν ποικίλλει ἀπὸ 75 ἕως 150 δρχ. ἡμερησίως καὶ ἀπὸ 2 ἕως 3 δρχ. ἀνὰ χιλιόμετρον πέραν τῶν πρώτων ἑκατὸν χιλιομέτρων. (Ἡ ὡς ἄνω τιμὴ συμπεριλαμβάνει καύσιμα, ἀσφάλειαν κλπ.)

Πλωτὰ μέσα μεταφορᾶς δὲν ὑφίστανται. Εἶναι βεβαίως πάντοτε δυνατὴ ἡ ἐκμίσθωσις καϊκιῶν ἢ ἀλιευτικῶν πλοιαρίων διὰ τὸν περίπλου τῆς νήσου, ἀλλ' ἡ ἐκμίσθωσις θαλαμηγῶν ἢ ἄλλων πλέον πολυτελῶν σκαφῶν εἶναι ἀδύνατος εἰς Κρήτην.

ζ. Καταστήματα Τουριστικῶν Εἰδῶν :

Εἰς Ἡράκλειον καὶ Χανιά ὑπάρχει ἀριθμὸς καταστημάτων τουριστικῶν εἰδῶν, τὰ ὁποῖα πωλοῦν εἶδη Κρητικῆς τέχνης, κυρίως δὲ ὑφαντὰ, εἶδη κεραμικῆς, χαλῖα καὶ μικρὰ ἀντίγραφα τῶν κυριωτέρων ἐκθεμάτων τοῦ Μουσείου Ἡρακλείου. Ἐκτὸς τῶν μεγάλων πόλεων, εἶναι δυσχερὴς ἢ ἀνεύρεσις φωτογραφικοῦ φιλμ, ὡς καὶ ἄλλων ἀντικειμένων τὰ ὁποῖα ἀγοράζουν συνήθως οἱ τουρίσται. Ἐπίσης, εἶναι δυσχερὴς ἢ ἀνεύρεσις ἀνταλλακτικῶν ἢ συνεργείων ἐπισκευῆς αὐτοκινήτων, ἐνίοτε δὲ καὶ βενζίνης, ἐκτὸς τῶν μεγάλων πόλεων.

6.05 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ—ΠΡΟΒΟΛΗ

Ἡ μόνη οὐσιαστικὴ προσπάθεια ὀργανώσεως τῆς τουριστικῆς δραστηριότητος εἰς Κρήτην ἔχει ἐκτελεσθῆ ὑπὸ τοῦ Κράτους, ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὄργανισμοῦ Τουρισμοῦ γενικῆς προσπάθειας διὰ τὴν προβολὴν ὁλοκλήρου τῆς χώρας.

α. Κρατικαὶ ἢ Ἐπίσημοι Ὑπηρεσίαι :

Ὁ Ἑλληνικὸς Ὄργανισμὸς Τουρισμοῦ ἔχει ἰδρύσει δύο Γραφεῖα Τουρισμοῦ, ἐν εἰς Ἡράκλειον καὶ ἕτερον εἰς Χανιά, τὰ ὁποῖα καὶ ἀποτελοῦν ἐπίσημα παραρτήματα τοῦ Ε.Ο.Τ. εἰς Κρήτην. Ἐπὶ πλέον, λειτουργοῦν Τοπικαὶ Ἐπιτροπαὶ Τουρισμοῦ εἰς Ἡράκλειον, Ἁγιον Νικόλαον, Ρέθυμνον καὶ Ἱεράπετραν.

1. ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ : Τὸ γραφεῖον Ἡρακλείου εἶναι τὸ κυριώτερον τῆς νήσου λόγῳ τῆς εἰς τὴν πόλιν ταύτην συγκεντρώσεως τοῦ μεγαλύτερου μέρους τῆς τουριστικῆς κινήσεως τῆς Κρήτης. Σκοπὸς τοῦ γραφείου εἶναι ἡ παροχὴ πληροφοριῶν καὶ ἡ διευκύνσεις τῶν ἀλλοδαπῶν καὶ ἡμεδαπῶν τουριστῶν, ἡ συνεργασία μετὰ τῶν ἰδιωτικῶν τουριστικῶν γραφείων, καὶ ἡ ἐν γένει παρακολούθησις τῆς τουριστικῆς κινήσεως. Τὸ Γραφεῖον Ἡρακλείου συνεργάζεται ὡσαύτως μὲ τὰς διαφόρους ὀργανώσεις καὶ σωματεῖα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν μὲ τὴν διοργάνωσιν τουριστικῶν ἐκδηλώσεων καὶ τὴν ἐν γένει προβολὴν τῆς νήσου, καὶ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς Τουριστικῆς Ἀστυνομίας παρακολουθεῖ τὴν λειτουργίαν τῶν διαφόρων τουριστικῶν ἐπιχειρήσεων, συμφώνως πρὸς τὰς κειμένας διατάξεις.

Τὸ Γραφεῖον Τουρισμοῦ Ἡρακλείου ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐκπληροῖ ἀρτίως τὸν σκοπὸν του, παρ' ὄλην τὴν ἔλλειψιν προσωπικοῦ κυρίως κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς θερινῆς περιόδου, ὅποτε καὶ ἡ ἀνεπάρκεια προσωπικοῦ καὶ χώρου καθίσταται αἰσθητή, διότι παρ' ὄλην τὴν ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ γραφείου καταβαλλομένην προσπάθειαν ἡ ἐξυπηρέτησις τῶν διαρκῶς αὐξανόμενων καὶ αἰτούντων τὴν συμπαράστασιν τοῦ γραφείου τουριστῶν καθίσταται δυσχερεστέρα.

2. ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ : Τὸ Γραφεῖον Τουρισμοῦ Χανίων, λόγῳ τῆς μικροτέρας κινήσεως ἄλλοδαπῶν τουριστῶν, ἀναπτύσσει τὴν δραστηριότητά του κυρίως εἰς τὴν προβολὴν τοῦ νομοῦ ἀφ' ἑνὸς καὶ εἰς τὴν συνεργασίαν μὲ τοπικὰ σωματεῖα καὶ ὀργανισμοὺς διὰ τὴν δημιουργίαν διαφόρων τοπικῶν ἐκδηλώσεων ἀφ' ἑτέρου. Τὸ Γραφεῖον στεγάζεται, ἐπὶ τοῦ παρόντος, εἰς τὸν 2ον ὄροφον τοῦ Νομαρχιακοῦ Μεγάρου, τὸ ὁποῖον εὑρίσκειται μακρὰν τοῦ κέντρου τῆς πόλεως. Διὰ τὴν ἱκανοποιητικὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ του εἶναι ἀπαραίτητος ἡ στέγασίς του εἰς ἰσόγειον χώρον καὶ εἰς σημεῖον προσιτὸν εἰς τοὺς τουρίστας.

3. ΤΟΠΙΚΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ : Τοπικαὶ Ἐπιτροπαὶ Τουρισμοῦ ἔχουν ἰδρυθῆ καὶ λειτουργοῦν μὲ ἀξιόλογα ἀποτελέσματα εἰς Ἡράκλειον, Ρέθυμνον, Ἱεράπετραν, ὡς καὶ εἰς Ἅγιον Νικόλαον ὅπου καὶ λειτουργεῖ, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Δήμου τῆς πόλεως, καὶ μικρὸν γραφεῖον πληροφοριῶν.

Αἱ Τ.Ε.Τ. ἀποτελοῦμεν ἀπὸ ἐπίλεκτα μέλη τῆς κοινωνίας ἐκάστης πόλεως ἀποτελοῦν τὰ ἐπίσημα τοπικὰ ὄργανα διὰ τὴν τουριστικὴν ἀξιοποίησιν τοῦ τόπου, ἀντιπροσωπεύουν τὸν Ε.Ο.Τ. καὶ, συνεργαζόμενα μετ' αὐτοῦ, ἀναπτύσσουν δραστηριότητα εἰς τὴν διοργάνωσιν τουριστικῶν ἐκδηλώσεων, τὴν δημιουργίαν τουριστικῆς συνειδήσεως εἰς τοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς καὶ εἰς τὴν ἀνάληψιν πρωτοβουλιῶν διὰ τὴν κατασκευὴν ἔργων ὑποβοηθούτων τὴν προσέλκυσιν τουριστῶν.

4. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ : Σταθμοὶ Τουριστικῆς Ἀστυνομίας ὑπάρχουν εἰς Ἡράκλειον καὶ Χανιά, συντόμως δὲ πρόκειται νὰ ἰδρυθῆ καὶ ἕτερος εἰς Ἅγιον Νικόλαον. Εἰς τὰ ὑπόλοιπα τμήματα τῆς νήσου χρέη Ἀστυνομίας Τουρισμοῦ ἐκτελοῦν αἱ ἀστυνομικαὶ ἀρχαὶ τοῦ τόπου.

β. Ὁργανώσεις — Σωματεῖα :

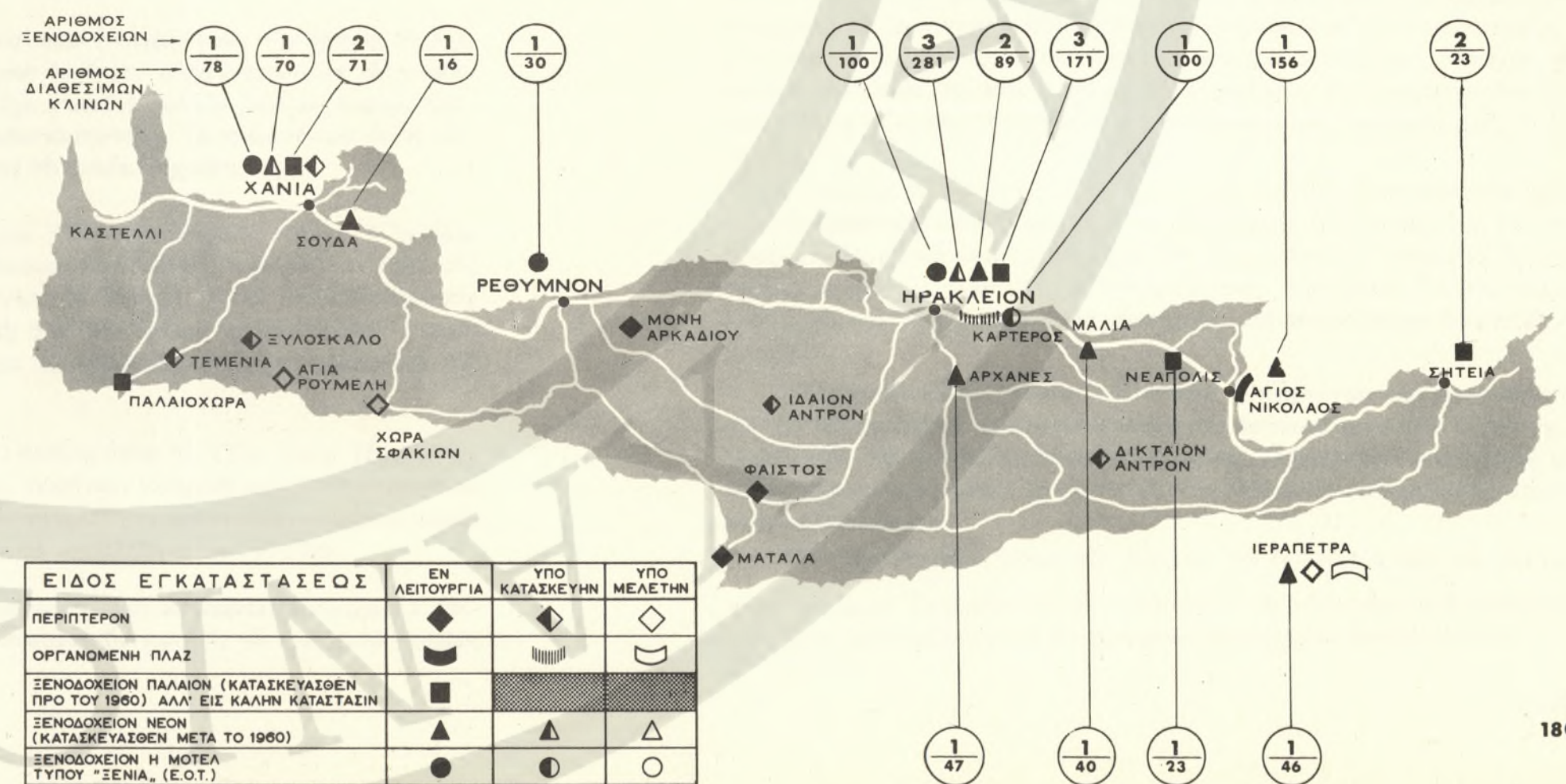
Σημαντικὴν δραστηριότητα ἀναπτύσσουν εἰς τὴν Κρήτην τὰ τοπικὰ παραρτήματα ὠρισμένων πανελληνίων ὀργανώσεων καὶ σωματείων, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἄμεσον ἢ ἕμμεσον σχέσιν μὲ τὸν τουρισμόν.

Πολλοὶ ἐκ τῶν ὀργανώσεων ἢ σωματείων αὐτῶν δύνανται νὰ παίξουν πρωτεύοντα ρόλον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τουρισμοῦ τῆς νήσου, δεδομένου ὅτι λόγῳ προηγουμένης πείρας εἶναι εἰς θέσιν νὰ χρησιμεύουν ὡς φορεῖς τμήματος τοῦ προγράμματος τουριστικῆς ἀξιοποιήσεως τῆς νήσου. Αἱ κυριότεραι τῶν ὀργανώσεων αὐτῶν εἶναι αἱ ἀκόλουθοι :

1. Τὰ καθήκοντα τῆς Τουριστικῆς Ἀστυνομίας συνίστανται εἰς τὴν ἐπίβλεψιν, ἔλεγχον καὶ ἐποπτεῖαν τῶν τουριστικῶν ἐπιχειρήσεων (ξενοδοχείων, ἐστιατορίων, κέντρων ψυχαγωγίας), τῶν συγκοινωνιακῶν μέσων, συγκοινωνιακῶν σταθμῶν, τῶν τουριστικῶν καταστημάτων καὶ εἰς τὴν παρακολούθησιν τῆς λειτουργίας αὐτῶν συμφώνως πρὸς τὰς κειμένας διατάξεις. Ἡ Τουριστικὴ Ἀστυνομία εἶναι ἐπίσης ὑπεύθυνος διὰ τὴν εὐπρεπῆ ἐμφάνισιν καὶ τήρησιν καθαριότητος εἰς τὰς διαφόρους τουριστικὰς περιοχὰς ὡς καὶ διὰ τὴν φύλαξιν καὶ ἐποπτεῖαν τῶν τουριστικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν χώρων. Ἐπὶ πλέον, ἐπιβλέπει τὴν καλὴν κατάστασιν καὶ ἀσφαλῆ λειτουργίαν ὄλων τῶν μέσων διακινήσεως τουριστῶν, ἀποτελεῖ δὲ τὸν σύνδεσμον μετὰ τῶν Τουριστικῶν Ὑπηρεσιῶν καὶ τῶν οἰκείων ἀστυνομικῶν Ἀρχῶν.

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΑΙ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΕΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ	ΧΑΝΙΑ	ΡΕΘΥΜΝΟΝ	ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	ΣΗΤΕΙΑ
ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	●	—	*	●	—	—
ΤΟΠΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	—	●	●	●	●	—
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ	●	—	●	●	—	—
ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΚΗ ΛΕΣΧΗ	●	●	●	●	●	●
ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ	●	●	●	—	—	—
ΛΥΚΕΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ	●	—	●	—	—	—
ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΑΞΕΙΔΙΩΝ	(2)	—	(9)	(1)	—	—
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ	(5)	—	(13)	(2)	—	—
ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΝΟΙΚΙΑΣΕΩΣ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ	(2)	—	(6)	—	—	—
ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΕΩΣ ΘΑΛΑΜΗΓΩΝ	●	●	●	●	—	●
ΞΕΝΑ ΒΙΒΛΙΑ - ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ	—	—	(2)	—	—	—
ΜΟΥΣΕΙΟΝ - ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΝ	●	●	*	●	●	—
ΜΟΥΣΕΙΟΝ - ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ	●	—	●	—	—	—
ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ	(1)	—	(3)	(1)	—	—

ΟΙ ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΚΥΚΛΩΝ ΑΡΙΘΜΟΙ ΔΕΙΚΝΟΥΝ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟΝ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΣΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ * ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΜΟΝΑΣ

1. ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΚΗ ΛΕΣΧΗ : 'Η Περιηγητική Λέσχη έχει ενεργά παραρτήματα εις 'Ηράκλειον, Χανιά, Ρέθυμνον, 'Αγιον Νικόλαον, 'Ιεράπετραν, Νεάπολιν, Σητεΐαν, 'Αρχάνες, Σκηνὴ Χανίων ὡς καὶ εἰς ἄλλας μικροτέρας πόλεις ἢ κωμοπόλεις τῆς νήσου. Διοργανώνει ἐκδρομὰς εἰς τὰ διάφορα σημεῖα τῆς νήσου, λαμβάνει μέρος εἰς ἑορταστικὰς καὶ ἱστορικὰς ἐπετείους ἐπ' εὐκαιρίαν 'Εθνικῶν ἢ τοπικῶν ἑορτῶν καί, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ κέντρου 'Αθηνῶν, διοργανώνει πολυήμερους ἐκδρομὰς ἐκ τῆς πρωτευούσης εἰς Κρήτην.

Γενικῶς, ἡ Περιηγητικὴ Λέσχη ἔχει ἀναπτύξει ἀξιόλογον δραστηριότητα, ὀργανώνει δὲ κατὰ καιροὺς διαφόρους ἐπιτυχεῖς ἑορταστικὰς ἐκδηλώσεις εἰς διάφορα σημεῖα τῆς νήσου (βλ. Χάρτην 18). Αἱ κυριώτεροι ἐξ αὐτῶν εἶναι ἡ «Γιορτὴ τοῦ Κρητικοῦ Κρασιοῦ» κατὰ τὰ τέλη 'Ιουλίου εἰς Ρέθυμνον, ἢ «'Εορτὴ τοῦ Πορτοκαλιοῦ» τὸ Πάσχα εἰς Σκηνὴ Χανίων, ἢ «'Εορτὴ τοῦ Σταφυλιοῦ» τὸν 'Ιούλιον εἰς 'Αρχάνες, ἢ «'Εβδομάς τῆς 'Αλιείας» περὶ τὰ τέλη Αὐγούστου εἰς 'Αγιον Νικόλαον, καὶ τὸ «Κρητικὸ Πανηγύρι» εἰς Μοχὸν 'Ηρακλείου τὴν 15ην Αὐγούστου, τὸ ὁποῖον συμπεριλαμβάνει ἐπίσης καὶ ἐκθεσιν ὑφαντῶν.

Τὸ τμήμα 'Ηρακλείου προτίθεται ἐνδεχομένως νὰ ὀργανώσῃ μίαν ἐγκατάστασιν Camping εἰς τὴν ἀμμώδη παραλίαν παρὰ τὴν Σταλῖδα εἰς τὸν κόλπον τῶν Μαλίων, 30 χλμ. ἀνατολικῶς τοῦ 'Ηρακλείου.

2. ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ : 'Αξιόλογον ἐπίσης δρᾶσιν ἀναπτύσσει ὁ 'Ορειβατικὸς Σύνδεσμος. 'Ορειβατικὰ Σωματεῖα ὑπάρχουν εἰς Χανιά, 'Ηράκλειον καὶ Ρέθυμνον, ἔχοντα συνολικῶς περὶ τὰ 300 περίπου μέλη. Τὴν μεγαλυτέραν δραστηριότητα ἀναπτύσσει ὁ Σύλλογος Χανίων, μὲ πολλὰς ἐκδρομὰς καὶ ἀναβάσεις εἰς τὰς κορυφὰς τῶν Λευκῶν 'Ορέων. 'Επίσης, κατὰ τὴν περίοδον 'Ιανουαρίου — Μαρτίου, τὸ Σωματεῖον Χανίων διοργανώνει χιονοδρομίας εἰς τὸ 'Οροπέδιον Νειάδου παρὰ τὴν θέσιν Βολακιάς, Σπου καὶ ὑπάρχει ἰδιόκτητον καταφύγιον — περίπτερον.

3. ΛΥΚΕΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ: Παραρτήματα τοῦ Λυκείου εἰς Κρήτην ὑπάρχουν εἰς 'Ηράκλειον, Χανιά καὶ 'Αγιον Νικόλαον. 'Η δραστηριότης τοῦ Λυκείου τῶν 'Ελληνίδων συνίσταται εἰς τὴν διατήρησιν τῶν 'Ελληνικῶν παραδόσεων, συγκέντρωσιν καὶ διάδοσιν τῶν διαφόρων τοπικῶν χορῶν, εἰς τὴν διαφύλαξιν καὶ διατήρησιν τῶν ἔθνικῶν ἐνδυμασιῶν, ὡς καὶ εἰς τὴν ἐν γένει ἀνύψωσιν τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου τῶν 'Ελληνίδων. Εἰς τὰ διάφορα παραρτήματα λειτουργοῦν τμήματα Παιδαγωγικά, Προστασίας Παίδων, Οἰκοτεχνίας κ.λ.π. 'Επίσης, πρωτοβουλία τοῦ Λυκείου, ἔχουν διοργανωθῆ εἰς διάφορα σημεῖα τῆς χώρας εἰδικὰ κέντρα χειροτεχνίας, ὅπου παράγονται πρωτότυπα ἔργα λαϊκῆς τέχνης.

Τὸ Λύκειον ἀποτελεῖ σήμερον ἐν ἐκ τῶν κυριωτέρων θεματοφυλάκων τῶν διαφόρων Κρητικῶν 'Ενδυμασιῶν καὶ τῶν Κρητικῶν Χορῶν. 'Επ' εὐκαιρίαν διαφόρων ἔθνικῶν ἢ ἱστορικῶν ἑορτῶν, ἢ καὶ ἄλλων ἐκδηλώσεων νέαι καὶ νέοι τοῦ Λυκείου, ὡς εἰδικὰ χορευτικαὶ ὀμάδες, προβαίνουν εἰς θεαματικὰς ἐπιδείξεις τῶν διαφόρων χορῶν ἐκάστης περιοχῆς.

4. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ : 'Η 'Ελληνικὴ Σπηλαιολογικὴ 'Εταιρία, κύριος σκοπὸς τῆς ὁποίας εἶναι ἡ ἀνεύρεσις, ἐξερεύνησις, ἀποτύπωσις καὶ ἀξιοποίησις τῶν Σπηλαίων τῆς Χώρας, διατηρεῖ εἰς τὴν νήσον κλιμάκιον, τὸ ὁποῖον ἐξερεύνησε καὶ προέβη εἰς τὴν ἀξιολόγησιν πλέον τῶν 1000 σπηλαίων τῶν ὁποίων ἐδημοσιεύθη ἤδη πλήρης κατάλογος.

5. ΛΟΙΠΑ : 'Επὶ πλέον τῶν ἀνωτέρω, ὑπάρχουν εἰς τὴν Κρήτην διάφοροι ἀνεξάρτητοι σύλλογοι ἢ ὀργανώσεις, ὡς ὁ Κυνηγετικὸς Σύλλογος,

ὁ Σύλλογος 'Ερασιτεχνῶν 'Αλιέων καὶ ἄλλοι, τῶν ὁποίων ὁ σκοπὸς ὑποβοηθεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐσωτερικῆς κυρίως τουριστικῆς κινήσεως καὶ οἱ ὁποῖοι δύνανται νὰ συμβάλουν εἰς τὴν τουριστικὴν ἀξιοποίησιν τῆς νήσου.

γ. Τουριστικὰ Γραφεῖα :

'Ετερος σημαντικὸς τομεὺς τῆς τουριστικῆς δραστηριότητος τῆς νήσου καλύπτεται ὑπὸ τῶν τουριστικῶν γραφείων. Τὰ περισσότερα ἐξ αὐτῶν εὐρίσκονται συγκεντρωμένα εἰς 'Ηράκλειον, συνεργάζονται δὲ ἢ ἀντιπροσωπεύουν συνήθως μεγάλα ταξιδιωτικὰ γραφεῖα τῶν 'Αθηνῶν ἢ καὶ διεθνεῖς τουριστικὰς ὀργανώσεις. "Ολα σχεδὸν —κυρίως κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον— προσφέρουν ὀργανωμένας ἐκδρομὰς εἰς τοὺς κυρίους ἀρχαιολογικοὺς χώρους (Κνωσὸν, Γόρτυνα, Φαιστόν, 'Αγίαν Τριάδα, Μάλια, Γουρνια, Δικταῖον 'Αντρον κλπ.). 'Επίσης, συνεργάζομενα μὲ τὰς διαφόρους ναυτιλιακὰς ἐταιρίας αἱ ὁποῖαι ἐκτελοῦν κρουαζιέρας, παραλαμβάνουν τοὺς πελάτας των δι' ἰδιοκτητῶν ἢ ἐνοικιαζομένων αὐτοκινήτων Πούλμαν, τὰ ὁποῖα ἐκτελοῦν τὰς προκαθορισμένας ἐκδρομὰς εἰς Κνωσὸν καὶ Μουσεῖον 'Ηρακλείου, σπανίως δὲ καὶ εἰς Φαιστόν ἢ Μάλια.

δ. Ξεναγοί :

'Η Κρήτη διαθέτει ἐπὶ τοῦ παρόντος περὶ τοὺς δεκαπέντε διπλωματούχους ξεναγούς, οἱ περισσότεροι τῶν ὁποίων εὐρίσκονται εἰς 'Ηράκλειον. "Ολοι συνεργάζονται μονίμως μὲ ταξιδιωτικὰ γραφεῖα τῆς πόλεως. Τὸ ἐπίπεδον τῶν ξεναγῶν εἶναι γενικῶς ἱκανοποιητικόν, ὅλοι ὁμιλοῦν μίαν τοῦλάχιστον ξένην γλῶσσαν, εἶναι δὲ ἀπόφοιτοι τῆς Σχολῆς Ξεναγῶν τοῦ 'Ηρακλείου, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ φοίτησις εἶναι περίπου τρίμηνος. 'Η λειτουργία τῆς Σχολῆς δὲν εἶναι τακτικὴ, κατὰ τὴν ἔνοιαν ὅτι δὲν παραδίδονται μαθήματα ἕκαστον ἔτος. Κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον λειτουργίας αὐτῆς (1963-1964), ἐφοίτων 160 περίπου μαθηταί, ἐκ τῶν ὁποίων πιστεύεται ὅτι θὰ λάβουν τελικῶς δίπλωμα περὶ τοὺς τριάκοντα.

ε. Προβολή :

'Ιδιαιτέρα προβολὴ τῶν τουριστικῶν ἐνδιαφερόντων τῆς Κρήτης δὲν ἔχει γίνει. 'Ο Ε.Ο.Τ. διαφημίζει τὴν νήσον ὁμοῦ μετ' ἄλλων περιοχῶν τῆς χώρας. 'Η κυριώτερα προβολὴ τῆς νήσου ἔχει γίνει διὰ πολλῶν βιβλίων, κυρίως περιγραφικῶν καὶ ἱστορικῶν ὡς καὶ μυθιστορημάτων. Τὰ περισσότερα ὅμως τῶν βιβλίων αὐτῶν ἀναφέρονται εἰς τὰς Μινωϊκὰς ἀρχαιότητας.

Τὸ ἱστορικὸν τῆς ἀνακαλύψεως τῶν ἀρχαιοτήτων αὐτῶν, ἡ ἱστορία τοῦ Sir Arthur Evans, καὶ ἡ ἀποκρυπτογράφησις πρὸ ὀλίγων ἐτῶν τῆς Γραφικῆς Γραφῆς Β ὑπὸ τοῦ 'Αγγλου Μ. Βέντρης μὲ τὴν ἐπακολουθήσαν αὐτὴν διαμάχην, ἔδωσαν λαβρὴν εἰς τὴν δημοσίευσιν πολλῶν ἄρθρων, κειμένων, βιβλίων κ.λ.π. μὲ ἀποτέλεσμα νὰ προκληθῆ ἰδιαιτέρον ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ πρὸς τὴν Κρήτην.

'Ωρισμένα ἐκ τῶν βιβλίων περὶ Κρήτης ὅπως τὸ «The King Must Die» καὶ τὸ «The Bull from the Sea», ἀμφότερα ἱστορικὰ μυθιστορήματα, ἐπωλήθησαν εἰς ἑκατομύρια αντίτυπα, ἐγυρίσθη δὲ καὶ κινηματογραφικὴ ταινία τοῦ πρώτου ἐξ αὐτῶν, ἡ ὁποία καὶ θὰ προβληθῆ ἐντὸς τοῦ 1965.

Τὰ διάφορα ταξιδιωτικὰ γραφεῖα, ὡς καὶ ὠρισμένα ξενοδοχειακὰ ἐπιχειρήσεις, ἐπιχειροῦν διὰ τῶν ἀνταποκριτῶν των εἰς τὸ ἐξωτερικὸν κυρίως

τὴν ἀπ' εὐθείας προσέλκυσιν τουριστῶν εἰς τὴν νήσον, ἔχουν δὲ προβῆ εἰς τὴν ἐκτύπωσιν διαφημιστικῶν τριπτύχων, τὰ ὁποῖα καὶ διανέμονται δωρεάν, τὸσον εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὅσον καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικόν.

'Επίσης τὸ Γραφεῖον Ε.Ο.Τ. 'Ηρακλείου ἔχει ἐκτυπώσει εἰς τέσσαρας γλώσσας καὶ εἰς πολλὰ ἀντίτυπα τὰς βασικὰς ἐκδρομὰς τὰς ὁποίας πραγματοποιοῦν συνήθως οἱ τουρίσται εἰς τοὺς Νομοὺς 'Ηρακλείου καὶ Λασηθίου, τὰ ὁποῖα διανέμονται δωρεάν ὑπὸ τοῦ Γραφείου εἰς τοὺς περισσοτέρους τῶν διερχομένων δι' 'Ηρακλείου ἄλλοδαποὺς τουρίστας.

6.06 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ — ΜΟΥΣΕΙΑ

'Ο συντονισμὸς τῶν ἐκτελουμένων εἰς Κρήτην ἀνασκαφῶν καὶ ἡ εὐθύνη τῆς διατηρήσεως καὶ διαφυλάξεως τῶν ἀρχαιολογικῶν χώρων, τῶν Βυζαντινῶν, 'Ενετικῶν καὶ ὄλων τῶν ἱστορικῶν ἐν γένει μνημείων, ὡς καὶ ἡ ὀργάνωσις τῶν ἀρχαιολογικῶν μουσείων ἐκτελεῖται ὑπὸ τῆς 'Αρχαιολογικῆς 'Υπηρεσίας, ὑπαγομένης εἰς τὸ 'Υπουργεῖον Προεδρίας Κυβερνήσεως.

Προϊστάμενος τῆς 'Αρχαιολογικῆς 'Υπηρεσίας διὰ τὴν Κρήτην εἶναι ὁ 'Εφορος 'Αρχαιοτήτων Κρήτης, ὁ ὁποῖος μὲ ἔδραν τὸ 'Ηράκλειον ἐποπτεῖ ἐφ' ὅλης τῆς νήσου, βοηθούμενος καὶ ὑπὸ μιᾶς ἐπιμελητρίας Βυζαντινῶν καὶ Μεσαιωνικῶν μνημείων.

Τὸ προσωπικὸν τῆς 'Αρχαιολογικῆς 'Υπηρεσίας εἰς Κρήτην καὶ αἱ διατιθέμεναι πιστώσεις εἶναι ἐλάχισται καὶ ἐντελῶς ἀνεπαρκεῖς διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν σκοπῶν αὐτῆς.

Διὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ εἰς τὰ ἐπόμενα κεφάλαια (9.00 καὶ 10.00) τῆς παρούσης μελέτης προτεινομένου Προγράμματος Τουριστικῆς 'Αξιοποιήσεως τῆς Κρήτης, θὰ παίξουν σημαντικὸν ρόλον, καταλλήλως ἀξιοποιούμεναι, αἱ ἀρχαιότητες καὶ τὰ διάφορα Μνημεῖα τῆς νήσου, τὰ ὁποῖα καὶ ἀποτελοῦν ἐν τῶν σημαντικωτέρων στοιχείων ἔλξεως τουριστικοῦ ρεύματος.

'Η ἀξιοποίησις τῶν διαφόρων ἀρχαιολογικῶν χώρων, τῶν Βυζαντινῶν καὶ 'Ενετικῶν Μνημείων, τῶν 'Εκκλησιῶν, τῶν Μονῶν κ.λ.π. συνισταμένη εἰς τὴν κατασκευὴν ἔργων προσπελάσεως, τὴν διαμόρφωσιν τοῦ περιβάλλοντος χώρου, ἐξ ὀρισμένων ἐγκαταστάσεων ἐξυπηρετήσεως τῶν ἐπισκεπτομένων αὐτὰ τουριστῶν, ἀπὸ ἐργασίας συντηρήσεως καὶ ἀναστηλώσεως τῶν ἐχόντων ἀνάγκην μνημείων, ὡς ἐπίσης καὶ ἐκ τῆς συνεχίσεως τῶν διαφόρων ἀνασκαφῶν, ὀφείλει νὰ ἐκτελεσθῆ πάντοτε ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς 'Αρχαιολογικῆς 'Υπηρεσίας.

'Η πραγματοποίησις ὁμοῦ ὑπὸ τῆς 'Αρχαιολογικῆς 'Υπηρεσίας τοῦ ἀνωτέρω ἀναφερθέντος προγράμματος εἶναι ἀδύνατος μὲ τὸ ὑφιστάμενον σήμερον προσωπικὸν καὶ τὰ ὑφιστάμενα μέσα. 'Η 'Αρχαιολογικὴ 'Υπηρεσία Κρήτης διαθέτει ἐλαχίστας δυνατῆς ἀπορροφήσεως πιστώσεων διὰ περαιτέρω ἀνασκαφὰς καὶ ἐρεῦνας, ὡς καὶ διὰ συντήρησιν καὶ ἀναστηλώσεις ὑφισταμένων μνημείων.

'Ο ἀρχαιολογικὸς πλοῦτος τῆς νήσου, ἀνεξαρτήτως τῆς χρησιμότητος του ὡς πόλου ἔλξεως τουριστικοῦ ρεύματος, ἀποτελεῖ μίαν τῶν κυριωτέρων περιουσιῶν τῆς χώρας, ἡ ὁποία ὁμοῦ λόγῳ πλημμελοῦς συντηρήσεως καὶ διαφυλάξεως —ὀφειλομένης πολλάκις εἰς τὴν ἑλλειψιν καταλλήλου προσωπικοῦ— καταστρέφεται.

Οἱ ἀρχαιολογικοὶ χώροι τῆς Κρήτης, τὰ Βυζαντινὰ, καὶ τὰ 'Ενετικὰ τῆς μνημεῖα, αἱ 'Εκκλησίαι καὶ αἱ 'Ιεραὶ Μοναὶ τῆς νήσου ἔχουν ἀνάγκην διαφυλάξεως, συντηρήσεως καὶ εἰς ὀρισμένας περιπτώσεις ἀναστηλώσεως.

α. Διαφύλαξις :

Διά την διαφύλαξιν τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ τῶν μνημείων τῆς νήσου χρησιμοποιεῖται σήμερον ἐλάχιστος ἀριθμὸς ἀτόμων. Ἡ Κνωσός, ὁ κατ' ἐξοχὴν ἀρχαιολογικὸς χώρος τῆς Κρήτης, διαθέτει δύο ἐν συνόλῳ φύλακας, ὁ εἰς τῶν ὁποίων ἀσχολεῖται μὲ τὴν πώλησιν εἰσιτηρίων εἰς τὴν εἴσοδον. Τὰ Γουρνιά καὶ ἡ Βασιλική, οἱ δύο ἀρχαιολογικοὶ χώροι τῆς ἀνατολικῆς Κρήτης, ἀπέχοντες μεταξύ των ἑπτὰ χιλιομέτρα, ἔχουν ἕνα ἀπὸ κοινοῦ φύλακα. Οὐδὲν σχεδὸν ἐκ τῶν Ἑνετικῶν ἢ Βυζαντινῶν Μνημείων διαθέτει φύλακα, πολλαὶ δὲ ἐκκλησίαι καὶ Μοναί, μερικαὶ τῶν ὁποίων ἐκτὸς τῶν τοιχογραφιῶν διαθένουν καὶ Βυζαντινὰς εἰκόνας, εὐρίσκονται ἀφύλακτοι καὶ εἰς τὴν διάθεσιν οἰουδήποτε ἀρχαιοκαπήλου ἢ συλλέκτου ἐνθυμίων.

Τὸ πρόβλημα τῆς διαφυλάξεως τοῦ ἀρχαιολογικοῦ πλοῦτου τῆς νήσου ὀφείλει νὰ ληφθῆ σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν, κυρίως ἐν ὄψει τῆς ἀναμενομένης ἐλεύσεως μαζικοῦ τουρισμοῦ εἰς τὴν νήσον, ἄλλως αἱ ἐκ τοῦ τουρισμοῦ ὠφέλεια δὲν θὰ δυνηθοῦν νὰ ἀντισταθμίσουν μίαν πιθανὴν κἀταστροφὴν μέρους τῶν ἀναντικαταστάτων μνημείων τῆς νήσου.

β. Συντήρησις καὶ Ἀναστήλωσις :

Ἐκτὸς τοῦ προβλήματος τῆς διαφυλάξεως τῶν ἀρχαιολογικῶν μνημείων τῆς νήσου, καθίσταται ἀπαραίτητος ἡ συντήρησις σχεδὸν ὄλων καὶ ἡ ἀναστήλωσις ὠρισμένων ἐξ αὐτῶν, ὥστε νὰ ἀποφευχθῆ ἡ ἐκ τῆς παρόδου τοῦ χρόνου κἀταστροφὴ αὐτῶν.

Διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ὅμως ἔργων ἀναστηλώσεως καὶ συντηρήσεως ἀπαιτεῖται ἡ μακροχρόνιος ἀπασχόλησις εἰδικευμένων ἀρχιτεκτόνων — ἀρχαιολόγων. Διὰ δὲ τὴν συντήρησιν καὶ τὴν ἐπαναφορὰν μωσαϊκῶν καὶ τοιχογραφιῶν, ἡ ἀνάγκη πεπειραμένου καὶ εἰδικευμένου προσωπικοῦ εἶναι ἔτι μεγαλύτερα.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν Βυζαντινῶν καὶ Ἑνετικῶν Μνημείων καὶ Ἐκκλησιῶν μετὰ τοιχογραφιῶν, ὁ ὁποῖος χρῆζει συντηρήσεως καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν μνημείων τῶν ἐχόντων ἀνάγκην ἀναστηλώσεως εἶναι μέγας, τὸ δὲ εἰς Κρήτην διὰ τὴν ἐργασίαν αὐτὴν ὑφιστάμενον προσωπικὸν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας εἶναι σήμερον ἀνεπαρκέστατον.

γ. Μουσεῖα :

Εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον ἀνεφέρθησαν ἐν λεπτομερείᾳ τὰ διάφορα Μουσεῖα τὰ ὁποῖα διαθέτει ἡ νήσος. Τὸ κυριώτερον ἐξ αὐτῶν, τὸ ὁποῖον καὶ συγκεντρώνει τὸν μεγαλύτερον ἀριθμὸν ἐπισκεπτῶν, εἶναι τὸ Ἀρχαιολογικὸν

ΤΑ ΔΕΛΦΙΝΙΑ (ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑ ΑΝΑΚΤΩΡΩΝ ΚΝΩΣΟΥ) ★

ΚΕΦΑΛΗ ΤΑΥΡΟΥ (ΚΝΩΣΟΣ) ★

Μουσεῖον Ἡρακλείου, μὲ τὰ πλουσιώτερα ἐκθέματα Μινωϊκῶν ἀρχαιοτήτων εἰς τὰ ὁποῖα προσετέθησαν τελευταίως ἡ περίφημος συλλογὴ Γιαμαλάκη καὶ τὰ ἀνακαλυφθέντα προσφάτως εἰς τὸ Μινωϊκὸν ἀνάκτορον τῆς Κάτω Ζάκρου ἀξιόλογα εὐρήματα.

Μικρὸς ἀριθμὸς ἐπισκεπτῶν, ἀποτελούμενος ἀπὸ Ἑλλήνων κυρίως τουρίστας, ἐπισκέπτεται τὸ Ἱστορικὸν Μουσεῖον Κρήτης, εἰς Ἡράκλειον, τὸ ὁποῖον συμπληρώνει, τρόπον τινά, χρονολογικῶς τὸ Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον Ἡρακλείου, θεωρεῖται δὲ ἐκ τῶν πλουσιωτέρων εἰς τὸ εἶδος του.

Σημαντικὸς ἀριθμὸς τουριστῶν ἐπισκέπτεται ἐπίσης τὸν Ἑνετικὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Μάρκου, ὁ ὁποῖος ἔχει διαμορφωθῆ εἰς μίαν διαρκῆ ἔκθεσιν ἀντιγράφων Βυζαντινῶν τοιχογραφιῶν τοῦ 13ου καὶ 14ου αἰῶνος. Εἰς τοῦτο συντελεῖ καὶ ἡ θέσις τοῦ ὡς ἂν ναοῦ εἰς ἐν τῶν κεντρικωτέρων σημείων τοῦ Ἡρακλείου.

Τὸ Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον Ἁγίου Νικολάου, τὸ ὁποῖον ἀναμένεται ὅτι θὰ συγκεντρῶσῃ ἱκανὸν ἀριθμὸν ἐπισκεπτῶν, εὐρίσκεται εἰσέτι ὑπὸ κατασκευῆν.

Μικρὸς ἀριθμὸς τουριστῶν ἐπισκέπτεται τὰ μικρότερα ἀρχαιολογικὰ Μουσεῖα, Χανίων, Ρεθύμνης καὶ Ἱεραπέτρας. Τὸ πρῶτον ὅμως ἐξ αὐτῶν, στεγάζεται εἰς τὸν παλαιὸν Ἑνετικὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου, ὁ ὁποῖος λόγῳ τῆς ὑφισταμένης ὑγρασίας δὲν ἀποτελεῖ χώρον ἐνδεδειγμένον διὰ τὴν διατήρησιν τῶν διαφόρων ἀρχαίων ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν ἐκεῖ.

6.07 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἡ Κρήτη ἀπὸ πολλῶν ἡδὴ ἐτῶν ἔχει χαρακτηρισθῆ ὡς τουριστικὸς τόπος. Πλείστα σημεία αὐτῆς ἀποτελοῦν ἀντικείμενον ἐπισκέψεως τῶν τουριστῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παραμονῆς των εἰς τὴν νήσον, πλὴν ὅμως,

ὡς ἐλέχθη καὶ προηγουμένως, λόγῳ τῆς ἐλλείψεως τῶν ἀναγκαίων ἐγκαταστάσεων ἐξυπηρητήσεως τουριστῶν καὶ τῆς καταλλήλου ὑποδομῆς καὶ προβολῆς, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν Κρήτην τουριστῶν καὶ ὁ χρόνος παραμονῆς αὐτῶν εἰς τὴν νήσον εἶναι ἐλάχιστος.

Προηγουμένως, καὶ εἰδικῶς εἰς τὸ κεφάλαιον 3.00 τῆς μελέτης, ἐγένετο πλήρης ἀνάλυσις καὶ ἀξιολόγησις ὁλοκλήρου τοῦ τουριστικοῦ δυναμικοῦ τῆς νήσου. Τὰ σημεῖα ὅμως τὰ ὁποῖα σήμερον ἀποτελοῦν ἀντικείμενον ἐπισκέψεως ὑπὸ τῶν διακινουμένων ἀνὰ τὴν νήσον τουριστῶν, εἶναι ὀλίγα ἐν συγκρίσει μὲ τὸ πλουσιώτατον αὐτὸ τουριστικὸν δυναμικὸν τῆς νήσου καὶ εὐρίσκονται εἴτε πλησίον τῶν μεγάλων ἀστικῶν καὶ συγκοινωνιακῶν κέντρων τῆς Κρήτης, εἴτε πλησίον τῶν κυριωτέρων καὶ ἐν καλῇ καταστάσει εὐρισκομένων ὁδικῶν ἀρτηριῶν.

Εἰς τὸν Χάρτην 49 ἐμφαίνονται τὰ σημεῖα τὰ ὁποῖα ἔχουν σήμερον ἀξιοποιηθῆ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τουριστικῶς καὶ τὰ ὁποῖα δέχονται τὴν ἐπίσκεψιν ἐνὸς σχετικῶς ἀξιολόγου ἀριθμοῦ τουριστῶν.

Εἰς τὸν ἐπόμενον Χάρτην 50 παρουσιάζονται αἱ γραμμαὶ διακινήσεως τῶν τουριστῶν ἀνὰ τὴν νήσον καὶ ἐμφαίνεται ἡ σχετικὴ σημασία, ἀπὸ τουριστικῆς ἀπόψεως, τῶν διαφόρων ὁδικῶν ἀρτηριῶν τῆς νήσου.

Τὴν πρῶτην θέσιν μεταξύ τῶν ἤδη ἀξιοποιηθέντων τουριστικῶν ἐνδιαφερόντων τῆς Κρήτης κατέχουν, ὡς ἐλέχθη καὶ προηγουμένως, αἱ Μινωϊκὰ ἀρχαιότητες, αἱ ὁποῖαι ἐκτὸς ὠρισμένων ἐξαιρέσεων εὐρίσκονται συγκεντρωμέναι εἰς τὸν νομὸν Ἡρακλείου. Εἰς τὸν αὐτὸν νομὸν εὐρίσκονται ἐπίσης καὶ τὰ σπουδαιότερα εὐρήματα τῆς Ἑλληνορρωμαϊκῆς ἐποχῆς, ὡς καὶ μερικὰ ἐκ τῶν σημαντικωτέρων μνημείων τῆς Ἑνετικῆς περιόδου. Τὸ Ἡράκλειον εἶναι ἴσως διὰ τὸν τουρισμὸν τῆς Κρήτης, ὅ,τι αἱ Ἀθηναὶ διὰ τὸν τουρισμὸν τῆς Ἑλλάδος. Εἶναι ἡ κυρία πύλη εἰσόδου τῆς νήσου καὶ ἡ μόνη πόλις μὲ σχετικῶς ἀξιόλογον ξενοδοχειακὸν ἐξοπλισμὸν καὶ τὸ κέντρον ἐξορμητικῆς τῶν τουριστῶν πρὸς τὰ διάφορα ἀξιοθέατα σημεία. Ἡ σημασία τοῦ Ἡρακλείου εἶναι ἔτι μεγαλύτερα ἐπὶ τοῦ παρόντος, διότι ἡ μεγίστη πλειοψηφία τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν Κρήτην τουριστῶν ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν διακινουμένων τουριστῶν καὶ τῶν ἐπιβατῶν κρουαζιερώδων. Εἶναι προφανές ὅτι ἡ δημιουργία εἰς τὸ μέλλον παραθεριστικῶν κέντρων εἰς ἄλλα σημεία τῆς Κρήτης θὰ μειώσῃ κατὰ τινα τρόπον τὴν σημασίαν τοῦ Ἡρακλείου, ὡς τοῦ μοναδικοῦ τουριστικοῦ κέντρου τῆς νήσου. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ὅμως, ὅλοι σχεδὸν οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὴν Κρήτην τουρίσται διέρχονται διὰ τῆς πόλεως τοῦ Ἡρακλείου, εἴτε πρόκειται δι' ἐπίσκεψιν ὀλίγων ὥρων (ὠργανωμένοι κρουαζιέροι), εἴτε διὰ παραμονὴν ὀλίγων ἡμερῶν.

Ὡς ἐμφαίνεται δὲ καὶ ἐκ τῶν γραμμῶν διακινήσεως τῶν τουριστῶν (Βλ. Χάρτην 50), ἡ κατ' ἐξοχὴν τουριστικὴ ἀρτηρία τῆς νήσου εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ ἄξονος Κνωσοῦ-Φαιστοῦ, συνδέουσα τὴν πόλιν τοῦ Ἡρακλείου μετὰ τοῦ δυτικοῦ τμήματος τῆς πεδιάδος τοῦ Μεσσαρά, ὅπου ὑπάρχει καὶ ἡ μεγαλύτερα, μετὰ τὴν Κνωσόν, συγκέντρωσις ἀξιολόγων ἀρχαιολογικῶν εὐρημάτων.

Ἡ ἀμέσως ἐπομένη εἰς τουριστικὴν σημασίαν ὁδικὴ ἀρτηρία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν ἐθνικὴν ὁδὸν τὴν συνδέουσαν τὸ Ἡράκλειον μετὰ τοῦ Ἁγίου Νικολάου κατὰ μῆκος τῶν βορείων ἀκτῶν τῆς νήσου, ἡτις, ἐκτὸς τῆς ἐξυπηρητήσεως τοῦ παραθεριστικοῦ κέντρου τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἀποτελεῖ καὶ τὴν μοναδικὴν προσπέλασιν πρὸς τὸ Μινωϊκὸν ἀνάκτορον τῶν Μαλίων, τὸν Μινωϊκὸν οἰκισμὸν εἰς Γουρνιά, τὴν Κριτσά, τὸ Ὀροπέδιον Λασηθίου μετὰ τοῦ Δικταίου Ἄντρου καὶ ἐνδεχομένως καὶ ὁλόκληρον τὴν ἀνατολικὴν Κρήτην, συμπεριλαμβανομένων τῆς Ἱεραπέτρας καὶ τῆς Σητείας.

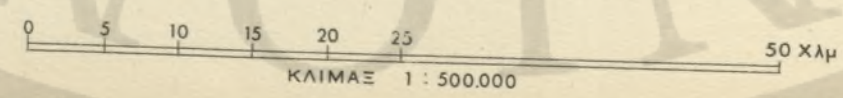

α. Περιοχή Πόλεως Ηρακλείου

- ΜΙΝΩΙΚΟΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΠΟΣ
- ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ Η ΡΩΜΑΪΚΟΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΠΟΣ
- ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΝ
- ΦΡΟΥΡΙΟΝ (ΕΝΕΤΙΚΟΝ)
- ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΟΝ
- ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ
- ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ
- ΣΗΜΛΑΙΟΝ (ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ Η ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ)
- ΙΑΜΑΤΙΚΗ ΠΗΓΗ
- ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΑΙ-ΟΡΕΙΒΑΣΙΑΙ
- ΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ-ΓΡΑΦΙΚΟΝ ΧΩΡΙΟΝ

ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΛΟΥ ΔΕΙΚΝΥΕΙ ΤΟΝ ΒΑΘΜΟΝ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΗΜΕΙΟΥ. ΤΑ ΕΡΥΘΡΑ ΣΥΜΒΟΛΑ ΔΕΙΚΝΥΟΥΝ ΤΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΤΑΙ ΣΗΜΕΡΟΝ ΣΧΕΤΙΚΩΣ ΜΕΓΑ ΠΛΗΘΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ.

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΙΣ

α. Περιοχή Πόλεως 'Ηρακλείου:

Ἡ πόλις τοῦ 'Ηρακλείου διαθέτει ἀρκετὰ καὶ σημαντικὰ ἐνδιαφέροντα, ὥστε νὰ ἀποτελῇ ἀφ' ἑαυτῆς τόπον ἐπισκέψεως τουριστῶν. Τὸ σπουδαιότερον ἐνδιαφέρον τοῦ 'Ηρακλείου εἶναι βεβαίως τὸ 'Αρχαιολογικὸν Μουσεῖον τῆς πόλεως μὲ τὴν πλουσιωτέραν συλλογὴν Μινωϊκῶν 'Αρχαιοτήτων τοῦ κόσμου. Τὸ Μουσεῖον ἐπεσκέφθησαν, ἐντὸς τοῦ 1963, 72.784 ἄτομα¹. Ὑπολογίζεται δὲ ὅτι ὅλοι σχεδὸν οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὴν περιοχὴν τοῦ 'Ηρακλείου τουρίσται διέρχονται τοῦλάχιστον ἀπαξ διὰ τοῦ 'Αρχαιολογικοῦ Μουσείου. Πέντε χιλιόμετρα νοτιῶς τοῦ 'Ηρακλείου, καὶ συνδεδεμένη μετ' αὐτοῦ διὰ ἀσφαλτοστρωμένης ὁδοῦ εὐρίσκεται ἡ Κνωσός, μὲ τὸ σπουδαιότερον ἀναστηλωθὲν ἀνάκτορον τῆς Μινωϊκῆς περιόδου, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ἀντικείμενον ἐπισκέψεως ὄλων σχεδὸν τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν Κρήτην, καὶ κυρίως τὴν περιοχὴν τοῦ 'Ηρακλείου, τουριστῶν.

Πολὺ ὀλιγώτεροι ἐπισκέπται—κυρίως οἱ εἰδικοί περὶ τὰ ἀρχαιολογικὰ καὶ οἱ ἔχοντες περισσότερον χρόνον εἰς τὴν διάθεσίν των—ἐπισκέπτονται τὸν Μινωϊκὸν ἀρχαιολογικὸν χώρον τῆς Τυλίσου (13 χιλιόμετρα νοτιοδυτικῶς τοῦ 'Ηρακλείου) καὶ τὰ ὑπολείμματα τῶν Μινωϊκῶν ἀνακτόρων εἰς 'Αμνισὸν καὶ Νίρου Χάνι, εὐρισκόμενα ὀλίγα χιλιόμετρα ἀνατολικῶς τῆς πόλεως καὶ πλησίον τῆς ἐθνικῆς ὁδοῦ 'Ηρακλείου-Ἁγίου Νικολάου.

¹ Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους 1963 ἐπεσκέφθησαν τὴν Κνωσὸν 81.002 ἄτομα. Εἰς τὴν πραγματικότητά ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπισκεφθέντων, ὅσον τὴν Κνωσὸν, ὅσον καὶ τὸ Μουσεῖον 'Ηρακλείου εἶναι τοῦλάχιστον κατὰ 10 ἕως 15% ἀνώτερος, δεδομένου ὅτι ἀπαξ τῆς ἑβδομάδος ἡ ἐπίσκεψις εἶναι δωρεάν, οἱ ὡς ἄνω δὲ ἀριθμοὶ ἀναφέρονται εἰς πωληθέντα εἰσιτήρια.

ΓΟΡΤΥΣ - ΑΓΙΟΣ ΤΙΤΟΣ - ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ΓΟΡΤΥΣ - ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟΝ

Εἰς τὴν πόλιν τοῦ 'Ηρακλείου εὐρίσκονται ἐπίσης ἀξιόλογα μνημεῖα τῆς Ἑνετικῆς ἐποχῆς, μεταξὺ τῶν ὁποίων οἰκίαι, κρήναι (ὡς ἡ γνωστὴ «Κρήνη Μοροζίνη»), καὶ τὰ περίφημα Ἑνετικὰ τείχη τοῦ 'Ηρακλείου, ἐκ τῶν μεγαλυτέρων διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὀχυρωματικῶν ἔργων τῆς Εὐρώπης, τὰ ὁποῖα καλύπτουν ἑκτασιν πολλῶν ἑκατοντάδων στρεμμάτων.

Δυτικῶς τοῦ 'Ηρακλείου καὶ εἰς ἀπόστασιν εἰκοσιπέντε περίπου χιλιομέτρων εὐρίσκεται ἐν μέσῳ πορτοκαλεῶνων τὸ χωρίον Φόδελε, τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται ὡς ἡ γενέτειρα τοῦ γνωστοῦ ζωγράφου Δομήνικου Θεοτοκόπουλου ('Ελ Γκρέκο). Λόγῳ τῆς κακῆς καταστάσεως τῆς ὁδοῦ, τὸ Φόδελε συγκεντρώνει σήμερον ὀλίγους ἐπισκέπτας. Κατὰ τὸ θέρος ὁμως, ἱκανὸς ἀριθμὸς κατοίκων τοῦ 'Ηρακλείου ἐπισκέπτεται τὴν παρακειμένην ἀμώδη ἀκτὴν τῆς Ἁγίας Πελαγίας.

β. Κοιλὰς Μεσσαρᾶ:

Νοτιῶς τοῦ 'Ηρακλείου εἰς τὸ δυτικὸν τμήμα τῆς κοιλάδος τοῦ Μεσσαρᾶ, εὐρίσκεται τὸ δεύτερον εἰς σημασίαν τουριστικὸν κέντρον τῆς Κρήτης,

τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει τὰ Μινωϊκὰ Ἀνάκτορα εἰς Φαιστὸν καὶ Ἁγίαν Τριάδα, ὡς καὶ τὴν Γόρτυνα, μίαν ἐκ τῶν μεγαλυτέρων καὶ κυριωτέρων πόλεων τῆς Ἑλληνορρωμαϊκῆς περιόδου. Εἰς τὴν Γόρτυνα ἔχουν ἀνακαλυφθῆ ἀξιόλογα εὐρήματα (μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ γνωστὸς «Κώδιξ τῆς Γόρτυνος» καὶ ἡ βασιλικὴ τοῦ Ἁγίου Τίτου), τὰ ὁποῖα λόγῳ τοῦ μεγέθους τῆς ἀρχαίας πόλεως εὐρίσκονται διεισπαρμένα εἰς μεγάλην ἑκτασιν, ἡ δὲ προσπέλασις εἰς τοὺς διαφόρους χώρους εἶναι δύσκολος λόγῳ ἐλλείψεως δικτύου ὁδῶν καὶ ἀτραπῶν.

Τὸ χωρίον Μάταλα, 8 χλμ. δυτικῶς τῆς Φαιστοῦ, συγκεντρώνει κατὰ τὸ θέρος ἀριθμὸν ἐπισκεπτῶν, μέρος τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται ἀπὸ καλλιτέχνων.

Ἄκριβεις ἀριθμοὶ τῶν ἐπισκεπτῶν τῶν ἀρχαιοτήτων Φαιστοῦ-Ἁγίας Τριάδος-Γόρτυνος δὲν ὑπάρχουν, οἱ περισσότεροι ὁμως τῶν τουριστῶν οἱ ὁποῖοι παρατείνουν τὴν παραμονὴν των εἰς τὸ Ἡράκλειον πέραν τῶν ὀλίγων ὡρῶν πραγματοποιοῦν ἐπίσκεψιν εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Μεσσαρᾶ, ἡ ὁποία συνδέεται μετὰ τοῦ 'Ηρακλείου διὰ μιᾶς τῶν ὀλίγων καλῶν ὁδικῶν ἀρτηριῶν τῆς νήσου.

NOTE:

ΤΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΔΕΙΚΝΥΕΙ ΤΑ ΣΗΜΕΙΑ ΕΙΣΟΔΟΥ ΚΑΙ ΤΑΣ ΔΙΑΔΡΟΜΑΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΕΙΣ ΚΡΗΤΗΝ, ΤΑ ΠΑΧΗ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΩΝ ΔΙΑΚΙΝΗΣΕΩΣ ΔΕΙΚΝΟΥΝ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΙΝ ΤΗΝ ΣΧΕΤΙΚΗΝ ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ.

ΤΟΥΡΙΣΤΑΙ ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ ΚΑΙ ΗΜΕΔΑΠΟΙ
 ΤΟΥΡΙΣΤΑΙ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΩΝ

ΚΡΗΤΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ 1962

ΓΟΥΡΝΙΑ - ΜΙΝΩΙΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ

γ. Ανατολική Κρήτη :

Ανατολικώς του Ήρακλείου επί των βορείων ακτών της νήσου, και εις απόστασιν 35 χλμ. ανατολικώς της πόλεως εύρισκεται τὸ Μινωϊκὸν ἀνάκτορον τῶν Μαλίων, τὸ ὁποῖον ἐπισκέπτονται σήμερον πολλοὶ τουρίσται. Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ ἀνακτόρου τῶν Μαλίων συνδυάζεται συχνὰ εἴτε με ἐκδρομὴν πρὸς Ἅγιον Νικόλαον καὶ με ἐπίσκεψιν τοῦ νοτίως τῆς πόλεως καὶ εις απόστασιν 20 χιλιομέτρων εύρισκομένου ἀρχαιοτάτου Μινωϊκοῦ οἰκισμοῦ παρὰ τὰ Γουρνιά, εἴτε καὶ με ἐκδρομὴν πρὸς τὸ γραφικώτερον ὄροπέδιον Λασηθίου καὶ ἐπίσκεψιν τοῦ Δικταίου Ἄντρου (ἱερὸν σπήλαιον εις τὸ ὁποῖον, ὡς θρυλεῖται, ἐγεννήθη ὁ Ζεὺς).

Ἄλλα σημεῖα τῶν βορείων ακτῶν τῆς νήσου πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ἁρακλείου, τὰ ὁποῖα προσελκύουν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐπισκεπτῶν, εἶναι ὁ γραφικὸς λιμὴν Χερσονήσου (εἰς απόστασιν 26 χιλιομέτρων ἐξ Ἁρακλείου ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Ὁδοῦ) καὶ τὸ ἱστορικὸν σπήλαιον τῆς Μιλιάτου.

Ἡ πόλις τοῦ Ἁγίου Νικολάου δὲν παρουσιάζει ἐνδιαφέρον ἀπὸ ἀρχαιολογικῆς ἀπόψεως, ἔχει ὁμως καταστῆ ἀξιόλογον τουριστικὸν κέντρον κατὸ πιν τῆς δημιουργίας τοῦ πρώτου καὶ μοναδικοῦ ἐπὶ τοῦ παρόντος τουριστικοῦ παραθεριστικοῦ συγκροτήματος εις Κρήτην.

Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ ὀλοκλήρου τῆς γραφικῆς περιοχῆς τοῦ κόλπου Μιραμπέλλου εις παραθεριστικὸν κέντρον τῆς νήσου ἔχει δημιουργήσει μίαν συνεχῆ πηγὴν ἐκδρομῶν καὶ ἐπισκεπτῶν πρὸς διάφορα σημεῖα τῆς ἀνατολικῆς Κρήτης. Τὸ Δικταῖον Ἄντρον, τὸ ὄροπέδιον Λασηθίου καὶ ὁ Μινωϊκὸς οἰκισμὸς παρὰ τὰ Γουρνιά, ἐκτὸς τῶν ἐξ Ἁρακλείου προερχομένων ἐκδρομῶν, δέχονται τὴν ἐπίσκεψιν καὶ τῶν εις Ἅγιον Νικόλαον παραθεριζόντων τουριστῶν.

Ἄλλα σημεῖα τῆς περιοχῆς τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν ἀντικείμενον ἐπισκέψεως ἐκ μέρους τῶν παραθεριστῶν καὶ τῶν ἐχόντων περισσότερον χρόνον εις τὴν

διάθεσιν των διακινουμένων τουριστῶν εἶναι ἡ γραφικὴ κωμόπολις τῆς Κριτσῆς, με ἀξιολόγους Βυζαντινὰς ἐκκλησίας με τοιχογραφίας, ἡ ἀρχαία (Δωρικὴ) πόλις «Λατὰ ἢ Ἑτέρα» με ἐνδιαφέροντα ὑπολείμματα καὶ ἡ ἀρχαία (Ἑλληνορωμαϊκὴ) Ὀλοῦς, παρὰ τὴν Ἐλούντα με ὄρατὰ ὑπολείμματα ἀρχαιοτήτων ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης.

Ἐλάχιστοι τουρίσται ἐπισκέπτονται τὸ ἀνατολικὸν τμήμα τῆς νήσου, πέραν τῆς Παχείας Ἄμμου. Ἡ πόλις τῆς Ἱεραπέτρας, χάρις εις τὴν σχετικῶς καλὴν κατάστασιν τῆς ὁδοῦ συγκεντρῶνει μὲν ἀριθμὸν ἐπισκεπτῶν προερχομένων κυρίως ἐξ Ἁγίου Νικολάου, ἐλάχιστοι ὁμως ἐξ αὐτῶν διανυκτερεύουν εις τὴν πόλιν. Πλησίον τῆς Ἱεραπέτρας εύρισκεται, παρὰ τὸ χωρίον Βασιλική, Μινωϊκὸς οἰκισμὸς, τὸν ὁποῖον ἐπισκέπτονται μερικοὶ τουρίσται.

Ἡ περιοχή τῆς Σητείας, λόγῳ τῆς κακῆς καταστάσεως τῆς ἐθνικῆς ὁδοῦ, εύρισκεται σχεδὸν ἀπομονωμένη τοῦ τουριστικοῦ ρεύματος.

δ. Δυτικὴ Κρήτη :

Ἡ τουριστικὴ ἀξιοποίησις τῆς Δυτικῆς Κρήτης εἶναι λίαν περιορισμένη, πιθανῶς λόγῳ τῶν ὑφισταμένων δυσχερειῶν προσπελάσεως, πλημμελοῦς προβολῆς καὶ τῆς μὴ ὑπάρξεως ἱκανοποιητικῶν ἐγκαταστάσεων ἐξυπηρετήσεως τουριστῶν.

Τοῦτο προκύπτει καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἐντὸς τοῦ 1962 τὸ σύνολον τῶν πραγματοποιηθεισῶν ὑπὸ ἀλλοδαπῶν τουριστῶν διανυκτερεύσεων εις Χανιά, ἀνῆλθεν εις 3.900, ἐναντι τῶν 43.000 περίπου τοῦ Ἁρακλείου καὶ πέντε περίπου ἑκατομμυρίων εις ὅλην τὴν χώραν.

Ἀντιθέτως, ὅσον ἀφορᾷ ἡμεδαποῦς τουρίστας ἡ διαφορὰ μετὰξὺ Ἁρακλείου καὶ Χανίων δὲν εἶναι τόσον μεγάλη¹.

¹ Κατὰ τὸ 1962 ἐπραγματοποιήθησαν εις Ἁρακλίον καὶ Χανιά ἀντιστοίχως, 62.000 καὶ 42.000 διανυκτερεύσεις ἡμεδαπῶν, εις τοὺς ὁποίους ἐκτὸς τῶν τουριστῶν συμπεριλαμβάνονται καὶ οἱ ταξιδεύοντες δι' ἰδιωτικούς, ἐμπορικούς καὶ οἰκογενειακούς λόγους.

1. ΠΟΛΙΣ ΧΑΝΙΩΝ : Ἡ πόλις τῶν Χανίων, εύρισκομένη εις τὸ Δυτικὸν τμήμα τῆς Κρήτης διετέλεσεν ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ἡ πρωτεύουσα τῆς νήσου, ἀποτελεῖ δὲ τὸ σημεῖον ἀφίξεως καὶ ἐκκινήσεως δι' ὄσους ἐκ τῶν τουριστῶν δὲν εἰσέρχονται εις Κρήτην διὰ μέσου Ἁρακλείου. Τὰ Χανιά διαθέτουν ἀεροδρόμιον καὶ ἓνα ἐκ τῶν ἀσφαλεστέρων λιμένων τῆς Μεσογείου (τῆς Σούδας, ὁ ὁποῖος καὶ χρησιμεύει ὡς Ναύσταθμος τοῦ Στόλου), καὶ ἀποτελεῖ ἐπομένως τὴν φυσικὴν εἴσοδον τῆς δυτικῆς Κρήτης.

Ἡ παλαιὰ πόλις τῶν Χανίων εἶναι ἄκρως γραφικὴ, διατηροῦνται δὲ εις καλὴν κατάστασιν πολλὰ οἰκοδομήματα τῆς Ἑνετικῆς καὶ Τουρκικῆς ἐποχῆς.

Ἡ περιοχή τῆς πόλεως τῶν Χανίων περιλαμβάνει ἀξιόλογα Ἑνετικὰ καὶ Βυζαντινὰ Μνημεῖα, πολλὰς ἐκκλησίας με βυζαντινὰς τοιχογραφίας καὶ ἀξιολόγους ἱεράς Μονὰς (ὡς ἡ τοῦ Γουβερνέτου, ἡ τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἡ τῆς Ὁδηγητρίας κλπ.), πολλὰ τῶν ὁποίων εύρίσκονται εις τὴν περιοχὴν τοῦ Ἀκρωτηρίου.

Εἰς Ἀκρωτήρι, καὶ παρὰ τὴν θέσιν «Προφήτης Ἡλίας» εύρίσκεται ὁ τάφος τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου¹, τὸν ὁποῖον ἐπισκέπτονται ὄλοι σχεδὸν οἱ ἡμεδαποὶ τουρίσται. Γενικῶς, ὀλόκληρος ἡ περιοχή τῶν Χανίων, καὶ εἰδικῶς τὸ Ἀκρωτήρι, εἶναι στενὰ συνδεδεμένη μετὰ τῆς ἱστορίας τοῦ ἀγῶνος διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Κρήτης καὶ τὴν ἔνωσιν αὐτῆς μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τὸ χωρίον Μουρνιές, 5 χιλίόμετρα νοτίως τῶν Χανίων, εύρισκεται ἡ οἰκία εις τὴν ὁποῖαν ἐγεννήθη καὶ ἀνετράφη ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος καὶ τὴν ὁποῖαν ἐπισκέπτονται ἀρκετοὶ ἐκ τῶν ἡμεδαπῶν τουριστῶν.

¹ Εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον ἐτάφη τὸ 1964 καὶ ὁ Σοφοκλῆς Βενιζέλος, υἱὸς του.

ΜΟΥΡΝΙΕΣ - ΟΙΚΙΑ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

2. ΥΠΟΛΟΙΠΟΣ ΝΟΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ: Εις τὸν νομὸν Χανίων ὑπάρχουν ἀρκεταὶ ἀρχαῖαι πόλεις τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς, αἱ ὁποῖαι ὅμως δὲν ἔχουν εἰσέτι ἀνασκαφῆ, τὰ περισσότερα δὲ τῶν ἀνακαλυφθέντων εὐρημάτων εἶναι ἐπιφανειακά. Αἱ μόναι ἐξ αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι συγκεντρῶνουν σήμερον τὸ ἐνδιαφέρον τῶν τουριστῶν εἶναι ἡ Πολυρρήνια (55 χλμ. δυτικῶς τῶν Χανίων) καὶ τὰ Ἄπτερα (25 χλμ. ἀνατολικῶς τῆς πόλεως, εἰς ὠραιότατην θέσιν μεθ' ἑαυτὸν πρὸς τὸν κόλπον τῆς Σούδας).

Ἡ Δυτικὴ Κρήτη διακρίνεται ἐπίσης διὰ τὰς φυσικὰς τῆς καλλονάς. Λόγω τῆς ὑπάρξεως ἀφθόνων ὑδάτων, ἡ Δυτικὴ Κρήτη καὶ ὁ Νομὸς Χανίων εἰδικῶς ἔχει ἀφθονον πράσινον, μεγάλα δὲ τμήματα αὐτοῦ καλύπτονται ὑπὸ πορτοκαλέων καὶ ἐν γένει ἐσπεριδοειδῶν, ἐνῶ εἰς ἄλλα σημεῖα τοῦ νομοῦ ὑπάρχουν δάση καστανεῶν καὶ ἄλλων ὀπωροφόρων δένδρων.

Τὸ κέντρον τῆς Δυτικῆς Κρήτης καλύπτεται ὑπὸ τῶν ὄρεινῶν ὄγκων τῶν Λευκῶν Ὀρέων εἰς τὸν Νομὸν Χανίων καὶ τῆς Ἰδης εἰς τὸν Νομὸν Ρεθύμνου. Διάφοροι ὄρειβατικοὶ σύλλογοι ἐπιχειροῦν ἀναβάσεις, ἐπὶ τῶν διαφόρων κορυφῶν τῶν ὄρων αὐτῶν, εἰς δὲ τὰ Λευκὰ Ὄρη λαμβάνουν χώραν καὶ χιονοδρομίας.

Ἀπὸ τὸ κέντρον τοῦ Νομοῦ Χανίων, ἀπὸ τὸ σημεῖον Ξυλόσκαλον τοῦ Ὀροπεδίου τοῦ Ὀμαλοῦ, ἀρχίζει ἡ περίφημος Φάραγξ τῆς Σαμαριάς, τῆς ὠραιότερας τῶν φαράγγων αἱ ὁποῖαι ἔχουν σχηματισθῆ μεταξύ τῶν διαφόρων ὄρεινῶν ὄγκων τῆς νήσου.

Τὸ «Φαράγγι τῆς Σαμαριάς», ὡς ἐλέχθη καὶ προηγουμένως, ἀνεκηρύχθη ἐσχάτως Ἐθνικὸς Δρυμὸς, ἔχει δὲ συνολικὸν μήκος 18 χλμ., διασχίζει τὸ νότιον τμήμα τοῦ Νομοῦ Χανίων με κατεύθυνσιν ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον καὶ καταλήγει εἰς τὰ νότια παράλια τῆς νήσου παρὰ τὴν Ἁγίαν Ρουμέλην, ἐν χιλιόμετρον ἀπὸ τῆς ἀκτῆς ἐπὶ τοῦ Λιβυκοῦ Πελάγους. Εἰς ὠρισμένα σημεῖα αὐτοῦ, ἔχει βάθος 600 ἕως 800 μέτρων καὶ πλάτος 2 ἕως 3 μόνον μέτρων.

Ἡ διάβασις τῆς φάραγγος διαρκεῖ 8—12 ὥρας καὶ συνήθως ἀπαιτεῖται διανυκτέρευσις εἰς τὴν Σαμαριάν, μικρὸν χωρίον εἰς τὸ κέντρον τῆς φάραγγος. Συνήθως διὰ νὰ ἀποφευχθῆ ἡ διπλῆ διάβασις τῆς φάραγγος, ἡ ἐπιστροφή λαμβάνει χώραν διὰ μέσου τῆς Χώρας Σφακίων, διὰ τῆς χρησιμοποίησεως πλωτοῦ μέσου μεταξύ Ἁγίας Ρουμέλης καὶ Χώρας Σφακίων, λόγῳ ἐλλείψεως βατῆς ὁδοῦ μεταξύ τῶν δύο αὐτῶν σημείων.

Ἡ Χώρα Σφακίων εὐρισκομένη εἰς τὸ ἀνατολικὸν τμήμα τῶν νοτιῶν παραλίων τοῦ νομοῦ εἶναι ἐπίσης ἄκρως γραφικῆ. Ἡ προσπέλασις πρὸς τὴν κωμόπολιν αὐτὴν εἶναι δυνατὴ μόνον διὰ μέσου τοῦ Ὀροπεδίου Ἀσκύφου καὶ τοῦ Φαραγγίου Νίμπρου. Τὴν Χώραν Σφακίων ἐπισκέπτονται ἀρκετοὶ τουρίσται, τόσον Ἕλληνας ὅσον καὶ ἄλλοδαποί. Ἐκτὸς τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ τοπίου καὶ τῆς διαδρομῆς, αἱ οἰκίαι τῶν Σφακίων ἔχουν ἰδιάζουσαν ἀρχιτεκτονικὴν, μερικαὶ δὲ ἐξ αὐτῶν εἶναι παλαιόταται (400 καὶ πλέον ἐτῶν). Ἡ παντελής ἔλλειψις οἰασθήποτε ἐγκαταστάσεως ἐξυπηρητήσεως τῶν ἐπισκεπτῶν, ἀκόμη καὶ τῶν στοιχειωδεστέρων, συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάσχεσιν οἰασθήποτε τουριστικῆς ἀναπτύξεως τῆς περιοχῆς.

Εἰς τὰ νότια παράλια τῆς Δυτικῆς Κρήτης ὑπάρχει ἡ μεγαλύτερα συγκέντρωσις ἐκκλησιῶν μετὰ Βυζαντινῶν τοιχογραφιῶν (κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν μεταξύ Βουτᾶ, Κανδάνου, Καμπάνου καὶ Σούγιας), ὡς ἐπίσης καὶ ὑπολείμματα πολλῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν πόλεων (Λισσοῦ, Κανδάνου, Σύας, Ὑρτακίας, Ἐλύρου, Βιέννης κλπ.), τῶν ὁποίων τὰ εὐρήματα μέχρι σήμερον εἶναι μόνον ἐπιφανειακά, δεδομένου ὅτι αἱ ἀρχαιολογικαὶ αὐταὶ περιοχαὶ δὲν ἔχουν εἰσέτι ἀνασκαφῆ.

Ἡ περιοχὴ λόγῳ κακῆς προσπελάσεως δέχεται ἐλάχιστους τουρίστας, οἱ ὁποῖοι ἐπισκέπτονται συνήθως τὴν Παλαιοχώραν ἢ καὶ τὴν Κανδανον. Ἀρκετοὶ Κρήτες ὅμως ἐπισκέπτονται καὶ τὰ Τεμένια λόγῳ τῆς ὑφισταμένης ἱαματικῆς πηγῆς.

3. ΠΟΛΙΣ ΚΑΙ ΝΟΜΟΣ ΡΕΘΥΜΝΟΥ: Ἡ πόλις τοῦ Ρεθύμνου δέχεται ἐλάχιστους ἄλλοδαπούς ἢ ἡμεδαπούς τουρίστας ἐκτὸς τῶν διακινουμένων μεταξύ Ἁρακλείου καὶ Χανίων, παρ' ὅλον ὅτι εἶναι ἄκρως ἐνδιαφέρουσα καὶ γραφικῆ. Ἡ πόλις ἔχει ἐντονον Μεσαιωνικὸν καὶ Τουρκικὸν χαρακτήρα, διαθέτει δὲ ἐν ἐκ τῶν μεγαλύτερων Ἑνετικῶν φρουριῶν τῆς Ἑλλάδος, τὴν «Φορτέτζαν», τὴν ἀναστήλωσιν τῶν τειχῶν τῆς ὁποίας ἔχει ἀναλάβει ἐσχάτως ὁ Ε.Ο.Τ. Λόγῳ ὅμως τῆς μικρᾶς ἀποστάσεώς της ἀπὸ τὰ Χανιά (73 χλμ.) καὶ ἀπὸ τὸ Ἁράκλειον (78 χλμ.), ἐλάχιστοι τουρίσται διανυκτερεύουν εἰς τὴν πόλιν. Εἰς τὸν νομὸν Ρεθύμνου καὶ εἰς ἀπόστασιν 23 χλμ. ἀπὸ τὴν πόλιν εὐρίσκεται ἡ ἱστορικὴ Μονὴ Ἀρκαδίου, τὴν ὁποίαν σήμερον ἐπισκέπτονται ἡμεδαποὶ κυρίως τουρίσται. Ἐπίσης, πλησίον τοῦ Ρεθύμνου εὐρίσκεται καὶ τὸ ἱστορικὸν σπήλαιον τοῦ Μελιδονίου.

Τὸ κέντρον τοῦ νομοῦ Ρεθύμνης καὶ τὸ Δυτικὸν τμήμα τοῦ νομοῦ Ἁρακλείου καλύπτονται ὑπὸ τῶν ὄρεινῶν ὄγκων τῆς Ἰδης ἐπὶ τῶν ὁποίων εὐρίσκονται πολλὰ τυπικὰ Κρητικὰ χωρία, κέντρα κτηνοτροφίας καὶ χειροτεχνίας. Τὰ κυριώτερα ἐξ αὐτῶν εἶναι τὰ Ἀνώγεια, ὁ Κρουσσῶν, ὁ Ζαρός καὶ οἱ Καμάρες. Τόσον ἐκ τῶν Ἀνωγείων (δι' ἀμαξιτῆς ὁδοῦ), ὅσον καὶ ἐκ τῶν Καμαρῶν (διὰ πεζοπορίας) εἶναι δυνατὴ ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Ἰδαίου Ἄντρου, ἱεροῦ σπηλαίου εἰς τὸ ὅποιον, κατὰ τὴν Μυθολογίαν, ἀνετράφη ὁ Ζεὺς. Πλησίον τοῦ σπηλαίου ὁ Ε.Ο.Τ. ἀνεγείρει περίπτερον διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν τουριστῶν.

Ἐκ τοῦ Ἰδαίου Ἄντρου ἐπιχειρεῖται συχνὰ ὑπὸ τουριστῶν, ἰδίως μελῶν ὄρειβατικῶν συλλόγων, ἡ ἀνάβασις τῆς Ἰδης, ἡ κορυφὴ τῆς ὁποίας (Τίμιος Σταυρός), εὐρίσκεται εἰς ὑψόμετρον 2.456 μ. καὶ ἀποτελεῖ τὸ ὑψηλότερον σημεῖον τῆς νήσου.

ε. Συμπέρασμα:

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἀναλύσεως ἐμφαίνεται ὅτι ἡ Κρήτη εἶναι μόνον μερικῶς ἀξιοποιημένη τουριστικῶς, τὸ κύριον δὲ τουριστικὸν ρεῦμα με ἀφετηρίαν τὴν πόλιν τοῦ Ἁρακλείου διακινεῖται κατὰ μήκος τοῦ ἄξονος Κνωσοῦ—Φαιστοῦ καὶ Ἁρακλείου—Ἁγίου Νικολάου. Ἐλάχιστοι τουρίσται ἐπισκέπτονται τὴν ὑπόλοιπον νήσον.

Γενικῶς, ἡ μόνη περιοχὴ ἡ ὁποία δύναται νὰ θεωρηθῆ ὅτι ἔχει καταστῆ γνωστὴ εἰς τὴν «τουριστικὴν ἀγορὰν» εἶναι ἡ τοῦ Ἁρακλείου καὶ ἐν μέρει ἡ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, κατόπιν τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ μοναδικοῦ εἰς Κρήτην παραθεριστικοῦ συγκροτήματος. Ἄλλως τε, τὸ μέγιστον μέρος τῶν πραγματοποιουμένων εἰς Κρήτην διανυκτερεύσεων πραγματοποιοῦνται εἰς τὰς δύο αὐτὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι εἶναι αἱ μόναι διαθέτουσαι ἕνα, ἔστω καὶ περιορισμένον, τουριστικὸν ἐξοπλισμόν.

Ἡ πλήρης τουριστικὴ ἀξιοποίησις τῆς νήσου δὲν ἔχει συντελεσθῆ παρ' ὅλην τὴν ὑπαρξιν τῶν καταλλήλων προϋποθέσεων, διότι λείπουν, τόσον ἡ κατάλληλος τεχνικὴ ὑποδομὴ, ὅσον καὶ αἱ ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν τουριστῶν ἐγκαταστάσεις διανυκτερεύσεως, ἐστιάσεως καὶ ψυχαγωγίας.

Ἄξιον προσοχῆς εἶναι ὅτι, εὐθύς ὡς ἐλειτούργησεν εἰς Ἁγιον Νικόλαον παραθεριστικὸν τουριστικὸν συγκρότημα με ἀρτίας ἐγκαταστάσεις ἐξυπηρέτησεως τουριστῶν, τοῦτο ἐπέτυχεν ἀπολύτως.

7.00 ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΚΡΗΤΗΣ

Ἡ τουριστική ἀξιοποίηση μιᾶς περιοχῆς, ἢ τοι ἡ δημιουργία τῶν καταλλήλων προϋποθέσεων διὰ τὴν προσέλκυσιν ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλύτερου ἀριθμοῦ ἐπισκεπτῶν, ἀποτελεῖ οὐχὶ αὐτοσκοπὸν, ἀλλὰ μέσον ἐξυψώσεως τοῦ βιωτικοῦ ἐπιπέδου τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς καὶ καλλιτερεύσεως τοῦ ἔθνικου ἰσοζυγίου πληρωμῶν διὰ τῆς εἰσροῆς συναλλάγματος.

Ὁ τουρισμός, ὁ ὁποῖος πρὸ ὀλίγων δεκαετηρίδων ἀπετέλει προνόμιον τῶν ὀλίγων, ἔχει πλέον καταστῆ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τοῦ συγχρόνου τρόπου ζωῆς, κατὰ τὴν διάρκειαν δὲ τῶν θερινῶν διακοπῶν παρατηρεῖται μία μαζικὴ διακίνησις ἑκατομμυρίων ἀτόμων πρὸς τὰς τουριστικὰς περιοχάς.

Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ τουρισμοῦ παρουσιάζει πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά —καὶ προβλήματα— μὲ τὴν ἀνάπτυξιν ἑνὸς οἰουδήποτε ἄλλου πλουτοπαραγωγικοῦ πόρου μιᾶς χώρας. Ἡ μόνη διαφορὰ εὑρίσκεται εἰς τὸ γεγονός ὅτι, ἐνῶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἀξιοποιήσεως ἄλλων ἀγαθῶν ταῦτα ἐξάγονται ἐκ τῆς περιοχῆς παραγωγῆς πρὸς τὸν τόπον καταναλώσεως, εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ τουρισμοῦ ἡ «κατανάλωσις» γίνεται εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν περιοχήν.

Γενικῶς δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι ἡ προσπάθεια τουριστικῆς ἀξιοποιήσεως μιᾶς περιοχῆς ὁμοιάζει πρὸς τὴν προσπάθειαν διαθέσεως ἑνὸς νέου προϊόντος. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ἡ ἐπιτυχία τῆς προσπάθειας ἐξαρτᾶται σημαντικῶς ἀπὸ τὴν ὑπαρξιν «ἀγορᾶς» διὰ τὸ προσφερόμενον προϊόν, τὸν βαθμὸν ζήτησεως, τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν ποσότητα τῶν ἤδη προσφερομένων ὁμοειδῶν προϊόντων, ἐν συναρτήσει πρὸς τὴν ποιότητα καὶ τὴν τιμὴν των, καὶ τὴν προβλεπομένην ἐξέλιξιν τῆς ζήτησεως.

Εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, τὸ προσφερόμενον προϊόν ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ τουριστικὰ ἐνδιαφέροντα τῆς Κρήτης καὶ ἀπὸ τὴν δυνατότητα προσελκύσεως πρὸς αὐτὴν, ἄλλοδαπῶν καὶ ἡμεδαπῶν τουριστῶν διὰ μίαν ὅσον τὸ δυνατόν μακροτέραν παραμονὴν εἰς τὴν νῆσον.

Εἰς τὰ προηγούμενα κεφάλαια τῆς μελέτης ἐγένετο λεπτομερὴς ἀνάλυσις τοῦ τουριστικοῦ δυναμικοῦ τῆς νήσου καὶ τῶν τουριστικῶν ἐνδιαφερόντων αὐτῆς (φυσικὰ καλλνραὶ, ἀρχαιολογικοὶ χώροι, λαογραφικὰ στοιχεῖα κλπ.), τοῦ κλίματος, τῆς τεχνικῆς ὑποδομῆς καὶ τοῦ ὑφιστάμενου τουριστικοῦ ἐξοπλισμοῦ.

Ἐκ τῶν ὡς ἄνω στοιχείων εἶναι φανερόν ὅτι ἡ Κρήτη (ὅπως ἄλλως τε καὶ ἡ Ἑλλάς) εὑρισκομένη εἰς τὴν Μεσόγειον προσφέρει μὲ μικρὰς παραλλαγὰς τὸ αὐτὸ μίγμα ἡπίου κλίματος — ἀρχαιολογικῶν χώρων — ἀμμωδῶν ἀκτῶν καὶ φυσικῶν καλλονῶν, ὅπως ἡ Ἰταλία, ἡ Ἰσπανία, ἡ Γιουγκοσλαβία καὶ ἰδίως ὅπως ἡ Σικελία, ἡ Σαρδηνία, ἡ Κορσικὴ καὶ αἱ Βαλεαρίδες.

Ἡ Κρήτη εὑρίσκεται εἰς πλεονεκτικὴν θέσιν ἔναντι τῶν περισσοτέρων αὐτῶν Μεσογειακῶν περιοχῶν ὅσον ἀφορᾷ τὰς κλιματικὰς συνθήκας, τοὺς ἀρχαιολογικοὺς θησαυροὺς καὶ τὰς φυσικὰς καλλονὰς, μείονεκτεῖ ὅμως ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀπόστασιν. Πάσχει ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν τῆς κατάλληλου τεχνικῆς ὑποδομῆς καὶ τοῦ ἀπαραιτήτου τουριστικοῦ ἐξοπλισμοῦ.

Ὁ προσδιορισμὸς ὁμοῦ τοῦ εἶδους καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀπαιτηθησομένων ἐγκαταστάσεων εἶναι ἀδύνατος, ἐὰν δὲν προηγηθῆ μία ἐκτίμησις τῆς προβλεπομένης ζήτησεως τουριστικῶν ὑπηρεσιῶν, ὁ ὑπολογισμὸς τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ καὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦ παρόντος κεφαλαίου.

Ὡς ἀνεφέρθη καὶ ἄνωτέρω, εἰκάζεται ὅτι ἡ Κρήτη θὰ ἀποτελέσῃ μίαν νέαν μονάδα εἰς τὸν Μεσογειακὸν χώρον, διὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον τὸ παρὸν κεφάλαιον, μετὰ τὸν προσδιορισμὸν τῶν διαφόρων βασικῶν τύπων τουριστῶν, ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἀνάλυσιν τῆς ἀνὰ τὴν Μεσόγειον τουριστικῆς κινήσεως καὶ τῶν προοπτικῶν ἐξελίξεων αὐτῆς κατὰ τὴν ἐπομένην δεκαετίαν. Ἀκολουθῶς γίνεται ὑπολογισμὸς τῶν προοπτικῶν ἐξελίξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ, ἐφ' ὅσον πραγματοποιηθῶν ὠρισμένα βασικὰ προϋποθέσεις, ἰδίως εἰς τὸ θέμα τῆς ταχύτερας συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μὲ τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἐν συνεχείᾳ δὲ δίδεται διὰ τὴν περίοδον 1965–1975 μία ποσοτικὴ καὶ ποιοτικὴ ἐκτίμησις τῆς προβλεπομένης ζήτησεως τουριστικῶν ὑπηρεσιῶν εἰς Κρήτην.

Αἱ προβλέψεις αὗται βασίζονται εἰς τὴν προϋπόθεσιν τῆς υπάρξεως τῶν ἀπαραιτήτων ἔργων καὶ ἐγκαταστάσεων διὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν τῶν προβλεπομένων νὰ ἀφίχθωσιν εἰς τὴν νῆσον τουριστῶν. Ἡ διευκρίνησις αὕτη ἔχει σημασίαν διότι ὁ προγραμματισμὸς τῶν προτεινομένων ἔργων βασίζεται εἰς τὴν ὡς ἄνω ἐκτίμησιν, εἶναι δὲ φυσικὸν ὅτι, ἐφ' ὅσον καθυστερεῖ ἡ ἐφαρμογὴ τμήματος ἔστω τοῦ προτεινομένου προγράμματος, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀφίξεων καὶ διανυκτερεύσεων θὰ εἶναι κατώτερος τοῦ προβλεπομένου.

Ο αριθμός των ύφισταμένων κλινών π.χ. προσδιορίζει τον μέγιστον αριθμόν ατόμων τὰ ὅποια δύναται νὰ ἐξυπηρετηθοῦν εἰς μίαν δεδομένην στιγμήν. Ἐὰν ἐπομένως ἡ δυνατὴ ζήτησις εἶναι ἀνωτέρα, τμήμα αὐτῆς δὲν θὰ ἱκανοποιηθῆ. Οὕτω, κατὰ τὸ 1962 ὁ ἀριθμὸς τῶν πραγματοποιηθεισῶν, ὑπὸ ἀλλοδαπῶν τουριστῶν, διανυκτερεύσεων εἰς τὴν νῆσον ἀνήλθεν εἰς 50.000 περίπου, εἶναι δὲ ἀναμφισβήτητον ὅτι ὁ ἀριθμὸς οὗτος θὰ ἦτο κατὰ πολὺ ἀνώτερος, ἐὰν ὑπῆρχαν περισσότεραι διαθέσιμοι κλῖναι.

Βεβαίως ἀπεριόριστος ἀριθμὸς κλινῶν δὲν σημαίνει κατ' ἀνάγκην καὶ ἀπεριόριστον ἀριθμὸν διανυκτερεύσεων. Διὰ νὰ προσδιορισθῆ ἐπομένως τὸ μέγεθος τῶν διαφόρων ἐγκαταστάσεων ἐξυπηρετήσεως τουριστῶν, τῶν ἀπαιτουμένων διὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ προβλεπομένου τουριστικοῦ ρεύματος, ἐγένοντο οἱ διάφοροι ὑπολογισμοὶ μετὰ βάσιν πρῶτον τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ὑφίσταται εἰς τὴν νῆσον ὁ ἀπαραίτητος τουριστικὸς ἐξοπλισμὸς, εἰς τρόπον ὥστε αἱ ὡς ἄνω ἐκτιμήσεις νὰ εἶναι ἀνεπηρέαστοι ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν ἢ τὴν ποιότητα τῶν ὑφισταμένων τουριστικῶν ἐγκαταστάσεων.

Ἡ ἐκτίμησις τοῦ προβλεπομένου, διὰ τὴν περίοδον 1965-1975, τουριστικοῦ ρεύματος ἀλλοδαπῶν καὶ ἡμεδαπῶν τουριστῶν, ἢ σύνθεσις αὐτῶν, ἢ ἐποχικὴ κατανομὴ τῶν ἀφίξεων καὶ ὁ μέσος χρόνος παραμονῆς των εἰς τὴν νῆσον προσδιορίζουν κατ' ἀνάγκην τὸ μέγεθος καὶ τὸ εἶδος τῶν ἀπαραίτητων ἐγκαταστάσεων, ἀποτελοῦν δὲ τὴν βάσιν εἰς τὴν ὁποίαν στηρίζεται ὁ εἰς τὸν δεῦτερον τόμον τῆς παρούσης μελέτης προγραμματισμὸς τῶν ἀπαραίτητων ἔργων, ἢ ἐκτίμησις τοῦ κόστους αὐτῶν, ἢ ὅποια, συγκρινομένη πρὸς τὰς ἐκ τῆς τουριστικῆς ἀξιοποιήσεως τῆς Κρήτης ἀναμενομένης ὠφελείας, θέλει προσδιορίσει καὶ τὸν βαθμὸν σκοπιμότητος τοῦ προτεινομένου προγράμματος.

7.01 ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

Διὰ τὴν ἐκπόνησιν ἐνὸς ὀρθολογικοῦ προγράμματος τουριστικῆς ἀξιοποιήσεως τῆς Κρήτης, εἶναι ἀπαραίτητος ἡ διακρίβωσις οὐχὶ μόνον τοῦ ἀριθμοῦ τῶν προβλεπομένων νὰ ἐπισκεφθοῦν τὴν νῆσον τουριστῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ σύνθεσις τοῦ τουριστικοῦ ρεύματος ἵνα καταστή δυνατὸς ὁ προγραμματισμὸς τῶν καταλλήλων ἔργων διὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἰδιαιτέρων ἀναγκῶν ἐκάστης κατηγορίας τουριστῶν.

Οἱ τουρίσται, ἀναλόγως τῶν ἐνδιαφερόντων των καὶ τῆς γενικῆς των συμπεριφορᾶς, δύναται νὰ διαχωρισθοῦν εἰς ὠρισμένας ὁμοειδεῖς ὁμάδας. Τόσον δὲ ὁ τρόπος προβολῆς τῶν ἐνδιαφερόντων τῆς νήσου διὰ τὴν προσέλκυσιν τῶν τουριστῶν ἐκάστης τῶν ὁμάδων αὐτῶν, ὅσον καὶ αἱ ἀπαιτούμεναι διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀναγκῶν των τουριστικαὶ ἐγκαταστάσεις διαφέρουν, ὡς ἐλέχθη καὶ προηγουμένως, εἰς ἐκάστην περίπτωσιν.

Οἱ ἐπισκεπτόμενοι σήμερον τὴν Ἑλλάδα τουρίσται—ἀλλὰ καὶ τὸ μεγαλύτερον τμήμα τοῦ ἀνὰ τὴν Μεσόγειον διακινουμένου τουριστικοῦ ρεύματος—δύναται, διὰ τοὺς σκοποὺς τῆς παρούσης μελέτης, νὰ διαχωρισθοῦν εἰς τὰς κάτωθι τέσσαρας βασικὰς κατηγορίας :

1. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Α—ΤΟΥΡΙΣΤΑΙ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΩΝ : Οἱ ἐπισκέπται τῆς κατηγορίας αὐτῆς σπανίως παραμένουν εἰς ἕνα τόπον πέραν τῶν ὀλίγων ὡρῶν, εἴτε ἀποτελοῦν ὁμάδα θαλασσίου περίπλου, εἴτε ὄργανωμένην ἐκδρομὴν εἰς τὴν ἐνδοχώραν, τὰ δαπανώμενα δὲ ὑπὸ τούτων ποσὰ εἶναι ἐλάχιστα.

Τὰ πλεονεκτήματα τὰ ὅποια παρουσιάζουν διὰ τοὺς τουρίστας αἱ ὄργανωμένα αὐτὰ ἐκδρομαὶ συνίστανται κυρίως εἰς τὸ ὅτι μετὰ μίαν προκαθορισμένην καὶ γνωστὴν ἐκ τῶν προτέρων δαπάνην, δύναται νὰ ἐπισκεφθοῦν σειρὰν ἐνδιαφερόντων σημείων, εἰς βραχὺ σχετικῶς χρονικὸν διάστημα, ἐνῶ ταυτοχρόνως τὰ διάφορα προβλήματα τὰ ὅποια ἀντιμετωπίζει ὁ ἐπισκέπτης εἰς

μίαν ξένην χώραν (κρατήσεις δωματίων, εἰσιτήρια, ὁδήγησις, ἀλλαγαὶ συναλλαγμάτων, ξενάγησις κλπ.) εἶναι ἐκ τῶν προτέρων λευκωμένα.

2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Β—ΤΟΥΡΙΣΤΑΙ—ΠΕΡΙΗΓΗΤΑΙ : Οἱ τουρίσται τῆς κατηγορίας αὐτῆς παραμένουν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον πλέον τῆς μιᾶς ἡμέρας, πραγματοποιοῦν δὲ ἐν συνόλῳ ἀρκετὰς διανυκτερεύσεις διακινούμενοι συνεχῶς. Βασικὸς των σκοπὸς εἶναι ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἀξιοθεάτων σημείων μιᾶς περιοχῆς. Ἐπιλέγουν συνήθως τὸ κυριώτερον ἀστικὸν κέντρον αὐτῆς, χρησιμοποιοῦντες δὲ αὐτὸ ὡς βάσιν ἐξορμήσεως, πραγματοποιοῦν τὰς διαφόρους ἐκδρομὰς των. Μετὰ τὴν ὁλοκλήρωσιν τῆς ἐπισκέψεως τῶν διαφόρων ἀξιοθεάτων τῆς περιοχῆς μεταβαίνουν εἰς ἕτεραν πόλιν, ὅπου ἐπαναλαμβάνουν τὸ αὐτὸ πρόγραμμα.

Πολλοὶ τῶν τουριστῶν τῆς κατηγορίας αὐτῆς ταξιδεῦσιν δι' ἰδιωτικοῦ ἢ δι' ἐνοικιαζομένου αὐτοκινήτου. Εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν περιλαμβάνονται καὶ ὠρισμένοι νεοὶ συνήθως ταξιδεῦντες ἀνευ χρημάτων καὶ τῶν ὁποίων ἡ ἀμειψὴ ὠφέλεια εἰς τὸν τουρισμὸν τῆς νήσου εἶναι μηδαμινή.

3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Γ—ΤΟΥΡΙΣΤΑΙ—ΠΑΡΑΘΕΡΙΣΤΑΙ : Ἐναντικειμενικὸς σκοπὸς τῶν τουριστῶν τῆς κατηγορίας αὐτῆς εἶναι ἡ ἀνάπαυσις, ἡ κολύμβησις, ἡ θάλασσα καὶ ὁ ἥλιος. Οὗτοι παραμένουν συνήθως εἰς ἕνα καὶ μόνον τόπον κατὰ τὸ διάστημα τῆς παραμονῆς των, καὶ ἐκεῖθεν ἐκτελοῦν ἐνίοτε καὶ μερικὰς ἐκδρομὰς πρὸς τὰ ἀξιοθέατα σημεία τῆς περιοχῆς. Ἡ κατηγορία αὐτὴ τῶν τουριστῶν εἶναι καὶ ἡ ἀποδοτικωτέρα διὰ τὴν οἰκονομίαν ἐνὸς τόπου.

Ἡ βασικὴ διαφορὰ μεταξὺ τουριστῶν τῆς Α καὶ Β κατηγορίας ἀφ' ἐνὸς καὶ τῆς Γ κατηγορίας ἀφ' ἑτέρου ἔγκειται εἰς τὸ γεγονός ὅτι οἱ μὲν τῆς Α καὶ Β κατηγορίας ἔχουν ὡς κύριον ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὴν ἐπίσκεψιν τῶν διαφόρων ἀξιοθεάτων, ἢ δὲ παραμονὴ των εἰς ξενοδοχεῖον εἶναι συνέπεια ἀνάγκης διανυκτερεύσεως. Ἐναντιθέτως οἱ εἰς τὴν Γ κατηγορίαν ἀνήκοντες τουρίσται ἔχουν κύριον σκοπὸν τὴν παραμονὴν των εἰς τουριστικὸν συγκρότημα, τὸ ὅποιον βεβαίως ὀφείλει νὰ διαθέτῃ βασικὰς ἐγκαταστάσεις ἐξυπηρετήσεως τῶν ἐδικῶν ἀναγκῶν των.

4. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Δ—ΠΑΡΑΘΕΡΙΣΤΑΙ (ΜΟΝΙΜΟΙ ἢ ΗΜΙΜΟΝΙΜΟΙ) : Εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκουν ἀλλοδαποὶ ἢ ἡμεδαποὶ τουρίσται, οἱ ὅποιοι παραμένουν ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα εἰς ἐνοικιαζομένην ἢ ἰδιόκτητον οἰκίαν ἢ βίλλαν. Εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις, κυρίως προκειμένου περὶ καλλιτεχνῶν, συγγραφέων, ἀτόμων ὑψηλοῦ εἰσοδήματος ἢ ἀτόμων τῶν ὁποίων ἡ ἐργασία δὲν προϋποθέτει τὴν παρουσίαν των εἰς συγκεκριμένον τόπον, ἢ παραμονὴ των δύναται νὰ ἐξελιχθῆ καὶ εἰς μόνιμον τοιαύτην. Τουρίσται τῆς κατηγορίας αὐτῆς ἤρχισαν νὰ παρουσιάζωνται μολὶς ἐσχάτως ἐν Ἑλλάδι, εἰς Κρήτην δὲ σπανίζουσιν. Ἐναντιθέτως ὁ ἀριθμὸς των εἰς Ἰσπανίαν καὶ Ἰταλίαν εἶναι σημαντικὸς.

Ἀπὸ ἀπόψεως Ἑλληνικοῦ τουρισμοῦ, ἐξαιρετικὸν ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν αἱ στατιστικαὶ πληροφορίες τοῦ Πίνακος 51, αἱ ὅποια ἐλήφθησαν ἀπὸ τὴν Ἐκθεσιν περὶ Προοπτικῶν Ἀναπτύξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Τουρισμοῦ ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς καὶ τῆς Μ. Βρετανίας, ἐκπονηθεῖσαν τὸ 1962 ὑπὸ τῶν Γερμανικῶν Ἐταιρειῶν Heye καὶ Infratest. Συμφώνως πρὸς τὴν ἐκθεσιν αὐτὴν, τὰ 3/4 περίπου τῶν ταξιδευόντων εἰς τὸ ἐξωτερικὸν Ἑυρωπαϊῶν τουριστῶν ἀνήκουν εἰς τὴν τάξιν τῶν μεσαίων καὶ χαμηλῶν εἰσοδημάτων. Εἶναι δὲ χαρακτηριστικὸν ὅτι ἐκ τῶν ταξιδευόντων εἰς Ἑλλάδα ποσοστὸν μόνον 28 % ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν.

Πρέπει νὰ σημειωθῆ ὅτι εὐρεῖα ἀνάπτυξις τοῦ Ἑλληνικοῦ τουρισμοῦ σημαίνει κατ' ἀνάγκην προσπάθειαν προσελκύσεως ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρων τουριστῶν ἐκ τῆς κατηγορίας τῶν μεσαίων καὶ χαμηλῶν εἰσοδηματικῶν

τάξεων, ἢ ὅποια ὡς εἶδομεν καλύπτει τὸ μέγιστον ποσοστὸν τῶν Ἑυρωπαϊῶν τουριστῶν. Τοῦτο σημαίνει προσαρμογὴν τῆς προσφορᾶς τουριστικῶν ὑπηρεσιῶν ἐν Ἑλλάδι ἰδίᾳ τῶν ξενοδοχειακῶν καὶ λοιπῶν ἐγκαταστάσεων πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς μεγάλης μάζης τῶν Ἑυρωπαϊῶν τουριστῶν. Πρέπει ἐν τούτοις νὰ σημειωθῆ ὅτι ὑφίστανται σημαντικὰ περιθώρια ἀναπτύξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ τουρισμοῦ καὶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς προσελκύσεως Ἑυρωπαϊῶν τουριστῶν ὑψηλῆς εἰσοδηματικῆς στάθμης, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι, ὡς ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τῶν στοιχείων τοῦ Διαγράμματος 51, σημαντικὸν ἤδη ποσοστὸν (27 %) τῶν εἰς Ἑλλάδα ταξιδευόντων Ἑυρωπαϊῶν τουριστῶν προέρχεται ἐκ τῆς κατηγορίας ταύτης καὶ τοῦτο διότι οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὴν Ἑλλάδα τουρίσται τῆς κατηγορίας αὐτῆς ἀποτελοῦν μικρὸν μόνον ποσοστὸν τοῦ συνόλου τῶν Ἑυρωπαϊῶν μετ' ὑψηλὸν εἰσόδημα. Ἐνδιαφέρουσα ἐξ ἄλλου εἶναι ἡ διαπίστωσις καθ' ἣν ἀπὸ ἀπόψεως μορφωτικοῦ ἐπιπέδου ἢ διάρθρωσις τοῦ εἰς Ἑλλάδα κατευθυνομένου Ἑυρωπαϊκοῦ τουριστικοῦ ρεύματος εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὴν διάρθρωσιν τοῦ συνολικοῦ ρεύματος τῶν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ταξιδευόντων Ἑυρωπαϊῶν τουριστῶν. Εἶναι χαρακτηριστικὸν ὅτι τὸ ποσοστὸν τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν ἀνωτάτην ἐκπαίδευσιν εἶναι 55 % διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ 12 % διὰ τὴν Ἑυρώπην.

Οἱ Ἑυρωπαῖοι τουρίσται τῆς Ἑλλάδος προέρχονται κατὰ 72 % περίπου ἀπὸ μεγαλοπόλεις (ἀνω τῶν 100.000 κατοίκων) ἐναντι ἀντιστοίχου ποσοστοῦ διὰ τὸ σύνολον τῶν ἀνὰ τὴν Μεσόγειον διακινουμένων Ἑυρωπαϊῶν τουριστῶν 42 %.

Βασικῆς σημασίας ἀπὸ ἀπόψεως τουριστικῆς ἀναπτύξεως καὶ δὴ συναλλαγματικῶν ὠφελειῶν εἶναι ἡ προσέλκυσις τουριστῶν ταξιδευόντων οἰκονομικῶς μᾶλλον παρὰ κατὰ μόναν. Τὰ στοιχεῖα τοῦ Διαγράμματος 51 δεικνύουν ὅτι ὑφίστανται διὰ τὴν Ἑλλάδα σημαντικὰ περιθώρια βελτιώσεως καὶ εἰς τὸν τομέα αὐτόν. Ἡ Ἑλλάς ἔχει ἐπίσης ὑψηλὸν ποσοστὸν Ἑυρωπαϊῶν τουριστῶν (45 %), οἱ ὅποιοι ταξιδεῦσιν διὰ χρονικὸν διάστημα μεγαλύτερον τῶν 24 ἡμερῶν ἐν ἀντιθέσει πρὸς ὅ,τι συμβαίνει εἰς ἄλλας Ἑυρωπαϊκὰς χώρας. Τοῦτο ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν μεγάλην ἀπόστασιν τῆς χώρας ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ Ἑυρωπαϊκοῦ τουριστικοῦ ρεύματος, πρᾶγμα τὸ ὅποῖον ἔχει ὡς συνέπειαν νὰ κατευθύνωνται εἰς Ἑλλάδα οἱ Ἑυρωπαῖοι τουρίσται οἱ ἔχοντες τὸν περισσότερον διαθέσιμον χρόνον διὰ ταξίδια εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

7.02 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΣΟΓΕΙΟΝ

Ἡ ἐξέλιξις τοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ τῆς νήσου Κρήτης συνδέεται στενῶς μετὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ μεσογειακοῦ τουριστικοῦ ρεύματος, τοῦ ὁποίου τμήμα ἀποτελεῖ καὶ ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς ἐξωτερικὸς τουρισμὸς. Καθίσταται ὡς ἐκ τούτου ἀναγκαῖα ἡ ἐξέτασις τοῦ μεγέθους, τοῦ ρυθμοῦ ἀναπτύξεως καὶ τῶν κυριωτέρων χαρακτηριστικῶν καὶ τάσεων τοῦ μεσογειακοῦ τουρισμοῦ διὰ τὸν σχηματισμὸν, ὅσον τὸ δυνατόν σαφεστέρων προοπτικῶν περὶ τῆς «δυσνητικῆς ζήτησεως», ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, τουριστικῶν ὑπηρεσιῶν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς νήσου Κρήτης.

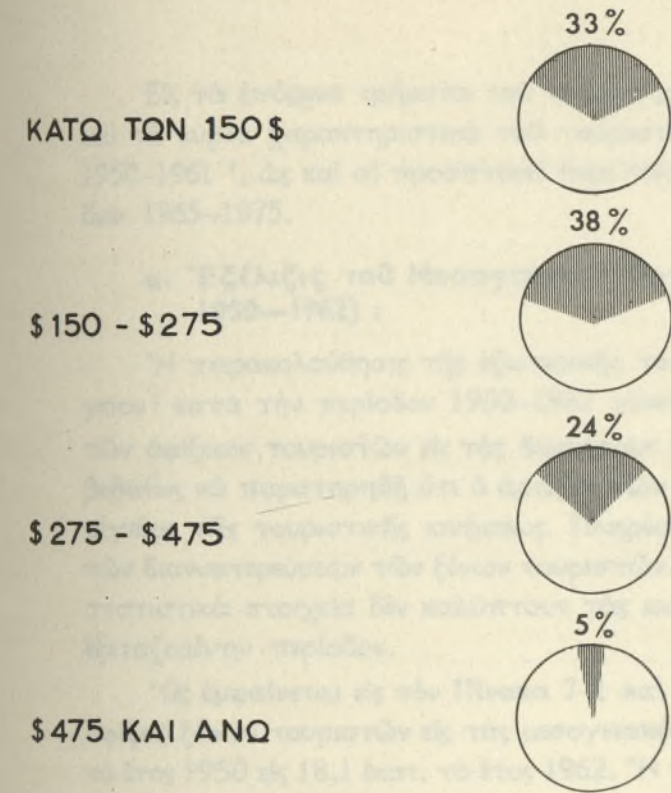
Ἡ περιοχὴ τῆς Μεσογείου παρουσιάζει ποῖαν τινα ὁμοιομορφίαν ἀπὸ κλιματολογικῆς ἀπόψεως, ἰδίᾳ λόγω τῆς μακρᾶς κατ' ἔτος περιόδου ἡλιολουστων ἡμερῶν. Αἱ εὐνοϊκαὶ αὐτὰ κλιματολογικὰ συνθήκαι καθιστοῦν δυνατὴν τὴν πληρεστέραν τουριστικὴν ἀξιοποίησιν τῶν ἐκτεταμένων θαλασσίων ἀκτῶν, αἱ ὅποια ἀποτελοῦν βασικὸν παράγοντα τουριστικῆς ἀναπτύξεως μιᾶς περιοχῆς.

ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΣΥΝΟΛΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

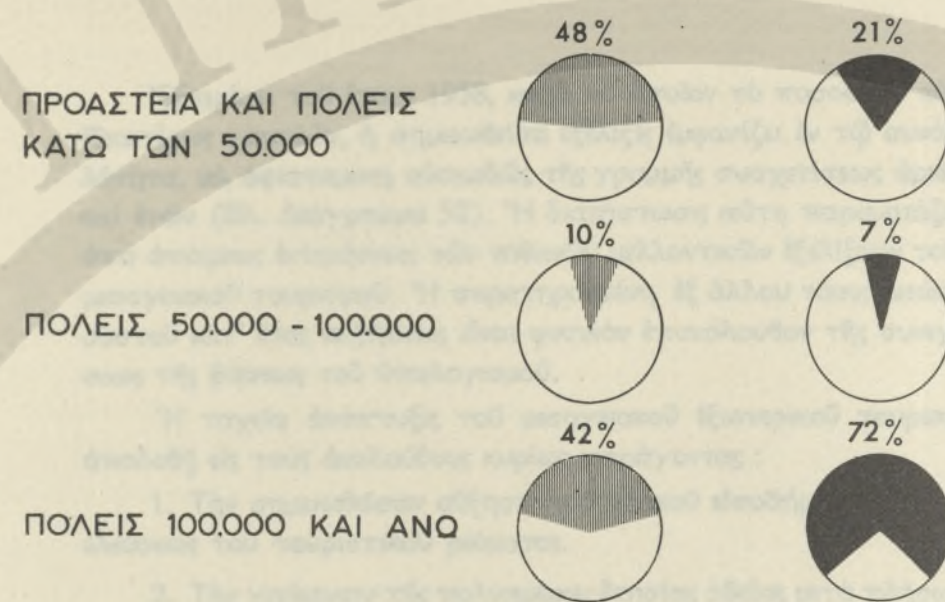
ΤΑΞΕΙΔΕΥΟΝΤΕΣ ΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΠΟΛΕΩΣ ΜΟΝΙΜΟΥ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

ΣΥΝΟΛΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

ΤΑΞΕΙΔΕΥΟΝΤΕΣ ΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑ

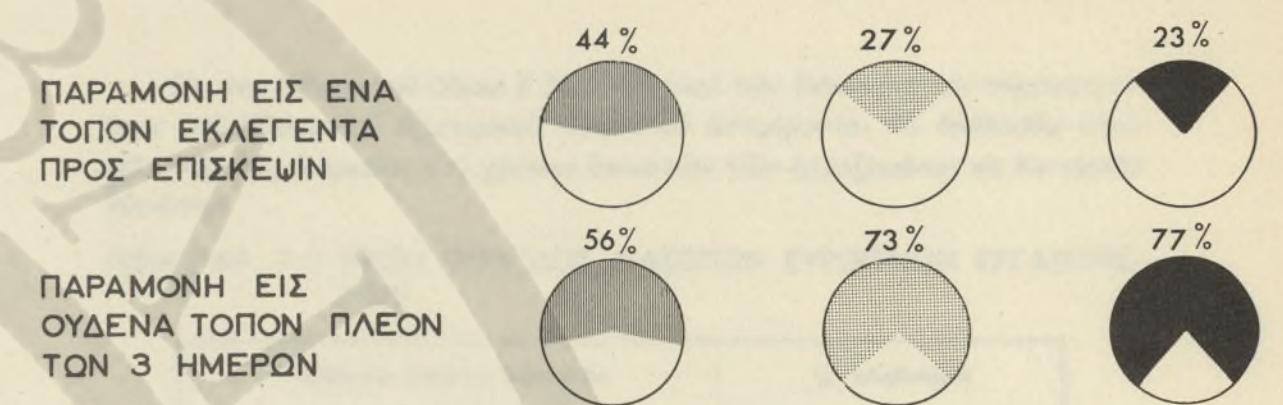

ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΕΠΙΣΚΕΠΤΟΜΕΝΗ ΧΩΡΑ

ΤΟΥΡΙΣΤΑΙ ΙΤΑΛΙΑΝ

ΤΑΞΕΙΔΕΥΟΝΤΕΣ ΕΙΣ: ΙΣΠΑΝΙΑΝ

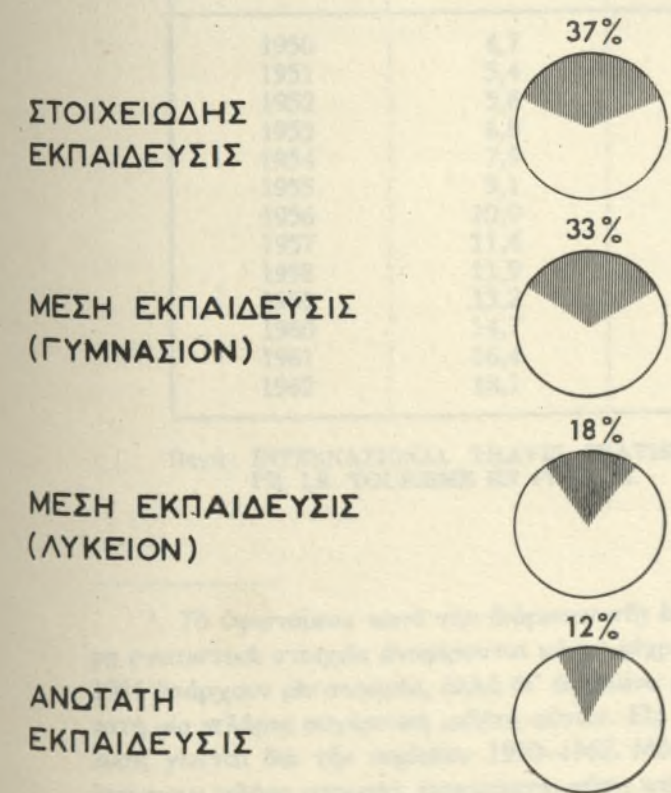
ΕΛΛΑΔΑ

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΝ ΕΠΙΠΕΔΟΝ

ΣΥΝΟΛΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

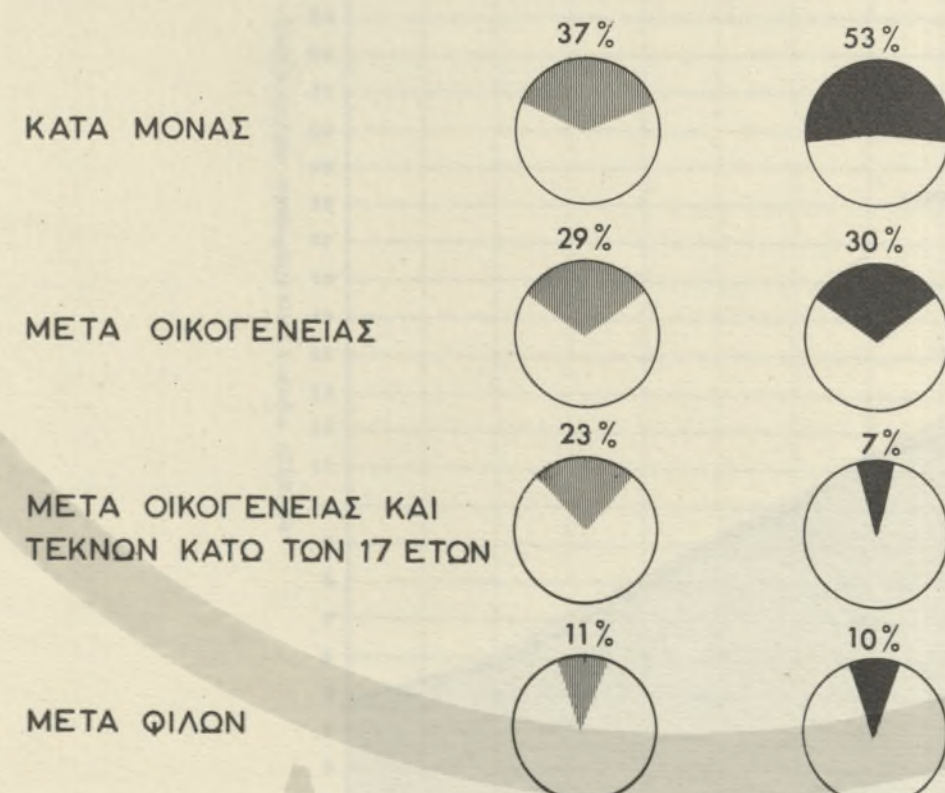
ΤΑΞΕΙΔΕΥΟΝΤΕΣ ΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑ

ΣΥΝΟΔΕΥΣΙΣ

ΣΥΝΟΛΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

ΤΑΞΕΙΔΕΥΟΝΤΕΣ ΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑ

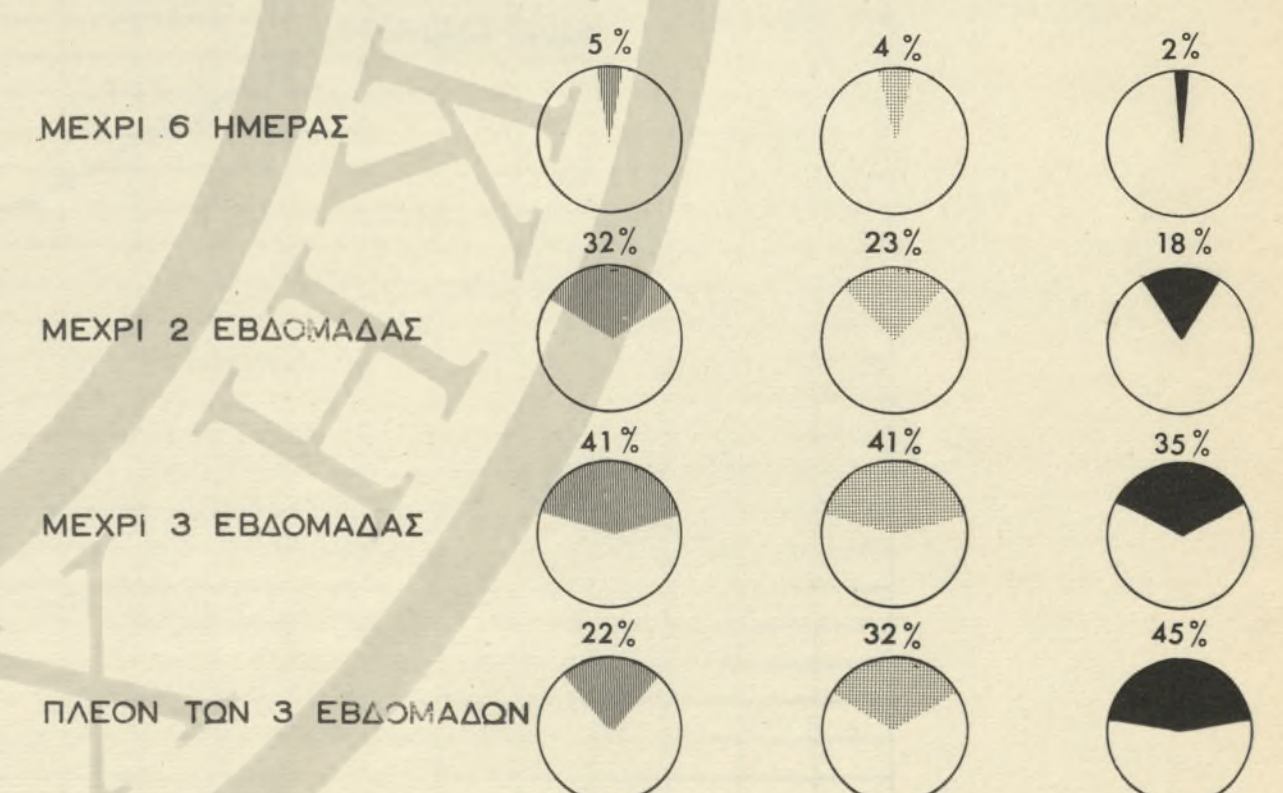

ΧΡΟΝΟΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ

ΤΟΥΡΙΣΤΑΙ ΙΤΑΛΙΑΝ

ΤΑΞΕΙΔΕΥΟΝΤΕΣ ΕΙΣ: ΙΣΠΑΝΙΑΝ

ΕΛΛΑΔΑ

ΕΥΡΩΠΑΙΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Είς τὰ ἐπόμενα τμήματα τοῦ παρόντος Κεφαλαίου ἐξετάζονται ἡ ἐξέλιξις καὶ τὰ κύρια χαρακτηριστικά τοῦ τουριστικοῦ ρεύματος κατὰ τὴν περίοδον 1950-1961¹, ὡς καὶ αἱ προοπτικαὶ περὶ τῆς ἐξελίξεως αὐτοῦ κατὰ τὴν περίοδον 1965-1975.

α. Ἐξέλιξις τοῦ Μεσογειακοῦ Τουριστικοῦ Ρεύματος (Περίοδος 1950-1962) :

Ἡ παρακολούθησις τῆς ἐξωτερικῆς τουριστικῆς κινήσεως εἰς τὴν Μεσόγειον² κατὰ τὴν περίοδον 1950-1962 γίνεται ἐπὶ τῆ βάσει τῆς στατιστικῆς τῶν ἀφίξεων τουριστῶν εἰς τὰς διαφόρους χώρας προορισμοῦ αὐτῶν. Πρέπει βεβαίως νὰ παρατηρηθῆ ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀφίξεων δὲν δεικνύει ἐπακριβῶς τὸ μέγεθος τῆς τουριστικῆς κινήσεως. Πληρέστερον δείκτην συνιστᾷ ἡ ἐξέλιξις τῶν διανυκτερεύσεων τῶν ξένων τουριστῶν. Τὰ ὑφιστάμενα ἐν τούτοις σχετικὰ στατιστικὰ στοιχεῖα δὲν καλύπτουν τὰς κυριωτέρας χώρας ἢ ὁλόκληρον τὴν ἐξεταζομένην περίοδον.

Ὡς ἐμφαίνεται εἰς τὸν Πίνακα 7-1 καὶ εἰς τὸ Διάγραμμα 52 αἱ συνολικαὶ ἀφίξεις ξένων τουριστῶν εἰς τὰς μεσογειακὰς χώρας ἠξήθησαν ἀπὸ 4.7 ἑκατ. τὸ ἔτος 1950 εἰς 18,1 ἑκατ. τὸ ἔτος 1962. Ἡ πραγματοποιηθεῖσα αὐξήσις ἀναποκρίνεται εἰς μέσον ἐτήσιον ποσοστὸν αὐξήσεως 12% περίπου. Τὸ μέσον ἐτήσιον ποσοστὸν αὐξήσεως ἦτο ὑψηλότερον, ἦτοι 13,5%, κατὰ τὴν περίοδον 1951-1956 καὶ χαμηλότερον, ἦτοι 11% περίπου, κατὰ τὴν περίοδον 1957-1962.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-1 ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ 1950-1961.

ΕΤΗ	ΑΦΙΞΙΣ (Εἰς ἑκατομμύρια τουριστῶν)	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	
		(Εἰς ἀπολύτους ἀριθμούς)	Εἰς ποσοστὸν τοῖς %
1950	4,7	—	—
1951	5,4	0,7	14,9
1952	5,8	0,4	7,4
1953	6,8	1,0	17,2
1954	7,9	1,1	16,1
1955	9,1	1,2	15,1
1956	10,0	0,9	10,9
1957	11,4	1,4	14,0
1958	11,9	0,5	4,3
1959	13,2	1,3	10,9
1960	14,7	1,5	11,3
1961	16,4	1,7	11,5
1962	18,1	1,7	10,5

Πηγή: INTERNATIONAL TRAVEL STATISTICS, LE TOURISME EN EUROPE, LE TOURISME EN FRANCE.

1. Τὰ ὑφιστάμενα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐκπονήσεως τῆς παρούσης Μελέτης πλήρη στατιστικὰ στοιχεῖα ἀναφέρονται μόνον μέχρι τοῦ ἔτους 1962. Διὰ τὰ ἔτη 1963 καὶ 1964 ὑπάρχουν μὲν στοιχεῖα, ἀλλὰ δι' ὠριμένα μόνον κράτη, καὶ δὲν εἶναι ἐπιτόμως δυνατὴ μία πλήρης συγκριτικὴ μελέτη αὐτῶν. Εἰς τὸ παρὸν Κεφάλαιον, ἐπιτόμως, ἡ ἀνάλυσις γίνεται διὰ τὴν περίοδον 1950-1962. Μόνον εἰς τὰς περιπτώσεις εἰς τὰς ὅπας ὑπάρχουν πλήρη στοιχεῖα, ἐπεκτείνεται αὕτη καὶ εἰς τὰ ἐπόμενα ἔτη.

2. Ἐξετάζεται ἡ τουριστικὴ κίνησις τῶν κυριωτέρων Μεσογειακῶν χωρῶν. Εἰδικώτερον ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἰσπανίαν καὶ Γαλλίαν, ἡ ἐξέτασις περιορίζεται εἰς τὴν κίνησιν τῶν μεσογειακῶν διαμερισμάτων τῶν χωρῶν αὐτῶν.

Ἐξαιρέσει τοῦ ἔτους 1958, κατὰ τὸ ὅποιον τὸ ποσοστὸν αὐξήσεως εἶναι ἰδιαίτερος χαμηλόν, ἡ σημειωθεῖσα ἐξέλιξις ἐμφανίζει ἐν τῷ συνόλῳ τῆς ὁμαλότητα, μὴ ἀφισταμένη οὐσιωδῶς τῆς γραμμῆς συσχετίσεως ἀριθμοῦ ἀφίξεων καὶ ἐτῶν (βλ. Διάγραμμα 52). Ἡ διαπίστωσις αὕτη παρουσιάζει ἐνδιαφέρον ἀπὸ ἀπόψεως ἐκτιμήσεως τῶν πιθανῶν μελλοντικῶν ἐξελίξεων τοῦ ἐξωτερικοῦ μεσογειακοῦ τουρισμοῦ. Ἡ παρατηρουμένη ἐξ ἄλλου τάσις μειώσεως τοῦ ποσοστοῦ κατ' ἔτος αὐξήσεως εἶναι φυσικὸν ἐπακόλουθον τῆς συνεχοῦς διευρύνσεως τῆς βάσεως τοῦ ὑπολογισμοῦ.

Ἡ ταχεῖα ἀνάπτυξις τοῦ μεσογειακοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ δέον νὰ ἀποδοθῆ εἰς τοὺς ἀκολουθοῦντας κυρίως παράγοντας :

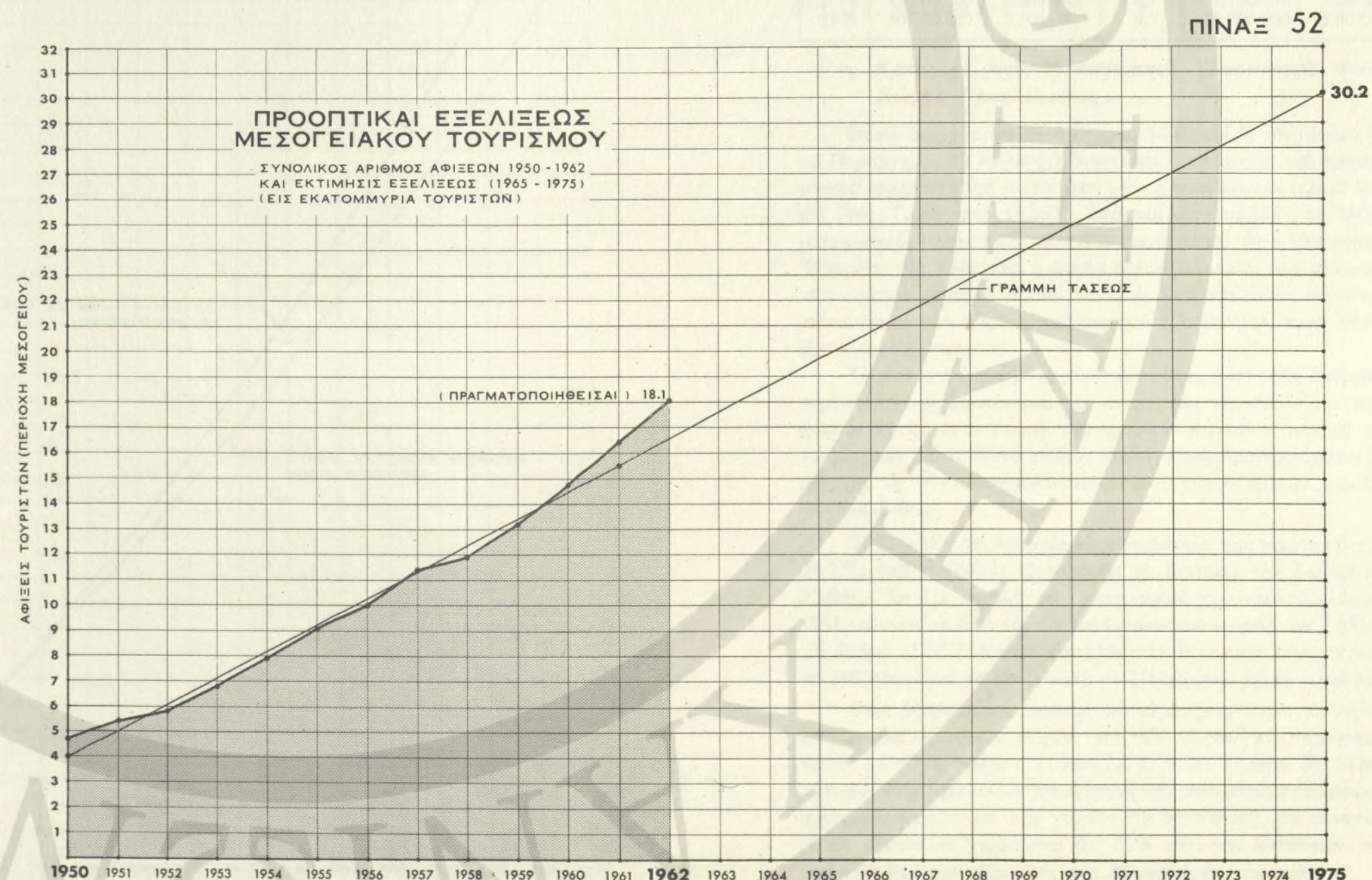
1. Τὴν σημειωθεῖσαν αὐξήσιν τοῦ ἐθνικοῦ εισοδήματος τῶν χωρῶν προελεύσεως τοῦ τουριστικοῦ ρεύματος.

2. Τὴν γενίκευσιν τῆς πολυμέρου ἐτησίως ἀδείας μετὰ πλήρων ἀποδοχῶν εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς ἀπασχολουμένους, ἢ ὅποια κατέστησε δυνατὴν τὴν μαζικὴν ἐπέκτασιν τοῦ τουριστικοῦ ρεύματος, καὶ πέραν τῶν ἐθνικῶν ὁρίων ἐκάστης χώρας.

Εἰς τὴν ἐκθεσιν τοῦ Οἴκου F.N. Hege περὶ τῶν δυνατοτήτων τῆς ἀναπτύξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ ἀναφέρονται τὰ ἀκόλουθα στοιχεῖα περὶ τῆς διαρκείας τοῦ χρόνου διακοπῶν τῶν ἐργαζομένων εἰς Κεντρικὴν Εὐρώπην.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-2 ΜΕΣΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΙΑΚΟΠΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

Διάρκεια ἐτήσιων διακοπῶν	% πληθυσμοῦ
1 ἕως 2 ἑβδομάδας	24%
3 » »	29%
4 » » καὶ ἄνω	18%
Μὴ δυνατὸς διακοπῶν	29%
Σύνολον	100%

3. Τὴν ταχυτάτην πρόοδον εἰς τὰ μέσα συγκοινωνίας, τὴν πύκνωσιν τοῦ δικτύου τῶν συγκοινωνιῶν μεταξύ τῶν διαφόρων χωρῶν, τὴν τεραστίαν ἀνάπτυξιν τῶν συγκοινωνιακῶν μέσων ἀπὸ ἀπόψεως ταχύτητος καὶ τὴν παράλληλον μείωσιν κόστους.

Εἰδικώτερον, ὅσον ἀφορᾷ τὴν περιοχὴν τῆς Μεσογείου, βασικῆς σημασίας παράγων ἔλλεξος τοῦ τουριστικοῦ ρεύματος εἶναι, ὡς ἤδη ἀνεφέρθη, αἱ λίαν εὐνοϊκὰ κλιματολογικὰ συνθῆκαι. Εἰς τὰς περισσοτέρας μεσογειακὰς περιοχάς, ἡ πραγματοποίησις 200 καὶ πλέον ἡλιολουστών ἡμερῶν κατ' ἔτος δὲν εἶναι ἀσύνηθες φαινόμενον.

β. Προοπτικὰ Ἐξελίξεις τοῦ Μεσογειακοῦ Τουριστικοῦ Ρεύματος (Περίοδος 1965—1975) :

Ἄπαντες οἱ ἀνωτέρω ἐκτεθέντες εὐνοϊκοὶ παράγοντες θὰ ἐξακολουθήσουν νὰ ἐπενεργοῦν ἰσχυρῶς καὶ εἰς τὸ μέλλον ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως τοῦ μεσογειακοῦ τουριστικοῦ ρεύματος. Ἡ συνεχὴς ἀνύψωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου, ἡ ταχυτάτη πρόοδος εἰς τὰ μέσα ἐπικοινωνίας καὶ συγκοινωνίας καὶ δὴ ἡ μαζικὴ χρησιμοποίησις τοῦ αὐτοκινήτου, θὰ ἀποτελοῦν ἰσχυροὺς παράγοντας συνεχῶς διογκώσεως τοῦ τουριστικοῦ τούτου ρεύματος.

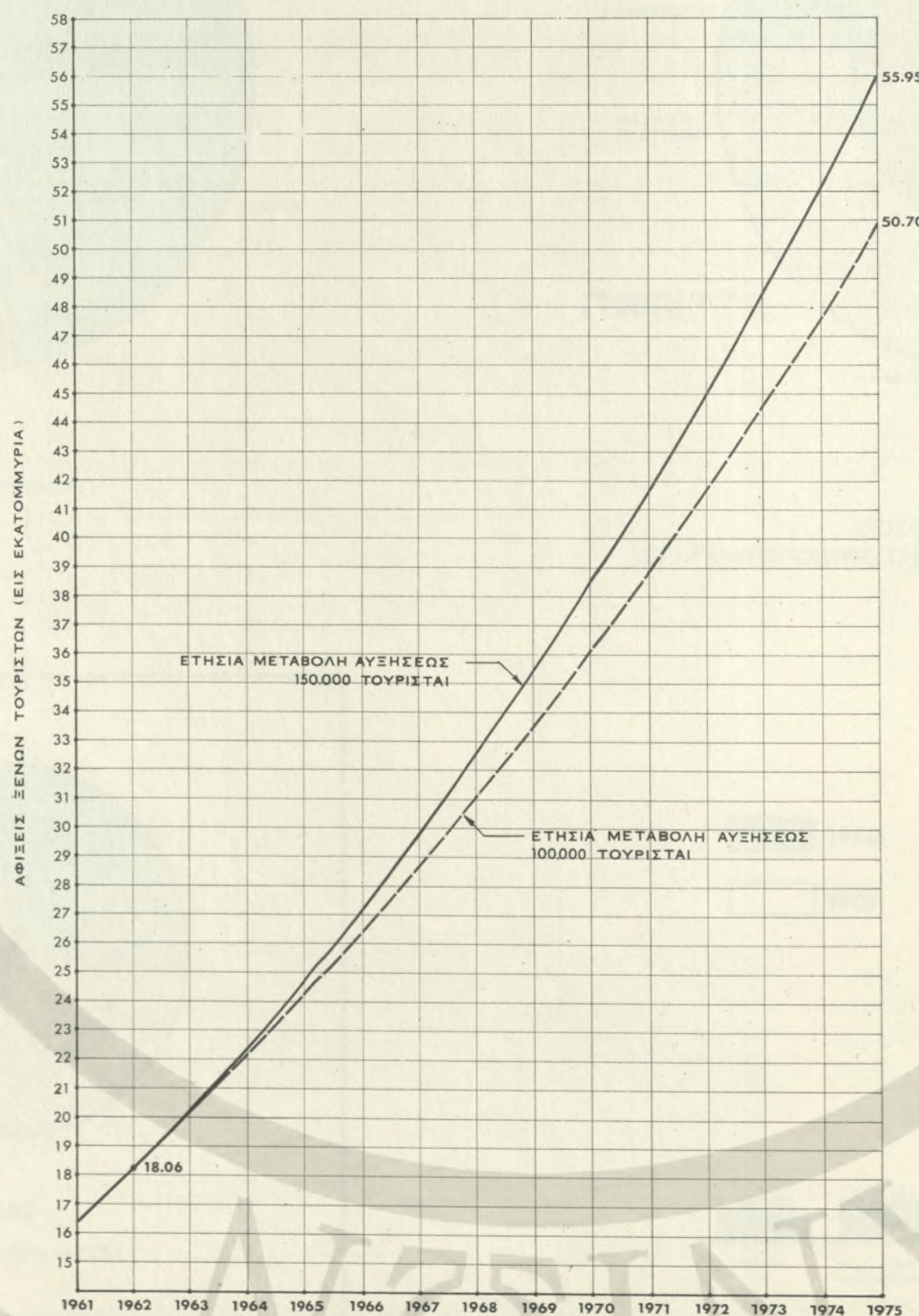
Εἰς τὸ Διάγραμμα 52 γίνεται προβολὴ τῆς τάσεως τῶν ἀφίξεων τῶν τουριστῶν κατὰ τὴν περίοδον 1950—1962 μέχρι τοῦ ἔτους 1975. Βάσει τῆς προβολῆς ταύτης τὸ σύνολον τῶν ἀφίξεων ξένων τουριστῶν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Μεσογείου κατὰ τὸ ἔτος 1975 ἐκτιμᾶται εἰς 30 ἑκατ. περίπου. Ἄλλ' ἢ ἐκτίμησις αὕτη εἶναι λίαν συντηρητικὴ καὶ δέον νὰ ἀπορριφθῇ. Κατὰ τὴν περίοδον 1950—1962 παρατηρεῖται σαφὴς τάσις αὐξήσεως τῆς ἑτησίας μεταβολῆς τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀφίξεων κατὰ 100 χιλιάδας περίπου κατὰ μέσον ὄρον¹.

Ἡ τάσις αὕτη, ἡ ὁποία δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀφίξεων τῆς περιόδου 1965—1975 βάσει τῆς προβολῆς τῆς γραμμῆς τάσεως τῆς περιόδου 1950—1962², δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι θὰ συνεχισθῇ καὶ εἰς τὸ μέλλον, διὰ τοὺς ἤδη ἐκτεθέντας λόγους. Οὕτω, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑποθέσεως ὅτι ἡ ἑτησία μεταβολὴ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀφίξεων θὰ αὐξάνη κατὰ 100—150 χιλιάδας ἑτησίως καὶ μὲ ἀφετηρίαν τὸ ἐπίπεδον μεταβολῆς τῶν ἀφίξεων τοῦ ἔτους 1961, ὡς δεικνύεται εἰς τὸν Πίνακα 7—3 καὶ εἰς τὸ Διάγραμμα 53, ὑπολογίζεται ὅτι κατὰ τὸ 1975 τὸ ἐπίπεδον τῶν ἀφίξεων θὰ ἀνέλθῃ εἰς 51 ἕως 56 ἑκατ. περίπου, ἤτοι θὰ αὐξηθῇ κατὰ 3—3,4 φορές ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ ἐπίπεδον τοῦ 1962. Ἡ ἐξέλιξις αὕτη συμβιβάζεται καὶ μὲ τὴν ὑπόθεσιν περὶ βαθμιαίας μειώσεως τοῦ μέσου ἑτησίου ποσοστοῦ αὐξήσεως τῶν ἀφίξεων. Οὕτω μεταξύ 1962 καὶ 1975, τὸ ἑτήσιον ποσοστὸν αὐξήσεως μειοῦται βαθμιαίως ἀπὸ 11% εἰς 6,5% (βάσει τῆς ὑποθέσεως περὶ αὐξήσεως τῆς ἑτησίας μεταβολῆς τῶν ἀφίξεων κατὰ 100 χιλ.) ἢ ἀπὸ 11,3% εἰς 7,3% (βάσει τῆς ὑποθέσεως ὅτι ἡ ἑτησία μεταβολὴ τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀφίξεων αὐξάνεται κατὰ 150 χιλ.). Ἐξ ἄλλου τὸ μέσον ἑτήσιον ποσοστὸν αὐξήσεως τῶν ἀφίξεων δι' ὀλόκληρον τὴν περίοδον εἶναι βάσει μὲν τῆς πρώτης ὑποθέσεως 8,4%, βάσει δὲ τῆς δευτέρας 9,2%.

¹ Εἶναι ἄξιον ἰδιαίτερας σημειώσεως ὅτι κατὰ τὰ τρία τελευταῖα ἔτη ὁμαλῆς τουριστικῆς ἐξελίξεως εἰς τὴν σειρὰν 1950—1962 ἡ ἑτησία αὐξήσις τῆς μεταβολῆς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀφίξεων ἦτο 200 χιλιάδες.

² Ἡ προβολὴ τῆς γραμμῆς τάσεως τῆς περιόδου 1950—1962 διὰ τὴν περίοδον 1962—1975 ὑποδηλοῖ σταθερὰν ἑτησίαν αὐξήσιν τῶν ἀφίξεων κατὰ ἓν ἑκατ. περίπου. Ἄλλ' ἢ ὑπόθεσις αὕτη δὲν συμβιβάζεται μὲ τὴν πραγματοποιηθεῖσαν ἐξέλιξιν τῆς ἑτησίας μεταβολῆς τῶν ἀφίξεων κατὰ τὴν περίοδον 1950—1962.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΑΦΙΞΕΩΝ ΞΕΝΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗΝ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ ΑΠΟ 1961 ΕΩΣ 1975

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-3 ΕΚΤΙΜΗΣΙΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΑΡΙΘΜΟΥ ΑΦΙΞΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΙΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ 1965—1975.

Έτος	Βάσει ἑτησίας αὐξήσεως τῆς μεταβολῆς τῶν ἀφίξεων κατὰ 100.000			Βάσει ἑτησίας αὐξήσεως τῆς μεταβολῆς τῶν ἀφίξεων κατὰ 150.000		
	Σύνολον ἀφίξεων	Ἐτησία ἀπόλυτος μεταβολή	Ἐτησία % μεταβολή	Σύνολον ἀφίξεων	Ἐτησία ἀπόλυτος μεταβολή	Ἐτησία % μεταβολή
1961	16.400.000	1.700.000	—	16.400.000	1.700.000	—
1962	18.200.000	1.800.000	11,0	18.250.000	1.850.000	11,3
1963	20.100.000	1.900.000	10,5	20.250.000	2.000.000	10,96
1964	22.100.000	2.000.000	10,0	22.400.000	2.150.000	10,6
1965	24.300.000	2.100.000	9,5	24.700.000	2.300.000	10,26
1966	26.400.000	2.200.000	9,0	27.150.000	2.450.000	9,9
1967	28.700.000	2.300.000	8,7	29.750.000	2.600.000	9,5
1968	31.100.000	2.400.000	8,3	32.500.000	2.750.000	9,2
1969	33.600.000	2.500.000	8,0	35.400.000	2.900.000	8,9
1970	36.200.000	2.600.000	7,7	38.450.000	3.050.000	8,6
1971	38.900.000	2.700.000	7,4	41.650.000	3.200.000	8,3
1972	41.700.000	2.800.000	7,2	45.000.000	3.350.000	8,0
1973	44.600.000	2.900.000	7,0	48.500.000	3.500.000	7,8
1974	47.600.000	3.000.000	6,7	52.150.000	3.650.000	7,5
1975	50.700.000	3.100.000	6,5	55.950.000	3.800.000	7,3

γ. Κατανομή τοῦ Μεσογειακοῦ Τουριστικοῦ Ρεύματος κατὰ Χώρας Προελεύσεως :

Εἰς τὰ Διαγράμματα τοῦ Πίνακος 54 ὡς καὶ εἰς τὸν Πίνακα VII—I (Π) (εἰς τὸ Παράρτημα τῆς Μελέτης) δεικνύεται ἡ κατανομὴ τοῦ μεσογειακοῦ τουριστικοῦ ρεύματος κατὰ κυριωτέρας χώρας προελεύσεως αὐτοῦ διὰ τὰ ἔτη 1950 καὶ 1961. Τόσον κατὰ τὸ 1950, ὅσον καὶ κατὰ τὸ 1961, τὰ 3/4 καὶ πλέον τοῦ μεσογειακοῦ τουριστικοῦ ρεύματος προέρχονται ἀπὸ Εὐρωπαίους τουρίστας. Ἐξαιρέσει τῆς Ἑλβετίας, ἡ ὁποία ἐμφανίζει μικρὰν τινα μείωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀφίξεων μεταξύ 1950 καὶ 1961, εἰς ὅλας τὰς ἄλλας περιπτώσεις παρατηρεῖται σημαντικὴ αὐξήσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀφίξεων κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐξεταζομένης περιόδου.

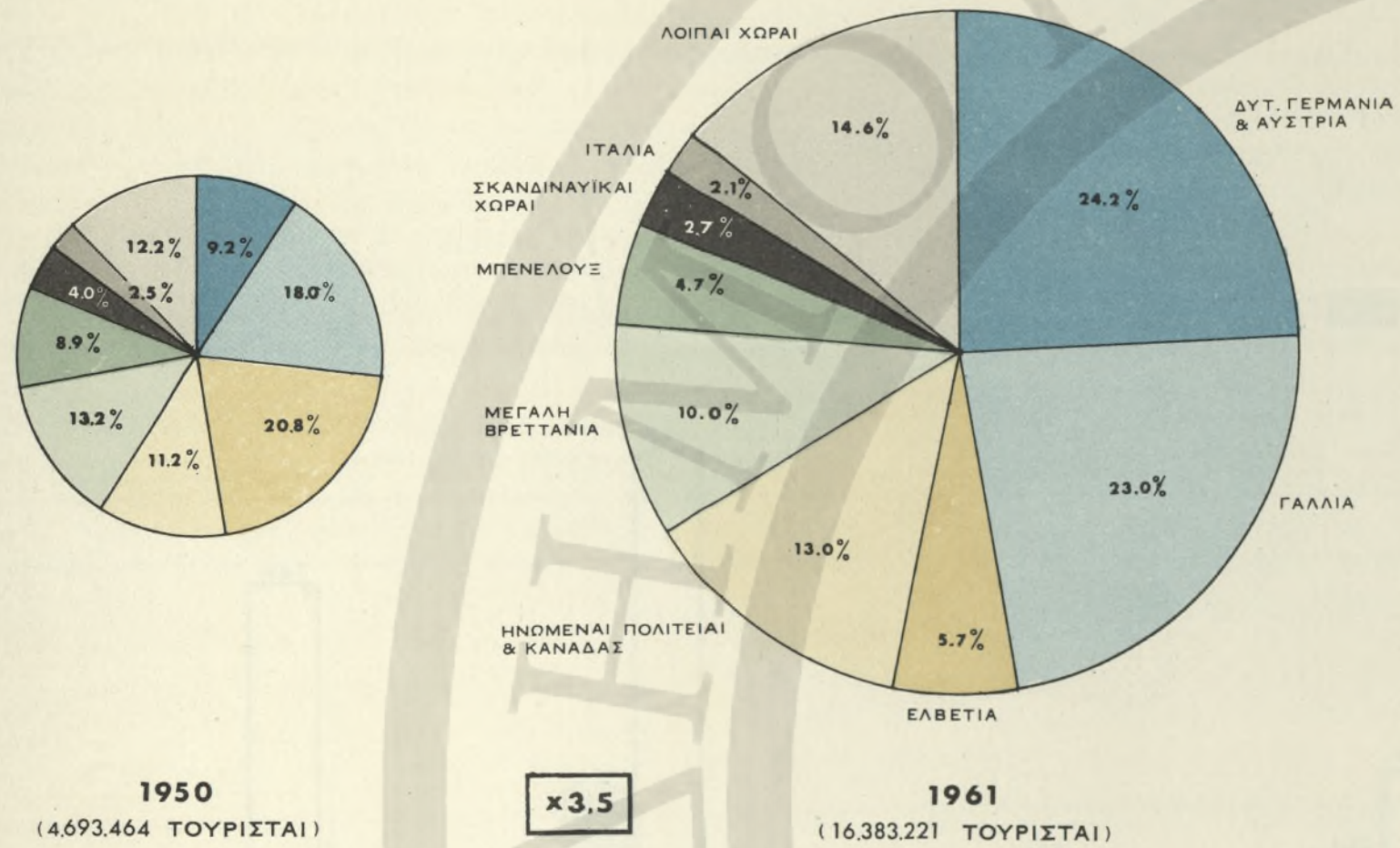
Τὸ ποσοστὸν αὐξήσεως εἶναι ἐν τούτοις οὐσιωδῶς διάφορον εἰς ἑκάστην περίπτωσιν, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀνατροπὴν τῆς σειρᾶς προτεραιότητος τῶν χωρῶν αὐτῶν ὅσον ἀφορᾷ τὴν σχετικὴν σημασίαν των εἰς τὸ μεσογειακὸν τουριστικὸν ρεῦμα. Κατὰ τὸ ἔτος 1961 ἡ σειρά προτεραιότητος βάσει τῆς συμμετοχῆς, εἰς τὸν μεσογειακὸν τουρισμὸν, τῶν διαφόρων χωρῶν ἐμφανίζεται ὡς ἀκολουθῶς :

Ἡ Γερμανία καὶ Αὐστρία καταλαμβάνουν τὴν πρώτην θέσιν μὲ ποσοστὸν 24,2%, ἐνῶ ἡ Γαλλία ἐξακολουθεῖ νὰ διατηρῇ τὴν δευτέραν μὲ ποσοστὸν 23,0%. Τὸ 1/2 σχεδὸν τοῦ μεσογειακοῦ τουριστικοῦ ρεύματος τοῦ ἔτους 1961 καλύπτεται ἀπὸ τὰς ἀφίξεις Γερμανοαυστριακῶν καὶ Γάλλων τουριστῶν. Ἐξ ἄλλου, αἱ ΗΠΑ—Καναδᾶς καὶ Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ συμμετέχουν, τόσον κατὰ τὸ 1950 ὅσον καὶ τὸ 1961, κατὰ τὸ 1/4 περίπου εἰς τὸ συνολικὸν ρεῦμα.

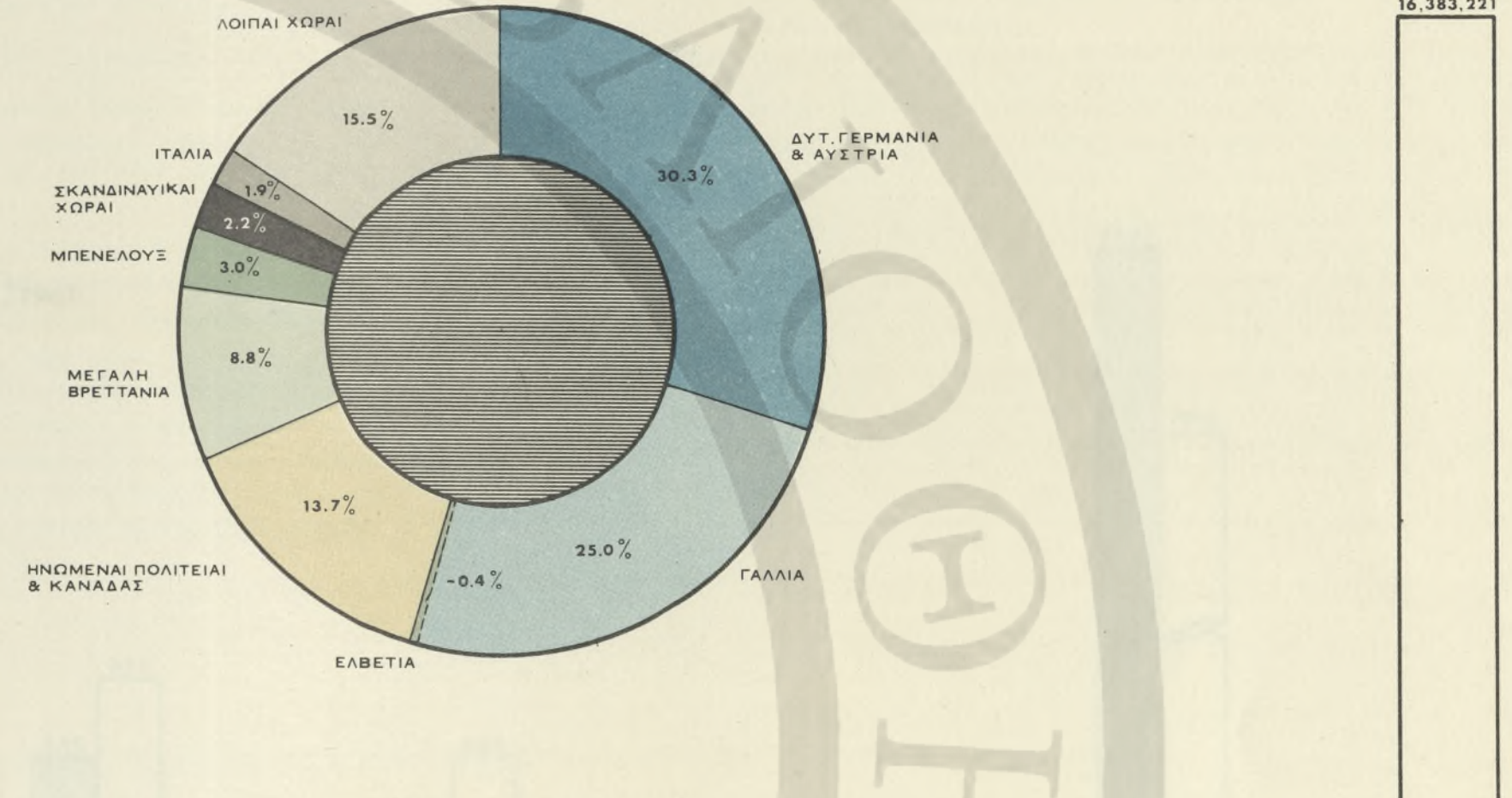
Εἶναι ἄξιον παρατηρήσεως ὅτι αἱ ἀφίξεις τουριστῶν εἰς τὴν Μεσόγειον ἐκ τῶν Σκανδιναβικῶν χωρῶν καὶ τῶν χωρῶν τῆς Μπενελοῦξ ἀνέρχονται κατὰ τὸ 1961 εἰς ποσοστὸν μόνον 7,4%. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ὑφίστανται σημαντικὰ περιθώρια μελλοντικῆς αὐξήσεως τοῦ μεσογειακοῦ τουρισμοῦ ἐκ τῶν Σκανδιναβικῶν χωρῶν καὶ τῶν χωρῶν τῆς Μπενελοῦξ, καὶ συνεπῶς ὁ παράγων οὗτος πρέπει νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴν κατάρτισιν προγραμμάτων τουριστικῆς ἀναπτύξεως εἰς τὰς Μεσογειακὰς περιοχάς.

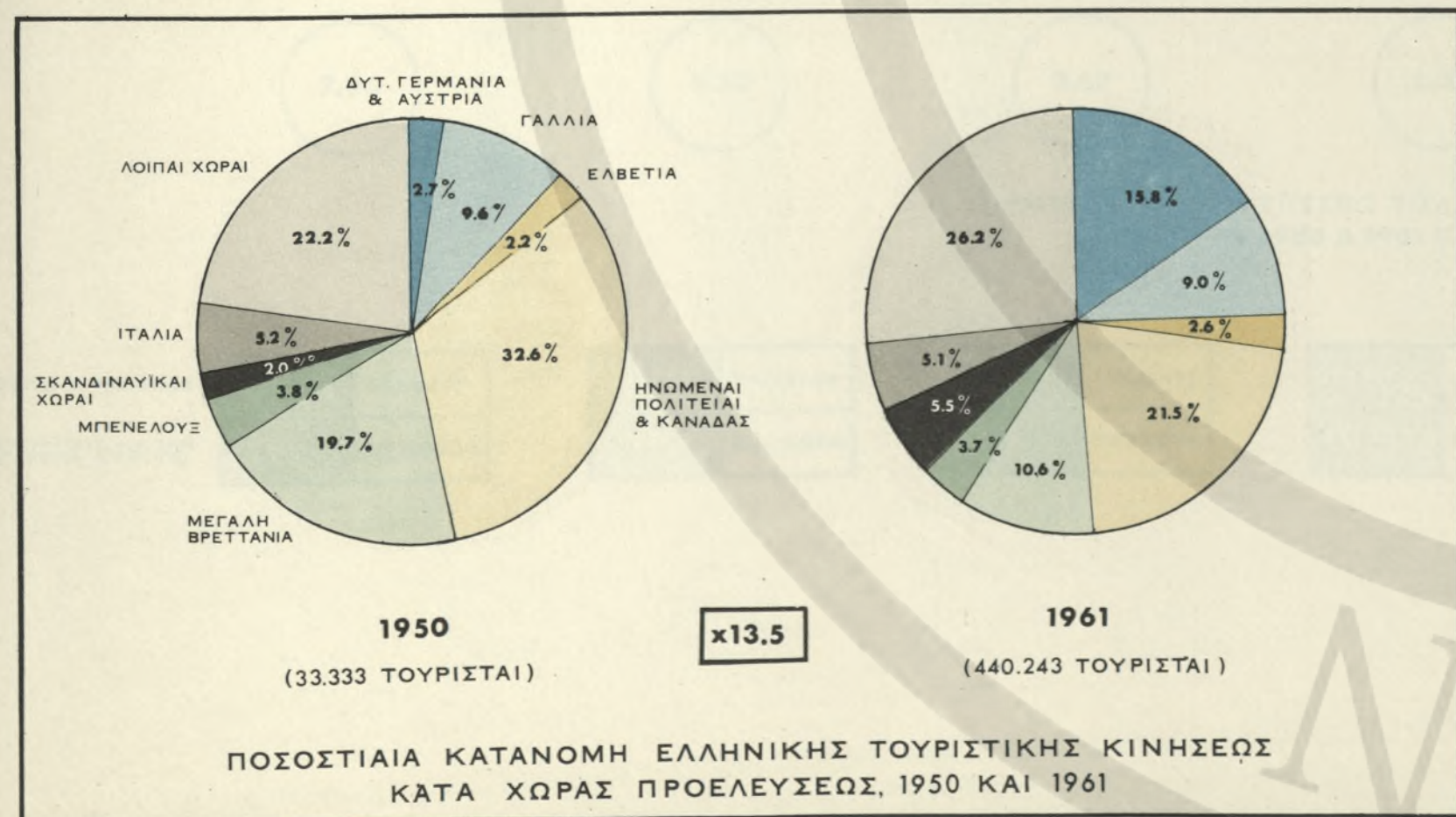
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ, 1950 ΚΑΙ 1961, ΚΑΤΑ ΧΩΡΑΣ ΠΡΟΕΛΥΣΕΩΣ

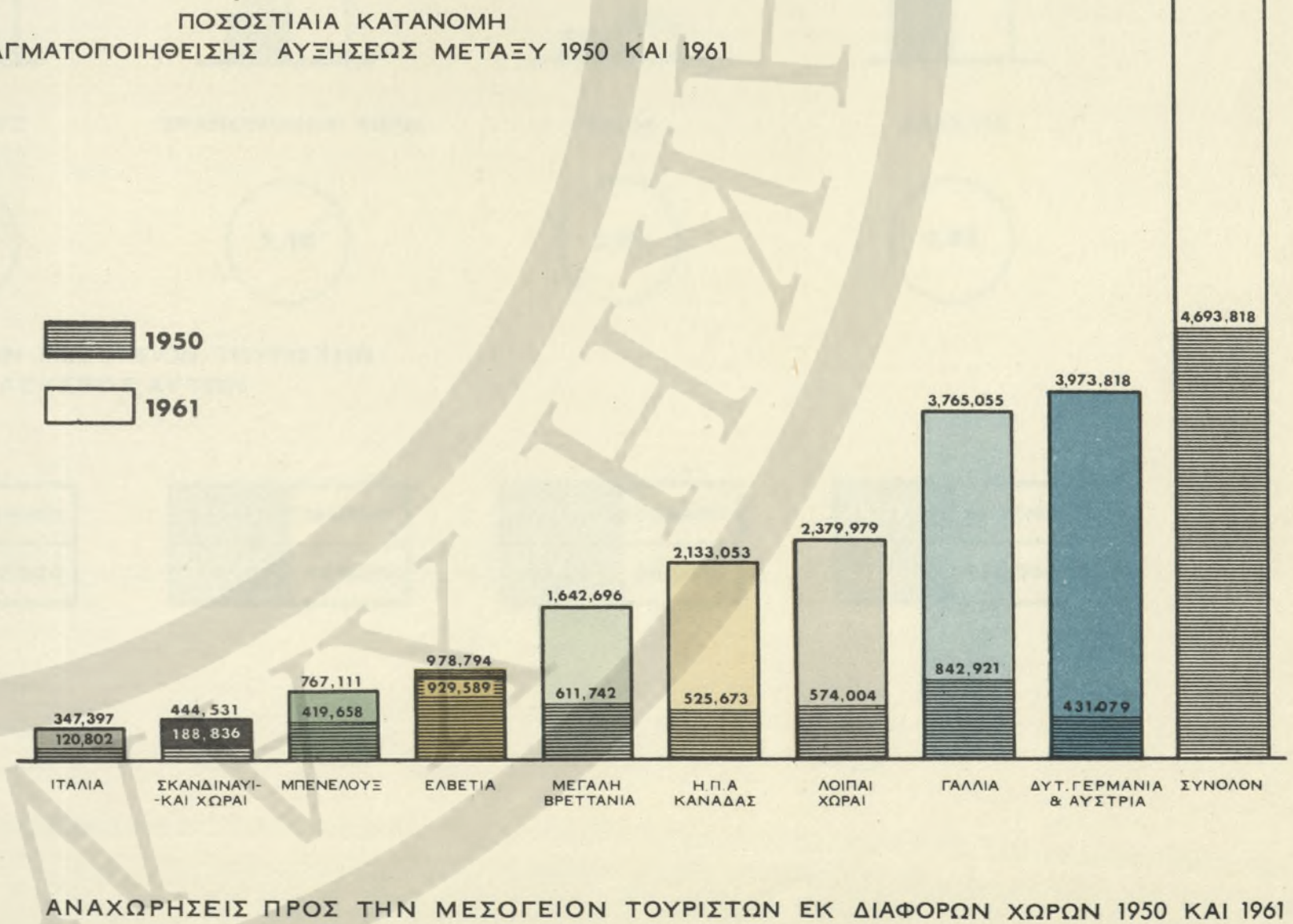
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΕΙΣΗΣ ΑΥΞΗΣΕΩΣ ΜΕΤΑΞΥ 1950 ΚΑΙ 1961

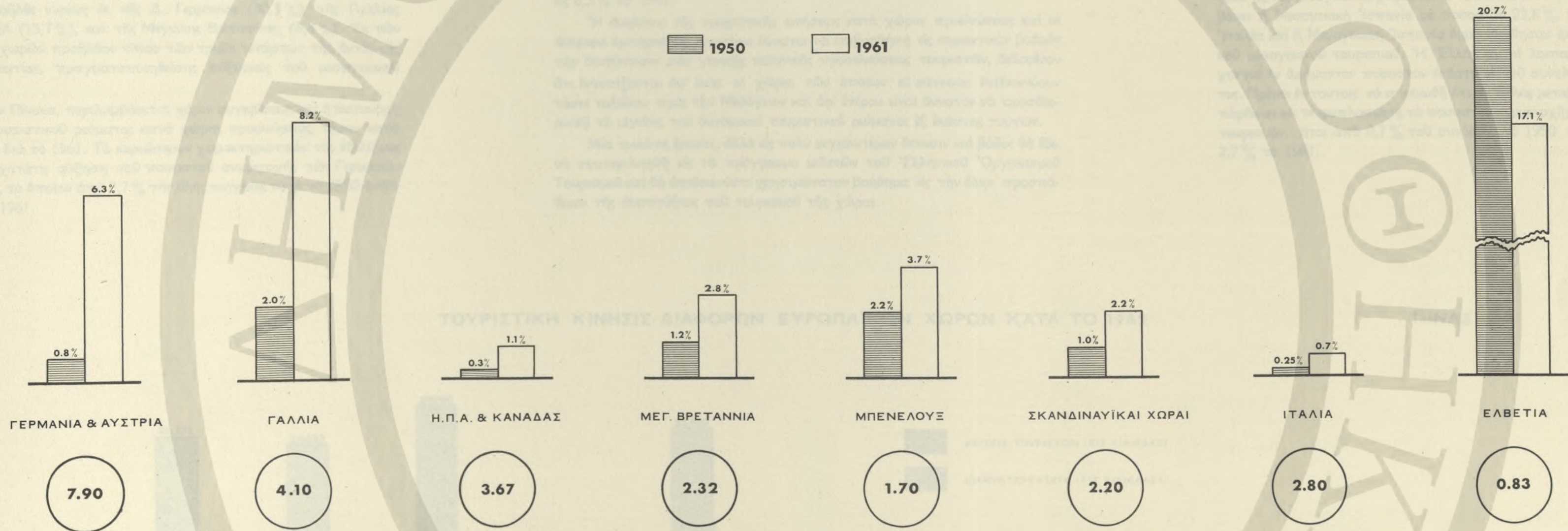

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΚΑΤΑ ΧΩΡΑΣ ΠΡΟΕΛΥΣΕΩΣ, 1950 ΚΑΙ 1961

ΠΟΣΟΣΤΟΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΜΕΣΟΓΕΙΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟΝ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ ΑΥΤΩΝ

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΑΥΞΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΜΕΣΟΓΕΙΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΜΕΤΑΞΥ 1950 & 1961 ΕΞ ΕΚΑΣΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ ΑΥΤΩΝ

ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

54,680,000	63,100,000
431,000	3,974,000

42,843,000	45,750,000
843,000	3,765,000

165,697,000	195,000,000
526,000	2,133,000

50,225,000	58,000,000
612,000	1,643,000

19,000,000	21,000,000
420,000	767,000

18,632,000	20,125,000
189,000	444,000

47,158,000	50,464,000
120,000	348,000

4,715,000	5,429,000
979,000	930,000

Ἡδη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἤρχισε πράγματι νὰ ἐκδηλοῦται ἐντονότερον τουριστικὸν ρεῦμα πρὸς ὠρισμένας μεσογειακὰς νήσους (Μαγιόρκα, Σικελία, Σαρδηνία, Ρόδος) προερχόμενον ἀπὸ τὰς Σκανδιναυικὰς χώρας, αἱ δὲ προοπτικαὶ διὰ τὸ μέλλον ἐμφανίζονται περισσότερο εὐνοϊκά.

Εἰς ἕτερον διάγραμμα τοῦ Πίνακος 54 ἐμφαίνεται καὶ ἡ κατὰ χώρας προελεύσεως κατανομὴ τῆς αὐξήσεως τοῦ τουριστικοῦ ρεύματος τῆς Μεσογείου μεταξύ τοῦ 1950 καὶ τοῦ 1961. Ἐκ τῶν σχετικῶν στοιχείων προκύπτει ὅτι ἡ αὐξήσις αὕτη προῆλθε κυρίως ἐκ τῆς Δ. Γερμανίας (30,3%), τῆς Γαλλίας (25,0%), τῶν ΗΠΑ (13,7%), καὶ τῆς Μεγάλης Βρετανίας (8,8%). Ἐκ τῶν τεσσάρων αὐτῶν χωρῶν προῆλθον πλέον τῶν τριῶν τετάρτων τῆς, ἐντὸς τῆς ὑπὸ μελέτην δεκαετίας, πραγματοποιηθείσης αὐξήσεως τοῦ μεσογειακοῦ τουρισμοῦ.

Εἰς τὸν αὐτὸν Πίνακα, περιλαμβάνεται χάριν συγκρίσεως καὶ ἡ κατανομὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ τουριστικοῦ ρεύματος κατὰ χώρας προελεύσεως, τὸσον κατὰ τὸ 1950, ὅσον καὶ διὰ τὸ 1961. Τὸ κυριώτερον χαρακτηριστικὸν τῆς ἐξελίξεως αὐτῆς εἶναι ἡ ταχυτάτη αὐξήσις τοῦ ποσοστοῦ συμμετοχῆς τῶν Γερμανῶν κυρίως τουριστῶν, τὸ ὁποῖον ἀπὸ 2,7% τῆς ὅλης κινήσεως κατὰ τὸ 1950 ἀνῆλθεν εἰς 15,8% τὸ 1961.

Ἡ αὐξήσις ὁμως τῆς τουριστικῆς κινήσεως κατὰ χώρας προελεύσεως εἶναι περισσότερο χαρακτηριστικὴ ἂν συγκριθῆ μετὰ τὸν πληθυσμὸν ἐκάστης χώρας. Ἡ σύγκρισις αὕτη γίνεται εἰς τὸν Πίνακα 55. Ἐξαιρέσει τῆς Ἑλβετίας (τῆς ὁποίας τὸ ποσοστὸν συμμετοχῆς εἶναι ἤδη μέγαν), εἰς ὅλας τὰς ἄλλας περιπτώσεις τὸ ποσοστὸν τῶν πρὸς τὴν Μεσόγειον ταξιδευνόντων τουριστῶν ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ ἐκάστης χώρας ἠξήθη οὐσιωδῶς. Εἰδικώτερον εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Γερμανίας τὸ ποσοστὸν τοῦτο ἀπὸ 0,8% τὸ 1950, ἠξήθη εἰς 6,3% τὸ 1961.

Ἡ ἀνάλυσις τῆς τουριστικῆς κινήσεως κατὰ χώρας προελεύσεως καὶ μετὰ διάφορα κριτήρια ὡς ἀνωτέρω δύναται νὰ ἐπιβοηθήσει εἰς σημαντικὸν βαθμὸν τὴν διατύπωσιν μιᾶς γενικῆς πολιτικῆς προσελκύσεως τουριστῶν, δεδομένου ὅτι ἐντοπίζονται ἀφ' ἐνὸς αἱ χώραι τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ἐπιδεικνύουσιν τάσιν ταξιδίου πρὸς τὴν Μεσόγειον καὶ ἀφ' ἑτέρου εἶναι δυνατὸν νὰ προσδιορισθῇ τὸ μέγεθος τοῦ δυναμικοῦ τουριστικοῦ ρεύματος ἐξ ἐκάστης τούτων.

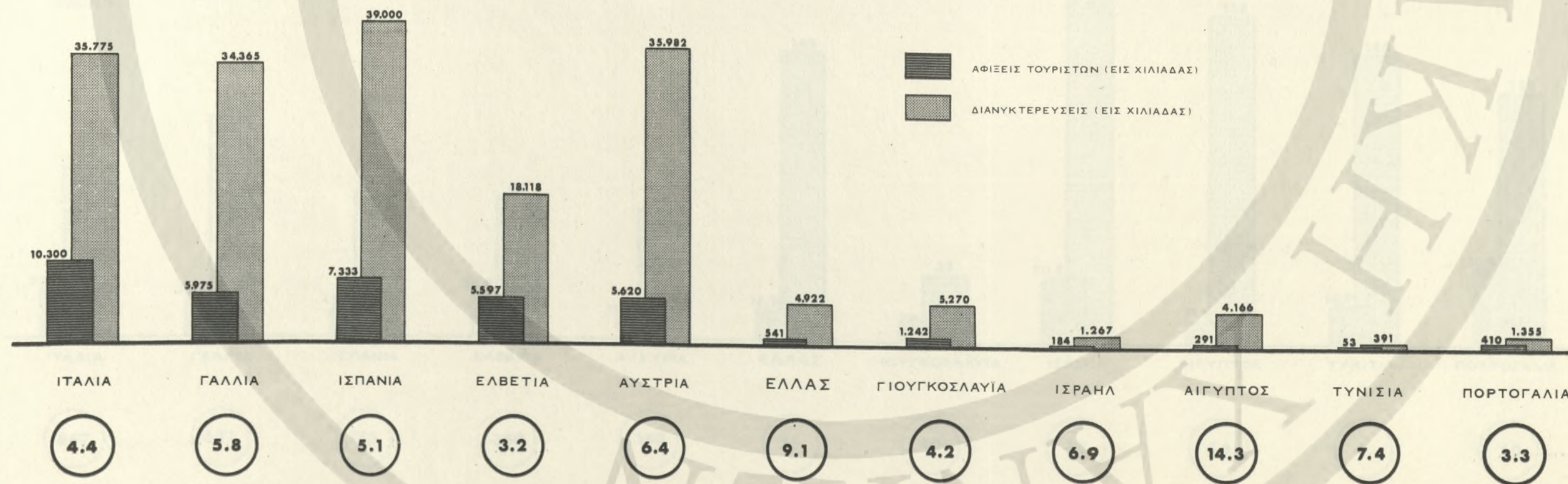
Μία τοιαύτη ἔρευνα, ἀλλὰ εἰς πολὺ μεγαλυτέραν ἔκτασιν καὶ βάθος θὰ ἔδει νὰ συμπεριληφθῇ εἰς τὸ πρόγραμμα μελετῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὁργανισμοῦ Τουρισμοῦ καὶ θὰ ἀπεδεικνύετο χρησιμώτατον βοήθημα εἰς τὴν ὅλην προσπάθειαν τῆς ἀναπτύξεως τοῦ τουρισμοῦ τῆς χώρας.

δ. Κατανομὴ τοῦ Μεσογειακοῦ Τουριστικοῦ Ρεύματος κατὰ Χώρας Προορισμοῦ :

Ἐκ τοῦ Διαγράμματος 58 καὶ τῶν στοιχείων τοῦ Πίνακος VII-2 (Π) τοῦ Παραρτήματος τῆς Μελέτης προκύπτει ὅτι, τὸσον κατὰ τὸ 1950, ὅσον καὶ κατὰ τὸ 1961, τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ μεσογειακοῦ τουρισμοῦ κατηυθύνετο εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἡ Ἰταλία ἐδέχετο τὰ 3/5 περίπου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀφίξεων εἰς τὰς μεσογειακὰς χώρας κατὰ τὸ ἔτος 1961. Τὴν δευτέραν θέσιν καταλαμβάνει ἡ Μεσογειακὴ Ἰσπανία μετὰ ποσοστὸν 22,8%. Οὕτω, κατὰ τὸ 1961, ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Μεσογειακὴ Ἰσπανία ὁμοῦ ἐδέχθησαν ἄνω τοῦ 80% τοῦ συνολικοῦ μεσογειακοῦ τουρισμοῦ. Ἡ Ἑλλάς καὶ αἱ λοιπαὶ μεσογειακαὶ χώραι δέχονται ἐν ἀσήμαντον ποσοστὸν ἐκάστη ἐκ τοῦ συνολικοῦ τουριστικοῦ ρεύματος. Πρέπει ἐν τούτοις νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ Ἑλλάς μεταξύ τῶν ἐτῶν αὐτῶν κατάρθωσε νὰ τετραπλασιάσῃ τὸ ποσοστὸν συμμετοχῆς τῆς εἰς τὸν μεσογειακὸν τουρισμὸν, ἤτοι ἀπὸ 0,7% τοῦ συνόλου τὸ 1950 νὰ φθάσῃ εἰς ποσοστὸν 2,7% τὸ 1961.

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ 1962

ΠΙΝΑΞ 56

ΜΕΣΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ - ΗΜΕΡΑΙ ΑΝΑ ΤΟΥΡΙΣΤΑΝ

Ός δεικνύεται εις τὸ σχετικὸν διάγραμμα τοῦ Πίνακος 58, ἡ Ἰταλία ἀπερρόφησε περισσότερον τοῦ ἡμίσεος τῆς συνολικῆς αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀφίξεων ξένων τουριστῶν μεταξύ τῶν ἐτῶν 1950 καὶ 1961. Σημαντικὴ ἦτο ἐξ ἄλλου ἡ συμμετοχὴ τῆς Ἰσπανίας εἰς τὴν αὐξήσιν τῶν ἀφίξεων, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς λοιπὰς πλὴν τῆς Ἰταλίας χώρας. Ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Μεσογειακὴ Ἰσπανία ἀπὸ κοινοῦ ἀπερρόφησαν ποσοστὸν 82,7 % τῆς συνολικῆς αὐξήσεως τῶν ἀφίξεων ξένων τουριστῶν εἰς τὴν Μεσόγειον κατὰ τὴν ἐνδεκαετίαν 1950-1961. Ἡ μειονεκτικὴ θέσις τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ ἀπόψεως τουριστικῆς ἀναπτύξεως καθίσταται σαφὴς ἐκ τοῦ ὅτι, καθ' ὅλην τὴν ἐξεταζομένην περίοδον, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀποσπᾷ περισσότερον τοῦ 3,5 % τῆς συνολικῆς αὐξήσεως τοῦ μεσογειακοῦ τουριστικοῦ ρεύματος.

Μίαν εἰκόνα τοῦ βαθμοῦ τουριστικῆς ἐξελίξεως τῶν διαφόρων μεσογειακῶν χωρῶν καὶ ὠρισμένων Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν δίδει καὶ τὸ Διάγραμμα 59,

εἰς τὸν ὁποῖον ἐκφράζεται ἡ σχέση μεταξύ ἐτησίων ἀφίξεων τουριστῶν καὶ πυκνότητος πληθυσμοῦ ἐπισκεπτομένων χωρῶν, διὰ τὸ ἔτος 1962. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης τὴν πρώτην θέσιν καταλαμβάνει ἡ Ἑλβετία, με ἐτησίας ἀφίξεις ἐξωτερικῶν τουριστῶν ἴσας περίπου πρὸς τὸν πληθυσμὸν αὐτῆς, τὴν δευτέραν ἡ Αὐστρία με ποσοστὸν ἀφίξεων ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ 79,4 %, τὴν δὲ τρίτην καὶ τετάρτην θέσιν ἡ Ἰσπανία καὶ ἡ Ἰταλία ἀντιστοίχως. Εἰδικώτερον ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἰταλίαν, τὸ σχετικῶς χαμηλὸν ποσοστὸν μεταξύ ἀφίξεων καὶ πληθυσμοῦ, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἄλλας ἀναφερθείσας χώρας ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός ὅτι αἱ νότιαι περιοχαὶ αὐτῆς εὐρίσκονται ἀκόμη εἰς χαμηλὴν βαθμίδα ἀναπτύξεως.

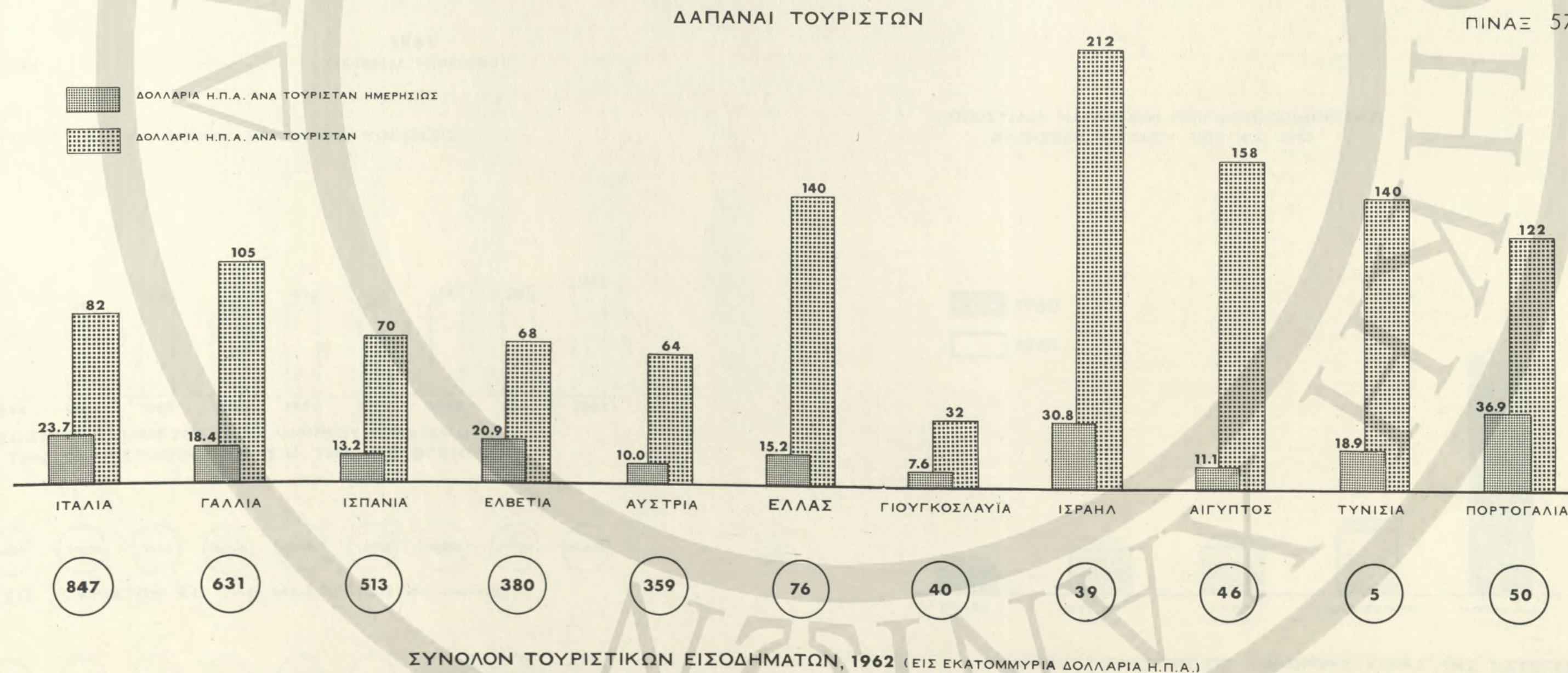
Συμπληρωματικῶς εἰς τὸν Πίνακα 7-4 κατωτέρω, ἀναφέρονται στοιχεῖα περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν διανυκτερεύσεων ἄλλοδαπῶν τουριστῶν εἰς τὰς κυριώτερας μεσογειακὰς χώρας κατὰ τὸ ἔτος 1962 ὡς καὶ ὁ μέσος χρόνος παραμονῆς τουριστῶν ἀνά χώραν.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-4 ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΞΕΝΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΕΙΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΑΣ ΧΩΡΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1962.

Χώρα ἢ περιοχή προορισμοῦ	Σύνολον πραγματοποιηθεισῶν διανυκτερεύσεων	Μέσος χρόνος παραμονῆς (ἡμέραι)	% ἐπὶ συνόλου διανυκτερεύσεων
Μεσογ. Ἰσπανία.....	25.900.000	5,3	30,4
Μεσογ. Γαλλία.....	4.750.000	5,8	5,6
Ἰταλία.....	35.775.000	3,5	42,0
Γιουγκοσλαβία.....	5.270.000	4,2	6,2
ΕΛΛΑΣ.....	4.920.000	9,1	5,8
Αἴγυπτος.....	4.150.000	14,3	4,9
Ἰσραήλ.....	1.270.000	6,9	1,5
Λοιπαὶ Χῶραι ¹	3.145.000	2,5	3,6
Σύνολον.....	85.180.000	—	100,0

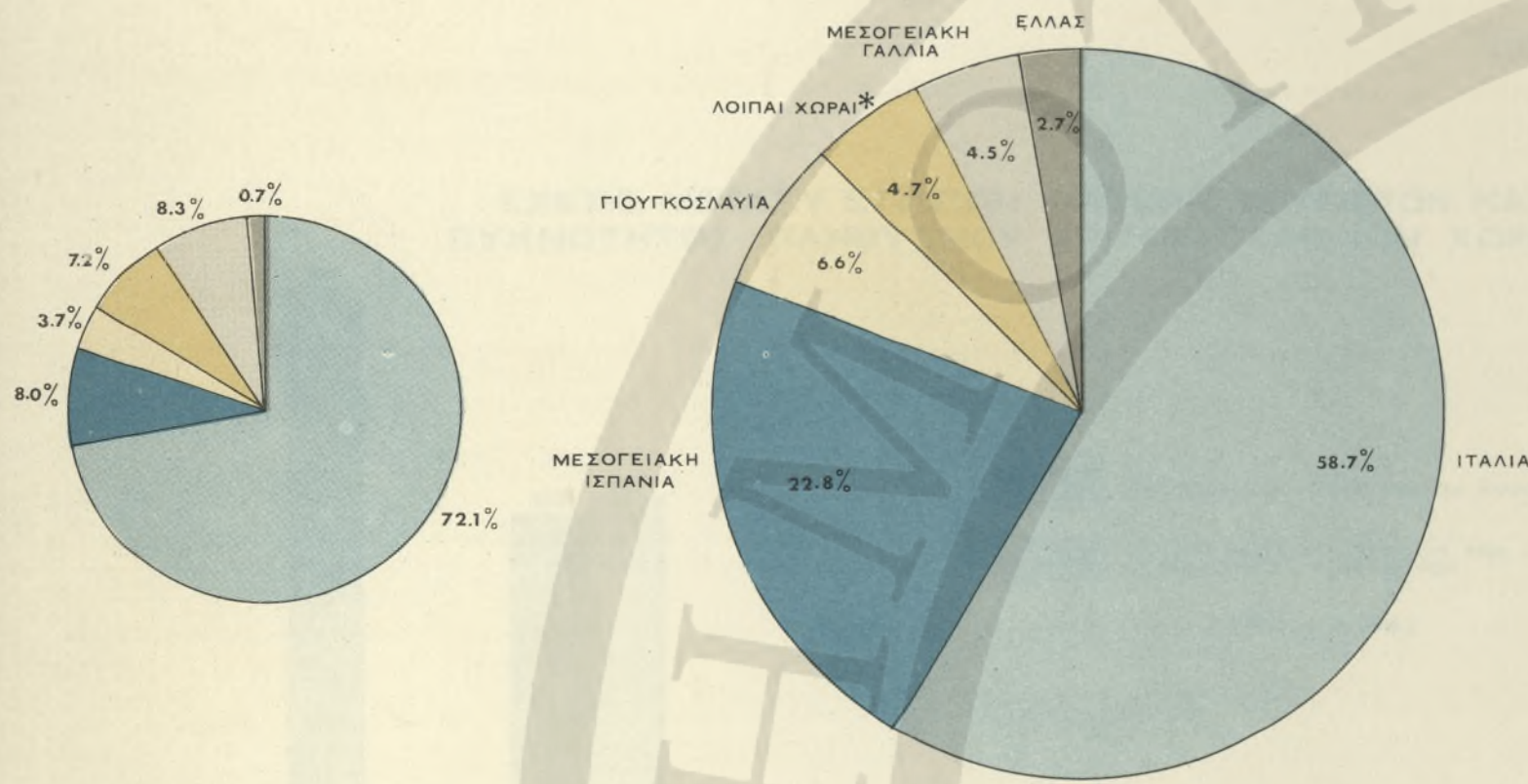
Πηγαί: INTERNATIONAL TRAVEL STATISTICS, LE TOURISME EN FRANCE, STATISTICA DEL TURISMO

¹. Τουρκία, Συρία, Ἀλβανία, Τύνις, Μάλτα καὶ Γιβραλτάρ.

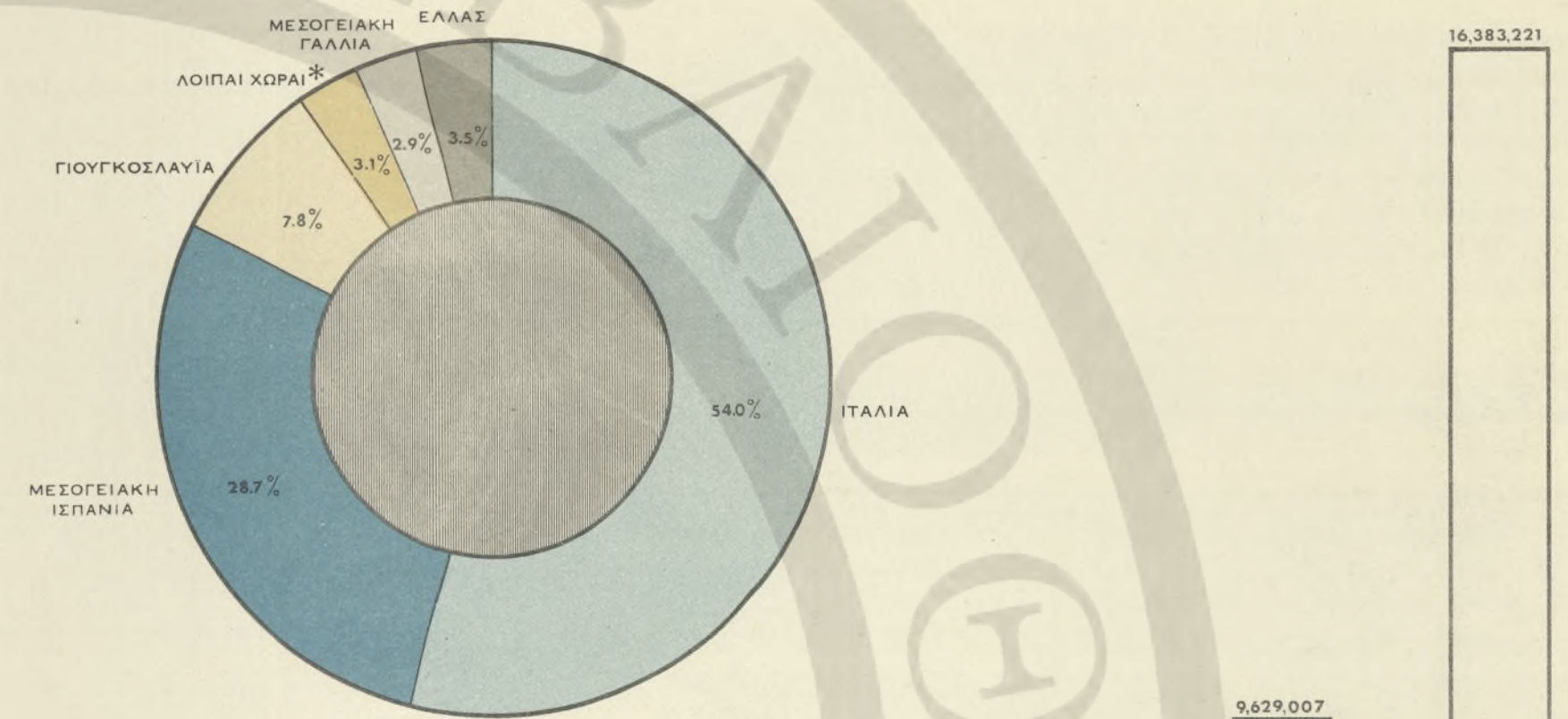
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ, 1950 ΚΑΙ 1961, ΚΑΤΑ ΧΩΡΑΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ

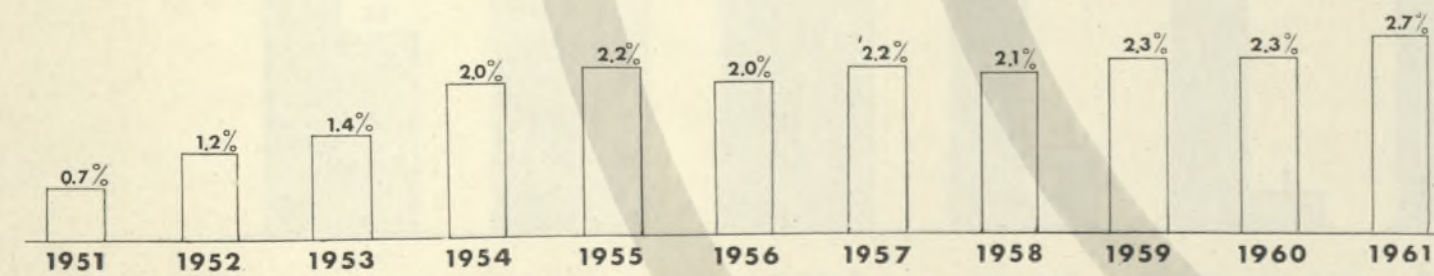
1950
(4.693.464 τουρίσται)

1961
(16.383.221 τουρίσται)

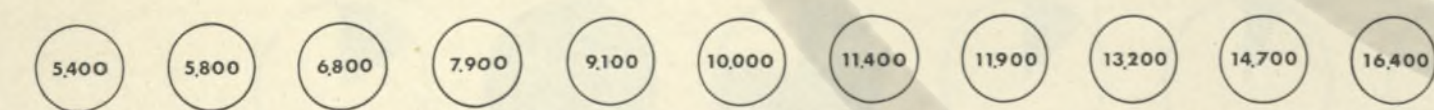
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

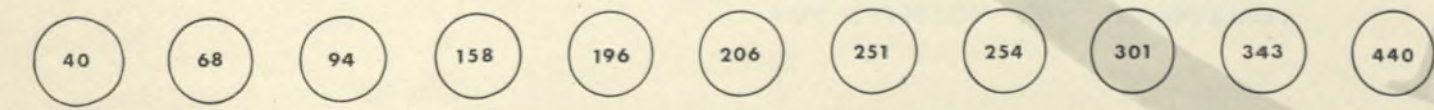
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΕΙΣΗΣ ΑΥΞΗΣΕΩΣ ΜΕΤΑΞΥ 1950 ΚΑΙ 1961

ΠΟΣΟΣΤΟΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΝ ΚΙΝΗΣΙΝ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

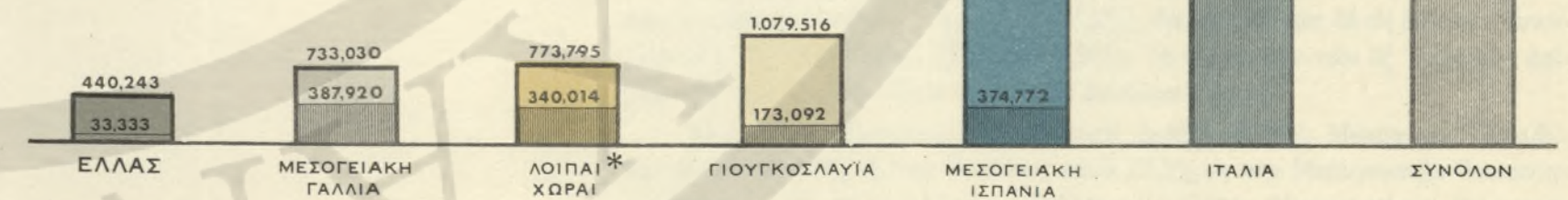

ΑΦΙΞΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΣΟΓΕΙΟΝ (ΕΙΣ ΧΙΛΙΑΔΑΣ)

ΑΦΙΞΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑ (ΕΙΣ ΧΙΛΙΑΔΑΣ)

■ 1950
□ 1961

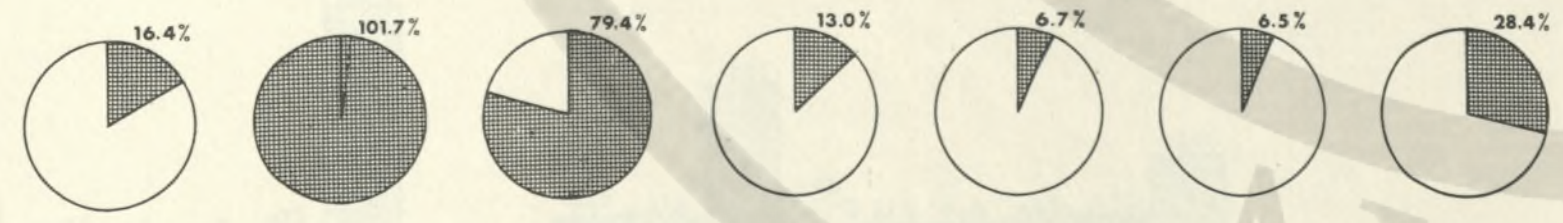
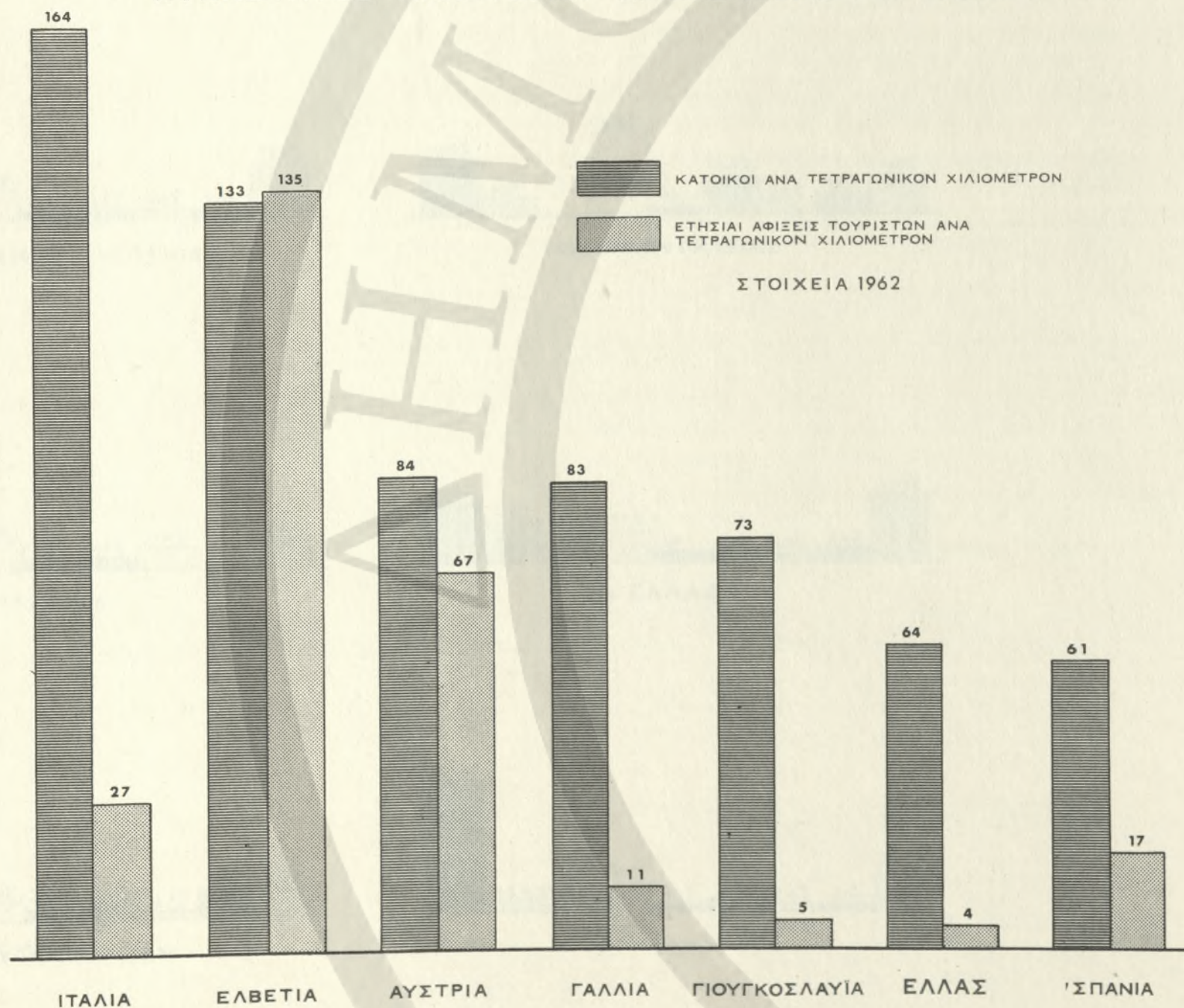
ΑΦΙΞΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΕΙΣ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΧΩΡΑΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ 1950 ΚΑΙ 1961

* ΕΙΣ ΤΑΣ ΛΟΙΠΑΣ (ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΑΣ) ΧΩΡΑΣ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ Η ΓΟΥΡΚΙΑ ΤΟ ΙΣΡΑΗΛ, Η ΑΙΓΥΠΤΟΣ, Η ΤΥΝΗΣΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΜΑΡΟΚΟΝ

ΠΙΝΑΞ 59

ΣΧΕΣΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΤΗΣΙΩΝ ΑΦΙΞΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΠΥΚΝΟΤΗΤΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΕΠΙΣΚΕΠΤΟΜΕΝΩΝ ΧΩΡΩΝ

ΕΤΗΣΙΩΝ ΣΥΝΟΛΩΝ ΑΦΙΞΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟΝ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Τὰ 7/10 περίπου του συνόλου των διανυκτερεύσεων ξένων τουριστών εις την Μεσόγειον πραγματοποιούνται εις την Ίταλιαν (42,0%) και την Μεσογειακήν Ίσπανίαν (30,4%). Ο μέσος όρος διανυκτερεύσεων εις τὰς χώρας του μαζικού τουρισμού είναι μάλλον χαμηλός, συγκρινόμενος με τον αντίστοιχον μέσον όρον τών χωρών αι όποισι χαρακτηρίζονται από άσθενή τουριστική κίνησιν. Τοῦτο όφείλεται εις τό γεγονός ότι, λόγω τής γειτνιασεως προς τὰς βασικὰς πηγὰς του μεσογειακού τουριστικού ρεύματος, είναι δυνατόν διά τήν μεγάλην μάζαν τών ξένων τουριστών νά ταξιδεύουν εις τὰς χώρας αυτές άκόμη και όταν διαθέτουν όλίγας μόνον ήμέρας.

ε. Συμπεράσματα εκ τής Συνδεδασμένης Κατανομής τής Τουριστικής Κινήσεως κατά Χώρας Προελεύσεως και κατά Χώρας Προορισμού :

Έκ τής μελέτης τής κατανομής του μεσογειακού τουριστικού ρεύματος κατά χώρας προελεύσεως και κατά χώρας προορισμού, ώς εμφαίνεται εις τὰ Διαγράμματα του Πίνακος 60 (ώς και εις τούς Πίνακας VII-3 (Π) και VII-4 (Π) του Παραρτήματος τής Μελέτης) προκύπτουν τὰ έξής συμπεράσματα :

1. Βασικής σημασίας διά τήν ανάπτυξιν του εξωτερικού τουρισμού μιὰς χώρας είναι ή γειτνιασις αυτής με τὰς χώρας αι όποισι αποτελούν τὰς πηγὰς προελεύσεως του τουριστικού ρεύματος. Το χαμηλόν επίπεδον του Έλληνικού τουρισμού συνδέεται άναμφιβόλως με τήν μειονεκτικήν γεωγραφικήν θέσιν από άπόψεως γειτνιασεως με τὰς χώρας-πηγὰς του μεσογειακού τουρισμού. Η σημασία τής γειτνιασεως συνίσταται εις τό γεγονός ότι περιορίζει τόν χρόνον και τήν δαπάνην του ταξιδίου.

2. Αι άφίξεις τών έξ Αμερικής τουριστών αποτελούν σημαντικόν ποσοστόν του συνολικού εξωτερικού τουρισμού τής Ελλάδος, ώς επίσης και τών λοιπών χωρών αι όποισι εύρίσκονται εις τήν περιφέρειαν τής μεσογειακής τουριστικής κινήσεως. Τοῦτο όφείλεται εις τό γεγονός ότι διά τούς Αμερικανούς τουρίστας τούς ταξιδεύοντας εις τήν Μεσόγειον αι όριακαί αύξήσεις του κόστους ταξιδίου, μεταξύ π. χ. Ίταλίας και Ελλάδος, αποτελούν άσημαντον ποσοστόν επί τής συνολικής δαπάνης του ταξιδίου.

Έκ τών Διαγραμμάτων του Πίνακος 60, και εκ του Πίνακος VII-4 (Π) (του Παραρτήματος τής Μελέτης) καθίσταται σαφές ότι περί τὰ 3/4 τών εκ Γερμανίας και Αυστρίας άφίξεων τουριστών εις τήν Μεσόγειον κατευθύνονται προς τήν Ίταλιαν. Το ποσοστόν διά τήν Ελλάδα είναι μόλις 1,6%. Βασική αίτια τής καταστάσεως ταύτης είναι τό γεγονός ότι ή Ελλάδα εύρίσκεται μακράν του κεντρικοευρωπαϊκού τουριστικού κορμού.

Τό εκ Γαλλίας προερχόμενον τουριστικόν ρεύμα τής Μεσογείου κατανέμεται κατ' ούσίαν μεταξύ Ίταλίας (ποσοστόν 49,0%) και τής Μεσογειακής Ίσπανίας (ποσοστόν 44,2%). Η Ελλάδα ύποδέχεται 1,3% του συνολικού αριθμού τών άφίξεων.

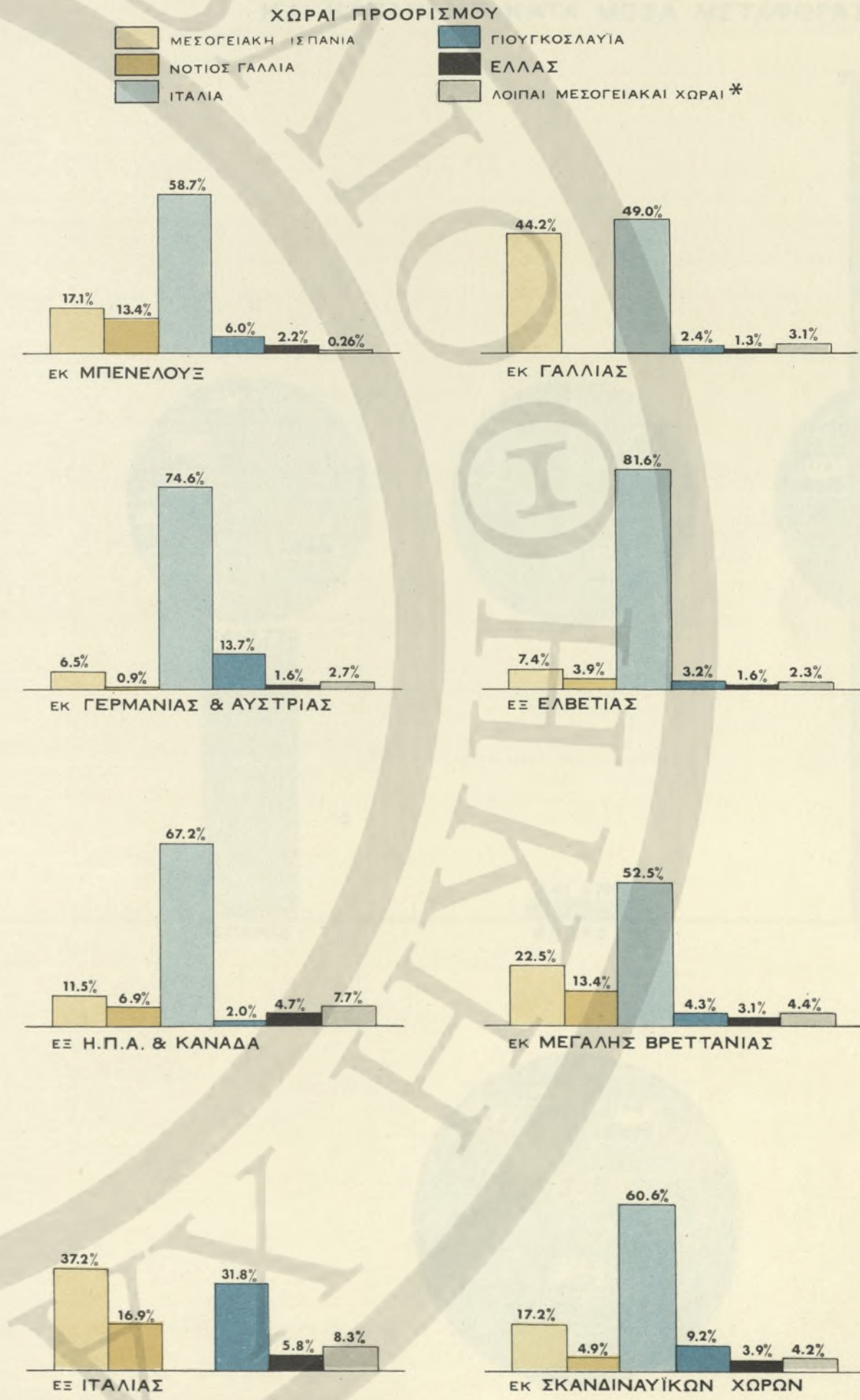
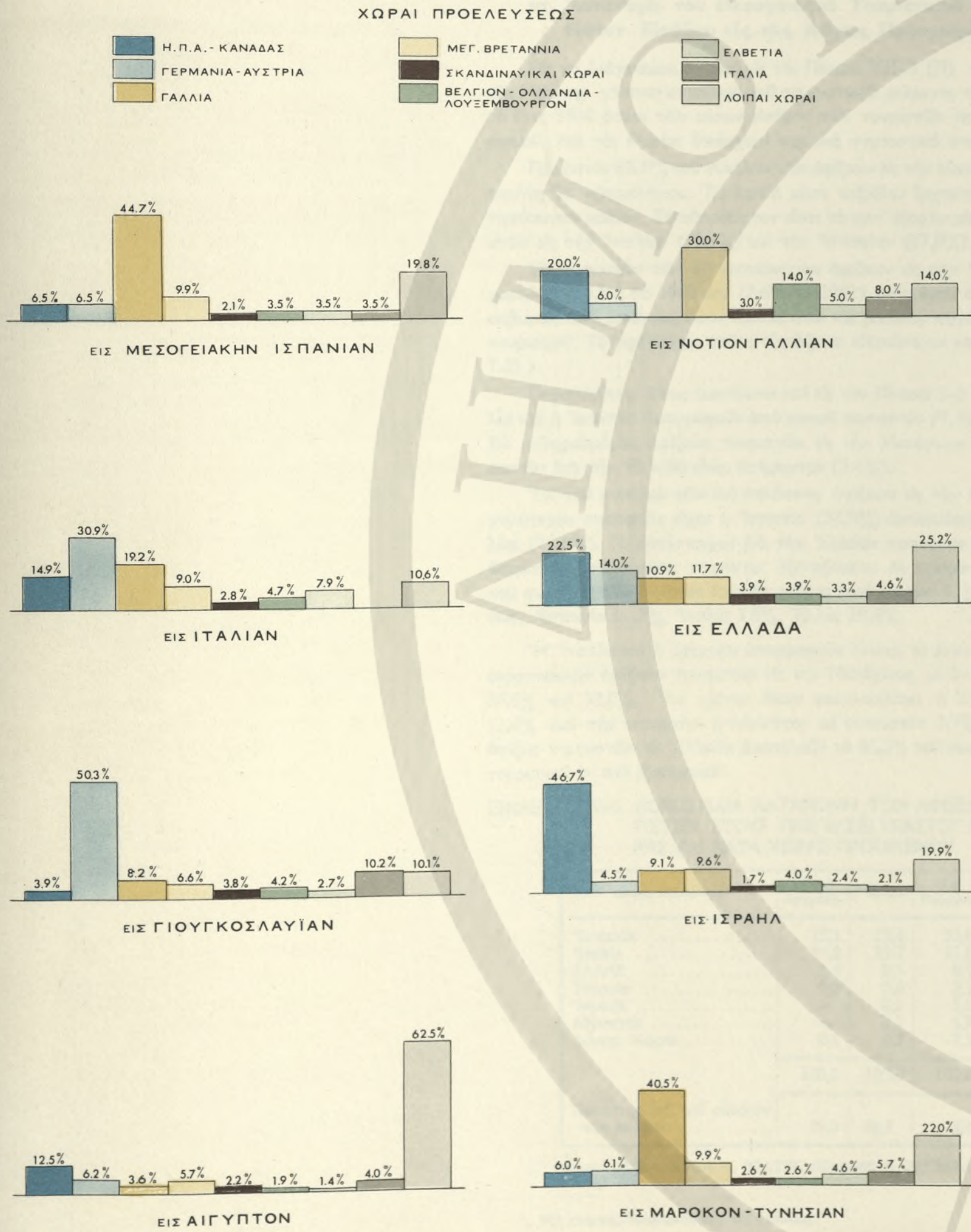
Τό εκ Η.Π.Α. και Καναδά τουριστικόν ρεύμα εις τήν Μεσόγειον διοχετεύεται κυρίως εις Ίταλιαν (ποσοστόν 67,2%), δευτερευόντως δε εις Μεσογ. Ίσπανίαν (11,5%) και Μεσογ. Γαλλιαν (6,9%). Το ποσοστόν τών εκ Αμερικής άφίξεων εις τήν Ελλάδα είναι 4,7% του συνόλου αυτών.

Αι εκ Μεγ. Βρετανίας τουριστικάί άφίξεις εις τήν Μεσόγειον κατευθύνονται κατά 52,5% εις τήν Ίταλιαν, κατά 22,5% εις τήν Μεσογειακήν Ίσπανίαν και κατά 13,4% εις τήν Μεσογ. Γαλλιαν. Η Ελλάδα δέχεται μόνον ελάχιστον ποσοστόν εκ αυτών, ήτοι 3,1%.

ΑΦΙΞΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΣΟΓΕΙΟΝ ΤΟ 1961
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΑΤΑ ΧΩΡΑΣ ΠΡΟΕΛΥΣΕΩΣ

ΑΦΙΞΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΣΟΓΕΙΟΝ ΤΟ 1961
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΑΤΑ ΧΩΡΑΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ

* : ΕΙΣ ΤΑΣ ΛΟΙΠΑΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΑΣ ΧΩΡΑΣ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΤΟΥΡΚΙΑ, ΙΣΡΑΗΛ, ΑΙΓΥΠΤΟΣ, ΤΥΝΗΣΙΑ ΚΑΙ ΜΑΡΟΚΟΝ

ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΦΙΞΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ
ΕΙΣ ΙΣΠΑΝΙΑΝ, ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΙΤΑΛΙΑΝ ΤΟ 1962
ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΑΤΑ ΜΕΣΑ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ

στ. Κατανομή του Μεσογειακού Τουριστικού Ρεύματος κατά Μέσον Εισόδου εις τὰς Χώρας Προορισμού:

Εις τὸ Διάγραμμα 61 (καὶ εἰς τὸν Πίνακα VII-5 (Π) τοῦ Παραρτήματος τῆς Μελέτης γίνεται κατανομή τοῦ τουριστικοῦ ρεύματος τῆς Μεσογείου κατὰ τὸ ἔτος 1962 βάσει τῶν μέσων εἰσόδου τῶν τουριστῶν εἰς τὰς χώρας προορισμοῦ, διὰ τὰς ὁποίας ὑπάρχουν σχετικὰ στατιστικὰ στοιχεῖα.

Ποσοστὸν 68,9% τοῦ συνόλου τῶν ἀφίξεων εἰς τὴν Μεσόγειον ἐπραγματοποιήθη δι' αὐτοκινήτου. Τὰ λοιπὰ μέσα ταξιδίου ἔρχονται εἰς ἐντελῶς δευτερεύουσαν μοῖραν. Τὸ αὐτοκίνητον εἶναι τὸ κατ' ἔξοχὴν μέσον εἰσόδου τουριστῶν εἰς τὴν Ἰταλίαν (71,1%) καὶ τὴν Ἰσπανίαν (67,8%).

Τὸ ποσοστὸν τῶν δι' αὐτοκινήτου ἀφίξεων εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι λίαν χαμηλόν (14,5% τὸ 1960 καὶ 12,6% τὸ 1962), δεδομένου ὅτι αὕτη μειονεκτεῖ σοβαρῶς ἀπὸ ἀπόψεως ἀποστάσεως ἀπὸ τὰς βασικὰς πηγὰς τοῦ μεσογειακοῦ τουρισμοῦ. Τὸ πρόβλημα τοῦτο ἐξετάζεται εἰδικώτερον κατωτέρω (Βλ. Κεφ. 7.03).

Παραλλήλως, ὅπως ἐμφαίνεται καὶ εἰς τὸν Πίνακα 7-5 κατωτέρω, ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Ἰσπανία ἀπορροφοῦν ἀπὸ κοινοῦ ποσοστὸν 97,3% τοῦ συνόλου τῶν διὰ σιδηροδρόμου ἀφίξεων τουριστῶν εἰς τὴν Μεσόγειον¹. Τὸ σχετικὸν ποσοστὸν διὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι ἀσήμαντον (2,4%).

Ἐκ τοῦ συνόλου τῶν διὰ θαλάσσης ἀφίξεων εἰς τὴν Μεσόγειον¹ τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν εἶχεν ἡ Ἰσπανία (53,0%) ἀκολουθουμένη ὑπὸ τῆς Ἰταλίας (21,0%). Τὸ ἀντίστοιχον διὰ τὴν Ἑλλάδα ποσοστὸν εἶναι 8,5%. Οἱ διὰ θαλάσσης ταξιδεύοντες τουρίσται, ἐξεταζόμενοι εἰς ποσοστὰ τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν ἀφίξεων ἐκάστης χώρας (Διάγραμμα 61), ἔχουν ὡς ἀκολουθῶς: Ἰσπανία 11,2%, Ἰταλία 1,8%, Ἑλλάς 28,6%.

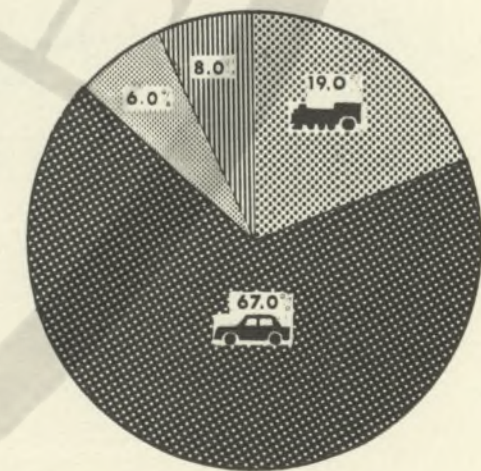
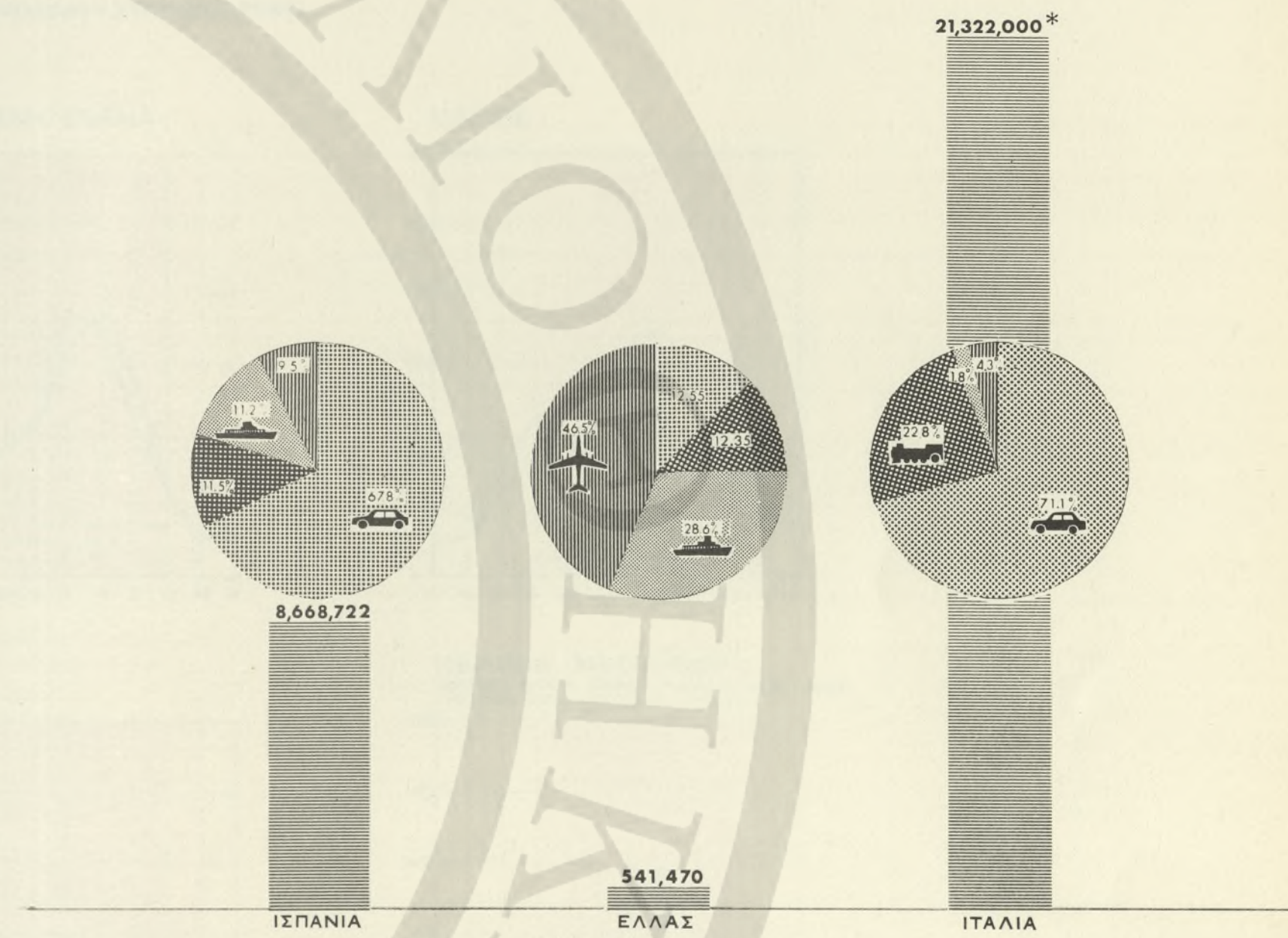
Ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Ἰσπανία ἀπορροφοῦν ἐπίσης τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ἀεροπορικῶν ἀφίξεων τουριστῶν εἰς τὴν Μεσόγειον, μὲ ἀντίστοιχα ποσοστὰ 36,6% καὶ 32,0%. Τὴν τρίτην θέσιν καταλαμβάνει ἡ Ἑλλάς μὲ ποσοστὸν 11,4% καὶ τὴν τετάρτην ἡ Αἴγυπτος μὲ ποσοστὸν 5,9%. Αἱ ἀεροπορικαὶ ἀφίξεις τουριστῶν εἰς Ἑλλάδα ἀποτελοῦν τὰ 46,5% τοῦ συνολικοῦ Ἑλληνικοῦ τουρισμοῦ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-5 ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΑΦΙΞΕΩΝ ΞΕΝΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΕΤΟΥΣ 1962 ΒΑΣΕΙ ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΕΣΟΥ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΧΩΡΑΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ.

Χώρα Προορισμοῦ	Σιδηροδρομικῶς	Ὀδικῶς	Διὰ Θαλάσσης	Ἀεροπορικῶς
Ἰσπανία	13,1	25,4	53,0	32,0
Ἰταλία	84,2	73,7	21,0	36,6
ΕΛΛΑΣ	2,4	0,4	8,5	11,4
Τουρκία	0,2	0,0	2,3	3,7
Ἰσραήλ	—	0,1	3,0	4,0
Αἴγυπτος	—	0,2	4,9	5,9
Λοιπαὶ Χώραι	0,1	0,2	7,3	6,4
	100,0	100,0	100,0	100,0
Ποσοστὸν ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν ἀφίξεων	19,3	68,9	3,4	8,4

Πηγαί: INTERNATIONAL TRAVEL STATISTICS, TOURISM IN EUROPE ETC.

¹. Μὴ συμπεριλαμβανομένης τῆς Γαλλίας.

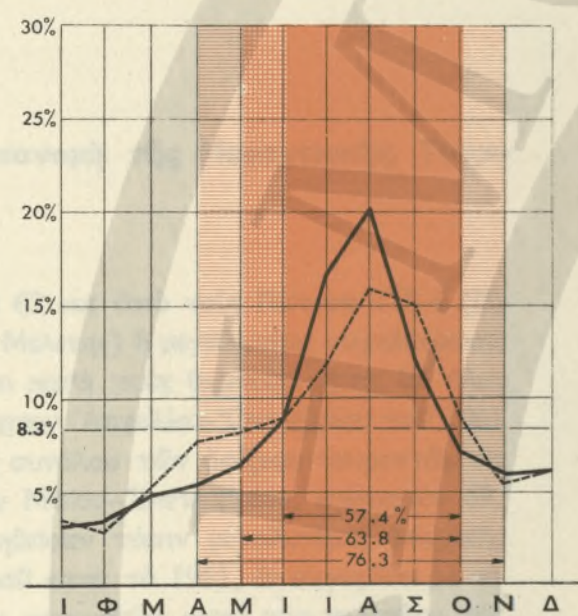
ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

* : ΑΦΙΞΕΙΣ ΕΙΣ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ

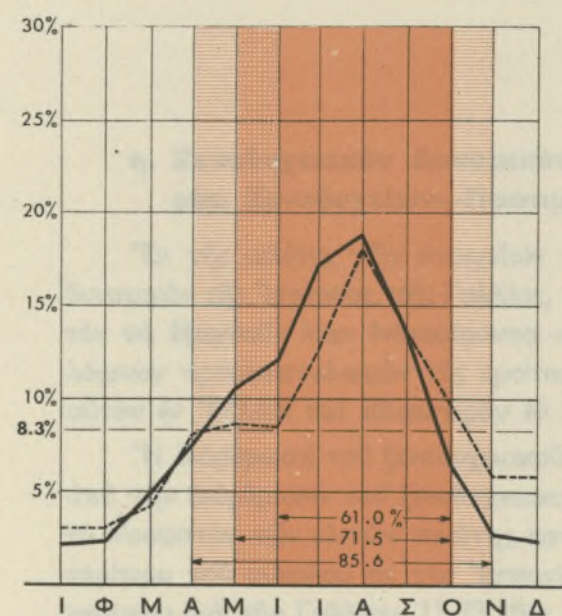

ΕΠΟΧΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΦΙΞΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΕΙΣ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΧΩΡΑΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ
(ΕΙΣ ΕΚΑΤΟΣΤΙΑΙΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΩΝ ΕΤΗΣΙΩΝ ΑΦΙΞΕΩΝ - ΣΤΟΙΧΕΙΑ 1961)

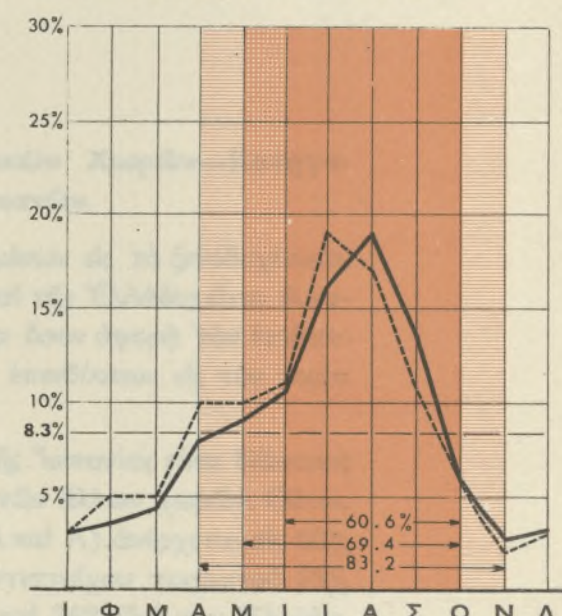
ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ ΙΣΠΑΝΙΑ

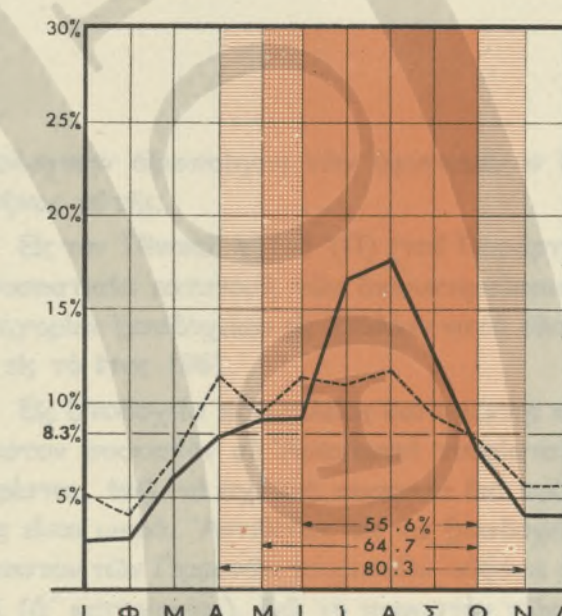
ΙΤΑΛΙΑ

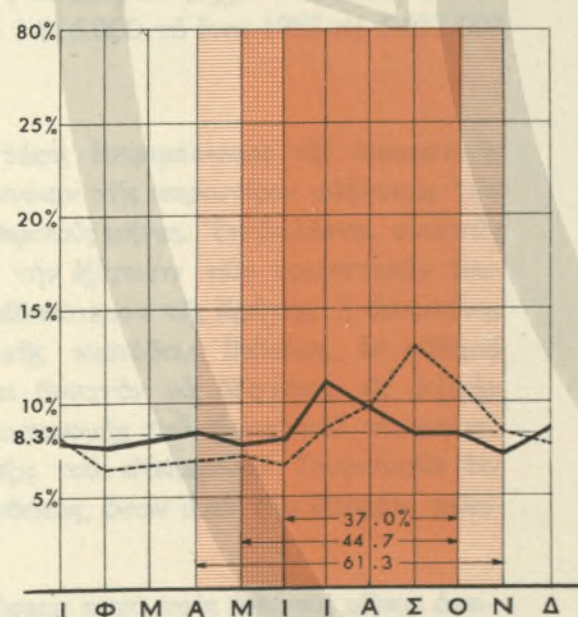
ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ ΓΑΛΛΙΑ

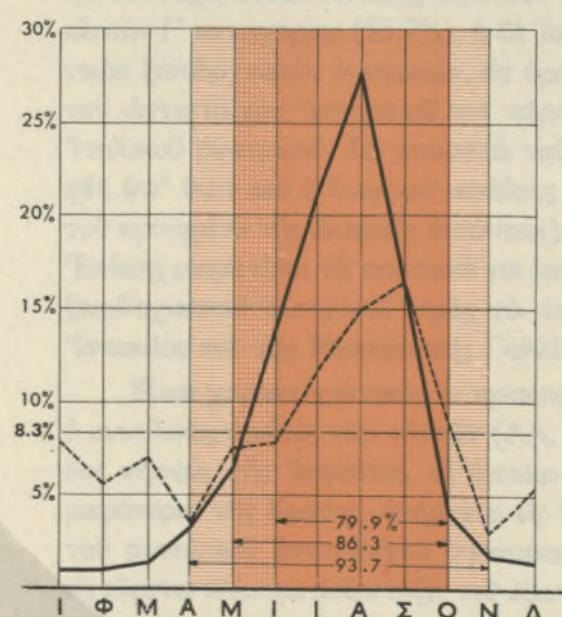
ΕΛΛΑΣ

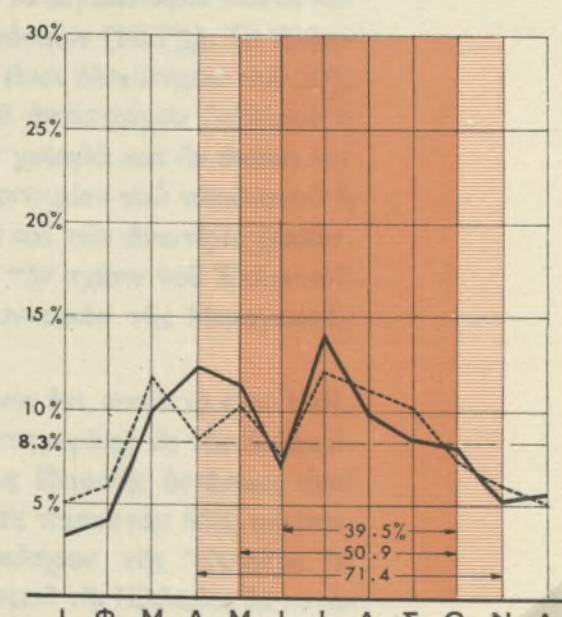
ΑΙΓΥΠΤΟΣ

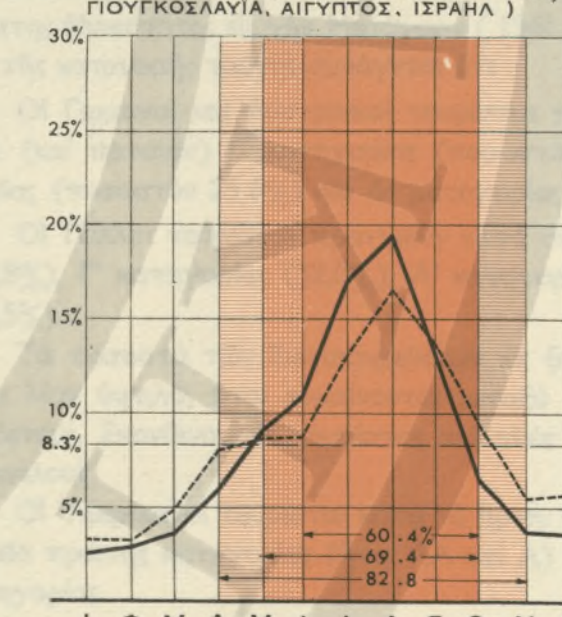
ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΥΙΑ

ΙΣΡΑΗΛ

ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ
(ΜΕΣΟΓ. ΙΣΠΑΝΙΑ, ΜΕΣΟΓ. ΓΑΛΛΙΑ, ΙΤΑΛΙΑ, ΕΛΛΑΣ,
ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΥΙΑ, ΑΙΓΥΠΤΟΣ, ΙΣΡΑΗΛ)

----- 1951   ———— 1961   8.3% = $\frac{100\%}{12 \text{ ΜΗΝΕΣ}}$ = ΟΜΟΙΟΜΟΡΦΟΣ ΜΗΝΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ

ζ. Έποχική (κατά Μήνα) Κατανομή της Μεσογειακής Τουριστικής Κινήσεως.

Ός προκύπτει από το Διάγραμμα 62 και από τους Πίνακες VII-6 (Π) και VII-7 (Π) (του Παραρτήματος της Μελέτης) ή μεγαλύτερα συγκεντρώσεις του εξωτερικού τουρισμού παρατηρείται κατά τους θερινούς μήνες δι' όλες τās μεσογειακάς χώρας. Κατά το έπτάμηνον 'Απριλίου-Οκτωβρίου του 1961 έπραγματοποιήθη τὸ 83% περίπου του συνόλου τών άφίξεων τουριστῶν εις τήν Μεσόγειον, κατά δὲ τὸ πεντάμηνον Μαΐου-Σεπτεμβρίου, ποσοστὸν 69, 4% του συνόλου. Παρά τήν παρατηρηθεῖσαν τάσιν μεγαλύτερας έποχικῆς συγκεντρώσεως του εξωτερικού τουρισμού κατά τὸ 1961, έν συγκρίσει με τὸ 1950, ὁ άπόλυτος άριθμὸς τών άφίξεων τουριστῶν κατά τήν περίοδον τῆς μικροτέρας ποσοστιαίας συγκεντρώσεως ηύξήθη ούσιωδῶς μεταξύ τών έτῶν αὐτῶν. Ούτω, τὸ σύνολον τών άφίξεων ξένων τουριστῶν εις τās χώρας τῆς Μεσογείου κατά τούς χειμερινούς μήνας ('Ιανουάριον μέχρι 'Απρίλιον και 'Οκτώβριον μέχρι Δεκέμβριον) ηύξήθη άπό 1.816.000 τὸ έτος 1950 εις 4.612.000 τὸ έτος 1961, ήτοι κατά 256%.

Καθ' ὅλας τās ένδειξεις ύφίσταται τάσις έπιμηκύνσεως τῆς τουριστικῆς περιόδου εις τήν Μεσόγειον, ύπὸ τήν έννοιαν τῆς περαιτέρω αύξήσεως τών άφίξεων ξένων τουριστῶν κατά τούς μή θερινούς μήνας. Έπιβάλλεται συνεπῶς νά λαμβάνεται σοβαρῶς ύπ' ὄψιν, κατά τήν εξέτασιν τών προοπτικῶν τουριστικῆς ανάπτυξεως τῆς 'Ελλάδος και ειδικώτερον τῆς Κρήτης, ή δυνατότης σημαντικῆς έπιμηκύνσεως τῆς τουριστικῆς περιόδου. Βεβαίως, έν ούδεμιᾶ περιπτώσει ή τοιαύτη έπιμήκυνσις είναι δυνατόν νά ὀδηγήσῃ εις ριζικὴν μεταβολήν τῆς καμπύλης τῆς έποχικῆς κατανομῆς του εξωτερικού τουρισμού εις τās Μεσογειακάς χώρας. 'Η ανάπτυξις του «Χειμερινού Τουρισμού» δέν έξαρτᾶται τῶσον άπό τās κλιματικᾶς συνθήκας, ὅσον άπό τήν ύπαρξιν πελατείας.

'Η έξαρσις δὲ τῆς τουριστικῆς κινήσεως κατά τούς θερινούς μήνας ὀφείλεται κυρίως εις τήν παροχήν τών έτησίων άδειῶν εις τούς έργαζομένους κατά τήν διάρκειαν του θερους και κατά δεύτερον λόγον εις τās σχολικᾶς διακοπᾶς, αἱ ὅποιας έπιτρέπουν εις τούς γονεῖς τών μαθητῶν νά ταξιδεύσουν είτε διότι τὰ τέκνα των εύρίσκονται εις θερινᾶς κατασκηνώσεις, είτε διότι δύνανται νά τούς άκολουθήσουν. Οἱ τουρίσται οἱ ὅποιοι δύνανται νά ταξιδεύσουν καθ' ὅλην τήν διάρκειαν του έτους, ανήκουν συνήθως εις τὰ ύψηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια, έπιζητοῦν δὲ συνήθως ὡς προορισμὸν του ταξιδίου των λίαν άνεπτυγμένας περιοχᾶς, με νυκτερινήν ζωήν, καταστήματα κλπ., ὅπως π.χ. τήν Κυανήν 'Ακτὴν και τήν 'Ελβετιαν.

η. Ξενοδοχειακὸν Δυναμικὸν Μεσογειακῶν Χωρῶν—Κατηγορίαι Ξενοδοχείων—Προτιμήσεις Τουριστῶν.

'Εκ τῆς μελέτης τών στοιχείων τών άναφερομένων εις τὸ ξενοδοχειακὸν δυναμικὸν τῆς 'Ισπανίας, τῆς Γαλλίας, τῆς 'Ιταλίας και τῆς 'Ελλάδος είναι δυνατόν νά έξαχθοῦν λίαν ένδιαφέροντα συμπεράσματα ὅσον άφορᾶ τὸν έπιβαλλόμενον προσανατολισμὸν τῆς κρατικῆς πολιτικῆς επενδύσεων εις τὸν τομέα αὐτὸν έν 'Ελλάδι και ειδικώτερον έν Κρήτη.

'Η διάρθρωσις του ξενοδοχειακοῦ δυναμικοῦ τῆς 'Ισπανίας είναι διάφορος άπό τήν διάρθρωσιν του ξενοδοχειακοῦ δυναμικοῦ τών άλλων χωρῶν. Ούτω, τὸ ποσοστὸν τών κλινῶν πρώτης κατηγορίας (ΑΑ και Α) άνέρχεται εις 60% περίπου του συνόλου εις τήν 'Ισπανίαν, έναντι αντίστοιχου ποσοστοῦ 25% περίπου διὰ τήν Γαλλίαν, 13,7% διὰ τήν 'Ιταλίαν και 34% διὰ τήν 'Ελλάδα.

Τὰ σχετικᾶ ποσοστᾶ τών κλινῶν Β' κατηγορίας κυμαίνονται περίξ του 30% έπι του συνολικοῦ δυναμικοῦ εις ὅλας τās χώρας, πλην τῆς 'Ισπανίας, ή ὅποια έχει ποσοστὸν 22% περίπου. 'Η 'Ιταλία έχει τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν κλινῶν Γ' κατηγορίας (53,7%); ή δὲ 'Ισπανία τὸ μικρότερον (18,7%). Τὸ 'Ελληνικὸν ξενοδοχειακὸν δυναμικὸν, εις άριθμὸν κλινῶν, είναι ὀλιγώτερον του 20% του αντίστοιχου 'Ισπανικοῦ και περίξ του 5% του αντίστοιχου Γαλλικοῦ ή 'Ιταλικοῦ δυναμικοῦ. Τὰ ποσοστᾶ ταῦτα είναι λίαν χαμηλά και άν άκόμη ληφθῆ ύπ' ὄψιν και ή διαφορά μεγέθους (βάσει του κριτηρίου του πληθυσμοῦ ή του κριτηρίου τῆς εδαφικῆς έκτάσεως) τῆς 'Ελλάδος και τών άνωτέρω χωρῶν. 'Επίσης μικρά είναι τὰ ποσοστᾶ τὰ ὅποια δεικνύουν τήν σχέσηιν του 'Ελληνικοῦ ξενοδοχειακοῦ δυναμικοῦ πρὸς τὸ αντίστοιχον δυναμικὸν τῆς Μεσογειακῆς 'Ισπανίας και τῆς Μεσογειακῆς Γαλλίας.

Είναι χαρακτηριστικὸν έν προκειμένῳ τὸ γεγονός ὅτι, κατά τὸ έτος 1961, ὁ συνολικὸς άριθμὸς τών κλινῶν (ΑΑ, Α, Β και Γ κατηγορίας) εις τās Βαλεαρίδας νήσους τῆς 'Ισπανίας, αἱ ὅποιας άπό άπόψεως εδαφικῆς έκτάσεως είναι μικρότεροι τῆς Κρήτης, ανήρχετο εις 19.000, ήτοι εις ποσοστὸν 60% περίπου του συνολικοῦ αντίστοιχου δυναμικοῦ κλινῶν ὀλοκλήρου τῆς 'Ελλάδος. 'Η εις εύρειαν κλίμακα ανάπτυξις του εξωτερικοῦ τουρισμοῦ τῆς 'Ελλάδος θά καταστήσῃ αναγκαίαν άνάλογον προσαρμογήν τῆς διάρθρωσεως του 'Ελληνικοῦ ξενοδοχειακοῦ δυναμικοῦ, εις τρόπον ὡστε νά μεταβληθῆ ούσιωδῶς ή σημερινή διάρθρωσις, ή ὅποια έξυπηρετεῖ τās ανάγκας ενός περιωρισμένου και ύψηλης ποιότητος έξωτερικοῦ τουριστικοῦ ρεύματος.

Μία λεπτομερεστέρα άνάλυσις τῆς διάρθρωσεως του 'Ιταλικοῦ ξενοδοχειακοῦ δυναμικοῦ θά ήδύνατο νά βοηθήσῃ εις τήν έξαγωγήν χρησίμων συμπερασμάτων ὅσον άφορᾶ τήν μελλοντικὸν προσανατολισμὸν τῆς 'Ελληνικῆς πολιτικῆς τουριστικῶν επενδύσεων, ειδικώτερον δὲ ὅσον άφορᾶ τήν άκολουθητέαν πολιτικὴν ξενοδοχειακῶν επενδύσεων εις τήν νήσον Κρήτην, διὰ τήν

ὀρθολογικὴν αξιοποίησιν τών ύφισταμένων δυνατοτήτων τουριστικῆς ανάπτυξεως αὐτῆς.

Εις τὸν Πίνακα VII-8 (Π) (του Παραρτήματος τῆς Μελέτης) δεικνύεται ή ποσοστιαία κατανομή τών διανυκτερεύσεων ξένων τουριστῶν εις έκάστην κατηγορίαν ξενοδοχείων εις 'Ιταλίαν κατά έθνικότητα. Τὰ στοιχεία άναφέρονται εις τὸ έτος 1961.

Εις ξενοδοχεῖα πολυτελείας και πρώτης κατηγορίας διανυκτερεύουν κατά μέγιστον ποσοστὸν οἱ 'Αμερικανοὶ τουρίσται, δευτερευόντως δὲ οἱ 'Αγγλοὶ τουρίσται, ένῶ τὰ σχετικᾶ ποσοστᾶ διὰ τούς Γερμανούς και Γάλλους τουρίστας είναι μικρά. 'Αντιθέτως, εις τὰ ξενοδοχεῖα Β, Γ' και Δ' κατηγορίας τὸ ποσοστὸν τών Γερμανῶν τουριστῶν αύξάνει άπό 25% (Β' κατηγορίας) μέχρι 50% (Δ' κατηγορίας), ένῶ τὸ ποσοστὸν τών 'Αμερικανῶν τουριστῶν πίπτει άπό 13,7% (Β' κατηγορίας) εις 4,4% (Δ' κατηγορίας).

Εις τὸ Διάγραμμα 63, ὡς και εις τὸν Πίνακα VII-9 (Π) (του Παραρτήματος τῆς Μελέτης) δεικνύεται ή κατανομή του συνόλου τών διανυκτερεύσεων έξ έκάστης έθνικότητος εις τήν Μεσόγειον (1961) κατά κατηγορίας ξενοδοχείων. 'Εκ τῆς κατανομῆς ταύτης συνάγεται ὅτι :

Οἱ Γερμανοὶ και 'Αυστριακοὶ τουρίσται προτιμοῦν κατά σειρᾶν ξενοδοχεῖα (και πανσίων) Γ' κατηγορίας (ποσοστὸν 48% του συνόλου), Β' κατηγορίας (ποσοστὸν 25,6%) και Δ' κατηγορίας (ποσοστὸν 21,6%).

Οἱ Γάλλοι τουρίσται προτιμοῦν κατά σειρᾶν ξενοδοχεῖα Β' κατηγορίας (31,8%), Γ' κατηγορίας (32,0%), Α' κατηγορίας (19,7%) και Δ' κατηγορίας (16,5%).

Τὰ ποσοστᾶ τών διανυκτερεύσεων εις ξενοδοχεῖα Β' και Γ' κατηγορίας είναι λίαν ύψηλά, ήτοι κυμαίνονται μεταξύ 70-75%, διὰ τούς Βρεττανούς, 'Ελβετούς, Σκανδιναμούς τουρίστας και τούς τουρίστας έκ τών χωρῶν τῆς Μπενελούξ.

Οἱ 'Αμερικανοὶ τουρίσται κατά τὸ ήμισυ περίπου κατευθύνονται εις ξενοδοχεῖα πρώτης κατηγορίας (ήτοι ΑΑ και Α) και κατά 30% εις ξενοδοχεῖα Β' κατηγορίας.

'Εκ τών άνωτέρω καθίσταται σαφές ὅτι οἱ Εύρωπαῖοι τουρίσται προτιμοῦν κυρίως (κατά 70% περίπου) ξενοδοχεῖα Β' και Γ' κατηγορίας, ένῶ οἱ 'Αμερικανοὶ κατευθύνονται πρωτίστως εις ξενοδοχεῖα πρώτης κατηγορίας και δευτερευόντως εις ξενοδοχεῖα Β' κατηγορίας.

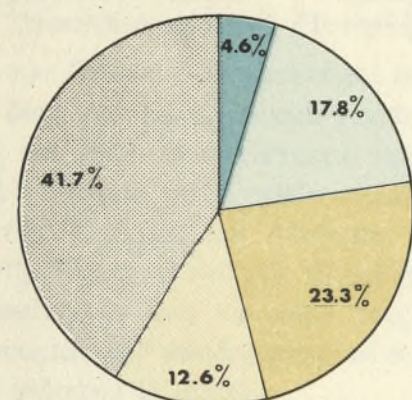
'Η ὡς άνω κατανομή θεωρεῖται πολὺν περισσότερον άντιπροσωπευτικὴ τῆς έμφανομένης εις τὸ Διάγραμμα 45 κατανομῆς τών ξενοδοχείων τῆς νήσου, δεδομένου ὅτι αὕτη βασίζεται εις ελάχιστον άριθμὸν διανυκτερεύσεων άφ' ενός και εις μικρὸν άριθμὸν ξενοδοχειακῶν έγκαταστάσεων άφ' έτέρου, τών ὁποίων άλλως τε ή κατάταξις εις διαφόρους κατηγορίας θά έδει νά άναθεωρηθῆ.

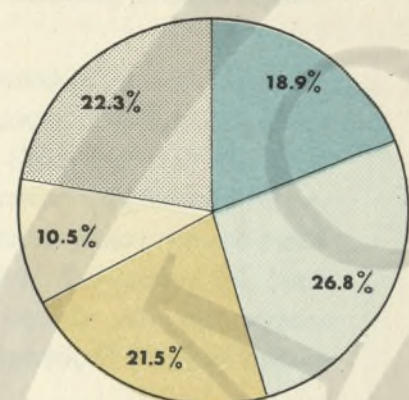
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

ΕΞ ΕΚΑΣΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ ΧΩΡΑΣ ΠΡΟΕΛΥΣΕΩΣ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ

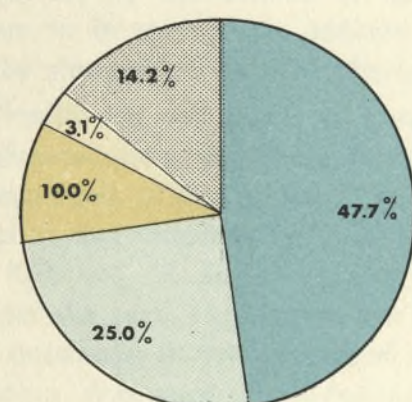
ΕΙΣ ΕΚΑΣΤΗΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΝ ΧΩΡΑΝ ΠΡΟΕΛΥΣΕΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

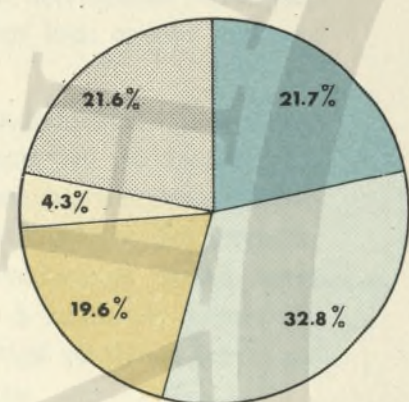
ΓΕΡΜΑΝΟΙ

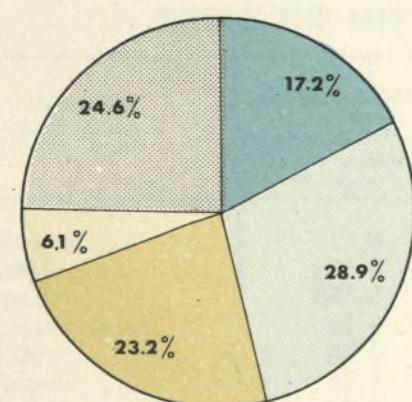
ΓΑΛΛΟΙ

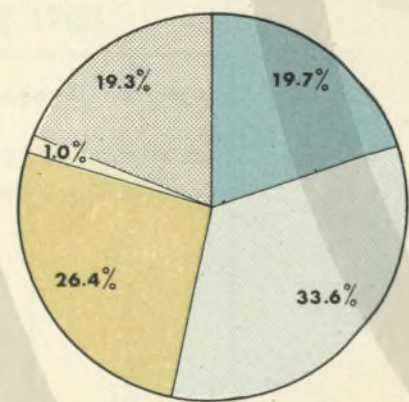
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ

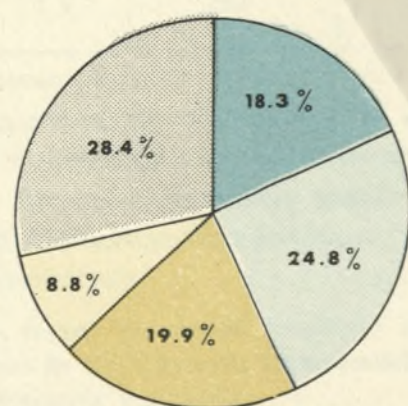
ΒΡΕΤΑΝΝΟΙ

ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΟΙ

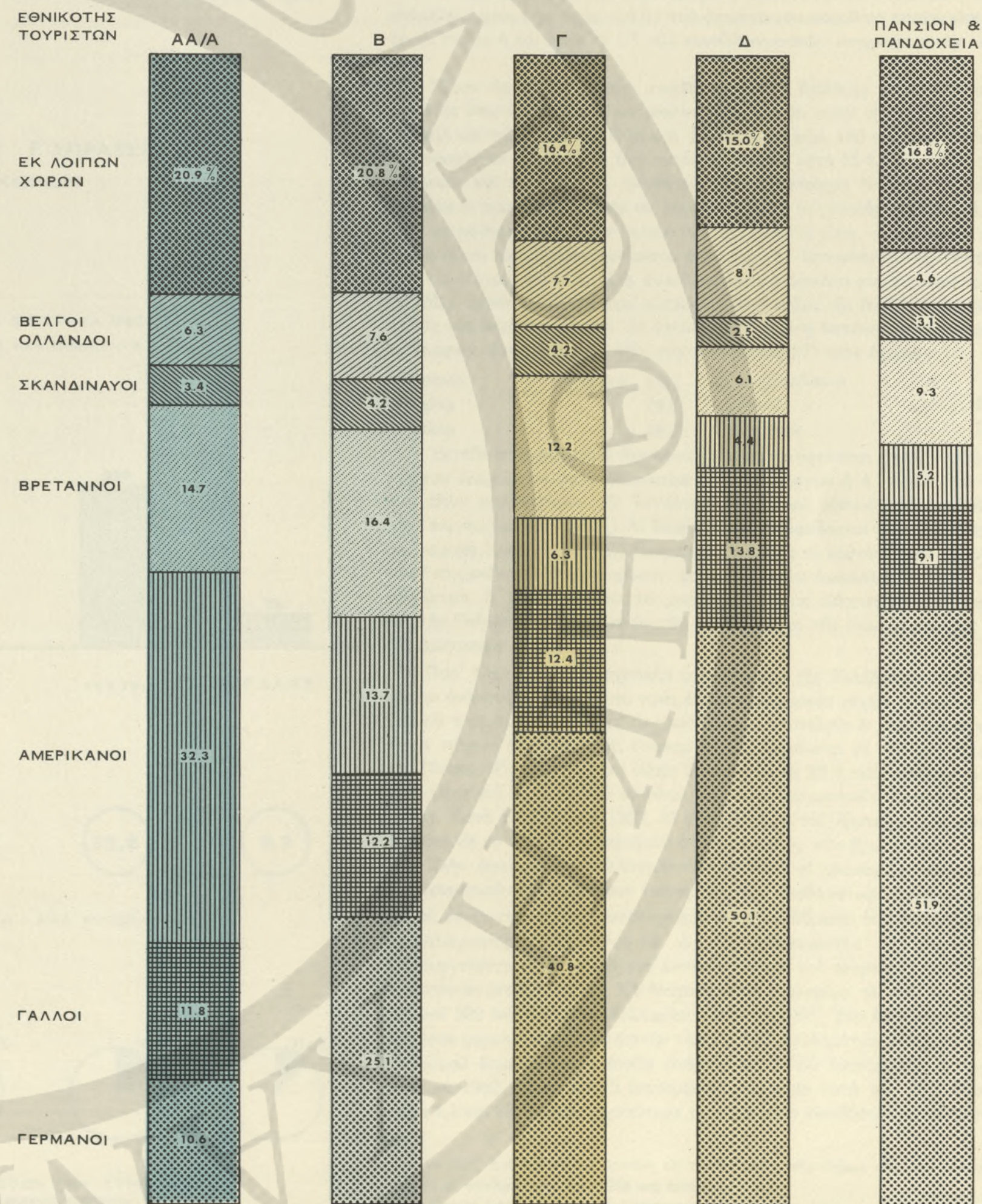
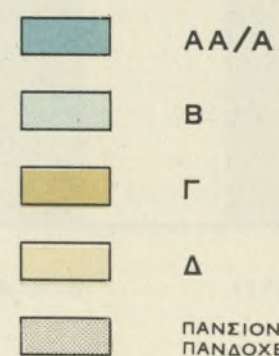

ΒΕΛΓΟΙ - ΟΛΛΑΝΔΟΙ

ΣΥΝΟΛΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ

θ. Η Σημασία του Τουρισμού εις την Οικονομίαν των Μεσογειακών Χωρών γενικώς και τής Ελλάδος ειδικώτερον. Συναλλαγματικά Εισπράξεις :

Εις τόν Πίνακα 7—6 κατωτέρω δεικνύονται αί συναλλαγματικά εισπράξεις τών διαφόρων μεσογειακών χωρών εκ του έξωτερικού τουρισμού κατά τὰ ἔτη 1961 καὶ 1962. Αἱ ἀντίστοιχοι εισπράξεις διὰ τὸ 1962 τῆς Ἰταλίας, Γαλλίας καὶ Ἰσπανίας (τῶν τριῶν κυριωτέρων τουριστικῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου), τῆς Ἑλβετίας καὶ Αὐστρίας (δύο εκ τῶν κυριωτέρων τουριστικῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης) καὶ τῆς Ἑλλάδος δεικνύονται εἰς τὸ Διάγραμμα 64, ὁμοῦ μετὰ τὸ ἀναλογεῖν ἀνὰ κάτοικον τουριστικὸν εἰσόδημα, ὡς καὶ τὴν σχέσιν μεταξὺ τουριστικοῦ εἰσοδήματος καὶ συνολικοῦ εἰσοδήματος ἐξ ἀδήλων πόρων διὰ μίαν ἐκάστην ἐξ αὐτῶν.

Ἐκ τῶν ὡς ἄνω στοιχείων καθίσταται προφανῆς ἡ μεγάλη οικονομικὴ σημασία τοῦ ἔξωτερικοῦ τουρισμοῦ διὰ τὴν Ἰταλίαν, Γαλλίαν καὶ ἰδίως διὰ τὴν Ἰσπανίαν, εἰς τὴν ὁποίαν αἱ εισπράξεις ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ τουρισμοῦ καλύπτουν τὸ ἐν τρίτον τῶν ἀδήλων πόρων καὶ εἶναι ἴσαι σχεδὸν πρὸς τὸ ἕμισυ τῶν εισπράξεων ἐκ τῶν ἐξαγωγῶν¹.

Ἡ Ἰταλία ἐπὶ τοῦ παρόντος εἶναι ἡ ἐκ τῶν ἔχουσῶν ἀξιόλογον τουριστικὴν κίνησιν χώρα τῆς Μεσογείου, ἡ ὁποία εἰσπράττει τὰ περισσότερα ἐκ τοῦ τουρισμοῦ, μετὰ ἀναλογίαν 17 δολλαρίων περίπου ἀνὰ κάτοικον (ἔναντι 9 δολλαρίων ἀνὰ κάτοικον διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ 2 δολλαρίων ἀνὰ κάτοικον διὰ τὴν Κρήτην). Ἡ Σαρδηνία, μία περιοχή τῆς Ἰταλίας μετὰ πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά μετὰ τῆς Κρήτης καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ὁ τουρισμὸς ἀνεπτυχθῆ ἑσχάτως εἰσέπραξεν ἐκ τοῦ τουρισμοῦ κατά τὸ 1962 περί τὰ εἴκοσι ἑκατομμύρια δολλάρια, ἥτοι περί τὰ 14 δολλάρια ἀνὰ κάτοικον.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7—6.— ΕΙΣΠΡΑΧΘΕΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ — ΣΥΝΟΛΙΚΩΣ ΑΝΑ ΤΟΥΡΙΣΤΑΝ ΚΑΙ ΑΝΑ ΚΑΤΟΙΚΟΝ ΕΙΣ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΧΩΡΑΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ (ΕΤΟΣ 1962).

Χώρα	Σύνολον συναλλαγματικῶν εισπράξεων Εἰς ἑκατομμύρια δολλάρια	Μέση συναλλαγματικὴ εισπράξις	
		Εἰς δολλάρια ἀνὰ τουρίσταν	Εἰς δολλάρια ἀνὰ κάτοικον
Ἰσπανία	513.0	70	17.1
Γαλλία	631.0	105	14.0
Ἰταλία	847.0	82	17.2
Γιουγκοσλαβία	40.2	32	2.2
Ἑλλάς	76.0	140	9.2
Τουρκία	12.1	70	0.5
Ἰσραήλ	38.5	210	19.2
Αἴγυπτος	45.5	156	1.8
Τυνησία	4.8	90	1.3
Μαρόκον	32.0	160	3.2
Κύπρος	13.9	280	24.4

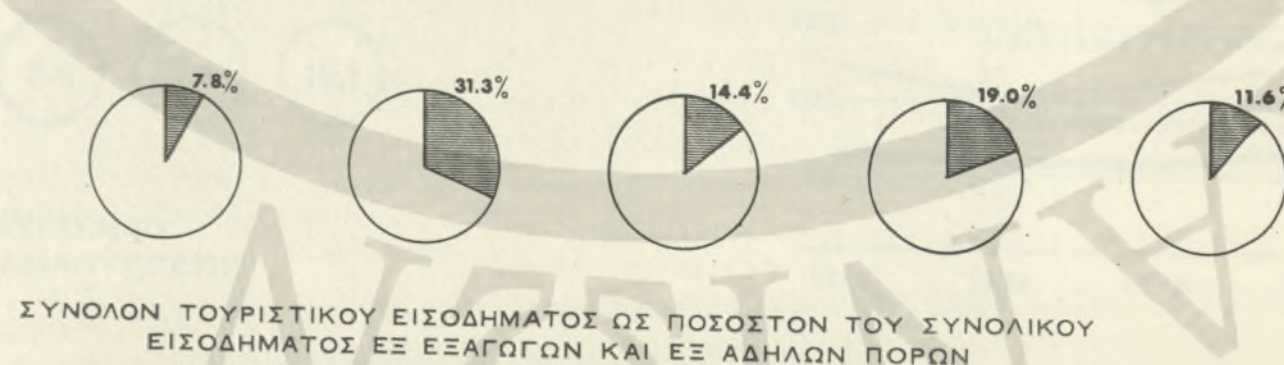
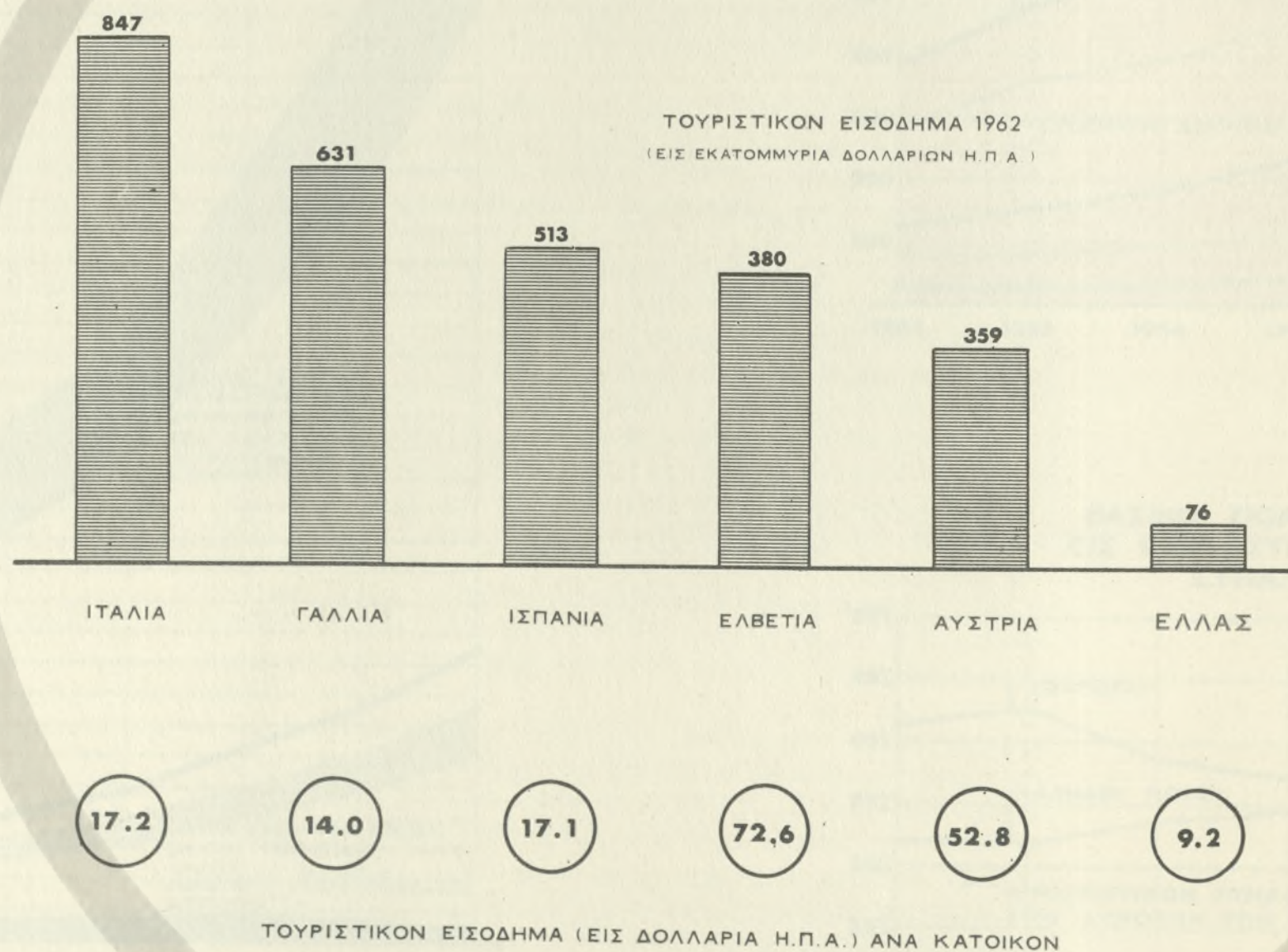
Πηγή: International Travel Statistics, 1962.

Ἡ σημασία ὁμοῦ τοῦ τουρισμοῦ εἰς τὴν οικονομίαν μιᾶς χώρας εἶναι ἰδιαιτέρως καταφανῆς εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Αὐστρίας, δύο μικρῶν εἰς πληθυσμὸν καὶ ἑκτασιν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι εἰσέπραξαν, κατά τὸ 1962, 473 καὶ 354 ἑκατομμύρια δολλάρια (ἡ περίπου 73 καὶ 50 δολλάρια ἀνὰ κάτοικον) ἀντιστοίχως.

¹ Κατὰ τὸ 1962 αἱ εισπράξεις ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ τουρισμοῦ εἰς Ἰσπανίαν ἦσαν τρεῖς φορές μεγαλύτεραι τῶν ἐσόδων ἐκ τῆς ἐξαγωγῆς ἑσπεριδοειδῶν καὶ πέντε φορές μεγαλύτεραι τῶν ἐσόδων ἐκ τῆς ἐξαγωγῆς ἐλαιολάδου.

ΠΙΝΑΞ 64

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑΙ ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

Ἡ Ἑλλάς, κατά τὸ 1962, εἰσέπραξεν ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ τουρισμοῦ, ποσὸν συναλλάγματος ἴσον πρὸς τὸ 1/11 τοῦ ἀντιστοίχου ποσοῦ τὸ ὁποῖον εἰσέπραξεν ἡ Ἰταλία ἢ καὶ πρὸς τὸ 1/7 τῶν συναλλαγματικῶν εισπράξεων τῆς Ἰσπανίας.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν μέσιν συναλλαγματικὴν δαπάνην κατὰ τουρίσταν, ἡ Ἑλλάς ὑπερτερεῖ τῶν ἄλλων μεσογειακῶν χωρῶν πλὴν τῆς Αἰγύπτου, τοῦ Ἰσραήλ καὶ τοῦ Μαρόκου. Οὕτω, ἡ Ἑλλάς εἰσέπραξεν 140 περίπου δολλάρια ἀνὰ τουρίσταν¹ τὸ 1962, ἥτοι ποσὸν ἀνώτερον κατὰ 35 % τοῦ ἀντιστοίχου Ἰταλικοῦ καὶ κατὰ 133 % ἀνώτερον τοῦ ἀντιστοίχου Ἰσπανικοῦ ποσοῦ. Βεβαίως ἐν προκειμένῳ πρέπει νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν τὸ γεγονός ὅτι ὁ μέσος ὅρος διανυκτερεύσεως τῶν ξένων τουριστῶν εἰς Ἑλλάδα εἶναι, ὡς εἶδομεν, πολὺ μεγαλύτερος τοῦ ἀντιστοίχου μέσου ὅρου διὰ τὴν Ἰσπανίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ μέση συναλλαγματικὴ δαπάνη κατὰ τουρίσταν εἰς Ἑλλάδα πρέπει νὰ ἀναμένεται οὐσιωδῶς ὑψηλότερα τῆς ἀντιστοίχου δαπάνης εἰς τὰς ἀνωτέρω χώρας. Ἄν ὑπολογισθῆ ἡ μέση δαπάνη κατὰ τουρίσταν δι' ἐκάστην διανυκτέρευσιν (βλ. καὶ Διάγραμμα 57) τότε ἔχομεν :

Ἰσπανία	Δολλάρια	13,2	Γιουγκοσλαβία	»	7,6
Ἰταλία	»	23,0	ΕΛΛΑΣ	»	15,2
Γαλλία	»	18,7	Αἴγυπτος	»	14,5

Ἐκ τῶν στοιχείων τοῦ ἀνωτέρω Πίνακος καταφαίνεται ὅτι ἡ Ἑλλάς εἰσπράττει ὀλιγώτερον κατὰ διανυκτέρευσιν συνάλλαγμα ἢ ἡ Ἰταλία καὶ Γαλλία, ἀλλὰ περισσότερον τῆς Ἰσπανίας (15 %), καὶ οὐσιωδῶς περισσότερον τῆς Γιουγκοσλαβίας (100 %). Αἱ διαφοραὶ αὗται ὀφείλονται ὄχι τόσο εἰς τὰς οικονομικὰς δυνατότητας τῶν τουριστῶν, ὅσον εἰς τὸ κόστος τῶν τουριστικῶν ὑπηρεσιῶν εἰς ἐκάστην χώραν. Βάσει τῆς μέσης ἡμερησίας δαπάνης κατὰ τουρίσταν, ἡ Ἑλλάς δύναται νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς εὐθηνότερα τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Γαλλίας καὶ ἀκριβωτέρα τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Γιουγκοσλαβίας (βλ. καὶ Διάγραμμα 67).

Παρ' ὅλην ὁμοῦ τὴν σχετικὴν καθυστέρησιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν τουριστικὴν ἀνάπτυξιν ἐν συγκρίσει πρὸς ἄλλας μεσογειακὰς χώρας, αἱ ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ τουρισμοῦ εισπράξεις εἰς συνάλλαγμα ἀποτελοῦν ἐν τῶν σημαντικῶν πόρων τῆς Ἑλληνικῆς οικονομίας. Ὡς ἐμφαίνεται εἰς τὰ διαγράμματα τοῦ Πίνακος 65, αἱ εισπράξεις αὗται ἀνέρχονται εἰς 20 % τῶν ἀδήλων πόρων τῆς χώρας καὶ εἰς 10 % τοῦ συνόλου τῶν συναλλαγματικῶν εισπράξεων τῆς χώρας. Κατὰ τὸ 1962 καὶ 1963, αἱ εισπράξεις ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ τουρισμοῦ ἀνήλθον εἰς τὸ 1/3 τῶν εισπράξεων ἐκ τοῦ συνόλου τῶν ἐξαγωγῶν.

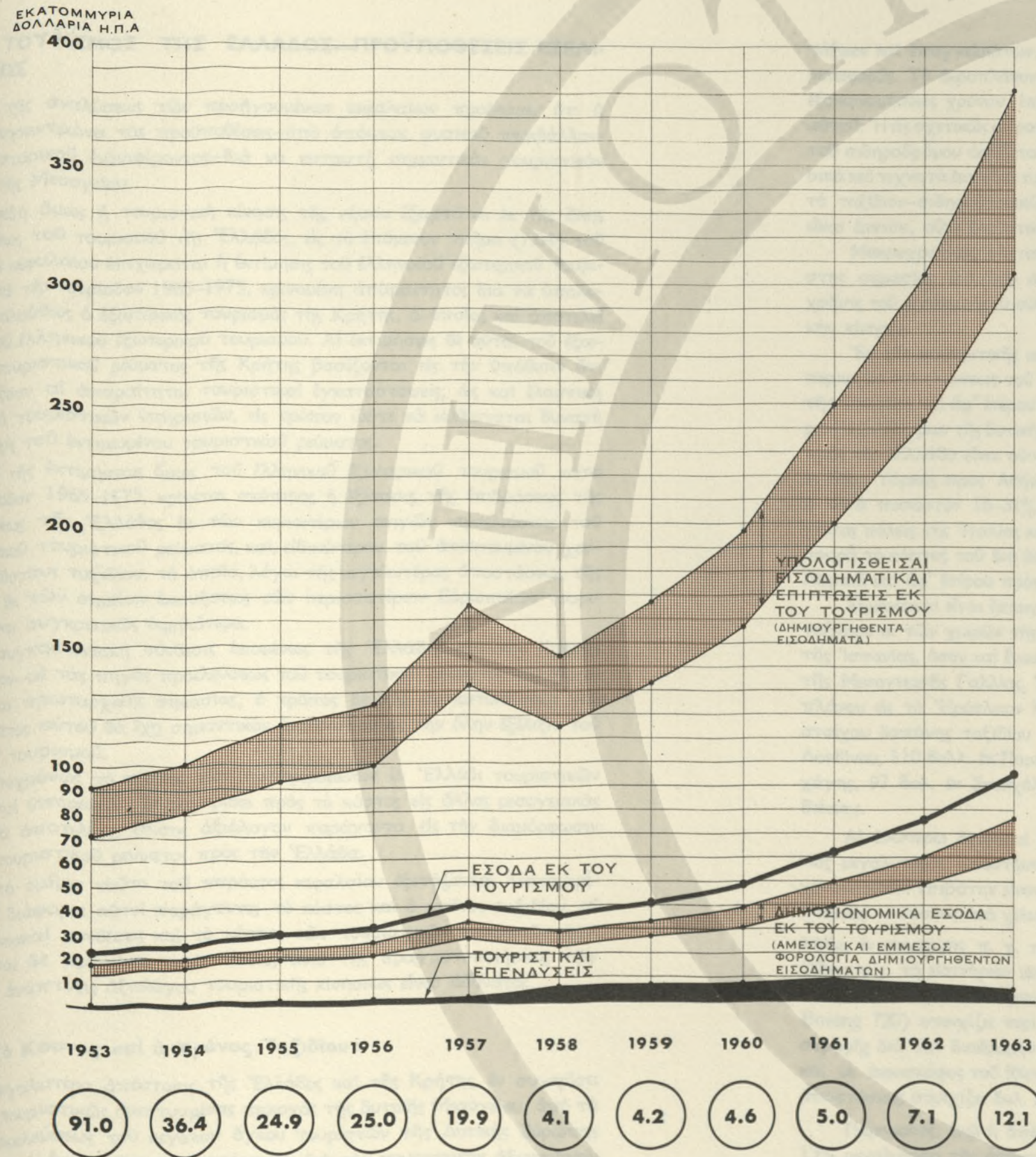
Πλὴν ὁμοῦ τῶν συναλλαγματικῶν ἐσόδων, αἱ οικονομικαὶ ὠφέλεια ἐκ τοῦ τουρισμοῦ περιλαμβάνουν ἐπίσης καὶ τὰς εἰσοδηματικὰς ἐπιπτώσεις, αἱ ὁποῖαι ὀφείλονται εἰς τὴν πολλαπλασιαστικὴν ἐπίδρασιν τοῦ εἰσπραχθέντος συναλλάγματος. Λαμβάνοντες δὲ ὡς πολλαπλασιαστὴν¹ 3,2 ἕως 4,0, τὰ δημιουργηθέντα, πρωτογενῶς καὶ δευτερογενῶς, ἐκ τοῦ τουρισμοῦ εἰσοδήματα κυμαίνονται μεταξὺ 240 καὶ 305 ἑκατομμυρίων δολλαρίων κατὰ τὸ 1963. Ἐὰν δὲ ὑπολογίσωμεν ὡς μέσον φορολογικὸν συντελεστὴν τῶν ὡς ἄνω εἰσοδημάτων 20 %, τὰ ἐκ τοῦ τουρισμοῦ δημοσιονομικὰ ἔσοδα ἀνήλθον εἰς 50—60 ἑκατομμύρια δολλάρια κατὰ τὸ 1962 καὶ εἰς 60—75 ἑκατομμύρια δολλάρια κατὰ τὸ 1963, ἥτοι εἰς ποσὰ 7,1 καὶ 12,1 φορές μεγαλύτερα τῶν κρατικῶν ἐπενδύσεων εἰς τουριστικὰ ἔργα.

¹ Ἡ μέση ἀνὰ τουρίσταν δαπάνη εἰς τὴν Ἑλλάδα, τῆς τάξεως τῶν 140 δολλαρίων, παραμένει σταθερὰ ἀπὸ τοῦ 1958 καὶ ἐντεῦθεν.

² Chechi Report, Dept. of Commerce, Washington, 1961.

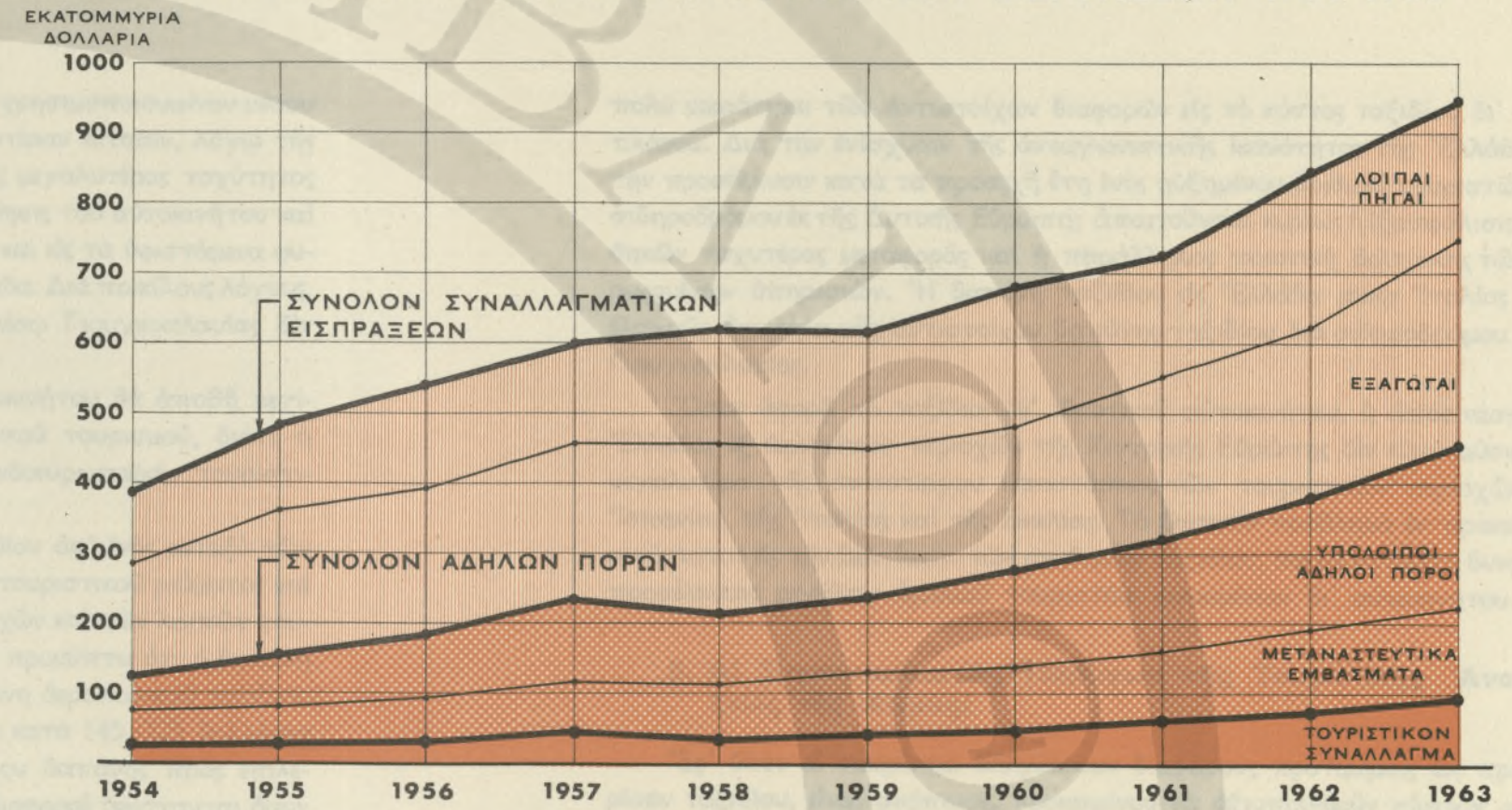

ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΑ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ
ΕΚ ΤΗΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
1953-1963

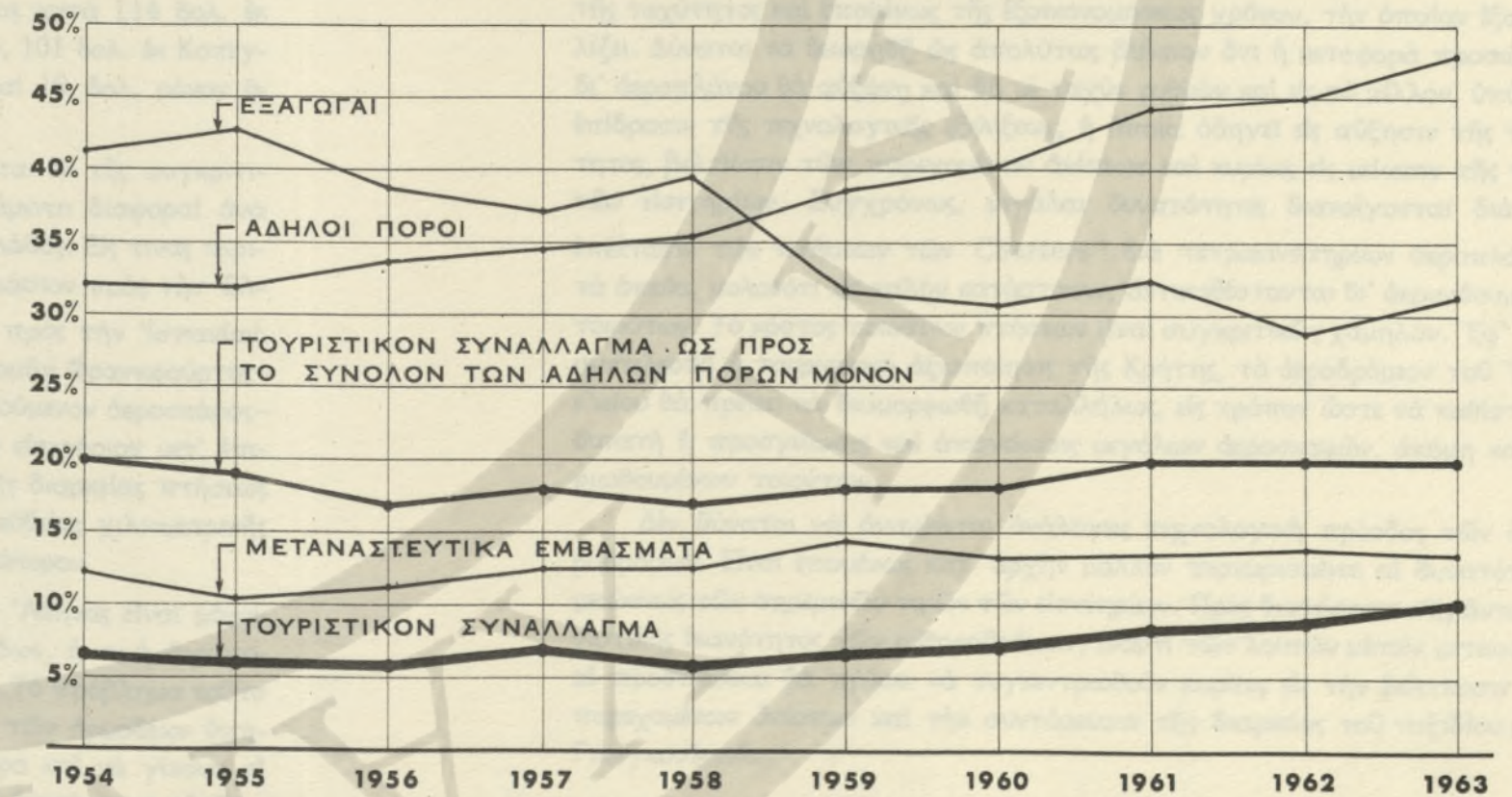

ΣΧΕΣΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΕΚ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΕΙΣ ΕΡΓΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ

ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΕΠΙ ΜΕΡΟΥΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΝ 1954-1963

ΒΑΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ
ΕΙΣ ΕΚΑΤΟΣΤΙΑΙΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΩΝ
ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΝ

7.03 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ—ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ

Έκ της αναλύσεως τών προηγούμενων κεφαλαίων προέκυψε ότι η Κρήτη συγκεντρώνει τās προϋποθέσεις—από άπόψεως φυσικού περιβάλλοντος και ιστορικού ενδιαφέροντος—διά να καταστή σημαντικόν τουριστικόν κέντρον τής Μεσογείου.

Έπειδή όμως η τουριστική κίνηση τής νήσου εξαρτάται έκ τής δλης αναπτύξεως του τουρισμού τής Ελλάδος, εις τὸ ἐπόμενον τμήμα (7.04) του παρόντος κεφαλαίου επιχειρείται η έκτίμησις του ελληνικού έξωτερικού τουρισμού κατά την περίοδον 1965—1975, κρινόμενη άπαραίτητος διά να υπολογισθῆ ἀκολουθως ὁ έξωτερικός τουρισμός τής Κρήτης, ὁ ὁποῖος και ἀποτελεῖ τμήμα του ελληνικού έξωτερικού τουρισμού. Αἱ έκτιμήσεις δὲ αὐται του έξωτερικού τουριστικού ρεύματος τής Κρήτης βασίζονται εις την ὑπόθεσιν ὅτι θά ὑπάρξουν αἱ ἀπαραίτητοι τουριστικαὶ ἐγκαταστάσεις, ὡς και ἔλαστική προσφορά τουριστικῶν ὑπηρεσιῶν, εις τρόπον ὡστε να καθίσταται δυνατὴ ἡ ὑποδοχὴ του ἐκτιμωμένου τουριστικού ρεύματος.

Πρὸ τής έκτιμήσεως όμως του ελληνικού έξωτερικού τουρισμού κατά την περίοδον 1965—1975, κρίνεται σκόπιμος ἡ ἐξέτασις τής ἐπιδράσεως τής ἀποστάσεως τής Ελλάδος ἐκ τῶν κυριωτέρων πηγῶν προελεύσεως του Μεσογειακού τουριστικού ρεύματος, και, ειδικώτερον, του ἀπαιτουμένου χρόνου και κόστους ταξιδίου, τὰ ὁποῖα, λόγω τής μεγαλύτερας ἀποστάσεως τής Ελλάδος ἐκ τῶν σημείων ἐκκινήσεως τῶν περισσότερων Εὐρωπαϊῶν τουριστῶν, εἶναι συγκριτικῶς ὑψηλότερα.

Ἡ συγκοινωνιακὴ συνδεσις ἐπομένως τής Ελλάδος—και τής Κρήτης ειδικώτερον—μέ τās πηγὰς προελεύσεως του τουριστικού ρεύματος τής Μεσογείου εἶναι πρωταρχικῆς σημασίας, ὁ τρόπος δὲ τής ἀντιμετώπισεως του προβλήματος αὐτοῦ θά ἔχη σημαντικὸν ἀντίκτυπον εις την ὅλην ἐξέλιξιν του ελληνικού τουρισμού.

Ταυτοχρόνως τὸ κόστος τῶν προσφερομένων ἐν Ελλάδι τουριστικῶν ἀγαθῶν και ὑπηρεσιῶν, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ κόστος εις ἄλλας μεσογειακὰς χώρας, θά ἀποτελέσῃ ἐπίσης ἀξιόλογον παράγοντα εις την διαμόρφωσιν ἰσχυροῦ τουριστικού ρεύματος πρὸς την Ελλάδα.

Εἰς τὸ τμήμα τοῦτο του παρόντος κεφαλαίου ἐξετάζονται λεπτομερέστερον οἱ διάφοροι αὐτοὶ παράγοντες—τὸ κόστος και ὁ χρόνος ταξιδίου, αἱ συγκοινωνιακαὶ συνδέσεις και τὸ κόστος τῶν τουριστικῶν ὑπηρεσιῶν—ἐπισημαίνονται δὲ ὠρισμέναι προϋποθέσεις ἀνευ τής πραγματοποιήσεως τῶν ὁποίων ἡ ἀνάπτυξις ἀξιολόγου τουριστικῆς κινήσεως εἶναι ἀδύνατος.

α. Τὸ Κόστος και ὁ Χρόνος Ταξιδίου :

Ἡ μεγαλύτερα ἀπόστασις τής Ελλάδος και τής Κρήτης, ἐν συγκρίσει πρὸς τās τουριστικὰς ἀνεπτυγμένας περιοχὰς τής δυτικῆς Μεσογείου, ἀπὸ τὰ κέντρα προελεύσεως του μεγάλου ὄγκου τουριστῶν τής Δυτικῆς Εὐρώπης ἀποτελεῖ κατ' ἀρχὴν δυσμενῆ παράγοντα διά την τουριστικὴν ἀξιοποίησιν τής. Περαιτέρω, ἡ σημερινὴ διάρθρωσις τῶν τιμῶν-ἰδίως τῶν ἀεροπορικῶν εἰσιτηρίων, ἀλλὰ και του κόστους μεταφορᾶς δι' αὐτοκινήτου—δὲν εἶναι εὐνοϊκὴ διά την ἀνάπτυξιν του ελληνικού τουρισμού γενικῶς και την τουριστικὴν ἀξιοποίησιν τής Κρήτης ειδικώτερον.

Ἡ προέλευσις του τουριστικού ρεύματος ἐκ σχετικῶς μεγάλων ἀποστάσεων ἐπηρεάζει την διάρθρωσιν αὐτοῦ τόσο ἀπὸ ἀπόψεως εἰσοδηματικῶν

τάξεων και ἐπαγγελμάτων, ὅσον και ἀπὸ ἀπόψεως χρησιμοποιουμένου μέσου μεταφορᾶς. Τὸ ἀεροπλάνον χρησιμοποιεῖται εις εὐρυτέραν ἔκτασιν, λόγω τής ἐξοικονομήσεως χρόνου, ἐπιτυγχανομένης λόγω τής μεγαλύτερας ταχύτητος αὐτοῦ. Ἡ εἰς σχετικῶς μικρότεραν ἔκτασιν χρησιμοποίησις του αὐτοκινήτου και του σιδηροδρόμου ὀφείλεται πλὴν τής ἀποστάσεως, και εἰς τὰ ὑφιστάμενα φυσικὰ και τεχνητὰ ἐμπόδια προσπελάσεως εις τὴν Ελλάδα. Διὰ ποικίλους λόγους, τὸ ταξίδιον—σιδηροδρομικῶς και δι' αὐτοκινήτου—μέσω Γιουγκοσλαβίας δὲν εἶναι ἀνευτον, οὔτε ἔλκυστικόν.

Μακροχρονίως, τὸ ταξίδιον δι' ἰδιωτικού αὐτοκινήτου θά ἀποβῆ μεγίστης σημασίας διά την ἀνάπτυξιν μαζικοῦ ελληνικού τουρισμού, διότι ἡ χρῆσις του αὐτοκινήτου αὐξάνει ταχύτατα εἰς τὴν ἐνδοευρωπαϊκὴν τουριστικὴν κίνησιν.

Έκ τής συγκριτικῆς μελέτης του κόστους ταξιδίου ἀφ' ἐνὸς μεταξύ τῶν περιοχῶν προελεύσεως του μεγαλύτερου ὄγκου του τουριστικού ρεύματος και τής Ελλάδος και ἀφ' ἑτέρου μεταξύ τῶν αὐτῶν περιοχῶν και τῶν λοιπῶν τουριστικῶν κέντρων τής δυτικῆς λεκάνης τής Μεσογείου, προκύπτει ὅτι ἡ δαπάνη πρὸς τὴν Ελλάδα εἶναι οὐσιωδῶς ἀνωτέρα. Ἡ δαπάνη ἀεροπορικοῦ ταξιδίου ἐκ Νέας Ὑόρκης πρὸς Ἀθήνας, μετ' ἐπιστροφῆς, εἶναι κατά 145—225 δολλάρια ἢ κατά ποσοστὸν 18—31% ἀνωτέρα τής ἀντιστοίχου δαπάνης πρὸς ἐπιλεγείσας πόλεις τής Ἰταλίας και Ἰσπανίας. Ἀνάλογοι διαφοραὶ ὑφίστανται ὅσον ἀφορᾷ τὸ κόστος του διὰ θαλάσσης ταξιδίου ἀπὸ Νέας Ὑόρκης ἀφ' ἐνὸς πρὸς Πειραιᾶ και ἀφ' ἑτέρου πρὸς τοὺς λιμένας τής δυτικῆς λεκάνης τής Μεσογείου.

Σημαντικαὶ εἶναι ἐπίσης αἱ διαφοραὶ, εἰς βάρους τής Ελλάδος, του κόστους ταξιδίου ἐκ τῶν χωρῶν τής Β.Δ. Εὐρώπης. Ἡ Ἑλλάς μειονεκτεῖ τόσο ἐναντι τής Ἰσπανίας, ὅσον και ἐναντι τής Ἰταλίας, κατὰ πολὺ δὲ περισσότερον ἐναντι τής Μεσογειακῆς Γαλλίας. Ἡ δαπάνη μεταβάσεως και ἐπιστροφῆς δι' ἀεροπλάνου εἰς τὸ Ἡράκλειον Κρήτης (μέσω Ἀθηνῶν) εἶναι ἀνωτέρα τής ἀντιστοίχου δαπάνης ταξιδίου εἰς τὸ Παλέρμον τής Σικελίας κατά 114 δολ. ἐκ Λονδίνου, 110 δολ. ἐκ Παρισίων, 111 δολ. ἐκ Βρυξελλῶν, 101 δολ. ἐκ Κοπεγχάγης, 97 δολ. ἐκ Στοκχόλμης, 87 δολ. ἐκ Μονάχου και 19 δολ. μόνον ἐκ Βιέννης.

Αἱ ἀνωτέρω διαφοραὶ ἐν μέρει μόνον δικαιολογοῦνται ἐκ τής συγκριτικῶς μεγαλύτερας ἀποστάσεως τής Ελλάδος. Αἱ ὑφιστάμεναι διαφοραὶ ἀνὰ χιλιομετρικὸν ἐπιβάτην εἶναι εὐρύταται εἰς βάρους τής Ελλάδος. Εἰς τινὰς περιπτώσεις τὸ κόστος ἀνὰ χιλιομετρικὸν ἐπιβάτην εἶναι διπλάσιον πρὸς τὴν Ελλάδα, ἐν συγκρίσει π. χ. πρὸς τὸ ἀντίστοιχον κόστος πρὸς τὴν Ἰσπανίαν. Οὕτω π.χ. τὸ εἰσιτήριο μετ' ἐπιστροφῆς διά τὴν διαδρομὴν Φρανκφούρτης—Μαδρίτης, διάρκειας πτήσεως 2 ὥρῶν και 20' (μὲ ἀεριωθούμενον ἀεροσκάφος—Boeing 720) στοιχίζει περὶ τὰ 147 δολ. Ἀντιθέτως τὸ εἰσιτήριο μετ' ἐπιστροφῆς διά τὴν διαδρομὴν Μόναχον—Ἀθήνας, τής αὐτῆς διάρκειας πτήσεως και μὲ ἀεροσκάφος του ἰδίου τύπου και τής αὐτῆς ἀπ' εὐθείας χιλιομετρικῆς ἀποστάσεως στοιχίζει δολ. 213, ἤτοι περὶ τὰ 45% ἀκριβώτερον.

Παρομοίως, ἐνῶ ἡ ἀπόστασις ἀπὸ Κοπεγχάγην εἰς Ἀθήνας εἶναι μόνον 13% μεγαλύτερα τής ἀποστάσεως Κοπεγχάγης—Βαλεαρίδων, ἡ τιμὴ ἀεροπορικοῦ εἰσιτηρίου μετ' ἐπιστροφῆς εἶναι ἀνωτέρα κατά 55%. Τὸ πρόβλημα τοῦτο θά ἔδει νὰ ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον σοβαρᾶς μελέτης ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ὑπηρεσιῶν, νὰ ληφθοῦν δὲ παραλλήλως τὰ κατάλληλα μέτρα και νὰ γίνουν αἱ κατάλληλοι ἐνέργειαι πρὸς τὴν IATA διά τὴν ἄρσιν τής ἀνισότητος αὐτῆς.

Αἱ ποσοστιαῖαι διαφοραὶ εἰς τὴν δαπάνην ταξιδίου διά σιδηροδρόμου εἶναι ἐπίσης σημαντικαὶ εἰς βάρους τής Ελλάδος. Εἰς ἀπόλυτα ὁμως ποσὰ εἶναι

πολὺ μικρότεροι τῶν ἀντιστοίχων διαφορῶν εἰς τὸ κόστος ταξιδίου δι' ἀεροπλάνου. Διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τής ἀνταγωνιστικῆς ἱκανότητος τής Ελλάδος εἰς τὴν προσέλκυσιν κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη ἐνὸς ἠύξημένου ἀριθμοῦ τουριστῶν διὰ σιδηροδρόμου ἐκ τής Δυτικῆς Εὐρώπης ἀπαιτοῦνται κυρίως ἡ ἐξασφάλισις συνθηκῶν ταχύτερας μεταφορᾶς και ἡ παράλληλος ποιοτικὴ βελτίωσις τῶν παρεχομένων ὑπηρεσιῶν. Ἡ δαπάνη ταξιδίου εἰς Ελλάδα μέσω Ἰταλίας εἶναι ἑλαφρῶς ἀνωτέρα τής ἀντιστοίχου δαπάνης ταξιδίου διὰ σιδηροδρόμου μέσω Γιουγκοσλαβίας.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ταξίδιον δι' ἰδιωτικοῦ αὐτοκινήτου, ἡ ἀπόστασις τής Ελλάδος ἐξ ὠρισμένων περιοχῶν τής Κεντρικῆς Εὐρώπης δὲν εἶναι οὐσιωδῶς μεγαλύτερα τής ἀντιστοίχου ἀποστάσεως τῶν τουριστικῶν περιοχῶν τής Ἰσπανίας, τής Ἰταλίας και τής Σικελίας. Τὸ βασικὸν πρόβλημα ἐν προκειμένῳ συνίσταται εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν ταξιδίου, διὰ νὰ καταστή δυνατὴ ἡ προσέλκυσις μεγάλου ἀριθμοῦ τουριστῶν κινουμένων δι' αὐτοκινήτου.

β. Αἱ Συγκοινωνία ὡς Παράγων τής Τουριστικῆς Ἀναπτύξεως τής Χώρας:

Ἐφ' ὅσον οἱ τουρίσται ἐκδηλώνουν διαφόρους προτιμήσεις ὡς πρὸς τὸ μέσον ταξιδίου, εἶναι σκόπιμον, προκειμένου νὰ ἀξιοποιηθοῦν πλήρως αἱ δυνατότητες τουριστικῆς ἀναπτύξεως τής χώρας, νὰ ἐπιδιωχθῆ ἡ ἐξασφάλισις συνθηκῶν εὐχεροῦς, ἀνευτον και κατὰ τὸ δυνατόν ταχύτερου και εὐθηνότερου ταξιδίου εἰς τὴν Ελλάδα, κυρίως ἐκ τῶν χωρῶν τής Δυτικῆς Εὐρώπης, δι' ὅλων τῶν μέσων μεταφορᾶς.

Ἡ ἀνάπτυξις τῶν δι' ἀεροπλάνου συγκοινωνιῶν ἔχει ἐπιφέρει ἐπαναστατικὰς μεταβολὰς εἰς τὸν τουρισμὸν μεγάλων ἀποστάσεων. Ἡ μεταφορὰ προσώπων δι' ἀεροπλάνου δημιουργεῖ πρόσθετον τουριστικὴν κίνησιν, λόγω τής ταχύτητος και ἐπομένως τής ἐξοικονομήσεως χρόνου, τὴν ὁποῖαν ἐξασφαλίζει. Δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀπολύτως βέβαιον ὅτι ἡ μεταφορὰ προσώπων δι' ἀεροπλάνου θά αὐξάνη και δὴ μὲ ταχύν ρυθμὸν και εἰς τὸ μέλλον, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τής τεχνολογικῆς ἐξελίξεως, ἡ ὁποῖα ὀδηγεῖ εἰς αὐξησιν τής ταχύτητος, βελτίωσιν τῶν παρεχομένων ἀνέσεων και κυρίως εἰς μείωσιν τής τιμῆς τῶν εἰσιτηρίων. Συγχρόνως, μεγάλα δυνατότητες διανοίγονται διά τὴν ἐπέκτασιν τῶν πτήσεων τῶν Charters¹ διὰ τετρακινητηρίων ἀεροπλάνων, τὰ ὁποῖα, μολονότι εἰς καλὴν κατάστασιν, ἀντικαθίστανται δι' ἀεριωθούμενων τοιοῦτων. Τὸ κόστος τοιοῦτων πτήσεων εἶναι συγκριτικῶς χαμηλόν. Ἐφ' ὅσον συντελεσθῆ ἡ τουριστικὴ ἀξιοποίησις τής Κρήτης, τὸ ἀεροδρόμιον του Ἡρακλείου θά πρέπει νὰ διαμορφωθῆ καταλλήλως, εἰς τρόπον ὡστε νὰ καθίσταται δυνατὴ ἡ προσγείωσις και ἀπογείωσις μεγάλων ἀεροσκαφῶν, ἀκόμη και ἀεριωθούμενων τοιοῦτων.

Δὲν δύναται νὰ ἀναμένεται ἀνάλογος τεχνολογικὴ πρόοδος τῶν σιδηροδρόμων. Εἶναι ἐπομένως κατ' ἀρχὴν μᾶλλον περιορισμένη αἱ δυνατότητες μείωσεως τῶν σημερινῶν τιμῶν τῶν εἰσιτηρίων. Πρὸς διατήρησιν τής ἀνταγωνιστικῆς ἱκανότητος τῶν σιδηροδρόμων, ἐναντι τῶν λοιπῶν μέσων μεταφορᾶς, αἱ προσπάθειαι θά πρέπει νὰ συγκεντρωθοῦν κυρίως εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν παρεχομένων ἀνέσεων και τὴν συντόμεισιν τής διάρκειας του ταξιδίου μέσω Γιουγκοσλαβίας.

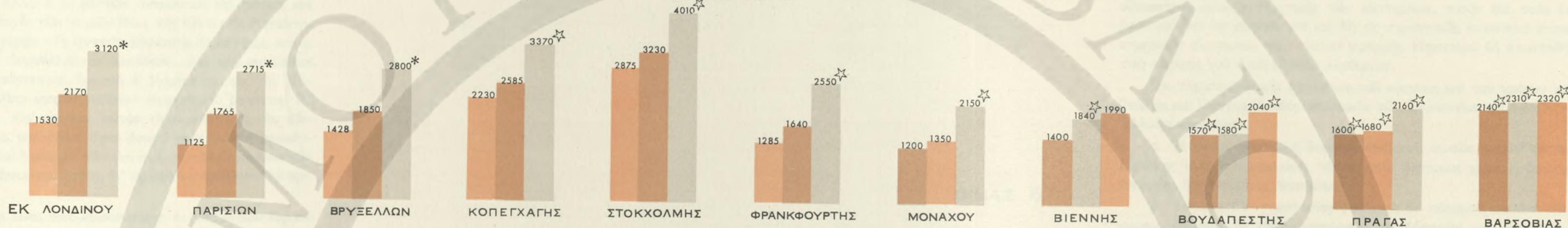
¹. Κατὰ τὸ 1962 ἀφίχθησαν εἰς τὰς Βαλεαρίδας νήσους τής Ἰσπανίας ἀεροπορικῶς κατ' εὐθείαν ἐκ του έξωτερικοῦ περὶ τοὺς 325.000 τουρίστας διά του μέσου τούτου.

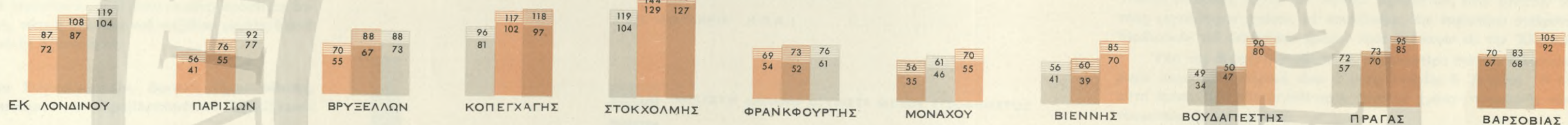
ΕΙΣ ΠΑΛΜΑ, ΜΑΓΠΟΡΚΑΣ
 ΕΙΣ ΒΑΡΚΕΛΩΝΗΝ
 ΙΣΠΑΝΙΑ
 ΕΙΣ ΠΑΛΕΡΜΟ, ΣΙΚΕΛΙΑΣ
 ΕΙΣ ΝΕΑΠΟΛΗΝ
 ΙΤΑΛΙΑ
 ΕΙΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ, ΚΡΗΤΗΣ
 ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ
 ΕΛΛΑΣ

ΟΔΙΚΗ ΑΠΟΣΤΑΣΙΣ
(ΕΙΣ ΧΙΛΙΟΜΕΤΡΑ)

* ΜΕΣΩ ΙΤΑΛΙΑΣ
☆ ΜΕΣΩ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑΣ

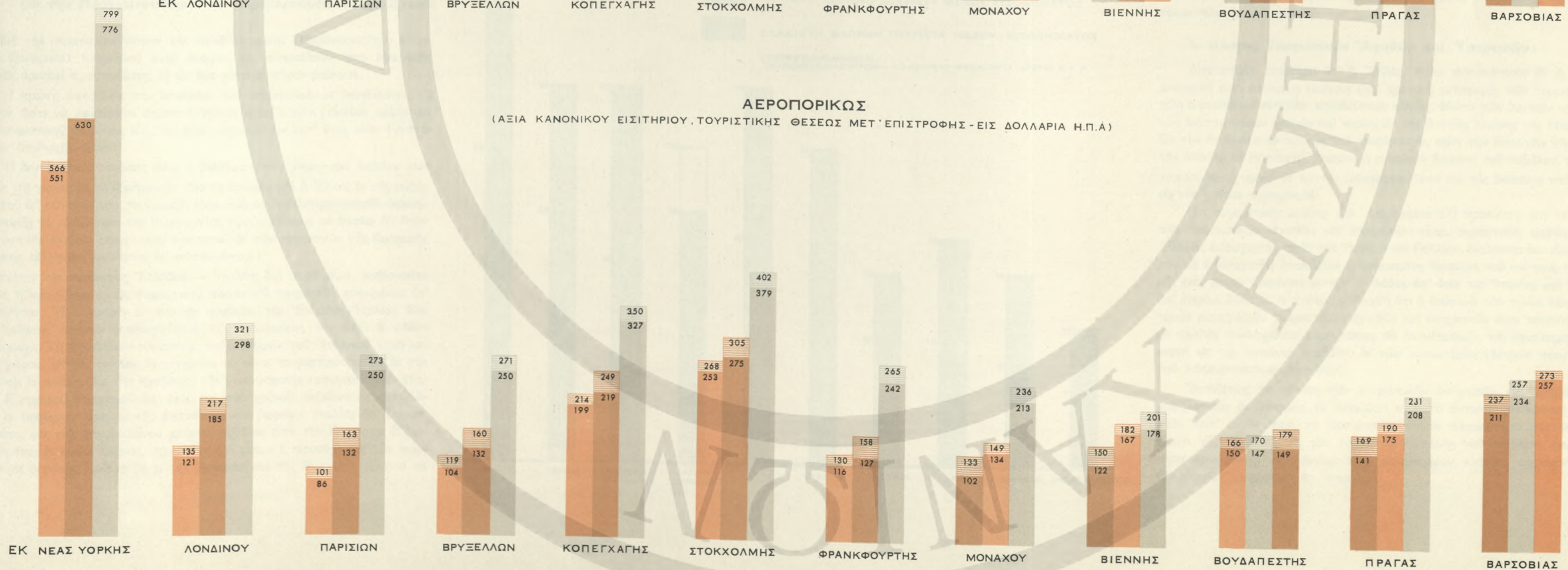

ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΩΣ
(ΑΞΙΑ ΕΙΣΙΤΗΡΙΟΥ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΘΕΣΕΩΣ ΜΕΤ' ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ)

ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΣ

(ΑΞΙΑ ΚΑΝΟΝΙΚΟΥ ΕΙΣΙΤΗΡΙΟΥ, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΘΕΣΕΩΣ ΜΕΤ' ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ - ΕΙΣ ΔΟΛΛΑΡΙΑ Η.Π.Α)

Το ιδιωτικόν αὐτοκίνητον δύναται νὰ ἀποβῆ μακροχρονίως τὸ κυριώτερον μέσον μεταφορᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα τουριστῶν ἀνηκόντων εἰς μεσαίας καὶ κατωτέρας εἰσοδηματικὰς ομάδας ἐκ τῶν χωρῶν ἰδίως τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Ἡ μεταξύ Ἑλλάδος καὶ τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἀπόστασις, μολοντί σημαντικὴ, δὲν ἀποτελεῖ ἀνυπέρβλητον ἐμπόδιον. Διὰ τῆς συνδέσεως τῆς Ἰταλίας διὰ πορθμείων καθίσταται δυνατὴ ἡ διοχέτευσις εἰς τὴν Ἑλλάδα μέρους τοῦ εἰς τὴν Ἰταλίαν κατευθυνομένου τουριστικοῦ ρεύματος δι' ιδιωτικοῦ αὐτοκινήτου. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν εἶναι σκόπιμοι, ὡς εἰδικώτερον προτείνεται κατωτέρω, μεταβολαὶ ὅσον ἀφορᾷ τοὺς λιμένας προσεγγίσεως τῶν πορθμείων, καθὼς καὶ ἡ μείωσις τῶν εἰσιτηρίων καὶ ἐνδεχομένως τῶν τιμῶν τῶν καυσίμων εἰς τοὺς ξένους τουρίστας, δι' ὀρισμένον τοῦλάχιστον ἀριθμὸν ἐτῶν.

Τὸ γεγονός ὅτι ἡ Κρήτη εἶναι ἀπομακρυσμένη ἐκ τοῦ κυρίου κορμοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Περιοχῆς Πρωτευούσης, ἡ ὁποία εἶναι σήμερον τὸ κέντρον τῆς ἑλληνικῆς τουριστικῆς κινήσεως, δὲν ἀποτελεῖ ἐμπόδιον εἰς τὴν τουριστικὴν ἀξιοποίησιν αὐτῆς. Ἡ συγκοινωνία τῆς νήσου μετὰ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος, ὡς ἐπίσης καὶ ἀπ' εὐθείας μετὰ τῶν χωρῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ, εἶναι εὐχερὴς διὰ θαλάσσης καὶ ἀεροπλάνου, ἡ δὲ ἀπαιτούμενη πρόσθετος δαπάνη ταξιδίου δὲν εἶναι ὑψηλὴ, οὔτε ἡ διάρκειά τοῦ ταξιδίου μεγάλη διὰ νὰ δυσχεράνη τὴν τουριστικὴν αὐτῆς ἀξιοποίησιν.

γ. Ἡ Ἀνάπτυξις τῶν Συγκοινωνιῶν, Βασικὴ Προϋπόθεσις διὰ τὴν Πραγματοποίησιν τῶν Προβλεπομένων Ἐξελίξεων:

Διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς προβλεπομένης διευρύνσεως τοῦ ἑλληνικοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ εἶναι ἀνάγκη νὰ πληρωθοῦν ἀπὸ ἑλληνικῆς πλευρᾶς ἀρκετὰ προϋποθέσεις, ἐξ ὧν δύο εἶναι αἱ πλέον βασικαί.

Ἡ πρώτη ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀπαιτουμένων ἐπενδύσεων, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ὑφίσταται ἀρμονικὴ σχέσηις μετὰ τῶν ἐτησίων αὐξήσεων τοῦ τουριστικοῦ ρεύματος καὶ τῶν δημιουργουμένων κατ' ἔτος νέων δυνατοτήτων ὑποδοχῆς αὐτοῦ.

Ἡ δευτέρα προϋπόθεσις εἶναι ἡ βελτίωσις τοῦ σημερινοῦ δικτύου συνδέσεως τῆς χώρας μετὰ τὸ ἐξωτερικόν. Διὰ νὰ ἐπωφεληθῇ ἡ Ἑλλὰς ἐκ τῆς αὐξήσεως τοῦ δι' αὐτοκινήτου τουρισμοῦ, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἀποτελεσματικῶς τὸ πρόβλημα τῆς δημιουργίας προϋποθέσεων αἱ ὁποῖαι θὰ διευκολύνουν τὴν ἔλευσιν σημαντικοῦ ποσοστοῦ ἐκ τῶν τουριστῶν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, οἱ ὁποῖοι κινοῦνται δι' αὐτοκινήτου.

Κατόπιν τῆς συνδέσεως Ἑλλάδος — Ἰταλίας διὰ πορθμείων, καθίσταται δυνατὴ ἡ προσέλευσις ἐνὸς σημαντικοῦ ποσοστοῦ τουριστῶν κινουμένων δι' αὐτοκινήτου. Ἡ σημερινὴ ἐν τούτοις σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος—Ἰταλίας, ἰδίᾳ ἀπὸ ἀπόψεως λιμένων προσεγγίσεως τῶν πορθμείων, δὲν εἶναι ἡ πλέον ἐνδεδειγμένη. Τὸ Βρινδίσιον εὐρίσκειται πολὺ μακρὰν τοῦ Ἰταλικοῦ γεωγραφικοῦ χώρου, εἰς τὸν ὅποιον διοχετεύεται τὸ μέγα τουριστικὸν ρεῦμα ἐκ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Ἐκ τῆς ἐξετάσεως τῆς γεωγραφικῆς κατανομῆς τοῦ Ἰταλικοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ ἀφ' ἐνός, καὶ τοῦ χρόνου ταξιδίου εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκ διαφόρων λιμένων τῆς ἀνατολικῆς καὶ βορείου Ἰταλίας ἀφ' ἑτέρου, ὡς ἐπίσης καὶ τοῦ ἀπαιτουμένου χρόνου ταξιδίου ἀπὸ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην εἰς τοὺς ἐν λόγω λιμένας, προκύπτει ὅτι μόνον ἡ προσέγγισις τῶν πορθμείων εἰς βορείους λιμένας (π.χ. τῆς Ἀγκόνας καὶ τῆς Βενετίας) δύναται νὰ

ὑποβοηθῆ εἰς τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος. Παράλληλως ὁμως ἀπαιτεῖται οὐσιαστικὴ μείωσις τῆς τιμῆς τῶν εἰσιτηρίων, τόσον διὰ τοὺς ἐπιβάτας, ὅσον καὶ διὰ τὰ αὐτοκίνητα καὶ δι' εἰς σημαντικῶς κατώτερα ἐπίπεδα τῶν σημερινῶν εἰσιτηρίων τῶν πλοίων γραμμῆς. Περαιτέρω θὰ ἀπαιτηθῇ σημαντικὴ αὐξήσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πορθμείων.

Ἐκ τῆς συγκριτικῆς ἐξετάσεως τοῦ κόστους καὶ τοῦ χρόνου τῶν μέσων Ἰταλίας καὶ Γιουγκοσλαβίας διαδρομῶν τῶν Εὐρωπαϊκῶν τουριστῶν πρὸς τὴν Ἑλλάδα προέκυψε :

α. Ἡ μέσων Ἀγκόνας ἢ Βενετίας διαδρομὴ ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης εἶναι συμφερωτέρα, τόσον ἀπὸ ἀπόψεως χρόνου, ὅσον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἀπαιτουμένης δαπάνης.

β. Ἡ μέσων Γιουγκοσλαβίας διαδρομὴ δι' αὐτοκινήτου ἀπαιτεῖ μακρὸν χρόνον, ἐξαιρέσει δὲ τῆς περιπτώσεως τῆς Αὐστρίας, καὶ οὐσιωδῶς ἠϋξημένον κόστος ἔναντι τῶν ἄλλων διαδρομῶν.

γ. Ἡ διαδρομὴ μέσων Brindisi ἀπαιτεῖ 4 1/2 — 5 1/2 ἡμέρας, ἀναλόγως τῆς χώρας προελεύσεως. Πρέπει δὲ νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ μέσων τῆς Νοτίου Ἰταλίας διαδρομὴ, λόγω τῶν πολλῶν ἀξιοθεάτων, εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπαιτήσῃ μεγαλύτερον χρόνον, με ἀποτέλεσμα τὴν περαιτέρω σμίκρυνσιν τῶν περιθωρίων τοῦ διαθέσιμου χρόνου πρὸς ἐπίσκεψιν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ὑπὸ τὰς ἀνωτέρω συνθήκας, ἡ συμφερωτέρα διὰ τὸν ἑλληνικὸν ἐξωτερικὸν τουρισμὸν διαδρομὴ εἶναι ἡ μέσων Βενετίας ἢ Ἀγκόνας. Ἡ διαδρομὴ αὕτη ἐξασφαλίζει τὸν μεγαλύτερον δυνατὸν χρόνον παραμονῆς τῶν ξένων τουριστῶν εἰς τὴν χώραν.

δ. Κόστος Τουριστικῶν Ἀγαθῶν καὶ Ὑπηρεσιῶν:

Διεπιστώθη ἀνωτέρω ὅτι ἡ Ἑλλὰς, πολὺ περισσότερο δὲ ἡ Κρήτη, μειονεκτεῖ ἀπὸ ἀπόψεως κόστους (καὶ χρόνου) μεταφορᾶς τῶν τουριστῶν ἐκ τῶν κυριωτέρων κέντρων προελεύσεως αὐτῶν, ἔναντι τῶν λοιπῶν τουριστικῶς ἀνεπτυγμένων χωρῶν καὶ περιοχῶν τῆς δυτικῆς λεκάνης τῆς Μεσογείου. Εἰς τὴν ἀπόφασιν ἐν τούτοις τοῦ τουρίστα ὡς πρὸς τὴν ἐπιλογὴν τῆς χώρας τὴν ὁποῖαν θὰ ἐπισκεφθῇ, βαρύνει ἡ συνολικὴ δαπάνη τοῦ ταξιδίου, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τόσον τὸ κόστος μεταφορᾶς, ὅσον καὶ τὰς δαπάνας παραμονῆς εἰς τὴν χώραν προορισμοῦ.

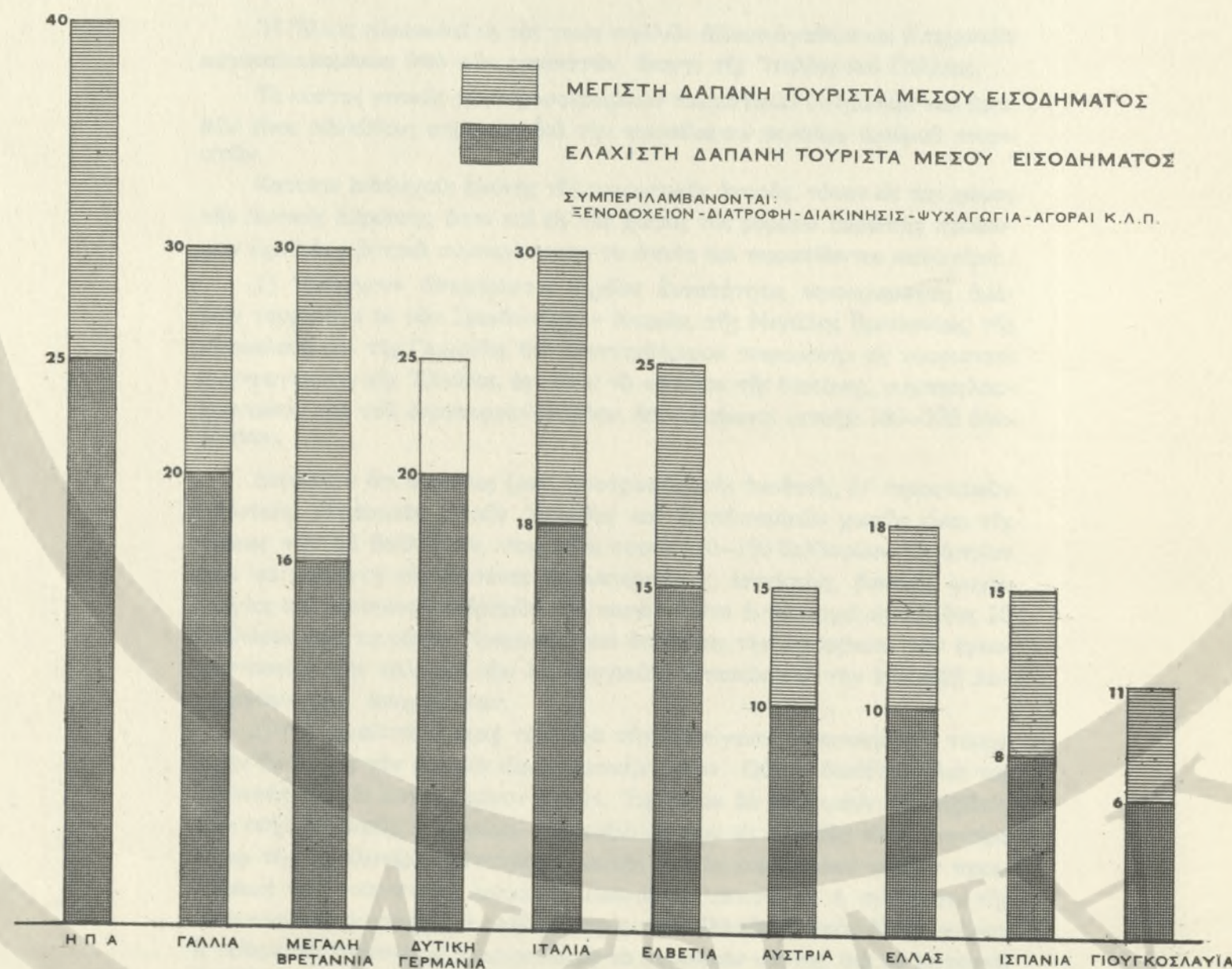
Ἐκ συγκριτικῆς μελέτης (βλ. Διάγραμμα 67) προκύπτει ὅτι τὸ κόστος τῶν τουριστικῶν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν εἶναι σημαντικῶς κατώτερον ἐν Ἑλλάδι, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν Ἰταλίαν καὶ Γαλλίαν. Μολοντί δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπολογισθῇ ἐπακριβῶς ἡ ὑφισταμένη διαφορὰ τοῦ κόστους παραμονῆς ἐνὸς μέσου τουρίστα μετὰ τῶν Ἑλλάδος ἀφ' ἐνός καὶ Ἰταλίας καὶ Γαλλίας ἀφ' ἑτέρου, δύναται ἐν τούτοις νὰ λεχθῇ ὅτι ἡ διαφορὰ τῶν τιμῶν τῶν κυριωτέρων κατηγοριῶν τουριστικῶν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν εἶναι τοιαύτη, ὥστε εἰς πολλὰς τοῦλάχιστον περιπτώσεις νὰ ἀντισταθμίζῃ τὰς ὑφισταμένας διαφορὰς εἰς τὰς δαπάνας ταξιδίου ἐκ τῶν κυριωτέρων κέντρων προελεύσεως τοῦ ἐνδοευρωπαϊκοῦ τουρισμοῦ.

Ἀντιθέτως, τὸ κόστος τῶν τουριστικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ἀγαθῶν εἶναι χαμηλότερον ἐν Ἰσπανίᾳ, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ ἀντίστοιχον κόστος ἐν Ἑλλάδι. Κατ' ἀκολουθίαν, τὸ διαπιστωθὲν τοῦτο πλεονέκτημα τῆς Ἰσπανίας ἔναντι τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὸν τομέα τῆς δαπάνης τοῦ ταξιδίου, ἐνισχύεται περαιτέρω, λόγω τοῦ συγκριτικῶς χαμηλοτέρου κόστους παραμονῆς τῶν ἄλλοδαπῶν τουριστῶν ἐν Ἰσπανίᾳ.

ΠΙΝΑΞ 67

ΜΕΣΟΝ ΗΜΕΡΗΣΙΟΝ ΣΥΝΟΛΙΚΟΝ ΚΟΣΤΟΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΕΙΣ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΧΩΡΑΣ

(ΕΙΣ ΔΟΛΛΑΡΙΑ Η.Π.Α.)

Εἰς τὸ Διάγραμμα 67 ἐμφαίνεται συγκριτικῶς ἡ ἡμερησία (ἄνωτέρα καὶ κατωτέρα) δαπάνη ἐπισκέπτου μέσου εἰσοδήματος εἰς τὰς κυριώτερας Εὐρωπαϊκὰς καὶ μεσογειακὰς χώρας. Ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν στοιχείων τοῦ ὡς ἄνω διαγράμματος, ἐκτὸς τῆς Ἰσπανίας, αἱ μόναι χῶραι τῶν ὁποίων ἡ μέση ἡμερησία δαπάνη παρουσιάζεται χαμηλότερα τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ Γιουγκοσλαβία καὶ ἡ Αὐστρία. Ἰδιαιτέρως εὐνοϊκὸς παράγων διὰ τὴν προσέλκυσιν τουριστῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι τὸ σημαντικὸν τοῦτο πλεονέκτημα αὐτῆς ἔναντι τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Γαλλίας, ἦτοι δύο ἐκ τῶν πλέον ἀνεπτυγμένων τουριστικῶν Μεσογειακῶν χωρῶν.

Χάριν συγκρίσεως παρατίθεται κατωτέρω ἐνδεικτικῶς ὁ Πίναξ 7-7 με στοιχεῖα ἡμερησίας δαπάνης διὰ ξενοδοχείον, ἐστιατόριον καὶ ψυχαγωγίαν εἰς τὰς κυριώτερας πόλεις τῆς Εὐρώπης, Μέσης Ἀνατολῆς καὶ Νέας Ὑόρκης. Τὰ στοιχεῖα τοῦ ὡς ἄνω Πίνακος δὲν συμφωνοῦν πάντοτε μετὰ τὰ τοῦ Πίνακος 68. Εἰς τὴν προκειμένην ὁμοίαν περίπτωσιν τὰ στοιχεῖα ἀναφέρονται εἰς τὰς ἡμερησίας δαπάνας ἐπισκέπτου ἀνωτέρου εἰσοδήματος, εἰς ξενοδοχεῖα, ἐστιατόρια κλπ. ὑπερπολυτελείας, ἐνῶ οἱ ἀριθμοὶ τοῦ Διαγράμματος 68 ἀναφέρονται εἰς τὰς ἡμερησίας δαπάνας τουριστῶν μέσου εἰσοδήματος. Καὶ εἰς τὴν προκειμένην ὁμοίαν περίπτωσιν ἡ Ἑλλάς παρουσιάζεται εὐθηνότερα τῶν ἄλλων χωρῶν, πλην τῆς Ἰσπανίας.

Ἡ βενζίνη εἰς τὴν Ἑλλάδα τιμᾶται ἀκριβώτερα παρ' ὅσον ἐν Γαλλίᾳ, διατηρεῖται δὲ εἰς τὰ αὐτὰ περίπου ἐπίπεδα εἰς Ἰταλίαν. Πλην ὁμοίως εἰς τὴν Ἰταλίαν ἡ προσφέρεται αὐτὴ εἰδικῶς εἰς τοὺς ἀλλοδαποὺς τουρίστας εἰς χαμηλότεραν τιμὴν, με συνέπειαν τὸ κόστος κινήσεως ξένων τουριστῶν δι' ἰδιωτικοῦ αὐτοκινήτου νὰ εἶναι χαμηλότερον εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-7. ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ ΚΟΣΤΟΥΣ ΕΙΣ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ ΔΙΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ, ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟΝ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑΝ ΕΙΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑΣ (ΕΙΣ ΔΟΛΛΑΡΙΑ ΗΜΕΡΗΣΙΩΣ).

Πόλις	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ *	ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟΝ *	ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ *		ΣΥΝΟΛΟΝ	ΔΕΙΚΤΗΣ (Ἀθῆναι = 100)
	(Ἡμερησίως)	(Ἡμερησίως)	(Ἑβδομαδιαίως)	(Ἡμερησίως)	(Ἡμερησίως)	
	A	B	Γ	Δ = 0.20 Γ	A + B + Δ	
Νέα Ὑόρκη.	22	36	40	8	66	330
Λονδίνον ..	25	16	35	7	48	240
Παρίσι ...	24	21	35	7	52	260
Στοκχόλμη.	14	16	50	10	40	200
Φραγκφούρτη	14	20	30	6	40	200
Ρώμη	16	14	20	4	34	170
Βιέννη	12	8	15	3	23	115
Μαδρίτη ..	8	4	20	4	16	80
Ἀθῆναι ...	9	8	15	3	20	100
Βηρυττός ..	15	8	35	7	30	150
Κάιρον ...	16	11	25	5	32	160

Πηγή: THE FINANCIAL TIMES

* Ξενοδοχεῖον: Πολυτελείας—Δι' ἐν ἄτομον μετὰ λουτροῦ καὶ προγεύματος.
 * Ἐστιατόριον: Πολυτελείας—Γεύμα καὶ Δείπνον δι' ἐν ἄτομον.
 (* Ὁρεκτικά—Δύο βασικά πιάτα—Οἶνος—Ἐπιδόρτιον—Καφῆς).
 * Ψυχαγωγία: Θέατρον—Νυκτερινὸν Κέντρον—Δείπνον καὶ Μεταφορὰ (ταξί).

Ἐκ τῆς συγκριτικῆς μελέτης τῶν τιμῶν τῶν ξενοδοχείων εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀφ' ἑνὸς καὶ τὴν Ἰταλίαν, Γαλλίαν καὶ Ἰσπανίαν ἀφ' ἑτέρου προέκυψαν: (α) Αἱ τιμαὶ εἶναι εἰς τὰς πλείστας περιπτώσεις κατὰ πολὺ κατώτεροι εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἀντιστοιχοῦσας τιμὰς εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ Γαλλίαν. Ἡ Ἑλλάς σαφῶς μειονεκτεῖ ἀπὸ ἀπόψεως τιμῶν ξενοδοχείων ἔναντι τῆς Ἰσπανίας. (β) Ἡ ὑπεροχὴ τῆς Ἑλλάδος ἔναντι τῆς Ἰταλίας, κατὰ πολὺ δὲ περισσότερο ἔναντι τῆς Γαλλίας, παρατηρεῖται εἰς ὅλας τὰς κατηγορίας δωματίων (δίκλινα, μονόκλινα μετὰ ἢ ἀνευ λουτροῦ). Τὸ πλεονέκτημα ἔναντι τῆς Ἰταλίας ἐμφανίζεται μικρότερον εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν μονοκλίνων δωματίων μετὰ λουτροῦ. Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ξενοδοχειακῶν δωματίων, ἡ μέση καὶ ἡ ἀνωτάτη τιμὴ εἶναι ἡ αὐτὴ περίπου εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ Ἰσπανίαν, μολοντί ἡ κατωτάτη τιμὴ εἶναι κατὰ πολὺ κατωτέρα εἰς Ἰσπανίαν. Εἰς τὰς λοιπὰς κατηγορίας δωματίων τὸ πλεονέκτημα τῆς Ἰσπανίας εἶναι σημαντικώτατον.

Τὸ κόστος τῶν γευμάτων εἰς ἐστιατόριον ἐν Ἑλλάδι ὑπολογίζεται ὅτι ἀντιστοιχεῖ εἰς τὰ 2/3 περίπου τοῦ ἀντιστοίχου κόστους ἐν Ἰταλίᾳ καὶ εἰς τὸ 1/2 τοῦ κόστους ἐν Γαλλίᾳ καὶ εἶναι τὸ αὐτὸ περίπου πρὸς τὸ κόστος ἐν Ἰσπανίᾳ.

Ἡ Ἑλλάς πλεονεκτεῖ εἰς τὰς τιμὰς πολλῶν ἄλλων ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν καταναλισκομένων ὑπὸ τῶν τουριστῶν, ἔναντι τῆς Ἰταλίας καὶ Γαλλίας.

Τὸ κόστος γενικῶς τῶν προσφερομένων τουριστικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ἀγαθῶν εἶναι οὐσιώδους σημασίας διὰ τὴν προσέλκυσιν μεγάλου ἀριθμοῦ τουριστῶν.

Κατόπιν ἐνδελεχοῦς ἐρεύνης τῆς τουριστικῆς ἀγορᾶς, τόσον εἰς τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ὅσον καὶ εἰς τὰς χώρας τῆς βορείου Εὐρώπης προέκυψαν ὠρισμένα βασικὰ συμπεράσματα τὰ ὁποῖα καὶ παρατίθενται κατωτέρω:

1) Ὑπάρχουν ἀπερίοριστοι σχεδὸν δυνατότητες προσελκύσεως ὁμάδων τουριστῶν ἐκ τῶν Σκανδιναυικῶν Χωρῶν, τῆς Μεγάλης Βρετανίας, τῆς Μπενελούξ καὶ τῆς Γερμανίας διὰ δεκαπενθήμερον παραμονὴν εἰς τουριστικὰ συγκροτήματα τῆς Ἑλλάδος, ἐφ' ὅσον τὸ σύνολον τῆς δαπάνης, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ἀεροπορικοῦ ναύλου, θὰ κυμαίνεται μεταξύ 180—220 δολλαρίων.

Δεδομένου ὅτι ὁ ναύλος (μετ' ἐπιστροφῆς) τῆς ὁμαδικῆς, δι' ἀεροσκαφῶν Charters, μεταφορᾶς μεταξύ Ἑλλάδος καὶ Σκανδιναυικῶν χωρῶν εἶναι τῆς τάξεως τῶν 70 δολλαρίων, παραμένει ποσὸν 110—150 δολλαρίων τὸ ὁποῖον δέον νὰ καλύπτῃ τὰς δαπάνας διανυκτερεύσεως, ἐστιασεως, βασικῆς ψυχαγωγίας καὶ ὠρισμένων ἐκδρομῶν. Τὸ ποσὸν τοῦτο ἀντιστοιχεῖ εἰς 7,5 ἕως 10 δολλάρια ἀνὰ τουρίσταν ἡμερησίως καὶ ἐπιτρέπει τὴν ἀπόσβεσιν τῶν ἐγκαταστάσεων, τὴν κάλυψιν τῶν λειτουργικῶν δαπανῶν καὶ τὴν ἐπικερδῆ λειτουργίαν τῶν ἐπιχειρήσεων.

2) Ἡ μεγαλυτέρα μερὶς τῶν ἀνὰ τὴν Μεσόγειον διακινουμένων τουριστῶν ἀνήκει εἰς τὴν μεσαίαν εἰσοδηματικὴν τάξιν. Οὗτοι διαθέτουν διὰ τὰς διακοπὰς των ἐν συγκεκριμένον ποσόν. Ἐφ' ὅσον δὲ ἐπιχειροῦν τὸ ταξιδίον των οὐχὶ ὁμαδικῶς, ἡ δαπάνη τοῦ ταξιδίου των εἰς Ἑλλάδα εἶναι ἀνωτέρα λόγω τῆς μεγαλυτέρας ἀποστάσεως αὐτῆς ἐκ τῶν κυριωτέρων χωρῶν προελεύσεως τοῦ τουριστικοῦ ρεύματος. Δεδομένου λοιπὸν ὅτι ἡ σύγκρισις τῆς ἀπαιτουμένης δαπάνης διὰ ταξιδίου πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἢ πρὸς ἄλλην χώραν ἢ τόπου τῆς Μεσογείου ἀναφέρεται εἰς τὸ συνολικὸν κόστος, διὰ νὰ καταστή ἡ Ἑλλάς συναγωνισμὸς τῆς Ἰσπανίας π.χ. ἢ τῆς Σαρδηνίας, αἱ δαπάναι

διανυκτερεύσεως, ἐστιασεως, ψυχαγωγίας, διακινήσεως κλπ. ὀφείλουν νὰ εἶναι οὐσιωδῶς χαμηλότεραι, διὰ νὰ ἀντισταθμίσουν τὸ ὑψηλότερον κόστος μεταφορᾶς.

3) Ὁ ἔλεγχος τῶν τιμῶν εἰς τὰ ξενοδοχεῖα, ἐστιατόρια, κέντρα ψυχαγωγίας κλπ. δέον νὰ εἶναι συνεχῆς. Ἐχει παρατηρηθῆ ὅτι ἀκόμη καὶ οἱ τουρίσταί των ὑψηλοτέρων εἰσοδημάτων συγκινοῦνται ἐκ τοῦ μικροῦ κόστους.

4) Εἰς ὠρισμένας Μεσογειακὰς χώρας ἔχει καθιερωθῆ, κατόπιν κυβερνητικῆς προσπάθειας, ἐν τυποποιημένον γεῦμα ἀποτελούμενον ἀπὸ ὀρεκτικά, ἐν πιάτῳ κρέατος ἢ ἰχθύος, σαλάταν, φρούτων ἢ γλύκισμα τὸ ὁποῖον προσφέρεται εἰς καθωρισμένην τιμὴν εἰς ὅλα τὰ «τουριστικὰ» ἐστιατόρια.

5) Ἡ χορήγησις μακροπροθέσμων χαμηλοτόκων δανείων¹ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μείωσιν τῶν ἐτησίων δαπανῶν ἀποσβέσεως καὶ τὴν δυνατότητα προσφορᾶς χαμηλοτέρων τιμῶν.

6) Παραλλήλως πρὸς τὸν ἔλεγχον τῶν τιμῶν τῶν ξενοδοχείων, ἐστιατορίων, κέντρων διασκεδάσεως κλπ. εἶναι ἀπαραίτητον νὰ διώκωνται αὐστηρότατα αἱ ἀπάται εἰς βάρος τῶν τουριστῶν. Τοιαῦτα κρούσματα παρετηρήθησαν ἐλάχιστα εἰς Ἑλλάδα, ἡ ἀνοδος ὁμοῦ τοῦ τουριστικοῦ ρεύματος ἐνδέχεται νὰ προκαλέσῃ αὐξησιν τοιούτων περιπτώσεων, ἐὰν δὲν ἐπιβληθοῦν ἐξ ὑπαρχῆς αὐστηρόταται ποιναί. Ὁ κίνδυνος ἐκ τῆς ὑπάρξεως τοιούτων κρουσμάτων εἶναι μέγας, δεδομένου ὅτι ἡ δυσφήμησις τῆς χώρας εἶναι εὐκόλος, ἀλλ' ἡ ἐπανόρθωσις δυσχερής.

7.04 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ—ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ

Ἡ Ἑλλάς, λόγω τῆς θέσεώς της εἰς τὸν Μεσογειακὸν χῶρον καὶ τῶν τουριστικῶν ἀξιοθεάτων της, προσελκύει τουρίστας οἱ ὁποῖοι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐπιθυμοῦν νὰ διέλθουν τὰς διακοπὰς των εἰς εὐχάριστον φυσικὸν περιβάλλον (ἠπιον κλίμα, γραφικαὶ τοποθεσίαι, ὠραῖαι παραλίας, κλπ.), ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἐπισκεφθοῦν καὶ τοὺς διεθνῶς γνωστοὺς ἀρχαιολογικοὺς χώρους της. Λόγω ὁμοῦ τῆς ἐλλείψεως ἐπαρκῶν καὶ ἱκανοποιητικῶς λειτουργουσῶν τουριστικῶν ἐγκαταστάσεων καὶ τῆς καταλλήλου ὑποδομῆς των, ἡ κινήσις ἀλλοδαπῶν τουριστῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπολείπεται κατὰ πολὺ τῆς τουριστικῆς κινήσεως τῆς Ἰσπανίας ἢ Ἰταλίας, αἱ ὁποῖαι προσελκύουν ὁμοῦ τὸ 80 % περίπου τοῦ Μεσογειακοῦ τουρισμοῦ, ἔναντι μόλις 3 % διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Κατωτέρω ἐπιχειρεῖται μία ἐκτίμησις τῆς προβλεπομένης αὐξήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ τουρισμοῦ ἢ ὁποῖα δύναται νὰ συμβῆ, τόσον διότι αὐξάνεται ὁλοὲν τὸ ποσοστὸν συμμετοχῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Μεσογειακὴν τουριστικὴν κίνησιν, ὅσον καὶ διότι προβλέπεται ἔτι πέραιτέρω ἀνοδος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνὰ τὴν Μεσόγειον διακινουμένων τουριστῶν.

Εἰς τὸ προηγούμενον τμήμα (7.02 β) τοῦ παρόντος κεφαλαίου ἐγένετο μία ἐκτίμησις τῶν προοπτικῶν ἐξελιξεως τῆς τουριστικῆς κινήσεως τῆς Μεσογείου (Πίναξ 7-3) μετὰ βᾶσιν ὑπολογισμοῦ 1) τὴν προσθετικὴν μεταβολὴν τῆς αὐξήσεως τῆς τουριστικῆς κινήσεως κατὰ 100.000 ἀφίξεις ἐτησίως καὶ 2) τὴν προσθετικὴν μεταβολὴν τῆς αὐξήσεως κατὰ 150.000 τουρίστας ἐτησίως. Μετὰ βᾶσιν τοὺς δύο ὡς ἄνω ὑπολογισμοὺς προβλέπεται ὅτι ἡ τουριστικὴ κίνησις τῆς Μεσογείου κατὰ τὸ 1975 (βλ. Διάγραμμα 53) θὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν 50,7 ἕως 55,9 ἑκατομμυρίων ἀφίξεων.

¹ Εἰς Σαρδηνίαν π.χ. χορηγοῦνται ὑπὸ τῆς Cassa per il Mezzogiorno δι' ἀνέγερσιν ξενοδοχείων καὶ ἄλλων τουριστικῶν ἐγκαταστάσεων, δάνεια εἰκοσαετοῦς διάρκειας μετ' ἐπιτόκιον 3% ἐτησίως, καὶ τὰ ὁποῖα καλύπτουν τὸ 80 % τῆς ἐπενδύσεως.

Διά των υπολογισμών της ελληνικής τουριστικής κινήσεως κατά την αυτήν περίοδο (1965-1975) χρησιμοποιούνται δύο υποθέσεις, ήτοι 1) ότι η συμμετοχή της Ελλάδος εις την τουριστικήν κίνησιν της Μεσογείου θα αύξάνη κατά 0,2 % ετησίως και 2) ότι θα αύξάνη κατά 0,3 % ετησίως. Με βάσιν δὲ τοὺς δύο υπολογισμοὺς, τοῦ κεφαλαίου 7.02 β, περί τῆς προβλεπομένης αὐξήσεως τοῦ Μεσογειακοῦ τουριστικοῦ ρεύματος ἕως τὸ 1975 εἰς τὰ ἀναφερόμενα ἄνωτέρω ἐπίπεδα, καὶ τῶν δύο αὐτῶν υποθέσεων, ὑπολογίζονται τέσσαρα ἐπίπεδα εἰς τὰ ὁποῖα προβλέπεται ὅτι θὰ ἀνέλθῃ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀφίξεων ἀλλοδαπῶν τουριστῶν ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ 1975 καὶ τὰ ὁποῖα κυμαίνονται ἀπὸ 2.800.000 ἕως 3.850.000 περίπου (βλ. Πίνακας 7-8 καὶ 7-9). Ἐκ τῶν τεσσάρων αὐτῶν ἀριθμῶν, οἱ ὁποῖοι βασίζονται εἰς ἀντίστοιχον ἀριθμὸν παραδοχῶν, ὁ πλέον εὐλογος συνδυασμὸς θεωρεῖται ὁ ἀναφερόμενος εἰς μίαν αὐξήσιν τῆς συμμετοχῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ τουρισμοῦ εἰς τὴν Μεσογειακὴν τουριστικὴν κίνησιν κατὰ 0,2 % ετησίως καὶ εἰς μίαν παράλληλον ετησίαν αὐξήσιν τῆς ετησίας μεταβολῆς τῆς μεσογειακῆς τουριστικῆς κινήσεως κατὰ 150.000.

Μὲ βάσιν τὰς ὡς ἄνω παραδοχάς, ὁ ἀριθμὸς τῶν προβλεπομένων διὰ τὸ 1975 ἀφίξεων ἀλλοδαπῶν τουριστῶν ἐν Ἑλλάδι θὰ εἶναι, ὡς ἐμφαίνεται λεπτομερέστερον κατωτέρω, τῆς τάξεως τῶν 3.100.000.

α. Ἐκτίμησις Ἀριθμοῦ Ἀφίξεων Ἀλλοδαπῶν Τουριστῶν — Περίοδος 1965 - 1975:

Ὡς προέκυψεν ἐκ τῆς ἀναλύσεως τοῦ μεσογειακοῦ τουριστικοῦ ρεύματος κατὰ χώρας προορισμοῦ, ἡ Ἑλλάς συμμετεῖχε εἰς τὸ ρεῦμα αὐτὸ μὲ ποσοστὸν 0,7 % κατὰ τὸ 1950 καὶ 2,7 % κατὰ τὸ ἔτος 1961. Παρὰ τὴν βελτίωσιν ταύτην, ἡ Ἑλλάς κατέχει μίαν ἐκ τῶν τελευταίων θέσεων εἰς τὸν μεσογειακὸν τουρισμὸν. Ὑποθέτοντες σταθερὸν τὸ ποσοστὸν συμμετοχῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν μεσογειακὸν τουρισμὸν καὶ χρησιμοποιοῦντες τὰς ἐκτιμήσεις περὶ τῆς ἐξελίξεως τοῦ τουρισμοῦ αὐτοῦ κατὰ τὴν περίοδον 1963-1975, καταλήγουμεν εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἑλληνικοῦ τουρισμοῦ εἰς 1.370 ἕως 1.510 χιλιάδας ἀφίξεων διὰ τὸ ἔτος 1975 (ἀναλόγως τῆς ὑποθέσεως αὐξήσεως τῆς ετησίας μεταβολῆς τῶν ἀφίξεων τοῦ μεσογειακοῦ τουρισμοῦ κατὰ 100 ἢ 150 χιλιάδας).

Ἡ ἐκτίμησις αὕτη δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐν τούτοις ὡς ἱκανοποιητικὴ, καθ' ὅσον δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὴν ὑφισταμένην τάσιν βελτιώσεως τῆς ἑλληνικῆς συμμετοχῆς εἰς τὸ μεσογειακὸν τουριστικὸν ρεῦμα. Πράγματι, ἐκ τῆς ἐξετάσεως τῆς ἐξελίξεως τοῦ ποσοστοῦ συμμετοχῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν μεσογειακὸν τουρισμὸν κατὰ τὴν περίοδον 1950-1961 προκύπτει ὅτι τὸ ποσοστὸν τοῦτο ηὔξανετο κατὰ μέσον ὄρον κατὰ 0,2 % ετησίως.

Ἦδη θὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἐξελίξεων τοῦ ἑλληνικοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ χρησιμοποιοῦντες δύο ὑποθέσεις, αἱ ὁποῖαι, ὑπὸ τὸ φῶς τῶν πραγματοποιηθεισῶν ἐξελίξεων εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἄλλας μεσογειακὰς χώρας, δύναται νὰ θεωρηθῶν ὡς πλέον εὐλογοί. Ἡ πρώτη ὑπόθεσις ἀναφέρεται εἰς τὴν συνέχισιν τῆς τάσεως βελτιώσεως τοῦ ποσοστοῦ συμμετοχῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν μεσογειακὸν τουρισμὸν κατὰ ποσοστὸν 0,2 % ετησίως καθ' ὅλην τὴν περίοδον 1961-1975. Βάσει τῆς δευτέρας ὑποθέσεως, θεωρεῖται δυνατὴ ἔτι μεγαλύτερη κατ' ἔτος βελτίωσις τοῦ ποσοστοῦ συμμετοχῆς τῆς Ἑλλάδος, ἥτοι κατὰ 0,3 %. Πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἀμφότεραι αἱ ὑποθέσεις εἶναι μᾶλλον συντηρητικαί, ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ ποσοστὸν συμμετοχῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν μεσογειακὸν τουρισμὸν προβλέπεται διὰ τὸ ἔτος 1975, βάσει τῆς πρώτης ὑποθέσεως 5,5 %, βάσει δὲ τῆς δευτέρας ὑποθέσεως 6,9%.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-8.—ΕΚΤΙΜΗΣΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1965-1975, (ΒΑΣΕΙ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ ΟΤΙ Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΝ ΘΑ ΑΥΞΑΝΗ ΚΑΤΑ 0,2 % ΕΤΗΣΙΩΣ).

Ἔτος	Αύξησης ετησίας μεταβολῆς Μεσογειακοῦ Τουρισμοῦ 100 χιλ.			Αύξησης ετησίας μεταβολῆς Μεσογειακοῦ Τουρισμοῦ 150 χιλ.		
	Ἀριθμὸς ἀφίξεων	Ἀπόλυτος αὐξήσις	Ποσοστιαία αὐξήσις	Ἀριθμὸς ἀφίξεων	Ἀπόλυτος αὐξήσις	Ποσοστιαία αὐξήσις
1961 *	440.000	—	—	440.000	—	—
1962 *	527.000	87.000	19.7	529.000	89.000	20.0
1963 *	623.000	96.000	18.2	628.000	99.000	18.9
1964	729.000	106.000	17.0	739.000	111.000	17.7
1965	847.000	118.000	16.2	864.000	125.000	16.9
1966	976.000	129.000	15.2	1.004.000	140.000	16.2
1967	1.120.000	144.000	14.7	1.160.000	156.000	15.5
1968	1.275.000	155.000	13.8	1.332.000	172.000	14.8
1969	1.444.000	169.000	13.2	1.522.000	190.000	14.5
1970	1.630.000	186.000	12.8	1.730.000	208.000	13.4
1971	1.828.000	198.000	12.1	1.957.000	223.000	13.1
1972	2.043.000	215.000	11.7	2.205.000	248.000	12.6
1973	2.274.000	231.000	11.3	2.473.000	268.000	12.1
1974	2.522.000	248.000	10.9	2.764.000	291.000	11.2
1975	2.788.000	266.000	10.5	3.077.000	313.000	11.3
Μέσον ἐτήσιον ποσοστὸν αὐξήσεως			14.0%			14.8%

* Πραγματικὸς ἀριθμὸς ἀφίξεων ἀλλοδαπῶν τουριστῶν: 1961: 440.000, 1962: 542.000, 1963: 673.000

Εἰς τοὺς Πίνακας 7-8 καὶ 7-9 (βλ. καὶ Διάγραμμα 68) περιέχονται αἱ ἐκτιμήσεις διὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἑλληνικοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ βάσει τῶν Α' καὶ Β' ὑποθέσεων ἀντιστοίχως.

Πλὴν τῆς ἐκτιμήσεως, ἡ ὁποῖα βασίζεται εἰς ετησίαν αὐξήσιν τῆς μεταβολῆς τοῦ μεσογειακοῦ τουρισμοῦ κατὰ 150 χιλιάδας ἀφίξεων καὶ ετησίαν αὐξήσιν τοῦ ποσοστοῦ συμμετοχῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν τουρισμὸν αὐτὸν, κατὰ 0,3 %, αἱ λοιπαὶ ἐκτιμήσεις δὲν διαφέρουν οὐσιωδῶς. Εἰς τὴν παρούσαν μελέτην γίνεται δεκτὴ ἡ ἐκτίμησις ἥτις ἐγένετο βάσει τῆς ὑποθέσεως ὅτι ἡ ετησία μεταβολὴ τοῦ μεσογειακοῦ τουρισμοῦ θὰ αὐξάνη κατὰ 150 χιλ. καὶ ὅτι τὸ ποσοστὸν τῆς ἑλληνικῆς συμμετοχῆς εἰς τὸν τουρισμὸν αὐτὸν θὰ βελτιοῦται κατὰ 0,2 % κατ' ἔτος. Ἡ ἐκτίμησις αὕτη ὀδηγεῖ εἰς ἐπίπεδον συνολικῶν ἀφίξεων ξένων τουριστῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ ἔτος 1975 περίπου 3.100.000. Τὰ ἐπίπεδα τῆς ετησίας ἀπολύτου αὐξήσεως τῶν ἀφίξεων βάσει τῆς ἐκτιμήσεως ταύτης φαίνεται νὰ συμφωνοῦν πρὸς τὴν σημειωθείσαν τάσιν ετησίας αὐξήσεως τοῦ τουρισμοῦ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Ἐξ ἄλλου, ἡ προβλεπομένη αὕτη ἐξέλιξις συμβιβάζεται καὶ μὲ τὴν πρόβλεψιν περὶ σημαντικῆς μειώσεως τῶν ετησίων ποσοστῶν αὐξήσεως, λόγω τῆς συνεχοῦς διευρύνσεως τῆς βάσεως τοῦ υπολογισμοῦ. Οὕτω, ἡ ετησία αὐξήσις τῶν ἀφίξεων εἰς ποσοστὰ τοῖς ἑκατὸν, μειουμένη συνεχῶς, καταλήγει εἰς 11,3 % κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐξεταζομένης περιόδου. Ἡ ἐξέλιξις αὕτη σημαίνει βαθμιαίαν προσαρμογὴν τῶν μεταβολῶν τῆς ἑλληνικῆς τουριστικῆς κινήσεως πρὸς τὰς μεταβολὰς τοῦ

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-9.—ΕΚΤΙΜΗΣΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1965-1975 (ΒΑΣΕΙ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ ΟΤΙ Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΝ ΘΑ ΑΥΞΑΝΗ ΚΑΤΑ 0,3 % ΕΤΗΣΙΩΣ).

Ἔτος	Αύξησης ετησίας μεταβολῆς Μεσογειακοῦ Τουρισμοῦ 100 χιλ.			Αύξησης ετησίας μεταβολῆς Μεσογειακοῦ Τουρισμοῦ 150 χιλ.		
	Ἀριθμὸς ἀφίξεων	Ἀπόλυτος αὐξήσις	Ποσοστιαία αὐξήσις	Ἀριθμὸς ἀφίξεων	Ἀπόλυτος αὐξήσις	Ποσοστιαία αὐξήσις
1961 *	440.000	—	—	440.000	—	—
1962 *	546.000	106.000	24.1	547.000	107.000	24.0
1963 *	663.000	117.000	21,5	668.000	121.000	22.1
1964	795.000	132.000	20	806.000	136.000	20.1
1965	943.000	148.000	19.2	963.000	157.000	19.4
1966	1.108.000	165.000	17.4	1.140.000	177.000	18.3
1967	1.291.000	183.000	16.5	1.338.000	198.000	17.4
1968	1.492.000	201.000	15.5	1.560.000	222.000	16.6
1969	1.713.000	221.000	15.1	1.805.000	245.000	15.7
1970	1.954.000	241.000	14.0	2.076.000	271.000	15.0
1971	2.217.000	263.000	13.5	2.374.000	298.000	14.3
1972	2.502.000	285.000	12.8	2.700.000	326.000	13.7
1973	2.809.000	307.000	12.2	3.055.000	355.000	13.1
1974	3.141.000	332.000	11.8	3.442.000	387.000	12.6
1975	3.498.000	357.000	11,3	3.860.000	418.000	12.1
Μέσον ἐτήσιον ποσοστὸν αὐξήσεως			16%			16,6 %

* Πραγματικὸς ἀριθμὸς ἀφίξεων ἀλλοδαπῶν τουριστῶν: 1961: 440.000, 1962: 542.000, 1963: 673.000

μεσογειακοῦ τουριστικοῦ ρεύματος. Τὸ μέσον ἐτήσιον ποσοστὸν αὐξήσεως δι' ὅλοκληρον τὴν περίοδον θὰ εἶναι, βάσει τῆς ἄνωτέρω ἐκτιμήσεως, 15 % περίπου. Ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ ἐκτίμησις αὕτη συμφωνεῖ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἐπίπεδον τῶν ἀφίξεων ξένων τουριστῶν κατὰ τὸ ἔτος 1971, μὲ ἀντίστοιχον ἐκτίμησιν τῆς ὑπηρεσίας Προγράμματος τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ. Οὕτω, ἔναντι 1.957.000 ἀφίξεων ξένων τουριστῶν κατὰ τὸ 1971, ὡς ἐκτιμᾶται ἐνταῦθα, ἡ σχετικὴ ἐκτίμησις τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ εἶναι 2.000.000 ἀφίξεις.

β. Ἀφίξεις Τουριστῶν καθ' Ὁμάδας Περίπλου (Κρουαζιέρα) :

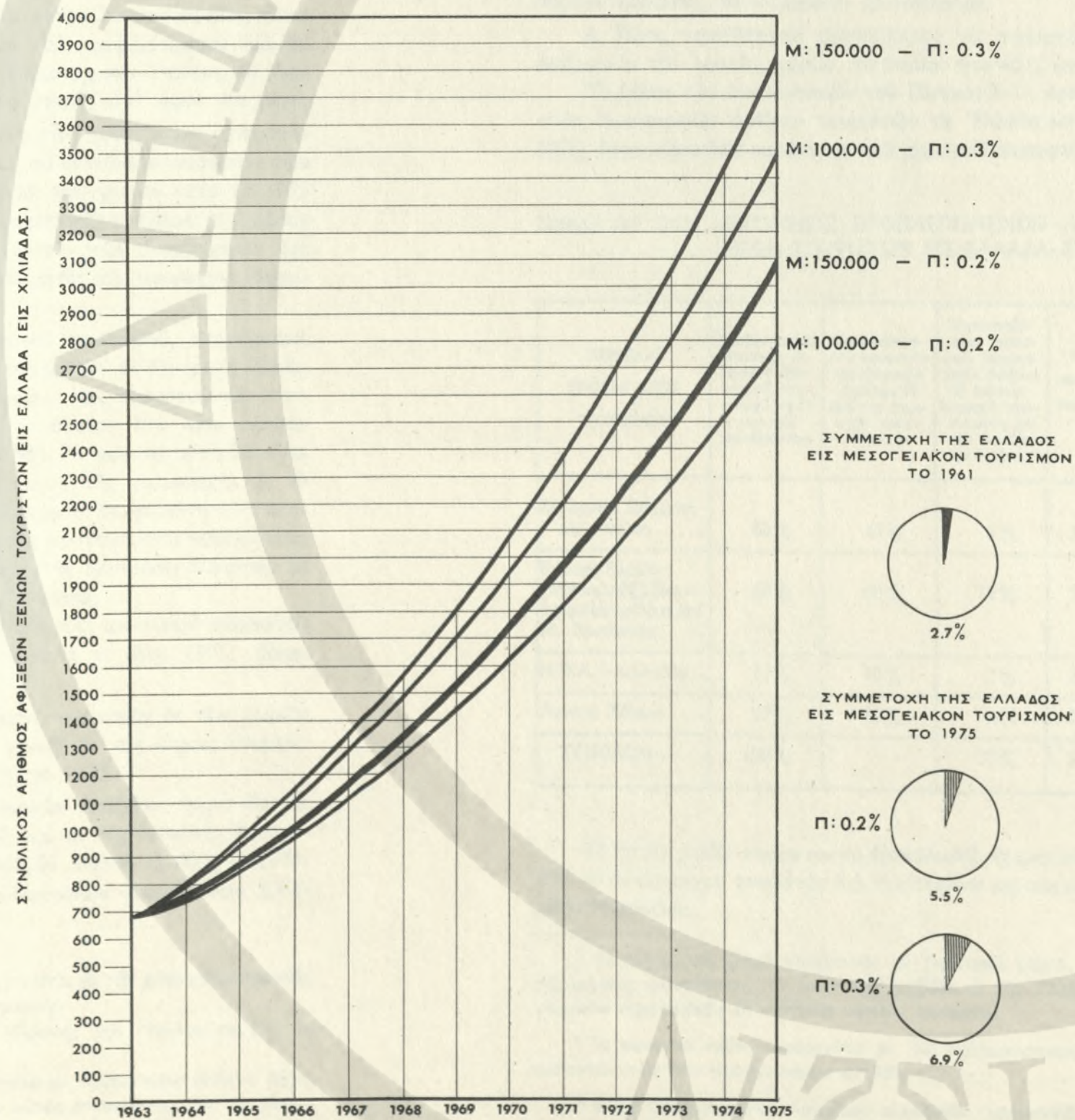
Ἡ μορφή αὕτη ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ τῆς χώρας ἐξελίσσεται ταχέως. Ἐντὸς τῆς ἐπταετίας 1955-1962, ὁ ἀριθμὸς τῶν τουριστικῶν ἀφίξεων διὰ τοῦ μέσου τούτου ηὔξηθη περισσότερο τοῦ 35 %. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ μεγίστη ἐποχικὴ συγκέντρωσις τῶν ἀφίξεων αὐτῶν κατὰ τοὺς μῆνας τῆς ἀνοιξέως, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἔξαρσιν τῆς κανονικῆς τουριστικῆς κινήσεως κατὰ τοὺς θερινούς κυρίως μῆνας.

Αἱ καθ' ὁμάδας περίπλου τουριστικαὶ ἀφίξεις ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἶναι αἱ ὀλιγώτερον ἀποδοτικαὶ ἀπὸ συναλλαγματικῆς ἀπόψεως. Ἐν τούτοις, ἡ τουριστικὴ κίνησις καθ' ὁμάδας περίπλου ἀποτελεῖ ἐξαιρετικὴν τουριστικὴν διαφήμισιν τῶν Ἑλληνικῶν τουριστικῶν δυνατοτήτων καὶ δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς προπομπὸς ἐνὸς ἀξιολόγου τμήματος τοῦ κυρίου ἐξωτερικοῦ τουριστικοῦ ρεύματος τῆς χώρας.

ΕΚΤΙΜΗΣΙΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, 1963 - 1975

Μ: ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΙΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ (ΠΡΟΣΘΕΤΟΙ ΑΦΙΞΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗΝ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ ΕΤΗΣΙΩΣ)
 Π: ΑΥΞΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΚΑΤΟΣΤΙΑΙΟΥ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΝ ΕΤΗΣΙΩΣ

γ. Προβλεπόμενη Σύνθεσις του Τουριστικού Ρεύματος κατά Χώραν Προελεύσεως—Έτος 1975 :

Έκ τής προηγηθείσης ήδη ανάλυσεως του μεσογειακού τουριστικού ρεύματος κατά χώρας προελεύσεως των τουριστών, κατέστη σαφές ότι η μαζική ανάπτυξις του εξωτερικού τουρισμού εις ώρισμένας χώρας, ως π.χ. την Ίταλίαν και την Ίσπανίαν, συμβαδίζει με λίαν ύψηλά ποσοστά τουριστών εκ τής Κεντρικής Ευρώπης και δη εκ Γερμανίας και Γαλλίας. Άλλα και γενικώς δια το σύνολον του μεσογειακού τουρισμού το 1/2 περίπου αυτού προέρχεται από τας δύο αυτάς χώρας και πλέον των 3/4 από τας Ευρωπαϊκάς χώρας γενικώς.

Η σύνθεσις, κατά εθνικότητα, του ελληνικού εξωτερικού τουρισμού των έτων 1961 και 1962, είναι ούσιωδώς διάφορος τής αντίστοιχον συνθέσεως του μεσογειακού εξωτερικού τουρισμού (Βλ. και Διάγραμμα 38). Ούτω, οί Γερμανοί, Αυστριακοί και Γάλλοι τουρίσται αποτελούν μόλις 22 % του συνόλου των ξένων τουριστών, το δε σύνολον των τουριστών εκ των κυριωτέρων Ευρωπαϊκών χωρών μόλις προσεγγίζει το 50 % των συνολικών αφίξεων ξένων τουριστών. Αντιθέτως, ύψηλόν είναι το ποσοστόν δια τους Άμερικανούς τουρίστας, ήτοι 20 % περίπου.

Η σημερινή διάρθρωσις του ελληνικού εξωτερικού τουρισμού διαφέρει μόν εις σημαντικόν βαθμόν από την αντίστοιχον διάρθρωσιν του μεσογειακού τουρισμού, άλλ' ύφισταται εκδηλος τάσις βαθμιαίας μεταβολής της κατά τρόπον ώστε να αναμένεται βεβαίως ότι, με την πραγματοποίησιν τής προβλεπόμενης μαζικοποίησεως του ελληνικού εξωτερικού τουρισμού, η σύνθεσις αυτού κατά εθνικότητα τουριστών δέν θα είναι ούσιωδώς διάφορος τής συνθέσεως του μεσογειακού τουρισμού. Αναμένεται δηλαδή ότι το ποσοστόν των τουριστών εκ Κεντρικής Ευρώπης θα ανέλθη βαθμιαίως εις 50-55 % τουλάχιστον κατά το τέλος τής εξεταζομένης περιόδου, ή εις 60 % αν συμπεριληφθῆ και το ποσοστόν των εκ Ίταλίας τουριστών.

Έξ άλλου, επί τῆ βάσει των ύφισταμένων τάσεων προβλέπεται ότι το ποσοστόν συμμετοχῆς των εκ των Σκανδιναβικών χωρών και των χωρών τῆς Μπενελούξ τουριστών εις τόν εξωτερικόν τουρισμόν τῆς Ελλάδος θα ανέλθῃ τελικώς κατά τὸ 1975 εις τὸ ἐπίπεδον 15 %. Αντιθέτως, προβλέπεται ότι τὸ ποσοστόν συμμετοχῆς των εκ Μεγ. Βρετανίας τουριστών θα κυμανθῆ κατά τὸ 1975 περίξ τοῦ 6 %, των δὲ εκ Ἀμερικῆς τουριστών θα περιορισθῆ περὶ τὸ 10 %.

Η προβλεπόμενη κατανομή του ελληνικού εξωτερικού τουρισμού κατά χώρας προελεύσεως τουριστών δια τὸ 1975 δεικνύεται εις τὸν Πίνακα 7-10 και εις τὸ Διάγραμμα 68 ἐν συναρτήσῃ πρὸς ἄλλα προβλεπόμενα χαρακτηριστικά στοιχεῖα τῆς ἐλληνικῆς τουριστικῆς κινήσεως ἐπίσης δια τὸ 1975.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-10.—ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΤΟΥΣ 1975 ΚΑΤΑ ΧΩΡΑΣ ΠΡΟΕΛΥΣΕΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

Χώραν Προελεύσεως Τουριστών	1962,	1975
1. Γερμανία, Αυστρία, Γαλλία, Ἑλβετία, Ίταλία	33,1	60
2. Μπενελούξ, Σκανδιναβία, Μεγάλη Βρετανία	19,8	20
3. Η.Π.Α.—Καναδάς	21,4	10
4. Λοιπαί Χώραι	25,7	10
	100,0	100

δ. Προβλεπόμενη Κατανομή του Τουριστικού Ρεύματος κατά Μέσον Εισόδου :

Έκ της προηγηθείσης ανάλυσεως προκύπτει ότι η σύνδεσις τής 'Ελλάδος μετά τής 'Ιταλίας δια πορθμείων με λιμένα προσεγγίσεως εις 'Ιταλίαν την Βενετίαν η την 'Αγκόνα θα αποτελέση βασικόν παράγοντα πραγματοποίησεως τών προβλεπομένων ευνοϊκών εξέλιξεων του ελληνικού εξωτερικού τουρισμού. Η σύνδεσις αυτή θα δημιουργήση, κατά πάσαν πιθανότητα, τόν κυριώτερον άγωγόν διοχετεύσεως ξένων τουριστών εις 'Ελλάδα, υπό την προϋπόθεσιν βεβαίως ότι θα πληρωθούν και οι λοιποί όροι τής συνδέσεως, ήτοι η ούσιαστική μείωσις τών κομίστρων και η άπαιτουμένη αύξησις του άριθμού τών πορθμείων. Λαμβανομένων ύπ' όψιν και τών συνθηκών προσπελάσεως τών κεντρικοευρωπαϊών τουριστών εις 'Ελλάδα μέσω Γιουγκοσλαβίας, είναι εύλογον να αναμένεται ότι τó 40 % περίπου του προβλεπομένου δια τó έτος 1975 τουριστικού ρεύματος εκ Κεντρικής Ευρώπης και 'Ιταλίας, θα διοχετεύεται εις 'Ελλάδα μέσω πορθμείων¹. Αν ληφθή ύπ' όψιν ότι μέσω 'Ιταλίας θα διοχετεύεται κατά πάσαν πιθανότητα εις 'Ελλάδα και ποσοστόν τουριστών άλλων χωρών πλην τών άνωτέρω, , τó συνολικόν ποσοστόν τών μέσω πορθμείων προβλεπομένων να εισέλθουν εις την χώραν κατά τó 1975 θα είναι τής τάξεως του 30 %² τής συνολικής τουριστικής κινήσεως τής χώρας εκ του εξωτερικού. Τοúτο σημαίνει ότι τó ποσοστόν τών εισερχομένων δια πορθμείων εις την 'Ελλάδα θα αύξηθῆ ούσιωδώς εντός τής προσεχούς δεκαετίας.

Η μαζική εξέλιξις του ελληνικού εξωτερικού τουρισμού, στηριζόμενη κυρίως εις την προσέλκυσιν μεγάλου άριθμού τουριστών εκ Κεντρικής Ευρώπης, θα έχῃ ως συνέπειαν και την σοβαράν μείωσιν του ποσοστού τών τουριστικών αεροπορικών άφίξεων εις 'Ελλάδα, τó όποιον ήτο λίαν ύψηλόν (46,5 %) κατά τó έτος 1962. (Βλ. Διάγραμμα 38). Η μείωσις αυτή θα είναι αποτέλεσμα άφ' ενός μὲν τής σημαντικής αύξήσεως τής συμμετοχής εις τó τουριστικόν ρεύμα τών μεσαίας και μικράς οικονομικής δυναμικότητας τουριστών εκ Κεντρικής Ευρώπης³, άφ' έτέρου δὲ τής προτεινομένης καθιέρωσεως τής σχετικώς οικονομικής και ταχείας συνδέσεως τής Κεντρικής Ευρώπης με την 'Ελλάδα δια πορθμείων μέσω Βενετίας η 'Αγκόνας.

Εις τόν Πίνακα 7-11 γίνεται ó υπολογισμός του συνολικού ποσοστού αεροπορικών άφίξεων τουριστών εις την χώραν κατά τó έτος 1975, βάσει τών ακόλουθων υποθέσεων :

1. Τó ποσοστόν τών αεροπορικών άφίξεων τουριστών εκ τών χωρών τής Κεντρικής Ευρώπης και εκ τής 'Ιταλίας θα μειωθῆ δι' ούς λόγους αναφέρεται άνωτέρω από 26 % κατά τó 1962, εις 15 % τó 1975:

2. Τó συνολικόν ποσοστόν τών αεροπορικών άφίξεων τουριστών εκ τών Σκανδιναβικών χωρών, εκ τής Μπενελούξ, και εκ τής Μεγάλης Βρετανίας θα αύξηθῆ κατά τι, ήτοι από 57 % τó 1962, θα άνέλθῃ εις 60 % τó 1975, λόγω προβλεπομένης εντάσεως του μέσω ένοικιασμένων αεροπλάνων Charters τουρισμού.

¹ Τó υπόλοιπον 60 % υπολογίζεται ότι θα διοχετεύεται εις την χώραν αεροπορικώς, δδικώς, σιδηροδρομικώς και δια τών πλοίων τής γραμμής.

² Ητοι, 25% εκ τών χωρών τής Κεντρικής Ευρώπης και 'Ιταλίας και 5% εκ τών λοιπών χωρών.

³ Ανάλογος εξέλιξις έσημειώθῃ ήδη εις την 'Ιταλικήν τουριστικήν κίνησιν, λόγω άκριβώς του γεγονότος ότι τó μέγιστον ποσοστόν αυτής άποτελείται από τουρίστας τής άνωτέρω κατηγορίας.

Η τάσις αυτή ήτις εξέδηλώθῃ ήδη εις σημαντικόν βαθμόν εις τās Σκανδιναβικές χώρας, φαίνεται να επεκτείνεται και εις τās λοιπās χώρας τής Βορείου Ευρώπης. Δέον να σημειωθῆ ότι δια τās χώρας αυτές, λόγω τής μεγάλης άποστάσεως των εκ τής 'Ελλάδος, ή δι' αεροπλάνων προσπέλασις εις την τελευταίαν θα άποτελῆ τόν πρακτικώτερον τρόπον ταξιδίου. Έξ άλλου, ή ύψηλή εισοδηματική στάθμη τών χωρών αυτών καθιστᾷ έφικτήν την χρησιμοποίησιν του αεροπλάνου δια τόν εξωτερικόν τουρισμόν εις σχετικώς εύρειαν κλίμακα.

3. Τó ύψηλόν ποσοστόν τών αεροπορικών άφίξεων εις 'Ελλάδα Άμερικανών τουριστών, ήτοι 70 % δια τó 1962, προβλέπεται ότι, δι' ούς λόγους άνεφέρθησαν άνωτέρω όσον άφορᾷ τὰ αεροπορικά ταξίδια εκ τών χωρών τής Βορείου Ευρώπης, θα παραμείνῃ άμετάβλητον.

4. Τέλος, προβλέπεται άμετάβλητον τó ποσοστόν τών αεροπορικών άφίξεων εκ τών λοιπών χωρών, τó όποιον ήτο 40 % κατά τó 1962¹.

Τó βάσει τών υπολογισμών του Πίνακος 7-11 προσδιοριζόμενον ποσοστόν αεροπορικών άφίξεων τουριστών εις 'Ελλάδα κατά τó έτος 1975 είναι 32 %, ήτοι ούσιωδώς κατώτερον του σχετικού ποσοστού δια τó έτος 1962.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-11.—ΕΚΤΙΜΗΣΙΣ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΩΝ ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΝ ΑΦΙΞΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑ-ΕΤΟΣ 1975.

ΠΕΡΙΟΧΑΙ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ	Προβλεπόμενη κατανομή ελληνικού εξωτερικού τουρισμού κατά περιοχής προελεύσεως	Προβλεπόμενον ποσοστόν αεροπορικών άφίξεων εκ έκάστης περιοχής προελεύσεως	Υπολογιζόμενον ποσοστόν αεροπορικών άφίξεων εκ έκάστης περιοχής προελεύσεως επί του συνόλου τών άφίξεων ²	Υπολογιζόμενος άριθμός αεροπορικών άφίξεων ³	Ποσοστόν αύξήσεως μεταξύ 1962 και 1975
Κεντρική Ευρώπη και 'Ιταλία	60 %	15 %	9 %	280.000	500
Βόρειος Ευρώπη (Μπενελούξ) Σκανδιναβικά χωρά και Μ. Βρετανία	20 %	60 %	12 %	370.000	540
Η.Π.Α. - Καναδάς . .	10 %	70 %	7 %	215.000	165
Λοιπα Χώρα	10 %	40 %	4 %	125.000	123
ΣΥΝΟΛΟΝ	100 %	--	32 %	990.000	210

Τó υπολογισθέν ποσοστόν θα εξακολουθῆ να είναι ούσιωδώς ύψηλότερον από τó αντίστοιχόν ποσοστόν δια την 'Ιταλίαν και τās λοιπās χώρας τής βορείου Μεσογείου.

¹ Εις τās λοιπās χώρας περιέχονται αι 'Ασιατικά χωρά, εκ τών όποίων, λόγω τής μεγάλης άποστάσεως, τὰ τουριστικά ταξίδια εις την 'Ελλάδα θα εξακολουθούν να γίνονται αεροπορικώς εις σχετικώς ύψηλόν ποσοστόν.

² Τὰ ποσοστά ταύτα προέρχονται εκ του πολλαπλασιασμού τών αντίστοιχων ποσοστών τών δύο προηγούμενων στηλών.

³ Βάσει υπολογιζόμενου επιπέδου συνολικών τουριστικών άφίξεων εις 'Ελλάδα, εκ του εξωτερικού, 3.100.000 τουριστών.

Λόγω όμως τής γεωγραφικής θέσεως τής 'Ελλάδος, αι δι' αεροπλάνων άφίξεις τουριστών θα καλύπτουν πάντοτε ύψηλά σχετικώς ποσοστά του συνολικού εξωτερικού τουρισμού τής χώρας¹. Η ούτω εκτιμωμένη εξέλιξις τών δι' αεροπλάνου τουριστικών άφίξεων εις 'Ελλάδα άντιστοιχεί εις άπόλυτον άριθμόν 1.000.000 περίπου άφίξεων δια τó έτος 1975. Έν άλλοις λόγοις, βάσει του υπολογισμού αυτού ύφίσταται προοπτική τετραπλασιασμού μεταξύ του 1962 και του 1975 του άριθμού τών αεροπορικών τουριστικών άφίξεων. Δέν ύπάρχει άμφιβολία ότι, πλην τών αεροπορικών συγκοινωνιών, πρὸς έξυπηρέτησιν τής ως άνω προβλεπομένης κινήσεως τουριστών θα χρησιμοποιηθούν εις εύρειαν έκτασιν και τὰ ένοικιαζόμενα αεροπλάνα. Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιοείται ήδη και σήμερα άλλ' εις περιορισμένην κλίμακα².

Αν υποθεθῆ ότι τó 40 % τής εν λόγω άναμενομένης κινήσεως θα έξυπηρετῆται δι' ένοικιαζόμενων αεροπλάνων και τó υπόλοιπον 60 % δι' αεροπλάνων τής γραμμής, ó συνολικός άριθμός αεροπλάνων τὰ όποια θα άπαιτούνται ήμερησίως κατά την περίοδον τής έποχικής έξάρσεως του τουριστικού ρεύματος θα είναι 100 περίπου, εκ των 30 Charters³. Ο άριθμός ούτος είναι 5 περίπου φοράς άνωτερος του άντιστοίχου σημερινού, πλην όμως εύρίσκεται εντός τών όρίων τών σημερινών δυνατοτήτων του αεροδρομίου του 'Ελληνικού τó όποιον υποτίθεται ότι θα έξυπηρετῆ τὰ 9/10 τής συνολικής κινήσεως. Δέον εξ άλλου να ληφθῆ ύπ' όψιν ότι εντός τών προσεχών ετών αναμένεται να περατωθούν τὰ προγραμματισθέντα έργα επεκτάσεως, τὰ όποια θα αύξήσουν ούσιωδώς την ώριαίαν δυναμικότητα του αεροδρομίου αυτού, από άπόψεως ύποδοχής αεροσκαφών.

Αι δια σιδηροδρόμου τουριστικά άφίξεις αποτελούν, ως είδομεν, σχετικώς μικρόν ποσοστόν (19,6 % δια τó 1962) του συνολικού μεσογειακού ρεύματος. Δια την 'Ελλάδα ειδικώτερον, τó αντίστοιχόν ποσοστόν είναι πολύ μικρότερον, ήτοι 12,3 % δια τó έτος 1962. Πρέπει μάλιστα να σημειωθῆ ότι ύφίσταται από του 1960 και εντεύθεν τάσις συνεχούς μείωσεως τών δια σιδηροδρόμου άφίξεων τουριστών εις 'Ελλάδα. Ούτω, από 14,5 τó έτος 1960, έμειώθῃ εις 13,3 τó 1961 και εν συνεχείᾳ εις 12,3 % τó 1962.

Αι προοπτικά δια την προσεχή 10ετίαν είναι ότι θα σημειωθῆ περαιτέρω κάμψις του ποσοστού αυτού, μολοντί βεβαίως ó άπόλυτος άριθμός τών δια σιδηροδρόμου τουριστικών άφίξεων θα βαίνει αύξανόμενος. Πρέπει να σημειωθῆ ότι οι τουρίσται έχουν τάσιν να άποφεύγουν τόν σιδηροδρόμον ως μέσον μεταφοράς αυτών εις μακράς άποστάσεις, ως είναι η άπόστασις από Κεντρικής Ευρώπης εις 'Ελλάδα, λόγω τών ταλαιπωριών εις τās όποιας υποβάλλονται, ιδίᾳ όταν ταξιδεύουν τουριστικήν θέσιν κατά τούς θερινούς μήνας.

¹ Τó ίδιον, ίσως μάλιστα με μεγαλύτεραν έντασιν, θα συμβαίνει και με τās άλλας περιφερειακάς, από τουριστικής άπόψεως, χώρας τής Μεσογείου, ως είναι η Αίγυπτος, τó 'Ισραήλ και η Τουρκία.

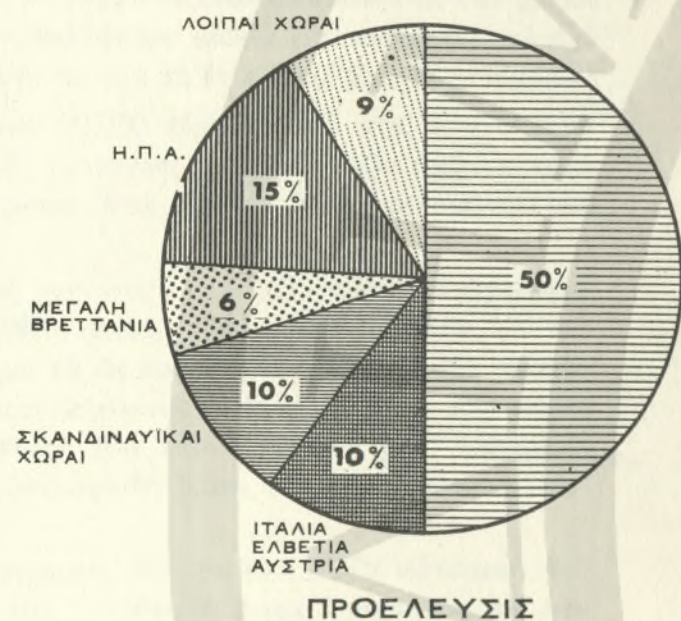
² Κυρίως υπό τών Σκανδιναβών δι' άπ' εύθείας μετάβασιν εις Ρόδον.

³ Υπολογίζεται ότι τὰ ποσοστά πληρότητος εις τουρίστας μεταβαίνοντας εις 'Ελλάδα θα είναι ούσιωδώς ηύξημένα εις την περίπτωσιν τών Charters εν συγκρίσει με τὰ αντίστοιχα ποσοστά τών αεροπλάνων τής γραμμής εις τὰ όποια επιβιβάζονται ταξιδιώται όχι μόνον δια την 'Ελλάδα αλλά και δι' άλλας χώρας.

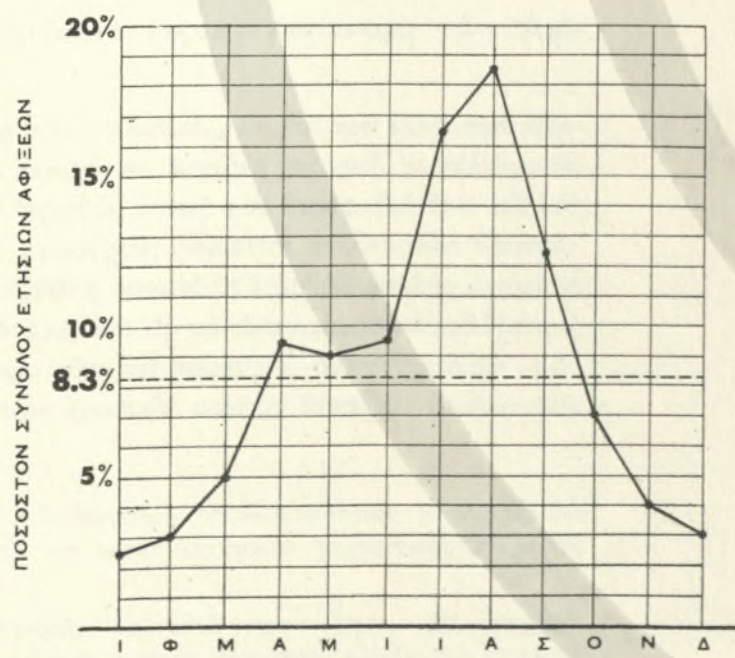
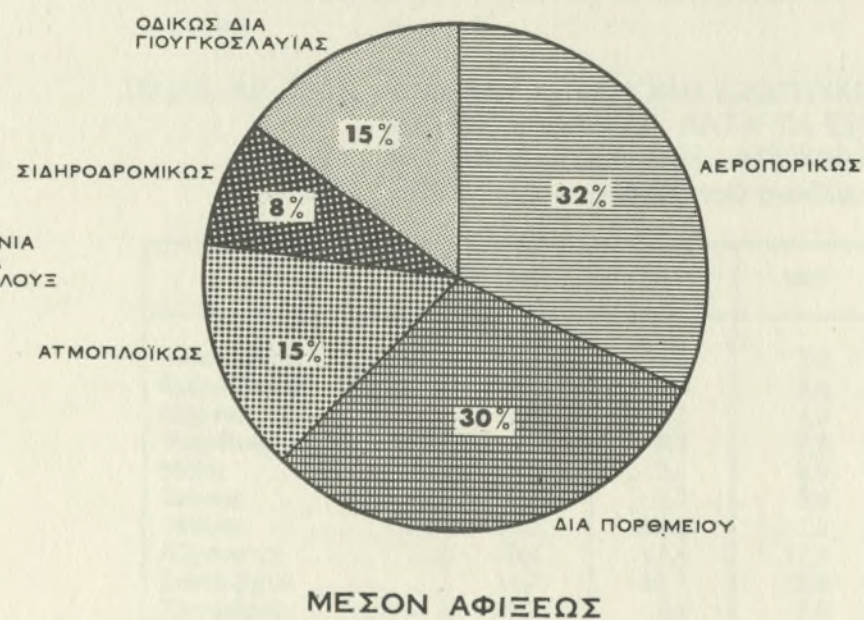

ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΤΟ 1975

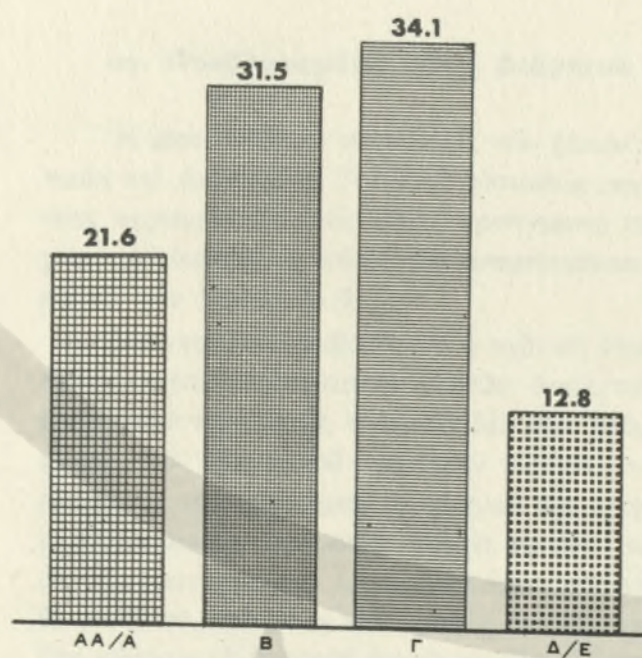
ΜΕΣΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ
7 ΗΜΕΡΑΙ ΑΝΑ ΤΟΥΡΙΣΤΑΝ

ΜΕΣΟΝ ΔΑΠΑΝΟΜΕΝΟΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ
80 ΕΩΣ 100 ΔΟΛΛΑΡΙΑ ΑΝΑ ΤΟΥΡΙΣΤΑΝ
11.5-14.5 ΔΟΛΛΑΡΙΑ ΑΝΑ ΤΟΥΡΙΣΤΑΝ ΗΜΕΡΗΣΙΩΣ

ΕΠΟΧΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ
8.3% = $\frac{100\%}{12 \text{ ΜΗΝΕΣ}}$

ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΔΙΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ

Άλλα και αν παραβλέψωμεν τόν παράγοντα αυτόν και θεωρήσωμεν ότι κατά τὸ 1975 θὰ ἀξιοποιῆται πλήρως ἡ δυναμικότης τῶν μέσῳ Εἰδομένης εἰσερχομένων εἰς Ἑλλάδα συμῶν, ὁ ἀριθμὸς τῶν οὕτω πραγματοποιηθησομένων τουριστικῶν ἀφίξεων δὲν θὰ εἶναι μεγαλύτερος τῶν 35-40.000, διὰ τοὺς μῆνας τῆς τουριστικῆς ἐξάρσεως, τὸ δὲ σχετικὸν ποσοστὸν δι' ὁλόκληρον τὸ ἔτος δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὸ 8% τοῦ συνολικοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ².

Τὸ ποσοστὸν τῶν ὁδικῶς ἀφιχθέντων τουριστῶν εἰς Ἑλλάδα κατὰ τὸ 1962 ἦτο ἐλαφρῶς ἀνώτερον ἀπὸ τὸ ποσοστὸν τῶν σιδηροδρομικῶς ἀφιχθέντων, ἦτο 12,5%, ὁ δὲ συνολικὸς ἀριθμὸς ἀφίξεων ἦτο 67.983. Ἐξ αὐτῶν 43.500 περίπου, ἦτοι ποσοστὸν 58%, ἐχρησιμοποίησε τὸν αὐτοκινητόδρομον Γιουγκοσλαβίας. Εἶναι ἀξίον παρατηρήσεως ὅτι αἱ μέσῳ Γιουγκοσλαβίας δι' αὐτοκινήτου τουριστικαὶ ἀφίξεις ἠξήθησαν οὐσιαστικῶς (64% περίπου) μεταξύ 1961 καὶ 1962. Ἡ αὐξησης αὕτη ἰσοῦται περίπου (εἰς ἀπόλυτον ἀριθμὸν) μετὰ τὴν συνολικὴν αὐξησην τῶν ὁδικῶς πραγματοποιηθεισῶν κατὰ τὸ 1962 τουριστικῶν ἀφίξεων εἰς τὴν χώραν, πράγμα τὸ ὁποῖον ὑποδηλοῖ ὅτι αἱ μέσῳ Γιουγκοσλαβίας ἀφίξεις δι' αὐτοκινήτου ἀποτελοῦν τὸ δυναμικὸν τμήμα τῆς ὅλης ὁδικῆς τουριστικῆς κινήσεως τῆς χώρας. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ὁ γιουγκοσλαβικὸς αὐτοκινητόδρομος ἤσκησεν εὐνοϊκὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ δι' αὐτοκινήτου ἐξωτερικοῦ ἑλληνικοῦ τουρισμοῦ. Δι' οὗς λόγους ὁμως ἀνεπτύχθησαν ἤδη εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον ἀναφορικῶς μετὰ τὰς δυσχερεῖας προσπελάσεως εἰς τὴν χώραν μέσῳ Γιουγκοσλαβίας τῶν Κεντρικοευρωπαϊῶν τουριστῶν (ἰδίᾳ δὲ τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ἑλβετῶν), δὲν πρέπει νὰ ἀναμένεται ἐπὶ μακρὸν συνέχισις τῆς κατὰ τὸ 1962 παρατηρηθείσης ταχύτατης ἐξελίξεως. Ἡ καθιέρωσις μάλιστα τῆς διὰ πορθμείου γραμμῆς «Βενετία-Πειραιεύς» θὰ ἐπηρεάσῃ ἀποφασιστικῶς τὰς μέσῳ Γιουγκοσλαβίας ἀφίξεις δι' αὐτοκινήτου. Οὕτω σχετικὴ σταθεροποίησις τοῦ ποσοστοῦ τῶν ὁδικῶς ἀφικνουμένων εἰς Ἑλλάδα τουριστῶν εἰς 15% τὸ ἔτος 1975 δέον νὰ θεωρῆται ὡς μία λογικὴ ἐξέλιξις. Τὸ ποσοστὸν αὐτὸ ἀντιστοιχεῖ εἰς ἀριθμὸν ἀφίξεων 465.000. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος ὑποδηλοῖ 7πλασιασμὸν περίπου τῆς ὁδικῆς τουριστικῆς κινήσεως ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ μεταξύ 1962 καὶ 1975.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-12.-ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΤΑ ΜΕΣΟΝ ΕΙΣΟΔΟΥ, ΕΤΗ 1969 ΚΑΙ 1975.

Μέσον Ἐσόδου	1962		1969		1975	
	Ἀριθμὸς Ἀφίξεων	%	Ἀριθμὸς Ἀφίξεων	%	Ἀριθμὸς Ἀφίξεων	%
ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΣ	252.071	46.50	560.000	37.0	990.000	32.0
ΟΔΙΚΩΣ	67.983	12.55	215.000	14.0	465.000	15.0
ΔΙΑ ΠΟΡΘΜΕΙΩΝ	154.712	28.60	350.000	23.0	930.000	30.0
ΔΙΑ ΛΟΙΠΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΜΕΣΩΝ			245.000	16.0	465.000	15.0
ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΩΣ	66.704	12.35	150.000	10.0	250.000	8.0
ΣΥΝΟΛΟΝ	541.470	100.00	1.520.000	100.0	3.100.000	100.0

¹ Αἱ μέσῳ Πυθίου τουριστικαὶ ἀφίξεις διὰ σιδηροδρόμου εἶναι δευτερευούσης σημασίας.

² Λαμβανομένης βεβαίως ὑπ' ὄψιν καὶ τῆς προβλεπομένης ἐποχικῆς κατανομῆς τοῦ τουριστικοῦ ρεύματος.

³ Μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν ἀφιχθέντων διὰ τοῦ Πορθμείου Ἰταλίας-Ἑλλάδος.

⁴ Βλ. Πίνακα 7-8.

Πρέπει να σημειωθεί ότι, αν ληφθούν υπ' όψιν και οι μέσω των Πορθμείων 'Ελλάδος-Ιταλίας αφίξεις τουριστών οι οποίες θα χρησιμοποιούν κατά μέγιστον ποσοστόν αυτοκίνητον, το πραγματικόν ποσοστόν των δι' αυτοκινήτου τουριστικῶν αφίξεων εις 'Ελλάδα κατά τὸ τέλος τῆς προσεχούσ 10ετίας θα εἶναι πολὺ μεγαλύτερον (τριπλάσιον περίπου) τοῦ ποσοστοῦ 15 %, τὸ ὅποιον ὑπελογίσθη ἀνωτέρω διὰ τὰς ὁδικὰς αφίξεις τουριστῶν κατὰ τὸ 1975. Ἄλλ' αἱ διὰ πορθμείου αφίξεις κατατάσσονται ἐνταῦθα εἰς τὰς θαλασσίας αφίξεις.

Τὸ ἐναπομένον¹ ποσοστόν 15 % προβλέπεται ὅτι θὰ καλυφθῆ ἀπὸ τὰς αφίξεις τουριστῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ, οἱ ὅποιοι θὰ διαπεραιωθοῦν εἰς τὴν χώραν διὰ τῶν λοιπῶν, πλὴν πορθμείων, θαλασσίων μέσων καὶ κυρίως διὰ πλοίων τῆς γραμμῆς. Τὸ ἀντίστοιχον ποσοστόν διὰ τὸ ἔτος 1962 ἦτο 17 % περίπου, καὶ ἀντεστοίχει εἰς ἀριθμὸν αφίξεων 90.000 περίπου. Διὰ τῆς ὡς ἄνω προβλεπομένης ἐξελίξεως ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιστοιχῶν τουριστικῶν αφίξεων κατὰ τὸ 1975 θὰ ἀνέλθῃ εἰς 470.000 περίπου, ἥτοι θὰ εἶναι 5πλάσιος περίπου τοῦ σημερινοῦ.

Συνοπτικῶς ἡ προβλεπομένη κατανομή τοῦ ἐξωτερικοῦ τουριστικοῦ ρεύματος τῆς 'Ελλάδος κατὰ τὸ 1975, βάσει τῶν μέσων εἰσόδου εἰς τὴν χώραν, δεικνύεται εἰς τὸ Διάγραμμα 69 ὡς καὶ εἰς τὸν πίνακα 7-12, ἐν ἀντι-παραβολῇ μετὰ τὴν ἀντίστοιχον κατανομήν κατὰ τὸ ἔτος 1962. Εἰς τὸν πίνακα αὐτὸν δεικνύεται ἐπίσης καὶ ἡ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1962 καὶ 1975 ἐνδιάμεσος κατανομή διὰ τὸ ἔτος 1969, ἥτις ὑπελογίσθη βάσει τῶν δύο ἄλλων κατανομῶν².

Βεβαίως ἡ ἀνωτέρω ὑπολογιζομένη διὰ τὸ ἔτος 1975 κατανομή τοῦ ἐξωτερικοῦ τουριστικοῦ ρεύματος τῆς 'Ελλάδος, ἡ ὅποια στηρίζεται ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῆς ὑποθέσεως περὶ τῆς προσελκύσεως μεγάλου ἀριθμοῦ τουριστῶν ἐκ Κεντρικῆς Εὐρώπης, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν οὐσιαστικὴν βελτίωσιν τῆς διὰ πορθμείου συγκοινωνιακῆς συνδέσεως μετὰ τὴν Ἰταλίαν, προβλέπεται ὅτι θὰ πραγματοποιηθῆ βαθμιαίως ἐντὸς τῆς προσεχούσ 10ετίας.

ε. Προβλεπομένη Ἐποχικὴ (κατὰ Μῆνα) Κατανομή τῶν Ἀφίξεων—Ἔτος 1975 :

Ἐκ τῆς ἐξετάσεως τοῦ μεσογειακοῦ τουρισμοῦ, ὡς καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ, προέκυψεν ὅτι ὑφίσταται ἰσχυρὰ ἐποχικὴ συγκέντρωσις τοῦ τουριστικοῦ ρεύματος εἰς τοὺς θερινοὺς μῆνας τοῦ ἔτους. Θὰ ἦτο μάλλον εὐλόγον νὰ ὑποθεθῆ ὅτι ἐντὸς τῆς προσεχούσ δεκαετίας ὁ ἑλληνικὸς ἐξωτερικὸς τουρισμὸς δὲν πρόκειται νὰ μεταβάλλῃ οὐσιωδῶς διάρθρωσιν ἀπὸ ἀπόψεως ἐποχικότητος. Ἄλλως τε, ὡς ἐμφαίνεται καὶ εἰς τὰ Διαγράμματα τοῦ Πίνακος 62, ἡ ἐποχικὴ κατανομή τῶν αφίξεων τῶν περισσοτέρων ἀνεπτυγμένων τουριστικῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου, τῶν ἐχουσῶν μακρὰν ἱστορίαν τουριστικῆς

¹ Μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν ἀπὸ τὸ 100 τῶν ἀνωτέρω ὑπολογισθέντων ποσοστῶν διὰ τὰς ἀεροπορικὰς, σιδηροδρομικὰς, ὁδικὰς καὶ μέσω πορθμείων τουριστικὰς αφίξεις εἰς 'Ελλάδα κατὰ τὸ ἔτος 1975.

² Εἰς τὰ σχετικὰ ποσοστὰ τῆς κατανομῆς τοῦ 1962 προσετέθησαν (ἀλγεβρικῶς) αἱ ἀντίστοιχοι διαφοραὶ μεταξὺ 1975 καὶ 1962, κατόπιν διαιρέσεως αὐτῶν διὰ 13 (ἦτοι διὰ τοῦ ἀριθμῶν τῶν ἐτῶν μεταξὺ 1975 καὶ 1962) καὶ πολλαπλασιασμοῦ των ἐπὶ 7 (ἦτοι ἐπὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν μεταξὺ 1962 καὶ 1969). Εἰδικώτερον ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ποσοστοῦ τῶν διὰ πορθμείων αφίξεων ἐλήφθη υπ' ὄψιν ὅτι τὸ ποσοστόν τοῦτου ἀρχίσθη ν' αὐξάνῃ ἐνδεχομένως μετὰ τινὰ ἔτη ἀπὸ σήμερον, ἥτοι μετὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἐνταῦθα προτεινομένης ἀλλαγῆς εἰς τοὺς λιμένας προσεγγίσεως αὐτῶν.

ἀναπτύξεως, ἐλάχιστα διαφέρει, παρουσιάζει δὲ πάντοτε ἑξαρσιν κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας.

Χαρακτηριστικὰ τῆς μέσης ἐποχικῆς κατανομῆς τοῦ ἐξωτερικοῦ ἑλληνικοῦ τουρισμοῦ τῆς περιόδου 1960-1962 (βλ. σχετικῶς καὶ Διάγραμμα 39), τὴν ὁποίαν θὰ θεωρήσωμεν τυπικὴν ἐποχικὴν κατανομήν καὶ διὰ τὴν ἐξεταζομένην περίοδον 1963-1975, εἶναι : (α) ἡ σχετικὴ ἰσότης τῶν ποσοστῶν αφίξεων κατὰ τοὺς μῆνας Ἀπρίλιον, Μάιον καὶ Ἰούλιον, (β) ἡ ἀπότομος ἑξαρσιν τῶν αφίξεων κατὰ τοὺς μῆνας Ἰούλιον καὶ Αὐγουστον καὶ (γ) ἡ ταχέια κάμψις τῶν ποσοστῶν μετὰ τὸν μῆνα Σεπτέμβριον, ὡς ἐμφαίνεται εἰς τὸν Πίνακα 7-13 κατωτέρω, ὡς καὶ εἰς τὸ Διάγραμμα 69.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-13. ΕΠΟΧΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1960, 1961 ΚΑΙ 1962 ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΗ ΕΠΟΧΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΔΙΑ ΤΟ 1975 (Εἰς ποσοστόν τοῦ συνόλου τῶν ἐτησίων αφίξεων).

Μῆνες	1960	1961	1962	Μέσος ὀρος 1960-1962	1975
Ἰανουάριος	3,1	2,6	2,6	2,7	2,5
Φεβρουάριος	3,1	2,8	2,6	2,8	3,0
Μάρτιος	5,0	6,1	4,5	5,2	5,0
Ἀπρίλιος	10,5	8,2	9,8	9,5	9,5
Μάιος	9,3	9,1	8,9	9,4	9,0
Ἰούνιος	9,4	9,2	9,9	9,5	9,5
Ἰούλιος	15,5	16,6	17,2	16,4	16,5
Αὐγουστος	16,4	17,4	17,2	17,0	18,5
Σεπτέμβριος	11,7	12,5	12,4	12,2	12,5
Ὀκτώβριος	7,2	7,4	7,0	7,2	7,0
Νοέμβριος	4,9	4,1	3,9	4,1	4,0
Δεκέμβριος	4,1	4,0	4,0	4,0	3,0
Σύνολον	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

στ. Προβλεπομένη Μέση Διάρκεια Παραμονῆς—Ἔτος 1975 :

Ἡ μέση διάρκεια παραμονῆς τῶν ξένων τουριστῶν ἐν 'Ελλάδι (βλ. σχετικῶς καὶ Διάγραμμα 37) εἶναι οὐσιωδῶς μεγαλύτερα τῆς ἀντιστοιχοῦ διάρκειας παραμονῆς εἰς τὰς πλέον προηγμένας τουριστικῶς περιοχὰς τῆς Μεσογείου, ὡς ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τῶν ἀναφερομένων στοιχείων εἰς τὸ Διάγραμμα 56 καὶ εἰς τὸν Πίνακα 7-4.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ σχετικὴ ὑπεροχὴ τῆς 'Ελλάδος, ἐναντι τῶν περισσοτέρων Μεσογειακῶν χωρῶν, ὀφείλεται εἰς τὴν φύσιν τοῦ ἑλληνικοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ, ὁ ὅποιος δὲν ἔχει ἀκόμη προσλάβῃ τὰς μεγάλας διαστάσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ τῶν ἄλλων μεσογειακῶν χωρῶν. Ἡ μαζικοποίησις τοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ συνεπάγεται κατ' ἀνάγκην μείωσιν τῆς μέσης διάρκειας παραμονῆς. Πρέπει συνεπῶς νὰ ἀναμένεται ὅτι, καθ' ὃ μέτρον θὰ πραγματοποιηθῆ ἡ προβλεπομένη αὐξήσις τοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ, θὰ μειοῦται βαθμιαίως καὶ ἡ μέση διάρκεια παραμονῆς τῶν τουριστῶν. Θὰ ἦτο εὐλόγον νὰ ὑποθεθῆ ὅτι εἰς τὸ τέλος τῆς περιόδου 1963-1975 ἡ μέση αὐτῆς διάρκειας θὰ εἶναι 7 ἡμέρα περίπου, ἥτοι ἀνωτέρα κατὰ 1 ἡμέραν τῆς σημερινῆς μέσης διάρκειας παραμονῆς ξένων τουριστῶν εἰς Μεσογειακὴν Γαλλίαν, κατὰ 2 ἡμέρας τῆς παραμονῆς αὐτῶν εἰς Ἰσπανίαν, καὶ κατὰ 2,5 τῆς ἀντιστοιχοῦ διάρκειας παραμονῆς εἰς τὴν Ἰταλίαν.

ζ. Μέσον Ὑψὸς Δαπάνης Ἐκάστου Τουρίστα—Ἔτος 1975 :

Ἡ ἀναμενομένη μαζικοποίησις τοῦ ἑλληνικοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ θὰ ἐπηρεάσῃ ἐπίσης πτωτικῶς καὶ τὴν μέσην κατὰ τουρίσταν δαπάνην ἐν 'Ελλάδι (Διάγραμμα 40), ἡ ὅποια εἶναι σήμερον λίαν ὑψηλὴ ἐν συγκρίσει μετὰ τὴν ἀντίστοιχον δαπάνην εἰς τὰς γειτονικὰς Μεσογειακὰς χώρας καὶ τὴν Ἰσπανίαν (βλ. σχετικῶς καὶ Διάγραμμα 57).

Τοῦτο θὰ συμβῆ διότι ἀφ' ἐνὸς μὲν θὰ μειωθῆ ἡ μέση διάρκεια παραμονῆς τῶν ξένων τουριστῶν εἰς τὴν χώραν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ μέση οἰκονομικὴ δυναμικότης αὐτῶν θὰ εἶναι κατωτέρα τῆς σημερινῆς, ἡ ὅποια προσδιορίζεται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι τὸ ποσοστόν συμμετοχῆς τῶν Ἀμερικανῶν καὶ τῶν Βρετανῶν τουριστῶν, δηλαδὴ τῶν τουριστῶν ἀνωτέρας εἰσοδηματικῆς στάθμης, εἶναι σχετικῶς ὑψηλόν.

Τὸ συμπέρασμα περὶ τῆς προβλεπομένης βαθμιαίας μειώσεως τῆς μέσης κατὰ κεφαλὴν δαπάνης ὑποστηρίζεται ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὴν μέχρι τοῦδε ἐξέλιξιν, ἰδίᾳ μετὰ τὸ ἔτος 1953.

Ἄν ληφθῆ υπ' ὄψιν μόνον ἡ προβλεπομένη μείωσις τῆς μέσης διάρκειας παραμονῆς ξένων τουριστῶν εἰς τὴν χώραν ἀπὸ 10 εἰς 7 ἡμέρας κατὰ τὸ ἔτος 1975, τότε ἡ μέση κατὰ τουρίσταν δαπάνη θὰ διαμορφωθῆ εἰς ἐπίπεδον 100 περίπου δολλαρίων, ἐναντι 140-142 δολλαρίων ὡς εἶναι σήμερον. Πρέπει ἐν τούτοις, ὡς ἐλέχθη, νὰ ληφθῆ υπ' ὄψιν καὶ ἡ ἐπίδρασις ἐκ τῆς σχετικῶς χαμηλότερας οἰκονομικῆς στάθμης τῶν τουριστῶν. Συνεπῶς εὐλόγως δέον νὰ ἀναμένεται ὅτι ἡ μέση κατὰ τουρίσταν δαπάνη ἐν 'Ελλάδι θὰ διαμορφωθῆ εἰς ἐπίπεδον 80-90 δολλαρίων. Ἡ δαπάνη αὕτη ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἀνωτέρα τῆς ἀντιστοιχοῦ εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἰσπανίαν.

η. Προβλεπομένη Κατανομή τῆς Τουριστικῆς Κινήσεως εἰς Ξενοδοχεῖα Διαφόρων Κατηγοριῶν—Ἔτος 1975 :

Εἰς τὸ Διάγραμμα 69 δεικνύεται μεταξὺ ἄλλων καὶ ἡ προβλεπομένη κατανομή τοῦ τουριστικοῦ ρεύματος κατὰ τὸ 1975 εἰς ξενοδοχεῖα διαφόρων κατηγοριῶν.

Διὰ τὴν ἐκτίμησιν τῶν διαφόρων ποσοστῶν ἐλήφθησαν υπ' ὄψιν ἀφ' ἐνὸς μὲν αἱ προτιμήσεις τῶν τουριστῶν διαφόρων ἐθνικότητων σήμερον εἰς Μεσογειακὰς χώρας μετὰ μεγάλην τουριστικὴν κίνησιν ὡς π.χ. ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Ἰσπανία, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ προβλεπομένη διὰ τὸ 1975 κατανομή τῶν αφίξεων κατὰ χώρας προελεύσεως. Θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ λεχθῆ ὅτι αἱ προτιμήσεις τῶν τουριστῶν μιᾶς ὀρισμένης χώρας τὸ ἔτος 1975 δὲν θὰ εἶναι κατ' ἀνάγκην αἱ αὐταὶ μετὰ τὰς σημερινὰς, καὶ τοῦτο διότι παραλλήλως πρὸς τὴν αὐξήσιν τοῦ μέσου βιωτικοῦ ἐπιπέδου θὰ ἀνέλθῃ καὶ ἡ ζήτησις διὰ ξενοδοχεῖα ἀνωτέρων κατηγοριῶν.

Τοῦτο μερικῶς μόνον ἀληθεύει διότι ἀφ' ἐνὸς μὲν αὐξάνει τὸ ἐπίπεδον ποιότητος τῶν διαφόρων ξενοδοχείων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἑλλάς δέχεται ἤδη τουρίστας ὑψηλοῦ εἰσοδήματος (βλ. Διάγραμμα 51), εἶναι ὅθεν λογικόν ὅτι μετὰ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου καὶ τὴν αὐξήσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν αφίξεων τὸ μέσον εἰσοδηματικὸν ἐπίπεδον τοῦ ἐπισκεπτομένου τὴν ἑλλάδα τουρίστα θὰ κατέλθῃ, αἱ δύο δὲ τάσεις θὰ ἀλληλοεξουδετερωθοῦν. Ἄλλως τε, ἐκτὸς τῶν Γερμανῶν τουριστῶν, ἡ παρατηρηθεῖσα μεταβολὴ τῶν προτιμήσεων τουριστῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν μεταξὺ τοῦ 1951 καὶ 1961 εἰς Ἰταλίαν ἦτο ἐπουσιώδης.

7.05 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ—ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΝ ΔΥΝΑΜΙΚΟΝ—ΣΧΕΤΙΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

α. Έξελιξις του Ξενοδοχειακού Δυναμικού τής Ελλάδος και Σημερινή Κατάστασις :

Το Ξενοδοχειακόν δυναμικόν τής Ελλάδος, ως εμφάνεται και εις τὸ Διάγραμμα 70, ηὔξηθη καὶ ἐβελτιώθη οὐσιωδῶς, ἀπὸ ἀπόψεως ποιοτικῆς συνθέσεως, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1962 ὑπῆρχον εἰς τὴν χώραν ἐν συνόλῳ 60.945 Ξενοδοχειακὰ κλῖναι. Ἐντὸς τῆς ἑπταετίας 1955-1962, ὁ ἀριθμὸς τῶν Ξενοδοχειακῶν κλινῶν ηὔξηθη κατὰ 18.186 ἢ κατὰ ποσοστὸν 39,5%. Κατὰ πολὺ ἀνωτέρα ποσοστιαία αὐξήσις ἐσημειώθη εἰς τὰς Ξενοδοχειακὰς κλῖνας ἀνωτέρας κατηγορίας.

Κατὰ τὸ 1955 ὁ διαθέσιμος ἀριθμὸς κλινῶν εἰς Ξενοδοχεῖα διαφόρων κατηγοριῶν ἀνήρχετο εἰς 42.759, ἐκ τῶν ὁποίων 27.000 περίπου εἰς Ξενοδοχεῖα πεπαλαιωμένα ἢ χαμηλῶν κατηγοριῶν, μὴ προσφερόμενα διὰ τουρισμὸν.

Ἡ αὐξήσις τοῦ Ξενοδοχειακοῦ δυναμικοῦ τῆς χώρας κατὰ τὴν περίοδον 1955-1962, ἐν συναρτήσει πρὸς τὴν παράλληλον ἄνοδον τῆς τουριστικῆς κινήσεως (ἀφίξεις καὶ διανυκτερεύσεις) ἐμφάνεται εἰς τὸ Διάγραμμα 70, ὡς βᾶσις τοῦ ὁποίου (Δείκτης 100) λαμβάνεται τὸ ὑφιστάμενον, κατὰ τὸ ἔτος 1955, Ξενοδοχειακῶν δυναμικῶν τῆς Ελλάδος καὶ ἡ ἀντίστοιχος τουριστικὴ κίνησις.

Ἐκ τοῦ Διαγράμματος τούτου ἐμφάνεται σαφῶς ὅτι ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως τοῦ Ξενοδοχειακοῦ δυναμικοῦ ἦτο ἐμφανῶς βραδύτερος τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀφίξεων καὶ τῶν διανυκτερεύσεων. Ἐὰν ὡς μέτρον συγκρίσεως (Δείκτης 100) διὰ τὸ 1955 δὲν ληφθῇ τὸ σύνολον τῶν κλινῶν τῆς Ελλάδος, ἀλλὰ μόνον ὁ ἀριθμὸς τῶν εὐρισκομένων εἰς Ξενοδοχεῖα ἐν καλῇ καταστάσει, ἡ αὐξήσις τοῦ Ξενοδοχειακοῦ δυναμικοῦ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἀνήλθεν εἰς 117%, ἔναντι ἀντιστοίχου αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀφίξεων κατὰ 240% καὶ διανυκτερεύσεων κατὰ 322%.

Εἰς τὸ αὐτὸ Διάγραμμα ἐμφάνεται καὶ ἡ ἑτησίαι κατανομή τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κλινῶν τῶν τεθέντων μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1955-1962 ἐν λειτουργίᾳ νέων Ξενοδοχείων, ὅσον ὑπὸ ἰδιωτῶν (15.791 κλῖναι), ὅσον καὶ ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὁργανισμοῦ Τουρισμοῦ (τύπου ΞΕΝΙΑ, 2.395 κλῖναι).

Τὸ μεγαλύτερον τμήμα (87%) τῆς αὐξήσεως τοῦ Ξενοδοχειακοῦ δυναμικοῦ κατὰ τὴν ἐξεταζομένην περίοδον ὀφείλεται εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν. Κατὰ τὸ 1955 ὁ ἀριθμὸς τῶν Ξενοδοχειακῶν κλινῶν τοῦ ΕΟΤ ἀπετέλει ἀσήμαντὸν ποσοστὸν—ὀλιγώτερον τοῦ 0,4%—τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ κλινῶν.

Ἐκτοτε ἡ δραστηριότης τοῦ ΕΟΤ εἰς τὸν τομέα τῆς ἀνεγέρσεως Ξενοδοχείων ἐσημείωσεν ἄνοδον, μὲ ἀποτέλεσμα τὸ ποσοστὸν τῶν κλινῶν τῶν Ξενοδοχείων τοῦ ΕΟΤ νὰ αὐξηθῇ εἰς 4,2% εἰς τὸ τέλος τοῦ 1962. Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι τὰ ἀνεγερθέντα ὑπὸ τοῦ ΕΟΤ Ξενοδοχεῖα ἀνήκουν εἰς ἀνωτέρας κατηγορίας. Αἱ διαθέσιμοι κλῖναι Ξενοδοχείων τοῦ ΕΟΤ ΑΑ' κατηγορίας ἀντιπροσωπεύουν ποσοστὸν 8,3% τοῦ συνόλου, Α' κατηγορίας 8,0% καὶ Β' κατηγορίας 14,3%.

Ἡ ποιοτικὴ στάθμη τῶν ὑπὸ τοῦ ΕΟΤ κατασκευαζομένων Ξενοδοχείων εἶναι γενικῶς ὑψηλὴ, γεγονόςς τὸ ὁποῖον ἐπηρεάζει πρὸς τὰ ἀνω τὴν ποιοτικὴν στάθμην καὶ τῶν ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν κατασκευαζομένων νέων Ξενοδοχειακῶν μονάδων ἢ ἀσκεῖ πίεσιν διὰ τὸν ἐκσυγχρονισμὸν καὶ βελτίωσιν ὑφισταμένων ἰδιωτικῶν Ξενοδοχειακῶν ἐγκαταστάσεων. Ἐξ ἄλλου, ὁ ΕΟΤ ἀναπτύσσει κατ' ἀρχὴν κατασκευαστικὴν δραστηριότητα εἰς περιοχὰς τῆς χώρας, εἰς τὰς ὁποίας δὲν ἐκδηλοῦται ἐπαρκῆς ἰδιωτικὸν ἐνδιαφέρον δι' ἐπενδύσεις εἰς Ξενοδοχεῖα.

Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως δὲ αὐτῆς ἀποτελεῖ τὸν προπομπὸν διὰ τὴν τουριστικὴν ἀξιοποίησιν νέων περιοχῶν καὶ δημιουργεῖ βαθμιαίως τὸ κατάλληλον κλίμα διὰ τὴν ἀνάληψιν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων εἰς Ξενοδοχειακὰς ἐγκαταστάσεις εἰς τὰς ἐν λόγω περιοχὰς.

β. Γεωγραφικὴ Κατανομή :

Ἡ γεωγραφικὴ κατανομή τοῦ Ξενοδοχειακοῦ δυναμικοῦ τῆς Ελλάδος ἐμφάνεται εἰς τὸν Χάρτην 71. Ὁ νομὸς Ἀττικῆς συγκεντρώνει πλεόν τοῦ ἐνὸς τρίτου—35% περίπου—τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν διαθέσιμων εἰς τὴν χώραν Ξενοδοχειακῶν κλινῶν. Ἀκολουθοῦν ἡ Πελοπόννησος, ἡ Μακεδονία, ἡ Λοιπὴ Στερεὰ Ἑλλάς καὶ αἱ Νῆσοι τοῦ Αἰγαίου, μὲ ποσοστὰ κυμαινόμενα ἀπὸ 9,1%—15,6%. Τὸ ποσοστὸν διὰ τὴν Κρήτην ἀνέρχεται εἰς 2,9%. Ἐξ ἄλλου, εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Κρήτης ἐπὶ 10.000 κατοίκων ἀντιστοιχοῦν 32 Ξενοδοχειακὰ κλῖναι, ἔναντι 102 τῶν Νήσων τοῦ Αἰγαίου, 99 τῆς Ἀττικῆς, 80 τῶν Ἰονίων Νήσων καὶ 75 τῆς Πελοποννήσου. Ἡ Κρήτη πλεονεκτεῖ μόνον ἔναντι τῆς Θράκης, ἡ ὁποία ἐξ ὄλων τῶν γεωγραφικῶν διαμερισμάτων τῆς χώρας διαθέτει τὸν μικρότερον ἀριθμὸν κλινῶν—μόνον 24 ἐπὶ 10.000 κατοίκων. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι ἀποδεικνύουν τὸ λίαν χαμηλὸν ἐπίπεδον τουριστικῆς ἀξιοποιήσεως τῆς Κρήτης.

Ἡ ἀνισότης εἰς τὴν γεωγραφικὴν κατανομὴν τοῦ Ξενοδοχειακοῦ δυναμικοῦ εἶναι εἰς τὴν πραγματικότητα ἔτι μεγαλύτερα, παρ' ὅσον προκύπτει ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀριθμῶν, ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ γεωγραφικὴ κατανομή τοῦ διαθέσιμου Ξενοδοχειακοῦ δυναμικοῦ κατὰ κατηγορίας Ξενοδοχείων. Εἰς τὴν

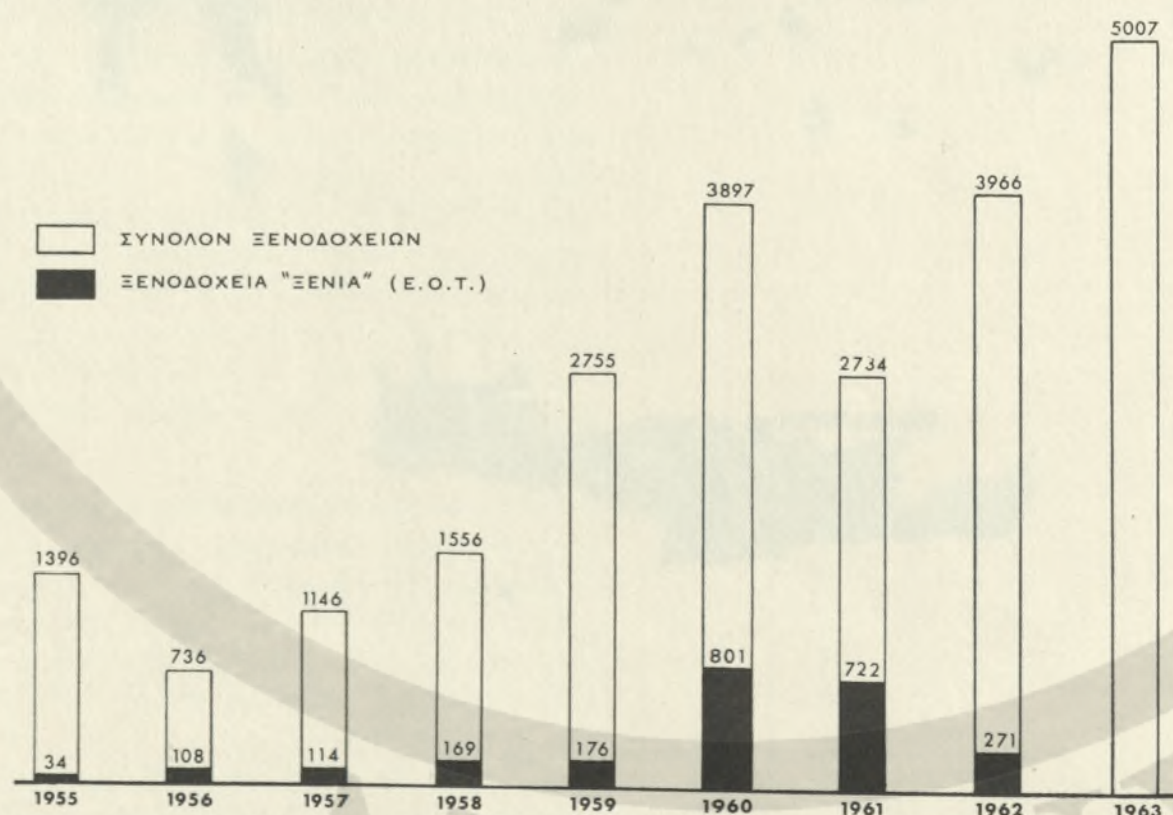
περίπτωσιν τῆς Κρήτης τὰ σχετικὰ ποσοστὰ κατὰ κατηγορίας Ξενοδοχείων ἔχουν ὡς ἑξῆς : Ξενοδοχεῖα ΑΑ' κατηγορίας (πολυτελείας) 0%, Α' κατηγορίας 1,8% καὶ Β' κατηγορίας 1,6% (ἔναντι ποσοστοῦ 2,9% δι' ὅλας τὰς κατηγορίας Ξενοδοχείων). Τέλος, δέον νὰ ἀναφερθῇ ὅτι αἱ ἐπενδύσεις δι' ἀνεγερσιν νέων, ἐπέκτασιν καὶ ἀνακαινίσιν ὑφισταμένων Ξενοδοχειακῶν μονάδων εἰς τὴν Κρήτην ἦσαν καθ' ὅλην τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον χαμηλαί, ἐν συγκρίσει πρὸς ἄλλας περιοχὰς τῆς χώρας, μὲ ἀποτέλεσμα ἐν σχετικῶς ὑψηλότερον ποσοστὸν τοῦ διαθέσιμου εἰς τὴν νῆσον Ξενοδοχειακοῦ δυναμικοῦ νὰ εἶναι πεπαλαιωμένον, χρῆζον ἀνακαινίσεως ἢ ἀντικαταστάσεως.

γ. Δημόσιαι Ἐπενδύσεις εἰς Ξενοδοχεῖα καὶ Τουριστικὰ Ἔργα—Δανειοδοτήσεις :

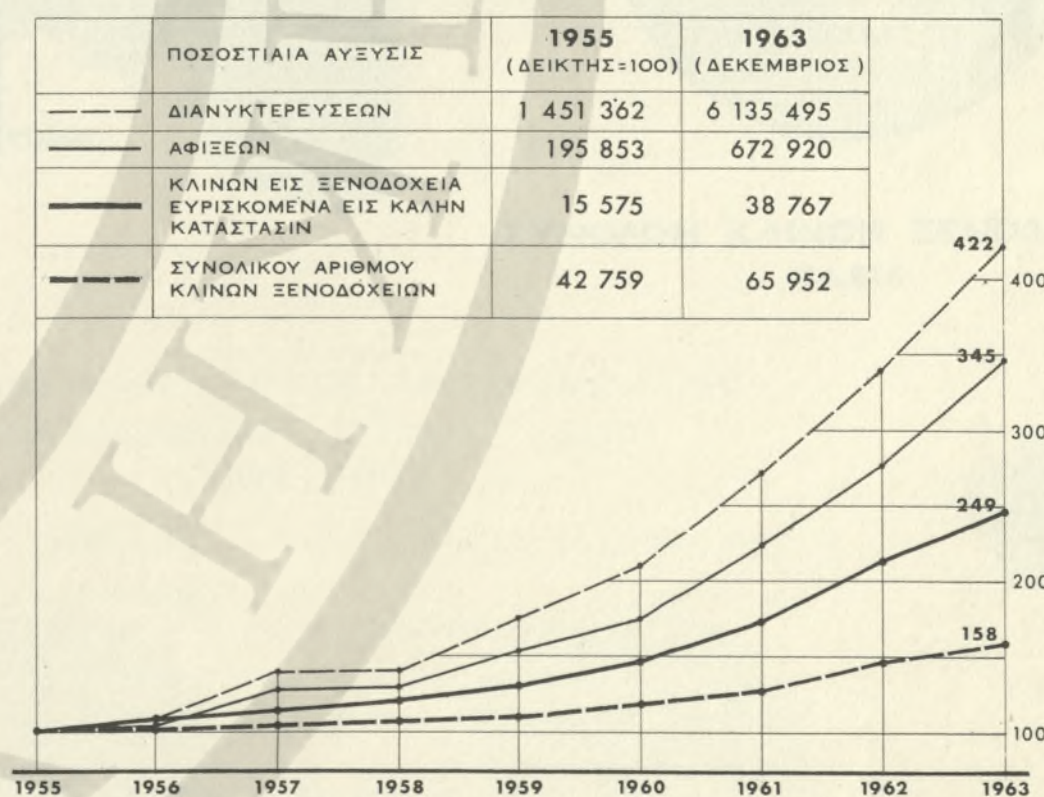
Ὅσον αἱ δημόσιαι (βλ. Διάγραμμα 72), ὅσον καὶ αἱ ἰδιωτικαὶ τουριστικαὶ ἐπενδύσεις χαρακτηρίζονται ἀπὸ ταχεῖαν ἄνοδον κατὰ τὴν περίοδον 1955-1960. Αἱ ἰδιωτικαὶ ἐπενδύσεις ηὔξηθησαν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1955 καὶ 1960 ἀπὸ 141 ἑκατ. δραχ. εἰς 268 ἑκατ. δραχ. ἦτοι κατὰ 92%. Ταχύτερα ὑπέβη κατὰ τὴν ἴδιαν περίοδον ἡ ἄνοδος τῶν κρατικῶν ἐπενδύσεων, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ 20,2 ἑκατ. δραχ. κατὰ τὸ οἰκονομικὸν ἔτος 1954-1955 ἀνήλθον εἰς 233,7 ἑκατ. δραχ. κατὰ τὸ 1960. Κατὰ τὸ ἔτος 1960, αἱ πραγματοποιηθεῖσαι συνολικαὶ ἐπενδύσεις εἰς Ξενοδοχεῖα καὶ ἐν γένει τουριστικὰς ἐγκαταστάσεις ἀντιπροσωπεύουν ποσοστὸν 3% περίπου τοῦ συνόλου τῶν ἀκαθαρίστων ἐπενδύσεων παγίου κεφαλαίου.

ΠΙΝΑΞ 70

ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΟΥ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ 1955 - 1963

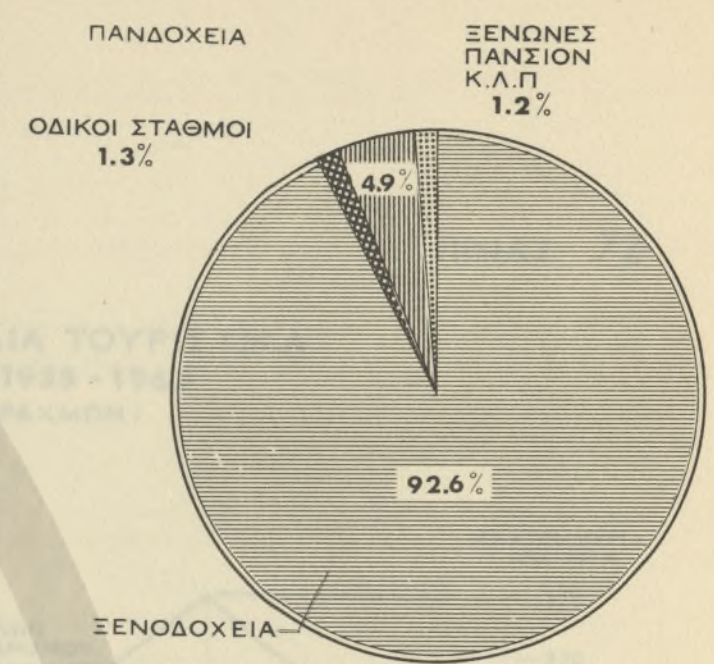
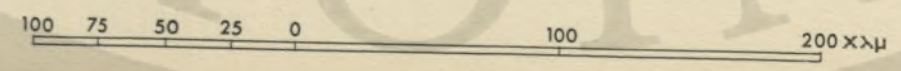
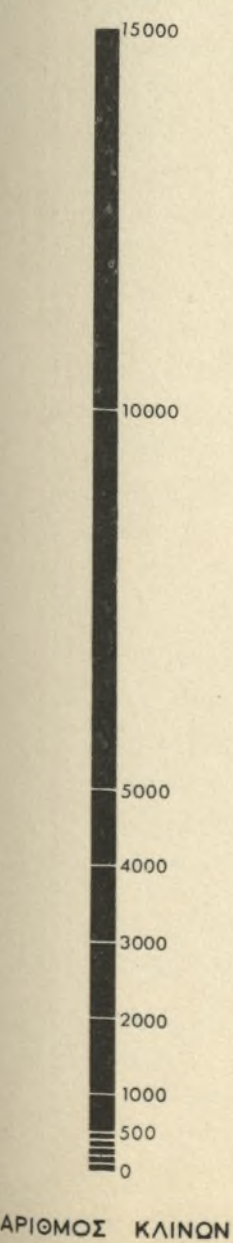

ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΛΙΝΩΝ ΕΙΣ ΝΕΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΤΕΘΕΝΤΑ ΕΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΕΤΩΝ 1955 ΚΑΙ 1963

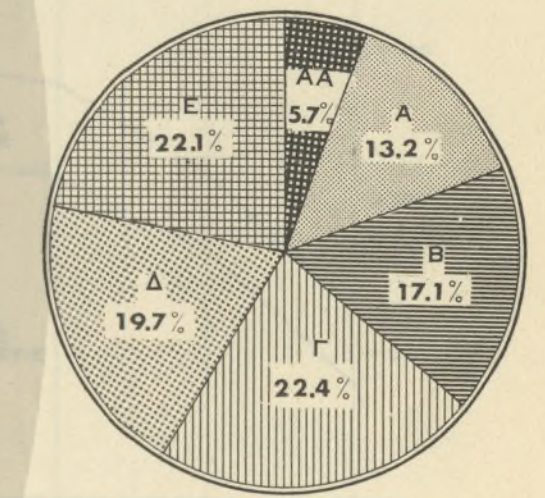

ΑΥΞΗΣΙΣ ΤΟΥ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΝ ΣΥΝΑΡΤΗΣΕΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΥΞΗΣΙΝ ΤΗΣ ΟΛΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ (ΔΕΙΚΤΗΣ : 1955 = 100)

ΣΥΝΟΛΟΝ ΚΛΙΝΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ
60.945

ΣΥΝΟΛΟΝ ΚΛΙΝΩΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ
56.416

ΕΛΛΑΣ
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ
1962

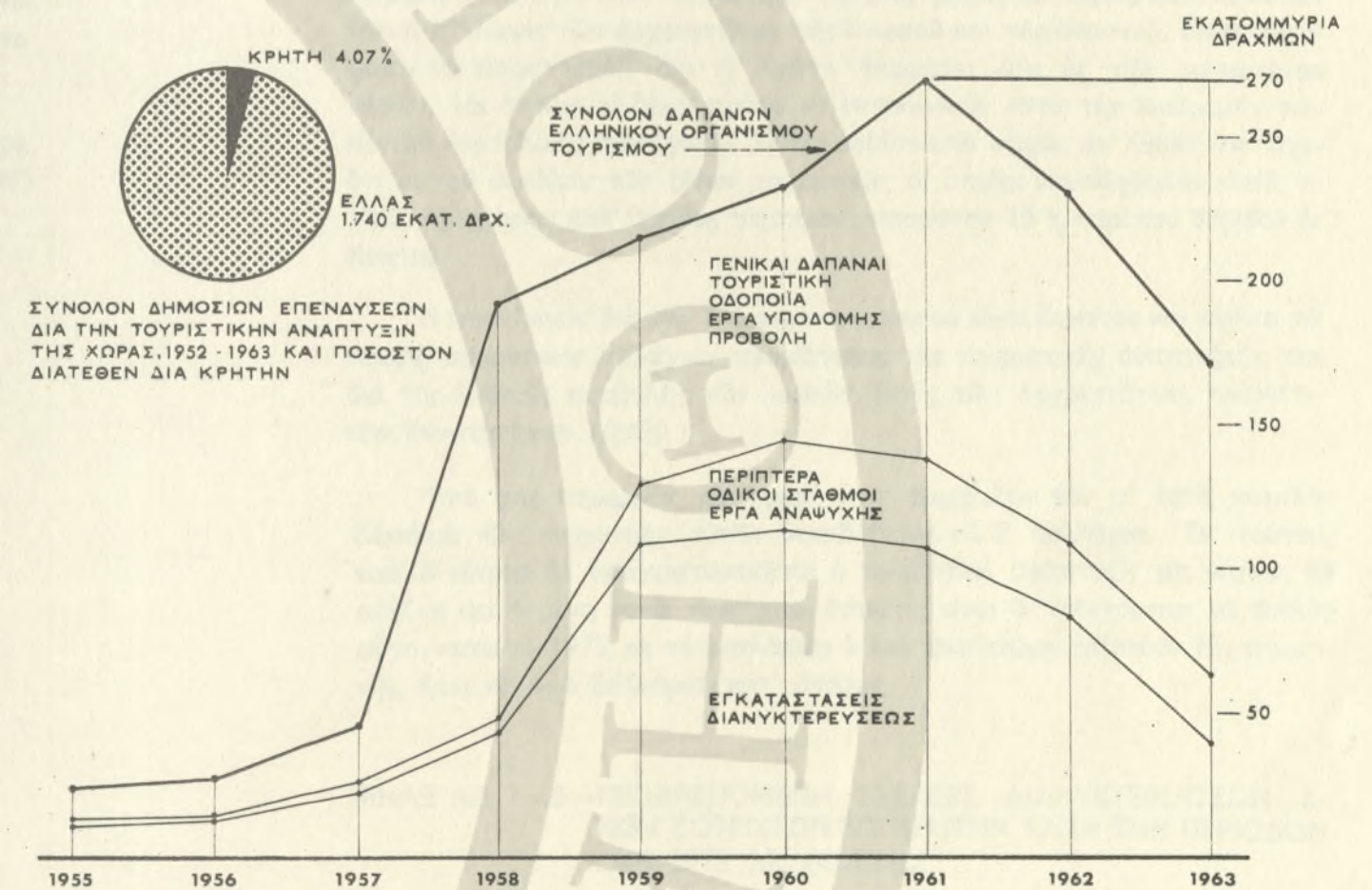
Ἡ αὐξησις τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων εἰς ξενοδοχεῖα ὀφείλεται κατὰ βάσιν εἰς τὴν ἀνοδὸν τῆς τουριστικῆς κινήσεως εἰς τὴν χώραν καί—κατ' ἀκολουθίαν—τὴν ἠύξημένην ζήτησιν τουριστικῶν ὑπηρεσιῶν. Παράλληλως ὁμως εἰς τὴν ἐξέλιξιν ταύτην συνέβαλε καὶ ἡ ἀσκηθεῖσα κρατικὴ πολιτικὴ, ὡς προκύπτει ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν χορηγουμένων ὑπὸ εὐνοϊκοὺς ὄρους μακροπροθέσμων δανείων, κυρίως ὑπὸ τοῦ Ο.Χ.Ο.Α. καὶ τοῦ Ταμείου Παρακαταθηκῶν καὶ Δανείων, ἀπὸ 10 ἐκατ. δρχ. κατὰ τὸ 1957 εἰς 164 ἐκατ. δρχ. τὸ 1962. Τέλος, τὰ παρασχεθέντα φορολογικὰ καὶ λοιπὰ κίνητρα συνέβαλον ἐπίσης εἰς τὴν αὐξησιν τῶν ἰδιωτικῶν τουριστικῶν ἐπενδύσεων. Εἰς τὰ κρατικὰ προγράμματα τῶν τελευταίων ἐτῶν ἀναγνωρίζεται ἡ σημασία τοῦ τουρισμοῦ ὡς ἐνὸς ἐκ τῶν πλέον δυναμικῶν πλουτοπαραγωγικῶν κλάδων τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας.

Τὸ ὕψος τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων (ὑπὸ τοῦ ΕΟΤ) διὰ τουριστικὰ ἔργα ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὴν περίοδον 1955-1963 καὶ ἡ κατανομὴ αὐτῶν εἰς βασικοὺς κλάδους δεῖκνυται εἰς τὸ Διάγραμμα 72. Μέχρι τοῦ 1960 ἡ κυριώτερα κατηγορία τῶν κρατικῶν τουριστικῶν δαπανῶν ἦσαν αἱ ἐπενδύσεις εἰς ξενοδοχεῖα, καλύπτουσαι τὸ ἥμισυ περίπου τοῦ συνόλου τῶν δαπανῶν (51,0% κατὰ τὸ 1959 καὶ 48,5% τὸ 1960). Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ἐν λόγω ἐπενδύσεων ἀφορᾷ ἀπ' εὐθείας δαπάνας τοῦ ΕΟΤ δι' ἀνέγερσιν ξενοδοχείων. Μικρότερα ποσοστὰ (11,1% κατὰ τὸ 1959 καὶ 15,1% κατὰ τὸ 1960) διετέθησαν διὰ περίπτερα, ὀδικούς σταθμούς καὶ ἔργα ἀναψυχῆς. Αἱ δαπάναι τουριστικῆς ὑποδομῆς (διαμόρφωσις τουριστικῶν περιοχῶν, ὁδοποιία κλπ.) ἀπετέλεσαν ἐπίσης σημαντικὸν ποσοστὸν τοῦ συνόλου τῶν κρατικῶν τουριστικῶν ἐπενδύσεων διὰ τὴν αὐτὴν περίοδον (28% κατὰ τὸ 1959 καὶ 23% τὸ 1960).

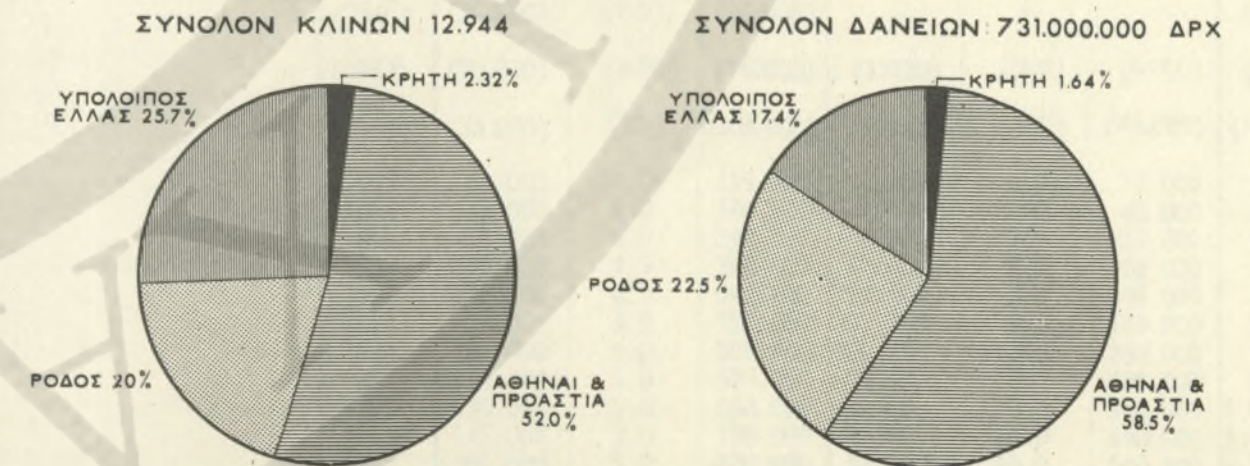
Κατὰ τὴν περίοδον 1961-1963, τόσον τὸ σύνολον τῶν ἐπενδύσεων, ὅσον καὶ τὰ ποσοστὰ τῶν συνολικῶν δαπανῶν τὰ ὅποια διετέθησαν διὰ ξενοδοχειακὰς ἐγκαταστάσεις ἐμειώθησαν ἐν συγκρίσει μὲ τὰς ἐπενδύσεις τῶν προηγουμένων ἐτῶν (39% τὸ 1961, 36% τὸ 1962 καὶ μόνον 23% τὸ 1963). Ἀντιθέτως, τὰ διατεθέντα δι' ἔργα ὑποδομῆς, προβολῆν κλπ. ποσὰ, ἀπερρόφησαν πολὺ μεγαλύτερον ποσοστὸν τοῦ συνόλου τῶν δαπανῶν ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν πρὸ τοῦ 1960 περίοδον. Οὕτω, κατὰ τὸ 1961 διετέθησαν ὑπὸ τοῦ ΕΟΤ δι' ἔργα ὑποδομῆς καὶ γενικὰς δαπάνας ἀντιστοίχως 48 καὶ 81 ἑκατομμύρια δραχμαὶ ἐναντι συνόλου ἐπενδύσεων 270 ἑκατομμυρίων (τὸ μέγιστον διατεθὲν διὰ τὸν τουρισμὸν εἰς ἓν ἔτος), ἦτοι 48% τοῦ συνόλου. Κατὰ τὰ ἐπόμενα δύο ἔτη 1962 καὶ 1963, διετέθησαν εἰς ἔργα ὑποδομῆς καὶ γενικὰς δαπάνας ἀντιστοίχως 119 καὶ 105 ἑκατομμύρια δραχμῶν ἐναντι συνόλου τουριστικῶν ἐπενδύσεων 230 καὶ 171 ἑκατομμυρίων δραχμῶν, ἦτοι ποσοστὰ 52% καὶ 62%.

Ἡ κατανομὴ τῶν κρατικῶν τουριστικῶν ἐπενδύσεων κατὰ τὴν περίοδον 1952-1963 μεταξὺ τῶν διαφόρων περιοχῶν τῆς χώρας ὑπῆρξεν ἄνισος. Ὑψηλὰ ποσοστὰ ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν ἐν λόγω δαπανῶν ἐπραγματοποιήθησαν εἰς τὴν Περιοχὴν Πρωτευούσης καὶ τὴν Δυτικὴν Στερεάν Ἑλλάδα (34,5% τοῦ συνόλου), τὰς Νήσους τοῦ Αἰγαίου (15,6%), τὴν Πελοπόννησον (15,5%), τὰς Νήσους Ἰονίου (11,1%)—ἦτοι εἰς τὰς πλέον προηγμένας ἀπὸ τουριστικῆς ἀπόψεως περιοχὰς τῆς χώρας. Αἱ πραγματοποιηθεῖσαι εἰς τὴν Κρήτην κρατικαὶ τουριστικαὶ ἐπενδύσεις, κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον, ἀνῆλθον εἰς 60 ἑκατομμύρια δραχμῶν ἐναντι 1.740.000.000 δραχμῶν δι' ὅλοκληρον τὴν χώραν, ἦτοι εἰς ποσοστὸν 3,45% τοῦ συνόλου τῶν κρατικῶν τουριστικῶν ἐπενδύσεων κατὰ τὴν ἐν λόγω περίοδον.

ΔΗΜΟΣΙΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΔΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΕΡΓΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ 1955 - 1963
(ΕΙΣ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΔΡΑΧΜΩΝ)

ΔΑΝΕΙΟΔΟΤΗΣΕΙΣ "ΟΧΟΑ" ΔΙΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ 1955 - 1964

7.06 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ—ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΤΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

α. 'Εκτίμησις 'Αριθμού 'Αφίξεων 'Αλλοδαπών Τουριστών—'Ετος 1975 :

'Ο σημερινός εξωτερικός τουρισμός τής νήσου Κρήτης δέν δύναται νά χαρακτηρισθῆ ἀξιόλογος. 'Ως ποσοστόν ἐπί τοῦ συνόλου τής χώρας, αἱ μὲν ἀφίξεις εἶναι 3,5 % περίπου, αἱ δὲ διανυκτερεύσεις μόλις 1,2 %.

Οἱ εἰς τὸ παρὸν τμήμα ὑπολογισμοὶ¹ ἀφοροῦν τὴν ἐκτίμησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀφίξεων ξένων τουριστῶν διὰ τὸ ἔτος 1975.

Α' Ὑπολογισμός : Ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι ὁ ἐξωτερικός τουρισμός τής νήσου Κρήτης θὰ μεταβληθῆ κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὴν προβλεπομένην μεταβολὴν (ἥτοι ἐξαπλασιασμόν περίπου) τοῦ ἐξωτερικοῦ Ἑλληνικοῦ τουρισμοῦ, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀφίξεων ἀλλοδαπῶν τουριστῶν ἐξ Ἑλλάδος εἰς Κρήτην θὰ ἀνέλθῃ εἰς 120.000 ἀφίξεις κατὰ τὸ 1975.

Β' Ὑπολογισμός : 'Εφ' ὅσον ληφθῆ ἐπὶ πλέον ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ πραγματικὸν ποσοστόν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ ἐπὶ τοῦ ὁποῖου στηρίζεται ὁ Κρητικὸς τουρισμός, τὸ ὁποῖον ἀπὸ 63 % διὰ τὸ ἔτος 1962 προβλέπεται νά αὐξηθῆ εἰς 75 % τὸ 1975¹, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀφίξεων ὑπολογίζεται ὅτι θὰ ἀνέλθῃ εἰς (120.000 × 75/63) 140.000 διὰ τὸ ἔτος 1975.

Γ' Ὑπολογισμός : Ὑποτίθεται ἐπίσης ὅτι, λόγω τής τουριστικῆς ἀναπτύξεως τής Κρήτης καὶ τής σχετικῆς διαφημίσεως, θὰ πραγματοποιηθῆ βελτίωσις τοῦ ποσοστοῦ συμμετοχῆς τοῦ παραγώγου ἐξωτερικοῦ Κρητικοῦ τουρισμοῦ εἰς τὸ σύνολον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ, ἀπὸ 3,5 % εἰς 4,0 % ἕως τὸ 1975². Οὕτω, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀφίξεων ἐκτιμᾶται εἰς (140.000 × 4,0/3,5) 160.000 κατὰ τὸ 1975.

Δ' Ὑπολογισμός (συμπληρωματικός) : Πλὴν τοῦ Κρητικοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ στηριχθῆ ἐπὶ τής ἐξελίξεως τοῦ ἐξωτερικοῦ Ἑλληνικοῦ τουρισμοῦ, σημαντικὸς ἀριθμὸς τουριστικῶν ἀφίξεων εἰς τὴν Κρήτην, ὑπολογιζόμενος εἰς 50.000 διὰ τὸ ἔτος 1975, θὰ προέλθῃ ἀπὸ ξένους τουρίστας, οἱ ὁποῖοι θὰ μεταβαίνουν κατ' εὐθείαν εἰς τὴν Κρήτην, χρησιμοποιοῦντες ἐνοικιαζόμενα ἀεροπλάνα (Charters) κατὰ κανόνα. Οὕτω, ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς ἀφίξεων ξένων τουριστῶν εἰς Κρήτην διὰ τὸ ἔτος 1975 ἐκτιμᾶται τελικῶς εἰς 210.000, καὶ ἐπομένως τὸ τελικὸν ποσοστόν συμμετοχῆς τής Κρήτης εἰς τὸν Ἑλληνικὸν ἐξωτερικὸν τουρισμὸν διαμορφοῦται εἰς 7 % περίπου.

β. Προβλεπομένη 'Εξέλιξις 'Αριθμοῦ 'Αφίξεων 'Αλλοδαπῶν Τουριστῶν—Περίοδος 1965-1975:

Εἰς τὸ πρῶτον Διάγραμμα τοῦ Πίνακος 73 δεικνύεται ἡ ἀναμενομένη κατ' ἔτος ἐξέλιξις τοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ τής Κρήτης εἰς ἀριθμὸν ἀφίξεων κατὰ τὴν περίοδον 1965-1975. Εἰδικώτερον, δεικνύεται ἡ ἐξέλιξις τοῦ ἀπ' εὐθείας ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ προερχομένου ρεύματος (πρωτογενὲς τουριστικὸν ρεῦμα). Εἰς τὸν κατωτέρω δὲ Πίνακα 7-14 ἐμφαίνεται ἐπὶ πλέον ἡ ποσοστιαία ἐτήσια αὐξήσις τής προβλεπομένης τουριστικῆς κινήσεως.

¹ Λεπτομερὴς ἀνάλυσις τῶν διαφορῶν αὐτῶν ὑπολογισμῶν παρατίθεται εἰς τὸ Παράρτημα τής Μελέτης.

² Ὁ σχετικὸς ὑπολογισμὸς ἐγένετο βάσει τής ὑφισταμένης καὶ προβλεπομένης κατανομῆς τῶν τουριστῶν κατὰ μέσα εἰσόδου καὶ ἀναλόγως τοῦ διαθεσίμου χρόνου αὐτῶν.

³ Ἡ ὑπόθεσις αὕτη εἶναι μᾶλλον συντηρητικὴ καὶ θὰ ἦτο δυνατόν νά ἀναμένεται ἔτι μεγαλύτερα βελτίωσις, ὑφ' ὀρισμένας λίαν πιθανὰς συνθήκας.

Ἡ ἐτήσια μεταβολὴ τοῦ παραγώγου τουριστικοῦ ρεύματος στηρίζεται ἐπὶ τής ὑποθέσεως ὅτι ἡ κατὰ 5.000 μεταβολὴ τῶν ἀφίξεων ξένων ἀλλοδαπῶν τουριστῶν τὸ ἔτος 1963 αὐξάνει ἐτήσιως κατὰ 1.000 ἀφίξεις μέχρι τοῦ 1975. Ἡ ὑπόθεσις αὕτη εἶναι εὐλογος καθ' ὅσον α) ὀδηγεῖ εἰς τελικὸν ἐπίπεδον διὰ τὸ 1975 ἴσον περίπου πρὸς τὸ ἀρχικῶς ὑπολογισθὲν ἀνωτέρω (ἥτοι 160.000), β) δίδει ἐπίπεδον διὰ τὸ ἐνδιάμεσον ἔτος 1969 ἴσον περίπου πρὸς τὸ ὑπολογιζόμενον βάσει τής κατανομῆς κατὰ μέσα εἰσόδου διὰ τὸ ἔτος τοῦτο

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-14.—ΥΠΟΛΟΓΙΖΟΜΕΝΗ ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ 1962-1975 (ΕΙΣ ΧΙΛΙΑΔΑΣ ΑΦΙΞΕΩΝ).

'Ετος	Παράγωγον ¹ Τουριστ. Ρεῦμα	Πρωτογενές ² Τουριστ. Ρεῦμα	'Αφίξεις Σύνολον	'Ετήσια Αὐξήσις %
1962	20.000	—	—	—
1963	25.000	1.000	26.000	30.0
1964	31.000	2.000	33.000	27.5
1965	38.000	4.000	42.000	27.0
1966	46.000	6.000	52.000	24.0
1967	55.000	9.000	64.000	23.0
1968	65.000	12.000	77.000	20.0
1969	76.000	16.000	92.000	19.5
1970	88.000	21.000	109.000	18.5
1971	101.000	26.000	127.000	16.5
1972	115.000	32.000	147.000	16.0
1973	130.000	38.000	168.000	14.0
1974	146.000	44.000	190.000	13.0
1975	160.000	50.000	210.000	10.5

¹ Διὰ μέσου Ἑλλάδος.

² Κατ' εὐθείαν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

(βλ. Πίνακα Ἄρ. 7-19) καὶ γ) τὸ ἐτήσιον ποσοστόν αὐξήσεως τῶν ἀφίξεων μειοῦται βαθμιαίως καὶ φθάνει τελικῶς κατὰ τὸ 1975 εἰς τὸ ἐπίπεδον 10,5 %.

Τὸ πρωτογενὲς τουριστικὸν ρεῦμα ὑποτίθεται ὅτι ἀρχίζει οὐσιαστικῶς μὲ ἀριθμὸν 1.000 ἀφίξεων ἀπὸ τὸ ἔτος 1963.

γ. Προβλεπομένη 'Εξέλιξις 'Αριθμοῦ Διανυκτερεύσεων—Περίοδος 1965-1975 :

Ἡ ἐξέλιξις τῶν κατ' ἔτος προβλεπομένων διανυκτερεύσεων τής περιόδου 1965-1975 δεικνύεται εἰς τὸ δεῦτερον Διάγραμμα τοῦ Πίνακος 73, ὡς καὶ εἰς τὸν κατωτέρω Πίνακα 7-15.

Ὁ ὑπολογισμὸς ἐγένετο βάσει τῶν ὑποθέσεων ὅτι α) ἡ μέση διάρκεια παραμονῆς ξένων τουριστῶν τῶν προερχομένων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ τουριστικοῦ ρεύματος τής Ἑλλάδος μεταβάλλεται βαθμιαίως ἀπὸ 2,5 τὸ 1962 εἰς 5 διανυκτερεύσεις διὰ τὸ 1975 καὶ β) ὅτι ἡ μέση διάρκεια διανυκτερεύσεων διὰ τὸ πρωτογενὲς τουριστικὸν ρεῦμα μεταβάλλεται ἀπὸ 6 εἰς 10 διανυκτερεύσεις μεταξύ 1963 καὶ 1975.

δ. Προβλεπομένη 'Εξέλιξις 'Αριθμοῦ 'Αφίξεων Τουριστῶν κατ' Ὁμάδας Περίπλου—Περίοδος 1965-1975 :

Κατὰ τὸ ἔτος 1962 διήλθον ἐκ Κρήτης 42.000 περίπου ξένοι τουρίσται ἐπιβαίνοντες τουριστικῶν πλοίων (βλ. Διάγραμμα 41). Οἱ τουρίσται οὗτοι παρέμειναν εἰς τὴν νῆσον ὀλιγώτερον τής μιᾶς ἡμέρας καὶ κύριος σκοπὸς αὐτῶν ἦτο ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἀρχαιοτήτων τής Κνωσοῦ καὶ τής Φαιστοῦ. Εἶναι ἐνδιαφέρον νά παρατηρηθῆ ὅτι ἡ Κρήτη θεωρεῖται μία ἐκ τῶν κυριωτέρων νήσων, τὰς ὁποίας οἱ ξένοι πρέπει νά ἐπισκεφθοῦν κατὰ τὴν διαδρομὴν τῶν εἰς τὴν ἀνατολικὴν Μεσόγειον. Τοῦτο καθίσταται σαφές, ἀν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐκ τοῦ συνόλου τῶν ξένων τουριστῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπισκέφθησαν κατὰ τὸ 1962 τὴν χώραν καθ' ὁμάδας περίπλου, ποσοστόν 75 % περίπου διήλθον ἐκ Κρήτης.

Ἡ προτίμησις διὰ τὴν ἐπίσκεψιν τής νήσου εἶναι δυνατόν καὶ πρέπει νά ἀποβῆ σημαντικὸς παράγων προωθήσεως τής τουριστικῆς ἀναπτύξεώς της διὰ τής διεθνοῦς προβολῆς τῶν λοιπῶν, ἐκτὸς τῶν ἀρχαιοτήτων, τουριστικῶν δυνατοτήτων αὐτῆς.

Ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας εἶναι ἀμφίβολον ἐὰν αἱ κατὰ κεφαλὴν δαπάναι τῶν τουριστῶν αὐτῶν ὑπερβαίνουν τὰ 2 δολλάρια. Ἐν τούτοις, καθ' ὃ μέτρον θὰ πραγματοποιηθῆ ἡ τουριστικὴ ἀνάπτυξις τής νήσου, θὰ αὐξάνη καὶ ἡ μέση κατὰ τουρίσταν δαπάνη, εἶναι δὲ ἐνδεχόμενον νά ἀνέλθῃ αὕτη, κατὰ τὸ 1975, εἰς τὸ διπλάσιον ἢ καὶ τριπλάσιον ἐπίπεδον τής σημερινῆς, ἥτοι εἰς 4-6 δολλάρια, κατ' ἄτομον.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-15.—ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΗ ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΞΕΝΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΕΙΣ ΚΡΗΤΗΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ 1964-1975 (ΕΙΣ ΧΙΛΙΑΔΑΣ).

'Ετος	'Αριθμὸς διανυκτερεύσεων βάσει παραγώγου τουριστικοῦ ρεύματος			'Αριθμὸς διανυκτερεύσεων βάσει πρωτογενοῦς τουριστικοῦ ρεύματος			Γενικὸν σύνολον διανυκτερεύσεων
	'Αριθμὸς ἀφίξεων	Μέσος ἀριθμὸς διανυκτερεύσεων	Σύνολον διανυκτερεύσεων	'Αριθμὸς ἀφίξεων	Μέσος ἀριθμὸς διανυκτερεύσεων	Σύνολον διανυκτερεύσεων	
(1962)	(20.000)	(2.5)	(50.000)	—	—	—	(50.000)
(1963)	(25.000)	(3.0)	(75.000)	(1.000)	(6.0)	(6.000)	(81.000)
(1964)	(31.000)	(3.5)	(108.000)	(2.000)	(7.0)	(14.000)	(122.000)
1965	38.000	4.0	152.000	4.000	8.0	32.000	184.000
1966	46.000	4.0	184.000	6.000	8.0	48.000	232.000
1967	55.000	4.5	248.000	9.000	9.0	81.000	329.000
1968	65.000	4.5	292.000	12.000	9.0	108.000	400.000
1969	76.000	4.5	342.000	16.000	9.0	144.000	486.000
1970	88.000	4.5	396.000	21.000	9.0	189.000	585.000
1971	101.000	5.0	505.000	26.000	10.0	260.000	765.000
1972	115.000	5.0	575.000	32.000	10.0	320.000	895.000
1973	130.000	5.0	650.000	38.000	10.0	380.000	1.030.000
1974	146.000	5.0	730.000	44.000	10.0	440.000	1.170.000
1975	160.000	5.0	800.000	50.000	10.0	500.000	1.300.000

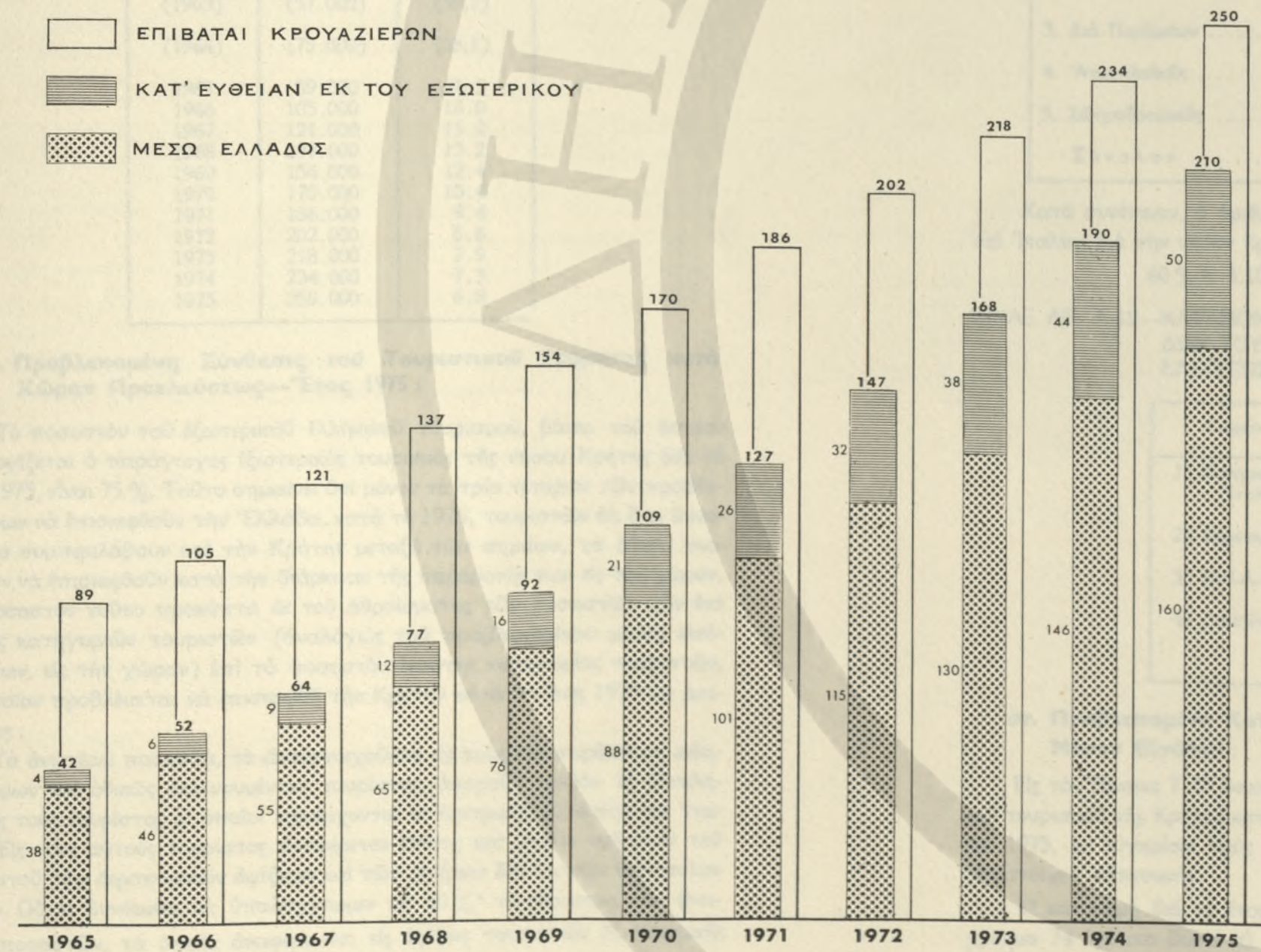
ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΗ ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΡΗΤΗΣ, 1965-1975

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΦΙΞΕΩΝ (ΕΙΣ ΧΙΛΙΑΔΑΣ)

ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ (ΕΙΣ ΧΙΛΙΑΔΑΣ)

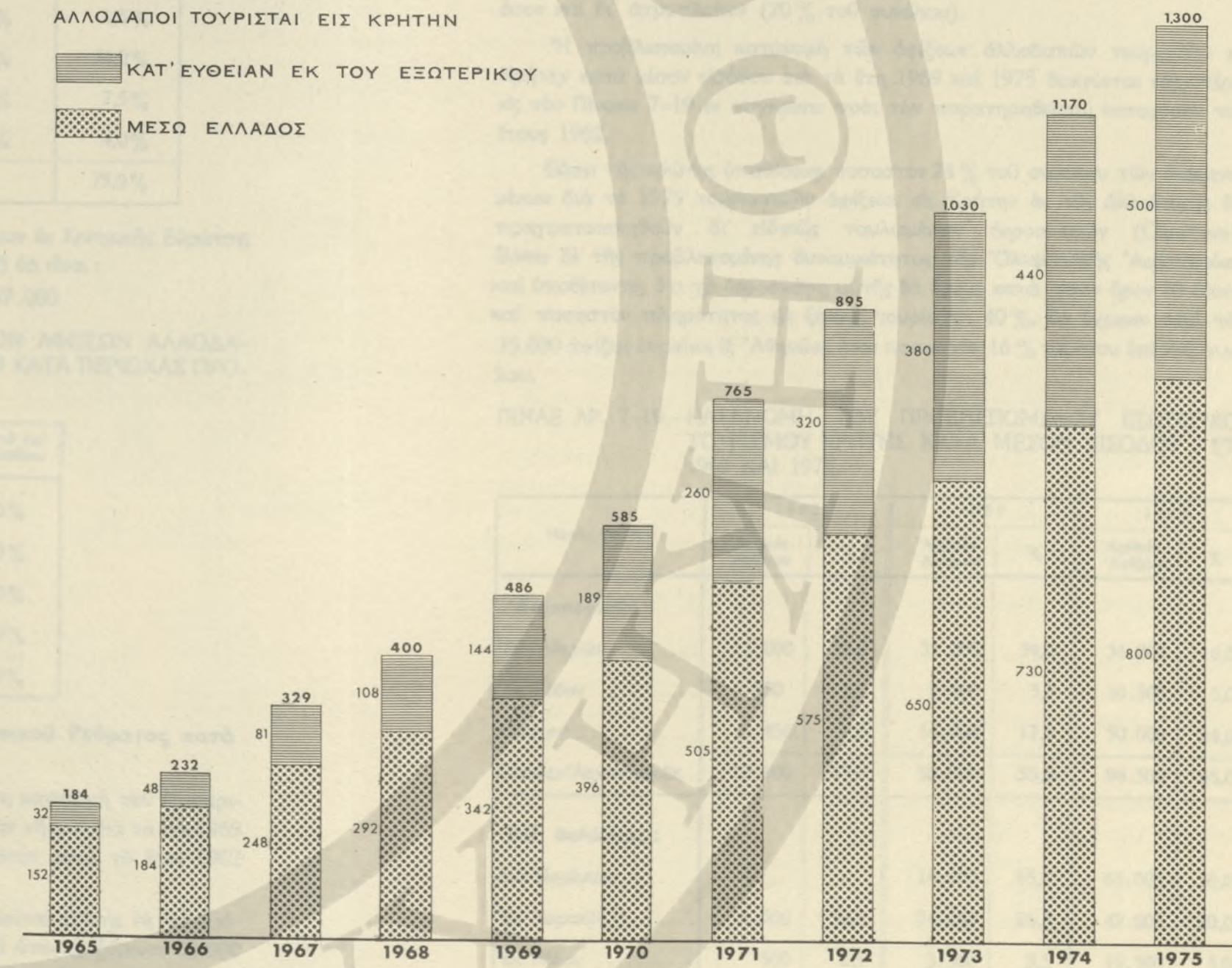
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΑΙ ΕΙΣ ΚΡΗΤΗΝ

- ΕΠΙΒΑΤΑ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΩΝ
- ▨ ΚΑΤ' ΕΥΘΕΙΑΝ ΕΚ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
- ▤ ΜΕΣΩ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΑΙ ΕΙΣ ΚΡΗΤΗΝ

- ▨ ΚΑΤ' ΕΥΘΕΙΑΝ ΕΚ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
- ▤ ΜΕΣΩ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τὸ σύνολον τῶν τουριστικῶν ἀφίξεων καθ' ὁμάδας περίπλου διὰ τὴν Κρήτην κατὰ τὸ ἔτος 1975 ὑπολογίζεται εἰς 250.000 περίπου. Ἡ προβλεπομένη ἐξέλιξις τοῦ ἀριθμοῦ ἀφίξεων τουριστῶν καθ' ὁμάδας περίπλου δεικνύεται εἰς τὸ πρῶτον Διάγραμμα τοῦ Πίνακος 73, ὡς καὶ εἰς τὸν Πίνακα 7-16 ὁ ὁποῖος δεικνύει καὶ τὴν μέσσην ἐτησίαν ποσοστιαίαν μεταβολὴν τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-16.—ΥΠΟΛΟΓΙΖΟΜΕΝΗ ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΘ' ΟΜΑΔΑΣ ΠΕΡΙΠΛΟΥ ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ 1964-1975.

Ἔτος	Ἀριθμὸς ἀφίξεων (εἰς χιλιάδας)	Ποσοστιαία μεταβολή %
(1962)	(42.000)	—
(1963)	(57.000)	(39,1)
(1964)	(75.000)	(28,1)
1965	89.000	21.9
1966	105.000	18.0
1967	121.000	15.2
1968	137.000	13.2
1969	154.000	12.4
1970	170.000	10.4
1971	186.000	9.4
1972	202.000	8.6
1973	218.000	7.9
1974	234.000	7.3
1975	250.000	6.8

ε. Προβλεπομένη Σύνθεσις τοῦ Τουριστικοῦ Ρεύματος κατὰ Χώραν Προελεύσεως—Ἔτος 1975 :

Τὸ ποσοστὸν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἑλληνικοῦ τουρισμοῦ, βάσει τοῦ ὁποῖου ὑπολογίζεται ὁ παράγωγος ἐξωτερικὸς τουρισμὸς τῆς νήσου Κρήτης διὰ τὸ ἔτος 1975, εἶναι 75 %. Τοῦτο σημαίνει ὅτι μόνον τὰ τρία τέταρτα τῶν προβλεπομένων νὰ ἐπισκεφθοῦν τὴν Ἑλλάδα, κατὰ τὸ 1975, τουριστῶν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ συμπεριλάβουν καὶ τὴν Κρήτην μεταξὺ τῶν σημείων, τὰ ὁποῖα σκοπεύουν νὰ ἐπισκεφθοῦν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παραμονῆς των εἰς τὴν χώραν. Τὸ ποσοστὸν τοῦτο προκύπτει ἐκ τοῦ ἀθροίσματος τῶν ποσοστῶν τῶν ἐπὶ μέρους κατηγοριῶν τουριστῶν (ἀναλόγως τοῦ προβλεπομένου μέσου εἰσόδου των, εἰς τὴν χώραν) ἐπὶ τὸ ποσοστὸν ἐκάστης κατηγορίας τουριστῶν, τὸ ὁποῖον προβλέπεται νὰ ἐπισκεφθῆ τὴν Κρήτην κατὰ τὸ ἔτος 1975 ὡς ἀκολούθως :

Τὰ ἀνωτέρω ποσοστά, τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς διὰ πορθμείων, σιδηροδρομῶν καὶ ὁδικῶς ἀφικνουμένους τουρίστας, ἀφοροῦν σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τοὺς τουρίστας οἱ ὁποῖοι προέρχονται ἐκ Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ Ἰταλίας. Εἰς τοὺς αὐτοὺς τουρίστας ἀναφέρεται ἐπίσης καὶ μικρὸν τμῆμα ἐκ τοῦ ποσοστοῦ τῶν ἀεροπορικῶν ἀφίξεων καὶ τῶν ἀφίξεων διὰ λοιπῶν θαλασσίων μέσων. Οὕτω δυνάμεθα νὰ ὑπολογίσωμεν εἰς 40 %¹ τὸ ἀθροῖσμα τῶν ἀνωτέρω ποσοστῶν, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται εἰς ἀφίξεις τουριστῶν ἐκ Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ Ἰταλίας.

¹ Τὸ ποσοστὸν τοῦτο προκύπτει ἐκ τοῦ ἀθροίσματος τῶν ποσοστῶν τῶν σιδηροδρομικῶν, ὁδικῶν καὶ διὰ πορθμείων ἀφικνουμένων, π ἀλλαπλασιαζόμενου ἐπὶ 9/10, (ἦτοι (4,0+1,5+30,0) (0,9)=35,5×0,9= 32%) καὶ ἐπιπληρωμένου κατὰ 8 μονάδας, ἦτοι 2 μονάδας ἐκ τοῦ ποσοστοῦ ἀφίξεων διὰ λοιπῶν θαλασσίων μέσων καὶ 6 μονάδας ἐκ τοῦ ποσοστοῦ τῶν ἀεροπορικῶν ἀφίξεων.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-17.—ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΕΠΙ ΤΟΥ ΟΠΟΙΟΥ ΣΤΗΡΙΖΕΤΑΙ Ο ΠΑΡΑΓΩΓΟΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Μέσον Ἀφίξεως	Προβλεπομένη Ποσοστιαία Κατανομή Ἑλληνικοῦ Ἐξωτερικοῦ Τουρισμοῦ Ἔτους 1975 Ἀναλόγως τοῦ Μέσου Ἀφίξεως τῶν Τουριστῶν	Ποσοστὸν Τουριστῶν Δυναμῶν νὰ ἐπισκεφθοῦν τὴν Κρήτην	(A) × (B)
	(A)	(B)	
1. Ἀεροπορικῶς	32%	100%	32,0%
2. Ὀδικῶς	15%	10%	1,5%
3. Διὰ Πορθμείων	30%	100%	30,0%
4. Ἀτμοπλοικῶς	15%	50%	7,5%
5. Σιδηροδρομικῶς	8%	50%	4,0%
Σύνολον	100%	—	75,0%

Κατὰ συνέπειαν, ὁ ἀριθμὸς τουριστικῶν ἀφίξεων ἐκ Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ Ἰταλίας διὰ τὴν νήσον Κρήτην διὰ τὸ ἔτος 1975 θὰ εἶναι :

$$40\% \times 3.100.000^1 \times 7\%^2 = 87.000$$

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-18.—ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΩΝ ΑΦΙΞΕΩΝ ΑΛΛΟΔΑΔΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΕΙΣ ΚΡΗΤΗΝ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΟΧΑΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ ΑΥΤΩΝ.

Τουριστικαὶ Ἀφίξεις ἐκ	Ποσοστὰ ἐπὶ τοῦ Συνόλου
1) Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ Ἰταλίας	45%
2) Βορείου Εὐρώπης	25%
3) Η.Π.Α.—Καναδᾶ	20%
4) Λοιπῶν Χωρῶν	10%
	100%

στ. Προβλεπομένη Κατανομή τοῦ Τουριστικοῦ Ρεύματος κατὰ Μέσον Εἰσόδου :

Εἰς τὸν Πίνακα 7-19 δεικνύεται ἡ προβλεπομένη κατανομή τοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ τῆς Κρήτης κατὰ μέσον εἰσόδου εἰς τὴν νήσον, διὰ τὰ ἔτη 1969 καὶ 1975, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν πραγματοποιηθεῖσαν κατὰ τὸ ἔτος 1962 ἀντίστοιχον κατανομήν.

Ἡ κατανομή διὰ τὸ ἔτος 1975, ἡ ὁποία ἐμφαίνεται ἐπίσης εἰς τὸ Διάγραμμα 74 ἐγένετο βάσει α) τῆς ὑποθέσεως ὅτι αἱ ὑπολογιζόμεναι 50.000 ἀφίξεις ξένων τουριστῶν κατὰ τὸ ἔτος αὐτό, κατ' εὐθείαν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ,

¹ Ὁ προβλεπόμενος ἀριθμὸς ἀφίξεων ξένων τουριστῶν διὰ τὴν χώραν κατὰ τὸ 1975 εἶναι 3.100.000.

² Τὸ ποσοστὸν συμμετοχῆς τοῦ κρητικοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ εἰς τὸν ἑλληνικὸν ἐξωτερικὸν τουρισμὸν διὰ τὸ ἔτος 1975 εἶναι 7%. Τὸ ποσοστὸν τοῦτο θεωρεῖται ἐνταῦθα ὡς ἰσχύον δι' ὅλας τὰς κατηγορίας τῶν τουριστικῶν ἀφίξεων.

θὰ πραγματοποιοῦνται διὰ τῆς χρησιμοποίησεως ἐνοικιαζομένων ἀεροσκαφῶν (Charters), β) τῆς προβλεπομένης δυναμικότητος τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἀεροπορίας πρὸς ἐκτέλεσιν τεσσάρων (4) κατ' ἀνώτατον ὄριον διαδρομῶν ἡμερησίως μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Κρήτης, κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἐποχικῆς ἐξάρσεως τοῦ τουριστικοῦ ρεύματος, γ) τῆς ὑποθέσεως ὅτι 5 % τοῦ συνόλου τῶν ἀφίξεων (10 % περίπου τῶν ἀεροπορικῶν ἀφίξεων) θὰ ἀφίχθῃ εἰς Κρήτην ἀεροπορικῶς ἐκ Ρόδου ἢ ἄλλων σημείων τοῦ ἐσωτερικοῦ, δ) τῆς ὑποθέσεως ὅτι τὸ ποσοστὸν τῶν διὰ θαλάσσης ἀφίξεων τουριστῶν εἰς Κρήτην μέσῳ Ρόδου ἢ ἄλλων νήσων τοῦ Αἰγαίου θὰ διπλασιασθῆ ἀπὸ 2,5 % τὸ 1962 εἰς 5,0 % τὸ 1975, καὶ ε) τῆς ὑποθέσεως ὅτι τὸ ἡμισυ σχεδὸν τῶν ἀφίξεων ἀλλοδαπῶν τουριστῶν εἰς τὴν Κρήτην τὸ 1975 θὰ πραγματοποιηθῆ διὰ θαλασσίων μέσων ἐκ Πειραιῶς, τόσον διὰ πορθμείου (30 % τοῦ συνόλου), ὅσον καὶ δι' ἀτμοπλοίων (20 % τοῦ συνόλου).

Ἡ προβλεπομένη κατανομή τῶν ἀφίξεων ἀλλοδαπῶν τουριστῶν εἰς Κρήτην κατὰ μέσον εἰσόδου διὰ τὰ ἔτη 1969 καὶ 1975 δεικνύεται κατωτέρω εἰς τὸν Πίνακα 7-19 ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν παρατηρηθεῖσαν κατανομήν τοῦ ἔτους 1962.

Βάσει τῆς πρώτης ὑποθέσεως ποσοστὸν 24 % τοῦ συνόλου τῶν ἀναμενόμενων διὰ τὸ 1975 τουριστικῶν ἀφίξεων εἰς Κρήτην ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς θὰ πραγματοποιηθοῦν δι' ἐδικῶς ναυλωμένων ἀεροσκαφῶν (Charters). Βάσει δὲ τῆς προβλεπομένης δυναμικότητος τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἀεροπορίας, καὶ ὑποθέτοντες ὅτι τὰ ἀεροσκάφη αὐτῆς θὰ ἔχουν κατὰ μέσον ὄρον 70 θέσεις καὶ ποσοστὸν πληρότητος εἰς ξένους τουρίστας 40%, θὰ ἔχωμεν περὶ τὰς 35.000 ἀφίξεις ἐτησίως ἐξ Ἀθηνῶν, ἧτοι ποσοστὸν 16 % περίπου ἐπὶ τοῦ συνόλου.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-19.—ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΤΑ ΜΕΣΟΝ ΕΙΣΟΔΟΥ - ΕΤΗ 1969 ΚΑΙ 1975.

Μέσον Εἰσόδου	1962		1969		1975	
	Ἀριθμὸς Ἀφίξεων	%	Ἀριθμὸς Ἀφίξεων	%	Ἀριθμὸς Ἀφίξεων	%
Ἀεροπορικῶς :						
Ἐξ Ἀθηνῶν	11.000	55,0	31.000	34,0	34.000	16,0
Ἐκ Ρόδου	550	2,0	3.500	3,5	10.500	5,0
Charters	1.450	8,0	16.000	17,5	50.000	24,0
Σύνολον Ἀεροπορικῶς	13.000	65,0	50.500	55,0	94.500	45,0
Διὰ θαλάσσης :						
Διὰ Πορθμείου	—	—	14.000	15,0	63.000	30,0
Ἐκ Πειραιῶς(*)	6.500	32,5	24.000	26,5	42.000	20,0
Ἐκ Ρόδου	500	2,5	3.500	3,5	10.500	5,0
Σύνολον διὰ θαλάσσης	7.000	35,0	41.500	45,0	115.500	55,0
Σύνολον Ἀφίξεων	20.000	100,0	92.000	100,0	210.000	100,0

1. Μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν τουριστῶν καθ' ὁμάδας περίπλου.

ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΡΗΤΗΣ ΤΟ 1975

Πλήν τής ύφισταμένης, καθ' όλην τήν διάρκειαν τού έτους, αεροπορικής συνδέσεως τών Χανίων και τού 'Ηρακλείου με τās 'Αθήνας, λειτουργεί—κατά τήν θερινήν περίοδον—και αεροπορική γραμμή 'Ηρακλείου—Ρόδου. Προβλέπεται δέ ότι έως τó 1975 ή Κρήτη θά συνδεθῆ δι' αεροπορικῶν γραμμῶν και με άλλας πόλεις τού έσωτερικού (Θεσσαλονίκη, Κέρκυρα κλπ.). Με βάση επομένως τήν ύφισταμένην ἤδη γραμμήν Κρήτης - Ρόδου και τās προβλεπομένης αεροπορικής συνδέσεις μεταξύ Κρήτης και άλλων σημείων τού έσωτερικού, υπολογίζεται ότι κατά τó 1975 θά άφιχθούν εις Κρήτην αεροπορικῶς περί τούς 10.000 άλλοδαπóι τουρίσται προερχόμενοι εκ διαφόρων σημείων τού έσωτερικού πλήν τών 'Αθηνῶν. Κατά συνέπειαν τó σύνολον τών αεροπορικῶν άφίξεων εις Κρήτην διά τó 1975 υπολογίζεται εις 95.000, αντίστοιχῆ δέ εις ποσοστόν 45% τού συνόλου.

Τó υπόλοιπον 55,0% τού συνόλου προβλέπεται ότι θά είναι άφίξεις διά θαλάσσης, εκ τών όποιών 5,0% (10.000 περίπου) θά είναι αί άφίξεις μέσω Ρόδου και άλλων νήσων τού Αιγαίου και 50,0% (105.000 περίπου) αί άφίξεις εκ Πειραιῶς, τόσον διά τών άτμοπλοίων γραμμῆς (17,5%), όσον και διά πορθμείων (30%).

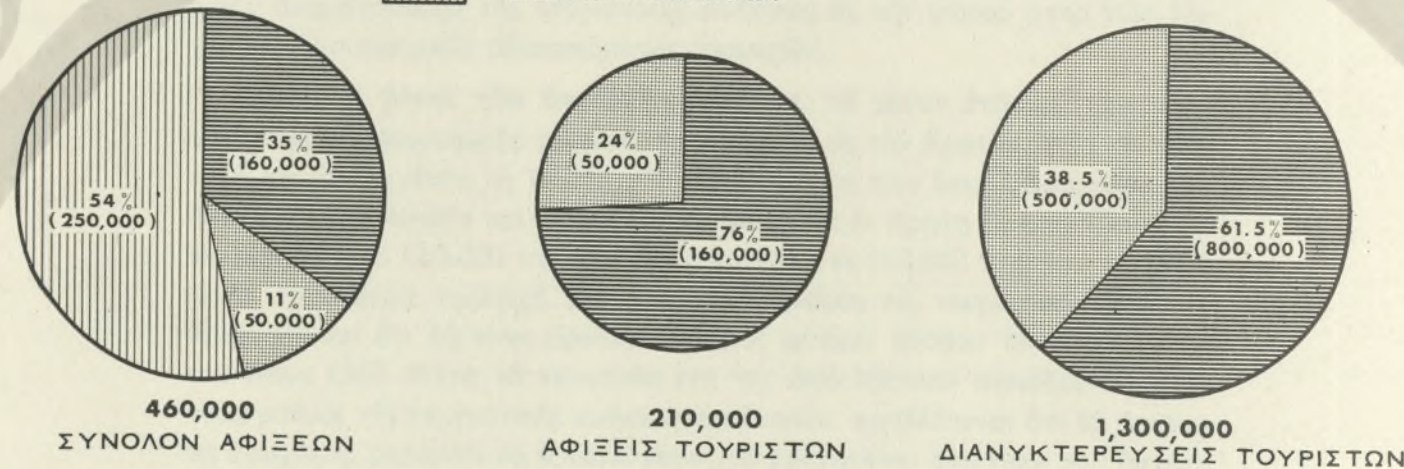
Εις τó προηγούμενον τμήμα τού παρόντος κεφαλαίου (7.04δ) ύπελογίσθη ότι 30% τών άφίξεων άλλοδαπῶν τουριστῶν εις τήν 'Ελλάδα κατά τó 1975 θά πραγματοποιηθῆ διά πορθμείων και 15% δόδικῶς, διά μέσου Γιουγκοσλαβίας. 'Υπολογίζεται επομένως ότι ποσοστόν 45% τών άλλοδαπῶν τουριστῶν τού 1975 θά διακινουῦνται δι' ιδιωτικῶν αὐτοκινήτων και δι' ιδιωτικῶν λεωφορείων (Πούλμαν). Τó σύνολον δέ τών άφίξεων άλλοδαπῶν τουριστῶν εις όλόκληρον τήν χώραν, κατά τó 1975, ύπελογίσθη ότι θά είναι τῆς τάξεως τών τριῶν περίπου εκατομμυρίων.

'Επομένως, ó αριθμός τών έπισκεπτομένων τήν 'Ελλάδα άλλοδαπῶν τουριστῶν και έχόντων εις τήν διάθεσίν των αὐτοκίνητον υπολογίζεται εις 1.400.000 περίπου τουρίστας. 'Εάν δεχθῶμεν δέ τήν αναπτυχθεῖσαν εις τās αρχάς τού παρόντος κεφαλαίου ύπόθεσιν περί προσελκύσεως εις Κρήτην ποσοστοῦ 4,0% τού ελληνικοῦ έξωτερικοῦ τουρισμοῦ, τότε ó αριθμός τών έπιθυμούντων νά μεταβούν εις Κρήτην και διακινουμένων δι' ιδιωτικῶν αὐτοκινήτων ή ιδιωτικῶν λεωφορείων (πούλμαν) τουριστῶν θά ανέλθῃ εις 55.000 περίπου. Εις αὐτούς δέον νά προστεθῆ και αριθμός τουριστῶν οί όποιοι εἴτε θά ένοικιάσουν αὐτοκίνητον εκ τῆς περιοχῆς 'Αθηνῶν, εἴτε θά μεταβούν εις Κρήτην διά λεωφορείου—ός τμήμα ώργανωμένης εκδρομῆς. Τó σύνολον επομένως τών προβλεπομένων νά άφιχθούν εις Κρήτην διά πορθμείου υπολογίζεται εις 60.000 έως 65.000, ἤτοι εις 30% τού συνόλου τών άφίξεων.

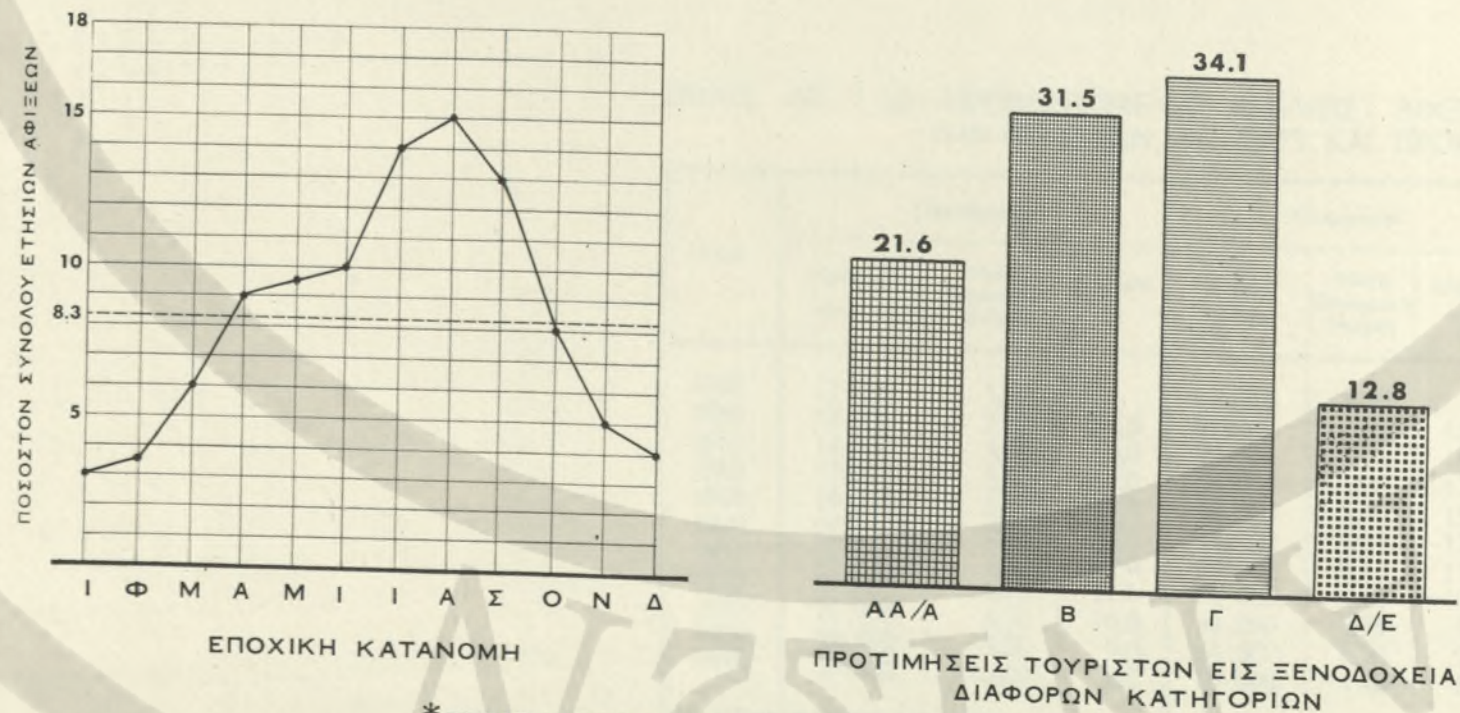
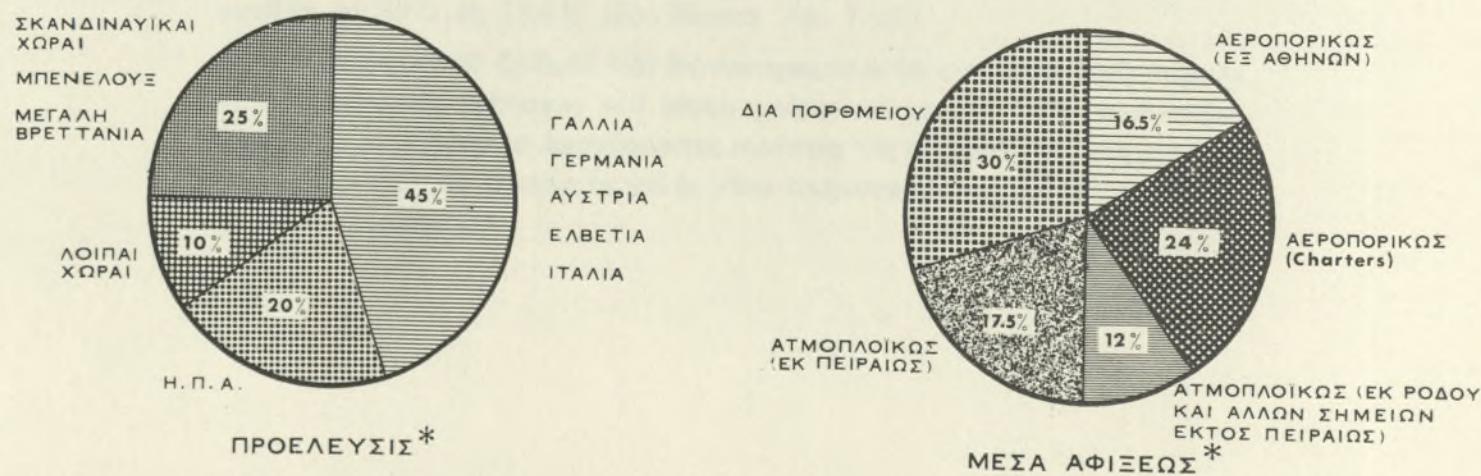
ζ. Κατανομή τῆς Τουριστικῆς Κινήσεως 'Αλλοδαπῶν Τουριστῶν εις Ξενοδοχεῖα Διαφόρων Κατηγοριῶν—'Ετος 1975 :

Διά τόν προσδιορισμόν τών προτιμήσεων εις ξενοδοχεῖα διαφόρων κατηγοριῶν τών προβλεπομένων νά έπισκεφθούν τήν Κρήτην άλλοδαπῶν τουριστῶν, ελήφθη ως βάση άφ' ενός μὲν ή προβλεπομένη κατανομή τών τουριστῶν κατά χώραν προελεύσεως και άφ' έτέρου αἱ προτιμήσεις τών τουριστῶν εκάστης έθνικότητος διά ξενοδοχεῖα διαφόρων κατηγοριῶν εις τās κυριωτέρας τουριστικές περιοχάς τῆς Μεσογείου ('Ισπανία, 'Ιταλία, Μεσογειακή Γαλλία, 'Ελλάς κλπ.) κατά τās τελευταῖας έτη. 'Η άναλογία τών τουριστῶν εκάστης έθνικότητος, οί όποιοι καταλύουν εις ξενοδοχεῖα ώρισμένης κατηγορίας, δέν φαίνεται νά μεταβάλλεται ούσιωδῶς άπό τόπου εις τόπον, οὔτε άπό έτος εις έτος. Αἱ οὔτως ύπολογισθεῖσαι προτιμήσεις τών τουριστῶν δεικνύονται εις τó Διάγραμμα 74.

ΤΟΥΡΙΣΤΑΙ ΕΙΣ ΚΡΗΤΗΝ ΜΕΣΩ ΕΛΛΑΔΟΣ
 ΤΟΥΡΙΣΤΑΙ ΕΙΣ ΚΡΗΤΗΝ ΑΠ' ΕΥΘΕΙΑΣ ΕΚ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
 ΕΠΙΒΑΤΑΙ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΩΝ

ΣΥΝΘΕΣΙΣ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ ΚΡΗΤΗΣ ΤΟ 1975

* ΕΠΙΒΑΤΑΙ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΩΝ ΔΕΝ ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ

η. Προβλεπομένη 'Εποχική (κατά Μήνα) Κατανομή τών 'Αφίξεων—'Ετος 1975 :

'Η εποχική κατανομή τού αναμενομένου έξωτερικοῦ τουριστικοῦ ρεύματος τῆς Κρήτης έγένετο βάσει τῆς μέσης εποχικῆς κατανομῆς τού ελληνικοῦ τουριστικοῦ ρεύματος κατά τήν περίοδον 1960-1962 και τῆς ύποθέσεως ότι ή κατανομή εις τήν Κρήτην θά έμφανίξη κατά τó 1975 ελαφρώς μεγαλυτέραν εποχικήν διασποράν, λόγω τών κλιματολογικῶν συνθηκῶν τῆς νήσου¹. 'Η οὔτως ύπολογιζομένη κατανομή δεικνύεται εις Διάγραμμα τού Πίνακος 74 και εις τόν Πίνακα 7-20.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ.7-20.—ΕΠΟΧΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ ΕΛΛΑΔΟΣ(1960-1962) ΚΑΙ ΥΠΟΛΟΓΙΖΟΜΕΝΗ ΤΟΙΑΥΤΗ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΚΡΗΤΗΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ 1965-1975 (ΕΙΣ ΠΟΣΟΣΤΟΝ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΩΝ ΕΤΗΣΙΩΝ ΑΦΙΞΕΩΝ)

Μήνες	'Ελλάδος 1960-1962	'Ελλάδος 1965-1975	Κρήτης 1965-1975
Ιανουάριος	2,7	2,5	3,0
Φεβρουάριος	2,8	3,0	3,5
Μάρτιος	5,2	5,0	6,0
Απρίλιος	9,5	9,5	9,0
Μάιος	9,4	9,0	9,5
Ιούνιος	9,5	9,5	10,0
Ιούλιος	16,4	16,5	14,0
Αύγουστος	17,0	18,5	15,0
Σεπτέμβριος	12,2	12,5	13,0
Οκτώβριος	7,2	7,0	8,0
Νοέμβριος	4,1	4,0	5,0
Δεκέμβριος	4,0	3,0	4,0
Σύνολον	100,0	100,0	100,0

θ. Προοπτικά 'Αναπτύξεως Τουριστικής Κινήσεως κατά τούς Χειμερινούς Μήνας :

'Ανάπτυξις χειμερινού τουρισμοῦ εις τήν νήσον Κρήτην δέν φαίνεται δυνατή εις εύρειαν κλίμακα, κατά τήν προσεχή τουλάχιστον δεκαετίαν.

'Ο τουρισμός, άφ' ότου μάλιστα προσέλαβε μαζικόν χαρακτήρα, παρουσιάζει έντονον εποχικότητα. 'Η πείρα τῆς μεταπολεμικῆς περιόδου άποδεικνύει ότι, παρά τās καταβληθείσας ύπό πολλῶν τουριστικῶν χωρῶν προσπάθειας, όχι μόνον δέν έπετεύχθη εύρυτέρα χρονική κατανομή τού τουριστικοῦ ρεύματος, άλλ' αντίθétως παρατηρεῖται τάσις έντονωτέρας συγκεντρώσεως αὐτοῦ κατά τούς θερινούς μήνας. Τοῦτο είναι έν πολλοῖς άποτέλεσμα τῆς παροχῆς τών άδειῶν πρὸς τούς έργαζομένους κατά τούς θερινούς κυρίως μήνας.

'Ο χειμερινός τουρισμός τροφοδοτεῖται κατά τó πλείστον εκ ελαχίστου ποσοστοῦ τού τουριστικοῦ ρεύματος, συγκεκριμένως εκ ατόμων λίαν ύψηλοῦ εισοδήματος. Τά άτομα ταῦτα μεταβαίνουν συνήθως κατά τούς χειμερινούς μήνας εις τās πλέον άνεπτυγμένες τουριστικῶς περιοχάς τῆς Μεσογείου. 'Η Κρήτη μόνον μετά πάροδον πολλῶν ετών, και ύπό τήν προϋπόθεσιν ότι έν τῷ μεταξύ θά έπιτύχῃ ύψηλόν επίπεδον τουριστικῆς ανάπτυξεως, θά ἠδύνατο νά ελπίζῃ ότι θά προσελκύσῃ αξιόλογον αριθμόν άλλοδαπῶν τουριστῶν τῆς έν λόγω κατηγορίας κατά τούς χειμερινούς μήνας.

'Εν τούτοις, ή Κρήτη θά ἠδύνατο, λόγω τού-ἠπίου αὐτῆς κλίματος, νά επιδιώξῃ και έπιτύχῃ έν τινι μέτρῳ επέκτασιν τῆς τουριστικῆς περιόδου. Τοῦτο είναι σκόπιμον και πρὸς εξασφάλισιν τῆς κατά τó δυνατόν πληρεστέρας αξιοποιήσεως—και επομένως οικονομικωτέρας—λειτουργίας τού τουριστικοῦ αὐτῆς δυναμικοῦ. Πρὸς τήν κατεύθυνσιν ταῦτην ένδείκνυται άφ' ενός ή ανάληψις έντόνου διαφημιστικῆς προσπάθειας εις τó έξωτερικόν και άφ' έτέρου ή παροχή εκπτώσεων ύπό τών ξενοδοχειακῶν και τών λοιπῶν τουριστικῶν επιχειρήσεων κατά τούς εκτός τῆς τουριστικῆς αἰχμῆς μήνας.

¹ Τά στατιστικά δεδομένα διά τήν Κρήτην δεικνύουν ότι ύφίσταται πράγματι τοιαύτη τάσις.

7.07 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ—ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΤΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΗΜΕΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

α. Άριθμός Αφίξεων και Διανυκτερεύσεων—Υφισταμένη Κατάσταση :

Ο έσωτερικός τουρισμός παρουσιάζει συνεχή άνοδον κατά τα τελευταία έτη. Έκ τών υφισταμένων πάντως στοιχείων σαφώς προκύπτει ότι η Κρήτη ελάχιστα έχει μέχρι τουδε έπωφεληθή εκ τής αύξηθείσης έσωτερικής τουριστικής κινήσεως.

Ο αριθμός τών διανυκτερεύσεων ήμεδαπών εις ξενοδοχεία Ήρακλείου και Χανίων άνήλθε κατά τὸ έτος 1962 εις 103.000 περίπου (Βλ. Διαγράμματα Πινάκων 41 και 45). Ο αριθμός τών διανυκτερεύσεων ήμεδαπών εις ξενοδοχεία και εις ένοικιαζόμενα δωμάτια οίκιων εις όλόκληρον τήν Κρήτην θά ήδύνατο νά υπολογισθῆ περίξ τών 120.000 ετησίως. Εις τόν αριθμόν αυτόν περιλαμβάνονται και διανυκτερεύσεις εις ξενοδοχεία κατοίκων τής Κρήτης. Ο αριθμός πάντως τών διανυκτερεύσεων κατοίκων τής Κρήτης πρέπει νά είναι μικρός, έάν ληφθῆ υπ' ὄψιν ότι αἱ άποστάσεις έντός τοῦ αὐτοῦ νομοῦ είναι μικραὶ και έπομένως είναι σχετικῶς εύχερης ή μετάβασις εις τήν πρωτεύουσαν ή έτερα κέντρα τοῦ νομοῦ και ή επάνοδος εις τόν τόπον κατοικίας έντός τής ίδιας ήμέρας. Ο μεγαλύτερος αριθμός τών διανυκτερεύσεων (90-95 χιλιάδες) ήμεδαπών εις ξενοδοχεία και ένοικιαζόμενα δωμάτια εις τήν Κρήτην προέρχεται εκ κατοίκων τών λοιπῶν περιοχῶν τής χώρας.

Ο μέσος αριθμός διανυκτερεύσεων υπελογίσθη εις 3 ήμέρας. Η διάρκεια αὐτή είναι κατωτέρα τής υπολογιζομένης δια τήν Ρόδον, ή ὅποια είναι επίσης άπομεμακρυσμένη εκ τών λοιπῶν περιοχῶν τής χώρας, αλλά συγχρόνως άποτελεῖ έν τών κυριωτέρων κέντρων παραθερισμοῦ.

Επί τῆ βάσει τών άνωτέρω δεδομένων, ὁ αριθμός τών έπισκεφθέντων τήν Κρήτην ήμεδαπών εκ τών λοιπῶν περιοχῶν τής χώρας, ὡς και τών Κρητῶν, οἱ ὅποιοι διενυκτέρευσαν εις ξενοδοχεία κείμενα εις άστικά κέντρα μακράν τοῦ τόπου κατοικίας των, άνήλθε κατά τὸ έτος 1962 συνολικῶς εις 43.000.

Η κατά μήνα έποχική κατανομή τών διανυκτερεύσεων δεικνύει ότι είναι μάλλον περιωρισμένοι αἱ έποχικαὶ διακυμάνσεις τής κινήσεως ήμεδαπών εις τήν Κρήτην. Δέν προκύπτει έξαρσις τής τουριστικής κινήσεως κατά τούς θερινούς μήνας τοῦ έτους, ὡς συμβαίνει εις ὅλας τὰς τουριστικῶς άνεπτυγμένας περιοχὰς τής χώρας. Φυσική συνέπεια τής τουριστικής ανάπτυξεως τής Κρήτης θά είναι ή συγκέντρωσις τής τουριστικής κινήσεως κατά τούς θερινούς μήνας, ὡς συμβαίνει εις ὅλας τὰς τουριστικῶς προηγμένας περιοχὰς τής χώρας (και ὀλοκλήρου τής Μεσογείου).

Εκ τής κατανομῆς τών διανυκτερεύσεων ήμεδαπών εις Ήράκλειον και Χανιά κατά κατηγορίας ξενοδοχείων (Βλ. Διαγράμματα Πίνακος 45), προκύπτει σαφῶς ή προτίμησις αὐτῶν πρὸς ξενοδοχεία κατωτέρας κατηγορίας. Εις ξενοδοχεία Γ', Δ' και Ε' κατηγορίας, ὡς και εις ένοικιαζόμενα δωμάτια οίκιων, έπραγματοποιήθη ποσοστὸν 85% τοῦ συνόλου τών διανυκτερεύσεων ήμεδαπών, ένῶ τὰ αντίστοιχα ποσοστά είναι 6% και 9% εις ξενοδοχεία Α' και Β' κατηγορίας.

β. Προβλεπομένη Έξέλιξις τοῦ Αριθμοῦ τών Αφίξεων και τών Διανυκτερεύσεων Ήμεδαπῶν Τουριστῶν εις Κρήτην, και Μέση Διάρκεια Παραμονῆς—Περίοδος 1965 - 1975 :

Η προβλεπομένη έξέλιξις τής κινήσεως ήμεδαπῶν τουριστῶν εις Κρήτην παρουσιάζεται εις τὰ Διαγράμματα τοῦ Πίνακος 75. Η εκτίμησις τής κινήσεως ταύτης έγένετο βάσει τών υποθέσεων ότι :

1. Η εισοδηματική ελαστικότητα ζήτησεως δια τουριστικά αγαθά και υπηρεσίας θά διαμορφωθῆ περίξ τοῦ 2.

2. Η μέση ετησία άνοδος τοῦ διαθέσιμου ιδιωτικοῦ εισοδήματος θά είναι 6% και

3. Η ανάπτυξις τοῦ έσωτερικοῦ τουρισμοῦ θά συνδυασθῆ με γεωγραφικήν άνακατανομήν τής τουριστικής κινήσεως εις τήν χώραν υπέρ τών ὀλιγώτερον τουριστικῶς αξιοποιημένων περιοχῶν.

Επί τῆ βάσει τών υποθέσεων τούτων, τὸ μέσον ετήσιον ποσοστὸν αύξήσεως τής έσωτερικῆς τουριστικῆς κινήσεως εις τήν Κρήτην κατά τὰ προσεχῆ έτη υπελογίσθη εις 16,8%. Οὕτω, ὁ αριθμός τών διανυκτερεύσεων ήμεδαπών εις ξενοδοχεία και ένοικιαζόμενα δωμάτια έν Κρήτην υπολογίζεται ότι θά αύξηθῆ άπό 110.000 περίπου κατά τὸ 1962, εις 960.000 περίπου τὸ 1975. Κατά τὰ άμέσως προσεχῆ έτη ὁ αριθμός άνόδου τής τουριστικῆς κινήσεως υπολογίζεται ότι θά είναι βραδύς. Υψηλὸς ρυθμὸς άνόδου άναμένεται άπό τοῦ έτους 1967. Κατά τὰ τελευταία έτη τής υπὸ εξέτασιν περιόδου, ὁ αύξητικὸς ρυθμὸς τής τουριστικῆς κινήσεως ήμεδαπῶν προβλέπεται ότι θά αρχίσῃ νά υποχωρῆ, μολοντί θά εξακολουθῆ νά διατηρῆται άνωτερος τοῦ υπολογιζομένου μέσου ὄρου δι' ὀλόκληρον τήν χώραν. Τὸ ετήσιον ποσοστὸν αύξήσεως τών διανυκτερεύσεων υπολογίζεται ότι θά άνέλθῃ βαθμιαίως εις 24% κατά τὸ 1967 και άκολουθως προβλέπεται ότι θά βαινη μειούμενον δια νά κατέλθῃ τὸ 1975 εις 13,0% (Βλ Πίνακα Άρ. 7-22).

Η αύξησις τοῦ αριθμοῦ τών διανυκτερεύσεων θά συνοδευθῆ υπὸ παραλλήλου βαθμιαίας αύξήσεως τοῦ μέσου χρόνου παραμονῆς τών τουριστῶν. Η έξέλιξις αὐτή θά είναι άναπόφευκτος συνέπεια τής αύξήσεως τής συμμετοχῆς τών έπισκεπτῶν δι' άναφυχήν και έν γένει τουριστικούς λόγους επί τοῦ συνόλου τών έπισκεπτῶν.

Κατ' άκολουθίαν, ὁ ρυθμὸς αύξήσεως τοῦ αριθμοῦ τών ήμεδαπῶν έπισκεπτῶν θά πρέπει νά είναι βραδύτερος τοῦ άνωτέρω υπολογισθέντος ρυθμοῦ άνόδου τών διανυκτερεύσεων.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-22.—ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΗΜΕΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΕΙΣ ΚΡΗΤΗΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ 1965-1975 ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΗ ΑΥΞΗΣΙΣ (%) ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΕΤΟΥΣ.

Έτος	Αριθμός Διανυκτερεύσεων				Αύξησις έναντι προηγούμενου έτους %
	Παραθερισται	Περιηγηται	Λοιποι Ταξιδιώται	Σύνολον	
1965	59.360	89.200	24.500	173.000	—
1966	67.500	108.750	29.250	205.500	22
1967	81.200	136.300	33.750	251.000	24
1968	100.300	170.000	41.600	312.000	22
1969	122.850	210.600	48.000	381.000	20
1970	150.700	250.800	57.800	459.000	20
1971	182.040	298.900	69.120	550.000	20
1972	221.700	345.600	77.100	644.000	18
1973	259.260	399.600	89.300	748.000	16
1974	301.320	445.740	96.900	844.000	14
1975	350.000	500.000	110.000	960.000	13

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-21.—ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΗ ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΑΦΙΞΕΩΝ ΗΜΕΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΕΙΣ ΚΡΗΤΗΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ 1965-1975 ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟΣ ΜΕΣΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΑΥΤΩΝ

Έτος	Παραθερισται			Περιηγηται			Λοιποι Ταξιδιώται			Σύνολον		
	Αριθμός Αφίξεων	Μέση Παραμονή Ημέραι	Αύξησις %	Αριθμός Αφίξεων	Μέση Παραμονή Ημέραι	Αύξησις %	Αριθμός Αφίξεων	Μέση Παραμονή Ημέραι	Αύξησις %	Αριθμός Αφίξεων	Μέση Παραμονή Ημέραι	Αύξησις %
1965	11.200	5,30	—	22.300	4,00	—	17.500	1,40	—	51.000	3,40	—
1966	12.500	5,40	11,5	25.000	4,35	12,0	19.500	1,50	11,5	57.000	3,60	11,0
1967	14.500	5,60	16,0	29.000	4,70	16,0	22.500	1,50	11,5	66.000	3,80	16,0
1968	17.000	5,90	17,0	34.000	5,00	17,0	26.000	1,60	15,5	77.000	4,05	16,0
1969	19.500	6,30	15,0	39.000	5,40	15,0	30.000	1,60	15,5	88.500	4,30	15,0
1970	22.000	6,85	13,0	44.000	5,75	13,0	34.000	1,70	13,5	100.000	4,60	13,0
1971	24.600	7,40	12,0	49.000	6,10	11,5	38.400	1,80	13,0	112.000	4,90	12,0
1972	27.200	8,15	11,0	54.000	6,40	10,0	42.800	1,80	12,0	124.000	5,20	11,0
1973	29.800	8,70	10,0	59.200	6,75	9,5	47.000	1,90	11,0	136.000	5,50	10,0
1974	32.400	9,30	9,0	64.600	6,90	9,0	51.000	1,90	9,0	148.000	5,70	9,0
1975	35.000	10,00	8,0	70.000	7,20	8,5	55.000	2,00	8,0	160.000	6,00	9,0

Οί ήμεδαποί επισκέπται τής Κρήτης διαχωρίζονται εις τας ακόλουθους τρεις βασικές κατηγορίας.

1. **Τουρίσται - Παραθερισταί:** "Ητοι τουρίσται οί όποιοι σκοπόν έχουν νά διέλθουν τήν περίοδον τών διακοπών των εις έν κατ' άρχήν σημείον ή τουριστικόν τόπον, ώς συμβαίνει π.χ. εις τήν Μύκονον, Σκίαθον κλπ.

2. **Τουρίσται - Περιηγηταί:** "Ητοι τουρίσται οί όποιοι, είτε δι' ιδιωτικού μεταφορικού μέσου, είτε δια τής χρησιμοποίησης συγκοινωνιακών μέσων δημοσίας χρήσεως, περιέρχονται τήν νήσον, έπισκεπτόμενοι κατά τήν διάρκειαν ενός ταξιδιού διάφορα άξιοθέατα αύτης κα'

3. **Λοιποί Ταξιδιώται:** "Ητοι άτομα τά όποια επισκέπτονται τήν νήσον δι' έμπορικούς, οικογενειακούς κλπ. λόγους.

Ο συνολικός αριθμός τών προβλεπομένων κατ' έτος άφίξεων και διανυκτερεύσεων ήμεδαπών τουριστών κατά τήν διάρκειαν τής περιόδου 1965-1975, δια μίαν έκάστην τών ως άνω κατηγοριών τουριστών και δια τόν συνολόν αύτών εμφαίνεται εις τά Διαγράμματα του Πίνακος 75, αναλυτικώς δέ εις τούς Πίνακας 7-21 και 7-22.

γ. Προβλεπομένη Κατανομή του Αριθμού τών Αφίξεων Ημεδαπών Τουριστών κατά Μέσον Εισόδου:

Ο υπολογιζόμενος δια τόν 1975 αριθμός άφίξεων ήμεδαπών επισκεπτών εις Κρήτην άνέρχεται εις 160.000, εκ τών όποίων 35.000 παραθερισταί, 70.000 περιηγηταί και 55.000 ταξιδιώται, τών όποίων ή άφίξις εις τήν νήσον όφείλεται εις έμπορικές υποθέσεις, οικογενειακούς λόγους κλπ.

Διά πορθμείων υπολογίζεται ότι κατά τόν 1975 θά επισκεφθούν τήν Κρήτην 70.000 ήμεδαποί τουρίσται, ήτοι 45 % του συνόλου τών άφίξεων. Έάν γίνη δεκτός μέσος αριθμός 3,5 ατόμων ανά όχημα (όπερ είναι μάλλον εύλογον) ό αριθμός τών όχημάτων (κατά τόν πλείστον ιδιωτικών αυτοκινήτων) τά όποια θά εισέλθουν εις τήν νήσον θά άνέλθη εις 20.000 περίπου, αριθμός ό όποιος θά άντιστοιχίη μόνον εις 10 % τών προβλεπομένων δια τόν 1975 έν κυκλοφορία ιδιωτικών όχημάτων εις τήν περιοχήν πρωτευούσης¹, κύριον τόπον προελεύσεως του ήμεδαπού τουριστικού ρεύματος προς τήν Κρήτην.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-23.—ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΗΜΕΔΑΠΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ ΕΙΣ ΚΡΗΤΗΝ ΚΑΤΑ ΜΕΣΟΝ ΑΦΙΞΕΩΣ—ΕΤΟΣ 1975.

Είδος Έπισκεπτών	Μέσον Αφίξεως			
	Διά Πορθμείου	Ατμοπλοϊκώς	Αεροπορικώς	Διά Όλων τών Μέσων
Παραθερισταί	20.000	10.000	5.000	35.000
Περιηγηταί	45.000	10.000	15.000	70.000
Λοιποί Ταξιδιώται	5.000	30.000	20.000	55.000
Σύνολον ..	70.000	50.000	40.000	160.000
	45 %	30 %	25 %	100 %

¹ Έρευνα και Μελέτη Κυκλοφορίας Λεκανοπεδίου Αθηνών υπό W. SMITH AND ASSOCIATES, 1963 παρ. 343, σελ. 176.

Διά τών πλοίων γραμμής υπολογίζεται ότι θά άφιχθούν τόν 1975 εις Κρήτην περί τούς 50.000 επισκέπται, ήτοι 30 % του συνόλου τών άφίξεων, ένώ δια τής Όλυμπιακής Αεροπορίας ό αριθμός τών άφίξεων υπολογίζεται εις 40.000, ήτοι εις 25 % του συνόλου.

Ο Πίναξ 7-23 δεικνύει τήν προβλεπομένην κατανομήν τών άφίξεων τών ήμεδαπών τουριστών εις Κρήτην κατά τόν 1975 κατά μέσον άφίξεως και κατηγορίαν τουριστών.

δ. Προβλεπομένη Έποχική (κατά Μήνα) Κατανομή τών Αφίξεων—Έτος 1975:

Ός άνεφέρθη άνωτέρω, ή σημερινή έποχική κατανομή τής κινήσεως ήμεδαπών τουριστών έν Κρήτη, άντανακλώσα τόν λίαν χαμηλόν βαθμόν τουριστικής άξιοποίησης τής νήσου, δέν δύναται νά διατηρηθή καθ' όσον θά προάγεται ή τουριστική αύτης ανάπτυξις, ή όποια κατ' ανάγκην θά όδηγήση εις μεγαλύτεραν συγκέντρωσιν τής τουριστικής κινήσεως κατά τούς θερινούς μήνας.

Πρός έκτίμησιν τής έποχικής κατανομής τών διανυκτερεύσεων εις ξενοδοχεία και ένοικιαζόμενα δωμάτια έν Κρήτη κατά τόν έτος 1975, έλήφθη υπ' όψιν ή σημερινή έποχική κατανομή εις έτέρας περιοχάς, αί όποια παρουσιάζουν άνωτέραν τουριστικήν ανάπτυξιν, έν συγκρίσει προς τήν Κρήτην.

Η ούτως υπολογισθείσα έποχική κατανομή τής προβλεφθείσης δια τόν έτος 1975 τουριστικής κινήσεως ήμεδαπών (Βλ. Διάγραμμα 75) είναι εύρύτερα, έν συγκρίσει προς τήν υπολογισθείσαν δια τόν αυτό έτος έποχικήν κατανομήν τής κινήσεως άλλοδαπών τουριστών. Τοϋτο θεωρείται εύλογον δια διάφορους λόγους. Έν πρώτοις, μεταξύ τών ήμεδαπών περιλαμβάνεται και

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-24.—ΕΠΟΧΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΥΠΟΛΟΓΙΣΘΕΝΤΟΣ ΔΙΑ ΤΟ 1975 ΑΡΙΘΜΟΥ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΗΜΕΔΑΠΩΝ ΕΙΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ ΕΝ ΚΡΗΤΗ.

Μήνες	Αριθμός διανυκτερεύσεων	Συντελεσται έποχικότητας
Ιανουάριος	48.000	5.0 %
Φεβρουάριος	48.000	5.0
Μάρτιος	52.800	5,5
Απρίλιος	96.000	10,0
Μάιος	86.400	9,0
Ιούνιος	81.600	8,5
Ιούλιος	110.400	11,5
Αύγουστος	144.000	15,0
Σεπτέμβριος	105.600	11,0
Οκτώβριος	67.200	7,0
Νοέμβριος	57.600	6,0
Δεκέμβριος	62.400	6,5
Σύνολον	960.000	100,0 %

σημαντικός αριθμός προσώπων, τά όποια επισκέπτονται τήν Κρήτην δι' επαγγελματικούς ή έτέρους, μή τουριστικούς λόγους. Δεύτερον, είναι εύχερστερα ή υπό ήμεδαπών δια βραχεία χρονικά διαστήματα έπίσκεψις τής Κρήτης, άκόμη και δια τουριστικούς λόγους, κατά τήν διάρκειαν άλλων πλην του θέρους έποχών, ώς επί παραδείγματι δια τας έορτάς του Πάσχα ή τών Χριστουγέννων.

ε. Κατανομή τής Τουριστικής Κινήσεως Ημεδαπών Τουριστών εις Ξενοδοχεία Διαφόρων Κατηγοριών—Έτος 1975:

Ο Πίναξ 7-25 δεικνύει τήν προβλεπομένην κατανομήν τών υπολογισθεισών δια τόν έτος 1975 διανυκτερεύσεων ήμεδαπών έν Κρήτη κατά κατηγορίας ξενοδοχείων (Βλ. και άντίστοιχον Διάγραμμα Πίνακος 75). Η κατηγορία Ε' τών ξενοδοχείων του Πίνακος περιλαμβάνει και τας διανυκτερεύσεις εις ένοικιαζόμενα δωμάτια οικιών. Δια τήν τριαύτην κατανομήν τών διανυκτερεύσεων έχρησιμοποιήθη ή κατανομή τών διανυκτερεύσεων ήμεδαπών εις άλλα τουριστικά κέντρα τής Έλλάδος¹. Κατά τας προσεχή έτη θά ισχύουσιν δύο άντίθετοι τάσεις εις τόν προσδιορισμόν τής κατά κατηγορίας ξενοδοχείων κατανομής τών διανυκτερεύσεων ήμεδαπών έν Κρήτη. Αφ' ενός θά ύπάρξη τάσις προς αύξησιν του αριθμού τών διανυκτερεύσεων εις ξενοδοχεία άνωτέρας κατηγορίας, υπό τήν επίδρασιν τής υπολογιζομένης αύξήσεως του κατά κεφαλήν εισοδήματος και τής βελτιώσεως του βιωτικού επιπέδου του πληθυσμού. Αφ' έτέρου, καθ' όσον θά διευρύνεται ό κύκλος τών ατόμων, τά όποια θά άπομακρύνωνται από τόν τόπον κατοικίας των δια τουριστικούς λόγους, και τά όποια θά προέρχωνται κατά τόν μεγαλύτερον μέρος εκ σχετικώς κατωτέρων εισοδηματικών ομάδων, θά ύφίσταται τάσις χρησιμοποίησης ξενοδοχείων κατωτέρας κατηγορίας ή και προσφερομένων προς ένοικιασιν δωματίων οικιών. Έγένετο δεκτόν ότι αί δύο άντίθετοι αύται τάσεις θά έξουδετερώσουν άλληλάς και τόν τελικόν άποτέλεσμα θά είναι νά διατηρηθή ή σημερινή περίπου κατανομή τών διανυκτερεύσεων κατά κατηγορίας ξενοδοχείων.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-25.—ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΥΠΟΛΟΓΙΖΟΜΕΝΟΥ ΔΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1975 ΑΡΙΘΜΟΥ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΗΜΕΔΑΠΩΝ ΕΝ ΚΡΗΤΗ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ.

Κατηγορία Ξενοδοχείων	Ποσοστιαία Κατανομή
Α'	15 %
Β'	25 %
Γ'	35 %
Δ	15 %
Ε' ²	10 %
Σύνολον	100 %

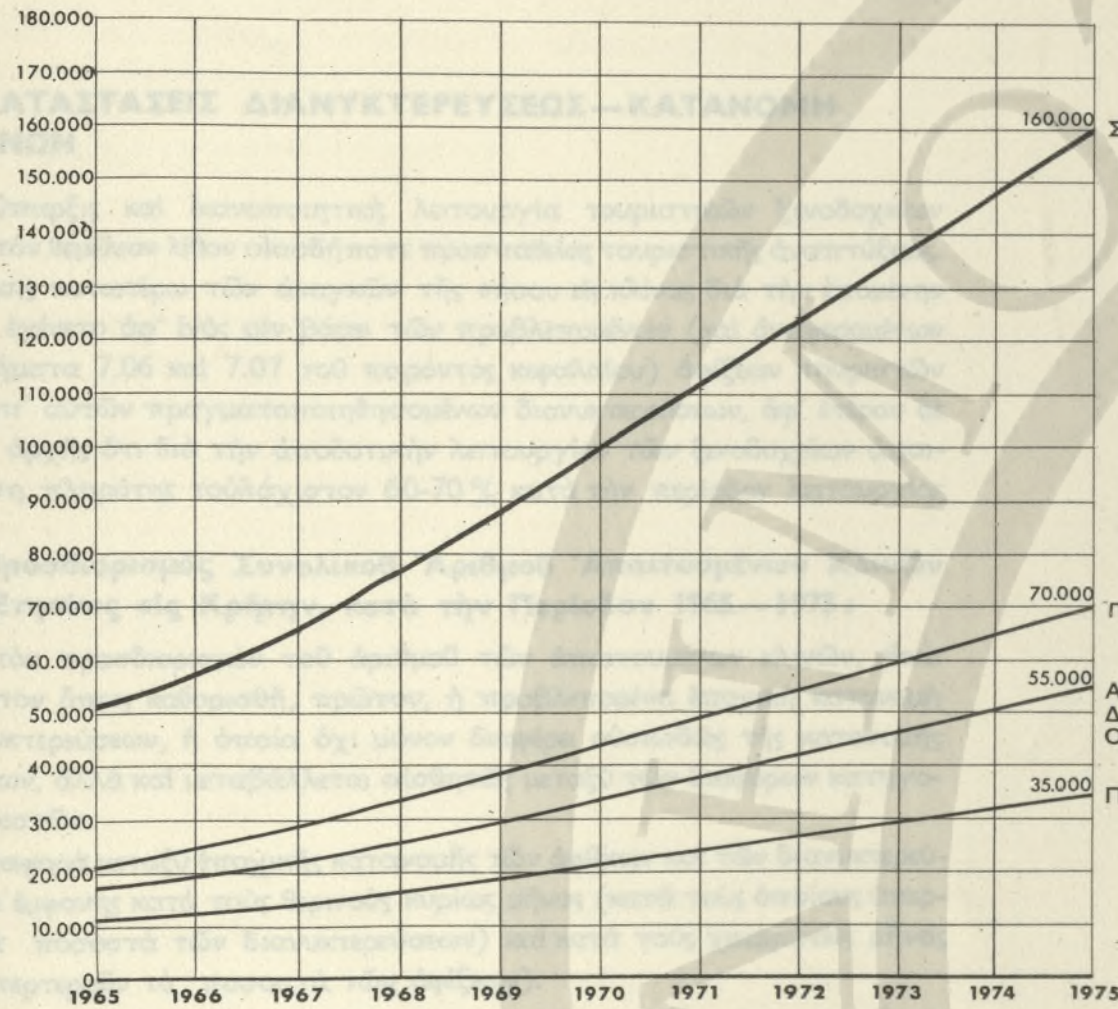
¹ Η ύφισταμένη σήμερα έν Κρήτη κατανομή τών διανυκτερεύσεων εις ξενοδοχεία διαφόρων κατηγοριών δέν είναι δυνατόν νά χαρακτηρισθή ως άντιπροσωπευτική, λόγω τής έλλείψεως ξενοδοχείων άφ' ενός και τής καταστάσεως του ύφισταμένου ξενοδοχειακού έξοπλισμού άφ' έτέρου.

² Εις τήν κατηγορίαν Ε' περιλαμβάνονται και αί διανυκτερεύσεις εις ένοικιαζόμενα δωμάτια οικιών.

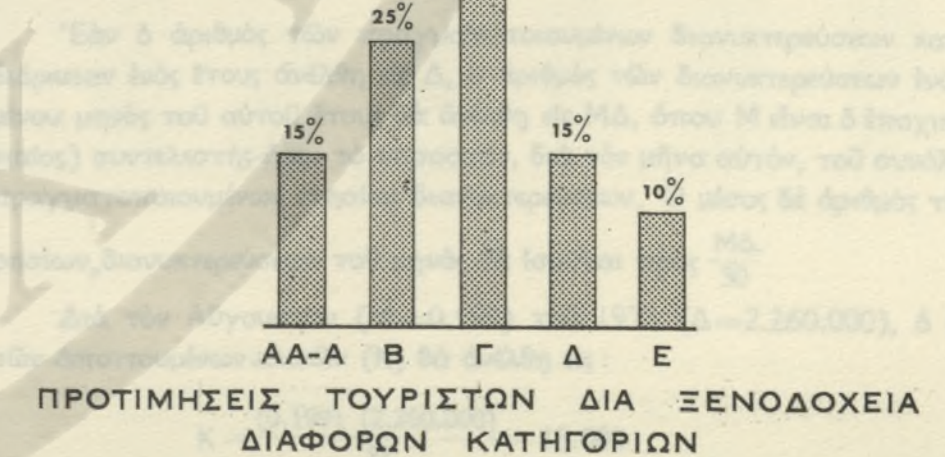
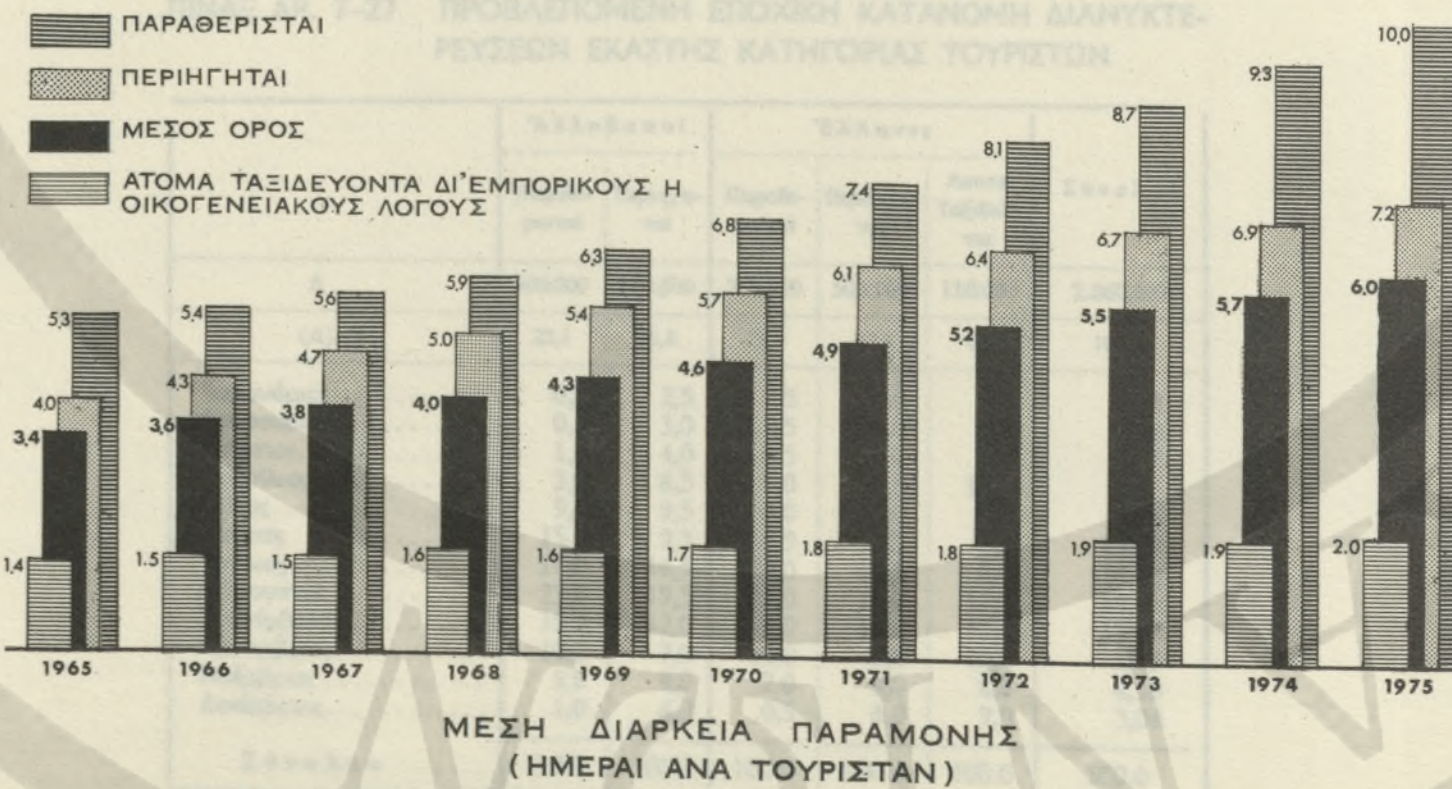
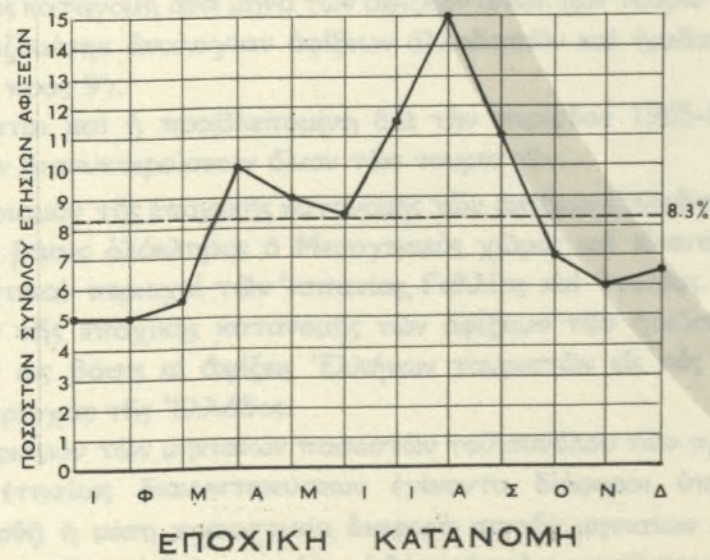
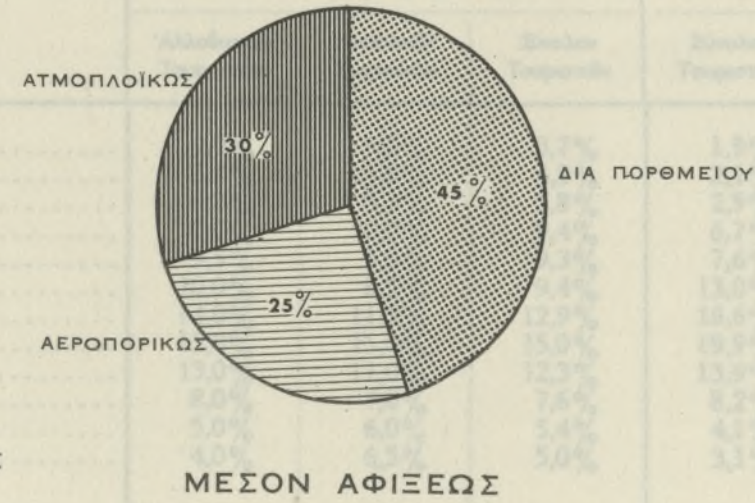
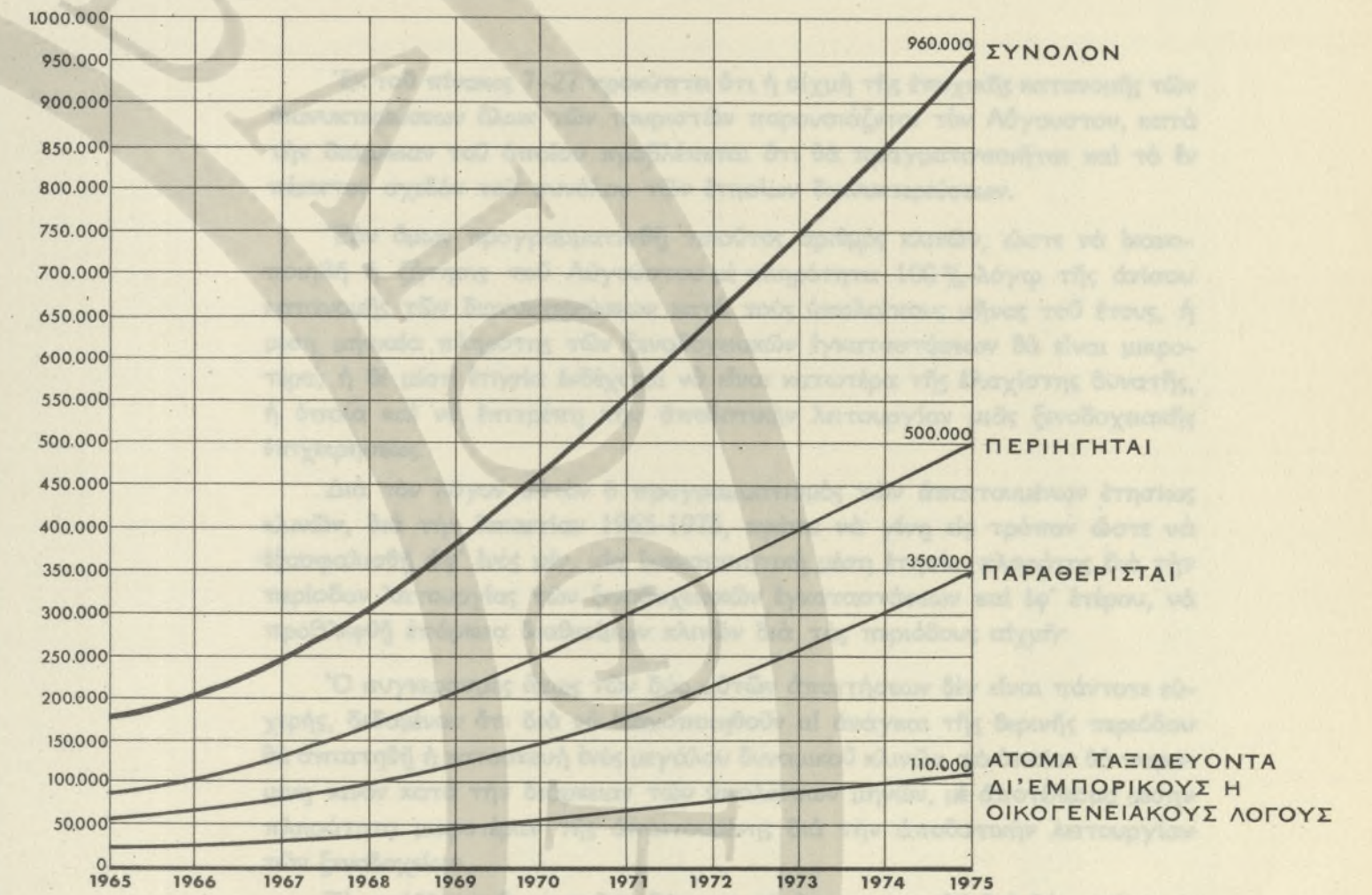

ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΗ ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΗΜΕΔΑΠΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΡΗΤΗΣ, 1965-1975, ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ 1975

ΑΦΙΞΕΙΣ

ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ

7.08 ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΣ — ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΛΙΝΩΝ

Η ύπαρξις και ικανοποιητική λειτουργία τουριστικών ξενοδοχείων αποτελεί τόν θεμέλιον λίθον οίασδήποτε προσπάθειας τουριστικής ανάπτυξεως. Η έκτίμησις κατωτέρω τών αναγκών τής νήσου εις κλίνας διά τήν επομένην δεκαετίαν ἐγένετο ἀφ' ἐνός μὲν βάσει τών προβλεπομένων (καί ἀναφερομένων εις τὰ τμήματα 7.06 καί 7.07 τοῦ παρόντος κεφαλαίου) ἀφίξεων τουριστῶν καί τών ὑπ' αὐτῶν πραγματοποιηθησομένων διανυκτερεύσεων, ἀφ' ἑτέρου δὲ βάσει τής ἀρχῆς ὅτι διά τήν ἀποδοτικὴν λειτουργίαν τών ξενοδοχείων ἀπαιτεῖται μέση πληρότης τοῦλάχιστον 60-70 % κατὰ τήν περίοδον λειτουργίας αὐτῶν.

α. Προσδιορισμὸς Συνολικοῦ Ἀριθμοῦ Ἀπαιτουμένων Κλινῶν Ἐτησίως εἰς Κρήτην, κατὰ τήν Περίοδον 1965—1975:

Διὰ τὸν προσδιορισμὸν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀπαιτουμένων κλινῶν, εἶναι ἀπαραίτητον ὅπως καθορισθῆ, πρῶτον, ἡ προβλεπομένη ἐποχικὴ κατανομή τῶν διανυκτερεύσεων, ἡ ὁποία ὄχι μόνον διαφέρει οὐσιωδῶς τής κατανομῆς τῶν ἀφίξεων, ἀλλὰ καί μεταβάλλεται αἰσθητῶς μεταξὺ τῶν διαφόρων κατηγοριῶν τουριστῶν.

Ἡ διαφορά μεταξὺ ἐποχικῆς κατανομῆς τῶν ἀφίξεων καί τῶν διανυκτερεύσεων εἶναι ἐμφανῆς κατὰ τοὺς θερινούς κυρίως μῆνας (κατὰ τοὺς ὁποίους ὑπερτεροῦν τὰ ποσοστὰ τῶν διανυκτερεύσεων) καί κατὰ τοὺς χειμερινούς μῆνας (ὅποτε ὑπερτεροῦν τὰ ποσοστὰ τῶν ἀφίξεων).

Συγκεκριμένως, κατὰ τήν διάρκειαν τής θερινῆς περιόδου παρατηροῦνται οὐχὶ μόνον περισσότεροι ἀφίξεις εἰς ἀπολύτους ἀριθμούς, ἀλλὰ αὐξάνει ταύτοχρονως καί ἡ μέση διάρκεια παραμονῆς τῶν τουριστῶν. Οὕτω, κατὰ τήν θερινὴν περίοδον (Ἰούνιος-Αὐγούστος), προβλέπεται ὅτι πραγματοποιοῦνται 48 % τῶν διανυκτερεύσεων, ἔναντι 37.3 % τῶν ἀφίξεων.

Ἀντιθέτως, κατὰ τήν χειμερινὴν περίοδον (Νοέμβριος-Φεβρουάριος), ἐνῶ ἀναμένονται περίπου 18 % τῶν ἐτησίων ἀφίξεων, ὑπολογίζεται ὅτι θὰ πραγματοποιηθοῦν μόνον 12.5 % τῶν ἐτησίων διανυκτερεύσεων.

Εἰς τὸν πίνακα 7-26, κατωτέρω, ἐπαναλαμβάνεται ἡ προβλεπομένη ἐποχικὴ κατανομή τῶν ἀφίξεων ἀλλοδαπῶν τουριστῶν (ἐκ τοῦ πίνακος 7-24) καί τῶν ἡμεδαπῶν τουριστῶν (ἐκ τοῦ πίνακος 7-24), παρατίθεται δὲ καί ἡ προβλεπομένη σύνθετος κατανομή ἀνὰ μῆνα τῶν ἀφίξεων ὄλων τῶν τουριστῶν, μὲ βάσιν τήν ὑπολογιζομένην ἀναλογία ἀφίξεων ἀλλοδαπῶν καί ἡμεδαπῶν εἰς Κρήτην (σχέσις 13 πρὸς 9).

Ἐπίσης παρατίθεται καί ἡ προβλεπομένη διὰ τήν περίοδον 1965-1975 ἐποχικὴ κατανομή τῶν διανυκτερεύσεων ὄλων τῶν τουριστῶν.

Διὰ τὸν προσδιορισμὸν τής ἐποχικῆς κατανομῆς τῶν ἀφίξεων ἀλλοδαπῶν τουριστῶν ἐλήφθη ὡς βᾶσις ὁλόκληρος ὁ Μεσογειακὸς χῶρος καί ἰδιαιτέρως αἱ κατ' ἐξοχὴν τουριστικαὶ περιοχαὶ τῶν Ἰσπανίας, Γαλλίας καί Ἰταλίας. Διὰ τὸν προσδιορισμὸν δὲ τής ἐποχικῆς κατανομῆς τῶν ἀφίξεων τῶν ἡμεδαπῶν τουριστῶν ἐλήφθησαν ὡς βᾶσις αἱ ἀφίξεις Ἑλλήνων τουριστῶν εἰς τὰς διαφόρους τουριστικὰς περιοχὰς τής Ἑλλάδος.

Διὰ τὸν προσδιορισμὸν τῶν μηνιαίων ποσοστῶν τοῦ συνόλου τῶν πραγματοποιηθησομένων ἐτησίως διανυκτερεύσεων ἐγένοντο διάφοροι ὑπολογισμοὶ διὰ νὰ καθορισθῆ ἡ μέση ποσοστιαία διαφορά μεταξὺ μηνιαίων ἀφίξεων καί διανυκτερεύσεων (θετικὴ ἢ ἀρνητικὴ), μὲ βάσιν ὑπολογισμοῦ στοιχεῖα ἐκ διαφόρων τουριστικῶν περιοχῶν τής Ἰσπανίας (Βαλεαρίδες, Βαρκελώνη κ.λ.π.), τής Ἰταλίας, τής Νοτίου Γαλλίας, τής Ρόδου καί τής Κερκύρας).

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-26 ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΗ ΕΠΟΧΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΦΙΞΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΚΑΙ ΗΜΕΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

Μήν	Αφίξεις			Διανυκτερεύσεις
	Ἀλλοδαπῶν Τουριστῶν	Ἡμεδαπῶν Τουριστῶν	Σύνολον Τουριστῶν	Σύνολον Τουριστῶν
Ἰανουάριος	3,0%	5,0%	3,7%	1,9%
Φεβρουάριος	3,5%	5,0%	4,2%	2,1%
Μάρτιος	6,0%	5,5%	5,8%	2,9%
Ἀπρίλιος	9,0%	10,0%	9,4%	6,7%
Μάιος	9,5%	9,0%	9,3%	7,6%
Ἰούνιος	10,0%	8,5%	9,4%	13,0%
Ἰούλιος	14,0%	11,5%	12,9%	16,6%
Αὐγούστος	15,0%	15,0%	15,0%	19,9%
Σεπτέμβριος	13,0%	11,0%	12,3%	13,9%
Ὀκτώβριος	8,0%	7,0%	7,6%	8,2%
Νοέμβριος	5,0%	6,0%	5,4%	4,1%
Δεκέμβριος	4,0%	6,5%	5,0%	3,1%
Σύνολον	100.0	100.0	100.0	100.0

Ἡ ἐμφαινόμενη εἰς τὸν προηγούμενον Πίνακα ἐποχικὴ κατανομή τῶν προβλεπομένων διανυκτερεύσεων ἀναφέρεται εἰς τὸ σύνολον τῶν τουριστῶν, ἀλλοδαπῶν καί ἡμεδαπῶν, παραθεριστῶν, περιηγητῶν καί λοιπῶν ταξιδιωτῶν. Ἡ ἐποχικὴ κατανομή ὁμοίως ἐκάστης τῶν ὡς ἄνω κατηγοριῶν τουριστῶν διαφέρει τῶν ἄλλων, δεδομένου ὅτι διαφέρουν ἐπίσης καί αἱ προϋποθέσεις καί συνθήκαι διακινήσεως τῶν τουριστῶν.

Ὁ Πίναξ Ἀρ. 7-27 κατωτέρω δεῖκνυε τήν προβλεπομένην ἐποχικὴν κατανομήν τῶν διανυκτερεύσεων διὰ μίαν ἐκάστην τῶν βασικῶν κατηγοριῶν τουριστῶν.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-27 ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΗ ΕΠΟΧΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΕΚΑΣΤΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

	Ἀλλοδαποὶ		Ἕλληνες			Σύνολον
	Παραθερισταὶ	Περιηγηταὶ	Παραθερισταὶ	Περιηγηταὶ	Λοιποὶ Ταξιδιωταὶ	
Δ	500.000	800.000	350.000	500.000	110.000	2.260.000
(Δ) %	22,1	35,4	15,5	22,1	4,9	100,0
Ἰανουάριος	0,5	2,5	0,5	3,0	4,0	1,93
Φεβρουάριος	0,5	3,0	0,5	3,0	3,5	2,08
Μάρτιος	1,0	4,0	0,5	4,0	6,0	2,89
Ἀπρίλιος	3,0	8,5	6,0	6,0	15,0	6,66
Μάιος	9,0	9,5	4,0	6,0	7,0	7,64
Ἰούνιος	15,0	9,5	16,0	16,0	6,5	13,02
Ἰούλιος	17,0	16,5	20,0	16,0	8,0	16,63
Αὐγούστος	23,0	19,5	22,0	18,0	11,0	19,92
Σεπτέμβριος	15,0	12,0	18,0	14,0	10,0	13,94
Ὀκτώβριος	10,0	7,0	10,0	6,0	12,0	8,15
Νοέμβριος	5,0	4,0	2,0	4,0	8,0	4,10
Δεκέμβριος	1,0	4,0	0,5	4,0	9,0	3,04
Σύνολον	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Δ = Προβλεπόμενος Ἀριθμὸς Διανυκτερεύσεων (1975)

Ἐκ τοῦ πίνακος 7-27 προκύπτει ὅτι ἡ αἰχμὴ τής ἐποχικῆς κατανομῆς τῶν διανυκτερεύσεων ὄλων τῶν τουριστῶν παρουσιάζεται τὸν Αὐγούστον, κατὰ τήν διάρκειαν τοῦ ὁποίου προβλέπεται ὅτι θὰ πραγματοποιηθῆ καί τὸ ἐν πέμπτῳ σχεδὸν τοῦ συνόλου τῶν ἐτησίων διανυκτερεύσεων.

Ἐὰν ὁμοίως προγραμματισθῆ τοιοῦτος ἀριθμὸς κλινῶν, ὥστε νὰ ἰκανοποιηθῆ ἡ ζήτησις τοῦ Αὐγούστου-μὲ πληρότητα 100%-λόγω τής ἀνίσου κατανομῆς τῶν διανυκτερεύσεων κατὰ τοὺς ὑπολοίπους μῆνας τοῦ ἔτους, ἡ μέση μηνιαία πληρότης τῶν ξενοδοχειακῶν ἐγκαταστάσεων θὰ εἶναι μικροτέρα, ἡ δὲ μέση ἐτησίαν ἐνδέχεται νὰ εἶναι κατωτέρα τής ἐλαχίστης δυνατῆς, ἡ ὁποία καί νὰ ἐπιτρέπη τήν ἀποδοτικὴν λειτουργίαν μιᾶς ξενοδοχειακῆς ἐπιχειρήσεως.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὁ προγραμματισμὸς τῶν ἀπαιτουμένων ἐτησίως κλινῶν, διὰ τήν δεκαετίαν 1965-1975, πρέπει νὰ γίνῃ εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐξασφαλισθῆ ἀφ' ἐνός μὲν, μίαν ἰκανοποιητικὴν μέση ἐτησίαν πληρότητα διὰ τήν περίοδον λειτουργίας τῶν ξενοδοχειακῶν ἐγκαταστάσεων καί ἐφ' ἑτέρου, νὰ προβλεφθῆ ἐπάρκεια διαθεσίμων κλινῶν διὰ τὰς περιόδους αἰχμῆς.

Ὁ συγκερασμὸς ὁμοίως τῶν δύο αὐτῶν ἀπαιτήσεων δὲν εἶναι πάντοτε εὐχερῆς, δεδομένου ὅτι διὰ νὰ ἰκανοποιηθοῦν αἱ ἀνάγκαι τής θερινῆς περιόδου θὰ ἀπαιτηθῆ ἡ κατασκευὴ ἐνὸς μεγάλου δυναμικοῦ κλινῶν, τὸ ὁποῖον θὰ παραμένῃ κενὸν κατὰ τήν διάρκειαν τῶν ὑπολοίπων μηνῶν, μὲ ἀποτέλεσμα μῆσιν πληρότητα μικροτέραν τής ἀπαιτουμένης διὰ τήν ἀποδοτικὴν λειτουργίαν τῶν ξενοδοχείων.

Τὸ πρόβλημα ὁμοίως τοῦτο δύναται νὰ ἀντιμετωπισθῆ διὰ δύο τρόπων:

1. Διὰ τής λειτουργίας τμήματος τοῦ ξενοδοχειακοῦ δυναμικοῦ τής νήσου μόνον κατὰ τήν τουριστικὴν περίοδον. Τοῦτο θὰ ἔχη ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μείωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν προσφερομένων κλινῶν κατὰ τήν περίοδον τής παραλλήλου μειώσεως τής ζήτησεως.
2. Διὰ τοῦ προγραμματισμοῦ ἐνὸς ποσοστοῦ τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ κλινῶν εἰς μὴ ἐπαγγελματικὰ ξενοδοχεῖα, ἤτοι εἰς ἐγκαταστάσεις προχείρου ὕλικου (κατασκηνώσεις, Camping, κλπ.), εἰς ἐνοικιαζόμενα δωμάτια οἰκιῶν καί «Σπίτια τοῦ Χωριοῦ», ξενώνας κλπ., τὰ ὁποία ἀπαιτοῦν μικρὰν μέσιν πληρότητα διὰ τήν οἰκονομικὴν των λειτουργίαν.

Ἀνεξαρτήτως ὁμοίως τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὁποῖον θὰ ἐξασφαλισθῆ μίαν ἀποδοτικὴν λειτουργίαν εἰς τὰς ξενοδοχειακὰς ἐπιχειρήσεις, ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ἀπαιτουμένου ἐτησίως ἀριθμοῦ κλινῶν θὰ πρέπει νὰ γίνῃ μὲ βάσιν τήν ἰκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν τής περιόδου αἰχμῆς καί εἰδικῶς τοῦ Αὐγούστου.

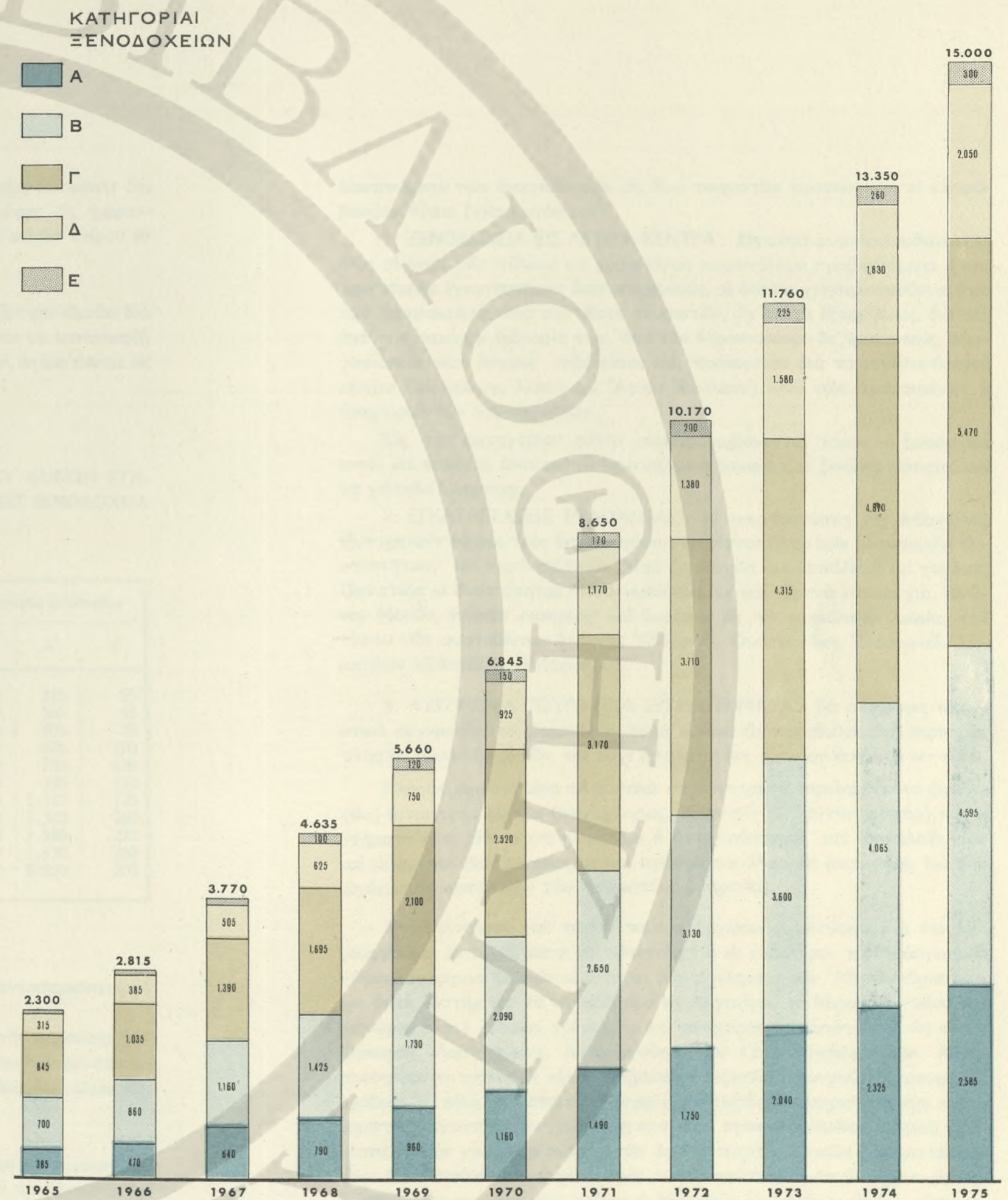
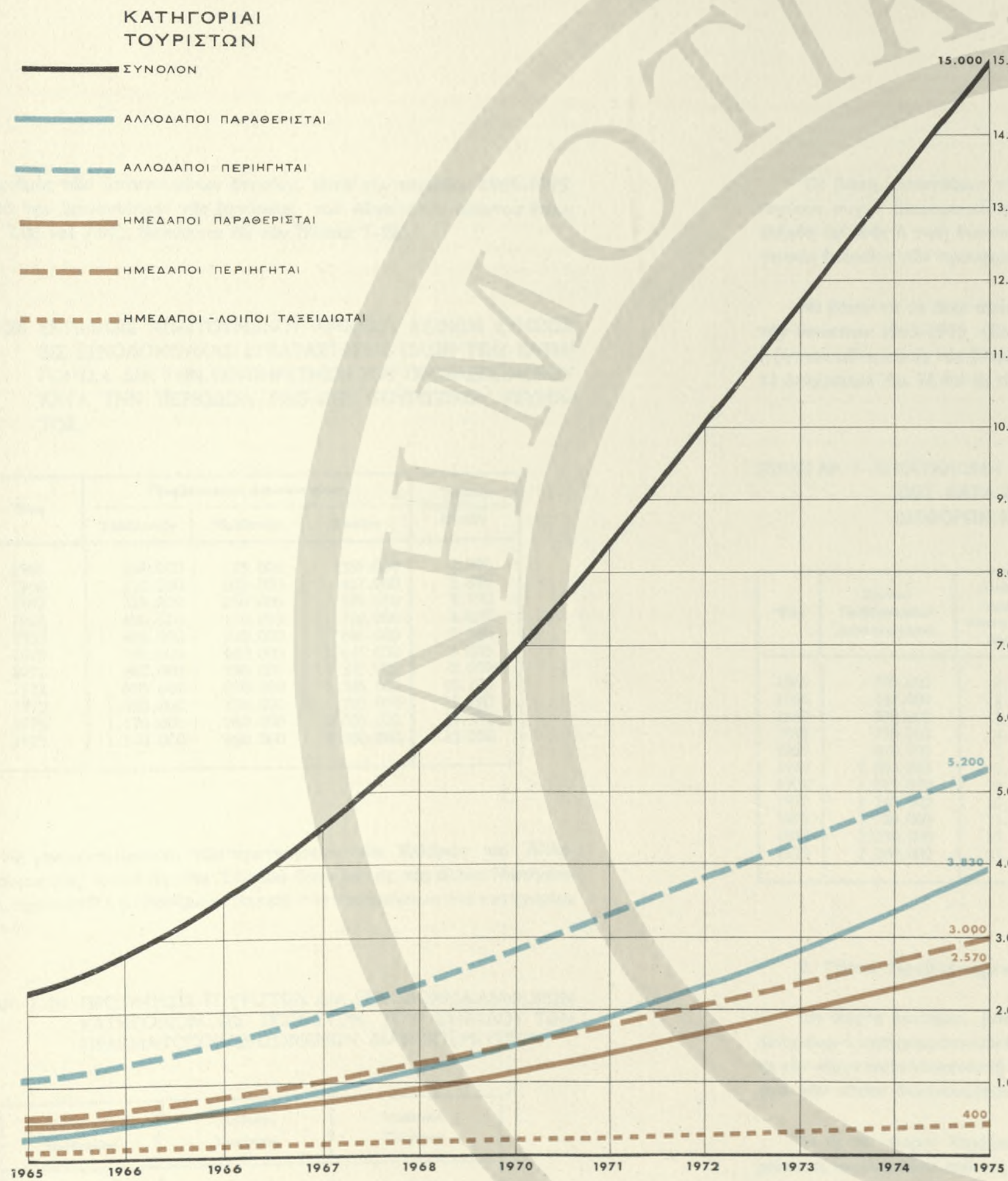
Ἐὰν ὁ ἀριθμὸς τῶν πραγματοποιηθησομένων διανυκτερεύσεων κατὰ τήν διάρκειαν ἐνὸς ἔτους ἀνέλθῃ εἰς Δ, ὁ ἀριθμὸς τῶν διανυκτερεύσεων ἐνὸς δεδομένου μηνὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους θὰ ἀνέλθῃ εἰς ΜΔ, ὅπου Μ εἶναι ὁ ἐποχικὸς (μηνιαῖος) συντελεστής-ἤτοι τὸ ποσοστὸν, διὰ τὸν μῆνα αὐτόν, τοῦ συνόλου τῶν πραγματοποιηθησομένων ἐτησίως διανυκτερεύσεων. Ὁ μέσος δὲ ἀριθμὸς τῶν ἡμερησίων διανυκτερεύσεων τοῦ μηνὸς θὰ ἰσοῦται πρὸς $\frac{ΜΔ}{30}$.

Διὰ τὸν Αὐγούστον (Μ=0.199) τοῦ 1975 (Δ=2.260.000), ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπαιτουμένων κλινῶν (Κ) θὰ ἀνέλθῃ εἰς:

$$Κ = \frac{(0.199) (2.260.000)}{30} = 15.000$$

ὁ ὁποῖος καί θὰ ἐξασφαλισθῆ ἐπάρκεια κλινῶν κατὰ τήν περίοδον αἰχμῆς.

ΕΚΤΙΜΗΣΙΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΚΛΙΝΩΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1965 - 1975

Ο αριθμός των απαιτούμενων έτησίως, κατά την περίοδο 1965-1975, κλινών, διά την ικανοποίησιν τῆς ζήτησεως τοῦ Αὐγούστου ἐκάστου ἔτους (Βλ. Κεφ. 7.06 καὶ 7.07), δεικνύεται εἰς τὸν Πίνακα 7-28.

ΠΙΝΑΞ 7-28 ΕΚΤΙΜΗΣΙΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΚΛΙΝΩΝ ΕΤΗΣΙΩΣ ΕΙΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ, ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΙΝ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ 1965-1975 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ.

Έτος	Προβλεπόμεναι Διανυκτερεύσεις			Αριθμός Απαιτούμενων Κλινών
	Άλλοδαπών	Ἡμεδαπών	Σύνολον	
1965	184.000	175.000	359.000	2.300
1966	232.000	205.000	437.000	2.815
1967	329.000	250.000	579.000	3.770
1968	400.000	310.000	710.000	4.635
1969	486.000	380.000	866.000	5.660
1970	585.000	460.000	1.045.000	6.845
1971	765.000	550.000	1.315.000	8.650
1972	895.000	650.000	1.545.000	10.170
1973	1.030.000	750.000	1.780.000	11.760
1974	1.170.000	860.000	2.030.000	13.350
1975	1.300.000	960.000	2.260.000	15.000

Ἐκ τῆς γενομένης ἐρεῦνης τῶν προτιμήσεων τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἄλλοδαπῶν τουριστῶν, τόσοσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅσον καὶ εἰς τὰς ἄλλας Μεσογειακὰς ζώνας, προκύπτει ἡ κατωτέρω κατανομή τῶν προτιμήσεων ἀνά κατηγορίαν ξενοδοχείων.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-29 ΠΡΟΤΙΜΗΣΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΔΙΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟΝ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΗΣΟΜΕΝΩΝ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ.

Κατηγορία Ξενοδοχείου	Ἄλλοδαποι ¹ Τουρίσται	Ἡμεδαποὶ ² Τουρίσται
ΑΑ καὶ Α	21,6%	15,0%
Β	31,5%	25,0%
Γ	34,1%	35,0%
Δ	12,8%	15,0%
Ε	—	10,0%
Σύνολον	100,0%	100,0%

¹ Κεφ. (7.06 θ)

² Κεφ. (7.07 ε)

Ὡς βάσις κατατάξεως τῶν ξενοδοχείων εἰς κατηγορίας-δεδομένου ὅτι ἰσχύουν συχνὰ διαφορετικὰ κριτήρια κατατάξεως ἀπὸ χώρας εἰς χώραν-ἐλήφθη ἀφ' ἑνὸς ἡ τιμὴ διανυκτερεύσεως δικλίνου δωματίου καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ γενικὸν ἐπίπεδον τῶν προσφερομένων ὑπηρεσιῶν.

Μὲ βάσιν τὰ ὡς ἄνω ποσοστὰ καὶ τὴν ἀναμενομένην ζήτησιν κλινῶν διὰ τὴν δεκαετίαν 1965-1975 (Βλ. Πίνακα 7-28), εἶναι δυνατὸν νὰ κατανεμηθῇ ἡ ζήτησις αὕτη καὶ εἰς τὰς διαφόρους κατηγορίας ξενοδοχείων, ὡς ἐμφαίνεται εἰς τὸ Διάγραμμα Ἄρ. 76 καὶ εἰς τὸν Πίνακα 7-30 κατωτέρω.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-30 ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΚΛΙΝΩΝ ΕΤΗΣΙΩΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ 1965-1975 ΕΙΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ.

Έτος	Σύνολον Προβλεπομένων Διανυκτερεύσεων	Συνολικὸς Ἀριθμὸς Ἀπαιτούμενων Κλινῶν	Κατανομή Κλινῶν εἰς Κατηγορίας Ξενοδοχείων				
			Α	Β	Γ	Δ	Ε
1965	359.000	2.300	385	700	845	315	55
1966	437.000	2.815	470	860	1.035	385	65
1967	579.000	3.770	640	1.160	1.390	505	75
1968	710.000	4.635	790	1.425	1.695	625	100
1969	866.000	5.660	960	1.730	2.100	750	120
1970	1.045.000	6.845	1.160	2.090	2.520	925	150
1971	1.315.000	8.650	1.490	2.650	3.170	1.170	170
1972	1.545.000	10.170	1.750	3.130	3.710	1.380	200
1973	1.780.000	11.760	2.040	3.600	4.315	1.580	225
1974	2.030.000	13.350	2.325	4.065	4.870	1.830	260
1975	2.260.000	15.000	2.585	4.595	5.470	2.050	300

β. Τύποι Προβλεπομένων Ἐγκαταστάσεων Διανυκτερεύσεως:

Ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, βασικὸς ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τῆς παρούσης Μελέτης εἶναι ὁ προγραμματισμὸς ἐνὸς ἀρτίου καὶ πλήρους δικτύου ἐγκαταστάσεων εἰς τὴν νῆσον ὥστε νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ ἱκανοποίησις τῶν ἀναγκῶν ὄλων τῶν ἀνὰ τὴν νῆσον διακινουμένων ἀτόμων.

Ἡ εἰς τὸ παρὸν Κεφάλαιον ἀνάλυσις τοῦ προβλεπομένου τουριστικοῦ ρεύματος περιλαμβάνει ἐκείνους ἐκ τῶν τουριστῶν, οἱ ὅποιοι προβλέπεται ὅτι θὰ ἀφίχθουν εἰς τὴν νῆσον ἀπ' εὐθείας ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, τοὺς ἄλλοδαποὺς τουρίστας, διὰ τοὺς ὁποίους ἡ Κρήτη θὰ ἀποτελῇ τμήμα τῶν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἐκδρομῶν των, τοὺς Ἑλληνας οἱ ὅποιοι προβλέπεται ὅτι θὰ ἐπισκεφθῶν τὴν Κρήτην διὰ λόγους τουριστικούς, ὡς καὶ ἐκείνους οἱ ὅποιοι θὰ μεταβοῦν καὶ θὰ διακινηθῶν ἀνὰ τὴν νῆσον διὰ λόγους ἐμπορικούς, οἰκογενειακούς κλπ. (Εἰς τὴν τελευταίαν κατηγορίαν συμπεριλαμβάνονται καὶ οἱ ἀνὰ τὴν νῆσον διακινούμενοι Κρήτες). Εἰς τὰς κατηγορίας ταύτας περιλαμβάνονται οἱ τουρίσται καὶ ἐπισκέπται ὄλων τῶν εἰσοδηματικῶν ἐπιπέδων. Συγκεκριμένως, διὰ τὴν

ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν τῶν ὡς ἄνω τουριστῶν προτείνονται οἱ κάτωθι βασικοὶ τύποι ἐγκαταστάσεων¹.

1. ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΕΙΣ ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ: Εἰς αὐτὰ συμπεριλαμβάνονται ὄλαι αἱ ἐντὸς τῶν πόλεων καὶ κυριωτέρων κωμοπόλεων προβλεπόμεναι ἢ καὶ ὑφιστάμεναι ἐγκαταστάσεις διανυκτερεύσεως, οἱ ὅποιοι χρησιμοποιοῦνται ὑπὸ τῶν διακινουμένων ἀνὰ τὴν νῆσον τουριστῶν, ὡς βάσεις ἐξορμήσεως, διὰ τὰς ἀνὰ τὴν περιοχὴν ἐκδρομῶν των, ὑπὸ τῶν διακινουμένων δι' ἐμπορικούς, οἰκογενειακούς κλπ. λόγους ταξιδιώτας καί, προκειμένου διὰ τὰ μεγάλα ἀστικά κέντρα (Ἡράκλειον, Χανιά καὶ Ἅγιον Νικόλαον), ὑπὸ τῶν ἀφικνουμένων ἢ ἀναχωρούντων παραθεριστῶν.

Εἰς τὴν κατηγορίαν αὕτην συμπεριλαμβάνονται τόσοσιν τὰ ξενοδοχεῖα μοτέλ καὶ πανσιόν, ὅσον καὶ τὰ ἐνοικιαζόμενα δωμάτια, οἱ ξενώνες νεότητος καὶ τὰ γήπεδα Camping.

2. ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΝΔΟΧΩΡΑΣ: Αἱ ἐγκαταστάσεις τῆς ἐνδοχώρας ἐξυπηρετοῦν κυρίως τοὺς διακινουμένους τουρίστας ὄλων τῶν οἰκονομικῶν δυνατοτήτων, καὶ περιλαμβάνουσι μικρὰ ξενοδοχεῖα κωμοπόλεων καὶ χωριῶν, Περίπτερα μὲ δυνατότητας διανυκτερεύσεως, ὡς καὶ Ὅρεινὰ καταφύγια, ξενῶνας Μονῶν, γήπεδα camping καὶ δωμάτια εἰς τὰ κυριώτερα Χωρία, τοῦ τύπου τῶν συσταθέντων ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ὀμοσπονδίας Ἐκδρομικῶν Σωματείων, «Σπιτιῶν τοῦ Χωριοῦ».

3. ΑΥΤΟΝΟΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ: Τὰ αὐτόνομα τουριστικὰ συγκροτήματα εὐρίσκονται κατὰ κανόνα εἰς παραθαλασσίους περιοχάς, πλησίον ἀμυγδῶν ἀκτῶν, καὶ οὐχὶ ἀπαραιτήτως πλησίον ἀστικῶν κέντρων.

Πλήρως ὀργανωμένα τουριστικὰ συγκροτήματα περιλαμβάνουσι ξενοδοχεῖα, ἐστιατόρια, κέντρα (ψυχαγωγίας, ἀθλοπαιδιῶν, ναυτικῶν σπῶρ), καταστήματα κλπ. Εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον αὐτοτελεῖ καὶ ἀποτελοῦν μίαν καὶ μόνην συνήθως ἐπιχειρήσιν καὶ προσφέρουσι ὄλας τὰς ἀναγκαίας, διὰ τὴν εὐχάριστον παραμονὴν τῶν τουριστῶν, ὑπηρεσίας.

Ἐγκαταστάσεις τοῦ τύπου τούτου ἤρχισαν ἀναπτυσσόμεναι καὶ λειτουργοῦσαι ἐπιτυχῶς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἰς ὀλόκληρον τὸν Μεσογειακὸν χῶρον, ὑπάρχουσι δὲ πολυτελέσταται (ὡς αἱ πλησίον τῶν Ἀθηνῶν εὐρισκόμεναι ἀκτὴ Ἀσπὴρ καὶ τὸ συγκροτήμα εἰς Λαγονήσι, τὸ Μιραμάρε Ρόδου καὶ Κερκύρας κλπ.) μεσαίας τάξεως, ἢ καὶ πρόχειροι ἐγκαταστάσεις, ὡς αἱ εἰς Κέρκυραν, Λαμπίρι κλπ. λειτουργοῦσαι τοῦ Club Mediteranee. Αὗται προσφέρονται κυρίως εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν μαζικοῦ τουρισμοῦ, ὀργανωμένων ομάδων, τὰ μέλη τῶν ὁποίων ἐξασφαλίζουν ταξίδι, παραμονὴν εἰς τὴν παραθεριστικὴν ἐγκατάστασιν, ἐκδρομῶν κλπ. ἀντὶ προκαθορισμένου εὐθηνοῦ τιμήματος. Κοινὸν γνώρισμα πάντως τῶν ὡς ἄνω παραθεριστικῶν ἐγκαταστάσεων εἶναι ὅτι ἀπευθύνονται κυρίως πρὸς τοὺς τουρίστας οἱ ὅποιοι ἔχουσι εἰς τὴν διάθεσιν των περισσώτερον χρόνον ἢ ἐπιθυμοῦν νὰ διέλθουν εἰς ἐν κυρίως σημείον τὰς διακοπῶν των, μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὴν ἀνάπαυσιν, κολύμβησιν, ἡλιοθεραπείαν κλπ.

¹ Λεπτομερέστερα περιγραφή τῶν προτεινομένων τύπων ἐγκαταστάσεων ἐξυπηρετήσεως τουριστῶν λαμβάνει χώραν εἰς τὸν 3ον τόμον τῆς παρούσης Μελέτης, εἰς τὸν ὅποιον ἀναλύεται καὶ ὀλόκληρον τὸ προτεινόμενον πρόγραμμα τουριστικῆς ἀξιοποιήσεως τῆς Κρήτης.

γ. Προσδιορισμός του Συνολικού Αριθμού των Απαιτούμενων Κλινών αναλόγως του τύπου των Προτεινομένων Έγκαταστάσεων :

Είς τὰ προηγούμενα κεφάλαια, βάσει τοῦ ἀναμενομένου εἰς τὴν Κρήτην κατὰ τὴν δεκαετίαν 1965-1975 τουριστικοῦ ρεύματος, ἐγένετο μία ἐκτίμησις τοῦ συνόλου τῶν ἀπαιτηθησομένων, διὰ τὰς διανυκτερεύσεις, κλινῶν, ὡς καὶ ἡ χρονικὴ κλιμάκωσις τῆς κατασκευῆς τῶν διαφόρων ξενοδοχειακῶν μονάδων. Ἐπίσης, βάσει τῶν ἐξακριβωθείσων προτιμήσεων τῶν τουριστῶν, ἐγένετο ἡ κατανομὴ τῶν κλινῶν εἰς ξενοδοχεῖα διαφόρων κατηγοριῶν.

Κατωτέρω, ἐπιχειρεῖται μία ἀνάλυσις διὰ νὰ προσδιορισθῇ ὁ ἀριθμὸς κλινῶν, ὁ ὁποῖος θὰ ἀπαιτηθῇ δι' ἕκαστον τῶν προηγουμένως ἀναφερθέντων τύπων ἐγκαταστάσεων διανυκτερεύσεως καὶ ἡ κατανομὴ τῶν προγραμματιζομένων κλινῶν εἰς τὰ ἀστικά κέντρα, εἰς τὴν ἐνδοχώραν καὶ εἰς αὐτόνομα τουριστικὰ συγκροτήματα.

Μία τοιαύτη ἀνάλυσις εἶναι ἀδύνατος μὲ βάσιν τὰ ὑπάρχοντα καὶ μόνον στοιχεῖα, αὐτὴ δὲ αὐτὴ ἡ δημιουργία τουριστικῆς κινήσεως πρὸς τὴν Κρήτην θὰ ἐπιφέρῃ ἀλλαγὴν πολλῶν ἐκ τῶν προϋποθέσεων τῶν προσδιοριζουσῶν τὰς κατευθύνσεις τὰς ὁποίας δύναται νὰ λάβῃ ἐντὸς τῆς νήσου τὸ διακινούμενον τουριστικὸν ρεῦμα.

Διὰ τὸν προσδιορισμὸν ἐπομένως τῶν ποσοστῶν κατανομῆς τῶν ξενοδοχείων ἢ κλινῶν εἰς ἀστικά κέντρα, σημεῖα τῆς ὑπαίθρου ἢ τουριστικὰς ἐγκαταστάσεις, ἐν σχέσει μὲ τὴν προβλεπόμενην μορφήν κινήσεως ἀνὰ τὴν νῆσον ἐκάστης ὁμάδος ἐκ τῶν ἀναφερομένων τουριστῶν, γίνονται αἱ κατωτέρω ὑποθέσεις :

1. **ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΑΙ ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΟΙ ΑΠ'ΕΥΘΕΙΑΣ ΕΚ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ :** Προβλεπόμενος ἀριθμὸς ἀφίξεων διὰ τὸ 1975 : 50.000. Προβλεπόμενοι διανυκτερεύσεις : 500.000. Μέση παραμονὴ εἰς τὴν νῆσον : ἡμέραι 10. Ὑπολογίζεται ὅτι ὁ ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τῶν τουριστῶν εἶναι ὁ παραθερισμὸς (τουρίσται Γ' κατηγορίας)¹. Οὗτοι ἀναμένεται ὅτι θὰ ἀφικνοῦνται εἰς Κρήτην, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁμαδικῶς, δι' εἰδικῶς ναυλουμένων συγκοινωνιακῶν μέσων. Τὸ μεγαλύτερον τμήμα τῆς παραμονῆς τῶν τουριστῶν αὐτῶν θὰ λαμβάνῃ χώραν εἰς τουριστικὰ συγκροτήματα. Πιθανῶς, μίαν ἐκ τῶν διανυκτερεύσεών των (τὴν ἡμέραν τῆς ἀφίξεως ἢ τῆς ἀναχωρήσεώς των) νὰ πραγματοποιήσουν εἰς ἓν τῶν μεγάλων ἀστικῶν κέντρων τὸ ὁποῖον καὶ θὰ ἔχῃ χρησιμεύσει διὰ τὴν εἴσοδον ἢ τὴν ἐξοδὸν των ἐκ τῆς νήσου. Ἐλάχιστον ποσοστὸν ἐκ τῶν ὡς ἄνω τουριστῶν ἀναμένεται ὅτι θὰ χρησιμοποίησιν τὰς ἐγκαταστάσεις ἐνδοχώρας. Ἐκτιμωμένη ἀναλογία εἰς ἀστικά ξενοδοχεῖα, ἐγκαταστάσεις ἐνδοχώρας καὶ αὐτόνομα συγκροτήματα 10-0-90.

2. **ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΑΙ ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΟΙ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ :** Προβλεπόμενος ἀριθμὸς ἀφίξεων διὰ τὸ 1975 : 160.000. Προβλεπόμενοι διανυκτερεύσεις 800.000. Μέση παραμονὴ εἰς τὴν νῆσον ἡμέραι 5.

Ἡ Κρήτη, διὰ τοὺς ἐν λόγῳ τουρίστας, θὰ ἀποτελῇ μίαν τῶν διαφόρων περιοχῶν, τὰς ὁποίας ἐπισκέπτονται κατὰ τὸ διάστημα τῆς παραμονῆς των εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τούτων εἶναι ἡ περιήγησις (τουρίσται Β' κατηγορίας)¹. Ὑπολογίζεται ὅτι, μὲ βάσιν ἐξορμήσεως τὰ κυριώτερα τουριστικὰ ἢ ἀστικά κέντρα τῆς νήσου, θὰ ἐπιχειροῦν ἐκδρομὰς πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἀξιοθεάτων τῆς ἱεριοχῆς.

¹ Βλ. Κεφ. 7.01

Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν διανυκτερεύσεων τῶν ὡς ἄνω τουριστῶν ὑπολογίζεται ὅτι θὰ λάβῃ χώραν εἰς τὰ ἀστικά τουριστικὰ κέντρα, μέρος εἰς τὰς ἐγκαταστάσεις ἐνδοχώρας, ἐλάχιστον δὲ ποσοστὸν εἰς αὐτόνομα τουριστικὰ συγκροτήματα. Ἐκτιμωμένη ἀναλογία εἰς ἀστικά ξενοδοχεῖα, ἐγκαταστάσεις ἐνδοχώρας καὶ αὐτόνομα συγκροτήματα 70-10-20.

Ἐκ τῆς εἰς τὸ κεφάλαιον 7.07 τῆς παρούσης Μελέτης ἀναλύσεως τοῦ ἀναμενομένου τουριστικοῦ ρεύματος προκύπτει ὅτι οἱ ἀναμενόμενοι εἰς Κρήτην διὰ τὸ 1975 ἡμεδαποὶ ὑπολογίζονται εἰς 160.000, αἱ δὲ ὑπ' αὐτῶν πραγματοποιηθησόμενα διανυκτερεύσεις εἰς 960.000. Τὸ ἐν τρίτον αὐτῶν, ἦτοι περίπου 55.000 μὲ σύνολον διανυκτερεύσεων 110.000, ὑπολογίζεται ὅτι θὰ ἀποτελῆται ἀπὸ ἄτομα τὰ ὁποῖα ταξιδεύουν διὰ λόγους οἰκογενειακοῦ, ἐμπορικοῦ κλπ. Ἐκ τῶν ὑπολοίπων ὑπολογίζεται ὅτι τὸ ἐν τρίτον, ἦτοι 35.000, θὰ εἶναι παραθερισταὶ (Τουρίσται Γ' κατηγορίας)¹ καὶ τὰ δύο τρίτα, ἦτοι 70.000, θὰ εἶναι περιηγηταὶ (Τουρίσται Β' κατηγορίας)¹, οἱ ὁποῖοι καὶ θὰ πραγματοποιήσουν 350.000 καὶ 500.000 διανυκτερεύσεις ἀντιστοίχως.

Ἐπομένως μὲ βάσιν τὰ ἀνωτέρω ἔχομεν :

3. **ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΑΡΑΘΕΡΙΣΤΑΙ :** Σύνολον ἀναμενομένων ἀφίξεων διὰ τὸ 1975 : 35.000. Σύνολον διανυκτερεύσεων : 350.000. Μέση διάρκεια παραμονῆς : 10 ἡμέραι. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν διανυκτερεύσεων τῶν ὡς ἄνω τουριστῶν ὑπολογίζεται ὅτι θὰ λάβῃ χώραν εἰς αὐτόνομα συγκροτήματα, μὲ τελικὴν ἀναλογίαν ἀστικῶν ξενοδοχείων, ἐγκαταστάσεων ἐνδοχώρας καὶ αὐτονόμων συγκροτημάτων 25-5-70.

¹ Βλ. κεφ. 7.01.

4. **ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΤΑΙ :** Σύνολον ἀναμενομένων ἀφίξεων διὰ τὸ 1975 : 70.000. Σύνολον διανυκτερεύσεων : 500.000. Μέση διάρκεια παραμονῆς : ἡμέραι 7. Ἡ ἀναλογία παραμονῆς τῶν τουριστῶν αὐτῶν εἰς ἀστικά ξενοδοχεῖα, ἐγκαταστάσεις ἐνδοχώρας καὶ αὐτόνομα συγκροτήματα ὑπολογίζεται εἰς 65-20-15.

5. **ΛΟΙΠΟΙ ΤΑΞΙΔΙΩΤΑΙ :** Σύνολον ἐκτιμωμένων ἀφίξεων διὰ τὸ 1975 : 55.000. Σύνολον διανυκτερεύσεων 110.000. Μέση διάρκεια παραμονῆς : ἡμέραι 2. Ὑπολογιζομένη ἀναλογία παραμονῆς εἰς ἀστικά ξενοδοχεῖα, ἐγκαταστάσεις ἐνδοχώρας καὶ αὐτόνομα συγκροτήματα 75-25-0.

Μὲ βάσιν τὰς ἀνωτέρω παραδοχὰς, διὰ τὴν διασπορὰν ἐκάστης κατηγορίας τουριστῶν ἀνὰ τὴν νῆσον, καὶ τὰς προτιμήσεις τουριστῶν εἰς ξενοδοχεῖα διαφόρων κατηγοριῶν (Πίναξ 7-29), ὑπολογίζεται κατωτέρω ἡ κατανομὴ τῶν προβλεπομένων ἐγκαταστάσεων εἰς τοὺς τρεῖς βασικοὺς τύπους αὐτῶν καὶ εἰς κατηγορίας, δι' ἓνα ἕκαστον ἐξ αὐτῶν.

Ἡ κατανομὴ αὕτη δεικνύεται συνοπτικῶς εἰς τὸν Πίνακα 7-31 καὶ εἰς τὸ Διάγραμμα 77, ἀναλυτικῶς δὲ διὰ μίαν ἐκάστην τῶν κατηγοριῶν τουριστῶν εἰς τοὺς Πίνακας VII-10 (Π) ἕως VII-15 (Π) εἰς τὸ Παράρτημα τῆς Μελέτης.

Μὲ βάσιν ἐπομένως τὴν εἰς τὸν Πίνακα 7-31 ἐμφαινόμενην κατανομήν τῶν κλινῶν τῶν προτεινομένων ἐγκαταστάσεων διανυκτερεύσεως, ἀναλόγως τοῦ τύπου αὐτῶν καὶ τοῦ βαθμοῦ πολυτελείας, εἶναι δυνατὸς ὁ προσδιορισμὸς τῶν σημείων εἰς τὰ ὁποῖα θὰ προταθῇ καὶ ἡ ἀνέγερσις τῶν ἐγκαταστάσεων αὐτῶν ὁ ὁποῖος καὶ ἀποτελεῖ τὸ ἀντικείμενον ἐπομένου κεφαλαίου.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-31 ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΛΙΝΩΝ ΕΙΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΣ ΕΙΣ ΚΡΗΤΗΝ-ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1965-1975. - ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΑΤΑ ΤΥΠΟΝ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ.

Έτος	Φάσις	Σύνολον Ἐτησίων Διανυκτερεύσεων Κρήτης	Ἀστικά Κέντρα					Ἐνδοχώρα			Αὐτόνομα Τουριστικά Συγκροτήματα					
			Συνολικός Ἀρ. Ἀπαιτούμενων Κλινῶν	Κατηγορία Ξενοδοχείου					Συνολικός Ἀρ. Ἀπαιτούμενων Κλινῶν	Κατηγορία		Συνολικός Ἀρ. Ἀπαιτούμενων Κλινῶν	Κατηγορία Ξενοδοχείου			
				Α	Β	Γ	Δ	Ε		Β	Γ		Α	Β	Γ	Δ
1965	I	357.060	1.300	250	375	445	175	55	275	125	150	725	135	200	250	140
1966		437.500	1.560	295	450	535	215	65	330	150	186	925	175	260	320	170
1967		580.250	2.040	390	595	700	280	75	430	190	240	1.300	250	375	450	225
1968		711.900	2.470	470	710	850	340	100	515	235	280	1.650	320	480	565	285
1969	II	867.450	2.950	560	850	1.020	400	120	640	280	360	2.075	400	600	720	350
1970		1.044.300	3.490	660	1.010	1.200	475	150	750	330	420	2.600	500	750	900	450
1971		1.315.060	4.350	830	1.250	1.500	600	170	900	400	500	3.400	660	1.000	1.170	570
1972	III	1.539.400	5.000	950	1.450	1.720	680	200	1.070	480	590	4.100	800	1.200	1.400	700
1973		1.778.160	5.730	1.090	1.660	1.975	780	225	1.230	540	690	4.800	950	1.400	1.650	800
1974		2.013.960	6.450	1.225	1.865	2.220	880	260	1.350	600	750	4.550	1.100	1.600	1.900	950
1975		2.260.000	7.200	1.360	2.070	2.470	1.000	300	1.500	675	825	6.300	1.225	1.850	2.175	1.050

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΣ

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΥΠΟΛΟΓΙΖΟΥΜΕΝΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΛΙΝΩΝ ΕΤΗΣΙΩΣ
ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΙΔΟΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΙ
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ

- Α
- Β
- Γ
- Δ
- Ε

ΑΣΤΙΚΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΝΔΟΧΩΡΑΣ

ΑΥΤΟΝΟΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ

δ. Αποδοτικότητα Προγραμματιζομένων Έγκαταστάσεων Διανυκτερεύσεως :

Ός ήδη ελέχθη, εις εκάστην περίπτωσιν προγραμματίζεται τοιοῦτος ἀριθμὸς κλινῶν, εις τρόπον ὥστε νὰ ικανοποιῆται ἡ ζήτησις τῆς περιόδου αἰχμῆς (Αὐγούστου), μὲ πληρότητα 100 %.

Ὁ ἀριθμὸς ὁμῶς τῶν πραγματοποιηθησομένων διανυκτερεύσεων κατὰ τοὺς λοιποὺς μῆνας-καὶ ἐπομένως καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπαιτουμένων κλινῶν (Κ)-θὰ εἶναι μικρότερος, τὸ δὲ ποσοστὸν πληρότητος ἐνὸς δεδομένου μηνὸς θὰ ἰσοῦται πρὸς :

$$\frac{K(\text{μηνὸς})}{\text{Σύνολον Διαθεσίμων Κλινῶν}} = \frac{M(\text{μηνὸς}) \Delta/30}{M(\text{Αὐγούστου}) \Delta/30} = \frac{M(\text{μηνὸς})}{M(\text{Αὐγούστου})}$$

ἦτοι, πρὸς τὸν λόγον τοῦ συντελεστοῦ ἐποχικῆς κατανομῆς τοῦ δεδομένου μηνὸς πρὸς τὸν συντελεστὴν ἐποχικῆς κατανομῆς τοῦ Αὐγούστου (0.1992).

Ὁ ἀριθμὸς τῶν προγραμματιζομένων κλινῶν ἐνὸς δεδομένου ἔτους, προσδιορίζεται καὶ τὸ σύνολον τῶν διαθεσίμων κλινῶν ἐτησίως καὶ ἐπομένως τὸ σύνολον τῶν δυναμένων νὰ πραγματοποιηθοῦν διανυκτερεύσεων.

Ἐὰν π.χ. ὁ ἀριθμὸς τῶν διαθεσίμων κλινῶν εἶναι Κ, $(K = \frac{0.1992 \Delta}{30})$ τὸ σύνολον τῶν δυνατῶν διανυκτερεύσεων ἐτησίως θὰ ἀνέλθῃ εἰς 12 X 30 Κ ἢ εἰς $\frac{12 \times 30 \times 0.1992 \Delta}{30} = 12 \times 0.1992 \Delta$.

Ὁ πραγματικὸς ὁμῶς ἀριθμὸς τῶν πραγματοποιηθησομένων διανυκτερεύσεων θὰ ἀνέλθῃ, εἰς τὸ αὐτὸ ἔτος, εἰς Δ καὶ ἐπομένως ἡ μέση ἐτησίᾳ πληρότης ὄλων τῶν προτεινομένων ἐγκαταστάσεων θὰ ἀνέλθῃ ² εἰς 42 % : ἦτοι εἰς ποσοστὸν ἄκρως χαμηλὸν διὰ τὴν ἐξασφάλισιν μίαν ἀποδοτικὴν λειτουργίαν ξενοδοχειακῆς ἐπιχειρήσεως.

Ἡ αἰτία τοῦ χαμηλοῦ αὐτοῦ μέσου ποσοστοῦ πληρότητος ὀφείλεται εἰς τὴν ἄνισον κατανομὴν τῆς ζητήσεως, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δημιουργεῖ τὴν ἀνάγκην ὑπάρξεως ἐνὸς ἠύξημένου δυναμικοῦ κλινῶν κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας, τὸ ὁποῖον ὁμῶς δὲν χρησιμοποιεῖται, παρὰ μερικῶς, κατὰ τὸ ὑπόλοιπον ἔτος.

Εἰς τοὺς Πίνακας VII -16(Π) ἕως VIII-21(Π) εἰς τὸ Παράρτημα τῆς Μελέτης, δεικνύεται δι' ἐκάστην κατηγορίαν τουριστῶν καὶ βάσει τῶν προβλεπομένων συντελεστῶν ἐποχικῆς κατανομῆς δι' ἐκάστην ἐξ αὐτῶν, ἡ προβλεπομένη μηνιαία ζήτησις εἰς κλίνας καὶ ἡ κατανομὴ αὐτῶν εἰς ἐγκαταστάσεις εἰς ἀστικά κέντρα, ἐνδοχώραν, καὶ αὐτόνομα τουριστικά συγκροτήματα.

Εἰς τὸν Πίνακα 7-32 κατωτέρω δεικνύεται συνοπτικῶς ὁ ἀπαιτούμενος συνολικὸς ἀριθμὸς κλινῶν, μηνιαίως, διὰ τὸ 1975 ὡς καὶ ἡ κατανομὴ τῆς μηνιαίας ζητήσεως εἰς ἀστικά κέντρα, ἐνδοχώραν καὶ αὐτόνομα συγκροτήματα.

¹ Κ' = Ἀριθμὸς Διαθεσίμων Κλινῶν.
 Κ = Ἀριθμὸς Ἀπαιτουμένων Κλινῶν Δεδομένου Μηνὸς
 Δ = Προβλεπόμενος Ἀριθμὸς Ἐτησίων Διανυκτερεύσεων
 Μ = Ἐποχικὸς Συντελεστὴς Δεδομένου Μηνὸς
 ΜΔ = Προβλεπόμενος Ἀριθμὸς Διανυκτερεύσεων Δεδομένου Μηνὸς

Ἐπομένως $K = \frac{M\Delta}{30}$ καὶ τὸ ποσοστὸν πληρότητος (Π) ἰσοῦται εἰς ἐκάστην

περίπτωσιν πρὸς $\Pi = \frac{K}{K'}$

$$\frac{\Delta}{12 \times 0.1992 \Delta} = \frac{1}{12 \times 0.1992} = \frac{1}{2.39} = 0.42$$

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-32 ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΛΙΝΩΝ ΜΗΝΙΑΙΩΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΦΑΣΕΩΣ (1975) ΤΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ — ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΙΣ ΒΑΣΙΚΟΥΣ ΤΥΠΟΥΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ.

Μ Η Ν	ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΛΙΝΩΝ ΕΙΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΣ ΕΙΣ :			
	ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ	ΕΝΔΟΧΩΡΑΝ	ΑΥΤΟΝΟΜΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ	ΣΥΝΟΛΟΝ
Ἰανουάριος.....	965	230	270	1.465
Φεβρουάριος.....	1.045	240	290	1.575
Μάρτιος.....	1.435	330	420	2.185
Ἀπρίλιος.....	2.990	650	1.380	5.020
Μάιος.....	3.010	590	2.160	5.760
Ἰούνιος.....	4.530	1.075	4.205	9.810
Ἰούλιος.....	6.115	1.300	5.105	12.520
Αὐγούστου.....	7.200	1.500	6.300	15.000
Σεπτέμβριος.....	4.965	1.100	4.435	10.500
Ὀκτώβριος.....	2.840	605	2.700	6.150
Νοέμβριος.....	1.595	360	1.135	3.090
Δεκέμβριος.....	1.520	360	420	2.300

(Ἀριθμοὶ Στρογγυλευμένοι)

Ἡ κατανομὴ τῆς μηνιαίας ζητήσεως τοῦ συνόλου τῶν κλινῶν καὶ ἀναλυτικῶς εἰς ἐγκαταστάσεις εἰς ἀστικά κέντρα καὶ αὐτόνομα τουριστικά συγκροτήματα δεικνύεται ἐπίσης καὶ εἰς τὸ Διάγραμμα 78. Ἐκ τοῦ σχήματος τῶν καμπυλῶν καὶ μόνον, εἶναι προφανῆς ἡ ἀνισότης τῆς κατανομῆς τῆς ζητήσεως καὶ ἡ συγκέντρωσις αὐτῆς κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας.

Ὡς ἐλέχθη, δύο τρόποι προτείνονται διὰ τὴν δημιουργίαν προϋποθέσεων αἱ ὁποῖαι θὰ ἐξασφαλίσουν ἰκανοποιητικὸν μέσον ποσοστὸν πληρότητος.

1. Ἡ λειτουργία τμήματος τοῦ ξενοδοχειακοῦ δυναμικοῦ ἐπὶ ὠρισμένην μόνον περίοδον, καί,
2. Ἡ λειτουργία ὠρισμένων μονάδων αἱ ὁποῖαι λόγῳ τῆς φύσεώς των δὲν ἀπαιτοῦν ὑψηλὸν ποσοστὸν πληρότητος διὰ τὴν ἀποδοτικὴν των λειτουργίαν.

Ἡ κατανομὴ τῶν προτεινομένων ἐγκαταστάσεων εἰς περιόδους λειτουργίας καὶ εἰς βασικά εἶδη ἔχει λεπτομερῶς ὡς κάτωθι :

1. ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ : Ἐως τὸ 1975 προβλέπεται ὅτι θὰ ἀπαιτηθοῦν εἰς τὰ Ἀστικά Τουριστικά Κέντρα τῆς νήσου 7.200 κλίνας (ἐκ τῶν ὁποίων : 1.360 Α' τάξεως, 2.070 Β' τάξεως, 2.470 Γ' τάξεως, 1.000 Δ' τάξεως καὶ 300 Ε' τάξεως).

Ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἰκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ Αὐγούστου (μηνὸς αἰχμῆς). Ὡς εἶναι δὲ ἐμφανῆς καὶ ἐκ τοῦ ἀντιστοίχου διαγράμματος τοῦ Πίνακος 78, ἡ προβλεπομένη ζήτησις πίπτει εἰς χαμηλότατα ἐπίπεδα κατὰ τοὺς χειμερινοὺς μῆνας, δεδομένου ὅτι αἱ δυνατότητες δημιουργίας χειμερινῆς τουριστικῆς κινήσεως εἶναι περιορισμένα, παρ' ὅλας τὰς εὐνοϊκώτερας κλιματικὰς συνθήκας, τόσον λόγῳ τῆς περιορισμένης ζητήσεως κατὰ τοὺς χειμερινοὺς μῆνας, ὅσον καὶ διότι ἡ Κρήτη δὲν ἔχει τὴν μεγάλην βᾶσιν ἐγκαταστάσεων ψυχαγωγίας καὶ ἀναψυχῆς, τὴν ὁποίαν διαθέτει π.χ. ἡ Ριβιέρα.

Διὰ νὰ ἐξασφαλισθῇ μία ἰκανοποιητικὴ μέση πληρότης εἰς τὰ ἀστικά τουριστικά κέντρα, προτείνεται ἡ καθιέρωσις τεσσάρων περιόδων ἐτησίως λειτουργίας τῶν ξενοδοχειακῶν ἐγκαταστάσεων, εἰς ἐκάστην τῶν ὁποίων θὰ λειτουργῇ καὶ ἐν προκαθορισμένον ποσοστὸν τοῦ δυναμικοῦ. Αἱ τέσσαρες αὗται περίοδοι θὰ εἶναι :

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α : Ὑψηλὴ τουριστικὴ περίοδος (Ἰούνιος, Ἰούλιος, Αὐγούστου καὶ Σεπτέμβριος).

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β : Μέση τουριστικὴ περίοδος (Μάιος καὶ Ὀκτώβριος).

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ : Χαμηλὴ τουριστικὴ περίοδος (Μάρτιος, Ἀπρίλιος καὶ Νοέμβριος).

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ : Μὴ τουριστικὴ περίοδος (Δεκέμβριος, Ἰανουάριος καὶ Φεβρουάριος).

Παραλλήλως, προτείνεται ὁ διαχωρισμὸς τῶν ξενοδοχειακῶν ἐγκαταστάσεων εἰς τέσσαρας ὁμάδας, ἐκάστη τῶν ὁποίων θὰ λειτουργῇ ἐπὶ ὠρισμένον, προκαθορισμένον ἀριθμὸν περιόδων.

Τὸ ποσοστὸν τοῦ δυναμικοῦ κλινῶν, τοῦ ὁποίου προτείνεται ἡ λειτουργία εἰς ἐκάστην περίοδον ἐμφαίνεται εἰς τὸν Πίνακα 7-33 κατωτέρω.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-33 ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΕΡΙΟΔΩΝ ΕΤΗΣΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ.

Περίοδος Λειτουργίας	Ἐγκαταστάσεις ἐν Λειτουργίᾳ		Ὅμαδες ξενοδοχείων ἐν Λειτουργίᾳ
	Ποσοστὸν Συνολικοῦ Δυναμικοῦ	Ἀριθμὸς Κλινῶν (1975)	
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α (Ἰούνιος, Ἰούλιος, Αὐγούστου καὶ Σεπτέμβριος)	100%	7.200	1η : (1.800 κλίνας) 2α : (1.450 ») 3η : (1.800 ») 4η : (2.150 »)
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β Μάιος καὶ Ὀκτώβριος)	70%	5.050	1η : (1.800 κλίνας) 2α : (1.450 ») 3η : (1.800 »)
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ (Μάρτιος, Ἀπρίλιος καὶ Νοέμβριος)	45%	3.250	1η : (1.800 κλίνας) 2α : (1.450 »)
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ (Ἰανουάριος, Φεβρουάριος καὶ Δεκέμβριος)	25%	1.800	1η : (1.800 κλίνας)

Οὕτω, ἡ πρώτη ὁμάς ξενοδοχείων, συνολικοῦ δυναμικοῦ 1.800 κλινῶν, θὰ λειτουργῇ ἐπὶ δώδεκα μῆνας. Ἡ δευτέρα ὁμάς, δυναμικοῦ 1.450 κλινῶν, θὰ λειτουργῇ ἐπὶ ἐννέα μῆνας, ἡ τρίτη ὁμάς, μὲ 1.800 κλίνας, θὰ λειτουργῇ ἐπὶ ἑξάμηνον, καὶ ἡ τετάρτη ὁμάς, δυναμικότητος 2.150 κλινῶν, θὰ λειτουργῇ κατὰ τοὺς θερινοὺς μόνον μῆνας.

Ἡ κατανομὴ αὕτη, δεικνυμένη καὶ εἰς τὸ ἀντίστοιχον διάγραμμα τοῦ Πίνακος 78, δημιουργεῖ τὰς ἀκολουθοῦσας προϋποθέσεις διὰ τὴν αὔξησιν τοῦ μέσου ποσοστοῦ πληρότητος τῶν ξενοδοχειακῶν ἐγκαταστάσεων.

α) Το σύνολον τών διαθεσίμων κλινών και αντίστοιχως τών δυναμένων να πραγματοποιηθούσιν κατά την διάρκειαν τοῦ 1975 διανυκτερεύσεων θά ἀνέλθῃ εἰς :

$$30 (4 \times 7.200 + 2 \times 5.050 + 3 \times 3.250 + 3 \times 1.800) = 1.621.500$$

Ἐπίσης, ὁ ἀριθμὸς τών προβλεπομένων διὰ τὸ 1975 διανυκτερεύσεων ἀνέρχεται εἰς 1.146.000 καὶ ἐπομένως τὸ σύνθετον μέσον ποσοστὸν πληρότητος διὰ τὸ σύνολον τών ἐγκαταστάσεων θά ἀνέλθῃ εἰς $\frac{1.146.000}{1.621.500} = 70,7\%$, ἤτοι εἰς ποσοστὸν ἀπολύτως ἱκανοποιητικόν.

β) Τὸ μέσον ποσοστὸν πληρότητος τών διαφόρων ἐγκαταστάσεων, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς λειτουργίας αὐτῶν, μεταβάλλεται ἀπὸ μηνὸς εἰς μῆνα, καθὼς αὐξάνει ἢ ζήτησις κλινῶν ἀφ' ἑνός, καὶ προστίθενται νέαι διαθέσιμοι κλῖναι ἀφ' ἑτέρου. Εἰς τὸν Πίνακα 7-34 δεικνύεται τὸ σύνθετον μέσον ποσοστὸν πληρότητος ὅλων τών ἐγκαταστάσεων, ὡς ἐπίσης καὶ ὁ ἀριθμὸς τών διαθεσίμων καὶ χρησιμοποιουμένων κλινῶν μηνιαίως, διὰ μίαν ἐκάστην τῶν τεσσάρων ὁμάδων.

Βάσει τῶν στοιχείων τοῦ Πίνακος, 7-34 ἡ μέση ἐτησίᾳ πληρότης ἐκάστης ὁμάδος τῶν προτεινομένων ξενοδοχειακῶν ἐγκαταστάσεων παρουσιάζεται ὡς κάτωθι :

1η ΟΜΑΣ : (Λειτουργία Δωδεκάμηνος-Δυναμικὸν Κλινῶν : 1.800).
Σύνολον δυνατῶν διανυκτερεύσεων : 12 μῆνες X 30 ἡμέρας X 1.800 = 648.000
Σύνολον προβλεπομένων διανυκτερεύσεων : 30 X 14.635 = 439.050.
Μέσον ἐτήσιον ποσοστὸν πληρότητος : 67,7 %.

2α ΟΜΑΣ : (Λειτουργία ἑνεαμηνος-Δυναμικὸν Κλινῶν : 1.450).
Σύνολον δυνατῶν διανυκτερεύσεων : 9 μῆνες X 30 ἡμέρας X 1.450 = 391.500.
Σύνολον προβλεπομένων διανυκτερεύσεων : 30 X 8.945 = 268.350.
Μέσον ἐτήσιον ποσοστὸν πληρότητος : 68,6 %.

3η ΟΜΑΣ : (Λειτουργία ἑξαμηνος-Δυναμικὸν Κλινῶν : 1.800).
Σύνολον δυνατῶν διανυκτερεύσεων : 6 μῆνες X 30 ἡμέρας X 1.800 = 270.000.
Σύνολον προβλεπομένων διανυκτερεύσεων : 30 X 7.785 = 233.550.
Μέσον ἐτήσιον ποσοστὸν πληρότητος : 86,5 %.

4η ΟΜΑΣ : (Λειτουργία τετράμηνος-Δυναμικὸν Κλινῶν : 2.150).
Σύνολον δυνατῶν διανυκτερεύσεων : 4 μῆνες X 30 ἡμέρας X 2.150 = 258.000.
Σύνολον προβλεπομένων διανυκτερεύσεων : 30 X 6.820 = 204.600.
Μέσον ἐτήσιον ποσοστὸν πληρότητος : 79,2 %.

Αἱ ἐγκαταστάσεις διανυκτερεύσεως τῆς πρώτης καὶ δευτέρας ὁμάδος θά ἀποτελοῦνται ἀπὸ κανονικὰ ξενοδοχεῖα (Α, Β, Γ, Δ καὶ Ε κατηγορίας), τὸ δὲ ἐξασφαλισθὲν μέσον ποσοστὸν πληρότητος εἶναι τοιοῦτου ὕψους, ὥστε νὰ ἐξασφαλίσῃ ἀποδοτικὴν λειτουργίαν, ἀπόσβεσιν τῶν ἐπενδυθησομένων κεφαλαίων καὶ κέρδος.

Αἱ ἐγκαταστάσεις τῆς τρίτης ὁμάδος ἔχουν μὲν μεγαλύτερον μέσον ποσοστὸν πληρότητος κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἑξαμηνίου λειτουργίας τῶν, ἀναγκάζονται ὅμως νὰ ἀπορροφήσῃ ὠρισμένας παγίους ἐτησίως δαπάνας (ἀποσβέσεις, ἀσφάλειαν κλπ.), εἰς ἕξ μῆνας, ἐναντι τῶν ἑννέα ἢ δώδεκα τῶν δύο πρώτων ὁμάδων. Διὰ τὸν λόγον αὐτόν, ὁ προγραμματισμὸς τῶν κλινῶν ἐγένετο κατὰ τρόπον ὥστε νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ κάλυψις τῶν προσθέτων αὐτῶν δαπανῶν.

Τὰ ξενοδοχεῖα τῆς τετάρτης ὁμάδος τῶν ὁποίων αἱ ἐγκαταστάσεις θά λειτουργοῦν ἐπὶ τέσσαρας μόνον μῆνας θά ἦτο ἀδύνατον νὰ καλύψουν τὰς τρεχούσας καὶ παγίους ἐτησίως δαπάνας αὐτῶν, ἐντὸς τῆς βραχείας περιόδου λειτουργίας καὶ μὲ μέσον ποσοστὸν πληρότητος 100 %. Διὰ τὸν λόγον αὐτόν, αἱ προβλεπόμεναι εἰς τὴν ὁμάδα αὐτὴν ἐγκαταστάσεις θά ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἐφεδρικός τοιαύτας, αἱ ὁποῖαι δὲν ἀπαιτοῦν ὑψηλὸν ποσοστὸν πληρότητος διὰ

τὴν ἀποδοτικὴν τῶν λειτουργίαν, εἴτε λόγῳ τῆς εὐθηνότερας κατασκευῆς τῶν, εἴτε λόγῳ μειωμένων προσφερομένων ὑπηρεσιῶν. Εἰς τὴν τετάρτην ὁμάδα συμπεριλαμβάνονται ἐνοικιαζόμενα δωμάτια, διαμερίσματα, κατασκηνώσεις Camping, ξεῶνες κλπ. Λαμβανομένων δὲ ὑπ' ὄψιν τῶν μικροτέρων λειτουργικῶν δαπανῶν καὶ τῶν χαμηλοτέρων ἀρχικῶς ἐπενδύσεων, τὸ ἐξασφαλιζόμενον ποσοστὸν 79,2 % εἶναι ἱκανοποιητικώτατον.

2. ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΝΔΟΧΩΡΑΣ : Αἱ ἐγκαταστάσεις ἐνδοχώρας ἀποτελοῦνται ἀπὸ μικρὰ ξενοδοχεῖα, Σπίτια τοῦ χωριοῦ, ἐγκαταστάσεις διανυκτερεύσεως (δίκλινα δωμάτια), ἐντὸς περιπτέρων, ξεῶνας Μονῶν καὶ Ὀρεινὰ καταφύγια. Βάσει τῶν στοιχείων τοῦ Πίνακος 7-32 ἡ μέση ἐτησίᾳ πληρότης τῶν προγραμματιζομένων ἐγκαταστάσεων διανυκτερεύσεως εἰς τὴν ἐνδοχώραν τῆς νήσου θά ἀνέλθῃ εἰς 46,4 %, ποσοστὸν τὸ ὅποιον, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς φύσεως τῶν ἐγκαταστάσεων αὐτῶν, τῆς μικρᾶς ἀρχικῆς ἐπενδύσεως καὶ τῶν χαμηλῶν λειτουργικῶν δαπανῶν, εἶναι ἱκανοποιητικόν.

3. ΑΥΤΟΝΟΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ : Ὁ προγραμματισμὸς τῶν κλινῶν εἰς αὐτόνομα τουριστικὰ συγκροτήματα παρουσιάζει τὰς αὐτὰς δυσχερεῖας μὲ τὸν προγραμματισμὸν τῶν ξενοδοχείων τῶν ἀστικῶν κέντρων.

Μέχρι τοῦ 1975 προβλέπεται ὅτι θά ἀπαιτηθούσιν εἰς Αὐτόνομα Τουριστικὰ Συγκροτήματα 6.300 κλῖναι (ἐκ τῶν ὁποίων 1.225 Α' τάξεως, 1.850 Β' τάξεως, 2.175 Γ' τάξεως καὶ 1.050 Δ' τάξεως).

Τὸ δυναμικὸν αὐτὸν ἀπαιτεῖται διὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν ζήτησιν αἰχμῆς (τοῦ Αὐγούστου). Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπαιτουμένων κλινῶν ἐκάστου μηνὸς δεικνύεται εἰς τὸ ἀντίστοιχον διάγραμμα τοῦ Πίνακος 78, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὸν Πίνακα 7-32. Ὡς εἶναι ἐμφανὲς ἐκ τοῦ διαγράμματος, ἡ ζήτησις πίπτει ἀποτόμως μεταξὺ Ὀκτωβρίου καὶ Ἀπριλίου.

Διὰ νὰ ἐξασφαλισθῇ μία ἱκανοποιητικὴ μέση πληρότης εἰς τὰς προτεινομένας ἐγκαταστάσεις, διαχωρίζεται τὸ ξενοδοχειακὸν δυναμικὸν εἰς πέντε ὁμάδας ξενοδοχείων, ἐκάστη τῶν ὁποίων θά λειτουργῇ ἐπὶ ὠρισμένον χρονικὸν διάστημα.

Οὕτω, ἡ πρώτη ὁμάς, δυναμικότητος 500 κλινῶν, θά λειτουργῇ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους. Ἡ δευτέρα ὁμάς, δυναμικότητος ἐπίσης 500 κλινῶν, θά λειτουργῇ ἐπὶ δεκάμηνον (Μάρτιον ἕως Δεκέμβριον), ἡ τρίτη ὁμάς, δυναμικότητος 1.000 κλινῶν, θά λειτουργῇ ἐπὶ ὀκτάμηνον (Ἀπρίλιον ἕως Νοέμβριον), ἡ τετάρτη ὁμάς (2.200 κλῖναι) θά λειτουργῇ ἐπὶ ἕξ μῆνας (Μάιον ἕως Ὀκτώβριον), ἡ δὲ πέμπτη ὁμάς (2.100 κλῖναι) θά λειτουργῇ κατὰ τοὺς τέσσαρας μῆνας τῆς ἡυξημένης τουριστικῆς ζητήσεως, ἤτοι ἀπὸ Ἰούνιον ἕως Σεπτέμβριον.

Ἀναλυτικῶς τὸ προτεινόμενον πρόγραμμα λειτουργίας τῶν ἑαυτονόμων Τουριστικῶν Συγκροτημάτων ἔχει ὡς ἑξῆς

$$\frac{(230 + 240 + 330 + 650 + 590 + 1075 + 1300 + 1500 + 1100 + 605 + 360 + 360)}{12 + 1500} = 0,464$$

Ἡ Αἱ περίοδοι κινήσεως τῶν αὐτονόμων τουριστικῶν συγκροτημάτων διαφέρουν ἐκείνων, τῶν ξενοδοχείων τῶν ἀστικῶν κέντρων. Αἱ περίοδοι ὑψηλῆς κινήσεως (ἀπὸ Ἰούνιον ἕως Σεπτέμβριον) καὶ μέσης κινήσεως (Μάιος καὶ Ὀκτώβριος) συμπίπτουν εἰς τὰς δύο περιπτώσεις. Ἡ περίοδος ὁμοῦ χαμηλῆς κινήσεως, ἡ ὁποία εἰς τὰς πόλεις διαρκεῖ ἐπὶ τριμήνιον, εἰς τὰ αὐτόνομα συγκροτήματα παρατηρεῖται μόνον κατὰ τὸν Ἀπρίλιον καὶ Νοέμβριον. Ἡ μὴ τουριστικὴ περίοδος διαρκεῖ ἐπὶ τετράμηνον (Δεκέμβριον ἕως Μάρτιον) μὲ μεγάλην πτώσιν κατὰ τὸν Ἰανουάριον καὶ Φεβρουάριον.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-34 ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟΣ ΜΕΣΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΩΝ ΚΛΙΝΩΝ ΗΜΕΡΗΣΙΩΣ ΚΑΘ' ΕΚΑΣΤΟΝ ΜΗΝΑ ΥΠΟ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ.

Περίοδος	Μ ἢ ν	Μέσον Ποσοστὸν Πληρότητος	Προβλεπόμενος Ἀριθμὸς Κλινῶν ἐν Λειτουργίᾳ				Προβλεπόμενος Ἀριθμὸς Χρησιμοποιουμένων Κλινῶν				
			1η ΟΜΑΣ	2α ΟΜΑΣ	3η ΟΜΑΣ	4η ΟΜΑΣ	1η ΟΜΑΣ	2α ΟΜΑΣ	3η ΟΜΑΣ	4η ΟΜΑΣ	ΣΥΝΟΛΟΝ
Δ	Ἰανουάριος	53,6%	1.800	—	—	—	965	—	—	—	965
Δ	Φεβρουάριος	58,2%	1.800	—	—	—	1.045	—	—	—	1.045
Γ	Μάρτιος	44,1%	1.800	1.450	—	—	795	640	—	—	1.435
Γ	Ἀπρίλιος	92,0%	1.800	1.450	—	—	1.655	1.335	—	—	2.990
Β	Μάιος	59,6%	1.800	1.450	1.800	—	1.070	865	1.070	—	3.005
Β	Ἰούνιος	63,0%	1.800	1.450	1.800	2.150	1.135	915	1.135	1.355	4.540
Α	Ἰούλιος	85,0%	1.800	1.450	1.800	2.150	1.530	1.230	1.530	1.830	6.120
Α	Αὐγούστος	100,0%	1.800	1.450	1.800	2.150	1.800	1.450	1.800	2.150	7.200
Α	Σεπτέμβριος	69,0%	1.800	1.450	1.800	2.150	1.240	985	1.240	1.485	4.950
Β	Ὀκτώβριος	56,2%	1.800	1.450	1.800	—	1.010	815	1.010	—	2.835
Γ	Νοέμβριος	49,0%	1.800	1.450	—	—	880	710	—	—	1.590
Δ	Δεκέμβριος	84,0%	1.800	—	—	—	1.510	—	—	—	1.510
	Σύνολον ¹		21.600	13.050	9.000	8.600	14.635	8.945	7.785	6.820	

¹ Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν δυνατῶν καὶ τῶν προβλεπομένων διανυκτερεύσεων ἐτησίως, ἐκάστης ὁμάδος ξενοδοχείων, εἶναι δυνατόν νὰ προσδιορισθῇ διὰ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τοῦ «Συνόλου» ἐκάστης στήλης ἐπὶ 30.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-35 ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΕΡΙΟΔΩΝ ΕΤΗΣΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΑΥΤΟΝΟΜΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΩΝ.

Περίοδος Λειτουργίας	Έγκαταστάσεις εν Λειτουργία		Όμαδες ξενοδοχείων εν λειτουργία
	Ποσοστόν Συνολικού Δυναμικού	Αριθμός Κλινών (1975)	
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α' (Ιούνιος, Ιούλιος, Αύγουστος, Σεπτέμβριος)	100%	6.300	1η : 500 κλίναι 2α : 500 » 3η : 1.000 » 4η : 2.200 » 5η : 2.100 »
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' (Μάιος και Οκτώβριος)	66,5%	4.200	1η : 500 κλίναι 2α : 500 » 3η : 1.000 » 4η : 2.220 »
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ' (Απρίλιος και Νοέμβριος)	32%	2.000	1η : 500 κλίναι 2α : 500 » 3η : 100 »
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ' (Μάρτιος και Δεκέμβριος)	16%	1.000	1η : 500 κλίναι 2α : 500 »
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Ε' (Ιανουάριος και Φεβρουάριος)	8%	500	1η : 500 κλίναι

Βάσει των στοιχείων του Πίνακος 7-36, η μέση ετήσια πληρότης εκάστης ομάδος ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων των προτεινομένων αυτόνομων τουριστικών συγκροτημάτων παρουσιάζεται ως κάτωθι :

1η ΟΜΑΣ : (Λειτουργία Δωδεκάμηνης-Δυναμικών Κλινών 500).

Σύνολον Δυνατών Διανυκτερεύσεων : 12 μήνες X 30 ημέρας X 500 = 180.000.

Σύνολον Προβλεπομένων Διανυκτερεύσεων : 30 X 3.780 = 113.400.

Μέσον Έτησιον Ποσοστόν Πληρότητας : 63.22 %.

2α ΟΜΑΣ : (Λειτουργία Δεκάμηνης-Δυναμικών Κλινών 500).

Σύνολον Δυνατών Διανυκτερεύσεων : 10 μήνες X 20 ημέρας X 500 = 150.000.

Σύνολον Προβλεπομένων Διανυκτερεύσεων : 30 X 3.220 = 96.600.

Μέσον Έτησιον Ποσοστόν Πληρότητας : 64.5 %.

3η ΟΜΑΣ : (Λειτουργία Οκτάμηνης-Δυναμικών Κλινών 1.000).

Σύνολον Δυνατών Διανυκτερεύσεων : 8 μήνες X 30 ημέρας X 1.000 = 240.000.

Σύνολον Προβλεπομένων Διανυκτερεύσεων : 30 X 5.600 = 168.000.

Μέσον Έτησιον Ποσοστόν Πληρότητας : 70.1 %.

4η ΟΜΑΣ : (Λειτουργία Έξάμηνης-Δυναμικών Κλινών 2.200).

Σύνολον Δυνατών Διανυκτερεύσεων : 6 μήνες X 30 ημέρας X 2.200 = 399.600.

Σύνολον Προβλεπομένων Διανυκτερεύσεων : 30 X 9.560 = 286.800.

Μέσον Έτησιον Ποσοστόν Πληρότητας : 71.6 %.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-36 ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟΣ ΜΕΣΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΩΝ ΚΛΙΝΩΝ ΗΜΕΡΗΣΙΩΣ ΚΑΘ' ΕΚΑΣΤΟΝ ΜΗΝΑ ΥΠΟ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΑΥΤΟΝΟΜΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΩΝ.

Μ ή ν	Μέσον Ποσοστόν Πληρότητας	Προβλεπόμενος Αριθμός Κλινών εν Λειτουργία					Προβλεπόμενος Αριθμός Χρησιμοποιούμενων Κλινών				
		1η ΟΜΑΣ	2α ΟΜΑΣ	3η ΟΜΑΣ	4η ΟΜΑΣ	5η ΟΜΑΣ	1η ΟΜΑΣ	2α ΟΜΑΣ	3η ΟΜΑΣ	4η ΟΜΑΣ	5η ΟΜΑΣ
Ιανουάριος	53,6%	500	—	—	—	—	270	—	—	—	—
Φεβρουάριος	57,5%	500	—	—	—	—	290	—	—	—	—
Μάρτιος	41,9%	500	500	—	—	—	210	210	—	—	—
Απρίλιος	69,0%	500	500	1.000	—	—	345	345	690	—	—
Μάιος	51,4%	500	500	1.000	2.200	—	260	260	515	1.130	—
Ιούνιος	67,0%	500	500	1.000	2.200	2.100	335	335	670	1.475	1.410
Ιούλιος	81,0%	500	500	1.000	2.200	2.100	405	405	810	1.785	1.700
Αύγουστος	100,0%	500	500	1.000	2.200	2.100	500	500	1.000	2.200	2.100
Σεπτέμβριος	70,4%	500	500	1.000	2.200	2.100	350	350	705	1.550	1.480
Οκτώβριος	64,5%	500	500	1.000	2.200	—	320	320	645	1.420	—
Νοέμβριος	56,7%	500	500	1.000	—	—	285	285	565	—	—
Δεκέμβριος	42,0%	500	500	—	—	—	210	210	—	—	—
Σύνολον ¹		6.000	5.000	8.000	13.200	8.400	3.780	3.220	5.600	9.560	6.690

¹ Ο συνολικός αριθμός των δυνατών και των προβλεπομένων διανυκτερεύσεων ετησίως εκάστης Όμαδος ξενοδοχείων, είναι δυνατόν να προσδιορισθῆ διὰ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τοῦ «Συνόλου» εκάστης στήλης ἐπὶ 30.

5η ΟΜΑΣ : (Λειτουργία Τετράμηνης-Δυναμικὸν Κλινῶν 2.100).

Σύνολον Δυνατῶν Διανυκτερεύσεων : 4 μήνες X 30 ημέρας X 2.100 = 252.000.

Σύνολον Προβλεπομένων Διανυκτερεύσεων : 30 X 6.690 = 200.700.

Μέσον Έτησιον Ποσοστόν Πληρότητας : 79.5 %.

Αἱ ἐγκαταστάσεις διανυκτερεύσεων τῶν τεσσάρων πρώτων ομάδων ξενοδοχείων τῶν προτεινομένων αυτόνομων τουριστικῶν συγκροτημάτων θὰ ἀποτελοῦνται ἀπὸ κανονικὰ ξενοδοχεῖα, Bungalows κλπ., πολυτελείας Α', Β' καὶ Γ' κατηγορίας. Ἀντιθέτως αἱ ἐγκαταστάσεις τῆς πέμπτης ομάδος θὰ ἀποτελοῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ κατασκηνώσεις τύπου Club Mediteranee.

Ἐκαστον Αυτόνομον Συγκρότημα, λόγῳ τοῦ σχετικῶς μεγάλου ἀριθμοῦ κλινῶν, θὰ διαθέτῃ μονάδας εἰς περισσοτέρας τῆς μιᾶς ομάδος ξενοδοχείων. Οὕτω, π.χ. εἰς τὸ προτεινόμενον εἰς Ἁγίαν Πελαγίαν Ἡρακλείου Συγκρότημα, συνολικῆς δυναμικότητος 1.000 κλινῶν, 100 κλίναι θὰ ἦτο δυνατόν νὰ λειτουργοῦν συνεχῶς (1η Όμας), ἕτεροι 100 νὰ λειτουργοῦν ἐπὶ δεκάμηνον (2α Όμας) κ.ο.κ.

Τὸ ἐπιτυγχανόμενον μέσον ποσοστόν πληρότητας διὰ τὰς τέσσαρας πρώτας ομάδας ξενοδοχείων (63.2 %, 64.5 %, 70.1 %, καὶ 71.6 %) εἶναι γενικῶς ἱκανοποιητικὸν καὶ ἐπιτρέπει τὴν οικονομικῶς ἀποδοτικὴν λειτουργίαν τῶν ἐπιχειρήσεων. Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ προβλεπομένη μέση πληρότης τῶν ξενοδοχείων τῆς πρώτης καὶ δευτέρας ομάδος εἶναι κάπως χαμηλὴ, αἱ ἐγκαταστάσεις αὐταὶ ὅμως εἶναι μικραὶ εἰς δυναμικὸν καὶ ἐπὶ πλέον δὲν ἀποτελοῦν ἀνεξαρτήτους μονάδας, ἀλλὰ τμήματα λειτουργοῦντα κατὰ τοὺς χειμερινούς μῆνας ὁλοκληρῶν συγκροτημάτων καὶ ἐπομένως ἡ μέση ετήσια πληρότης τοῦ συγκροτήματος (τὸ ὅποιον καὶ θὰ διαθέτῃ ξενοδοχειακὰς μονάδας εἰς περισσοτέρας τῆς μιᾶς ομάδος) θὰ εἶναι ὑψηλότερα.

Αἱ ἐγκαταστάσεις τῆς πέμπτης ομάδος παρουσιάζουν μέσην πληρότητα 80 %. Λόγῳ τῆς μικρᾶς περιόδου λειτουργίας αὐτῶν (τετράμηνος), τὸ ποσοστόν αὐτὸ εἶναι χαμηλὸν προκειμένου περὶ κανονικῶν ἐγκαταστάσεων, διότι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀπορροφήσῃ τὰ πάγια ἐτήσια ἔξοδα. Τὸ μεγαλύτερον ὅμως ποσοστόν τῶν ἐγκαταστάσεων αὐτῶν (1.800 κλίναι ἐκ τῶν 2.100) θὰ ἀποτελήται ἀπὸ κατασκηνώσεις καὶ ἄλλας ἐγκαταστάσεις ἐκ προχείρου ὑλικοῦ, αἱ ὅποια ἀπαιτοῦν μικρότερον μέσην πληρότητα διὰ τὴν ἀποδοτικὴν των λειτουργίαν.

Ἡ ὡς ἄνω κατανομή, ἡ ὅποια δεικνύεται καὶ εἰς τὸ ἀντίστοιχον διάγραμμα τοῦ Πίνακος 78, δημιουργεῖ τὴν ἐξῆς κατάστασιν πληρότητος, διὰ τὰς προτεινομένας ἐγκαταστάσεις :

α) Τὸ σύνολον τῶν διαθέσιμων κλινῶν, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, καὶ τῶν δυναμένων νὰ πραγματοποιηθοῦν διανυκτερεύσεων θὰ ἀνέλθῃ εἰς :

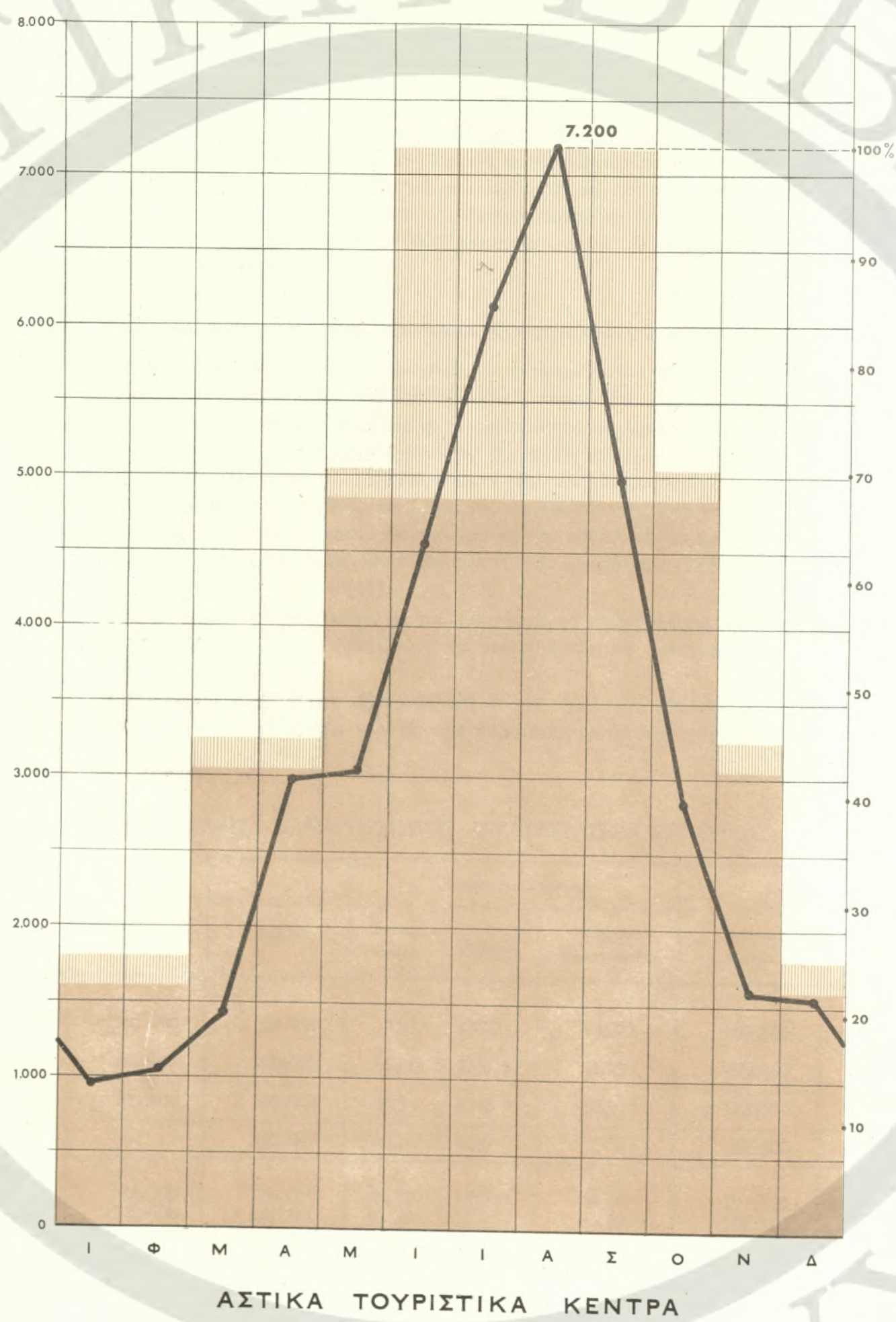
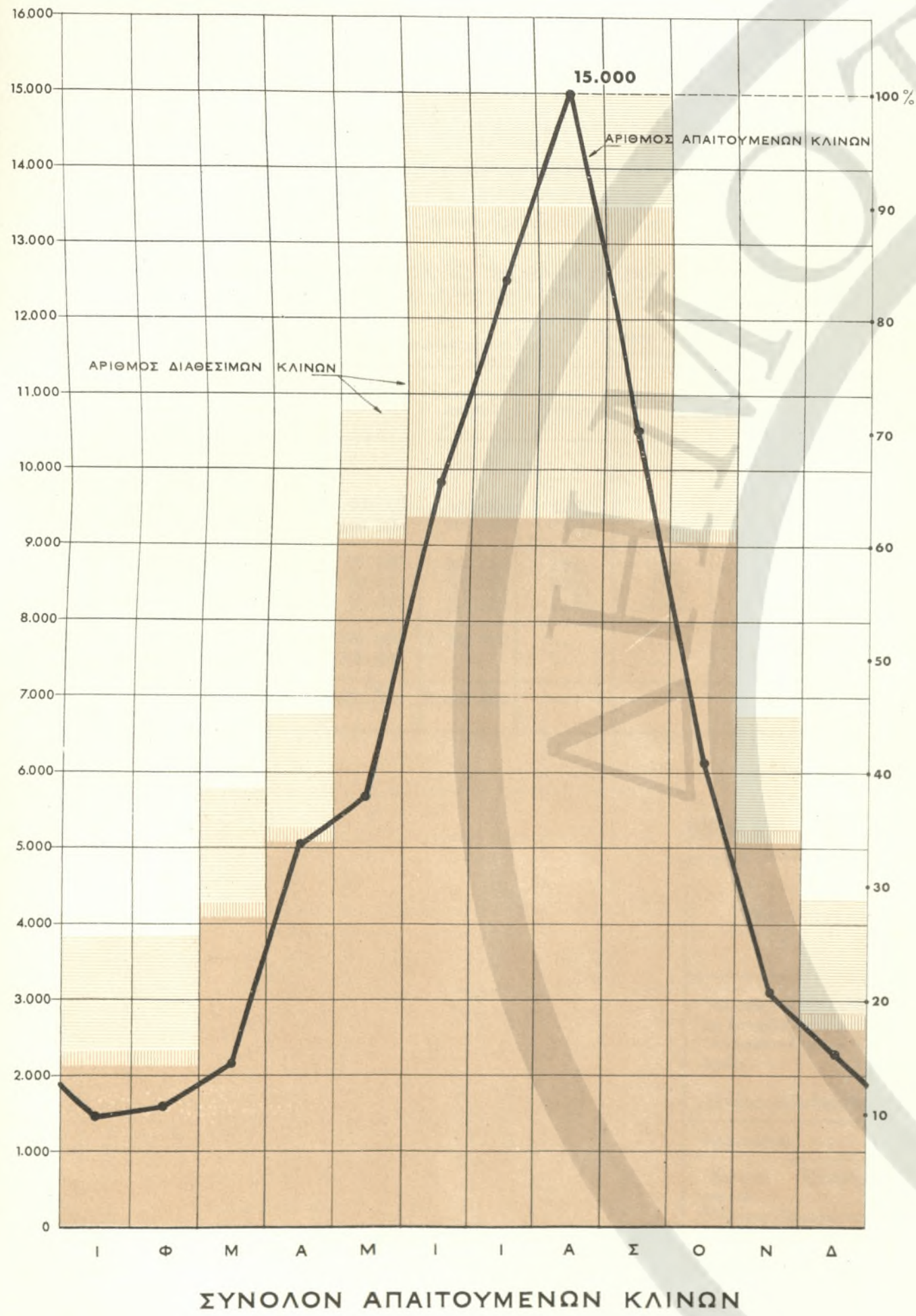
$30(4 \times 6.300 + 2 \times 4.200 + 2 \times 2.000 + 2 \times 1.000 + 2 \times 500) = 1.218.000.$

Ἀντιστοίχως, ὁ ἀριθμὸς τῶν προβλεπομένων διὰ τὸ 1975 διανυκτερεύσεων εἰς αὐτόνομα τουριστικὰ συγκροτήματα, ἀνέρχεται εἰς 865.000 καὶ ἐπομένως τὸ σύνθετον μέσον ποσοστόν πληρότητος, δι' ὅλα τὰ αὐτόνομα συγκροτήματα, θὰ ἀνέλθῃ εἰς 71.2 %, ἦτοι εἰς ποσοστόν ἀπολύτως ἱκανοποιητικόν.

β) Τὸ μέσον ποσοστόν πληρότητος μεταβάλλεται ἀπὸ μῆνος εἰς μῆνα, καθὼς νέαι ομάδες ξενοδοχειακῶν ἐγκαταστάσεων τίθενται ἐν λειτουργίᾳ καὶ αὐξάνει (ἢ μειοῦται) ἡ ζήτησις κλινῶν. Εἰς τὸν Πίνακα 7-36 κατωτέρω, δεικνύεται τὸ προβλεπόμενον μέσον ποσοστόν πληρότητος εκάστου μῆνος καὶ ὁ χρησιμοποιούμενος βάσει αὐτοῦ ἀριθμὸς κλινῶν εκάστης ομάδος ξενοδοχείων ἐν λειτουργίᾳ.

ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΗ ΜΕΣΗ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΖΗΤΗΣΙΣ ΚΛΙΝΩΝ ΚΑΙ
ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΣ

- ΕΙΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟΜΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΩΝ
- ΕΙΣ ΜΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΕΙΣ ΗΜΙΜΟΝΙΜΟΥΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ (ΞΕΝΩΝΕΣ ΝΕΟΤΗΤΟΣ, ΚΑΤΑΣΚΗΝΟΣΕΙΣ, Κ.Λ.Π)
- ΕΝΔΟΧΩΡΑΣ (1500 ΚΛΙΝΑΙ)

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ:

ΕΙΣ ΕΚΑΣΤΟΝ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΔΕΙΚΝΥΕΤΑΙ Η ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΗ ΜΕΣΗ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΖΗΤΗΣΙΣ ΚΛΙΝΩΝ ΔΙ' ΕΚΑΣΤΟΝ ΜΗΝΑ (ΤΟΥ 1975) ΕΙΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΤΥΠΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΚΑΙ Ο ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΖΟΜΕΝΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΛΙΝΩΝ

7.09 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΕΣΤΙΑΣΕΩΣ

Είς τὸ κεφάλαιον 7.06 τῆς παρούσης Μελέτης ἐμφαίνεται ἡ προβλεπόμενη κατανομή τοῦ τουριστικοῦ ρεύματος εἰς ἀστικά κέντρα, ἐνδοχώραν καὶ αὐτόνομα-τουριστικά συγκροτήματα, ἡ ὅποια ἔχει ὡς ἀκολουθῶς :

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-37 ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 1975.

Τύπος Τουριστῶν	Σύνολον Προβλεπομένων		Ποσοτὰ Κατανομῆς Διανυκτερεύσεων		
	Ἀφίξεων	Διανυκτερεύσεων	Ἀστικά Κέντρα	Ἐνδοχώρα	Αὐτόνομα Τουριστικά Συγκροτήματα
Ἀλλοδαποὶ Κατ' εὐθείαν ἐκ τοῦ ἑξωτερικοῦ	50.000	500.000	10%	—	90%
Μέσω Ἑλλάδος	160.000	800.000	75%	10%	15%
Ἡμεδαποὶ	35.000	350.000	25%	5%	70%
Περιηγηταὶ	70.000	500.000	65%	25%	10%
Λοιποὶ ταξιδιώται	55.000	110.000	75%	25%	—
Σύνολον	370.000	2.260.000	—	—	—
Κρουαζιέραι	250.000	—	—	—	—
Γενικὸν Σύνολον	620.000	2.260.000	—	—	—

Ἡ ὡς ἄνω κατανομή τῶν διανυκτερεύσεων ἀναφέρεται φυσικὰ εἰς τὸν τόπον παραμονῆς τῶν τουριστῶν τῆς Κρήτης κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς καὶ ἐπομένως δὲν ἀντικατοπτρίζει ἀναγκαστικῶς τὴν κατάστασιν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας, ὅταν πολλοὶ ἐκ τῶν διακινουμένων καὶ ἐπισκεπτομένων τὰ ἀξιοθέατα τῆς νήσου τουριστῶν θὰ εὕρισκονται μακρὰν τοῦ σημείου εἰς τὸ ὅποιον θὰ διανυκτερεύουν.

α. Προσδιορισμὸς Ἀπαιτουμένων Ἐγκαταστάσεων Ἐστίασεως

Διὰ τὸν προσδιορισμὸν τῆς ἀντιστοίχου κατανομῆς τῶν τουριστῶν εἰς τὰς ἐγκαταστάσεις ἐστίασεως, γίνονται αἱ κάτωθι παραδοχαί :

1. Τὸ ἥμισυ τῶν εὕρισκομένων εἰς παραθεριστικά συγκροτήματα τουριστῶν ὑπολογίζεται ὅτι λαμβάνει μέρος εἰς ἡμερησίας ἐκδρομὰς. Ἐπομένως, ἐκ τοῦ συνόλου τῶν γευμάτων τὰ τρία τέταρτα (ὄλα τὰ βραδυνὰ καὶ τὸ ἥμισυ τῶν μεσημβρινῶν) θὰ λαμβάνονται ἐντὸς τοῦ συγκροτήματος, ἐνῶ τὸ 25 % εἰς ἐστιατόρια, περίπτερα κλπ., εὕρισκόμενα εἰς τὰς πόλεις τῆς νήσου ἢ εἰς ἐγκαταστάσεις τῆς ἐνδοχώρας, κατανεμόμενα ἐξ ἴσου μεταξύ των (12.5 % καὶ 12.5 % τοῦ συνόλου ἀντιστοίχως).

2. Ὅλοι οἱ διανυκτερεύοντες εἰς τὰς ἐγκαταστάσεις τῆς ἐνδοχώρας τουρίσται, ὑπολογίζεται ὅτι θὰ λαμβάνουν τὰ γεύματά των εἰς ἐγκαταστάσεις ἐστίασεως τῆς ἐνδοχώρας.

3. Ὅλοι οἱ εὕρισκόμενοι εἰς τὰ ἀστικά κέντρα τουρίσται, ὑπολογίζεται ὅτι θὰ λαμβάνουν τὸ δείπνον των εἰς τὴν πόλιν ὅπου καὶ θὰ διανυκτερεύουν.

Τὸ 60 % δὲ ἐξ αὐτῶν ὑπολογίζεται ἐπίσης ὅτι θὰ λαμβάνη καὶ τὸ μεσημβρινὸν γεῦμα εἰς ἐγκαταστάσεις ἐστίασεως, εὕρισκομένας εἰς ἀστικά κέντρα (οὐχὶ ὅμως ἀναγκαστικῶς εἰς τὰ σημεία ὅπου καὶ θὰ διανυκτερεύσουν).

Οἱ ὑπόλοιποι ὑπολογίζεται ὅτι θὰ γευματίζουν εἰς ἐγκαταστάσεις ἐστίασεως, εὕρισκομένας εἰς διάφορα σημεία τῆς ἐνδοχώρας, ἐκτὸς τῶν λοιπῶν ταξιδιωτῶν (μὴ τουριστῶν), οἱ ὅποιοι καὶ θὰ λαμβάνουν γεῦμα καὶ δείπνον εἰς τὸν τόπον τῆς διανυκτερεύσεώς των.

Ἐπομένως, οἱ εὕρισκόμενοι εἰς ἀστικά κέντρα τουρίσται θὰ λαμβάνουν 80 % τοῦ συνόλου τῶν γευμάτων των ¹ εἰς ἀστικά κέντρα καὶ 20 % εἰς τὴν ἐνδοχώραν.

4. Ἐκ τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν νήσον μὲ κρουαζιέρας, τουριστῶν, ὑπολογίζεται ὅτι τὸ ἥμισυ θὰ λαμβάνη ἐν γεῦμα εἰς τὴν νήσον, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι θὰ γευματίζουν ἐπὶ τῶν πλοίων των. Ὡσαύτως, ὑπολογίζεται ὅτι ὅλοι θὰ δεῖπνουν ἐπὶ τοῦ σκάφους τῆς κρουαζιέρας. Τὰ ληφθῆσόμενα εἰς τὴν νήσον γεύματα ὑπολογίζεται ὅτι θὰ κατανεμηθοῦν ἐξ ἴσου μεταξύ ἐστιατορίων πόλεων καὶ ἐνδοχώρας.

Ἐπομένως, μὲ βᾶσιν τὰς ἀνωτέρω παραδοχὰς, ἡ κατανομή τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀπαιτηθησομένων κατὰ τὸ 1975 γευμάτων ἔχει ὡς ἀκολουθῶς :

¹ Δεδομένου ὅτι ἀντιστοιχοῦν δύο γεύματα ἀνά τουρίσταν ἡμερησίως, τὸ σύνολον τῶν δείπνων (100%) καὶ 60% τῶν μεσημβρινῶν γευμάτων ἀντιπροσωπεύει $100 + 60/2 = 80%$ τοῦ συνόλου.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-38 ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗΣ ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΟΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΕΣΤΙΑΣΕΩΣ.

Τύπος Ἐπισκεπτῶν	Ἀριθμὸς Ἀφίξεων	Ἀριθμὸς Διανυκτερεύσεων	Συνολικὸς Ἀριθμὸς Γευμάτων	Ποσοστιαία Κατανομή			Συνολικὸς Ἀριθμὸς Γευμάτων Ἐτησίως		
				Ἀστικά Κέντρα	Ἐνδοχώρα	Αὐτόνομα Συγκροτήματα	Ἀστικά Κέντρα	Ἐνδοχώρα	Αὐτόνομα Συγκροτήματα
Ἀλλοδαποὶ κατ' εὐθείαν ἐκ τοῦ ἑξωτερικοῦ	50.000	500.000	1.000.000	19,25 ¹	13,25 ²	67,50 ³	192.500	132.500	675.000
Ἀλλοδαποὶ μέσω Ἑλλάδος	160.000	800.000	1.600.000	61,875 ⁴	26,875 ⁵	11,25 ⁶	990.000	430.000	180.000
Σύνολον ἀλλοδαπῶν	210.000	1.300.000	2.600.000	45,5	21,6	32,9	1.182.500	562.500	855.000
Κρουαζιέρες	250.000	—	125.000	50,0	50,0	—	62.500	62.500	—
Ἕλληνες Παραθερισταὶ	35.000	350.000	700.000	28,75 ⁷	18,75 ⁸	52,50 ⁹	201.250	131.250	367.500
Ἕλληνες Περιηγηταὶ	70.000	500.000	1.000.000	53,25 ¹⁰	39,25 ¹¹	7,50 ¹²	532.500	392.500	75.000
Λοιποὶ ταξιδιώται	55.000	110.000	220.000	75,0	25,0	—	165.000	55.000	—
Σύνολον Ἑλλήνων	160.000	960.000	1.920.000	46,8	30,2	23,0	898.750	578.750	442.500
Γενικὸν Σύνολον	620.000	2.260.000	4.645.000	46,1	25,9	28,0	2.143.750	1.203.750	1.297.500

¹ $10(0.80) + 0 + 90(0.125) = 8.0 + 11.25 = 19.25\%$

² $10(0.20) + 0 + 90(0.125) = 2.0 + 11.25 = 13.25\%$

³ $10(0) + 90(0.75) = 67.50\%$

⁴ $75(0.86) + 10(0) + 15(0.125) = 60.0 + 1.875 = 61.875\%$

⁵ $75(0.20) + 10(1.00) + 15(0.125) = 15.0 + 10 + 1.875 = 26.875\%$

⁶ $75(0) + 10(0) + 15(0.75) = 11.25\%$

⁷ $25(0.80) + 5(0) + 70(0.125) = 20.0 + 8.75 = 28.75\%$

⁸ $25(0.20) + 5(1.0) + 70(0.125) = 5.0 + 5.0 + 8.75 = 18.75\%$

⁹ $25(0) + 5(0) + 70(0.75) = 52.50\%$

¹⁰ $65(0.80) + 25(0) + 10(0.125) = 52.0 + 1.25 = 53.25\%$

¹¹ $65(0.20) + 25(1.0) + 10(0.125) = 13.0 + 25 + 1.25 = 39.25\%$

¹² $65(0) + 25(0) + 10(0.75) = 7.50\%$

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-39 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΡΙΘΜΟΥ¹ ΚΑΤΑΝΑΛΙΣΚΟΜΕΝΩΝ ΓΕΥΜΑΤΩΝ ΕΤΗΣΙΩΣ ΥΠΟ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΑΝΑΛΟΓΩΣ ΤΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΕΣΤΙΑΣΕΩΣ.

Τουρίσται	Σύνολον	*Αστικά Κέντρα		
		Πολυτελείας	Τουριστικά	Λαϊκά
*Αλλοδαποί.....	1.182.500	177.000	770.000	236.000
Κρουαζιέρας ...	62.500	25.000	37.500	—
*Ημεδαποί ...	898.750	90.000	540.000	268.000
Σύνολον.....	2.143.750	292.000	1.347.500	504.000

Τουρίσται	Σύνολον	*Εγκαταστάσεις *Ενδοχώρας		
		Πολυτελείας	Τουριστικά	Λαϊκά
*Αλλοδαποί.....	562.500	84.000	366.000	112.500
Κρουαζιέρας ...	62.500	25.000	37.500	—
*Ημεδαποί ...	578.750	58.000	347.000	174.000
Σύνολον.....	1.203.750	167.000	750.500	286.500

Οι τελικοί αριθμοί¹ των υπολογιζομένων να καταναλωθούν γευμάτων κατά το 1975, στρογγυλεμένοι, εμφανίζονται εις τον Πίνακα 7-40 κατωτέρω, βάσει του όποιου γίνεται και η εκτίμησις της αναγκαίας δυναμικότητος των απαιτούμενων εστιατορίων.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. 7-40 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗΣ ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΟΣ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΔΙΑ ΤΟ 1975.

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΙΣ	Συνολικός αριθμός ¹ γευμάτων ετησίως	*Αριθμός γευμάτων ημερησίως ²	Συντελεστής αναλογίας ατόμων ανά τράπεζαν	*Αριθμός αναγκαίων τραπεζών εστιατορίων	Συνολικός αριθ. γευμάτων ανά τράπεζαν ετησίως
ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ					
Πολυτελείας.....	290.000	970	6	165	1.800
Τουριστικά.....	1.350.000	4.500	8	560	2.400
Λαϊκά.....	500.000	1.750	10	175	3.000
Σύνολον.....	2.140.000	7.220	—	900	—
ΕΝΔΟΧΩΡΑΝ					
Πολυτελείας.....	165.000	550	6	95	1.800
Τουριστικά.....	750.000	2.500	8	310	2.400
Λαϊκά.....	285.000	950	10	95	3.000
Σύνολον.....	1.200.000	4.000	—	500	—

¹ Αριθμοί στρογγυλεμένοι

² Αριθμός γευμάτων ημερησίως = 0.10 X 1/30 (*Αριθμός Γευμάτων ετησίως).

Διά τον προσδιορισμόν της ημερησίας κινήσεως των εστιατορίων λαμβάνεται ως βάση υπολογισμού ότι θα σερβίρεται μηνιαίως ποσοστόν 10% των απαιτούμενων ετησίως γευμάτων. Το ποσοστόν αυτό είναι χαμηλότερον του χρησιμοποιηθέντος (15%) διά τον προσδιορισμόν του απαιτούμενου αριθμού κλινών ξενοδοχείων. Πλήν όμως, η ελαστικότης παροχής υπηρεσιών των εγκαταστάσεων εστίασεως είναι μεγαλύτερα της των εγκαταστάσεων διανυκτερεύσεως, διότι π.χ. η αυτή τράπεζα δύναται να χρησιμοποιηθή ημερησίως υπό πολλών πελατών, πράγμα μη συμβαίνον προκειμένου περί δωματίων ή κλινών ξενοδοχείων. *Επί πλέον τα περιθώρια κέρδους των εστιατορίων είναι κατά πολύ χαμηλότερα των ξενοδοχείων, και επομένως δέν θεωρείται σκόπιμος ή λειτουργία εστιατορίων πολύ περισσότερων των αναγκαίων.

β. *Αποδοτικότης *Εγκαταστάσεων *Εστίασεως.

Κατόπιν διαφόρων παρατηρήσεων υπολογίζεται ότι μία τράπεζα χρησιμοποιείται κατά περίοδον γεύματος κατά μέσον όρον υπό τριών ατόμων εις εστιατόρια πολυτελείας, υπό τεσσάρων ατόμων εις τουριστικά εστιατόρια και υπό πέντε ατόμων εις λαϊκά τοιαῦτα. *Επομένως κατά την διάρκειαν ολοκλήρου της ημέρας έκαστη τράπεζα εστιατορίου πολυτελείας, τουριστικοῦ και λαϊκοῦ θά χρησιμοποιήται υπό ἕξ, ὀκτώ και δέκα ατόμων ἀντιστοίχως. Τά δέ σερβιρισθησόμενα γεύματα ἐν συνόλῳ ἐτησίως θά ἀνέλθουν, δι' ἑκάστην κατηγορίαν εστιατορίου, εἰς 1800, 2400 και 3000 ἀνά τράπεζαν ἀντιστοίχως. *Ἡ ἐπένδυσις διὰ τὴν κατασκευὴν πλήρους εστιατορίου, (οἰκόπεδον, κτήριο, ἐγκαταστάσεις και ἐξοπλισμός) ἀνέρχεται δι' εστιατόρια πολυτελείας εἰς 45.000 δρχ. ἀνά τράπεζαν, διὰ τουριστικά εστιατόρια εἰς 35.000 ἀνά τράπεζαν, και διὰ λαϊκά τοιαῦτα εἰς 25.000 ἀνά τράπεζαν.

*Ἐάν ὑποθεθῆ ὅτι ἡ ἀπόσβεσις τῆς ἐπενδύσεως θά ἀπαιτήσῃ ὀκτῶ ἐτη ἐπιβαρυνομένη με ἐπιτόκιον 8%, τὰ ἀντίστοιχα ἐτήσια τοκοχρεωλύσια θά ἀνέλθουν εἰς 8.000 δρχ. (45.000X0,175), εἰς 6.000 δρχ. (35.000X0,175) και εἰς 4.500 δρχ. (25.000X0,175).

Αἱ εἰσπράξεις τῶν ὡς ἄνω εστιατορίων ὑπολογίζονται κατά μέσον ὄρον εἰς 90.000, 75.000 και 60.000 δρχ. ἀνά τράπεζαν διὰ τοὺς τρεῖς τύπους εστιατορίων, ἀντιστοίχως, με βᾶσιν μέσῃν τιμῇ γεύματος 50 δρχ. εἰς εστιατόρια πολυτελείας, 30-35 δρχ. εἰς τουριστικά εστιατόρια και 20 δρχ. εἰς λαϊκά.

Τὸ ἀκαθάριστον κέρδος (εἰσπράξεις μεῖον κόστος ὑλικῶν, παρασκευῆς, μισθοδοσίας κλπ.) κυμαίνεται συνήθως μεταξύ 20 και 25% τῶν εἰσπράξεων. *Επομένως διὰ τοὺς τρεῖς τύπους τῶν ὑπὸ μελέτην εστιατορίων, θά ἀνέρχεται τοῦτο εἰς περίπου δρχ. 20.000, 15.000 και 12.000. Μετὰ δέ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν τοκοχρεωλυσίων, τὸ κέρδος τοῦτο (τὸ ὅποιον περιλαμβάνει φόρους, ὠρισμένας ἐπιβαρύνσεις και τὸ ἐπιχειρηματικὸν κέρδος) θά ἀνέρχεται εἰς 12.000, 9.000 και 7.500 δρχ. ἐτησίως, ἀντιστοίχως, διὰ εστιατόρια πολυτελείας, τουριστικά και λαϊκά.

Α. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΟΜΟΥ

Κλίμα.

1. Χρονικά τής Έθνικης Μετεωρολογικής Υπηρεσίας Ελλάδος. Μετεωρολογικά Παρατηρήσεις - Τόμοι I έως VIII (1932-1939).
2. Μηνιαίων Βροχομετρικών Δελτίων - Έθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία 1960-1961-1962.
3. Κλιματολογικός Χάρτης Ελλάδος - Έθνικόν Αστροσκοπεϊόν Αθηνών (Καθ. Η. Γ. Μαριολοπούλου και Α. Ν. Λιβαδηνοῦ) Αθήναι 1935.
4. La distribution des Elements Meteorologiques en Grèce. F.G. Mariolopoulos, Athènes, 1937.
5. Έπισκόπησις τοῦ Κλίματος τής Ελλάδος, Καθ. Η. Γ. Μαριολοπούλου, Αθήναι 1953.
6. Μηνιαίων Κλιματολογικόν Δελτίον, Έθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία, 1936-1960.
7. MIDDELANDSE ZEE (The Mediterranean) Oceanographic and Meteorological Data, Netherlands Meteorological Institute, De Bilt 1957.
8. Arid Zone Research, Bioclimatic Map of the Mediterranean Zone, UNESCO - FAO - 1963.
9. Τὸ Κλίμα τής Κρήτης καὶ ὁ Τουρισμὸς τής - Σ. Παπαγιαννάκη, Διευθυντοῦ Κλιματολογίας Έθνικῆς Μετεωρολογικῆς Υπηρεσίας, Κρητικὴ Πρωτοχρονιά, Αθήναι 1957.
10. Έθνικὴ Μετεωρολογικὴ Υπηρεσία - Κλιματικὰ στοιχεῖα Μετεωρολογικῶν Σταθμῶν Ἁγίου Νικολάου, Ἀκουμιῶν, Ἀλικιανοῦ, Ἀνωγείων, Ἀσκήφου, Βαλοῦ, Βουκολιῶν, Γόρτυνος, Ἡρακλείου, Ἱεραπέτρας, Παλαιχωράς, Παλαιῶν Ρουμάτων, Ρεθύμνου, Σητείας, Σούδας, Τυμπακίου, Χανίων.
11. Μηνιαῖα Μετεωρολογικὰ Στοιχεῖα Περιοχῆς Φυτοπαθολογικοῦ Σταθμοῦ Ἡρακλείου (1961-1962).
12. Μηνιαῖα Βροχομετρικὰ Στοιχεῖα Σταθμῶν Σητείας, Ἀνωγείων, Ἀλικιανοῦ, Χανίων, Ρεθύμνου καὶ Σχολῆς Ἀσωμάτων (1952-1962) - Διεύθυνσις Γεωργίας καὶ Υπηρεσίας Ἐγγείων Βελτιώσεων Υπουργείου Γεωργίας.

Συγκοινωνία-Υποδομή

13. Στατιστικὴ Ἀεροπορικῆς Κινήσεως Κρατικῶν Ἀερολιμένων 1959, 1960, 1961, 1962, 1963, καὶ 1964 - Υπουργείου Συγκοινωνιῶν - Υπηρεσία Πολιτικῆς Ἀεροπορίας.
14. Δελτίον Στατιστικῆς Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας, ΕΣΥΕ - 1963.
15. Στατιστικὴ Αὐτοκινήτων Ὁχημάτων ἐν Κυκλοφορίᾳ κατὰ τὸ 1961, ΕΣΥΕ, 1963
16. ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ, Ἔκδοσις Ὄργανισμοῦ Βιομηχανικῆς Ἀναπτύξεως - Αθήναι, 1962.
17. ΠΛΟΗΓΟΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΚΤΩΝ, Ὑδρογραφικὴ Υπηρεσία Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ, 1946.
18. British Admiralty Charts - Crete, No 2536 (A & B).
19. Χάρται Ἀρ. 67, 095, 096, 097, 107, 117 Ὑδρογραφικῆς Υπηρεσίας Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ.

20. World Aeronautical Charts, U.S. Air Force, Air Photographic and Charting Service, Nos 342, 343, 424, 425.
21. Key Guide. 1959 - 1960, - 1961 - 1962 - 1963 - 1964.
22. Ὑφισταμένη Κατάστασις Ὀδικοῦ Δικτύου Κρήτης - Ἔκθεσις Υπηρεσίας Περιφερειακῆς Ἀναπτύξεως Κρήτης, Ἡράκλειον 1963.
23. Ἐφημερίς τῆς Κυβερνήσεως, Ἀριθμησις Ἐθνικῶν καὶ Ἐπαρχιακῶν Ὁδῶν - Φύλλα 222/20-8-1955 καὶ 47/8-2-1956.
24. Ἔκθεσις Νομομηχανικῶν Χανίων, Ρεθύμνης, Ἡρακλείου καὶ Λασηθίου περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ὀδικοῦ δικτύου τῶν νομῶν ἐκάστου.

Ὁ Τουρισμὸς τῆς Ελλάδος καὶ τῆς Κρήτης

25. Στατιστικὴ Τουριστικῆς Κινήσεως Ἀλλοδαπῶν (1950-1962), Ἑλληνικὸς Ὄργανισμὸς Τουρισμοῦ - 1963.
26. Τριμηνιαῖον Δελτίον Υπηρεσίας Στατιστικῆς Υπουργείου Προεδρίας Κυβερνήσεως 1962-1964, Ἑθνικὴ Στατιστικὴ Υπηρεσία Ἑλλάδος.
27. Tourism in Greece, Hellenews, 1961, 1962, 1963 καὶ 1964.
28. Ἡ Τουριστικὴ Ἀξιοποίηση τῆς Κρήτης. Ἔκθεσις Υπουργείου Συντονισμοῦ, Αθήναι 1962.
29. Οικονομικὰ Ἐξελίξεις - Εἰδικὴ Ἔκδοσις Τουρισμοῦ - Τεύχος 4, Ἑθνικὴ Τράπεζα τῆς Ελλάδος, Αθήναι 1961.
30. Ἑλληνικὸς Τουρισμὸς, Ἄμεσοι καὶ Ἀπώτεροι Προοπτικαὶ - Δ. Παπαευστρατίου, Αθήναι 1959.
31. Στατιστικὰ Στοιχεῖα Ἑλληνικοῦ Τουρισμοῦ. (Ἀφίξεις - Διανυκτερεύσεις - Πελάται ξενοδοχείων Ἡρακλείου, Χανίων, Ρόδου, Ἀθηνῶν κλπ.). Ἔτη 1952-1963, Ε.Ο.Τ.
32. Hotels, Κατάλογος Ξενοδοχείων Ἑλλάδος, Ε.Ο.Τ. 1962.
33. Συνοπτικὴ Ἔκθεσις διὰ τὸ θέμα συνδέσεως Κρήτης καὶ Πελοποννήσου διὰ πορθμείου. Γραφεῖον Υπουργοῦ Προεδρίας Κυβερνήσεως, 1960.
34. Ὁ Τουρισμὸς τῆς Ρόδου, Μιλτ. Λογοθέτη. Ἑθνικὴ Τράπεζα Ἑλλάδος - Αθήναι 1961.
35. Τουριστικὰ Μελέται, Μιλτ. Λογοθέτη, 1963.
36. Yachting in Greece, Ε.Ο.Τ. 1960.
37. Useful Information for yachts cruising Greek waters, Ε.Ο.Τ. 1963.
38. Ἡ Ἑλληνικὴ Οικονομία κατὰ τὸ ἔτος 1963. Τράπεζα τῆς Ελλάδος, 1964.
39. Ἐθνικοὶ Λογαριασμοὶ τῆς Ελλάδος 1958-1961, Υπουργείου Συντονισμοῦ, 1963.
40. Οικονομικὸς Ταχυδρόμος, Εἰδικὴ Ἔκδοσις Ἀρ. 9, Φύλλον 538, 6-8-1964.
41. Δελτίον Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Δωδεκανήσου (Αὐγουστος 1962, Νοέμβριος 1962, Ἰανουάριος 1963).
42. International Travel Statistics 1960, 1961, 1962 and 1963.
43. Le Tourisme dans les Pays de l'OCDE. (Le Tourisme en Europe), 1960, 1961, 1962, 1963 et 1964. Organization de Coopération et de Developpement Economiques, Paris.

44. Statistica del Turismo, 1962 e 1963, Ente Nazionale Italiano per il Turismo, Rome 1951 - 1963.
45. Le Tourisme en France, Commisariat General au Tourisme, Paris.
46. Reséna estadística de la Provincia de Baleares. Instituto Nacional de Estadística, Madrid 1962.
47. Movimiento Turístico en España, Direccion general del Turismo, Ministerio de Informacion y Turismo, 1960, 1961, 1962, Madrid.
48. Boletín de Informacion Estadística, Ministerio de Informacion y Turismo - 1963, 1964, Madrid.
49. Aspetti Geografici dell'economia turistica in Italia - Bari 1957.
50. Invitation to Invest in Sardegna, Credito Industriale Sardo, 1963.
51. SICILIA, 1962, Assessorato Turismo Comunicazioni e Transporti della Regione Siciliana - Palermo.
52. Sicily, Regional Publications Series, Ministry of Tourism.
53. Sardinia, Regional Publications Series, Ministry of Tourism.
54. SOMIVAC, le Programme d'Equipment et de Mise en Valeur de la Corse dans le Cadre des Grands Amenagements Régionaux, Bastia, 1962.
55. Le Tourisme, Element de l'Amenagement du Territoire, AIEST, Berne 1960.
56. La hosteleria y el turismo en España en los años 1955 a 1961. Ministerio de Comercio, Servicio de Estudios, Madrid 1962.
57. L'importanza economica del turismo per la Sardegna e la pianificazione turistica di questa regione, Revue de Tourisme, No. 3, Berne 1952.
58. Tourists in Corsica, Economic Geography, Clark University, Worcester, U.S.A. 1957.
59. Tourisme et Transport en Mediterranée occidentale, M. Decharry, Presses Universitaires de France, 1964.
60. Cyprus, Study of Tourist Development. Societe Centrale pour l'Equipment de Territoire - ACAU - Manuel Baud Bovy, Architect, Cyprus 1962.
61. Revue de l'Hotellerie Internationale, 1960 - 1964.
62. Revue de Tourisme - Organe de l'Association Internationale d'Experts Scientifiques de Tourisme (AIEST) - (1961-1964).
63. Market Analysis of the tourist potential of Greece - Research in the holiday travelling from the Common Market countries and the United Kingdom. Friedrich Heye - Infratest, GmbH, München, 1963.
64. The Future of Tourism in the Pacific and the Far East (Chechi Report) Department of Commerce, Washington 1961.
65. A New look at the U.S. Tourist, The New York Times, 1952.
66. Foreign Travel Spending by U.S. Tourists E.H. Miller - Survey of Current Business - 1963.

ΚΛΙΜΑΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΑΕΡΟΣ

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV- 1 (Π) ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΑΕΡΟΣ – ΜΕΣΗ ΕΙΣ °C

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ	11.4	11.7	13.1	15.9	19.6	23.0	25.9	25.9	22.9	19.5	16.3	13.1	18.2	1900-1929 1945-1962
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	12.2	12.4	14.0	16.9	20.2	24.0	26.3	26.4	23.8	20.8	17.3	14.0	19.0	1900-1939 1950-1959
ΣΗΤΕΙΑ	12.8	12.3	14.1	16.6	19.9	23.1	25.0	25.5	23.8	21.2	18.2	14.9	19.1	1909-1930
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	12.9	12.9	14.5	17.0	20.7	25.2	27.8	27.7	23.8	21.7	18.1	14.8	19.8	1915-1936 1942-1946
ΤΥΜΠΑΚΙΟΝ	12.3	11.7	14.6	17.1	20.7	24.2	26.4	26.3	24.4	21.0	17.9	14.4	19.3	1909-1930
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ	14.3	13.0	14.5	17.0	19.3	23.0	26.7	27.6	24.6	21.0	18.5	15.0	19.5	1915-1930
ΑΝΘΓΕΙΑ	7.1	6.8	9.2	13.2	16.3	21.0	22.5	22.4	19.4	16.2	12.8	9.0	14.7	1900-1929
ΓΟΡΤΥΣ	11.1	11.7	12.7	16.5	20.9	25.8	28.4	28.5	24.6	20.2	16.1	12.8	19.1	1951-1960
ΡΕΘΥΜΝΟΝ	13.5	13.3	14.8	17.3	20.6	24.8	26.8	27.6	24.4	21.4	18.9	16.0	20.0	1957-1961
ΑΘΗΝΑΙ	9.2	9.6	11.8	15.3	19.6	24.1	27.2	27.2	23.8	19.2	14.7	11.3	17.8	1901-1930
ΡΟΔΟΣ	11.6	12.1	13.4	16.5	20.6	25.0	27.4	28.0	25.0	20.6	16.1	12.9	19.1	1950-1960
ΒΑΛΕΑΡΙΔΕΣ	12.9	12.4	13.8	15.4	18.5	21.8	24.3	25.3	23.1	20.9	17.5	14.0	18.3	
ΝΙΚΑΙΑ	10.9	10.9	12.1	13.7	16.3	20.3	22.4	22.8	20.4	17.6	14.9	12.1	16.2	
ΚΑΠΡΙ	12.5	12.3	13.5	14.8	18.4	21.6	23.9	25.1	23.4	20.1	16.7	13.8	18.0	

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV- 2 (Π) ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΑΕΡΟΣ – ΜΕΣΗ ΜΕΓΙΣΤΗ ΜΗΝΟΣ ΕΙΣ °C

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ	15.4	15.5	17.1	20.6	24.2	27.7	30.0	30.2	27.4	24.0	21.0	17.2	22.5	1915-1930 1945-1962
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	15.8	15.9	18.1	21.2	24.1	27.7	29.7	29.7	27.7	25.2	21.6	18.1	22.9	1909-1930 1932-1940
ΣΗΤΕΙΑ	16.0	15.5	16.6	20.3	24.4	27.5	28.7	28.8	22.0	23.0	21.2	17.0	21.8	1948-1951
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	16.1	15.7	17.5	21.2	25.2	29.8	32.8	33.6	29.8	26.1	22.0	17.9	24.0	1927-1928 1932-1940
ΤΥΜΠΑΚΙΟΝ														
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ														
ΑΝΘΓΕΙΑ	9.8	9.6	12.6	17.2	20.3	24.9	26.0	26.2	23.2	19.9	16.1	17.7	18.1	1915-1929
ΓΟΡΤΥΣ	16.5	15.5	17.9	21.6	26.3	30.6	34.4	33.8	30.5	27.1	21.2	16.9	24.36	1936-1939 1948-1953
ΡΕΘΥΜΝΟΝ														
ΑΘΗΝΑΙ	13.9	14.1	16.7	20.9	25.1	30.0	33.5	32.8	29.1	25.6	19.6	14.2	24.6	1932-1939
ΡΟΔΟΣ														
ΒΑΛΕΑΡΙΔΕΣ														
ΝΙΚΑΙΑ	12.7	13.4	15.0	17.3	20.5	24.0	26.7	27.0	25.0	21.0	16.6	13.5	19.4	
ΚΑΠΡΙ														

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV- 3 (Π) ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΑΕΡΟΣ – ΜΕΣΗ ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΜΗΝΟΣ ΕΙΣ °C

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ	8.5	8.3	9.3	11.7	15.0	18.5	20.6	21.0	18.3	15.4	13.0	10.0	14.1	1915-30 1945-62
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	9.0	8.7	10.0	12.2	15.1	18.9	21.9	21.8	19.8	16.9	14.1	10.9	14.9	1909-30 1932-40
ΣΗΤΕΙΑ	9.5	9.6	10.3	12.9	15.9	19.6	23.6	23.6	21.3	18.0	14.7	11.6	16.0	1937-39
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	8.0	7.7	9.0	11.1	14.5	18.6	21.2	22.2	18.6	15.6	13.2	10.1	14.2	1956-60
ΤΥΜΠΑΚΙΟΝ														
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ														
ΑΝΘΓΕΙΑ	4.8	4.2	6.3	9.8	13.1	17.4	19.3	19.1	16.6	13.7	10.4	6.6	11.8	1915-29
ΓΟΡΤΥΣ	6.7	6.7	7.1	10.1	13.5	17.2	20.3	20.4	18.0	14.8	11.8	11.3	8.2	1936-39 1948-53
ΡΕΘΥΜΝΟΝ														
ΑΘΗΝΑΙ	6.7	6.8	8.2	11.6	15.1	19.3	22.4	22.9	19.1	16.5	12.0	8.4	14.1	1932-39
ΡΟΔΟΣ														
ΒΑΛΕΑΡΙΔΕΣ														
ΝΙΚΑΙΑ	4.0	4.6	6.8	9.1	12.6	15.9	18.2	18.1	16.1	12.3	7.9	5.0		
ΚΑΠΡΙ														

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV- 4 (Π) ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΑΕΡΟΣ – ΜΕΣΗ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΙΣ ΕΙΣ °C

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ	6.9	7.2	7.8	8.9	9.2	9.4	9.2	9.1	8.6	8.0	7.2	6.4	8.4	1915-30 1945-62
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	6.8	7.2	8.1	9.0	9.0	8.8	7.8	7.9	8.3	7.5	7.2	6.0	8.0	1909-30 1932-40
ΣΗΤΕΙΑ	6.5	5.9	6.3	7.4	8.5	7.9	5.1	5.2	5.0	6.5	6.9	6.0	6.0	1937-39
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	8.1	8.0	8.5	10.1	10.7	11.2	11.6	11.4	11.2	10.5	8.8	7.8	9.8	1956-60
ΤΥΜΠΑΚΙΟΝ														
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ														
ΑΝΘΓΕΙΑ														
ΓΟΡΤΥΣ														
ΡΕΘΥΜΝΟΝ														
ΑΘΗΝΑΙ	7.2	7.3	8.5	9.3	10	10.7	11.1	9.9	10.0	9.1	7.6	5.8	8.9	1932-39
ΡΟΔΟΣ														
ΒΑΛΕΑΡΙΔΕΣ														
ΝΙΚΑΙΑ														
ΚΑΠΡΙ														

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV- 5 (Π) ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΑΕΡΟΣ – ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑΣ ΧΕΙΜΩΝΟΣ (ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ – ΑΠΡΙΛΙΟΣ)

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ	14.6									14.6				1915-30
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	15.5									15.5				1909-39
ΣΗΤΕΙΑ	15.7									15.7				1909-30
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	16.0									16.0				1915-30
ΤΥΜΠΑΚΙΟΝ	15.6									15.6				1909-30
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ	16.2									16.2				1915-30
ΑΝΘΓΕΙΑ														
ΓΟΡΤΥΣ														
ΡΕΘΥΜΝΟΝ														
ΑΘΗΝΑΙ														
ΡΟΔΟΣ														
ΒΑΛΕΑΡΙΔΕΣ														
ΝΙΚΑΙΑ														
ΚΑΠΡΙ														

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV- 6 (Π) ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΑΕΡΟΣ – ΑΠΟΛΥΤΩΣ ΜΕΓΙΣΤΗ ΕΙΣ °C

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ	24.5	26.1	32.8	32.9	35.5	41.5	39.1	38.0	38.8	34.5	31.7	26	41.5	1915-1930
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	24.7	24.9	30.1	36.9	37.6	45.7	41.3	39.9	39.0	35.7	30.8	26.4	45.7	1909-1930
ΣΗΤΕΙΑ	22.0	23.0	27.0	32.4	35.2	37.2	38.2	42.2	36.4	34.4	28.0	24.0	42.2	1936-1939
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	21.4	22.0	24.8	26.0	34.6	40.2	44.0	39.6	35.2	33.0	27.8	24.0	44.0	1932-1939
ΤΥΜΠΑΚΙΟΝ	22.0	19.0	24.2	28.0	37.0	36.8	38.4	38.2	34.4	32.0	31.0	24.8	38.4	1958-1961
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ	25.4	23.2	26.0	28.4	36.0	41.8	39.2	40.6	36.2	29.4	26.4	22.6	41.8	1956-1960
ΑΝΘΓΕΙΑ	21.5	22.0	27.0	35.0	33.1	37.0	37.3	35.8	35.0	31.4	28.6	21.6	37.3	1915-1929
ΓΟΡΤΥΣ	22.8	22.0	26.8	31.0	36.2	40.0	40.6	40.0	37.6	34.2	29.0	22.4	40.6	1936-1939 1948-1953
ΡΕΘΥΜΝΟΝ	23.5	29.2	26.0	29.2	36.1	36.0	35.4	37.8	36.0	34.1	30.5	27.5	37.8	1957-1961
ΑΘΗΝΑΙ	19.5	21.0	24.2	29.4	35.1	43.0	41.2	33.9</						

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV-9 (Π) ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΑΕΡΟΣ - ΣΥΧΝΟΤΗΣ - ΗΜΕΡΑΙ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑΣ ΑΕΡΟΣ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑΣ ΤΩΝ 25° C

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ	01	04	12	44	11.7	25.6	30.9	31.0	25.3	18.9	3.2	0.1	152.8	1932-39
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	00	00	13	4.9	9.2	22.5	31.0	30.9	24.9	19.9	5.3	0.0	149.9	1932-39
ΣΗΤΕΙΑ	00	00	0.8	4.6	13.8	24.2	31.0	31.0	26.4	23.0	3.8	0.0	158.6	1935-39
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	00	00	00	1.5	12.0	24.2	31.0	31.0	29.6	24.6	4.1	0.0	158.0	1932-39
ΤΥΜΠΑΚΙΟΝ														
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ														
ΑΝΩΓΕΙΑ														
ΓΟΡΤΥΣ														
ΡΕΘΥΜΝΟΝ														
ΑΘΗΝΑΙ	0	0	0.1	3.4	16.2	28.2	30.9	31.0	25.6	19.5	1.3	0	156.2	1935-39
ΡΟΔΟΣ														
ΒΑΛΕΑΡΙΔΕΣ														
ΝΙΚΑΙΑ														
ΚΑΠΡΙ														

ΣΧΕΤΙΚΗ ΥΓΡΑΣΙΑ

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV-12 (Π) ΣΧΕΤΙΚΗ ΥΓΡΑΣΙΑ - ΜΕΣΗ-%

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ	73.0	71.1	68.4	64.9	64.7	59.8	56.6	58.6	64.0	70.0	72.4	74.0	66.5	1910-1939 1950-1959
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	70.6	68.5	66.0	63.0	64.0	61.7	59.5	61.4	64.0	67.0	69.8	72.5	65.7	1915-1929 1945-1962
ΣΗΤΕΙΑ	77.0	75.0	72.0	68.0	70.0	65.0	62.0	63.0	63.0	69.0	74.0	75.0	69.4	1932-1939
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	72.0	72.0	70.0	69.0	68.0	60.0	51.0	57.0	62.0	70.0	72.0	72.0	66.3	1932-1939
ΤΥΜΠΑΚΙΟΝ														
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ	73.0	72.0	72.0	70.0	69.0	63.0	56.0	54.0	61.0	68.0	73.0	74.0	67.1	1956-1960
ΑΝΩΓΕΙΑ	74.6	75.1	70.0	63.9	63.1	56.3	52.1	53.4	59.7	69.6	71.2	77.6	65.6	1915-1929
ΓΟΡΤΥΣ														
ΡΕΘΥΜΝΟΝ														
ΑΘΗΝΑΙ	72	71	67	62	57	54	46	46	53	65	71	74	61	1901-1930
ΡΟΔΟΣ														

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV-15 (Π) ΣΧΕΤΙΚΗ ΥΓΡΑΣΙΑ - ΜΕΣΗ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΙΣ-%

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ	12.1	13.4	12.8	10.2	8.4	5.2	6.7	8.0	7.4	11.2	14.1	12.7	10.7	1932-1939
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	10.0	10.0	9.0	10.0	11.0	10.0	7.0	9.0	9.0	10.0	10.0	10.0	9.6	1932-1939 1950-1959
ΣΗΤΕΙΑ														
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	4.4	5.3	6.2	4.5	4.3	5.8	8.6	5.9	4.6	5.0	5.7	5.0	5.5	1932-1939
ΤΥΜΠΑΚΙΟΝ														
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ														
ΑΝΩΓΕΙΑ														
ΓΟΡΤΥΣ														
ΡΕΘΥΜΝΟΝ														
ΑΘΗΝΑΙ	17.0	18.2	17.8	17.6	16.4	14.4	14.4	14.9	17.9	20.0	17.2	15.3	16.8	1932-1939
ΡΟΔΟΣ														

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV-10 (Π) ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΑΕΡΟΣ - ΣΥΧΝΟΤΗΣ - ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑΣ ΑΕΡΟΣ ΜΙΚΡΟΤΕΡΑΣ ΤΩΝ 20° C

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ	00	00	00	00	0.2	6.1	23.4	20.4	9.8	2.1	0.0	0.0	6.2	1935-39
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	00	00	00	1.2	2.3	5.5	25.3	27.4	12.8	3.1	0.8	0.0	78.4	1932-39
ΣΗΤΕΙΑ	00	00	00	0.5	0.5	13.5	31.0	31.0	20.5	10.5	0.2	0.0	107.7	1935-39
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	00	00	00	00	1.1	13.3	26.8	28.5	16.8	4.2	0.0	0.0	90.7	1935-39
ΤΥΜΠΑΚΙΟΝ														
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ														
ΑΝΩΓΕΙΑ														
ΓΟΡΤΥΣ														
ΡΕΘΥΜΝΟΝ														
ΑΘΗΝΑΙ	0	0	0	0	1.7	14.0	25.2	28.0	12.2	2.9	0	0	84.0	1932-39
ΡΟΔΟΣ														
ΒΑΛΕΑΡΙΔΕΣ														
ΝΙΚΑΙΑ														
ΚΑΠΡΙ														

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV-13 (Π) ΣΧΕΤΙΚΗ ΥΓΡΑΣΙΑ - ΜΕΣΗ ΜΕΓΙΣΤΗ ΜΗΝΟΣ-%

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ	81.1	78.5	75.9	77.4	69.0	64.2	61.6	62.6	69.4	74.9	79.5	80.4	72.9	1932-1939
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	76.0	73.0	70.0	69.0	72.0	67.0	64.0	68.0	70.0	73.0	75.0	76.0	71.1	1932-1939 1950-1959
ΣΗΤΕΙΑ														
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	73.5	74.4	72.9	70.7	70.0	62.7	54.5	57.7	63.6	72.0	74.5	74.2	68.4	1932-1939
ΤΥΜΠΑΚΙΟΝ														
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ														
ΑΝΩΓΕΙΑ														
ΓΟΡΤΥΣ														
ΡΕΘΥΜΝΟΝ														
ΑΘΗΝΑΙ	77.7	74.5	70.9	66.5	61.0	54.4	49.4	49.9	59.8	71.3	76.1	78.9	65.9	1932-1939
ΡΟΔΟΣ														

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV-16 (Π) ΣΧΕΤΙΚΗ ΥΓΡΑΣΙΑ - ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΕΩΝ (8.00 ΩΡ.)-%

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ														
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	76.0	73.0	68.0	62.0	61.0	57.0	57.0	59.0	63.0	69.0	74.0	76.0	66.3	1910-1939 1950-1959
ΣΗΤΕΙΑ														
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ														
ΤΥΜΠΑΚΙΟΝ														
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ														
ΑΝΩΓΕΙΑ														
ΓΟΡΤΥΣ														
ΡΕΘΥΜΝΟΝ														
ΑΘΗΝΑΙ														
ΡΟΔΟΣ														

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV-11 (Π) ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΑΕΡΟΣ - ΣΥΧΝΟΤΗΣ - ΗΜΕΡΑΙ ΜΕΡΙΚΟΥ ΠΑΓΕΤΟΥ (ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΜΙΚΡΟΤΕΡΑ Ή ΪΣΗ ΤΟΥ ΜΗΔΕΝΟΣ)

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ	01	01	0	0							0	0	0.2	1915-30 16
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	0	00	0	0							0	0	0.0	1909-30 22
ΣΗΤΕΙΑ	0	0	0	0							0	0	0.0	1936-39 4
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	0	0	0	0							0	0	0.0	1932-39 8
ΤΥΜΠΑΚΙΟΝ														
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ	0	0	0	0							0	0	0.0	1956-60 5
ΑΝΩΓΕΙΑ														
ΓΟΡΤΥΣ														
ΡΕΘΥΜΝΟΝ														
ΑΘΗΝΑΙ	12	14	0.2	0.0							0.1	0.4	3.3	1901-30 30
ΡΟΔΟΣ														
ΒΑΛΕΑΡΙΔΕΣ														
ΝΙΚΑΙΑ	1	2	0.3	0.0							0.0	0.2	3.5	
ΚΑΠΡΙ														

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV-14 (Π) ΣΧΕΤΙΚΗ ΥΓΡΑΣΙΑ - ΜΕΣΗ ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΜΗΝΟΣ-%

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ	69.													

ΥΕΤΟΣ (ΒΡΟΧΗ)

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV-18 (Π) ΣΧΕΤΙΚΗ ΥΓΡΑΣΙΑ – ΜΕΡΟΣ ΟΡΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΕΩΝ (20.00 ΩΡ.) – %

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ														
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	75.0	72.0	70.0	69.0	72.0	67.0	64.0	68.0	70.0	73.0	75.0	76.0	71.1	1900-1939 1950-1959
ΣΗΤΕΙΑ														
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ														
ΤΥΜΠΑΚΙΟΝ														
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ														
ΑΝΩΓΕΙΑ														
ΓΟΡΤΥΣ														
ΡΕΘΥΜΝΟΝ														
ΑΘΗΝΑΙ														
ΡΟΔΟΣ														
ΒΑΛΕΑΡΙΔΕΣ														
ΝΙΚΑΙΑ														
ΚΑΠΡΙ														

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV-19 (Π) ΥΕΤΟΣ – ΜΕΣΟΝ ΥΨΟΣ – ΧΛΣΤΜ.

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ	128.7	100.5	67.0	28.9	15.3	2.4	0.6	3.2	32.2	37.7	121.7	168.7	706.9	1894-1929
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	86.0	67.2	48.0	25.5	22.5	15	0.9	6.4	16.7	38.3	96.0	89.8	498.8	1894-1929 1950-1953
ΣΗΤΕΙΑ	116.5	77.7	50.1	18.9	11.8	5.4	0.6	0	5.4	41.3	71.5	105.7	504.9	1915-1939
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	52.3	28.8	17.3	8.2	4.4	6.0	0.0	0.0	5.1	14.1	31.2	39.7	207.1	1898-1929
ΤΥΜΠΑΚΙΟΝ	60.0	35.4	38.8	15.2	17.0	0	0	0	8.7	52.6	43.4	105.2	376.3	1958-1961
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ	171.7	51.3	52.2	22.8	14.5	0.3	0	0	9.4	49.2	77.3	108.3	557.0	1950-1960
ΑΝΩΓΕΙΑ	215.1	172.8	119.0	54.3	62.6	6.2	2.0	14.1	17.0	70.8	157.3	232.4	1123.6	1894-1929
ΓΟΡΤΥΣ	126.1	59.0	52.1	14.8	17.3	1.4	0.2	1.2	8.2	60.6	82.9	13.0	554.2	1951-1960
ΡΕΘΥΜΝΟΝ	149.0	73.1	59.5	34.0	12.9	3.0	0.0	1.3	19.6	122.7	80.8	150.4	706.3	1952-1962
ΑΘΗΝΑΙ	56.4	46.5	35.4	19.7	23.9	15.6	5.3	7.6	15.1	43.8	62.9	76.3	408.5	1860-1960
ΡΟΔΟΣ														
ΒΑΛΕΑΡΙΔΕΣ														
ΝΙΚΑΙΑ	71.0	66.0	72.5	64.8	61.0	31.8	22.0	30.5	76.5	117.8	120.5	102.8	837.2	
ΚΑΠΡΙ														

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV-20 (Π) ΥΕΤΟΣ – ΜΕΣΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ – (ΩΡΑΙ ΚΑΙ ΛΕΠΤΑ)

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ	61.42	51.15	31.52	24.43	9.45	3.12	0.00	0.00	7.15	38.15	13.18	75.37	310.13	1960-1962
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	46.13	44.55	24.02	17.40	9.42	0.46	0.07	0.03	6.48	27.52	12.17	58.07	248.31	1960-1962
ΣΗΤΕΙΑ	50.22	48.04	11.53	5.50	8.10	1.03	0.0	0.0	5.43	23.52	13.52	43.15	207.23	1960-1962
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	24.58	33.48	5.58	3.11	3.03	0.35	0.0	0.0	7.08	53.15	6.42	41.53	180.30	1960-1962
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ	27.52	42.35	11.28	9.02	5.37	0.05	0.0	0.0	3.59	13.19	4.17	37.42	155.56	1960-1962
ΑΘΗΝΑΙ	53.29	46.15	36.20	19.03	9.04	3.07	0.44	0.42	10.59	23.19	34.30	78.58	316.30	1960-1962
ΡΟΔΟΣ														
ΒΑΛΕΑΡΙΔΕΣ	2.50	4.00	1.60	1.90	2.10	0.50	0.20	0.05	1.90	2.30	6.80	5.50		
ΝΙΚΑΙΑ	5.60	4.50	5.60	5.90	2.90	0.70	0.40	0.40	1.60	3.80	5.80	3.40		
ΚΑΠΡΙ	3.50	4.00	3.30	5.90	2.50	1.00	0.90	0.60	3.40	7.10	5.80	10.80		
ΓΟΡΤΥΣ	5.05	3.85	1.55	0.85	0.45	0	0	0	0.65	1.60	1.80	3.90		
ΡΕΘΥΜΝΟΝ	5.20	3.85	1.75	0.60	0.75	0.15	0	0	0.25	1.05	2.35	3.00		

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV-21 (Π) ΥΕΤΟΣ – ΜΕΣΟΝ ΥΨΟΣ ΒΡΟΧΗΣ (ΧΛΣΤΜ)

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ	65.5	65.0	52.2	18.4	24.0	21.8	12.3	17	23.1	150.2	51.7	94.6	150.2	1932-1939
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	92.0	57.0	32.8	25.0	40.5	32.0	12.9	32.7	74.6	59.1	194.0	13.2	194.0	1909-1930
ΣΗΤΕΙΑ	54.0	78.0	32.0	14.8	12.0	26.5	10	0	18	87.0	76.0	32.0	87.0	1935-1939
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	49.0	44.0	22.3	25.3	12.0	4.7	0	0	8.4	13.8	46.2	74.0	74.0	1932-1939
ΤΥΜΠΑΚΙΟΝ	19.0	26.2	51.3	13.1	29.0	0.0	0.0	0.0	19.6	60.0	46.5	35.0	60.0	1958-1961
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ	42.5	48.7	19.0	33.0	21.3	0.3	0.0	0.0	32.3	19.2	43.4	54.6	54.6	1960-1962
ΑΝΩΓΕΙΑ														
ΓΟΡΤΥΣ	41.0	33.7	35.7	37.5	35.0	14.0	2.0	12.0	19.0	95.5	60.0	46.0	95.5	1951-1960
ΡΕΘΥΜΝΟΝ	78.0	50.0	20.2	74.8	13.4	25.5	0.5	0.0	27.9	133.5	30.5	63.0	133.5	1957-1961
ΑΘΗΝΑΙ	29.3	62.2	33.2	27.5	29.6	18.7	7.7	11.5	32.2	66.5	71.2	42.5	71.2	1932-1939
ΡΟΔΟΣ	210.4	88.2	90.7	24.7	22.2	0.7	0.8	0	5.6	77.3	129.1	206.5	210.4	1950-1960
ΒΑΛΕΑΡΙΔΕΣ														
ΝΙΚΑΙΑ														
ΚΑΠΡΙ														

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV-22 (Π) ΥΕΤΟΣ – ΣΥΧΝΟΤΗΣ ΗΜΕΡΑΙ ΒΡΟΧΗΣ (ΥΨΟΣ 0 ΧΛΣΤΜ)

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ	18.5	15.9	13.6	7.0	5.3	2.0	0.6	0.2	2.2	7.6	13.4	19.0	105.3	1932-1939
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	17.8	14.7	11.6	7.6	6.1	1.9	0.1	0.7	2.0	7.1	10.4	16.2	96.2	1894-1929 1932-1939
ΣΗΤΕΙΑ	11.0	11.4	5.5	4.1	3.4	1.6	0.1	0.4	1.0	5.0	9.0	10.5	63.0	1932-1939
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	14.5	10.2	6.9	3.3	3.0	0.5	0.4	0.2	1.0	4.6	8.8	11.8	65.2	1932-1939
ΤΥΜΠΑΚΙΟΝ														
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ	16.2	8.2	9.0	5.0	3.4	1.4	0.0	0.0	3.4	5.8	10.4	13.6	76.4	1956-1960
ΑΝΩΓΕΙΑ														
ΓΟΡΤΥΣ														
ΡΕΘΥΜΝΟΝ	15.5	8.9	9.3	4.9	2.2	0.46	0	0.63	2.1	6.54	9.63	15.63	75.8	1952-1962
ΑΘΗΝΑΙ	13.9	12.4	10.4	8.6	8.7	6.2	2.3	2.4	4.1	8.6	11.7	14.0		1860-1940
ΡΟΔΟΣ														
ΒΑΛΕΑΡΙΔΕΣ														
ΝΙΚΑΙΑ	8	7.3	8.3	9.0	8.5	5.3	2.1	4.1	7.3					
ΚΑΠΡΙ														

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV-23 (Π) ΥΕΤΟΣ – ΣΥΧΝΟΤΗΣ ΗΜΕΡΑΙ ΚΑΤΑΙΓΙΔΟΣ

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ	0.22	2.2	1.0	1.2	1.6	0.7	0.1	0.0	0.7	3.6	2.6	2.7	18.6	1932-1939
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	0.75	0.63	0.43	0.50	0.75	1.0	0.0	0.0	0.0	2.0	1.25	1.50	8.81	1932-1939
ΣΗΤΕΙΑ	1.6	1.0	0.5	0.6	0.9	0.4	0.1	0.0	0.1	1.7	2.6	1.7	11.2	1932-1939
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	0.5	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.4	0.6	0.1	3.6	1932-1939
ΤΥΜΠΑΚΙΟΝ														
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ														
ΑΝΩΓΕΙΑ														
ΓΟΡΤΥΣ														
ΡΕΘΥΜΝΟΝ														
ΑΘΗΝΑΙ	11.3	0.63	1.00	0.50	1.75	0.50	1.13	0.88	0.75	1.75	1.00	0.50	11.00	
ΡΟΔΟΣ														
ΒΑΛΕΑΡΙΔΕΣ														
ΝΙΚΑΙΑ	1.30	1.60	1.20	2.50	2.80	3.30	3.30	3.2	3.9	4.1	2.8	2.1	32.1	
ΚΑΠΡΙ														

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV-24 (Π) ΥΕΤΟΣ – ΧΑΛΑΖΑ – ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΙΣ 1/100 ΧΡΟΝΟΥ

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ	32.3	27.8	12.9	8.9	0.0	0.0	0.0	0.0	2.2	0.0	8.9	21.5	9.6	1900-1929
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	15.1	11.6	6.5	8.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4.4	17.2	5.3	1900-1929
ΣΗΤΕΙΑ														
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ														
ΤΥΜΠΑΚΙΟΝ														
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ														
ΑΝΩΓΕΙΑ														
ΓΟΡΤΥΣ														
ΡΕΘΥΜΝΟΝ														

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV-27 (Π) ΑΝΕΜΟΙ – ΣΥΧΝΟΤΗΣ – (% ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΤΟΠΟΥ)–ΒΟΡΕΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗΜΟΡΙΩΝ

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ	7	6	5	9	9	10	14	10	5	5	4	6	7	1915-1929
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	18	23	20	22	27	35	52	54	45	28	21	19	30	1909-1929
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	2	13	5	5	0	3	1	1	2	1	1	4	3	1900-1929
ΑΝΩΓΕΙΑ	14	17	16	29	30	36	42	42	34	22	15	20	25	1915-1929
ΑΘΗΝΑΙ	8	7	5	5	5	5	6	6	4	4	6	7	6	1900-1929
ΧΑΝΙΑ	15	15	12	10	15	18	20	16	16	9	9	10	13	1915-1929
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	11	13	12	8	10	10	9	9	9	8	9	10	10	1909-1929
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	38	54	31	21	39	62	78	48	64	47	44	30	47	1900-1929
ΑΝΩΓΕΙΑ	16	20	21	20	24	23	23	19	20	18	17	14	20	1915-1929
ΑΘΗΝΑΙ	16	14	12	8	10	9	16	18	15	12	12	12	13	1900-1929
ΧΑΝΙΑ	5	9	9	5	6	6	4	6	10	7	8	5	7	1915-1929
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	3	4	4	6	8	5	3	2	4	5	4	3	4	1909-1929
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	2	1	1	0	0	4	3	23	6	1	9	4	2	1900-1929
ΑΝΩΓΕΙΑ	3	4	3	3	4	3	2	2	4	3	4	3	3	1915-1929
ΑΘΗΝΑΙ	22	22	20	13	15	14	24	29	25	23	24	21	21	1900-1929

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV-30 (Π) ΑΝΕΜΟΙ – ΣΥΧΝΟΤΗΣ – (% ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΤΟΠΟΥ)–ΕΚ ΔΥΣΜΩΝ

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ	8	8	10	15	13	13	11	11	6	6	7	10	10	1915-1929
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	4	3	4	4	4	4	6	7	5	4	5	4	4	1909-1929
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	3	2	1	0	2	2	1	1	0	1	1	2	2	
ΑΝΩΓΕΙΑ	17	16	14	13	14	17	19	20	19	12	11	13	16	1915-1929
ΑΘΗΝΑΙ	5	7	7	9	6	7	5	4	4	5	6	6	6	1900-1929
ΧΑΝΙΑ														
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ														
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ														
ΑΝΩΓΕΙΑ														
ΑΘΗΝΑΙ														
ΧΑΝΙΑ														
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ														
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ														
ΑΝΩΓΕΙΑ														
ΑΘΗΝΑΙ														

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV-33 (Π) ΑΝΕΜΟΙ – ΜΕΡΟΣ ΟΡΟΣ ΤΑΧΥΤΗΤΟΣ ΘΕΡΟΥΣ (ΙΟΥΝΙΟΣ – ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ), ΕΙΣ Beaufort

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ													1.95	1950-59 10
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ													2.70	1950-59 10
ΣΗΤΕΙΑ														
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ														
ΤΥΜΠΑΚΙΟΝ														
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ														
ΑΝΩΓΕΙΑ														
ΓΟΡΤΥΣ														
ΡΕΘΥΜΝΟΝ														
ΑΘΗΝΑΙ														
ΡΟΔΟΣ														

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV-28 (Π) ΑΝΕΜΟΙ – ΣΥΧΝΟΤΗΣ – (% ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΤΟΠΟΥ)–ΕΞ ΑΝΑΤΟΛΩΝ

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ	3	5	5	4	4	2	2	2	5	4	5	5	4	1915-1929
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	1	1	1909-1929
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	6	1	1	0	2	2	2	1	1	3	4	4	4	1900-1929
ΑΝΩΓΕΙΑ	6	5	7	4	3	2	1	1	1	5	6	4	4	1915-1929
ΑΘΗΝΑΙ	5	5	5	4	4	4	3	4	4	4	5	6	4	1900-1929
ΧΑΝΙΑ														
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ														
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ														
ΑΝΩΓΕΙΑ														
ΑΘΗΝΑΙ														
ΧΑΝΙΑ														
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ														
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ														
ΑΝΩΓΕΙΑ														
ΑΘΗΝΑΙ														

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV-31 (Π) ΑΝΕΜΟΙ – ΝΗΝΕΜΙΑΙ – % ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ	38	32	36	37	36	36	37	46	48	49	40	32	39	1915-29 15
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	20	20	28	33	35	36	26	25	28	30	23	18	27	1909-29 21
ΣΗΤΕΙΑ														
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ														
ΤΥΜΠΑΚΙΟΝ														
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ														
ΑΝΩΓΕΙΑ	3	3	5	5	6	7	5	6	9	8	4	3	5	1915-29 15
ΓΟΡΤΥΣ														
ΡΕΘΥΜΝΟΝ														
ΑΘΗΝΑΙ	21	19	22	24	24	25	20	18	25	26	23	25	23	1900-29 30
ΡΟΔΟΣ														
ΒΑΛΕΑΡΙΔΕΣ														
ΝΙΚΑΙΑ														
ΚΑΠΡΙ														

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV-34 (Π) ΑΝΕΜΟΙ – ΣΥΧΝΟΤΗΣ – ΗΜΕΡΑΙ ΜΕ ΔΥΝΑΜΙΝ ΑΝΕΜΟΥ ΙΣΗΝ Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑΝ ΤΩΝ 6 Beaufort

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ	5.0	6.7	7.6	4.7	3.5	2.5	1.0	1.8	3.5	3.2	5.1	6.4	51.0	1932-39 8
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	5.8	6.8	4.8	4.3	1.6	1.6	1.8	1.1	2.2	3.1	4.6	6.0	43.7	1932-39 8
ΣΗΤΕΙΑ	3.8	4.9	4.7	2.4	0.4	2.0	1.3	1.7	1.7	0.6	1.9	3.1	27.0	1933-39 7
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	8.7	10.4	10.0	7.5	4.1	6.4	12.9	12.4	8.1	1.9	5.4	8.2	76.0	1932-39 8
ΤΥΜΠΑΚΙΟΝ														
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ														
ΑΝΩΓΕΙΑ														
ΓΟΡΤΥΣ														
ΡΕΘΥΜΝΟΝ														
ΑΘΗΝΑΙ	0.75	1.37	1.63	0.50	0.25	0.62	0.25	0.25	0.25	0.50	0.63	1.00	8.0	1932-39 8
ΡΟΔΟΣ														

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. IV-29 (Π) ΑΝΕΜΟΙ – ΣΥΧΝΟΤΗΣ – (% ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΤΟΠΟΥ)–ΝΟΤΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗΜΟΡΙΩΝ

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕΜ.	ΔΕΚ.	ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΧΑΝΙΑ	4	4	6	5	4	2	1	2	3	4	7	5	4	1915-1929
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	1	2	1	2	1	1	0	0	1	2	3	3	1	1909-1929
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	9	4	15	5	10	3	2	1	1	3	4	4	4	1900-1929
ΑΝΩΓΕΙΑ	7	5	6	3	2	0	1	2	2	5	11	8	4	1915-1929
ΑΘΗΝΑΙ	4	4	4	4	3	3	2	1	2	3	4	4	3	1900-1929
ΧΑΝΙΑ	5	6	5	5	4	4	4	2	3	8	11	12	6	1915-1929
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ	22	19	18	14	8	3	1	1	3	8	19	22	12	1909-1929
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ	3	0	3	0	0	3	2	8	9	14	0	6	4	1900-1929
ΑΝΩΓΕΙΑ	26	24	23	18	13	8		3	7	20	27	26	17	1915-1929
ΑΘΗΝΑΙ	12	13	14	16	15	16	11	8	9	12	1			

Γ. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

ΠΙΝΑΞ V-I (Π) ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΗΣΙΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΑΡΧΙΑΚΩΝ ΟΔΩΝ ΒΑΣΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

Άφετηρία-Τέρμα Όδου	Αριθμός	Άφετηρία-Τέρμα Όδου	Αριθμός
Εθνικοί Όδοι:			
Καστέλλι Κισσάμου-Χανιά - 'Ηράκλειον - 'Αγιος Νικόλαος - Σητεία	E-90	Τύλισσος (E-65) - Γωνιές - Σείσαρχα πρὸς 'Ανώγεια	H-1
'Ηράκλειον-Τυμπάκιον-'Αγ. Γαλήνη	E-97	Γάζι (E-65) - 'Αχλάδα - Φόδελε	H-2
'Ηράκλειον-Κνωσός	E-99	Φόδελε - 'Εθν. 'Οδὸς 'Ηρακλείου - Ρεθύμνου	H-2
Επαρχιακοὶ Όδοι:			
α. Νομοῦ Χανίων:			
Χανιά - Κουνουπιδιανὰ - Καλόρρουμα: (Νέα προσπέλασις πρὸς ἀεροδρόμιον)	X-38	'Ηράκλειον - Τοῦτες - Κρουσσῶν	H-7
Καστέλλι - Φαλάσαρνα	X-1	'Αγ. Μύρων (H-7) - 'Ασίτες - Πιρινιάς - 'Αγ. Βαρβάρα	H-10
Ταυρωνίτης - Κάντανος - Πλεμενιανὰ - Παλαιοχώρα	X-14	'Αγ. Βαρβάρα - Γέργερη - Ζαρός - Καμάρες - Λοχριά	H-11
Καλουδιανὰ - Μύλοι - 'Ελος - Χρυσσκαλίτισσα	X-5	Βόρροι - Καμάρες	H-14 καὶ H-16
Μύλοι - Στροβλές - Πλεμενιανὰ	X-21	Φαιστός - Σίβα - Μάταλα	H-19 καὶ H-18
Χανιά - Σκηνές - Καμπανός - Ροδοβάνι - Τεμένια - Παλαιοχώρα	X-27	Μοῖρες - Πόμπια - 'Απεσκακίρι - Μιαμοῦ - Λέντας	H-20 καὶ H-22
Ροδοβάνι - Σούγια	X-31	'Αγ. Δέκα - 'Ασήμιον - Προτώρια - Πύργος	H-24 καὶ H-55
Κάντανος - Τεμένια	X-30	Χάρακας - Πύργος - Μεσοχώριον - Σκινιάς - Μάρθα	H-36
'Αλικιανός (X-27) - Φουρνές - Λάκκοι - 'Ομαλός - Ζυλόσκαλο	X-32	Κνωσός - Καλλονή - 'Αρκαλοχώρι - Βιάννος - Γδοχιὰ	H-30 καὶ H-33
Χανιά - Θέρισσον - Μεσκλά - Λάκκοι (Νέα Χάραξις)	X-34	Κάτω καὶ 'Ανω 'Αρχάνες (H-30) - Βαθύπετρον - Χουδέτσι	H-31
Χανιά - Μαλάξα	X-36 καὶ X-43	'Αγ. Βασίλειος - 'Αρβή	H-43
Μαλάξα - Κάτω Χωρὶ - Κάμπτοι	X-36 καὶ X-58	Καστελιανὰ - Τσοῦτσουρος	H-38
Βρύσες - Χώρα Σφακίων	X-54	Γοῦρες - Καλὸ Χωριὸ - Ποταμιές - 'Αβδοῦ - Κερά	H-52 καὶ H-53
Χώρα Σφακίων - Σκαλωτή	X-31	δ. Νομοῦ Λασηθίου:	
β. Νομοῦ Ρεθύμνου:			
Ρεθύμνον - Σπήλι - 'Αγία Γαλήνη	P-3	Παχειὰ 'Αμιος - 'Ιεράπετρα - Γρά Λυγιά - Γδοχιὰ	Λ-20
Κοζαρέ (P-3) - 'Ασώματοι - Μύρθιος - Σελιά	P-9 καὶ P-10	Γρά Λυγιά - Καλόγεροι - 'Ανατολή	Λ-23
Μπαλε (P-3) - 'Αγιος Βασίλειος - Σελιά - Ροδάκινον - (X31 - Σκαλωτή)	P-4	Καλὸ Χωριὸ - Πιρινιά - Καλαμαύκα - 'Ανατολή - Μάλες - Χριστός	Λ-19
(E-90) - Περιβόλια - 'Απόστολοι - Φουρφουράς - Λοχριά	P-13	'Αγιος Νικόλαος - 'Ελοῦντα - Βρουχᾶς	Δ-1
'Αποδοῦλου (P-13) - 'Εθν. 'Οδὸς Τυμπακίου - 'Αγ. Γαλήνης	P-20	E-65 Νικηθιανὸ - Φουρή - Πινές - 'Ελοῦντα	Λ-2 καὶ Λ-3
Πλατανές (E-65) Μονὴ 'Αρκαδίου	P-22	Νεάπολις - 'Οροπέδιον Λασηθίου - Τζερμάδον	H-53
Πέραμα (E-65) Μελιδιών - Μπαλι	P-27	'Αγ. Κωνσταντίνος - 'Αγ. Γεώργιος - Ψυχρόν - Πινακιανὸ	Λ-9
Μουρτζανὰ (E-65) - 'Αξός - 'Ανώγεια - Σείσαρχα	P-29	'Αγιος Νικόλαος - Κριτσὰ	Λ-16
'Ανώγεια - 'Ιδαίον - 'Αντρον - 'Οροπ. Νίδας	P-33	Κριτσὰ - Καθαρόν	Λ-18
		'Ιεράπετρα - Κουτσουράς - Μακρύγιαλος - Πεύκος - Λιθίνα - Τούρτουλοι - Πισκοκέφαλο - Σητεία	Λ-28
		Βόριον - 'Ετιὰ - Χανδράς	Λ-37
		Σητεία - 'Αγ. Φωτιά - Τοπλοῦ - Παλαίκαστρον	Λ-42
		Μονὴ Τοπλοῦ - Βάι - 'Ερμούπολις	Λ-42
		Παλαίκαστρον - Χοχλακῆς - Ζάκρος - Κάτω Ζάκρος	Λ-41

ΠΙΝΑΞ VI-1 (Π) ΠΕΛΑΤΑΙ ΚΑΙ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΧΑΝΙΩΝ - ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ ΚΑΙ ΗΜΕΔΑΠΟΙ - ΕΤΟΣ 1962

ΠΕΛΑΤΑΙ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ

ΚΑΤΗΓ. ΞΕΝΟΔΟΧ.	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ			ΗΜΕΔΑΠΟΙ			ΓΕΝΙΚΟΝ ΣΥΝΟΛΟΝ
	'Ηράκλειον	Χανιά	Σύνολον	'Ηράκλειον	Χανιά	Σύνολον	
A	4.971	778	5.749	834	2.794	3.628	9.131
B	3.052	—	3.052	4.079	—	4.079	7.713
Γ	2.895	453	3.348	4.788	2.783	7.571	10.919
Δ	1.400	151	1.551	6.006	5.824	11.830	13.381
E	1.757	370	2.127	16.107	16.709	32.816	34.943
Δωμάτια	—	—	—	—	—	—	—
Σύνολον...	14.075	1.752	15.827	31.814	28.110	59.924	75.751

ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ

ΚΑΤΗΓ. ΞΕΝΟΔΟΧ.	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ			ΗΜΕΔΑΠΟΙ			ΓΕΝΙΚΟΝ ΣΥΝΟΛΟΝ
	'Ηράκλειον	Χανιά	Σύνολον	'Ηράκλειον	Χανιά	Σύνολον	
A	11.120	1.660	12.780	2.376	4.188	6.564	19.344
B	8.578	—	8.578	9.319	—	9.319	17.897
Γ	9.457	984	10.441	13.260	5.153	8.413	38.854
Δ	2.988	275	3.263	15.272	8.574	23.856	27.119
E	3.215	993	4.208	20.894	24.172	45.066	49.274
Δωμάτια	7.330	—	7.330	—	—	—	7.330
Σύνολον...	42.688	3.912	46.600	61.121	42.097	103.218	149.818

ΠΙΝΑΞ VI-2 (Π) ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΚΡΗΤΗΣ ΕΞ ΕΚΑΣΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ

ΕΘΝΙΚΟΤΗΣ ΠΕΛΑΤΩΝ	ΣΥΝΟΛΟΝ ΠΕΛΑΤΩΝ	%	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ			
			A	B	Γ	Δ + Ε
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ	4.212	100	62,2	13,1	16,6	8,1
ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΟΙ	443	100	14,3	18,9	28,8	38,1
ΓΕΡΜΑΝΟΙ	2.721	100	10,6	17,1	28,5	43,8
ΑΓΓΛΟΙ	3.305	100	41,0	20,5	18,5	20,0
ΓΑΛΛΟΙ	1.801	100	30,7	16,3	28,1	24,9
ΜΠΕΝΕΛΟΥΞ	601	100	39,2	14,8	19,3	26,7
ΑΥΣΤΡΙΑΚΟΙ	340	100	9,4	42,0	18,5	30,1
ΕΛΒΕΤΟΙ	564	100	30,8	54,4	5,1	9,7
ΙΤΑΛΟΙ	476	100	39,4	15,7	25,0	19,9
ΕΚ ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ	745	100	37,9	38,2	17,1	6,8
ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	59.924	100	6,1	6,8	12,6	74,5
ΣΥΝΟΛΟΝ	75.132	100	12,5	9,3	14,3	63,9

ΠΙΝΑΞ VI-3 (Π) ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΚΡΗΤΗΣ ΕΙΣ ΕΚΑΣΤΗΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ ΚΑΤΑ ΧΩΡΑΝ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

ΕΘΝΙΚΟΤΗΣ ΠΕΛΑΤΩΝ	ΣΥΝΟΛΟΝ ΠΕΛΑΤΩΝ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ			
		A	B	Γ	Δ + Ε
ΣΥΝΟΛΟΝ	75.132	9.436	7.053	10.753	47.890
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ	4.212	27,8	7,8	6,6	0,7
ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΟΙ	443	0,7	1,2	1,1	0,4
ΓΕΡΜΑΝΟΙ	2.721	3,1	6,6	7,2	2,3
ΑΓΓΛΟΙ	3.305	14,3	9,6	5,7	1,4
ΓΑΛΛΟΙ	1.801	5,8	4,1	4,7	0,9
ΜΠΕΝΕΛΟΥΞ	601	2,5	1,2	1,1	0,4
ΑΥΣΤΡΙΑΚΟΙ	340	0,3	2,0	0,6	0,2
ΕΛΒΕΤΟΙ	564	1,8	4,3	0,2	0,1
ΙΤΑΛΟΙ	476	1,9	1,1	1,0	0,2
ΕΚ ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ	745	3,0	4,0	1,1	0,1
ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	59.924	38,8	58,1	70,7	93,3
ΣΥΝΟΛΟΝ	75.132	100%	100%	100%	100%

ΠΙΝΑΞ VII-1 (Π) ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ ΚΑΤΑ ΧΩΡΑΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

Χώρα Προελεύσεως	1950		1961		Συνολική Ποσοστιαία μεταβολή αφίξεων μεταξύ 1950 και 1961
	Αφίξεις	Ποσοστόν % επί του συνολ.	Αφίξεις	Ποσοστόν % επί του συνολ.	
Γερμανία-Αυστρία	431.079	9,2	3.973.818	24,2	821,8%
Γαλλία	842.921	18,0	3.765.055	23,0	346,7%
Ελβετία	978.749	20,8	929.581	5,7	- 5,0%
Η.Π.Α.-Καναδάς	525.673	11,2	2.133.053	13,0	305,7%
Μεγάλη Βρεταννία	611.742	13,2	1.642.696	10,0	168,6%
Μπενελούξ	419.658	8,9	767.111	4,7	82,7%
Σκανδιναυικά Χώρα	188.836	4,0	444.531	2,7	135,4%
Ιταλία	120.802	2,5	347.397	2,1	187,6%
Λοίπαι	574.004	12,2	2.379.979	14,6	314,6%
Σύνολον	4.693.464	100,0	16.383.221	100,0	248,0%

Πηγή: International Travel Statistics. Le Tourisme en Europe. Le Tourisme en France.

ΠΙΝΑΞ VII-2 (Π) ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΑΦΙΞΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗΝ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1950 ΚΑΙ 1961 ΚΑΤΑ ΧΩΡΑΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ

Χώρα προορισμού	Αφίξεις 1950	% επί συνόλου	Αφίξεις 1961	% επί συνόλου	Συνολική Ποσοστιαία Μεταβολή αφίξεων μεταξύ 1950 και 1961	Αριθ. ξένων τουριστών ανά 100 κατοίκους (1962)	Αριθ. ξένων τουριστών ανά τ. χλμ. 1962
Μεσογ. Ισπανία	374.772	8,0	3.727.630	22,8	894%	28,4 ⁽¹⁾	17 ⁽¹⁾
Μεσογ. Γαλλία	387.920	8,3	733.030	4,5	89%	13 ^(*)	11 ^(*)
Ιταλία	3.398.274	72,1	9.629.007	58,7	180%	16,4	27
Γιουγκοσλαβία	173.092	3,7	1.079.516	6,6	524%	6,7	5
ΕΛΛΑΣ	33.333	0,7	440.243	2,7	1.220%	6,5	4
Τουρκία	28.625	0,6	129.104	0,8	351%	0,5	0,1
Ισραήλ	28.913	0,6	159.624	1,0	452%	-	-
Αίγυπτος	72.475	1,5	283.957	1,7	292%	-	-
Μαρόκον	144.105	3,1	161.000	1,0	12%	-	-
Τυνησία	65.896	1,4	40.110	0,2	39%	-	-
Σύνολον	4.707.405	100,0	16.383.221	100,0	248%	-	-

Πηγή: International Travel Statistics. Le Tourisme en Europe, Bulletin des Statistiques E.O.T.

¹ Στοιχεία δι' ολόκληρον την Ισπανίαν.
^{*)} Στοιχεία δι' ολόκληρον την Γαλλίαν.

ΠΙΝΑΞ VII-3 (Π) ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΙΣ ΠΟΣΟΤΟΝ ΤΟΙΣ % ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΕΚΑΣΤΗΣ ΤΩΝ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΧΩΡΩΝ (ΕΤΟΣ 1961) ΚΑΤΑ ΧΩΡΑΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ (ΒΑΣΕΙ ΑΦΙΞΕΩΝ)

Χώρα Προορισμού	Χώρα Προελεύσεως									
	Μπενελούξ	Γαλλία	Γερμαν. Αυστρ.	Ελβετ.	ΗΠΑ-Καναδ.	Ιταλ.	Μ. Βρετ.	Σκανδ.	Λοίπαι	Σύνολον
Μεσογ. Ισπανία	3,5	44,7	6,5	3,5	6,5	3,5	9,9	2,1	19,8	100
Μεσογ. Γαλλία	14,0	-	6,0	5,0	20,0	8,0	30,0	3,0	14,0	100
Ιταλία	4,7	19,2	30,9	7,9	14,9	-	9,0	2,8	10,6	100
Γιουγκοσλαβία	4,2	8,2	50,3	2,7	3,9	10,2	6,6	3,8	10,1	100
ΕΛΛΑΣ	3,9	10,9	14,0	3,3	22,5	4,6	11,7	3,9	25,2	100
Τουρκία	2,1	5,2	11,0	1,8	37,4	3,1	7,9	2,8	28,7	100
Ισραήλ	4,0	9,1	4,5	2,4	46,7	2,1	9,6	1,7	19,9	100
Αίγυπτος	1,9	3,6	6,2	1,4	12,5	4,0	5,7	2,2	62,5	100
Τυνησία	2,7	43,1	12,2	3,0	5,4	8,7	4,7	2,1	18,1	100
Μαρόκον	2,6	37,9	-	6,3	6,6	2,6	15,1	3,2	25,7	100

Πηγή: International Travel Statistics

ΠΙΝΑΞ VII-4 (Π) ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΑΦΙΞΕΩΝ ΕΤΟΥΣ 1961 ΕΞ ΕΚΑΣΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ ΚΑΤΑ ΧΩΡΑΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ

Χώρα Προορισμού	Χώρα Προελεύσεως									
	Μπενελούξ	Γαλλία	Γερμαν. Αυστρ.	Ελβετ.	ΗΠΑ-Καναδ.	Ιταλ.	Μ. Βρετ.	Σκανδ.	Λοίπαι	Σύνολον
Μεσογ. Ισπανία	17,1	44,2	6,5	7,4	11,5	37,2	22,5	17,2	29,9	22,9
Μεσογ. Γαλλία	13,4	-	0,9	3,9	6,9	16,9	13,4	4,9	4,4	4,6
Γιουγκοσλαβία	6,0	2,4	13,7	3,2	2,0	31,8	4,3	9,2	4,5	6,8
Ιταλία	58,7	49,0	74,6	81,6	67,2	-	52,5	60,6	42,9	58,7
ΕΛΛΑΣ	2,2	1,3	1,6	1,6	4,7	5,8	3,1	3,9	4,8	2,7
Τουρκία	0,4	0,2	0,4	0,2	2,3	1,1	0,6	0,8	1,6	0,8
Ισραήλ	0,7	0,3	0,1	0,3	2,9	0,8	0,8	0,5	1,1	1,0
Αίγυπτος	0,8	0,3	0,5	0,5	1,9	3,7	1,1	1,6	8,7	2,0
Τυνησία	0,2	0,7	1,7	0,2	0,1	1,5	0,2	0,2	0,4	0,4
Μαρόκον	0,5	1,6	-	1,1	0,5	1,2	1,5	1,1	1,7	0,1
Σύνολον	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100,0

Πηγή: International Travel Statistics

ΠΙΝΑΞ VII-5 (Π) ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ ΚΑΤΑ ΜΕΣΟΝ ΕΙΣΟΔΟΥ ΕΙΣ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ (ΕΤΟΣ 1960)

Χώρα Προορισμού	Σιδηροδρομικός	Ποσοστόν τοις % επί του συνόλου	*Οδικώς	Ποσοστόν τοις % επί του συνόλου	Διά θαλάσσης	Ποσοστόν τοις % επί του συνόλου	*Αεροπορικώς	Ποσοστόν τοις % επί του συνόλου	Σύνολον	
Αίγυπτος	—	—	26.779	5,4	159.403	32,2	308.846	62,4	495.028	100
Έλλάς	54.828	14,5	29.354	7,7	139.166	36,6	156.611	41,2	379.959	100
Ίσπανία	500.840	8,2	4.135.276	67,6	1.011.368	16,5	465.771	7,7	6.113.255	100
Ίσραήλ	—	—	16.978	14,9	23.093	20,2	73.885	64,9	113.956	100
Ίταλία	4.288.622	23,8	12.755.726	70,8	299.636	1,7	666.127	3,7	18.010.111	100
Τουρκία	5.569	5,9	1.686	1,8	22.453	23,8	64.351	68,5	94.059	100
Σύνολον	4.849.859	19,2	16.965.799	67,3	1.655.119	6,6	1.735.591	6,9	25.206.368	100

Πηγαί: International Travel Statistics, Tourisme en Europe Statistica E.O.T. Bulletino di Statistica κλπ.

* Ο συνολικός αριθμός αφίξεων της Ίταλίας (18.010.111) αναφέρεται εις τας αφίξεις τουριστών εις τὰ σύνορα, εν αντιθέσει πρὸς τὸν ἀριθμὸν πελατῶν ξενοδοχείων καὶ ἐγκαταστάσεων διανυκτερεύσεως ἐν γένει (9.629.007) ὁ ὁποῖος χαρακτηρίζει τὴν τουριστικὴν κίνησιν κατὰ πλεόν χαρακτηριστικὸν τρόπον.

ΠΙΝΑΞ VII-7 (Π) ΕΠΟΧΙΚΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΙΣ ΤΩΝ ΑΦΙΞΕΩΝ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΣ ΧΩΡΑΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ (εἰς ἑκατοστιαία ποσοστά τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ ἀφίξεων)

Χώρα Προελεύσεως	*Απρίλιος		Μάιος-Σεπτέμβριος		*Ιούνιος Σεπτέμβριος		Μην τουριστικῆς αἰχμῆς	
	1950	1961	1950	1961	1950	1961	1950	1961
Μεσ. Ίσπανία	76.8	76.3	60.2	63.8	52.0	57.4	Αύγουστος 15,9	Αύγουστος 20,1
Μεσ. Γαλλία	82.0	83.2	66.0	69.4	59.4	60.6	*Ιούλιος 18,0	Αύγουστος 19,0
Ίταλία	78.1	85.6	60.3	71.5	51.8	61.0	Αύγουστος 17,0	Αύγουστος 18,3
Γιουγκοσλαβία	77.4	93.7	64.8	86.3	57.2	79.9	Σεπτέμβριος 16,4	Αύγουστος 28,7
ΕΛΛΑΣ	72.7	80.3	53.0	64.7	43.6	55.6	Αύγουστος 11,7	Αύγουστος 17,4
Τουρκία	72.5	77.5	56.8	58.0	49.4	48.7	*Ιούλιος 13,5	Αύγουστος 14,7
Ίσραήλ	65.7	71.4	49.5	50.9	39-1	39.5	*Ιούλιος 12,1	*Ιούλιος 13,9%
Αίγυπτος	62.7	61.3	45.0	44.7	37.9	37.0	Σεπτέμβριος 12,9	*Ιούλιος 11,0%
Σύνολον	77.7	82.8	60.3	69.4	51.7	60.4		

Πηγή: Le Tourisme en France, Tourism in Europe, International Travel Statistics

ΠΙΝΑΞ VII-6 (Π) ΕΠΟΧΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ ΕΙΣ ΠΟΣΟΣΤΑ ΤΟΙΣ ΕΚΑΤΟΝ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΩΝ ΑΦΙΞΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΕΙΣ ΕΚΑΣΤΗΝ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗΝ ΧΩΡΑΝ

	Μεσογειακή Ίσπανία		Μεσογειακή Γαλλία		Ίταλία		Γιουγκοσλ.		Έλλάς		Τουρκία		Ίσραήλ		Αίγυπτος		Σύνολον	
	1950	1961	1950	1961	1950	1961	1950	1961	1950	1961	1950	1961	1950	1961	1950	1961	1950	1961
*Ιανουάριος	3.5	3.4	3.0	3.0	3.0	2.1	7.8	0.9	5.1	2.7	3.7	2.6	5.0	3.1	7.8	7.7	3.3	2.5
Φεβρουάριος	2.9	3.5	5.0	3.6	3.0	2.3	5.6	0.9	4.1	2.8	2.9	2.7	6.0	4.4	6.6	7.6	3.3	2.8
Μάρτιος	5.3	4.7	5.0	4.3	4.3	4.8	7.0	1.3	7.1	6.1	4.0	4.6	11.8	10.0	6.7	7.8	4.7	4.6
*Απρίλιος	7.6	5.5	10.0	7.8	8.1	7.6	3.6	3.2	11.6	3.2	5.3	7.5	8.9	12.2	6.8	8.4	8.0	6.8
Μάιος	8.2	6.4	10.0	8.8	8.5	10.5	7.6	6.4	9.4	9.1	7.4	9.3	10.4	11.4	7.1	7.7	8.6	9.0
*Ιούνιος	8.8	8.6	11.0	10.6	8.4	12.0	7.8	13.8	11.5	9.2	8.3	8.9	7.8	7.1	6.6	7.9	8.6	10.9
*Ιούλιος	12.0	16.6	18.0	17.3	12.8	17.1	11.7	21.1	11.1	16.5	14.2	10.6	12.1	13.9	8.6	11.0	13.1	17.0
Αύγουστος	15.9	20.1	16.0	19.0	17.0	18.7	15.0	28.7	11.7	17.4	13.5	14.7	8.5	9.6	9.8	9.8	16.5	19.5
Σεπτέμβριος	15.3	12.1	11.0	13.7	13.5	13.2	16.4	16.3	9.3	12.5	13.4	14.5	10.4	8.9	12.9	8.3	13.5	13.0
*Οκτώβριος	9.0	7.0	6.0	9.8	6.5	9.0	4.2	8.1	8.1	7.4	10.4	12.0	7.6	8.3	10.9	8.3	9.4	6.6
Νοέμβριος	5.4	6.0	2.0	2.7	5.8	2.8	3.0	1.7	5.5	4.1	9.0	7.0	6.1	5.3	8.3	7.2	5.4	3.7
Δεκέμβριος	6.1	6.1	3.0	3.2	5.8	2.4	5.5	1.5	5.5	4.0	7.9	5.6	5.4	5.8	7.9	8.4	5.6	3.6
Σύνολον	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Πηγή: International Travel Statistics—le Tourisme en France Statistica del Turismo.

ΠΙΝΑΞ VII-8 (Π) ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΞΕΝΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΙΤΑΛΙΑΣ ΕΙΣ ΕΚΑΣΤΗΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ ΚΑΤΑ ΧΩΡΑΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ (ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΤΟΥΣ 1961)

Χώρα προελεύσεως	Ξενοδοχεία					Πανσιόν			Πανδο- χεία	Συνολικά Ποσοστά
	ΑΑ	Α	Β	Γ	Δ	Α	Β	Γ		
Γερμανία-Αυστρία	6.3	12.3	25.1	40.8	50.1	22.6	41.1	58.0	54.2	35.3
Γαλλία	9.4	12.8	12.2	12.4	13.8	9.0	8.6	8.3	11.8	11.4
Η.Π.Α.-Καναδάς	45.8	26.8	13.7	6.3	4.4	20.0	8.3	3.0	4.5	12.4
Μεγ. Βρετανία	11.8	15.9	16.4	12.2	6.1	18.4	13.0	8.4	5.2	12.4
Έλβετία	3.8	5.9	8.0	8.3	6.1	6.2	8.6	10.6	6.8	7.7
Σκανδιναβικά Χώρα	2.4	3.8	4.2	4.2	2.5	5.8	4.3	2.4	3.0	3.6
Μπενελούξ	4.3	7.1	7.6	7.7	8.1	4.9	4.9	4.4	4.7	6.5
Λοιπαί	16.2	15.4	12.8	8.1	8.9	13.1	11.2	4.9	9.8	10.5
Σύνολον	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Ποσοστά επί συνόλου δι- ανυκτερεύσεων	5.3	13.0	24.8	19.9	8.8	1.1	6.7	15.0	5.6	100.0

Πηγή: ENIT - Statistica del Turismo - 1961.

ΠΙΝΑΞ VII-9 (Π) ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΙΤΑΛΙΑΣ ΕΞ ΕΚΑΣΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ ΑΥΤΩΝ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ (ΣΤΟΙΧΕΙΑ 1961)

Χώρα Προελεύσεως	Ξενοδοχεία					Πανσιόν			Πανδο- χεία	Σύνολον
	ΑΑ	Α	Β	Γ	Δ	Α	Β	Γ		
Γερμανία-Αυστρία	1.0	3.6	17.8	23.3	12.6	0.1	7.8	24.8	9.0	100
Γαλλία	4.3	14.6	26.8	21.5	10.5	0.8	5.0	10.5	6.0	100
Η.Π.Α. - Καναδάς	19.6	28.1	25.0	10.0	3.1	1.8	6.7	3.6	2.1	100
Μεγ. Βρετανία	5.0	16.7	32.8	19.6	4.3	1.7	7.0	10.4	2.5	100
Έλβετία	2.6	9.9	25.7	21.4	6.5	0.9	7.5	20.3	5.0	100
Σκανδιναβικά Χώρα	3.5	13.7	28.9	23.2	6.1	1.9	8.0	10.0	4.7	100
Μπενελούξ	3.5	16.2	33.6	26.4	1.0	1.0	5.0	10.1	3.2	100

Πηγή: ENIT - Statistica del Turismo, 1961.

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. VII-10. ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΛΙΝΩΝ ΕΤΗΣΙΩΣ ΔΙΣ ΤΗΝ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΙΝ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΠΑΡΑΘΕΡΙΣΤΩΝ - ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΑΤΑ ΤΥΠΟΝ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

ΕΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΟΝ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΩΝ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ	ΣΥΝΟΛΟΝ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΛΙΝΩΝ	ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ (10%)					ΕΓΚΑΤΑΣΕΙΣ ΕΝΔΟΧΩΡΑΣ (0%)			ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ (90%)				
			ΣΥΝΟΛ.	Α	Β	Γ	Δ	Ε	ΣΥΝΟΛΟΝ	Α/Β	Γ/Δ	ΣΥΝΟΛΟΝ	Α	Β	Γ
1965	32.000	245	25	5	8	9	3	—	—	—	220	48	69	75	28
1966	48.000	368	37	8	11	13	5	—	—	—	331	72	104	113	42
1967	81.000	621	62	13	20	21	8	—	—	—	559	121	176	191	71
1968	108.000	828	83	18	26	28	11	—	—	—	745	161	235	254	95
1969	144.000	1.104	110	24	35	37	14	—	—	—	994	215	313	339	127
1970	189.000	1.449	145	31	46	49	19	—	—	—	1.304	282	411	444	167
1971	260.000	1.993	199	43	63	68	25	—	—	—	1.794	387	565	612	230
1972	320.000	2.453	245	53	77	84	31	—	—	—	2.208	477	695	753	283
1973	380.000	2.913	291	63	92	99	37	—	—	—	2.622	566	826	894	336
1974	440.000	3.373	337	73	106	115	43	—	—	—	3.036	656	956	1.035	389
1975	500.000	3.830	385	83	121	130	49	—	—	—	3.445	744	1.085	1.175	441

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. VII-11. ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΛΙΝΩΝ ΕΤΗΣΙΩΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΙΝ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΠΕΡΙΗΓΗΤΩΝ - ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΑΤΑ ΤΥΠΟΝ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

ΕΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΟΝ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΩΝ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ	ΣΥΝΟΛΟΝ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΛΙΝΩΝ	ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ (75%)					ΕΓΚΑΤΑΣΕΙΣ ΕΝΔΟΧΩΡΑΣ (10%)			ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ (15%)					
			ΣΥΝΟΛ.	Α	Β	Γ	Δ	Ε	ΣΥΝΟΛΟΝ	Α/Β	Γ/Δ	ΣΥΝΟΛΟΝ	Α	Β	Γ	Δ/Ε
1965	152.000	988	741	160	233	253	95	—	99	53	46	148	32	47	50	19
1966	184.000	1.196	897	194	282	306	115	—	120	64	56	179	39	56	61	23
1967	248.000	1.612	1.209	261	381	412	155	—	161	85	76	242	52	76	83	31
1968	292.000	1.898	1.424	308	448	486	182	—	190	101	89	284	61	90	97	36
1969	342.000	2.223	1.667	360	525	569	213	—	222	118	104	334	72	105	114	43
1970	396.000	2.574	1.931	417	608	659	247	—	257	136	121	386	83	122	132	49
1971	505.000	3.283	2.462	532	776	839	315	—	328	174	154	493	107	155	168	63
1972	575.000	3.738	2.803	605	883	956	359	—	374	199	175	561	121	177	191	72
1973	650.000	4.225	3.169	684	998	1.081	406	—	422	224	198	634	137	200	216	81
1974	730.000	4.745	3.559	769	1.121	1.214	455	—	474	252	222	712	154	224	243	91
1975	800.000	5.200	3.900	842	1.229	1.330	499	—	520	276	244	780	168	246	266	100

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. VII-12. ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΛΙΝΩΝ ΕΤΗΣΙΩΣ ΔΙΣ ΤΗΝ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΙΝ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΩΝ ΗΜΕΔΑΠΩΝ ΠΑΡΑΘΕΡΙΣΤΩΝ - ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΑΤΑ ΤΥΠΟΝ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

	ΣΥΝΟΛΟΝ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΩΝ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ	ΣΥΝΟΛΟΝ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΛΙΝΩΝ	ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ (25%)					ΕΓΚΑΤΑΣΕΙΣ ΕΝΔΟΧΩΡΑΣ (5%)			ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ (70%)					
			ΣΥΝΟΛ.	Α	Β	Γ	Δ	Ε	ΣΥΝΟΛΟΝ	Α/Β	Γ/Δ	ΣΥΝΟΛΟΝ	Α	Β	Γ	Δ/Ε
1965	59.360	435	109	17	27	38	16	11	22	9	13	304	46	76	106	76
1966	67.500	495	124	19	31	43	19	12	25	10	15	346	52	86	121	87
1967	81.200	595	149	22	37	52	23	15	30	12	18	416	62	104	146	104
1968	100.300	736	184	28	46	64	28	18	37	15	22	515	77	129	180	129
1969	122.850	901	225	34	56	79	34	22	45	18	27	631	94	158	221	158
1970	150.700	1.105	276	41	69	97	41	28	55	22	33	774	116	193	271	194
1971	182.040	1.335	334	50	84	117	50	33	67	27	40	934	140	233	327	234
1972	221.700	1.626	406	61	101	142	61	41	81	32	49	1.139	171	285	398	285
1973	259.260	1.901	475	71	119	166	71	48	95	38	57	1.331	200	333	466	332
1974	301.320	2.210	552	83	138	193	83	55	111	44	67	1.547	232	387	541	387
1975	350.000	2.570	640	96	160	224	96	64	130	52	78	1.800	270	450	630	450

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. VII-14. ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΛΙΝΩΝ ΕΤΗΣΙΩΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΙΝ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΩΝ ΗΜΕΔΑΠΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΤΑΞΕΙΔΙΩΤΩΝ - ΚΑΤΑ ΝΟΜΗ ΚΑΤΑ ΤΥΠΟΝ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

	ΣΥΝΟΛΟΝ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΩΝ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ	ΣΥΝΟΛΟΝ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΛΙΝΩΝ	ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ (75%)					ΕΓΚΑΤΑΣΕΙΣ ΕΝΔΟΧΩΡΑΣ (25%)			ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ (0%)					
			ΣΥΝΟΛ.	Α	Β	Γ	Δ	Ε	ΣΥΝΟΛΟΝ	Α/Β	Γ/Δ	ΣΥΝΟΛΟΝ	Α	Β	Γ	Δ/Ε
1965	24.500	89	67	10	17	23	10	7	22	9	13	—	—	—	—	—
1966	29.250	106	80	12	20	28	12	8	26	10	16	—	—	—	—	—
1967	33.750	122	91	14	23	32	13	9	31	12	19	—	—	—	—	—
1968	41.600	151	113	17	28	40	17	11	38	15	23	—	—	—	—	—
1969	48.000	174	131	20	33	46	19	13	43	17	26	—	—	—	—	—
1970	57.800	210	157	23	39	55	24	16	53	21	32	—	—	—	—	—
1971	69.120	251	188	28	47	66	28	19	63	25	38	—	—	—	—	—
1972	77.100	280	210	31	52	74	32	21	70	28	42	—	—	—	—	—
1973	89.300	324	243	37	61	85	36	24	81	32	49	—	—	—	—	—
1974	96.900	352	264	40	66	91	40	26	88	35	53	—	—	—	—	—
1975	110.000	400	300	45	75	105	45	30	100	40	60	—	—	—	—	—

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. VII-13. ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΛΙΝΩΝ ΕΤΗΣΙΩΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΙΝ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΩΝ ΗΜΕΔΑΠΩΝ ΠΕΡΙΗΓΗΤΩΝ - ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΑΤΑ ΤΥΠΟΝ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

	ΣΥΝΟΛΟΝ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΩΝ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ	ΣΥΝΟΛΟΝ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΛΙΝΩΝ	ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ (65%)					ΕΓΚΑΤΑΣΕΙΣ ΕΝΔΟΧΩΡΑΣ (25%)			ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ (10%)					
			ΣΥΝΟΛ.	Α	Β	Γ	Δ	Ε	ΣΥΝΟΛΟΝ	Α/Β	Γ/Δ	ΣΥΝΟΛΟΝ	Α	Β	Γ	Δ/Ε
1965	89.200	535	348	52	87	122	52	35	133	53	80	54	8	14	19	13
1966	108.750	651	423	63	106	148	64	42	163	65	98	65	10	16	23	16
1967	136.300	818	531	80	133	185	80	53	205	82	123	82	12	20	29	21
1968	170.000	1.020	663	99	166	232	100	66	255	102	153	102	15	26	36	25
1969	210.600	1.264	821	123	205	287	124	82	317	127	190	126	19	31	44	32
1970	250.800	1.505	978	147	245	342	146	98	377	151	260	150	22	37	53	38
1971	298.900	1.793	1.165	175	291	408	174	117	449	180	269	179	27	45	62	45
1972	345.600	2.074	1.348	202	337	472	202	135	519	208	311	207	31	52	72	52
1973	399.600	2.398	1.558	234	390	545	233	156	600	240	360	240	36	60	84	60
1974	445.740	2.674	1.738	261	434	608	261	174	669	268	401	267	40	67	93	67
1975	500.000	3.000	1.950	293	486	683	293	195	750	300	450	300	45	75	105	75

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. VII-15. ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΛΙΝΩΝ ΕΤΗΣΙΩΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΙΝ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ - ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΑΤΑ ΤΥΠΟΝ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ - ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ-(ΒΑΣΙΣ ΠΙΝΑΚΟΣ 7-31).

	ΣΥΝΟΛΟΝ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΩΝ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ	ΣΥΝΟΛΟΝ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΛΙΝΩΝ	ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ					ΕΓΚΑΤΑΣΕΙΣ ΕΝΔΟΧΩΡΑΣ			ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ					
			ΣΥΝΟΛ.	Α	Β	Γ	Δ	Ε	ΣΥΝΟΛΟΝ	Α/Β	Γ/Δ	ΣΥΝΟΛΟΝ	Α	Β	Γ	Δ/Ε
1965	357.060	2.292	1.290	244	372	445	176	53	276	124	152	726	134	206	250	136
1966	437.500	2.816	1.561	296	450	538	215	62	334	149	185	921	173	262	318	168
1967	580.250	3.768	2.042	390	594	702	279	77	427	191	236	1.299	247	376	449	227
1968	711.900	4.633	2.467	470	714	850	338	95	520	233	287	1.646	314	480	567	285
1969	867.450	5.666	2.954	561	854	1.018	404	117	627	280	347	2.085	400	607	718	360
1970	1.044.300	6.843	3.487	659	1.007	1.202	477	142	742	330	412	2.614	503	763	900	448
1971	1.315.060	8.655	4.348	828	1.261	1.498	592	169	907	406	501	3.400	661	998	1.169	572
1972	1.539.400	10.171	5.012	952	1.450	1.828	685	197	1.044	467	577	4.115	800	1.209	1.414	692
1973	1.778.160	11.761	5.736	1.089	1.660	1.976	783	228	1.198	534	664	4.827	939	1.419	1.660	809
1974	2.013.960	13.354	6.450	1.226	1.865	2.222	882	255	1.342	599	743	5.562	1.082	1.634	1.912	934
1975	2.260.000	15.000	7.175	1.359	2.071	2.472	982	289	1.500	668	832	6.325	1.227	1.856	2.176	1.066

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. VII-16. ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΩΝ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΛΙΝΩΝ ΜΗΝΙΑΙΩΣ, ΕΙΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΦΑΣΕΩΣ (1975) ΤΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΙΝ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΩΝ **ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΠΑΡΑΘΕΡΙΣΤΩΝ** - ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΙΣ ΒΑΣΙΚΟΥΣ ΤΥΠΟΥΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

ΜΗΝΕΣ	Φ.	ΚΛΙΝΑΙ	A. 10%	B. -	Γ. 90%
I	0.5	83	8	-	75
Φ	0.5	83	8	-	75
M	1.0	167	17	-	150
A	3.0	500	50	-	450
M	9.0	1.500	150	-	1.350
I	15.0	2.500	250	-	2.250
I	17.0	2.830	283	-	2.547
A	23.0	3.830	383	-	3.447
Σ	15.0	2.500	250	-	2.250
O	10.0	1.670	167	-	1.503
N	5.0	830	83	-	747
Δ	1.0	167	17	-	150
ΣΥΝΟΛΟΝ	100.0				

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. VII-18. ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΩΝ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΛΙΝΩΝ ΜΗΝΙΑΙΩΣ, ΕΙΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΦΑΣΕΩΣ (1975) ΤΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΙΝ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΩΝ **ΗΜΕΔΑΠΩΝ ΠΑΡΑΘΕΡΙΣΤΩΝ** - ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΙΣ ΒΑΣΙΚΟΥΣ ΤΥΠΟΥΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

ΜΗΝΕΣ	Φ	ΚΛΙΝΑΙ	A. 25%	B. 5%	Γ. 70%
I	0.5	60	15	3	42
Φ	0.5	60	15	3	42
M	0.5	60	15	3	42
A	6.0	700	175	35	490
M	4.0	470	118	23	329
I	16.0	1.870	467	94	1.309
I	20.0	2.330	583	116	1.631
A	22.0	2.570	642	129	1.799
Σ	18.0	2.100	525	105	1.470
O	10.0	1.170	292	59	819
N	2.0	230	58	11	161
Δ	0.5	60	15	3	42
ΣΥΝΟΛΟΝ	100.0				

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. VII-20. ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΩΝ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΛΙΝΩΝ ΜΗΝΙΑΙΩΣ, ΕΙΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΦΑΣΕΩΣ (1975) ΤΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ, ΔΙΑ ΤΗΝ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΙΝ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΩΝ **ΗΜΕΔΑΠΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΤΑΞΙΔΙΩΤΩΝ** - ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΙΣ ΒΑΣΙΚΟΥΣ ΤΥΠΟΥΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

ΜΗΝΕΣ	Φ	ΚΛΙΝΑΙ	A. 75%	B. 25%	Γ. -
I	4.0	150	113	37	
Φ	3.5	130	97	33	
M	6.0	220	165	55	
A	15.0	550	413	137	
M	7.0	260	195	65	
I	6.5	240	180	60	
I	8.0	290	217	73	
A	11.0	400	300	100	
Σ	1.00	370	278	92	
O	12.0	440	330	110	
N	8.0	290	217	73	
Δ	9.0	330	248	82	
ΣΥΝΟΛΟΝ	100.0				

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. VII-17. ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΩΝ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΛΙΝΩΝ ΜΗΝΙΑΙΩΣ, ΕΙΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΦΑΣΕΩΣ (1975) ΤΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΙΝ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΩΝ **ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΠΕΡΙΗΓΗΤΩΝ** - ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΙΣ ΒΑΣΙΚΟΥΣ ΤΥΠΟΥΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

ΜΗΝΕΣ	Φ	ΚΛΙΝΑΙ	A. 75%	B. 10%	Γ. 15%
I	2.5	670	503	67	100
Φ	3.0	800	600	80	120
M	4.0	1.070	803	107	160
A	8.5	2.270	1.702	227	341
M	9.5	2.530	1.898	253	379
I	9.5	2.530	1.898	253	379
I	16.5	4.400	3.300	440	660
A	19.5	5.200	3.900	520	780
Σ	12.0	3.200	2.400	320	480
O	7.0	1.870	1.403	187	280
N	4.0	1.070	802	107	161
Δ	4.0	1.070	802	107	171
ΣΥΝΟΛΟΝ	100.0				

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. VII-19. ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΩΝ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΛΙΝΩΝ ΜΗΝΙΑΙΩΣ, ΕΙΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΦΑΣΕΩΣ (1975) ΤΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΙΝ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΩΝ **ΗΜΕΔΑΠΩΝ ΠΕΡΙΗΓΗΤΩΝ** - ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΙΣ ΒΑΣΙΚΟΥΣ ΤΥΠΟΥΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

ΜΗΝΕΣ	Φ	ΚΛΙΝΑΙ	A. 65%	B. 25%	Γ. 10%
I	3.0	500	325	125	50
Φ	3.0	500	325	125	50
M	4.0	670	436	167	67
A	6.0	1.000	650	250	100
M	6.0	1.000	650	250	100
I	16.0	2.670	1.735	668	267
I	16.0	2.670	1.735	668	267
A	18.0	3.000	1.950	750	300
Σ	14.0	2.330	1.515	582	233
O	6.0	1.000	650	250	100
N	4.0	670	436	167	67
Δ	4.0	670	436	167	67
ΣΥΝΟΛΟΝ	100.0				

ΠΙΝΑΞ ΑΡ. VII-21. ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΩΝ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΛΙΝΩΝ ΜΗΝΙΑΙΩΣ, ΕΙΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΦΑΣΕΩΣ (1975) ΤΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΙΝ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΟΥ **ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ** - ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΙΣ ΒΑΣΙΚΟΥΣ ΤΥΠΟΥΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ - ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ - (ΒΑΣΙΣ ΠΙΝΑΚΟΣ 7-32).

ΜΗΝΕΣ	Φ	ΚΛΙΝΑΙ	'Αστικά 'Εγκαταστάσ.	'Εγκαταστάσ. 'Ενδοχώρας	Παραθεριστ. 'Εγκαταστάσ.
I	1.93	1.463	964	232	267
Φ	2.08	1.573	1.045	241	287
M	2.89	2.187	1.436	332	419
A	6.66	5.020	2.990	649	1.381
M	7.64	5.760	3.011	591	2.158
I	13.02	9.810	4.530	1.075	4.205
I	16.63	12.520	6.118	1.297	5.105
A	19.92	15.000	7.200	1.499	6.300
Σ	13.94	10.500	4.968	1.099	4.433
O	8.15	6.150	2.842	606	2.702
N	4.10	3.090	1.596	358	1.136
Δ	3.04	2.297	1.518	359	420
ΣΥΝΟΛΟΝ	100.00				

(Α) = 'Εγκαταστάσεις εις 'Αστικά Κέντρα

(Β) = 'Εγκαταστάσεις εις 'Ενδοχώραν

(Γ) = 'Αυτόνομα Τουριστικά Συγκροτήματα

Δ. ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

(Ανάλυσις Υπολογισμῶν Κεφαλαίου 7-06 α)

1) Προβλεπόμενος αριθμός αφίξεως ξένων τουριστῶν διὰ τὸ ἔτος 1975 :

Ὡς προκύπτει ἐκ τῶν δεδομένων τοῦ Κεφαλαίου 6.00. ὁ σημερινὸς ἐξωτερικὸς τουρισμὸς τῆς νήσου Κρήτης, τόσον ἀπὸ ἀπόψεως ἀριθμοῦ ἀφίξεων (20.000 διὰ τὸ 1962) ὅσον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως συνόλου διανυκτερεύσεων (50.000 περίπου διὰ τὸ 1962) δὲν δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἀξιόλογος. Ὡς ποσοστὸν ἐπὶ τοῦ συνόλου τῆς χώρας αἱ μὲν ἀφίξεις εἶναι 3,7 % περίπου, αἱ δὲ διανυκτερεύσεις μόλις 1,2 %.

Κατωτέρω ἐπιχειρεῖται μία ἐκτίμησις τῆς ἐξελιξέως τοῦ ἐξωτερικοῦ τουριστικοῦ ρεύματος τῆς Κρήτης διὰ τὴν περίοδον 1962-1975, βάσει διαφορῶν ὑπολογισμῶν. Οἱ εἰς τὸ παρὸν τμῆμα ὑπολογισμοὶ ἀφοροῦν εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀφίξεων ξένων τουριστῶν διὰ τὸ ἔτος 1975.

Α'. Ὑπολογισμὸς : Ὑποτίθεται ὅτι ὁ ἐξωτερικὸς τουρισμὸς τῆς νήσου Κρήτης, θὰ μεταβληθῇ κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὴν μεταβολὴν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἑλληνικοῦ τουρισμοῦ, καθ' ὅλην τὴν περίοδον 1962-1975. Κατόπιν τῆς ὑποθέσεως ταύτης προχωροῦμεν εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῆς σχέσεως μεταξὺ προβλεπομένων διὰ τὸ ἔτος 1975 τουριστικῶν ἀφίξεων διὰ τὸ σύνολον τῆς χώρας, καὶ πραγματοποιηθειῶν τοιούτων διὰ τὸ ἔτος 1962. Οὕτω λαμβάνομεν :

$$\frac{\text{Ὑπολογιζόμενοι ἀφίξεις 1975}}{\text{Πραγματοποιηθεῖσαι ἀφίξεις 1962}} = \frac{3.100.000}{542.000} = 6$$

Ὁ ἀριθμὸς 6 ὑποδηλοῖ βπλασιασμὸν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἑλληνικοῦ τουρισμοῦ, μετρούμενου εἰς ἀφίξεις, μεταξὺ 1962 καὶ 1975. Βάσει τῆς τεθείσης ἀναλογικότητος εἰς τὴν ποσοτικὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ Κρητικοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ, θὰ ἔχωμεν διὰ τὴν Κρήτην 120.000 ἀφίξεις κατὰ τὸ ἔτος 1975 :

$$\frac{\text{Ὑπολογιζόμενοι ἀφίξεις 1975}}{\text{Πραγματοποιηθεῖσαι ἀφίξεις 1962}} = \frac{X}{20.000} = 6 \text{ καὶ } X = 120.000$$

Β'. Ὑπολογισμὸς : Ἀντὶ τῆς ἀπλῆς ἀναλογικῆς συσχετίσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ τῆς νήσου Κρήτης πρὸς τὸν ἐξωτερικὸν τουρισμὸν τῆς χώρας ἐν τῷ συνόλῳ, λαμβάνεται ἐπὶ πλέον ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ πραγματικὸν ποσοστὸν τοῦ τελευταίου ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηρίζεται ὁ ἐξωτερικὸς Κρητικὸς τουρισμὸς. Ὑποτίθεται δηλαδὴ ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν πάντες οἱ ξένοι τουρίσται οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὴν Ἑλλάδα νὰ θεωρηθοῦν, ἀδιακρίτως κατηγορίας εἰς ἓν ἀνήκουν, ὡς δυνητικοί¹ ἐπισκέπται τῆς νήσου Κρήτης. Κριτήριον διὰ τὸν προσ-

¹ Ἡ ὑπόθεσις αὕτη εἶναι μᾶλλον συντηρητικὴ, καὶ θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀναμένεται ἐτι μεγαλύτερα βελτιώσεις, ὑπ' ὄψιν λείαν πιθανῶν συνθηκῶν.

διορισμὸν τῆς δυνατότητος ταύτης τῶν τουριστῶν θεωρεῖται ἐνταῦθα κυρίως ὁ διαθέσιμος χρόνος αὐτῶν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ χρόνος οὗτος ἐξαρτᾶται ἐν πολλοῖς ἀπὸ τὸν τρόπον πραγματοποιήσεως τοῦ ταξιδίου εἰς Ἑλλάδα, ὡς ἄλλωστε ἀναλυτικῶς ἀπεδείχθη εἰς τὸ Κεφάλαιον 7.03 καὶ 7.04, διὰ τοῦτο ὡς ἀφετηρία τοῦ σχετικοῦ ὑπολογισμοῦ λαμβάνεται ἡ κατανομή κατὰ μέσον ταξιδίου τοῦ ἐξωτερικοῦ τουριστικοῦ ρεύματος τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ ἔτος 1962. Ἡ κατανομή αὕτη ἦτο (βλ. Πίνακα 7-12) ὡς ἑξῆς :

Μέσον ταξιδίου	Ποσοτὸν ἀφίξεων ἐπὶ τοῦ συνόλου
1) Ἀεροπορικῶς	46,50 %
2) Σιδηροδρομικῶς	12,35 %
3) Διὰ πορθμείων (μέσῳ Brindisi)	10,60 %
4) Διὰ λοιπῶν θαλασσίων μέσων	18,00 %
5) Ὀδικῶς	12,55 %
	100,00 %

Ὑποτίθεται ἐν συνεχείᾳ ὅτι :

α) Ἄπαντες οἱ ἀεροπορικῶς ἀφικνούμενοι τουρίσται ἔχουν, ἀπὸ ἀπόψεως χρόνου, τὴν δυνατότητα νὰ ἐπισκεφθοῦν τὴν Κρήτην, τὸ ταξίδιον δι' ἀεροπλάνου μειώνει τὸν χρόνον διαδρομῆς εἰς τὸ ἐλάχιστον, ἦτοι εἰς τινὰς ὥρας. Πρακτικῶς δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι δὲν ὑφίσταται διὰ τοὺς οὕτω ταξιδεύοντας τουρίστας πρόβλημα διαθέσεως χρόνου διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διαδρομῆς. Κατὰ συνέπειαν τὰ χρονικὰ περιθώρια παραμονῆς εἰς τὴν χώραν εἶναι σχετικῶς μεγάλα—ἀκόμη καὶ ἐὰν ὁ συνολικὸς διατιθέμενος χρόνος διὰ ταξίδιον εἰς τὸ ἐξωτερικὸν δὲν ὑπερβαίνει τὰς δύο ἑβδομάδας—καὶ ἐπιτρέπουν εἰς τοὺς τουρίστας νὰ ἐπισκεφθοῦν πλὴν τῆς πρωτεύουσος καὶ διαφορῶν ἄλλας τουριστικῶν περιοχῶν ἐκτὸς αὐτῆς.

β) Τὸ ἡμισυ τῶν διὰ σιδηροδρόμου καὶ διὰ θαλασσίων μέσων, πλὴν τῶν διὰ πορθμείων ἐκ Brindisi, ἀφικνούμενων εἰς τὴν χώραν τουριστῶν ἔχουν ἐπίσης τὴν δυνατότητα νὰ ἐπισκεφθοῦν τὴν Κρήτην. Ὡς ἤδη ἐλέχθη, ἡ σιδηροδρομικὴ διαδρομὴ ἐκ Κεντρικῆς Εὐρώπης, μέσῳ Γιουγκοσλαβίας, μολονότι δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς σχετικῶς ταχεῖα, συγκρινομένη π.χ. μὲ τὴν διαδρομὴν διὰ πορθμείων μέσῳ Brindisi, ἐν τούτοις εἶναι λίαν κοπιώδης, ἰδίᾳ

διὰ τοὺς τουρίστας αἱ ὁποῖοι ταξιδεύουν συνήθως τουριστικὴν θέσιν, κατὰ τοὺς μῆνας τῆς ἐποχικῆς ἐξάρσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ. Κατὰ συνέπειαν, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι ὁ χρόνος διαδρομῆς ἐκ Κεντρικῆς Εὐρώπης πρὸς Ἑλλάδα μετ' ἐπιστροφῆς ἀνέρχεται περίπου εἰς 4-5 ἡμέρας, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ὑφίστανται περιθώρια παραμονῆς εἰς τὴν χώραν 9-10 ἡμερῶν διὰ τοὺς τουρίστας οἱ ὁποῖοι διαθέτουν δύο ἑβδομάδας δι' ὀλόκληρον τὸ ταξίδιον, λόγω τοῦ παράγοντος τῆς κοπώσεως εἶναι ἀμφίβολον ἐὰν πλέον τοῦ ἡμίσεος τῶν οὕτω ἀφικνούμενων τουριστῶν εἶναι διατεθειμένοι νὰ ταξιδεύσουν εἰς μεγάλην ἀκτίνα ἐκτὸς τῆς περιοχῆς πρωτεύουσος καὶ δι' εἰς τὰς σχετικῶς ἀπομακρυσμένας ἑλληνικὰς τουριστικὰς περιοχὰς, ὡς εἶναι ἡ νῆσος Κρήτη.

Ὅμοιως ὑποτίθεται ὅτι οἱ διὰ θαλασσίων μέσων, πλὴν πορθμείων, ἀφικνούμενοι τουρίσται εἶναι δυνατόν νὰ θεωρηθοῦν κατὰ τὸ ἡμισυ δυνητικοὶ τουρίσται διὰ τὴν νῆσον Κρήτην. Ἡ ὑπόθεσις αὕτη στηρίζεται εἰς ἀνάλυσιν τοῦ χρόνου διαδρομῆς ἀπὸ διαφορῶν λιμένων τῆς Μεσογείου εἰς Πειραιᾶ, λαμβανομένου ἐπὶ πλέον ὑπ' ὄψιν καὶ τοῦ ἀπαιτουμένου χρόνου διὰ τὴν διακίνησιν τῶν τουριστῶν ἐντὸς τῆς χώρας προελεύσεως αὐτῶν.

Ἐκ τῆς ἀναλύσεως ταύτης προκύπτει ὅτι μόνον διὰ τοὺς μέσῳ Βενετίας ταξιδεύοντας εἰς Ἑλλάδα τουρίστας δὲν ὑφίσταται πρόβλημα ἀνεπαρκείας χρόνου διὰ τὴν πραγματοποίησιν ἐπισκέψεως ὄχι μόνον εἰς τὴν περιοχὴν πρωτεύουσος ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας ἑλληνικὰς περιοχὰς. Ἀντιθέτως οἱ μέσῳ Μασσαλίας ἢ Γενεύης ταξιδεύοντες τουρίσται δαπανοῦν ἓνα σημαντικὸν μέρος τοῦ διαθέσιμου χρόνου τῶν¹ εἰς τὴν διαδρομὴν καὶ κατὰ συνέπειαν δὲν ἔχουν τὴν δυνατότητα νὰ πραγματοποιήσουν πολυήμερους περιηγήσεις ἐκτὸς τῆς περιοχῆς πρωτεύουσος, ἐξαιρέσει βεβαίως τῆς σχετικῶς μικρᾶς κατηγορίας τῶν τουριστῶν οἵτινες ἔχουν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν πλέον τῶν τριῶν ἑβδομάδων διὰ ταξίδιον εἰς Ἑλλάδα. Διὰ τοὺς μέσῳ Χάιφας ἢ Ἀλεξανδρείας ταξιδεύοντας εἰς Ἑλλάδα τουρίστας, δὲν ὑφίσταται ζήτημα ἐπίσης ἀνεπαρκείας χρόνου διὰ τὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὰς ἑλληνικὰς ἐπαρχίας καὶ συνεπῶς καὶ εἰς τὴν Κρήτην, καθ' ὅσον ἡ ἀντίστοιχος διαδρομὴ δὲν ὑπερβαίνει τὰς 2 ἡμέρας. Μάλιστα εἰς τινὰς περιπτώσεις εἶναι δυνατὴ ἀπ' εὐθείας ἡ ἀποβίβασις τουριστῶν εἰς τὴν νῆσον. Πρέπει πάντως νὰ σημειωθῇ ὅτι οἱ ἐξ Ἀνατολικῆς Μεσογείου ἀφικνούμενοι τουρίσται εἶναι σχετικῶς ὀλίγοι.

¹ Ἡ διαδρομὴ ἀπὸ Γενεύης ἢ Μασσαλίας εἰς Πειραιᾶ διαρκεῖ συνήθως 3¹/₂ - 4¹/₂ ἡμέρας.

Όσον αφορά τους άφικνουμένους εις Ελλάδα Αμερικανούς τουρίστας δια πλοίων τής γραμμής, πρέπει να σημειωθεί ότι κατ' αρχήν δεν υφίσταται δι' αυτούς ζήτημα άνεπαρκείας χρόνου δια την παραμονή των και εις άλλας πλὴν τῶν Ἀθηνῶν τουριστικὰς περιοχάς, διότι, παρά τὸ γεγονός ὅτι απαιτοῦνται ἀρκετὰ ἡμέραι δια τὴν θαλασσίαν διαδρομὴν, ὁ συνολικῶς διαθέσιμος χρόνος δια τὸ ταξιδιὸν των εἶναι πολὺ μεγαλύτερος τοῦ ἀντιστοίχου δια τοὺς εὐρωπαϊκούς τουρίστας.

γ) Ἡ μέσῳ πορθμείων ἢ ὀδικῶς (μέσῳ Γιουγκοσλαβίας κυρίως) ἀφικνούμενοι τουρίσται δὲν θεωροῦνται, δι' οὓς λόγους ἐξετέθησαν ἤδη ἀνάλυτικῶς, ὡς δυνητικοὶ τουρίσται δια τὴν νῆσον Κρήτην, πλὴν ἐνδεχομένως ἐνὸς μικροῦ ποσοστοῦ - 10 % τοῦ συνόλου - τῶν οὕτω ταξιδιούτων τουριστῶν, οἱ ὅποιοι ἔχουν σχετικῶς μεγάλα περιθώρια χρόνου δια τὴν παραμονὴν εις Ελλάδα. Εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν ὀδικῶς ταξιδιούτων πρέπει ἐξ ἄλλου νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν καὶ ὁ παράγων τῆς κοπώσεως ἐκ τῆς πολυήμερου δι' αὐτοκινήτου διαδρομῆς, ὁ ὅποιος ἐπιηρέαζει δυσμενῶς τὴν ἐπέκτασιν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἑλληνικοῦ τουρισμοῦ πέραν τῆς περιοχῆς πρωτευούσης καὶ δὴ εις τὰς νήσους.

Ἀνάλογον δυσμενῆ ἐπίδρασιν ἀσκεῖ ἐπίσης ὁ παράγων τῆς κοπώσεως τῶν δι' αὐτοκινήτου ταξιδιούτων τουριστῶν μέσῳ τοῦ πορθμείου Brindisi—Πειραιῶς, καθ' ὅσον οὗτοι εἶναι ὑποχρεωμένοι, ὡς εἶδομεν, νὰ διασχίσουν δι' αὐτοκινήτου ὁλόκληρον τὴν Ἰταλίαν, ἐπὶ πλεόν δὲ σημαντικὴν ἀπόστασιν ἐντὸς τῆς χώρας προελεύσεως καὶ τῆς χώρας προορισμοῦ.

Βάσει τῶν ἀνωτέρω ὑποθέσεων τὸ ποσοστὸν τοῦ ἑλληνικοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐστηρίχθη ὁ ἐξωτερικὸς τουρισμὸς τῆς νήσου Κρήτης τὸ ἔτος 1962, ἦτο 63,5 % περίπου, ὑπολογιζόμενον

$$\begin{aligned} 46,50 \times 1 &= 46,5 \% \text{ αεροπορικαὶ ἀφίξεις} \\ 12,35 \times 1/3 &= 4,1 \% \text{ σιδηροδρομικαὶ ἀφίξεις} \\ 10,60 \times 1/5 &= 2,0 \% \text{ διὰ πορθμείων ἀφίξεις} \\ 18,00 \times 1/2 &= 9,0 \% \text{ διὰ λοιπῶν θαλασσίων μέσων ἀφίξεις} \\ 12,55 \times 1/10 &= 1,3 \% \text{ ὀδικαὶ ἀφίξεις} \end{aligned}$$

Σύνολον . . . . 62,9 %

Τὸ ἀντίστοιχον ποσοστὸν δια τὸ ἔτος 1975 ὑπολογίζεται βάσει τῆς προβλεπομένης δια τὸ ἔτος αὐτὸ κατανομῆς τοῦ ἑλληνικοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ κατὰ μέσα εισόδου εις τὴν χώραν καὶ τῶν ἀνωτέρω τεθεισῶν ὑποθέσεων, πλὴν τῆς ὑποθέσεως περὶ πορθμείων ἢ ὁποῖα τροποποιεῖται ριζικῶς. Ὡς ἤδη ἀνελύθη εἰς τὸ κεφάλαιον 7.03, ἐφ' ὅσον πραγματοποιηθῆ ἡ σύνδεσις Ἑλλάδος—Ἰταλίας δια πορθμείων τὸ ὁποῖα θὰ προσεγγίσουν εις Βενετίαν ἢ Ancona ἀντὶ τοῦ Brindisi, ὡς συμβαίνει σήμερον, δὲν θὰ υφίσταται πλέον πρόβλημα ἀνεπαρκείας χρόνου δια τοὺς οὕτω ταξιδιούοντας τουρίστας πρὸς ἐπίσκεψιν διαφόρων περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος, πλὴν τῆς περιοχῆς πρωτευούσης, τὴν ὁποῖαν κατὰ κανόνα πάντες ἐπισκέπτονται. Κατὰ συνέπειαν οἱ διὰ πορθμείου ἀναμενόμενοι νὰ ἀφίχθουν τὸ ἔτος 1975 εἰς τὴν χώραν τουρίσται θεωροῦνται ἐνταῦθα ὡς δυνητικοὶ τουρίσται καὶ δια τὴν νῆσον Κρήτην. Ἡ κατανομή τοῦ τουριστικοῦ ρεύματος τῆς χώρας δια τὸ 1975 κατὰ μέσα εισόδου προβλέπεται (βλ. Πίνακας 7-12) νὰ εἶναι ὡς ἀκολουθῶς :

Μέσον ταξιδίου	Ποσοστὸν ἀφίξεων ἐπὶ τοῦ συνόλου
1) Ἀεροπορικῶς	32 %
2) Σιδηροδρομικῶς	8 %
3) Διὰ πορθμείων (μέσῳ Βενετίας ἢ Ancona)	30 %
4) Διὰ λοιπῶν θαλασσίων μέσων	15 %
5) Ὀδικῶς	15 %
	100 %

Βάσει τῶν προηγουμένων ὑποθέσεων, τὸ ποσοστὸν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἑλληνικοῦ τουρισμοῦ κατὰ τὸ 1975 ἐκ τοῦ ὁποίου θὰ ἐξαρτηθῆ τὸ ρεῦμα τοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ τῆς Κρήτης κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, θὰ εἶναι 75 %, ὑπολογιζόμενον ὡς κάτωθι :

$$\begin{aligned} 32 \% \times 1 &= 32 \% \text{ αεροπορικαὶ ἀφίξεις} \\ 8 \% \times 1/2 &= 4 \% \text{ σιδηροδρομικαὶ ἀφίξεις} \\ 30 \% \times 1 &= 30 \% \text{ διὰ πορθμείων ἀφίξεις} \\ 15 \% \times 1/2 &= 7,5 \% \text{ διὰ λοιπῶν θαλασσίων μέσων ἀφίξεις} \\ 15 \% \times 1/10 &= 1,5 \% \text{ ὀδικαὶ ἀφίξεις} \end{aligned}$$

Σύνολον 75,0 %

Κατὰ συνέπειαν ἀναμένεται ὅτι τὸ ποσοστὸν τοῦ ἑλληνικοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ ἐπὶ τοῦ ὁποίου κυρίως στηρίζεται ὁ ἐξωτερικὸς τουρισμὸς τῆς νήσου Κρήτης θὰ αὐξηθῆ οὐσιωδῶς μεταξὺ 1962 καὶ 1975, ἦτοι ἀπὸ 63 % εἰς 75 %.

Τὸ ποσοστὸν 63 % τοῦ ἑλληνικοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1962 ἀντιστοιχεῖ εἰς ἀριθμὸν ἀφίξεων τουριστῶν. :

$$63 \% \times 542.000 = 340.000$$

Τὸ ποσοστὸν τοῦ Κρητικοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ τοῦ αὐτοῦ ἔτους πρὸς τὸν ὡς ἀνω ἀριθμὸν ἀφίξεων ἦτο :

$$\frac{20.000}{340.000} = 6 \%$$

Τὸ ποσοστὸν 75 % τοῦ ἑλληνικοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ τοῦ ἔτους 1975 ἀντιστοιχεῖ εἰς ἀριθμὸν ἀφίξεων τουριστῶν :

$$75 \% \times 3.100.000 = 2.325.000$$

Ἐπομένως ὁ ἐξωτερικὸς τουρισμὸς τῆς νήσου Κρήτης, μεταβαλλόμενος κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸν ἑλληνικὸν ἐξωτερικὸν τουρισμὸν, θὰ εἶναι :

$$6 \% \times 2.325.000 = 140.000$$

Γ' Ὑπολογισμός: Ὑποτίθεται ὅτι, λόγω τῆς τουριστικῆς ἀναπτύξεως τῆς Κρήτης καὶ τῆς σχετικῆς διαφημίσεως, θὰ πραγματοποιηθῆ βελτίωσις τοῦ ποσοστοῦ συμμετοχῆς τοῦ ἐξωτερικοῦ Κρητικοῦ τουρισμοῦ εἰς τὸν ἑλληνικὸν ἐξωτερικὸν τουρισμὸν ἀπὸ 3,5 % (20.000 ἐπὶ συνόλου 540.000) εἰς 4 %¹ καὶ ἐπομένως :

$$\frac{4,0}{3,5} \times 140.000 = 160.000 \text{ τουρίσται}$$

D _____

